

Lo38i, 997

E/-

22

13

RE

THE NEW YORK

LIBRARY

OF THE

ALBANY

ACADEMY

OF THE

ARTS

AND

SCIENCE

OF THE

STATE OF NEW YORK

THOMÆ ACETI

ACADEMICI CONSENTINI, ET VATICANÆ
BASILICÆ CLERICI BENEFICIATI

IN GABRIELIS BARRII

FRANCICANI

De Antiquitate & situ Calabriae

LIBROS QUINQUE,

*Nunc primum ex autographo restitutos ac per
Capita distributos,*

PROLEGOMENA,

Additiones, & Notæ.

QUIBUS ACCESSERUNT ANIMADVERSIONES

SERTORII QUATTRIMANI

PATRICII CONSENTINI.

ROMÆ MDCCXXXVIII

Ex Typographia S. MICHAELIS ad Ripam

Sumtibus Hieronymi Mainardi.

SUPERIORUM PERMISSO.

O

IIII

THOMAS ACETI

AGALAMUS CONSTITUTUS ET VATICANUS
HABITUS CENSUS IMPERIALIS

IN GABRIELIS BARRII

FRANCIS

De Antiquitate & sua Calabris

LIBROS QUINQUE

Non solum ex antiquis scriptis ac per
Copiae distinctas

PROLEGOMENA

Additiones, & Notae

Quibus accedunt Annae Imperatoris

SERTORI QUATTORMI

PATRIS CONSTITUTIONE

o IIII

Ex Typographia S. M. de S. R. de S. R.

Summa 12. anni 1812.

1812

III

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
 P A P Æ
 CLEMENTI
 DUODECIMO

THOMAS ACETI

FELICITATEM.

NON leves quidem me causæ
 impellunt, ut Sanctissimis tuis pedibus
 provolutus has *de Antiquitate & Situ Ca-*

labriæ in Gabrielem Barrium elucubrationes meas SANCTITATI TUÆ dedicem, ac demississime offeram; & licet magnitudo ac majestas Tua me terreat, invitat tamen humanitas atque Clementia. Quem enim Te uno benigniorem potentiorumque mihi, ac Calabræ nationi Patronum nancisci poteram, cum & nationi & mihi tot munificentia Tuæ argumentis testatus sis patrocinium? Equidem ut missos faciam tot Calabros viros, quos vel ad præcipuos Ecclesiasticæ dignitatis gradus evexisti, tenuitatis meæ recordatus es, cum in Bullarii Romani celeberrima editione sub felicissimis auspiciis Tuis qualemcunque navavi operam benigne exceperis. At hæc, BEATISSIME PATER, singulorum beneficia sunt: venio ad ea, quæ omnes, totamque nationem TIBI devinctam faciunt. Nuper in Calabria ad instituendos Italo-Græcos extructum est Seminarium, diu a Romanis Pontificibus Decessoribus tuis frustra tentatum, sed a Te, ære tuo, tot millibus aureorum impensis feliciter cœptum, atque absolutum. Et quasi gloriæ Tuæ ac

14

providentiæ parum visum sit, Episcopo
ad id constituto, peramplis redditibus
decorasti. Quas ergo acceptas Tibi refe-
ret gratias Calabra gens, quas laudes
gloriæ Tuæ dignas excogitabit? Ast ego,
BEATISSIME PATER, omnium mini-
mus quo pacto valeam SANCTITATIS
TUÆ dignissima celebrare præconia? Di-
cam quod res est. Si generis nobilita-
tem, Corfiniæque Gentis præstantiam,
animi magnitudinem, sanctitatem, cete-
rasque Majorum Tuorum virtutes enar-
rare aggrediar, eloquentia deficit. Si in
regenda Petri Navicula, cui sanctissime
præes, totaque Christiana Republica gu-
bernanda, Animi Tui moderationem,
Justitiam, Apostolicam fortitudinem, &
charitatem, qua omnes complecteris, ex-
ponere audeam, vires non suppetunt.
Urbem, mundi caput, Barbarorum feri-
tate obtruncatam, ac vetustissimis præ-
clarissimisque ornamentis exutam legi-
mus; temporum injuriis foedatam vidi-
mus: Nunc vero surgentem aspicimus,
quæ juvenili facie revocata SANCTITA-
TI TUÆ refert acceptum quicquid de-
coris,

coris, pulcritudinis, ac majestatis accessit. Capitolium Consularibus Inscriptionibus, eximiisque Statuis exornatum; Vaticana Bibliotheca, toto terrarum orbe conspicua, peculiaribus antiquitatis monumentis, Hetruscisque vasis locupletata; Ecclesiæ vel a fundamentis erectæ, vel restitutæ, quas inter celeberrima Laterani, qua porticibus, qua prospectibus; Hadriaticum mare libero Anconæ portu, insignibusque ædificiis nobilitatum; Trivii Fons magnificentissime extructus; Viæ omnes publico commercio commodæ, ceteræque Ædes TE Romanæ magnificentiæ restitutorem, oppressi refugium, inopes Patrem, Literatorum cœtus Mæcenatem vindicant atque proclamant. Sed hæc, tametsi maxima, si cum Animo Tuo conferantur, nulla sunt: præsertim quod paucorum annorum spatio, ac difficillimis hisce temporibus omnium expectationem viceris ac desiderium. Jam vero gloriæ Tuæ gens Calabra gratulatur, munificentiae gratias agit; quin & ego in hoc opere nihil antiquius habui, quam ut accepti a TE beneficii monumentum

vii

perennaret. Quamobrem, BEATISSIME
PATER, ut hos qualescunque labores
meos, gloriosissimo Tuo Nomine decora-
tos, in Tuaque celeberrima Bibliotheca
sive Vaticana, sive Corsinia præcipue
digestos, meque, gentemque meam, cujus
historiam pro virili parte contexui, ea
qua soles Clementia excipias enixe oro:
fatis quippe patrocinii Calabræ nationi
ex hoc accessurum fore confido. Interim
Deus Optimus Maximus, cujus, ad Ec-
clesiæ Catholicæ incrementum, populo-
rumque TIBI concreditorum felicitatem,
gloriosissimas geris vices, TE quam diu-
tissime servet incolumem, PATER BEA-
TISSIME, cujus ego Sanctissimos pedes
deosculans, Paternam Tuam Benedictio-
nem quam humillime exopto.

PROTESTATIO AUCTORIS.

Profitetur Auctor quoad res in hoc opere relatas, sive Personas respiciant, sive naturæ vires excedant conformare se omnino velle Decretis S. R., & Universalis Inquisitionis editis sub die 13. Martii 1625., & 5. Julii 1634., nec non declarationi factæ a Sa. M: Urbano VIII. sub die 5. Julii 1631. Adeoque sensum ejus esse, ut cuncta dumtaxat recipiantur tamquam humana historici Scriptoris auctoritate freta, non autem veluti Sanctæ Sedis Apostolicæ judicio comprobata, cui ea ipse humillime submittit corrigenda.

I M P R I M A T U R,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Apostolici Magistro.

N. Baccarius Episcopus Bojanen. Vicegerens.

APPROBATIONES.

Mandato Reverendissimi P. Jo: Benedicti Zuanelli, Sac. Palat. Apost. Magistri, lecta sunt a me per diligentem Cl. Viri Thomæ Aceti Academici Consentini, & Vaticanæ Basilicæ Clerici Beneficiati in *Gabrielis Barrii de antiquitate & situ Calabriae libros quinque, Prolegomena Additiones, & Notæ*, additis Animadversionibus Sertorii Quattrimani; mirumque in modum ea me lectio delectavit: nam charissimi, & amicissimi Hominis præclara ingenii, & exquisitæ eruditionis monumenta jucunde perspexi; & ipsa scribendi ratio, ac dicendi genus ejusmodi est, ut nihil nitidius, neque venustum magis possit ad illustrandam communem Patriam desiderari. Omnia igitur visa sunt mihi & laudatis moribus congruentia, & Christianæ prudentiæ officiis referta: Quæ & virum deceant gravis in asserendo judicii, & in refellendis calumniatorum argumentis, urbanitatis, ac majestatis cultorem satis exhibeant. Eadem ergo Eruditorum utilitati, & oblectationi legentium Typis exponi posse censeo. Ex Collegio S. Francisci de Paula ad Montes de Urbe die XXI. Januarii MDCCXXXVI.

Franciscus Zavaroni Ordinis Minimorum Ex-Generalis S. R.,
& Univerf. Inquis. Qualificator, S. C. Indicis Consultor &c.

QUUM Notas, & Additiones ad Gabrielem Barrium tanto studio elucubratas, additis Sertorii Quadrimani Animadversionibus, a Cl. Thomæ Aceti Basilicæ nostræ Vaticanæ Clerico Beneficiato jussu Reverendissimi P. Jo: Benedicti Zuanelli S. Palatii Magistri diligenter legerim, & non solum in eis nihil contra Catholicam Fidem, ac bonos mores invenerim; sed multa potius, quæ Sacræ Historiæ illustrandæ, ac pietati amplificandæ plurimum prodesse possunt, hinc, atque inde sparsa animadverterim; publica luce, atque Eruditorum lectione dignas censeo. In quorum &c. Romæ IV. Idus Aprilis MDCCXXXVI.

Franciscus Marianus Vatic. Basilicæ Benefic., & Bibliothecæ Procustos.

I M P R I M A T U R.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ordinis Prædic. Sacri Palatii Apostolici Magister

THO-

THOMAS ACETI ix

AD

ALOYSIUM SANCTOSEVERINUM

BESIDIANENSIIUM PRINCIPEM.

P R Æ F A T I O.

Ure ac merito, A MPLISSIME PRINCEPS ad
Te redit quod tuum est. Equidem
probe nosti Gabrielem Barrium Sa-
cerdotem Francicanum Majorum.
Tuorum ope suffultum regionem no-
stram perlustrasse, ac celeberrimum
illud opusculum *De Antiquitate, & situ Calabriae*
stilo plane aureo exaratum BERNARDINO SAN-
CTOSEVERINO inscripsisse. Sed, quod maxime
dolendum est, liber ipse adeo inepte fœdeque Ro-
mæ apud Josephum de Angelis excusus est anno
MDLXXI. ut prope innumeris mendis, quibus scate-
bat, Abrahamus Ortelius coactus sit succensere.
Post Barrium quoque scripsere Hieronymus Mara-
fiotus Minorita, Joannes Florius Capuccinus, Domi-
nicus Martyre in Metropolitana Ecclesia Consentina
Decanus, Elias de Amato Carmelita, alique.
nonnulli sive Italice sive Latine: verum quicquid
vetustatis ad Calabriam illustrandam conducit, a
Barrio potissimum excerpere, seu potius transcri-
psere. Sane Barrius ipse, nisi morte fuisset præven-

b

tus

P R Æ F A T I O.

x
tus, opusculum illud, quod auctum emendatumque extat in Bibliotheca Vaticana num. 7374. denuo excudisset. Ubi autem id mihi innotuit, codicem perlegi, atque additiones emendationesque manu exaratas fideliter expiscatus sum suo quasque loco inferendas, quod & feci, ac parvulis semicirculis quos Italice Apostrophos, Græce autem spiritus lenes vocamus (") (") interjeci. Plurimum itaque adjuvamenti Calabræ historiæ accessurum ratus si librum, quoad possem mendis expurgatum cum additionibus evulgarem, animum libenter induxi, ac multorum annorum spatio subsecivis tamen horis, nulli parcens labori, Annotationes meas additionesque subjeci. Sed & celeberrimas Sertorii Quattrimani Patritii Consentini animadversiones ad ipsum Barrium, quæ manu exaratae itidem Romæ in Bibliotheca Angelica S. Augustini asservantur, transcripsi. Quo factum est ut parvus liber in volumen satis ingens excresceret.

Profecto ne lectoribus negotium faceßere viderer, atque ut ipsorum commoditati consulere, libros singulos Barriani opusculi per capita, appositis argumentis, distribui; singulisque capitibus primo Annotationes, additionesque meas, deinde Quattrimani Observationes minoribus characteribus a textu satis diversis adjeci. Operi Prolegomena præposui, Dissertationem nempe De primis Calabriæ Coloniis, in qua Ausoniæ locus, Oenotri adventus, & Brettiorum origo expenduntur & vindicantur. Sequitur Synopsis chronologica de iis, quæ a Christo nato ad nostra usque tempora Calabriæ acciderunt. Id autem peregi ut Calabria historia a primis habitatoribus usque ad nostros vel uno obtutu innotesceret. Ad calcem operis elenchum urbium ceterorumque locorum,

rum, quæ variis temporibus interierunt; Catalogum Virorum, ac Mulierum, de quibus in hoc opere agitur, in quolibet genere illustrium; ac demum locupletissimum indicem rerum notabilium appofui.

Porro hoc unum benignissimos lectores meos monitos volo, non me mihi sed Patriæ ac Regioni consulere voluisse, ne tot monumenta quæ labore improbo a me in hoc opere congesta sunt, deperirent. Si quid me latuit, aut fefellit, addant alii, & corrigant, libenter feram.

Ut autem Barrii opus quanti fiat vel rudî Minerva ostenderem, operæ pretium duxi, AMPLISSIME PRINCEPS, Petri Burmanni verba referre, quibus Barrium ipsum mirifice extollit, cujus librum inter alios Italiæ scriptores præstantissimos una excudit. Idque præ omnibus elogiis valere arbitror. Tametsi exactissimam Italicorum monumentorum editionem Vir Cl. Ludovicus Antonius Muratorius, Italiæ nostræ decus, in præsentî publici juris faciat. Ait itaque Burmannus Theſ. antiq. to. IX. par. V. *Præstantissimum celeberrimæ Provinciæ Calabriae Chorographum Gabrielem Barrium repræsentavisse exquisitissimum hoc, De Antiquitate & situ Calabriae, illius opus, tamquam quinque pro numero librorum, omni exceptione majora rerum testimonia adsunt. Descripsit enim adeo distincte & non minus accurate Regiones antiquarum Regionum publicarum Calabrarum; & veterum, & modernarum Urbium, & Castellorum tam situm, nobilitatem, emporia, numismata, quam earum eorumque vicus & pagos, ac adjacentium agrorum, silvarum, & montium fructus, fodinas, & venationes, præterlabentiumque fluminum piscationes, & navigabiles tra-*

Æus, cum Promontoriis, sinibus, aliisque locis; nec non plurimorum Sanctorum Reliquiis cognitu dignissimis; ut in iis aliquid amplius desiderari haud possit. Adjecitque porro gravissimus hic Auctor cujusvis loci descriptioni clarissimorum inde oriundorum virorum, ac mulierum, eorundemque excellentium artificiorum, doctorum, & scriptorum exactissimam specificationem, ut cultior, ac venustior Calabria illustris Provincia ob oculos fisti non potuisset.

Veruntamen non defuere qui hoc Barrii opusculum supposititium putarent, ac Cardinali Guilelmo Sirleto, alii Cardinali Sanctoro adscriberent, at id tam ridicule commenti sunt, quam quod maxime. Qui enim fieri potuit, ut cum in humanis ageret Sirletus Romæ librum suum ab alio excudi pateretur? Nec Barrius is erat ut ex alieno labore laudem vellet sibi aucupari, cum ipse in toto opere nihil antiquius habeat, quam ut viis ac locis suam cuique laudem, factam tectamque fervaret. Ridiculum plane esset eo vitio laborare voluisse quod in ceteris reprehendit. Sane vel librum *De lingua Latina & De laudibus Italianæ* Sirleti, aut Sanctori itidem fuisse, quod nullus adhuc somniavit; vel utrumque Barrii esse dicendum est: idem quippe stilius, eadem dicendi ratio, eadem pene verba ac sententiæ in utroque sunt. Sed & Barrius in hoc opere sæpe de alio a semetipso exarato mentionem facit. Porro qui huic operi succensent veluti spurio, Barrii opera non legerunt. At conjicere par est doctissimum virum Guilelmum Sirletum, Cardinalem aliqua monumenta, ad historiam Calabram conducentia Barrio suppeditasse: præsertim cum ille de rebus Calabris a se congestos libros commemoret in opusculo *De Emendationibus Breviarii*

Romani, ut infra dicemus. Verum disertissimus quisque historicum agens non poetarum instar fabulas texere, sed ex genuinis auctoribus ac monumentis fideliter excerptis quod sibi opus proposuit concinnare utique debet, ne posteris fucum faciat. Quod ut Barrius gravissimus Auctor exacte perageret non tam Calabriam lustravit, quam codices, aliosque Auctores consultit. Ceterum Barrii libros legere profecto vindicare est.

Aliæ quoque vindiciæ pro Barrio sunt nobis suscipiendæ. Cum enim in comperto sit Gabrielem Barrium Francicæ Calabriae oppido fatis conspicuo natum, indeque Francicanum dictum, Sacerdotem secularem fuisse, ut ait Nicolaus Toppius in Bibliotheca Neapolitana, Barrii autem nomine folia quædam Vitæ Abbatis Joachimi continentia circumferantur, ubi mendose legitur *Franciscanus* pro *Francicanus*; hoc Typographi errore alucinatus Lucas Vvadingus Minorita inter scriptores sui Ordinis Barrium ipsum recensuit, ut videre est in Syllabo Scriptorum Ordinis Minorum fol. 142. jam antea ab eodem Nicolao Toppio ibidem animadversum. Quapropter corrigendus videtur Vvadingus, cujus celeberrimæ editioni in varios tomos denuo accuratissime distributæ, nonnulli quorum Romæ in lucem jam prodierunt, Vir Cl. Josephus Maria ab Eborâ Minorita strenuam navavit, navatque operam.

Jam vero, PRINCEPS AMPLISSIME, ut ad rem redeam, ne latum quidem unguem a Barrio excedere volui. Celeberrimum ille opusculum Sanctosæverinæ Domui inscripsit, ego auctum ac vindicatum transmittito; tametsi mantissa hæc si minus præstantia at mole quidem obsonium vincere videatur. Laudes
vero

vero tuas, tuæque Familiæ, velim mihi condones
si tacitus præterire cogor. Non indiget Sanctoseve-
rina Domus omnium longe clarissima ac nobilissima
ut a me laudetur, qui nullus sum. Barrius pauca di-
xit, unum mihi dixisse sufficiat, Te ceteris justitia,
clementia, ac liberalitate præstare. Neque enim me
fugit quantum Tibi Calabria debeat, quam satis ju-
ste ac sapienter non semel tranquillitate donasti.

xv

PROLEGOMENA. DISSERTATIO

De Primis Calabriae Coloniis.

CAPUT I.

De Ausonia.

Aufones, qui & Aurunci, antiquissimos Italiae populos extitisse, sed ab Aufone Ulyssis, & Circes seu Calypsus filio nomen summisse omnes pene scriptores tradunt. Quod quam a veritate alienum sit, vel ab ipso Strabone satis apparet. Ait enim lib. VI. Ulyssē Temesam Calabriae urbem appulsum commemorans, *Τεμέσην Αὐσονίας χώρας*, Temesa, quam Aufones condiderunt. Quo igitur pacto Ulyssis filius regioni potuit Ausoniae nomen indere, quae ante Ulyssē Ausonia vocabatur? Sed & Aufones ante res Trojanas in Italiam venisse, imo & ante Oenotros, Dionysius Halicarnassensis non obscure prodit lib. I. ubi infit: *Oenotrus cum majore exercitus parte ad alium sinum appulit ab occidente Italiae latus affluentem, qui tunc Ausonius ab accolis Ausonibus dicebatur. Sed postquam Tyrreni imperio maris sunt potiti, nomen mutavit in illud, quod nunc retinet.* Sed & Oenotrus teste eodem Dionysio septendecim aetates ante res Trojanas in Calabriam contendit: Ait etiam Plinius lib. 3. cap. X. *Magna Graecia in tres sinus incedens Ausonii maris, quoniam Aufones tenuere primi.* Theodorus Ryckius in dissertatione de primis Italiae Coloniis hanc difficultatem agnovit, sed declinavit, atque e Scythia adventasse Aufones coniecit. Quoniam itaque primi Italiae incolae fuerunt Aufones, istique non ab Aufone Ulyssis filio originem habuerunt, ab altiori antiquitatis fonte Ausoniae initium nobis est repetendum.

Liquet sane ex sacris paginis Noemi posteros totum terrarum orbem post diluvium inhabitasse. Non enim *Αὐτοχθόνες* Autochthonas, praeter duos primos parentes, seu ut Graeci somniarunt ex Deucalionis Pyrrhaeque lapidibus exicata humo velut fungos natos credimus homines. Habemus Gen. cap. IX. *Tres isti, filii sunt Noe, & ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram.* Et cap. X. *Filii Japhet Gomer, Magog, & Madai, & Javan, & Thubal, & Mosoch, & Tiras. Porro filii Gomer: Askenex, & Riphath, & Togorma. Filii autem Javan: Elifaz, & Tharfis, Cettim, & Dodanim. Ab his divise sunt insu-*

insule Gentium in regionibus suis. Habemus etiam ex Josepho Antiquit. lib. 1. cui ad stipulatur Hieronymus in Quæstionibus Hebraicis super Genesim, Aschenaz filium Comer Rhegium appulisse, & *Aschenaz eos dictos fuisse Reginos.* Nec improbabilis conjectura est; nam ex Asia in Italiam trajicientibus regionum prima Calabria occurrit. Idque manifestum est Æneæ exemplo, quem Virgilius Troja per Calabriam in Latium deducit Æneid. lib. 3. S. Paulus Apostolus Cæsarea per Calabriam contendit Romam. Act. XXVIII. *Inde circumlegentes devenimus Rhegium, & post unum diem flante austro, secunda die venimus Puteolos &c. Et sic venimus Romam.* Quinimo Romanæ classes, summi Pontifices, Imperatores, & quotquot ex Italia in Asiam concessere, iter per Calabriam commodius atque expeditius habuerunt.

Non me fugit Antenorem post everfam Trojam per Græciam Illyricos sinus trajecisse, & in eum locum, ubi nunc Patavium est, contendisse, ut ait Virgilius lib. 1. Æneid.

Antenor potuit mediis elapsus Achivis

Illyricos penetrare sinus, atque intima tutus

Regna Liburnorum & fontem superare Timari.

Super quibus ait Servius: *Antenor non Illyrium, nec Liburniam tenuit; sed Henetiam. Sed inde venit quidam Henetus a quo denominata est Henetia, deinde Venetia.* Verum Antenori vel juxta vel e regione Calabria trajiciendum fuit, quam fortasse ob Græcorum Colonias declinavit. Capys quoque Troja discessit & in Campaniam contendit, Capuamque ex suo nomine condidit, teste eodem Servio, ac Dionysio Halicarnasæo lib. 1. Sicuti alii ex Trojanis Sardiniam alii alio transieerunt, utique per Calabriam quæ Italiæ frons est. Sed & Pelasgi ex Thessalia in Italiam contententes, ad unum Padi ostium quod Spinetum dicitur appulerunt, sed vi maris jactati. Ait enim Dionysius Halicarnasæus lib. 1. *Pelasgi eam regionem (Thessaliam) reliquerunt sequuti oraculum, quo jubebantur in Italiam navigare, quæ tunc Saturnia vocabatur. Quare paratis multis navibus mare Ionium trajecerunt, oram Italiæ proximam attingere contententes, sed flante Austro, & locorum ignari in altum delati ad unum Padi ostium Spinetum appellatum appulerunt.*

Aschenaz itaque, ut ad rem redeam, ad orientalem Calabria oram appulsus, tum regionis amœnitate, jucundaque cæli temperie allectus, civitatem ædificavit, quam a suo nomine *Aschenam* nuncupavit, ibique sedem constituit. Samuel Bochartus Geograph. sac. par. 1. lib. 3. cap. 9. putat Aschenaz in Phrygiâ declinasse, non alia ratione ductus quam quod ibidem sit pontus *Axenus* a Græcis paululum deflecta voce immutatus; quamquam, ut Plinius lib. V. cap. ult. ait, *sunt auctores transisse ex Europa Mysos, & Phryges, & Tynos, a quibus appellantur Mysi, Phryges, & Bytini.* Nos tamen solidiori fundamento atque auctoritate freti, *Aschenam* civitatem in *Axenam* versam fuisse arbitramur, a qua Aufonia tandem aliquando devenit. Ait enim Etymologicum Magnum: *Ἀυσονες οἱ Ἰταλοὶ, καὶ Ἀυσονία ἡ Ἰτα-*

PROLEGOMENA.

xvii

Ἰταλία, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀυσόνος καὶ Κίρκης ἢ Καλυψῶς, καὶ Ὀδυσσεύος. Ἀλλ' ὅτι τὴν Ἰταλίαν οἱ παροικούντες ἔποικοι Ἀυξένα ἔλεγον. *Aufones qui Itali, & Aufonia quæ Italia, non ab Aufone Circes seu Calypsus, & Ulyssis filio, sed quod Italiam inhabitantes incole Auxenam dixerunt.* Constat siquidem ex Aristotele Politic. lib. VII. & Strabone lib. VI. maritimam illam Calabriæ oram, quæ est Scylaticum inter & Lameticum sinum, Italiæ nomen primo accepisse, quæ prius Oenotria appellabatur, ut infra fusius dicitur. Sed & Dionysius Halicarnasseus lib. I. ex Antiocho Syracusano ait: *Morgete regnante Italia dicebatur tota illa ora maritima, quæ a Tarento Pestum usque protenditur.* Tota nempe Calabria, quæ Tarento Pestum usque mari alluitur.

Nec deest aliud fundamentum quod vel ipse Bochartus par. 2. lib. 1. cap. 33. nobis suppeditat de Aufonum atque Auruncorum nomine, quos eisdem fuisse credit; ait enim: *Auruncos pro Aufonibus dici docuimus tamquam ab Aurone deducta voce, qui idem fuerit Aufon.* Alludunt Hebrææ voces **אורות** AVEROT, & **אורות** UROT, quarum illa CAULAS GREGUM, hæc ARMENTORUM PRÆSEPIA sonat. Rhegium autem Calabriæ, ubi *Aschenia*, idem sonat, teste Hieronymo de Nominibus Hebraicis in Actibus Apostolorum, ubi de Rhegio Calabriæ mentio fit: *Rhegium, Pasqua eorum.* Ait quoque Varro lib. 2. l. 1. *Nobiles pecuaria in Brutiis habentur.* Sed & Aurunci, teste Catone in Orig. Rhegium incoluerunt. Aufoniam postmodum Græci ab *αὐξάνω* *augeo* derivarunt, quod bonis omnibus regio aucta fit.

Hinc satis apparet Calabriæ etymon non a voce **קלב** Calab; quæ *picem* significat, ut Bochartus tradit, sed a **קלב** Caleb quæ *lac* sonat, verosimilius deduci. Ibi enim plusquam alibi armentorum præsepia, pasqua nunquam deficientia, & copia lactis, experientia magistra, fuerunt semper. Parum autem refert Caleb vocali *e* adnotari; nam vocales *e* & *a* maxime permutabiles esse, nemo est qui ignoret; præsertim apud Hebræos. Quapropter *Aufonia* & *Calabria* plane idem significant. *Aufoniæ* postmodum nomen, sicut & *Italiæ*, ut constabit ex infra dicendis, usque ad Alpes pervenit. Sed & Aborigines & Pelasgos eisdem fuisse ac Aufones, utpote ex divisione linguarum quam sonat *Phaleg*, ortos par est conjicere. Deque his sæpius infra redibit sermo.

CAPUT II.

De Oenotro.

Quinam fuerit iste Oenotrus in Calabriam appulsus; ut omnes fere scriptores tradunt, non a Græcis repetendum puto: ipsi enim ut Plinius fert lib. 3. cap. V. in gloriam suam effusissimi, genuinam antiquitatis historiam adeo fabulis obtexerunt, ut ab eisdem poste-

ros omnem eruditionem sumpturos arbitarentur. Quapropter, ut Josephus contra Apionem adnotavit, Sacerdos Ægyptius teste Platone illos irridebat dicens: Ἕλληνες αἰεὶ παῖδες. Græci semper pueri.

Et Juvenalis Sat. X. Et quidquid Græcia mendax
Audet in historia.

Videbimus infra Neptuni fabulam ad Japhetum pertinere, ita & Saturni ad Noemum, quem & Oenotrum fuisse, variaque nomina obtinuisse, conjecturæ non paucæ suadent.

Noemus post diluvium communis parens fuit, ut nullus ignorat: Saturnus autem pater omnium creditus est, ut in Orphei hymnis Πανγενέτωρ, & γενέτης appellatur, atque ejus uxor Rhea Μήτηρ μὲν τε Θεῶν, ἡ δὲ θνητῶν ἀνθρώπων: Mater quidem Deorum, & mortalium hominum. Noemus justus, & justitiæ præco sedulus, cum eo vixerit seculo quo hominum mores erant perditissimi, nihil non egit ut illos ad veræ pietatis & justitiæ normam revocaret: Saturnus etiam justissimus fuisse traditur, ut Diodori lib. V. Biblioth. habetur; ait quoque de Saturno Aurelius Victor in lib. de origine gentis Romanæ: Feros homines, & raptò vivere assuetos ad compositam vitam traduxit. Virg. Æneid. lib. VIII.

Is genus indocile & dispersum montibus altis
Composuit, legesque dedit.

Hæc fuit ætas illa aurea, qua homines, ut fabulantur, omnia in commune possidebant. Virgil. 1. Georg.

Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat.

Et Ovidius lib. 3. amor. eleg. VII.

Signabat nullo limite fossor humum.

Præterea in Timæo Platonis Κρόνος, καὶ Ρέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, Saturnus, & Rhea, & qui cum illis fuerunt ex Oceano, & Thetide nati dicuntur. Noemus scilicet cum suis ex aquis diluvii tamquam ex matrice emerfit. Quandoquidem navim prisca Romani Saturni symbolum esse voluerunt, quo recentiores navim illam significari statuunt, qua in Italiam advectus est. Ovid. 1. Fast.

Et bona posteritas puppim signavit in ære
Hospitis adventum testificata Dei.

Veteres autem symbolo Navis aliud significasse videntur, nempe arcam Noemi qua cum suis ab universali cataclysmo servatus est; quamquam Græci scriptores Deucalionis diluvium, quod peculiare Thessaliæ fuit, universale fuisse tradant, eumque in arca evasisse, atque inde columbam emisisse. Ita Plutarchus in lib. Utra animalia &c. Δευκαλίον φασὶ περιεργάν εἰς τῆς λαβράκος ἀφιεμένην δὴλωμα γενέσθαι χειμῶνος μὲν ἔσω πάλιν ἐκδυμένην, εὐδίας ἀποπύλασαι: Columbam ajunt ex arca emissam Deucalioni indicem fuisse, cum rediret, tempestatis; cum evolaret, sereni celi.

Ait etiam Macrobius, ubi de Jano, secundo aut tertio; Primus enim cum Saturno & Noemo confunditur: Quum primus quoque æra
signa-

PROLEGOMENA.

xix

signaret; servavit $\epsilon\sigma$ in hoc Saturni reverentiam, ut quoniam ille navis fuerat adveclus, una quidem parte sui capitis effigies, ex altera vero navis exprimeretur: quo Saturni memoriam etiam in posteros propagaret. *Æs* ita fuisse signatum, bodieque intelligitur in aleæ lusu, cum pueri denarios in sublime jactantes, *CAPITA*, aut *NAVIM*, lusu teste antiquitatis, exclamant.

Plutarchus in *Parallelis* Icarium a Saturno edoctum tradit $\tau\rho\acute{o}\pi\omicron\nu$ $\tau\eta\varsigma$ $\tau\tilde{\alpha}$ $\delta\iota\nu\tilde{\alpha}$ $\pi\acute{o}\sigma\epsilon\omega\varsigma$, & $\tau\eta\varsigma$ $\alpha\mu\pi\acute{\epsilon}\lambda\lambda\tilde{\alpha}$, vini usum, $\epsilon\sigma$ vitis cultum. Noemus siquidem, ut constat ex sacris literis, cœpit esse vir terræ; & plantavit vineam; quin quia vir sanctus vino succubuit semel, fortasse ejus vires nondum expertus, in illius facti memoriam Saturnalibus more receptum erat multo se vino inebriare, quemadmodum Saturnus ebrietati præesse credebatur. Proinde in Luciano dicit Saturnus sibi curam esse commissam $\kappa\rho\acute{o}\tau\tilde{\alpha}$, & $\psi\delta\eta\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$ $\mu\acute{\epsilon}\theta\eta\varsigma$, plausus, cantus, $\epsilon\sigma$ ebrietatis, *Ex* his sane satis apparet quam apte congruat Noemo Oenotri nomen a Græcis excogitatum. *Oenotrus* enim vinum significat $\alpha\prime\omega\delta\iota\nu\tilde{\alpha}$ a vino, quemadmodum & Janus a voce Hebraica יָיִן *Jain* quæ etiam vinum significat. Hunc bifrontem exprimebant Rhægini in Numismatibus apud Gellium de Numismatibus Magnæ Græciæ Tabula XXV. num. IX. quod Noemus utrumque viderit sæculum ante & post diluvium. Sed & a Veteribus appellatur *Protheus*, *Vadimon*, *Vertumnus* [synonyma a verito] *Sol*, *cælum*, *Chaos* &c. Quod Noemus, sive Saturnus omnia verteret, componeretque, ut fert Ovidius *Fast.* I.

Quidquid ubique vides, cælum, mare, nubila, terras

Omnia sunt nostra clausa, patentque manu.

Me penes est unum vasti custodia mundi;

Et jus vertendi cardinis omne meum est.

Noemus insuper cum Ogyge a plerisque confunditur, sicut & utriusque diluvium teste Hieronymo quem citat Franciscus Sansovinus in notis ad Berosum. Constat autem ex Plinio lib. 3. cap. X. Calabriae insulam ante oram Lacinii promontorii Ogygiam ab Homero appellatam fuisse: *Promontorium Lacinium*, *cujus ante oram X. M. passuum a terra*. *Dioscoron*, altera *Calypsus*, quam Ogygiam appellasse Homerus existimatur fortasse a $\kappa\alpha\lambda\upsilon\pi\tau\alpha$ abscondo. Alludit etiam quod Hieronymus fert de nominibus Hebraicis interpr. de Numeris: *Og* enim, unde *Ogyges*, interpretatur absconditus. Saturnus autem, qui Latium postea incoluit, ibique latuit, absconditus etiam interpretatur, ut tradit Virgil. *Æneid.* lib. VIII. *Ovid. fast.* I. & constabit ex infra dicendis.

Italiam appellatam fuisse Saturniam omnes fatentur: Brettiam autem inter Lameticum & Scylaticum sinum Italiae nomen usque ad Alpes postea transfusum primo habuisse constat ex Strabone lib. VI. ut supra adnotavimus, & ex infra dicendis: tum etiam ex Stephano de Urbibus in voce $\beta\rho\epsilon\tau\tau\omicron\varsigma$, in quo legendum: $\text{Ἀντίοχος δὲ τὴν Βρεττιαν φησὶ κληθῆναι Ἰταλίαν}$. *Antiochus Brettiam terram dicit Italiae nomen habuisse.*

se; tametsi, alii aliter legant, τὴν Ἰταλίαν καλεῖσθαι Βρεττίαν, *Italiam. Brettiae nomine esse appellatam*. Ut ut sit, sequitur Brettiam terram Saturniae nomine aliquando insignitam fuisse.

Sed si chronologiam expendamus, utique Oenotri tempus cum Noemo congruere reperiemus. Etenim, ut ait Dionysius Rom. antiq. lib. 1. Oenotrus septemdecim ætatibus ante res Trojanas in Italiam concessit. Si autem septemdecim ætates computaveris, quæ faciunt annos quingentos sexaginta sex, & menses octo, hisque addideris biscentum nonaginta quinque quandiu scilicet duravit Trojanum regnum, invenies octingentos sexaginta duos annos, quatuor mensibus minus. Cum itaque Trojanum excidium collocetut a Petavio in Rationar. temp. par. 2. ad annum mundi 2695. si ex his retro ascendendo detraxeris antedictos, protinus invenies annum mundi 1833. Constat siquidem ex eodem Petavio ibidem, aquis diluvii obrutos homines anno mundi 1656. cumque Noemus vixerit post diluvium trecentis quinquaginta annis Gen. cap. IX. pervenit utique ad annum mundi 2006. supersunt igitur anni centum septuaginta tres, quot vixerit Noemus, sive Oenotrus postquam in Calabriam appulerit, posteros suos invisendo. Ex quo intelligimus septemdecim illas ætates non ad Trojanæ urbis excidium, sed potius ad regni fundamentum pertinuisse.

Ceterum in dubitationem adducimus an Oenotrus, quem Græci sibi adsciscere conantur, ex eorum Arcadia, seu potius ex Babylonia, ubi etiam est *Achad* civitas, quam versio Græca septuaginta interpretum. Gen. cap. X. Αἰχὰδ Archad appellat, in Calabriam appulsus sit, ut verosimilius existimatur. Ibi autem sedem suam cum Arcadibus, qui a Nicephoro Blemmide in suo Codice MS. qui in nostro Archivo Vaticanæ Basilicæ asservatur, *Pelasgi Arcades* dicti sunt, constituisse, terramque Oenotriæ nomine potitam esse apud omnes compertum est.

C A P U T III.

De origine Brettiorum, & quare Brutii, aut Bruttii a Latinis sint appellati.

TAmetsi Brettiorum origo, & nomen adeo eruditorum ingenia torserit, ut ex variis Græcorum commentis quisque pro suo lubitu sententiam diceret, non alienum abs re putamus nostram quoque in medium afferre: non modo ad notas vindicandas nationi tam celebri fœde iniustas, verum etiam ad veritatem aperiendam, quæ ab invidis vel obticetur vel ignoratur.

Apud omnes Græcos scriptores compertum est Βρεττίες *Brettios* appellari, non *Bruttios* aut *Brutios*, teste Antiocho, Dionysio, Aristophane,

phane, Diodoro, Strabone, & sexcentis aliis. Sane Stephanus de Urbibus, cui adstipulatur Salmasius, a Bretto Herculis filio Brettios deducit. Ait enim: Βρέττιος πόλις Τυρρηνῶν ἀπὸ Βρέττῃ τῷ Ἡρακλέει; οἱ οὖν ὄντες Βρέττιοι: Brettos urbs Tyrrhenorum a Bretto Herculis filio; Incole Brettii. Eustatius in Dionysium Aphrum non solum a Bretto deducit, verum etiam per duplex *it* scribendum esse contendit, & in numismatibus satis apparet apud Goltium de Numismatibus Magnæ Græciæ, aliosque. In perve-tusta inscriptione non longe ab arce Tarenti reperta legitur ΣΑΛΛΕΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΚΤΙΟΙ. Sed de Brettiorum etymo paulo inferius redibit sermo.

Veruntamen non modica dissentio est de Brettiorum Republica ac dominatu. Siquidem scriptores omnes nescientes ubi figerent pedem, in aniles fabulas prolapsi sunt. Primus fuit Diodorus Siculus qui floruit, ut Petavius fert ann. V. C. 630. Græcorum scilicet ætate. Hic de Brettiorum Republica lib. XVI. Bibl. ita scribit: *M. Popilio Lena, & C. Manlio Imperioso Coss. CVI. Olympiade, in Italia circa Lucaniam colluvio quædam hominum, omnium ferme fugitivorum e locis variis in unum, confluit, passimque primo latrocinabantur, dein & excubias agendo, & incursionibus crebris, aliisque exercitationibus cœpit assuefacere se ad militares ordines servandos. Itaque iusta acie cum locorum eorum cultoribus congressi semper victores evadebant, auctisque viribus ad urbium oppugnationem conversi Terinam oppidum captum diripuerunt. Postea in ditionem suam redactis Arponio, Thuriiis, & aliis, aliquot urbibus sibi suam Rempublicam instituerunt: vocatique sunt indigena appellatione Brettii, quod eorum plerique servi essent. Vernaculo enim sermone fugitivi appellabantur Brettii. Huiusmodi originem habuit is Italiæ populus.*

Trogus, vero Pompejus, qui floruit sub Augusto Philosophus, ac Historicus, disertissimus apud Justinum, qui ejus historiam in epitomen redegit, parce mentiendo sic ait lib. 23. *Cum Agathocles Siciliæ Rex in Italiam imperii sui protendendi gratia transmississet, primi illi hostes Brettii fuere, qui etiam & fortissimi & opulentissimi videbantur. Nam multas civitates Græci nominis Italia expulerant, auctores quoque suos Lucanos bello vicerant, & pacem cum his æquis legibus fecerant &c. Horum igitur ex numero quinquaginta, primum ex agris finitimorum prædari soliti, confluyente deinde multitudine, sollicitati præda, cum plures facti essent, infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis sociorum Dionysius Siciliæ Tyrannus sexcentos Apbros ad eos compescendos miscrat, quorum castellum proditum sibi per Brettiam mulierem expugnarunt, ibique civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ urbis pastoribus, statuerunt. Brettiosque se ex nomine mulieris vocaverunt.*

Strabo etiam, qui sub Augusto ac Tiberio floruit, rem toto cælo diversam narrat. Ait enim lib. VI. *Cum autem res Samnitica eo magnitudinis crevisset, ut & Chones & Oenotrios ejecissent, Lucanos eam in partem colonos Samnites deduxerunt. Et paulo post: Brettios Lucani rebel-*

les,

les, fugitivosque vocant. Antea namque Brettii Lucanorum pastores fuerant, a quibus transfugerunt, atque debinc remissi, in libertate vitam exegerunt, qua tempestate Dion adversus Dionysium exercitu ducto cuncta, in cunctos perturbata effecit. Hæc quidem tam de Lucanis, quam de Brettis in univcrsum dicta conscribimus.

Plinius demum, qui sub Vespasiano floruit, hæc scribit hist. nat. lib. 3. cap. 5. *A Silaro regio tertia, & ager Lucanus Brutiusque incipit: nec ibi rara incolarum mutatio. Tenuerunt eas Pelasgi, Oenotrii, Itali; Morgetes, Siculi, Græciæ maxime populi, novissime Lucani a Samnitibus orti duce Lucio.*

Conciliandæ itaque nobis erunt opiniones istæ: quapropter constanter asserimus, quod & ostendemus, antiquos illos Aufones, Brettios ex Bretto Herculis filio a Græcis appellatos, Reipublicæ omnium potentissimæ auctores fuisse. Liquet enim ex Diodoro circa Lucaniam confluisse hominum colluvionem ex variis locis: liquet etiam ex Trogo hos neque fervos, neque fugitivos fuisse; sed pastores: ait enim: *Concurrentibus ad opinionem novæ urbis pastoribus.* Cumque Strabo Lucanorum pastores appellet, deque Lucania ac Brettia in univcrsum conscribere fateatur; Plinius quoque Lucanum Brutiumque agrum confundat; quis non videt Pastores illos ad præfiscos Aufones, Auruncosque, qui iidem sunt, pertinere?

Sed ut rem penitus expendamus, adnotare juvat quod supra cap. i. teste Bocharto retulimus ubi de Aufonia verba fecimus, Hebraicas nempe voces *Averot* & *Urot*, *Caulas gregum*, & *Armentorum præsepia* sonare. Omnibus autem perspicuum est, literas V in B. quemadmodum O in V maxime permutabiles esse, ut etiam nos adnotavimus in nostra Orthographia Latino-Italica. *Urot* igitur facile in *Brut* mutatum fuisse verosimillimum est, unde *Brutii* appellati sunt. Græci autem O in E permutando *Brettios* dixerunt a Bretto Herculis filio, ut supra ex Stephano retulimus. Latini quoque ut ab illis differrent, rursus E in V, & V in E transmutando *Bruttios*, vel *Brutios* appellarunt, quemadmodum Græcorum aliqui *Brettios*, aliqui *Bretios* dixerunt. Quod passim in plerisque vocibus adnotare licet. Nam apud Græcos πῶς, apud Latinos *Pes*. φαίνικος *Poenus* & *Punicus*. πέω, *Fluo*; & fortasse ex eadem voce fecerunt *Ruo*. Νεφέλη *Nebula* & *Nubes*. Fluvius Latii qui effluit ex lacu *Nemi*, *Numicius*, & *Numicus* appellatur. Virg. lib. VII. *Æneid.*

Hæc fontis stagna Numici.

Ovid. III. *fast.*

*Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis
Creditur.*

Verum hæc permutatio literarum satis apparet ex voce Βρενθίων *Brentesion* vulgo *Brindisi* in Provincia Hydruntina. Hæc enim urbs a Brento Herculis itidem filio ædificata fuisse creditur, tamen alii ab Ætolis Diomedis sociis extructam tradant a Βρεντιον *caput cervi*, quod & caput cervi & cornua & linguam habere videatur. Ut ut sit, Latini illam *Brun-*
disium

disium, & *Brundisium* appellarunt, quemadmodum *Brettios* dixerunt *Bruttios*; & sequioribus feculis *Brutates*, & *Brutaces*. Vides igitur quam misere alucinentur qui a Latinis convicii loco *Bruttios* dictos credunt, quasi obscenos, brutosque. Sed neque audiendus est nuperus scriptor, alioquin eruditissimus, Jordanus Polifichius, qui Brettiorum etymon a βρύα *scateo* derivare conatur, ac *Brytios* appellari satis ridicule contendat ex eo quod nostri scriptores Calabriae etymologiam a καλὰ *pulcra* & βρύα *scateo* exponant. *Brytios* enim dicendo nihil aliud nisi *scatentes* aperit: ut autem totum etymon explicaret *Calabrytios* dicere debuisset: quo nihil infusius. Rectius siquidem exposuisset cum Strabone lib. VII. qui *Eria* Thracia lingua *Civitatem* significare scribit. Sicque *Calabria* juxta hanc interpretationem *bonam Civitatem*, sive *bonam regionem* sonat. At sane suus cuique mos est, & quot homines tot sententiæ.

Redeundo igitur ad institutum; fatemur cum Diodoro Rempubicam Brettiam sub Olympiade CVI. anno scilicet ab Urbe condita 395. institutam a Pastoribus juxta Trogum & Strabonem, lib. VI. qui ideo Lucanos appellat, quod Calabriam cum Lucania confundat, ut ipse testatur, & Peteliam quæ Calabriae urbs erat a Lucania longe remota, ut apud omnes compertum est, Lucaniae metropolim statuatur: Πετῆλια μὴν οὖν μητροπολις νομίζεται τῶν Λυκαονῶν, *Petelia Lucanorum urbs primaria censetur*: imo & Vertinas, & Calasernam, quæ intus Calabriam sunt, Lucaniae oppida esse scribat. Nec solus Strabo Calabriam cum Lucania confundit. Plutarchus, ut infra videbimus, Vibonem in Lucania esse dicit. Livius, lib. VIII. Consentiam in Lucania locat, imo & Blandas, quemadmodum Servius Sylam, quæ in meditullio est Calabriae. Ait enim lib. XII. *Æneid. Sila, mons, & Silva est Lucania*. Et lib. III. Georg. ad illud, *Pascitur in magna silva formosa juventa*, ait: *Alii Sila legunt, ut sit mons Lucaniae*. Tertullianus lib. cont. Gent. *Et vis undarum Lucaniam Italiae abscissam in Sicilia nomen relegavit*. Rainesius inscript. 12. class. VI. CORRECTORI LUCANIÆ BRUTIORUM. Pastores itaque illos, quotcumque fuerint, Reipublicæ Brettiorum inductores ex eisdem Aufonum reliquiis fuisse, quos Brettios Græci appellarunt, solidiori fundamento affirmamus. Conspicientes enim rem Aufoniam ob confluentes undique Græcorum Colonias non tam decrescere, quam pessumdari, caput tandem aliquando extulerunt, & conspiratione qua poterant, conclamarunt ad arma. Hinc aucti viribus, perniciosi, ac formidabiles ipsis Regibus evaserunt.

Quod evidenter evincitur ex Dionysio Halicarnasseo, qui in primæva Urbis fundatione Hetruscos, Brettios, & Umbros commemorat, traditque eam non esse omnino barbaram redditam Ὀωιχῆς τε ὑποδεξαμένη, καὶ Μαρσῆς, καὶ Σαμνίτας, καὶ Τυρρηνῆς, καὶ Βρεττίες, Ουμβρικῶν τε, καὶ Λιγύων, post receptos Opicos, Marses, Samnites, Tyrrhenos, Brettios, Umbros, Ligures. Sane ut vidimus Respublica Brettiorum teste Diodoro institui cœpit sub annum Urbis 395. Olympiade CVI. Quinam igitur erant Bret-

Brettii illi circa Urbis erectionem cum Tyrrenis Unibrisque collati? Non ex Brettiorum Republica quæ nondum instituta fuerat: erant quippe ex priscis Brettis reliquiis Aufonum. Stephanus quoque verb. Βρέττος Antiochum laudat scriptorem vetustissimum dicentem Brettios ante Oenotros in Italiam venisse, Italiamque prius Brettiam quam Oenotriam vocatam fuisse: Αντίοχος τὴν Ἰταλίαν φησὶ κληθῆναι Βρεττίαν ἔτα Οἰνωτρίαν. *Antiochus Italiam prius Brettiam quam Oenotriam appellatam esse dicit. Quem Stephani locum fatis ridicule emendare conatur Theodorus Rickius disert. de primis Italiæ Coloniiis:*

Alexis itidem Sybarita Comicus vetustissimus longe ante Olympiadem CVI. inter alias præclarissimas, quas exaravit comedias, unam composuit, quam *Brettiam* nuncupavit. Ait itaque apud Joannem Stobæum in suo Florilegio tit. CV. fortasse non sine allusione ad ipsius Brettia crebras vicissitudines:

Τοῖς το τὸ ζῶν ἐστὶν ὡς περ οἱ κύβοι.

Οὐ τὰντ' αἰ πῖπτον· ὁ δὲ τῶ βίῳ

Ταυτὸν διαμένει σχῆμα, μεταβολὰς δ' ἔχει.

Ita vita humana est quasi si ludas tesseris,

Non habet eosdem semper jactus alea,

Nec vita formam: varias sed patitur vices.

Eadem pene verba Menander ex Alexidis Brettia in Adelphis inferuit ut videre est apud Terentium Adelph. Act. IV. sc. VII.

Jamvero Brettiorum nomen ante institutam Rempublicam ex huc usque dictis celebrabatur; juvat quoque ex eorum Numismatibus ad illustrandam historiam aliquid expiscari. Sculpebant Brettii inter alia Neptunum cum tridente, ac capiti Tauri apponentem pedem; cumque ut infra videbimus, Neptuni fabula ad Japhetum pertineat, facile evincitur Brettiorum vetustas. Cum autem Neptunus pedem Taurino capiti apponat, quid aliud significare videtur, quam Thurinæ Reipublicæ Brettiam successisse? Thurium siquidem ab Hebraico **שור** *Sor* & Puniceo *Thor* derivari, quod *Taurum* hæ voces significant, compertum est apud Plutarchum in Syllam. Quandoquidem Thurina Respublica Taurum in Numismatibus exprimebat. Cum itaque Brettii hanc Rempublicam expugnassent, jure merito caput Tauri sub pede Neptuni sculpebant, quod auctores suos bello vicissent, ut supra laudati scriptores commemorant.

Huc refero, Brettios Græcis invisos fuisse; ut ait Livius lib. XXIV. in principio, quod pleraque Græci nominis urbes ocio ac desidia deditas expugnassent: *Bruttii Græcos expulerant*. Brettios autem Græci *Barbaros* appellabant. Quod etiam commemorat Strabo lib. VI. *Inter Græcos ἐν Barbaros diu conflatum est bellum*. Barbaros quippe Græcis anteriores fuisse nullus ignorat. Athenienses finxerunt hanc vocem *Barbar* cum exteris irridere vellent, quod eorum sermo vernaculus inconcinnus videretur, & quod loqui Græce volentes duriter aspereque Græca sonarent. *Barbar* etiam Arabibus idem est ac *murmuro*. Græci autem nationes omnes bar-

PROLEGOMENA.

xxv

bari s̄ appellabant præter ipsos. Ait enim Strabo lib. XIV. *Omnes itaque qui crasse loquuntur Barbari dicuntur, quales sunt nationes omnes præter Græcos, quod scilicet ipsi cultiores essent: antequam autem excolerentur, & ipsi Barbari erant.*

Præterea Brettii ab Ennio bilingues vocantur, quod Osce & Græce loquerentur. Osci autem sive Opici & Volsci cum Ausonibus a Strabone, lib. V. confunduntur: *Quidquam Osciis & Ausonia genti proprium obtigit.* Item Aristoteles lib. 7. Politic. cap. 10. Opicos cognominatos Ausones Tyrrhenum mare accoluisse testatur. Lingua porro Osca a Græca longe distabat, ut ex vocibus quas Grammaticorum diligentia nobis servavit: *Cascus*, vetus. *Casnar*, senex. *Dalivus*, infans. *Famel*, servus. *Gelas*, pruina. *Mæsius*, Majus. *Mamers*, Mars. *Medix*, Magistratus. *Medix tuticus*, summus Magistratus. *Multa*, pœna pecuniaria. *Petora*, quatuor. *Pipatio*, clamor plorantis. *Pipit*, quidquid. *Sollo*, totus. *Vēja*, plaustrum. *Ungulus*, annulus.

Nec mirum si Samnitibus affines Brettii a scriptoribus nuncupantur, nam Samnium a Stephano πόλις Βρεττανίας, civitas Brettia scribitur, unde & alii populi vetustissimi habuerunt originem, ut puta Sidicini, Sabini, Hirpini, Campani, Frentani, Umbri, Picentes, Marrucini, Peligni, Æqui, Hernici, alique, imo & Lucani ipsi: tantum abest, ut Brettii a Lucanis sint orti. Nec in Italia solum Brettiorum gens floruit, verum & alibi, ut videre est apud Stephanum verbo βρεττιν. S. Hieronymus mentionem facit in vita S. Hilarionis de *Brutio* oppido haud procul ab Alexandria Metropolis autem Brettiorum fuit Consentia, quæ Brettia etiam vocata est. Alludit & Consentia nomen, quæ non a *consensu* dicta est, ut nonnullis placuit, Latina voce; sed a *Con* lingua Ægyptia Herculem significante, & Ζην *Zen*, Græce *Jovem*, qui fuit pater Herculis, ut suo loco dicemus, cum de Consentia tractabimus.

EXCURSUS.

*Brettii ab anili fabella, iniustaque calumnia,
quod Christum Dominum cruci affixerint;
vindican- tur.*

EA est maledicentissimorum hominum in Calabram, inclitamque nationem invidia ac rabies, ut, quibus modis possint genuino dente mordere, ac venenato filo impetere non erubescant. Sed & de satyris, scommatibusque, fusque deque. Non enim satyricum agimus, sed historicum. Porro tametsi malo nodo malus quærendus cuneus, & αἰχρὴν χολῆν φαρμάκῳ αἰχρῆσιν *amaram bilem amaro remedio diluere* opus esset, juxta illud Sophoclis apud Plutarchum; neutrum tamen amplectimur; maledicentibus maledicta relinquimus, solaque defensione contenti sumus.

d

Non

Non unus & alter vel celebriorum scriptorum, sed multi quos inter Hyacinthus Serry, ceterum eruditissimus, Exercitat. 56. num. 6. putidam fabellam, quod scilicet Brettii Christum Dominum cruci affixissent, commenti sunt. Hanc centies scriptores nostri everterunt, præcipue Vir Cl. Joseph Maria Perrimezzi ex Minimorum familia tunc Episcopus Oppiden- sis, nunc vero Archiepiscopus Bostrensis in suo opere *De natione Torto- rum Christi*; & Jordanus Polifichius Dominicanæ familiæ; nuper vero Vir Cl. Petrus Polidorus Anxanensis nostræ Vaticanæ Basilicæ Beneficiatus do- ctissimus, nec natione suspectus, cum ipse Frentanus sit, Calabræ gentis vindicias suscepit, ac Dissertationem apologeticam omnigena eruditione refertam, propediem edendam, exaravit. Quare labor hic noster fortasse inutilis censeretur, nisi instituti ratio id posceret, ut saltem quid- quam ad Patriæ defensionem vel extremis, ut dicitur, digitis attingeremus. Videamus igitur quonam argumento rabulæ illi innitantur, cuiusque mo- menti sit. Unicum quippe adducunt, locum nempe Auli Gellii Gramma- tici, qui Noct. Attic. lib. X. cap. III. fragmentum Catonis refert: *Decem- viros Brutiani verberare*: postea subjungit: *Nequis fortasse de Brutia- nis requirat, id significat. Cum Annibal Pœnus cum exercitu in Italia es- set, & aliquot pugnas populo Romano adversas pugnasset, primi totius Italiæ Brutii ad Annibalem desciverunt. Id Romani ægre passi, postquam Annibal Italia decessit, superatique Pœni sunt, Brutios ignominie causa NON MILITES SCRIBEBANT, nec pro sociis habebant: sed magi- stratibus in Provincias euntibus parere, & præministrare servorum vice- jusserunt. Itaque ii sequebantur Magistratus, tamquam in scenicis fabulis, qui dicebantur lorarii, & quos erant jussi vinciebant. Quod autem ex Brutiiis erant, appellati sunt Brutiani.* Ex hac lacuna bibit fortasse Festus Pompejus, & quotquot in Brettios calamum acuere non dubitarunt. Gra- vius siquidem a Romanis in Brettios animadversum censuerunt, quam ab Israelitis in Gabaonitas, unde Italica vox, *Gabbare*, fortasse deducta est, quod Gabaonitæ longi itineris simulatione illos deceperint. Verum qui pe- nitus delendi erant, juramento interposito, nulla alia quam ligna cadendi, aquamque in domum Domini comportandi famulitii pœna multati sunt, ut habetur Jos. 19. 22. *Vocavit Gabaonitas Josue, & dixit eis: Cur nos de- cipere fraude voluistis, ut diceretis: Procul valde habitamus a vobis, cum in medio nostri sitis? Itaque sub maledictione eritis, & non deficiet de stirpe vestra ligna cadens, aquasque comportans in domum Dei mei.*

Verum enim vero ex Gellii textu, si vera essent quæ comminiscuntur, quid aliud inferri posset, quam Brettios Christi Domini crucifixores non- fuisse? Tantum abest ut fuerint. Tametsi autem adducta Gellii auctoritas commentitia omnino censenda sit, ut ex argumentis quæ nobis Romana historia suppeditat, luce meridiana clarius infra constabit, ultro concedi- mus; sed clavum clavo expellentes, quærimus quinam fuerint Christi Cru- cifixores? Sacræ literæ aperte ostendunt, Milites Christum Dominum non tam flagellasse, ac spinis coronasse, quam cruci affixisse. Siquidem Matth.

cap. 27. vers. 27. hæc habentur: Τότε οἱ στρατιῶται τὸ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπείραν. Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην. Καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Tunc MILITES Præsidis fuscipientes Jesum in prætorium, congregaverunt ad eum universam cohortem. Et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput ejus. Et paulo post vers. 31. Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. Et duxerunt eum ut crucifigerent. Marci XV. vers. 16. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἕως τῆς αὐλῆς ὅ ἐστι πραιτώριον, καὶ συγκυλάσιν ὅλην τὴν σπείραν. Καὶ ἐκδύσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκανθίνον στέφανον. MILITES autem duxerunt eum in atrium prætorii, et convocant totam cohortem. Et induunt eum purpura, et imponunt ei plectentes spineam coronam. Et Vers. 20. Καὶ ἐκάγαγον αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν. Et ducunt illum, ut crucifigerent eum. Luc. xxiii. vers. 36. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχομένοι &c. Illudebant autem ei, et MILITES accedentes &c. Joann. xix. vers. 2. Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν. Et MILITES plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus. Et vers. 23. Οἱ δὲ στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ (καὶ εἰποίησαν τέσσαρα μέρη, ἕκασον στρατιωτῇ μέρος) καὶ τὸν χιτῶνα. MILITES ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus (et fecerunt quatuor partes, unicuique MILITI partem) et tunicam. Et vers. 24. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται πάντα εἰποίησαν. Et MILITES quidem hæc fecerunt. Et vers. 32. Ἦλθον δὲ οἱ στρατιῶται, καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατέαξαν τὰ σκέλη &c. Venerunt ergo MILITES, et primi quidem fregerunt crura &c. Et vers. 34. Εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτῷ τὴν πλευρὰν ἐνύχθη. Unus MILITUM lancea latus ejus aperuit. Sed & Patres adstipulantur. S. Gregorius hom. 16. in Evang. Et MILITES crucifigentes Christum. S. Ambrosius Commentar. sup. Luc. de divisione vestimentorum Domini: Et fortasse MILITES isti quatuor Evangelistarum habeant typum. S. Augustinus in Joann. tract. 118. Unde apparet quatuor fuisse MILITES qui in eo crucifigendo Præsidi paruerunt. S. Hieronymus Epist. ad Eustoch. de Custodia virginitatis: Et MILITES, vestimentis Jesu sorte divisus, caligas non habuere quas tollerent. Cum itaque Milites feral munus Christum Dominum cruci affigendi, ut evangelica narrat historia adstipulantibus Patribus, exerceerint; quis unquam sanæ mentis ex Gellii textu inferat Bretties fuisse? Quandoquidem Romani, si Gellio fides habeatur, Bretties ob defectionem ad Annibalem ignominie causa non MILITES scribebant. Nec dubitamus quin Christi crucifigores veri milites fuerint; in textu enim Græco sanctorum Evangeliorum vocantur Στρατιῶται qui veram propriamque militiam exercebant a Στρατέω, militiam exerceo: habebant quoque Centurionem, cujus erat centum militibus præesse. Quinimo Tertullianus de coron. milit. cap. 11. (quod etiam advertit magnus Annalium Parens Cæsar Cardinalis Baronius) virum Christianum a militia dehortatur, quod militis esset feralia ministeria exercere: Et vincula, et carceres, et tor-

menta, & supplicia administrabit, nec suarum ultor injuriarum. Equidem more Romano crucifixus est Dominus noster Jesus Christus; nam & Crucem sibi bajulavit, & Titulus super illam inscriptus est: HIC EST JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM, ut mos erat Romanis. Ait etiam Plutarchus in opusc. Quæstiones Romanæ num. LXX. Cur furti, aut alius servilis delicti damnatos furciferos dicunt? Nonne hoc quoque vetustæ accurationis argumentum est? Qui enim servi sui nequiciorum factum comperisset, coegit eum duplex lignum quod curribus subjici solet (furcam Romani appellant) per viciniam circumgestare in conspectu hominum, ut ab eo sibi porro cavendum esse scirent. Itaque a furcæ gestatione dicebatur furcifer. Sic Nonius ex Plauto: Patibulum serat per urbem, deinde affigatur cruci. Eusebius hist. Eccles. lib. V. cap. 1. de Attalo Martyre per Amphitheatrum circumducto ait: Præcedente ipsum tabella in qua Latino sermone inscriptum erat: HIC EST ATTALUS CHRISTIANUS. Vide Sueton. in Calig. 32. & in Domitian. 10. Milites itaque Romano utique, more Christum Dominum cruci affixerunt, ut Evangelistæ, & Patres uno ore testantur. Nec milites illos lictores fuisse opinandum est: nam quid cum Licitoribus Centurio, & cohors? Nunquid Evangelistæ, scriptores contemporanei, Sancto Spiritu afflati, verborum proprietatem ignoraverint, ut pro Παῖδ' ὄχλ'ος Licitoribus, Σπαλιώτας Milites scriperint? Herodes cum caput Joannis Baptistæ amputari jussisset, misit spiculatorem Marc. 6. 27. ἀποστέλλας σπεκῦλάτορα, Misso speculatore. Speculatores autem sive Spiculatores & ipsi milites erant, de quibus vide Suetonium in Calig. cap. 44. & Tacit. 2. hist. cap. 73. Ceterum sacræ literæ milites a licitoribus aperte distinguunt, servata verborum proprietate. Habetur siquidem Act. 26. 35. Ἡμέρας δὲ γενόμενος ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τὴν ἑαβδ' ὄχλ'ος. Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores. Et vers. 38. Ἀνγγείλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ἑαβδ' ὄχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba hæc. Brettii igitur, qui ut Gellio placuit Milites esse non poterant, ab hac ignominia utique immunes sunt. En putidam fabellam ex eodem Gellii textu confictam, everfamque. Sic sagittæ in sagittarios retorquentur.

Exponamus modo & reliquum Gellii textum, cujus tot pene errores quot verba. Catonis fragmentum Decemviros Brutiani verberare non ad Brutios spectare sed ad gentem Bruti eruditissimus Polidorus luculenter ostendit. Gentile enim Brutiorum apud aureæ ætatis scriptores non Brutianus est, sed Brutius seu melius Brettius. Sic Brutia pix, Brutius ager, Brutia tellus, Brutia Sila &c. Secus gentile a Bruto, Figline Brutiane, Campus Brutianus, Bellum Brutianum, Castra Brutiana. Vide Lactan. & Vellei. 2. 27. Tametsi autem Brutianæ parvulæ ad Brutios pertineant, nusquam alibi id legitur nisi apud Festum Pompejum, qui sub Christianis Imperatoribus floruit, ut plerique Critici putant, scriptaque Verrii Flacci quæ in compendium redegit, a Paulo Diacono interpolata esse, ut vix a litera M aliquid Festi superfit. Cetera autem sunt omnia ex stilo Pauli. Corruit itaque vel ex hoc

totum Gellii commentum. Sed insulsius est quod subdit: *Cum Annibal Pœnus cum exercitu in Italia esset, & aliquot pugnas populo Romano adversas pugnasset, primi totius Italiæ Brutii ad Annibalem desciverunt.* Si Annibal ex Sicilia, quæ Calabriæ finitima est, in Italiam trajecisset; hærerem fortasse, an Brutii omnium primi ad Pœnum defecissent. At omnibus compertum est, Annibalem superatis Alpibus in Italiam irrupisse. Quo igitur pacto Brutii qui ab Alpibus remotissimi, atque in extremo oppositoque Italiæ angulo sunt, primi omnium defeciverint? Præsertim cum ex Livio lib. XXI. satis appareat in ipso Annibalis ingressu Bojos Alpibus finitimos non Brutios remotissimos defecisse. Ait enim: *In Italiam interim nihil ultra, quam Iberum transisse Annibalem a Massiliensibus legatis Romam perlatum erat: cum perinde ac si Alpes jam transisset, Boji sollicitatis Insucribus defecerunt.* Et lib. XXXI. *An Campanorum pœnæ, de qua neque ipsi quidem queri possunt, nos pœniteat? Hi homines cum pro iis bellum adversus Samnites per annos prope septuaginta cum magnis nostris cladibus gessissemus: ipsos fœdere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, postremo civitate nobis conjunxissemus: tempore nostro adverso primi omnium Italia populorum, præsidio nostro fœde interfecto, ad Annibalem defecerunt.* Quærimus utri habenda fides, Gellio grammatico, an Livio qui bellum Punicum accuratissime scripsit?

Sed ut Gellii fabulam penitus eliminemus, coactam Brettiorum ad Annibalem defectionem ex eodem Livio expendere utique par est: Brettiorum principes sive Respublicæ tunc temporis erant *Rbegium, Locri, Caulonia, Croton, Petilia, Consentia, Pandosia, Thurium, Tamsa, Terina, Vibona.* De RHEGINIS nihil dicendum superest, cum ipsi nunquam defecerint, teste Livio lib. XXII. *Rbegini in fide erga Romanos & potestatis suæ ad ultimum manserunt.* LOCRENSES Romanos strenue adjuverunt, ut Livius fert lib. XXIX. Ipse postremo veniebat Annibal, nec sustinuisent Romani, nisi Locrensum multitudo exacerbata superbia atque avaritia Pœnorum ad Romanos inclinasset. Verum & a Romanis pejus habiti sunt. Quamobrem ad Senatum decem legatos miserunt, ut ait Livius lib. eod. *Postquam Locrensum clades, quæ ignota ad eam diem fuerant, legatorum adventu vulgatæ sunt, nec tam Q. Plemirii scelus, quam Scipionis in eo aut ambitio, aut negligentia iras hominum irritavit.* Decem legati Locrensum obsiti squalore & sordibus in comitio sedentibus Consulibus velamenta supplicum, ramos oleæ (ut Græcis mos est) porrigentes ante tribunal cum flebili vociferatione humi procubuerunt. *Querentibus Consulibus Locrenses se dixerunt esse, ea passos a Q. Pleminio legato, Romanisque militibus, quæ pati ne Carthaginienses quidem velit populus Romanus, orare ut sibi Patres adeundi deplorandique ærumnas suas potestatem facerent.* Senatu dato, maximus natu ex iis, Scio, inquit, quanti æstimentur nostræ apud vos querelæ, Patres conscripti, plurimum in eo momenti esse, si pro-

be sciatis & quo modo proditi Locri Annibali sint, & quo modo pub-
 so Annibalis praesidio, restituti in ditionem vestram, Quippe si & cul-
 pa defectionis procul a publico consilio absit, & reditum in vestram
 deditionem appareat non voluntate solum, sed ope etiam ac virtute no-
 stra, magis indignemini, bonis ac fidelibus sociis tam atroces, atque in-
 dignas injurias ab legato vestro, militibusque fieri. &c. Legatur quæso
 & reliquum concionis quod nos brevitati studentes non adducimus, quod-
 que non tam Romanos quam barbaros movet ad lacrimandum. Vide
 etiam infra lib. 3. cap. 8. ubi de Locris fuse agemus. CAULONIATÆ
 mirum quot a Carthaginienfibus passi sunt, teste Livio lib. XXVII. Hanc
 manum ad Brutium primum agrum depopulandum duci jussit: inde ad
 Cauloniam urbem oppugnandam: imperata non impigre solum, sed etiam
 arvide executi, direptis fugatisque cultoribus agri oppugnabant. CROTO-
 NIENSES, si plebem excipias, in fide populi Romani manserunt. Itaque, ut ait
 Livius lib. XXIII. urbe defensoribus vacua facile potiti sunt hostes: arx tantum
 retenta. Et lib. XXIV. sub init. Crotone nec consilium unum inter populares,
 nec voluntas erat. Unus velut morbus invaserat omnes Italia civitates, ut plebes
 ab optimatibus dissentiret: Senatus Romanis faveret, plebs ad Pœnos rem trabe-
 ret. Siquidem de plebe intelligendum putamus sicubi Livius Brettios aliquando
 commemoret Pœnis praesidio esse: sed de plebe, quæ vilior pars po-
 puli est, nulla ratio habenda. PETELINI Romanis fidelissimi a Roma-
 nis in maxima eorum angustia deferuntur, teste Livio lib. XXIII. Le-
 gatos (Petelini) Romam ad praesidium petendum miserunt. Quorum
 preces lacrimæque (in questus enim flebiles cum sibimet ipsi consulere
 jussi sunt sese in vestibulo Curiae profuderunt) ingentem misericordiam
 patribus ac populo moverunt. Consultique iterum a Mannio Pratore.
 Patres & circumspēctis omnibus imperii viribus, fateri coacti, nihil jam
 longinquis sociis in se praesidii esse: redire domum, fideque ad ultimum
 expleta, consulere sibimet ipsos in praesenti fortuna jusserunt. At Petelini
 vitam fortunæque, quam populi Romani fidem, amicitiam, & societa-
 tem perdere maluerunt: Petelia in Brutiis aliquot post mensibus quam
 coepta oppugnari erat, ab Hamilcone praefecto Annibalis expugnata
 est: multorumque sanguine, ac vulneribus, ea Pœnis victoriæ
 stetit: nec ulla magis vis obsessos, quam fames, expugnavit. Absumtis
 enim frugum alimentis, carnisque omnis generis quadrupedum, sutri-
 na postremo coriis, herbisque, & radicibus, corticibus teneris, strictis-
 que rubis vivere. Nec antequam vires ad standum in muris ferendaque
 arma deerant, expugnati sunt. Quare Valerius Maximus cujus integrum
 textum infra adducemus, Non Petiliam ait sed fidum Petelia sepulcrum
 capere contigit. CONSENTINI & PANDOSII strenue defenderunt se-
 se, sed aliquot post diebus a Pœnis expugnati, ad fidem populi Roma-
 ni redierunt, ut Livius fert lib. XXIX. in fin. Eadem æstate in Brut-
 tiis Consentia & Pandosa, & ignobiles alia civitates voluntate in dedi-
 tionem venerunt. Et lib. XXVII. Et Brutiis similis spes venia facta est

cum ab iis Vibius & Paëtius fratres (hi ad Consentiam spectare videntur) longe nobilissimi gentis ejus, eandem quæ data Lucanis erat conditionem deditionis petentes venissent. Et lib. XXV. Eodem tempore in Brutiis ex XII. Populis qui anno priore ad Pœnos desciverant Consentini, & Terinei in fidem populi Romani redierunt. Ait etiam Eutropius Hist. lib. 3. Quinto Cæcilio, Lucio Valerio Coss. omnes civitates quæ in Brutiis ab Annibale tenebantur, Romanis se tradiderunt. THURINORUM defectio non in eorum sed in Romanorum contumeliam vertenda est. Romani quippe jure Gentium pessumdato, obsides Thurinorum interfecere. Ait namque Livius lib. XXV: Metapontini extemplo metu quo tenebantur liberati ad Annibalem defecere. Hoc idem eadem ora maris & Thurini fecerunt: movit eos non Tarentinorum magis defectio, Metapontinorumque, quibus indidem ex Achaja oriundi etiam cognationibus juncti erant, quam ira in Romanos propter obsides nuper interfectos. TEMSANI adeo a Carthaginiensibus vastati sunt, ut Romani Coloniam deduxerint Liv. lib. XXXIV. Temsam civium Romanorum Colonia deducta, Temsanus ager de Brutiis captus erat. TERINÆI funditus ab Annibale eversti, teste Strabone lib. VI. Temesa proxima est Terina, quam Annibal cum tutari non posse desperaret, solo æquavit. Gabriel Altilius Episcopus Policastrensis natione Calaber Terinæ finitimus, de quo infra ubi de Altilia agemus, lepide de Terina cecinit:

Quos spectas lapidum tumulos, & grandia saxa,

Urbs Terina fuit mole superba & arvis.

Dum Romæ studet, ac socialia jura tuetur,

Dat fidei pœnas subruta ab Annibale.

Cur stupidus mœres lugens fera fata viator?

Clarius e cineri nunc capit illa decus.

VIBONENSES agri depopulationem passi sunt ne ad Pœnos deficerent. Liv. lib. XXI. Depopulatoque Vibonensi agro, urbem etiam (Pœni) tenebant. Ad quam postea habitatoribus vacuum Romani Coloniam deduxerunt, ut Livius fert lib. XXXV. Eodem hoc anno Vibonem Colonia deducta est ex Senatus consulto plebisque scito.

Hæcine igitur fœda illa Brettiorum defectio est, tot buccis obstrepentibus conclamata, in quam tam acriter, tam dire, tamque injuste Senatus Populusque Romanus animadverteret? Equidem de hujusmodi pœnis, si verborum castigationes excipias, nihil apud Livium invenies, præsertim cum Annibal teste eodem Livio lib. XXVI. adeo ex Lucanis in Brettium agrum, ad fretum vero ac Rhegium eo cursu contenderit, ut prope repentino adventu incautos oppræsserit. Qui enim fieri potuit, ut quem non tam Roma, præsertim post Cannensem cladem, quam tota formidaret Italia, extremus Italiæ angulus vel ejiceret, vel deleret? Satis perspectum habuit Fabius Consul Brettiorum animum atque virtutem erga Rempublicam in Tarenti expugnatione, quod nequidquam Annibali ademptum esset, nisi ut idem Livius fert lib. XXVII. adjuvantibus recipientibusque Brutiis.

Cum-

Cumque Annibal captam urbem audisset, *Et Romani*, inquit, *suum Annibalem habent: eadem qua ceperamus arte Tarentum amisimus*. Sane & ante & post pulsum Annibalem Brettii Romanorum socii fuere; municipiis, consulatibus, ceterisque militiæ honoribus potiti, ut ex iis quæ in hoc opere continentur, satis infra constabit. Testis oculatus est ipse Cicero qui municipia nostra iustravit. Ait enim Orat. pro Cn. Plancio circa fin. *Iter a Vibone Brundisium terra petere contendit; nam maritimos cursus præcludebat hiemis magnitudo: cum omnia illa Municipia quæ sunt a Vibone Brundisium in fide mea iudices essent*. Vide lib. 7. in Verr. & Philipp. 1.

Ceterum ne negotium faceßere videamur, iis qui nodum in scirpo quærunt satis perspectum sit, incertum omnino esse cujates fuerint milites Christi Domini Crucifixores. S. Hieronymus epist. ad Heliodor. Judæos credit, Romanum vero qui latus aperuit. *Cerne manus Judæe quas fixeras, cerne latus Romane quod foderas*. Auctor libri qui inscribitur: *Diæta & interpretationes Parabolarum sacre scripturæ*, apud S. Athanas. to. 2. qu. 76. *Quidnam est, Quare fremuerunt gentes &c.* Respondet: *Gentes dicit Romanos, Francorum videlicet genus, qui Christum crucifixerunt*. Meminit hujus auctoritatis Vir Cl. Antonius Sandini in histor. Familiæ faceræ cap. 14. de Christi tortoribus, ubi Hyacinthum Serry satis luculenter refellit.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA

Eorum, quæ post Christum natum ad nostra usque tempora Calabriae acciderunt.

Primo Christi Seculo anno Ær. com. 41. S. Petrus Apostolorum Princeps Claudio Tiberio imperante (Calabria enim tunc temporis Romanis Imperatoribus subdebatur) Antiochia in Calabriam appulsus, Jesu Christi Euangelium invexit, quem S. Marcus Evangelista Tarento solvens, atque Argentano (nunc S. Marco) transiens, Rhegium usque insecutus esse perhibetur. Cum enim Romanæ Ecclesiæ constans traditio sit Sanctissimum Apostolorum Principem Romæ Cathedram instituisse, ibique sub Nerone in versis vestigiis cruci affixum vitam pro Christo dedisse, opinari utique par est per Calabriam, quæ primo ex Antiochia in Italiam iter agentibus occurrit non semel transisse. Quod non obscure evinci videtur Act. 28. 14. *Inde circumlegentes devenimus Rhegium, & post unum diem flante Austro secunda die venimus Puteolos, ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem.* Puteolis igitur Christi fides jam ante Pauli adventum, qui contigit anno 57. Ær. comm. audiri cœperat, utique ex Petri prædicatione. Vide Euseb. 2. hist. cap. 24. & Chron. Blanchin. in Anastas. Bibliothec. edition. Rom. ex Typograph. Vaticana to. 2.

PROLEGOMENA.

xxxiii

Secundo Christi seculo, anno Ær. comm. 127. Petav. 126. S. Telephorus Thurinus primus ex Calabria & Regno Neapolitano summus Pontifex renuntiatur, qui a S. Ireneo; ut Petavius fert, primus Martyr nominatur. Vide infra ubi de Thurio.

Tertio Christi seculo, ann. 235. S. Anterus Petilinus ex Magna Græcia ad summum Pontificatum evectus est. Vide Anastas. & Ciacon. Anno 259. electus est Summus Pontifex S. Dionysius Thurinus, quo regnante Paulus Samosatenus hæresim vulgavit, sed Dionysius Alexandrinus in illum calamos exacuit. Vide Euseb. Anno 286. & seqq. sub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus ingens in Christianos exortatio est persecutio, qua innumerabiles pro Christi fide vario cruciatuum genere consumti sunt, quos inter Tropæana virgo Dominica, Græce Κυριακή, ut suo loco dicemus, aliique ex Calabria permulti, ut par est conjicere.

Quarto Christi seculo, anno 310. S. Eusebius Casinianensis, aliis Cosanenſis ex Magna Græcia quatuor mensibus in Apostolica Cathedra functus est. Hic S. Eusebium Episcopum Vercellenſem eodem nomine imposito e sacro fonte suscepit, atque erudit, qui tantum sub tanto viro profecit, quantum postea ejus doctrina ac sanctitas declaravit. Vide Anastas. Anno 312. Baronio, sed Genebrardo anno 313. Octavo Kal. Octobris Indictiones Romanæ exortæ sunt, cyclus nempe quindecim annorum, quibus absolutis, semper a capite repetitur. Hic mos in Calabria potissimum inolevit, ut ex diplomatibus quæ passim in hoc opere adducuntur videre est. Tempore Constantini Magni Calabria provincia ad Suburbicarias pertinebat & a Correctoribus regebatur. Vide Cod. Theodos. Circa ann. 363. S. Basilii Monachos in Calabriam misit. Extat siquidem Epistola Sancti Doctoris ad Fratres Italiæ & Galliæ, quæ est sexagesima nona. S. Hilarion Abbas Siciliam incoluit, & fortasse Calabriam, ut infra dicemus. Anno 365. aliis cum S. Hieronymo 369. ingentes terræmotus: mare erumpens multas urbes submersit. Ait enim in vita S. Hilarionis: *Ea tempestate terræ motu totius orbis, qui post Juliani mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursus Deus diluvium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naves ad prærupta delatæ montium pependerunt.* Vide Baron. S. Hieronymus anno 385. Rhægium appulsus inde in Palæstinam trajecit. Vide infra.

Quinto Christi seculo, anno 410. Romam fame ac peste laborantem Alaricus Gothorum Rex nono Kal. Septembris devastavit. Tum Honorii exercitu proſtigato in Calabriam excurrit, Consentiamque diripuit. Verum ibidem ob naves in freto Siculo interitas dolore confectus periiit, & ubi Crathidi Busentum admiscetur sepeliri jussit, ut infra dicetur. Vide Jordan. & Eutrop. lib. 33. Sed & Calabria Gothorum incursionibus pene ad interitum redacta, pace tandem composita, ab Honorio Imperatore, qui tum Ravennæ confidebat, tributis fere omnibus exonerata est L. 7. Cod. Theodos. de Indult. debitor. Anno 417. S. Zosimus ex Reacio, nunc Ma-

foraca in Petri Cathedra fedit. Vide Anastas. Anno 446. Frequentes terræmotus, nonnulli fontes aruere, mare varias insulas depreffit, quas inter putamus Ogygias, quarum meminit Plinius & Strabo, ut infra dicitur. Baron. n. 5. Hinc pestis, & annonæ caritas, anno scilicet 450. ut Baronius fert. Circa annum 457. Vandali ex Aphrica profecti Calabriam infestant, & circa hæc tempora accidisse arbitramur insigne miraculum S. Nicolai Episcopi Mirensis, cujus imaginem e domo cujusdam Calabri Vandalus abstulit, atque in Aphricam detulit, domumque custodiendam tradidit. Sed illa a latronibus ex pilata, ac Vandalo imagini incendium minitante nisi omnia sacra testâ restituisset, S. Nicolaus Latronibus ut ablata repõnerent imperavit. Quo miraculo Vandalus cum familia Christianam fidem amplexus est. Vide Laurent. Beyerlinch in theat. verb. *Imago*. Ribadiner. aliosque. Anno 471. Vesuvi cineres non tam ad Calabriam quam ad Europam fere totam pervenere. Baron. n. 29. Anno 476. Odoacer Herulorum Rex Augustulo ultimo Occidentis Imperatore in exilium pulso, Romam invadit, ac Rex Italiæ appellatur. Sub hoc Rege M. Aurelius Cassiodorus Scylacensis præclarissimorum facinorum specimen præbuit, ut infra dicitur. Anno 494. S. Gelasius Papa ad Episcopos Siciliæ, Lucaniæ, & Calabriæ literas dedit, ut de bonis Ecclesiasticis quatuor partes facerent, sibi, Clero, pauperibus, & Ecclesiæ; tamen Baronius Gelasium quidquid a Simplicio statutum erat promulgasse scribat. Sub Gelasio Pontifice crypta Gargani montis insigni miraculo in honorem S. Michaelis Archangeli dedicata est, anno scilicet 493. Baron.

Sexto Christi seculo circa ann. 531. Dionysius Scythæ, cognomento *Exiguus*, sicut Græci ab Olympiadum exordio, Romani ab Urbe condita, aliis ab alia epocha, ab Incarnatione & Nativitate Domini nostri Jesu Christi annos supputari primus excogitavit. Hic Cassiodoro familiarissime vixit, quocum in Calabriam secessit, ut infra videbimus. Vide Petav. Anno 536. vel 37. ut aliis placet Bellisarius e Sicilia in Calabriam trajecit, quam exactis Gothis liberavit, sicuti deinde Romam, ad cujus portam Flaminiam Ursicinum cum legione Rhegina adversus Witigem destinavit, teste Procopio lib. 1. Ex hoc tempore usque ad Northmannos Calabria & Apulia Imperatoribus Orientis paruit, si tempus excipias quo Totilæ Gothorum Regis & Autharis, aliorumque Longobardorum incursiones aliquando sustulerit. Circa ann. 539. Manuca pirata S. Placidum cum sociis 3: Nonas Octobris in odium Christianæ fidei crudeliter occidi jussit, sed satis hæc illi feritas stetit; nam Christo vindice Calabriam inter & Siciliam sæva tempestate jactatus cum navibus misere periit. Cassiodorus apud Scylaceum patriam suam monachum egit: Hoc anno Sol paulo Luna splendentior apparuit. Vide Baron. Circa annum 543. Totila Calabriam invadit, inde Italia potitus a Narsete Justiniani Duce in Etruria occiditur, sicuti & Teja suffectus Totilæ. Sed & Leutharis & Buccellinus fratres, qui Calabriam anno 555. diripuerunt, a Narsete ad Capuam victi. Anno 567. Narsetes in Sophiam Imperatricem concitato odio Longobardos ab Hungaria in Italiam advocat. Di-

PROLEGOMENA.

xxxv

eti sunt autem Longobardi, seu Langobardi a barbae longitudine; ut vult Constantinus Porphyrogenitus de Them. lib. 2. th. 11. *Longobardia a promissa barba incolarum dicta est*. Vide Paul. Warnefrid. lib. 1. cap. 9. Alii asserunt a longitudine alabardarum dictos esse. Ut ut sit Flavius Autharis tertius eorum Rex Rhegium usque excurrit circa ann. 585. ac Calabriam infestavit, inde Beneventum se recepit. Paul. Diac. lib. 3. Anno 590. Pestis foeda per Italiam totam qua homines innumerabiles oscitando, ac sternuendo perierunt. S. Pelagius Papa, cui successit S. Gregorius Magnus eo morbi genere sublati sunt. Tum sternuentibus fausta precandi verbis *Ave & Salve*; oscitantibus vero crucis signo ora obsignandi usus laudabilis inolevit. Paul. Diac. Baron. aliique. S. Maximus Episcopus Syracusanus Constantinopoli Crotonem appulit ut ait S. Gregor. lib. 3. dialog. cap. 35. Anno 595. Bubali in Italiam advehi Sigon. de Regn. Ital. Anno 596. Zoto. Beneventi Dux Crotonem aggressus diripuit, gentemque captivam duxit, quae S. Gregorii opera deinde multo aere redempta est. Sigon. ubi sup. Circa annum 600. Subdiaconi Ecclesiae Romanae in diversas Provincias sicuti in Siciliam & Calabriam a S. Gregorio missi ut Patrimonium S. Petri administrarent, teste eodem S. Gregorio in regeſt. qui illos Defensores, Rectores, ac Regionarios appellat.

Septimo Christi seculo, anno 602. S. Gregorius Magnus trabes e Calabria ad reparandas Basilicas SS. Apostolorum Petri & Pauli transvchi fecit, ut ipse ait lib. 10. indiſt. 5. epist. 24. & 25. Anno 622. Spurcissima Maumethis secta erupit: hinc Aegyra Arabum, idest fuga XVII. Kal. Augusti. Baron. Anno 623. Joannes Comſinus Calabriam infestavit, qui Neapoli ab Eleutherio Patricio necatus est. Vide Anastas. Anno 639. Hierosolyma a Saracenis capta. Baron. Anno 643. ut Sigonio placet, vel 646. ut aliis, Rotharis Longobardorum Rex Leges sub *Edicti* nomine promulgavit. Circa annum 655. sub Pontificatu S. Vitaliani Constantis Imperatorum Roma Constantinopolim rediret terrestri itinere Calabriam Rhegium usque adeo vastavit, ut uxores a viris filiosque a parentibus separaret, ut ait Anastasius, licet alii cum Baronio ad annum 663. referant. Anno 659. A Longobardis in Italiam detestabilis duellorum usus introductus. Baron. Anno 675. aut 76. post pluvias, tonitruaque ingentia hominibus jumentisque feralia, ignis magnus in caelo apparuit. Sigebert. & Baron. Anno 678. S. Agatho Rheginus summus Pontifex renuntiatus est. Hic ab Imperatore per Abundantium Episcopum Paternenſem, & Joannem Episcopum Rheginum, Calabriam, Siciliamque a tributis immunem esse obtinuit. Sigon. lib. 2. Anno 680. Saevissima pestilentia grassante Romae altare S. Sebastiani sacrum erectum est. Baron. Circa haec tempora, ut Camillo Peregrinio placet, cui adſtipulatur Anonymus Mediolanensis in libro *de Italia medii aevi* qui huic anno consignat aut paulo ante, Calabriae nomen Brettiorum Provinciae a Graecis translatum esse conjicitur. Cum enim Longobardi Beneventani exacto per Grimoaldum Constantio, aliis Constante, veteri Calabria quae circa Hydruntum erat, potiti essent; Graeci fastu suo ne-

Provinciae imminutæ viderentur Regionem Brettiam Calabriae, sicuti Calabriam priscam Longobardiae nomine appellare consueverunt. Sed cur eidem Hydruntinae Provinciae cum a Græcis iterum sub Othone II. in ordinem redigeretur Calabriae nomen restitutum non sit, neuter edisserit; satis itaque incerta habenda est conjectura, praesertim quod ex Brettiorum suppressione adhuc Provinciae imminutæ essent. Fatemur siquidem post hæc tempora usitatus Brettiorum Provinciam Calabriae nomine vocatam esse, magisque sub Northmannis, quorum Rogerius *Rex Calabriae* anno 1130. appellatus est, ut ex diplomate quod asservatur in Monasterio Cavenfi SS. Trinitatis; sed opinandum profecto est promiscue & *Brettiam* & *Calabriam* nuncupatam fuisse. Quinimo sicuti Italiae nomen ex Calabria usque ad Alpes teste Strabone lib. VI. aliisque ut infra dicitur, sic Calabriae Hydruntum & Campaniam usque processisse. At vero Brettiorum constituta Republica Calabriae nomen Hydruntinae Provinciae cessit, quæ tamen Brettiorum etiam nomine aliquando potita est, ut ex Act. Sextæ Synodi Constantinopolitanae liquet, ubi Joannes Episcopus sic subscribit: *Joannes Hydruntinae Ecclesiae Provinciae Brutiorum*. Quod & notavit idem Anonymus. Sed & ibidem Episcopi promiscue subscripserunt: *Julianus indignus Episcopus sanctæ Constantinae Ecclesiae Provinciae Brutiorum Calabriae*. *Germanus Tarentinae Ecclesiae Provinciae Calabriae*. *Theophanes Thurinae Ecclesiae Provinciae Calabriae*. *Abundantius Temesanae Ecclesiae Provinciae Brutiorum*. *Petrus Crotoniensis Ecclesiae Provinciae Brutiorum*. *Paulus Scylletiensis Ecclesiae Provinciae Brutiorum*. *Sergius Tauriana Ecclesiae Provinciae Calabriae*. In Concilio quoque Nicæno mentio fit Provinciae Calabriae, nec Brutiorum. Anastasius in Conone: *Quæ patrimonii custodes Brutiis & Lucaniae annue persolvebant*. Idem in Vitaliano meminit Provinciae Calabriae. Sub Sergio: *Similiter & trabes de Calabria adduci*. Isacius in Lycophr. Temesam Calabriae urbem scribit. Pausanias in Eliacis de Temesa & Euthimo loquens de Calabro fluvio mentionem facit. Veruntamen nec abs re fore credendum est, Provinciam, Civitatem, aut locum quemlibet multiplici nomine etiam eodem tempore vocatum fuisse. Etenim, si conferendum exemplum est, Strabo lib. VI. tractum illum a Brundisio Tarentum usque, sive Chersonesum multiplici appellatione donatum scribit: *Et Messapiam, & Japygiam, & Calabriam, & Salentinam complures communi appellatione nuncupant*. Aelius Hadrianus Hierosolimam quam restauravit *Aeliam* a suo nomine vocari jussit; sed numquid Hierosolyma vocari desit? Minime gentium. *Bizantium* post Constantinum etiam appellatum putamus. *Tusculum* nostris temporibus imo & Joannis Campani, ut ipsemet fatetur in Vita Pii II. *Frascata* etiam vocatur. Sed ad rem: hodiedum nonne Calabri pro Brutiis, Brutiisque pro Calabris promiscue appellantur? Janus Vincentius Gravina; de quo infra, in suo testamento Romæ ubi excessit exarato natum se esse dicit in *Constantina Provinciae Brutiorum*: aliaque id genus exempla quæ adducere supervacaneum est. De Calabriae autem multiplici nomine infra fusius agetur. Vide lib. I. cap. XXI. circa fin. Anno 683. S. Leo II. Rheginus ad sedem.

Petri evectus, de quo infra. Vide Anastas. cum notis varior. Anno 700. Consentia Concilium habitum est XL. Episcoporum, ut ait Samblasius, sed de hoc nihil apud Labbeum.

Octavo Christi seculo, anno 702. Joannes VI. Calaber, de quo infra, Summus Pontifex creatus est. Vide Ciacon. Anno 703. Justinus II. ad Imperium revocatus Calabriam ad petitionem Cononis Papæ vectigalibus liberavit, ut vult Collenucius lib. 2. Anno 705. Joannes VII. Rossanensis Petri cathedram obtinuit, ut infra videbimus. Anno 709. Constantinus Papa per Calabriam arrepto itinere Constantinopolim ad Imperatorem Justinianum II. perrexit, a quo accitus fuerat ut religionis dissidia compesceret. Baron. Anno 714. S. Gregorius II. Basilicam S. Laurentii extra muros trabibus e Calabria advectis reparavit, quemadmodum aliis trabibus anno 716. Basilicam S. Pauli collabentem restituit. Baron. Vide Pancyrol. In Cryptis nostræ Vaticanæ Basilicæ extat inscriptio hæc: *Benedictus XII. testa veteris Basilicæ restituit advectis e Calabria trabibus abiectis longitudine 133. palmis.* Anno 721. Neapolim a Saracenis obsessam Calabri strenue defendunt. Vide Capacc. Anno 732. Leo Isaurus impius Iconoclasta a S. Gregorio II. ob hæresim Imperio privatus Patrimonium S. Petri in Calabria ac Sicilia, provinciis a Romano Patriarchatu divulsis, sibi temere adjudicavit. Baron. Anno 742. S. Zacharias Seberinates ad Petri cathedram evectus est. Vide infra. Anno 744. Pestis crudelissima in Græcia, Calabria, ac Sicilia. Zonar. Duobus post annis ex Calabria Constantinopolim usque grassata est. Baron. Anno 768. Stephanus III. Rheginus, de quo infra, Summus Pontifex renuntiatus est.

Nono Christi seculo, anno 801. Terræmotus non tam in Calabria, sed & in tota fere Italia adeo ingens, ut non solum urbes, sed etiam montes subverteret, teste Baronio ac Sigonio. Anno 802. Divisio Imperii Nicephorum inter ac Carolum Magnum, illi Sicilia, Calabria, ac Neapolis Manfredoniam usque, huic reliquis Italiæ tractus; Ducatus Beneventanus pro termino constitutus. Grimoaldo soli ex Longobardis Beneventanis superstiti cecidit. Vide Collenuc. lib. 2. Anno 811. Sub Michaelē Curopalate locustæ in Italia apparuerunt. Sigon. Anno 817. Ludovicus Imperator Occidentis donationem a Pipino Romanæ Ecclesiæ factam, sub qua Regnum Neapolitanum utraque Calabria, ac Sicilia includitur, approbavit, confirmavitque. Sigon. & Baron. Anno 820. sub Michaelē II. Balbo Imperatore. Orientis. Saraceni Siciliam invadunt. Leo Ostiens. Anno 823. Crebra prodigia, ignis & fax de cælo, fulmina ingentia, ac terræmotus fuere. Baron. Circa annum 827. Saraceni Calabriam devastarunt, ac per triginta annos variis incursionibus afflixerunt. Vide Baron. Circa annum 900. Abrahamus Saracenorum Rex Consentiam aggressurus, prope urbem ubi nunc dicitur *Pan 'Eianco* Deo vindice ictu fulminis periit. Protospat. Per hæc tempora S. Nilus Rossanensis Basilianus *Cryptæ Ferratæ* cœnobium in agro Tusculano construxit. Vide infra.

Decimo Christi seculo, anno 914. Saraceni iterum Calabriam invadunt.

dunt. Sigon. Anno 915. Calabri alique fœderati Saracenos ad Silarum ob-
fessos delent. Leo Ostiens. Anno 951. Saraceni nova incurfione Calabriam,
ac Lucaniam diripiunt Malachiano alijs Melefino eorum Duce a Calabris
trucidato. Protospat. Anno 966. Nicephorus Phoca Patriarchæ Constan-
tinopolitano injunxit ut Epifcopos Calabriae pane fermentato Græco ritu in
Miffæ facrifício uti compelleret. Sigon. & Baron. Anno 968. Idem Impe-
rator Theophaniam filiam five neptem, five sororem ut alijs placet Othonis
filio defponfam in Calabriam mittere fimulans ut matrimonio jungeretur,
ejus copias deleuit; fed anno fequenti Otho II. acceptam injuriam vindicavit;
nam comparato exercitu ac cum Landulpho Capuæ Principe juncto fœdere;
Græcos ex Apulia & Calabria ejecit qua occifis, qua naribus obtruncatis &
Constantinopolim miffis. Quo factum eft, ut Apulia & Calabria pars Im-
peratoribus Occidentis per decennium cefferit; tametfi nonnulli in chrono-
logia difcrepent. Vide Sigon. & Ditmarum lib. 2. Circa annum 975. Sara-
ceni Conſentiam aggreſſi expugnarunt ac pene ad internecionem deleverunt:
hinc populi aufugientes ad montes vicina oppidula partim vetera, quam-
plurima ab eifdem extructa, quæ nunc vulgo *Casalia* appellantur, incolue-
runt. Et licet nonnulli cum Protospata hoc ad annum 1009. referant,
conſpicere tamen par eft, Saracenos variis incurſionibus circa hæc tempora
Conſentiam diripuiffe, quorum quadraginta millia cum Bulcaſſono Rege
prope Crotonem ab exercitu Othonis pene deleta fuere, licet Protospata
id ad annum 981. eveniſſe narret. Vide Sigon. Anno 982. Otho collatis
copiis cum Landulpho Beneventi atque Atenulpho Capuæ Principibus a
Græcis ac Saracenis ad Baſſanellum, alijs Buſentum, fluvium fractus vix per
ſcapham trajecto flumine evaſit, ac paulo poſt dolore confectus occubuit.
Sed Baſſanellum flumen ignoratur, Buſentum prope Conſentiam ſcapham
non patitur præſertim menſe Julio quando pugnatum eſt; idcirco fluvium
hunc *Racanellum* fuiſſe *Cyliſtarnum* olim dictum in tractu Roſſanenſi ac Thu-
rino Tarentinoque finitimo, ad manus conferendas aptiſſimo, credendum
eſt. Equidem Otho cum exercitu fœderato Tarento in Calabriam conten-
dit; ejusque uxor tunc temporis Roſſani morabatur, ut ait Sigebertus.
Græci victoria elati Calabriam & Apuliam duris legibus ac tributis ſubege-
runt novo Catapanorum magiſtratu introducto, a quibus ea Provincia, quæ
nunc *Capitanata* eſt, nomen ſumſit. Vide Leon. Oſtiens lib. 2. S. Petr. Da-
mian. Baron. Sigon. alioſque. Sed & Calabria a Patriciis, qui Prætores &
Strategi nuncupabantur, regebatur. Vide Virum Cl. Octavianum Gen-
tilium amicum noſtrum *De Patriitiis* lib. II. cap. IX. Anno 992. Annonæ
caritas ſumma in Italia tota. Protospat. Circa finem hujus ſeculi, vel ini-
tium futuri cognomina familiis gentilia barbarorum incurſu pene interita
iterum uſurpari conſueverunt, ut ait Sirmundus, Mabillonius, & Pape-
brochius.

Undecimo Chriſti ſeculo, anno 1003. Quadraginta Northmanni,
ideſt *homines Boreales*, Danici generis e Scania quam Northvegiam appel-
lant; ex Hieroſolymitana peregrinatione redeuntes Salernum a Saracenis
ob-

obfessum appulerunt. Cumque a Gaimario Salerni Principe arripa impetrassent, Saracenos in fugam coniecerunt. Tum recusatis muneribus ad patriam revocati Northmannos ad fertilem tantorum bonorum provinciam adeundam excitant. Hinc gens ista in Regno Neapolitano celeberrima primordia sumit. Vide Leon. Ostien. lib. 2. Anonymus Cassinensis id annum 1000. refert. Anno 1006. Pisani Saracenos Rhegium infestantes obsident, & captos interimunt. Sigon. Anno 1014. Saraceni Cassanum expugnant, quos Basilius & Constantinus Imperatores Rufforum & Julianorum auxilio delent, Calabriamque & Apuliam recuperant. Protospat. & Summont. lib. 1. Anno 1016. Melus & Dattus nobiles Apuli ex sanguine Longobardorum cum Northmannis recens adventis juncto fœdere Græcos expugnant. At Dattus a Græcis anno 1021. occiditur; cumque Saraceni Besidianum obsiderent, Arpichas eorum Dux, ac Melus periit. Interea Northmannos inter Græcosque, ac Saracenos varia fortuna sævissimum ac diuturnum conflatum est bellum. Vide Sigon. Ostiens. & Protospat. Anno 1041. Northmanni partem Calabriae occupant, ejus postmodum Guillelmus Comes inscribitur: Protospat. Anno 1044. Guido monachus Aretinus. sex notas musicas *ut, re, mi fa, sol, la* ex hymno S. Joannis Baptistæ excerptas invenit, ut auctor est Bucolterus Guillelmus cum Gaimaro arcem Scylacei extrui jubet. Protospat. Anno 1046. Guillelmo successit Drogo ejus frater; Græci & Northmanni Saracenos ex Sicilia expellunt. Protospat. Anno 1048. Drogo arcem in urbe S. Marci, quæ etiam nunc extat, ædificavit Gafrid. Malater. Circa annum 1057. Robertus cum Rogerio fratre Græcos pene omnes Sacerdotibus exceptis ex Calabria ejiciunt. Gafrid. Anno 1059. Robertus a Nicolao II. Summo Pontifice Calabriae Dux renuntiatus, subsequenti anno de titulo cum Rogerio contendit: mox divisa regione ille Dux, hic Comes inscribi permittitur. Vide Fazel. Anno 1062. Riccardus Northmannus expugnata Capua Longobardos Principes ejicit, qui ab Atenulpho ad Landolphum V. regnarunt. Quo factum est ut deinceps ad plebejos descenderent viliusque ministeriis addicerentur. Ne superbiant viri nobilitate sanguinis clari, sed ad horum fortunam tamquam in speculum intueantur. Vide Desider. dialog. lib. 1. Peregrin. in stem. Anno 1068. Quosdam Monachos Benedictini instituti ex Calabria in Saxoniam concessisse, ibique monasteriis extructis per quadraginta annos fidem Catholicam propagasse auctor est Gualterius in triumph. cap. 50. Anno 1092. Urbanus II. Summus Pontifex in Calabriam contendit, atque in monasterio nunc vulgo *della Mattina* prope urbem S. Marci moratus est, ut ex ejusdem epistola in to. 10. Concilior. Anno 1091. ut Tutino placet, aliis 1095. S. Bruno Colonienfis Carthusianæ familiæ institutor in Calabriam prope Scylaceum secessit, ibique sanctitate ac miraculis floruit. Vide infra. Anno 1096. Godefridus Bulionius, Boemundus, Tancredus, aliique Principes die 15. Augusti instructa classe ad duodecim millia militum, quorum plerique Calabri erant, ac Cruce obsignati cum Arnulpho Archiepiscopo Consentino ad Hierosolymam expugnationem profecti sunt. Hinc Calabria pro stemmate Crucem usurpare consuevit. Vide Protospat.

Baron. alioſque . Anno 1097. ut Baronius fert , S. Bruno Rogerium Comitem in ſomnis admonitum a vite discrimine quod dum Capuam obſideret ex Sergii proditione imminebat , mirabiliter liberavit . Vide fragmentum diplomatis quod inferius afferemus . Sane ex eodem evincitur Capuam anno 1098. a Rogerio expugnatam eſſe . Vide Protoſp. Anno 1099. die 15. Julii Chriſtiani Principes Hieroſolymam expugnarunt . Protoſp. Anno 1100. Stemmata familiarum uſurpari conſueverunt . Vide Rainer. hiſt. Gall. Campanil. ſup. famil.

Duodecimo Chriſti ſeculo , anno 1122. Caliſtus II. in Calabriam commigravit . Vide infra . Anno 1137. Innocentius II. & Lotharius Imperator Occidentis Rogerio Rogerii Comitis filio Pſeudopapæ Anacleti a quo Rex Siciliae , Dux Apuliae , & Calabriae renuntiatus erat partes ſoventi bellum indicunt . Quo factum eſt ut Rogerius in Siciliam contenderet : eademque occasione Legum Imperialium libri *Pandectæ Piſani* quod Piſanis traditi , & *Florentini* quod in Bibliotheca Magni Etruriæ Ducis aſſervantur appellati , Amalphiae non Melphiae ut quidam vocis affinitate decepti perperam ſcripſerunt , reperti ſunt . Vide Anonym. Caſſin. Sigon. alioſque . Anno 1139. VI. Idus Julii idem Innocentius Papa a Rogerio detentus , pace inita , illum Siciliae Regem , Apuliae & Calabriae Ducem ac Capuae Principem , renuntiavit . Baron. & Sigon. Anno 1143. Rogerius trabes ac ligna e Calabria Romam ad Innocentium tranſvexit , quibus hic Baſilicam Lateranenſem reſtauravit . Baron. & Panvin. Anno. 1148. Ex Eubœa inſula vulgo *Negroponte* primi artiſices qui ſericum extraherent in Calabriam venerunt , ut ait Gualterius in MS. & Florius . Vide Jul. Scalig. exercitat. 158. ad Cardan. ubi inter alia ſcribit viſiſſe ſe in Calabria neglectos in arboribus vermiculos ſine cura cultuque ſericum facere e quibus detrahunt incolæ . Procopius de Bello Goth. ait ſub Juſtiniano ex Indiis ſericum in Italiam adductum . Interea anno 1154. Rogerius Rex e vivis ſublatus eſt ; cui ſucceſſit Guillelmus filius *Malus* appellatus . Anonym. Caſſin. Anno 1162. Triſchene nunc vulgo *Taverna* a Guillelmo vaſtata , ut infra dicemus . Anno 1166. Idibus Maji Guillelmus vivere deſiit , cui Guillelmus ejus filius , *Bonus* dictus , annorum duodecim ſuffectus eſt . Anonym. Caſſinen. tametſi Baronius ad annum 1169. id referat . Anno 1172. Guillelmus Thracius gloriſſimæ mortis S. Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis nequiſſimus auctor ad tantum ſcelus expiandum poenitentia injuncta ab Alexandro Tertio Hieroſolymitanæ peregrinationis , una cum Ugone de Moravile , Riccardo Brettone , Reginaldo filio , atque Urſo ejusdem criminis reis , ubi Conſentiam pervenit miſere periit . Baron. Anno 1184. Nono Kal. Jun. Calabria tota contremuit , Conſentia præſertim multum perpeſſa : Archiepiſcopus Ruſſus ruinis ædium obrutus eſt MS. Mart. Anno 1186. Per hæc tempora florebat Abbas Joachimus , de quo infra . Anno 1189. Guillelmus II. improlis e vivis ſublatus eſt menſe Novembri , cui ſucceſſit Tancredus quem Rogerius genuit ex concubina , at non ſine Provinciarum diſſidiis , quarum aliqua Henrici VI. Imperatoris Friderici filii partes ſovebant , quod Conſtantiam Rogerii filiam legitimam deſpon-

PROLEGOMENA.

xli

sponsasset. Tancredus filium suum Rogerium Regem salutarî præcepit, qui paulo post mortuus est, inde & Tancredus ipse, filio parvulo, quem Henricus excæcari fecit, ac tribus filiabus superstitibus relictis. Sic Northmanni regnare desierunt, cœperuntque Suevi. Anno 1196. Henricus Regno potitus ex Germania, quo contenderat, Panormum rediit, ibique periit; Friderico filio, qui Æsli Anconam inter & Senogalliam natus ei erat anno superiori, sub Innocentii III. tutela relicto. Vide Innoc. III. to. 1. lib. 1. epist. 410. 557. & seqq.

Decimotertio Christi seculo, anno 1209. Fridericus Imperator & Rex utriusque Siciliæ, Regis Aragoniæ sorori nupsit, ut ait Anonymus Cassinensis. Circa annum 1217. Fratres Minoritæ in Calabria, Sanctissimo Patriarcha Francisco adhuc vitam agente, sanctitate ac miraculis florere cœperunt, quos inter S. Daniel martyr cum sociis, de quibus infra. Anno 1236. Fridericus, postquam Consentiæ Comitæ generalia bis in anno fieri decrevisset nempe Kalendis Maji & Novembris, Henricum filium quod Imperium usurpare tentasset, in Calabria variis in locis carceribus mancipavit, qui tandem in arce Mamertina fame periit. Riccard. a S. German. alii dicunt in arce Consentina. Vide Ughelt. to. 3. in fin. Anno 1250. Fridericus jamdiu ab Innocentio IV. & Christianorum societate submotus in Lugdunensi Concilio (in quo rubri pilei insignis Cardinalibus datum proditur) atque Imperio privatus quod nihil de odio in Romanam Sedem, ac pervicacia remitteret, Florentini in Apulia misere periit, sive angina correptus, sive a Manfredus quem ex concubina genuerat præfocatus, incertum. Friderico suffectus est Conradus ejus primogenitus, tertio post anno ab eodem Manfredus veneno sublat. Vide Anonym. Cassin. & Trithem. in Chron. Hirsaugien. Tum Manfredus nomine Conradini Conradi filii Regni administrationem suscepit. Per hæc tempora linguam Italicam ex longo Bulgarorum, Longobardorum, aliarumque gentium incolatu incrementa sumisse, conjicitur, sed longe ante primordia; nam Riccardus a S. Germano tempore Friderici II. Imperatoris Eremitam Calabrum orantem commemorat lingua vulgari: *Benedittu, laudatu, e santificatu lu Patre: Benedittu, laudatu, e santificatu lu Fillu: Benedittu, laudatu, e santificatu lu Spiritu Santu.* Auctor quoque Aët. Alexandri III. apud Baronium ad ann. 1154. refert dictæria a mulieribus Romanis Octaviano antipapæ objecta, quem appellabant lingua vulgari: *Smanta compagno.* In Litanis Carolinis a Mabilonio evulgatis to. 2. anacætor. Clero fausta acclamante pro Carolo Magno; populus respondebat: *Tu lo juva,* idest: *Tu illum adjuva.* Sed & varias Saracenorum voces lingua Italica usurpavit, ut puta *Meschino, Magazzino, Mascbera, Gibel* quod montem significat, quo Ætna per antonomasiam appellatus est, posteaque *Mongibello.* Anno 2265. aut 66. Carolus Andegavensis S. Ludovici germanus frater ad Regnum vocatus Manfredum vicit ac crucidavit V. Kal. Martias ac biennio post Conradinum capite multavit cujus vita Suevicæ familiæ stirps prorsus extinguitur. Vide Bricium. Circa annum 1270. Isabella Regis Aragoniæ filia & Philippi Regis

Francorum uxor Consentia ultimum clausit diem. Const. & Collenuc. Anno 1274. S. Thomas Aquinius Belicastroensis, doctrina & sanctitate celeberrimus, de quo infra, in cælum receptus est. Anno 1282. 3. Kal. Aprilis feria secunda post Pascha Siculi Francos dato signo opprimunt, unde Vespera Sicula in proverbium abiit. Fecerunt Siculi non secus ac Galaaditæ adversus Ephrathæos ut habetur Judic. XII. *Dicebant ei Galaaditæ: Nunquid Ephrathæus es? Quo dicente, Non sum: interrogabant eum: Dic ergo Sibboleth, quod interpretatur Spica. Qui respondebat Sibboleth: eadem litera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum jugulabant.* Interrogabant, ut fertur, Siculi Gallos: Nunquid Gallus es? Qui respondebat: Non sum; at illi: Dic ergo Cicero; Gallus autem dicebat Sifero; non enim eundem vocis sonum exprimere valebat; & sic interficiebant eum. Calabri Siculorum exemplo partim ad Aragonenses descivere. Collenuc. Mortuo Carolo ejus filius suffectus est anno 1285. Verum anno 1292. Aragonenses inter & Francos acerrimum conflatum est bellum. Vide Caraf. lib. 5.

Decimoquarto Christi seculo, anno 1309. Carolo II. Andegavensi e vivis sublato Robertus ejus filius successit, qui anno 1313. Calabriam a Friderico Siciliae Rege vexatam liberavit. Oderic. Anno 1325. mense Maio Carolus Roberti filius & Calabriae Dux Panormum obsedit, inde Rhegium appulsus devenit Miletum, ac Montileonum, ut ex historia Salernitana quæ MS. asservatur in Bibliotheca Vaticana. Tum electus est Dux Etruriæ. Vide Collenuc. Anno 1343. Joanna Caroli filia Regno successit, ac Andreae Caroli Hungariæ Regis filio nupsit, quem post biennium laqueo ad collum inserto Aversæ suspendi ex fenestra jussit, quibusdam Calabris viris nobilibus Regiis familiaribus hoc crimine perperam insimulatis, quos & occidit. Vide Petr. Matthæum hist. de famil. Catanæ, Engen. aliosque. Verum tanti sceleris pœnas luit; nam anno 1381. cum Joanna Clementis VII. pseudopapæ partes foveret, Urbanus VI. Carolum Dyrrhachinum Regem constituit, qui Neapolim ingressus, Joannam eodem mortis genere, eodemque loco qua ipsa virum interimendam jussit. Oderic. Vide Engenium, qui inscriptionem adducit ex qua tempus discrepare videtur. Anno 1385. Calabri atque Apuli Urbanum VI. Summum Pontificem Luceriæ obsessum strenue adjuverunt. Oderic. num. 7. Anno sequenti Carolo e vivis sublato successit ejus filius Ladislaus. Vide Collenuc.

Decimoquinto Christi seculo, anno 1414. Ladislaus veneno periit, cui successit Joanna ejus soror, quæ Consentiam urbem magna ex parte reddidit immunem, ut ex diplomatibus jam cufis fol. 12. Huic Renatus post interregnum trium annorum, ut ait Scipio Mazzella, in Regno successit, quem ultimum ex Andegavensibus anno 1442. Alphonsus Aragonensis exegit, regnoque potitus est. Anonym. Cassin. Sub hoc Principe indictio facta est super locis Baronum, quorum aliqua diruta sunt, de quibusdam vero conjici nequidquam potest ubinam fuerint. Vide Tutin. de Sept. offic. Anno 1443. Pridie Kal. Martias Neapoli Comitia coram Rege habita, in quibus centussis per singulos Focos, modio salis rependendus, Regi decretus est.

PROLEGOMENA.

xliii

Vide Collenuc. Const. & Summont. Anno 1453. Maij 29. feria 3. Maumethes II. Constantinopolim obsedit expugnavitque Constantino Palæologo Helenæ filio imperante. Sic factum est ut sub Constantino Helenæ filio imperium cœperit, & sub Constantino pariter Helenæ filio desierit; non secus ac Imperium Romanum sub Augusto cœptum in Augustulo periit. Vide Annal. Turcic. Anno 1458. Alphonso e vivis sublato Ferdinandus ejus filius Rex est inauguratus. Mazzell. Per hæc tempora diu Andegavensium inter & Aragonensium factiosos Calabriæ pugnatum est. Vide Collenuc. Tum Scanderbegus, qui summo quoad vixit Turcis terrori fuit, paternæ Epiri ditione recuperata, Ferdinandum Regem in fugam actum a Joanne Renati Andegavensis filio tam Pii II. quam ipsius Ferdinandi precibus accitus, mirifice liberavit, ejusque auxilio Ferdinandus pulsus hostibus brevi omnia in potestatem accepit. Hac expeditione variæ per Calabriam Colonæ deductæ, vulgo *Albanesi*, præsertim in agro Besidienti, ut colligitur ex monumentis Monasterii S. Adriani, cujus Archimandrita Paulus Basiliani instituti tunc temporis gentes illas benigne excepit. Scanderbegi filia Herina Petro Antonio Sanctoseverino Besidientium Principi nupsit. Vide Marinum Barlet. lib. 10. de gestis Scanderbegi. Anno 1471. ars typographica in Regno Neapolitano primordia sumit, Moguntiæ a Joanne Guttembergio inventa anno 1440. & paulo post Sublacum ac Romam introducta. Palmer. Anno 1480 Hydruntum a Turcis obsessum expugnatur: tum S. Francisci Paulitani precibus liberatur. Ibi Nicolaus Piccardus Calaber Martyr occubuit, ut infra dicemus. Vide lib. 2. cap. V. num. 8. Ab anno 1494. usque ad annum 1497. sub Alexandro VI. quinque Reges vidit Regnum Neapolitanum, Ferdinandum nempe senem, Alphonsum II. ejus filium, Carolum Octavum Francorum Regem, Ferdinandum II. Aragonensem, & Fridericum. Vide Guicciard.

Decimosexto Christi sæculo, anno 1502. Ludovicus XII. Francorum Rex pulso Friderico Regnum obtinuit, quod cum Ferdinando III. Aragonensi Catholico nuncupato divisum brevi Gonsalvi Ferdinandi ducis invictissimi opera ac virtute amisit. Paul. Jov. Anno 1507. S. Franciscus de Paula Turonis in Gallia ad superos evolavit nonagenario major, de quo infra Anno 1509. Judæi ab Regno expulsi sunt, ut fert Ambros. Leon. hist. Nol. lib. 3. Anno 1516. Ferdinandus vivere desiit, cui successit Joanna ejus filia. Philippi Hispaniarum Regis vidua ac Caroli V. Austriaci mater, quæ Carolum ipsum ad Regnum eiecit. Anno sequenti Martinus Lutherus hæresiarca nequissimus apud Islebium in Saxonia natus anno 1483. Novembris 10. contra Indulgentias declamavit. Scintilla hæc paulatim magnum excitavit incendium, quo Europa tota conflavit. Cochl. Vide Card. Ruffens. Anno 1520. Tria millia militum Hispanorum e Sicilia eruperunt, Calabriamque excurrendo diripuere. Guicciard. Anno 1528. Post Urbis direptionem quæ superiori anno accidit, Simon Tebaldus Romanus Gallorum Dux Calabriam aggressus varias urbes in deditionem recepit, qui anno sequenti Brundusii periit. Eodem anno Equites Hierosolymitani in Melitam Insulam

secesserunt. Guicciard. Anno 1530. Apparuit Soriani Imago S. Dominici, de quo infra. Eodem anno Croto ab exercitu Caroli obsessa est, ut ait Jo-
vius lib. 31. In hac expeditione quatuor Duces Consentini strenuam navarunt
operam, Marcus Arduinus, Ferdinandus Favarus, Ferdinandus Bernaudus,
& Santes Guerrerius, ut ex MS. Joannis Antonii Belmonte. Anno 1535.
Carolus. V. ubi Tunetum in Aphrica expugnavit, in Siciliam trajecit, inde
solvens mense Octobri Rhegium appulit, mox Sinopolim ingressus a Paulo
Ruffo Comite lautissime exceptus fuit. Tum die 3. Novembris Seminariam,
inde Montileonum, postea Neocastrum, Mamertum, Carpacianum, ac Ru-
blanum pervenit, ubi Dominis de Fosso, qui eum exceperunt calcar pro mo-
nimento reliquit, quod modo apud Carolum Sicilia asservatur. Hinc per
agrum Fillenensem vulgo *L' Imperadore & Fontana di Carlo V.* Paternum,
& Dipinianum, ubi & privilegia concessit; mox Teflano Consentiam die 7.
pervenit, ubi incredibili plausu susceptus est. Decem millia juvenum ex
Consentinis suburbiis vulgo *Casali* ad militiam aptissimorum Magistratus
quo ingressus magnificentior fieret, exhibuit, Imperatore ac proceribus ob-
stupefcentibus. Aderat tunc Petrus Antonius Sanctoseverinus Besidæ Prin-
ceps, qui Regia, ut par erat magnificentia Carolum V. ad villam Mauri ve-
natione celeberrimam in agro Coriolanensi excepit. Hujus magnificentia
fama longe lateque processit. Vide Const. Gregor. Ross. aliosque. Aceto-
rum Familix militibus Carolus V. varia privilegia largitus est, ut ex Diplo-
mate & ex inscriptione, quam infra adducemus. Anno 1544. Consentia
Crathidis pons nobilissimus vulgo *di S. Maria* a celebri Giliberto Archite-
cto Rublanensi absolutus fuit, ut ex MS. Belmont. Anno 1554. Carolus V.
Regno abdicavit sese, quod Philippo II. ejus filio transtulit, Vide Mazzell.
anno 1555. Classis Turcica Paulam & Nicetum præter opinionem diripuit.
Isabella de Toletio Petri Proregis filia ac Paulæ Domina seminuda Montaltum
aufugit. MS. Belmont. Vide Engen. anno 1560. in Calabria caritas summa.
Consentia tritici modius quatuor scutatis venit, quadruplo quam consueve-
rat. Flor. anno 1561. In quibusdam Calabria oppidis præcipue Vardia nunc
La Guardia hæresis Calviniana detecta fuit, atque extincta. Vide infra. An-
no 1563. Marcus Berardus ex Mangono Consentia Prætura exercitu compa-
rato Crotonem invadit, sed infelici successu: interea Calabriam infestat,
Regemque vocari affectat, vulgo *Re Marco*. Sed brevi deletis copiis a Fa-
bricio Pignatello tanti criminis poenas luit. Vide Thuan. lib. 76. Const. 3. p.
Anno 1571. die 7. Octobris sub Sanctissimo Pontifice Pio V. fœderata
Christianorum classis in qua erant ad duo millia Calabri milites ad Naupa-
ctum de Turcis mirabiliter triumphavit: ducentæ hostium tiremes partim
captæ, partim depresso, paucissimæ in fugam actæ. Cost. & Campan. Bi-
sar. hist. Cypri. Anno 1580. tametsi Calabria sub Alphonso Primo divisa
fuerit, hoc tamen anno duplex Regium Tribunal decretum est. Vide En-
gen. anno 1582. Gregorius XIII. Calabrorum opera Romanum Calendarium
emendavit. Vide infra ubi de Aloysio Lilio. Anno 1598. Philippus III. Phi-
lippi II. filius Rex utriusque Sicilia salutatus est. Const.

PROLEGOMENA.

xlv

Decimoseptimo Christi seculo, anno 1621. Philippo III. e vivis sublato Philippus hujus nominis IV. ejus filius Regni gubernacula suscepit. In Calabria anginae morbus quamplurimos praesertim pueros praefocavit. Flor. Anno 1624. die 7. Junii Crathis fluvius ad viginti palmos excrevit, ut ex monumentis MS. Anno 1638. VI. Kal. Aprilis terramotus perniciosissimus Calabriam pene totam evertit: mare paulo ante in sinu Lametico ad duo miliaria recessit: terra meatibus amplissimis scissa. In Grimaldi ruinis memoria dignum evenit: duo infantes subter rudera post dies octo vivi reperti alteri porca vulgo *scrofa* ubera praebuit, alteri incompertum; illi *Scrofani*, huic *Trovati* nomen inditum est, ut ait Dominicus Martyre auctor synchronus in suo MS. quod Romae asservatur in Bibliotheca S. Francisci de Paula ad Montes dicti. Vide Recupit. Anno 1644. Consentiae Calasia quae sunt veluti ejusdem Civitatis suburbia a Prorege Medina Magno Etruriae Duci venduntur, cujus Gubernator Calici praesidebat. Verum tertio post anno Cives ac populus servituti plane non assueti jugum excusserunt, restitutaque pecunia primam adepti sunt libertatem, Regio Diplomate quod in fine hujus operis adducemus confirmatam. Rogatum fuit Consentiae publicum Initium a Tabellione Francisco Maria Scavello. Eodem anno. Neapoli, quod plebs nimium vectigalibus premeretur, Thoma Agnello duce, vulgo *Masanello*, homine vilissimo, immanis orta est seditio, quae totum fere Regnum corripuit. Anno sequenti Joannes de Austria Regnum pristinae tranquillitati restituit: MS. Mart. anno 1656. Pestis saevissima per Calabriam grassata est. Vide infra ubi de Casuono. Anno 1659. terramotus ingens quo Calabria superior pene deleta est. Vide infra. Anno 1665. die 17. Decembris Philippus IV. vivere desiit, cui Carolus ejus filius successus est. Anno 1672. Fames adeo ingens Calabriam afflixit, ut homines noctu incedentes clamarent *Pane, Pane*; quamplurimi perierunt, & apud superstites annus iste pro epocha fuit, vulgo *Dal tempo della mala annata*. Sed & post biennium ob Messanae seditiones compefcendas plurimum. Calabria perpeffa est. Vide Column. hist. tumult. par 2. Anno 1683. Assiduae pluviae in Calabria: mox gelu flumina obriguere, praecipue Crathis juxta Consentiam nunquam in gelu coactus. MS. Mart. Anno 1691. ob. nivium copiam variae domus oppressae, ac pecora interita: eodem anno ob pestis suspicionem quae in Apulia grassabatur custodiae decretae. Anno 1693. III. Idus Januarii, hora circiter vigesima in Sicilia terramotus ingens, quo Catana Civitas subversa est. Calabria quoque contremuit. Anno 1694. Annonae caritas summa, niviumque copia ad decem palmos. Hujusce & ego septennis memini: Tunc enim primo a matre mea Felice vitae integra ad haec divinae indignationis flagella collacrimante, humanae vitae arduosam conditionem edoctus sum. Anno 1700. Kalendis Novembris Carolus II. improlis vitam cum morte commutavit, ac Philippum Borbonium Andegavensium Ducem sibi heredem scripsit. Vide Otter.

Decimum octavum seculum non Synopsis Chronologica, sed integram historiae materiem suppeditabit in posterum favente Numine concinnandam.

IN-

I N D E X

C A P I T U M

Quæ in hoc Opere continentur.

PRÆFATIO.
PROLEGOMENA.
PROOEMIUM.

Pag. xi
Pag. xiv
Pag. i

LIBER PRIMUS.

- Cap. I. Describitur Calabriae situs. Aschena-
zæi primi incolæ. Pag. 3
Cap. II. De multiplici Calabriae nomine. 5
Cap. III. De Philoctete, Oreste, Ulyssæ, alijs-
que ad Calabriam appulsis. 8
Cap. IV. Veterum Scriptorum testimonia ad-
ducuntur, & præcipue Antiochi & Hel-
lanici ex Dionysio. 9
Cap. V. Quo tempore Oenotrus in Calabriam
recesserit, & de Italo Oenotriorum Re-
ge. 11
Cap. VI. Siculi ex Calabria in Trinacriam ab
Oenotriis pelluntur: aliqua notatu di-
gna. 13
Cap. VII. Quota Calabriae pars Iapygia, &
Salentina appellata sit. 15
Cap. VIII. Calabriae etymologia. Magna-
Græcia cur appellata sit. 16
Cap. IX. Calabria Brettia & Lucania quare
sit appellata. Bellum Lucanos inter &
Brettios. 18
Cap. X. De Brettiorum Numismatibus. 21
Cap. XI. Quare pro Brettiorum nomine Bru-
tium a nonnullis scribatur. 22
Cap. XII. Bellum Punicum describitur. Boji,
non Brettii, primi ad Annibalem defece-
runt. 23
Cap. XIII. Campani ex Cispadanis primi ad
Annibalem defecerunt. 25
Cap. XIV. Annibal Urbes Brettiorum in
Romana societate manentes infestat. 27
Cap. XV. Brettii vi capiuntur, qui tandem ad
Romanos redeunt. In alios populos per-
duelles animadvertitur. 29
Cap. XVI. Brettii post bellum Punicum, socii
Romanorum, & Milites scribebantur;
Civitate ac Municipio donati sunt. Ali-
qua notatu digna. 31
Cap. XVII. De Calabria Christiana; deque
viris tum sanctitate, doctrina, & digni-
tate conspicuis, ad Calabriam pertinenti-
bus. 35
Cap. XVIII. De sacris Lipsanis quæ in Cal-
abria asservantur; deque nonnullis Eremitis

- sanctitate conspicuis. 38
Cap. XIX. De Calabriae ab Agarenis populis
vastatione. 40
Cap. XX. De Vernacula Calabrorum dialecto,
aliisque notatu dignis. 41
Cap. XXI. De Calabriae ubertate, ac felici-
tate. 42
Cap. XXI. De Calabriae plantis. 49

LIBER SECUNDUS.

- Cap. I. Præmittuntur quedam notatu digna
antequam Calabria singillatim describa-
tur. 50
Cap. II. De Tallaio, Lao, Bato fluminibus; Tur-
tera, Aeta, Palecastro, Scalea, Pape-
sidero, Ursinarso, Cerillis, Machara,
Coriscora, Vernicario, Sammurano Oppi-
dis; & Pollino Monte. 25
Cap. III. De Sybari, & Isaurio fluminibus, Sa-
racena Altimontio, Nineto, Policastro,
Polono, Agatha, & Gineto Oppidis. 56
Cap. IV. De Bambicino, Blanda, Bonifato,
Temsæ, Vergiano, Maro ejusque Pagis. 61
Cap. V. De Cetrario, Paula, ubi de Divo
Francisco, Castrifranco, aliisque Oppidis
Pagisque Consuetudinem usque. 67
Cap. VI. De Consuetudine vetustissima ac celeber-
rima urbe, ejusque amnibus Crathide ac
Basento. 77
Cap. VII. De Viris Consentinis, Sanctitate,
Doctrina, ac Dignitate conspicuis. 82
Cap. VIII. De Pagis agri Consentini, & præ-
cipue de Calico, ubi de Abbate Joachi-
mo. 99
Cap. IX. De Menecina, Bellimonto, Aman-
thea, aliisque Oppidis & Vicis Mamer-
tum usque. 118
Cap. X. De Mamerto, Nuceria, & Terina,
ac de Sabatio flumine. 123
Cap. XI. De Castione, Euphemia, Neocastro,
Maida, aliisque Oppidis ac Vicis Monti-
leonum usque. 127
Cap. XII. De Montileone, olim Hipponio, Vi-
bone, & Valentia dicta, ejusque Pagis. 138
Cap. XIII. De Briatico, Tropæa, eorumque
Pagis, ac de Jopoli ubi de Augustino Ni-
pha Philosopho. 143
Cap. XIV. De Nicotera & Mileto, ac de eo-
rum Pagis & Vicis. 150
Ca.

INDEX CAPITUM.

xlvi

- Cap. XV. De *Francica*, *Arenis*, *Soreto*, *Calatro*, aliisque Oppidis & Castellis. 158
- Cap. XVI. De *Polytina*, *Rofarno*, & *Geolia* olim *Metauria*, ubi de *Stefichoro*, & *Oreste*. 164
- Cap. XVII. De *Tauriano*, ubi de *B. Phantino* aliisque viris sanctitate conspicuis, ac de *Drosio* aliisque Oppidis & Pagis *Opedum* usque. 168
- Cap. XVIII. De *Opedo* & *Seminaria* Civitatibus, *Parma* & *Balnearia*, aliisque Oppidis & Pagis, ac de *Scylla* & *Charibidi*. 172
- Cap. XIX. De *Malleis* & *Euripo*, ubi de *æstu maris* mirabili. 181
- Cap. XX. De *Columella* sive *Columna Rbegia* *Cenide* ubi de *Hieronymi Fabæ* *stapendis* episcopiis, ac de aliis Oppidis Pagisque *Rbegium* usque. 182
- Cap. XIII. De *Crypteria* & *Geoliosa* Oppidis, ubi de *Sagra flavio*, ad quem *Lacrenses* in'er & *Crotoniates* dirum conflatum est bellum. 245
- Cap. XIV. De *Castroveto*, olim *Caulonia* ejusque *Philosophis*, *Athletis*, & *Numismatibus*. 249
- Cap. XV. De *Pacanica*, & *Stylo* Oppidis, & *Castellis*, ubi de *Guilermo Sirleto* *Cardinali*, ac de *Æsculapio* *navigatione*. 252
- Cap. XVI. De *Catharena*, & *Badelato* Oppidis, eorumque Pagis, & *Vicis*. 264
- Cap. XVII. De *Scyllaceo* Civitate, ubi de *Cassiodoro* ad quem *Theodoricus Rex* *visis Epistolam* hic insertam. 266
- Cap. XVIII. *Cassiodori* testimonium de *Scyllaceo* Patria sua, ubi mirabile quoddam de *Aretuse* fonte. 269
- Cap. XIX. De *Cassiodori* operibus & *muneribus*. 272
- Cap. XX. De *Scylaticis* *Præsulibus*, *sacris Lipsanis*, variisque Pagis; *Gemiliano*, & *Tyrio* Oppidis, eorumque Castellis, ubi de *Tiberio Rosello* *Philosopho*, & *Agathio* *Guidacerio* viro eruditissimo, 274

LIBER TERTIUS.

- Cap. I. De *Rhegio*, aliisque notatu dignis. 186
- Cap. II. Referuntur quadam ad *Rbeginam* historiam pertinentia. 189
- Cap. III. *Rbegium* *Colonia* & *Municipium Romanorum*. *Nihil* ab *Hannone* & *Totila* passum. *Numismata*. *Francisci Mauronci* *sententia* rejicitur. *Pleraque* ad *Historiam Ecclesiasticam* pertinentia. 194
- Cap. IV. De *Rheginis* viris præstantissimis tum *Dignitate*, tum *Sanctitate*, ac *Doctrina*. *Pythonis Illustre facinus*. *Fragmentum Hipparchi de Vita* *felicitate*. 200
- Cap. V. De *Agatha*, *Lencopetra*. *Laurento*, *Amygdalia* olim *Peripoli*, ubi de *Praxitele* ejusque operibus. 211
- Cap. VI. De *Bova* Civitate ejusque Pagis; *Herculeo*, & *Zephyrio* *Promontoriis*; *Crepacorio*, fortasse olim *Samo*, *Bianco*, & *Condejano* Oppidis. 217
- Cap. VII. De *Hieracio* olim *Locro*, ubi de *Dionysio* *Syracensarum Tyranno* ejusque *sceleribus*. 222
- Cap. VIII. De *Locrensi* *ditione*, *dominatu*, *legibus*, *bellisque* *consecutis*, & de *Proserpina* *Templo*. 225
- Cap. IX. De *Zaleuco* *Locrensi* *legislatore*, ejusdem *fragmenta* ex *Stobæo*, præclaræque *facinora* *asseruntur*. 231
- Cap. X. De *Stenida*, aliisque *Philosophis* ac *Legislatoribus*, & præcipue de *Timeo* ejusque *ijit* *tis*, ad quem *audiendum* *peragravit* *Plato*. 234
- Cap. XI. De aliis *Locrorum* *Philosophis* *Pythagoricis*, & *Athletis*, ac præsertim de *Euthymo*, & *Agessidamo*. 237
- Cap. XII. De *Numismatibus* *Locrosum*, *sacris Lipsanis*, & *viris sanctitate* *conspicuis*. 241

LIBER QUARTUS.

- Cap. I. De *Catazano*, & *Taberna* olim *Trifchemæ* *Civitatibus*, *Cropano*, aliisque Oppidis & Pagis. 278
- Cap. II. De *Bekiaatro*, ubi de *Divo Thoma Aquino* *Doctore Angelico*, ac de *Misfurga* *Opido*. 286
- Cap. III. De *Policaatro*, nonnullis *Petelia*, *Romanorum* *Colonia*, & *Municipio*, aliisque Oppidis. 291
- Cap. IV. De *Siberena* Civitate, aliisque Oppidis & *Castis*, ac de *Isula*. 295
- Cap. V. De *Lacinio* *Promontorio*, ubi de *Templo Junonis* *Lucinia*. 299
- Cap. VI. De *Crotonē* *vetustissima* *urbe*, ejusque *fundatione*. *Nonnulla* de *Zeusis* *Picturis*. 303
- Cap. VII. *Nonnulla* de *Bello Panico* ad *Crotonem* *pertinentia* *referuntur*. 307
- Cap. VIII. De *Namis* *Crotoniatarum*, & quomodo in *potestatem* *Romanorum* *devenerit* *Respublica* *Crotoniata*. 310
- Cap. IX. De *Pythagora* *Philosopho* *Calabro* ejusque *Patria*. 311
- Cap. X. *Qua* *tempestate* *Pythagoras* *floruerit*, & *an* *Numa* *Pompilius* *ejus* *auditor* *fuerit*. 312
- Cap. XI. De *præceptis*, *institutisque* *Pythagoræ*. *Nonnulla* *ejusdem* *sententia* *referuntur*. 315
- Cap. XII. De *Theano* *uxore* *Pythagoræ*. *Ejus* *sententia* *de* *educatione* *filiorum*. 323
- Cap. XIII. De *viris* & *mulieribus* *Philosophis* *Py-*

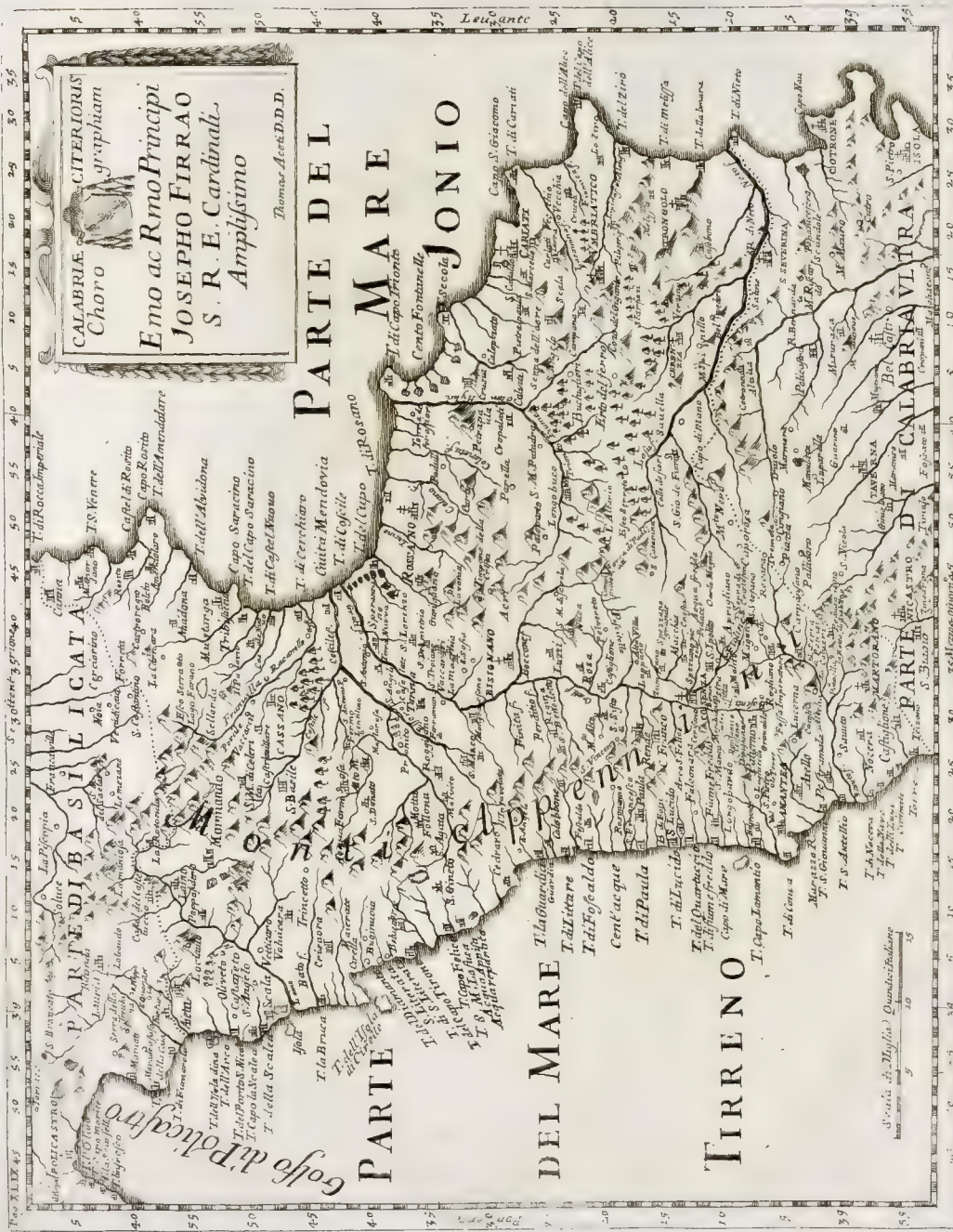
- thagoreis, & præsertim de Mamercio Æmilio, ex quo Gens Æmilia cognomen sumit.* 324
- Cap. XIV. De Philolao Platonis & Archita præceptore ejusque institutis. 325
- Cap. XV. De Alcmaone Philosopho & Medico. 327
- Cap. XVI. De Neocle, Ascone, & Ecphante Philosophis Crotoniatis. Hujus fragmenta de Regno & Rege præclarissima adducuntur. 328
- Cap. XVII. De aliis Philosophis Crotoniatis, & præcipue de Democide ejusque gestis apud Dariam Persarum Regem. 332
- Cap. XVIII. De Dinonone, & Philtyde, ubi multa de temperantia mulierum. 335
- Cap. XIX. De Damea & Patroclo Statuariis, Glaucio, Phaylo, aliisque Athletis Crotoniatis. 337
- Cap. XX. De Milone, aliisque Ducibus Crotoniatis. 339
- Cap. XXI. De iis, quæ ad historiam Ecclesiasticam pertinent, ac de Æsaro & Neatho fluviis. 341
- Cap. XXII. De Strongyli Civitate, aliisque Oppidis & vicis, ac præsertim de Cacurio, ubi de Francisco Simoneta Prætorè, & Jacobo Simoneta Cardinali. 345
- Cap. XXIII. De Cerenchia olim Pumento, Ver-
tunis, Briatico, & Giro olim Crimissa sive Paterno, aliisque Pagis. 350
- Cap. XXIV. De Ebriato, Campana olim Calaserna, aliisque Oppidis & Castellis. 356

LIBER QUINTUS

- Cap. I. De Regione Thurina, & præcipue de Rossano. 359
- Cap. II. De Beato Nilo, ejusque gestis. 362
- Cap. III. De B. Georgio, Stephano, ac B.

- Theodora Virgine.* 367
- Cap. IV. De B. Bartholomæo. 369
- Cap. V. De Coriolano, Acra, Lucii, aliisque Pagis. 372
- Cap. VI. De Besidia Civitate, ejusque Principibus, ubi de B. Proclo Bassiliano, & B. Martino Minorita. 375
- Cap. VII. De Tarsia, Thurio, & Sybari. 377
- Cap. VIII. De Sybaris destructione. 380
- Cap. IX. De divitiis, Poetis, Philosophis & Numismatibus Sybariticis. Aliqua de Cratide & Sybari fluviis expenduntur. 382
- Cap. X. De Reliquis Sybaris, ex quibus Thuri-
um constructum est. 386
- Cap. XI. De legibus Thuri, ubi de Herodoto, Annibale, aliisque notatu dignis. 389
- Cap. XII. De Numis Thurinorum, & ubertate. 391
- Cap. XIII. De Ippodamo Philosopho Pythagoreo, ubi nonnulla de Politia. 393
- Cap. XIV. Ippodami sententia de vita brevitate ac felicitate. 395
- Cap. XV. De Theano, aliisque Philosophis, Athletis, & Rhetoribus Thurinis. 398
- Cap. XVI. De Octaviano Augusto, ejusque genealogia. Nonnulla ad Historiam Ecclesiasticam & prophanam spectantia. 399
- Cap. XVII. De Castrovillaro, ubi de septem Martyribus Familia Seraphica. 404
- Cap. XVIII. De Cosa, Lagaria, & Grument-
to. 407
- Cap. XIX. De Querquario, Trebisatio, Lev-
donia, Amygdalaria, & Heracleopoli,
ubi de Pomponio Lato. 409
- Cap. XX. De Roseto, aliisque Oppidis, &
Castellis. 412
- PHILIPPI IV. Privilegium Consentia &c. 424
- CATALOGUS Vivorum Illustrum. 431

1841

CALABRIA CITERIORIS
Choro graphiam
Eno ac Rmo Principi
JOSEPHO FIRRAO
S. R. E. Cardinali
Amplissimo
Thomas Aet. D.D.D.

PARTE DEL
MARE JONIO

DEL MARE

TIRRENO

S. Maria di M. Iulia / Quantit. di M. Iulia
1000000 5 10

50 55 30 5 10 15 20 25 30 35
Pag. I.
35 30 25 20 15 10 5 0 5 10 15 20 25 30 35

MARE

TIRRENO

ouero

INFE

RIORE

IONIO

CALABRIA ULTERIORIS
Choro = graphiam

Emo ac Rmo Principi
THOMÆ RUFFO
S. R. E. Cardinali
Amplissimo

Thomas Aceti D.D.D.

Scala di Miglia Venti Italiane

G A B R I E L

B A R R I U S

FRANCICANUS

De Antiquitate & Situ Calabriae

A D

BERNARDINUM SANCTOSEVERINUM

BESIDIANENSIIUM PRINCIPEM.

P R O O E M I U M.

UM ego, amplissime Princeps, probe scirem & a natura institutum esse, & uno omnium sapientium ore celebratum, tum multorum exemplis confirmatum, ut summo nos opere patriæ debeamus: pro qua si nobis ingrati animi notam inuri nolumus, sanguinem effundere, & mortem oppetere, nedum quemvis subire laborem cogimur, sedit animo ultro munia obire, ut

totius Italiæ laudes ex pluribus & Græcis & Latinis auctoribus excerpens librum de ejus laudibus, necnon pro lingua Latina, & de Urbis æternitate scriberem. Nimirum Latinæ linguæ honos, & urbis laus ad Italiæ gloriam attinent, quod Latium, a quo illa dicta, & in quo urbs est, in Italia sit. Inde vero Calabriae laudes, quæ itidem ad Italiæ gloriam pertinent, colligere, & librum de ipsius antiquitate & situ scribere mihi certum fuit: quo patria charitate devinctus pensum meum pro virili parte solvens meritis eam illustrarem laudibus: quin etiam eam per se primum ex nomine ipso, inde vero postea a plerisque gravibus auctoribus illustratam ostenderem. Ceterum nequaquam legentes id fugere velim, quod movit quoque me scilicet, ut pro lingua Latina, & de æternitate Urbis, & de Italiæ laudibus, ac de antiquitate & situ Calabriae scriberem, communis omnium studiosorum utilitas & delectatio, non tantum patriæ charitas & amor. Itaque omnes & Latinos & Græcos auctores diurna nocturnaue versavi manu, succisive tamen operibus, ut quæque memoratu dignissima ad Calabram regionem attinentia carptim præscriberem. Collegi autem plurima omni atque immortalī laude digna, quæ fere sepulta jacebant. Siquidem eam, ut quamque Europæ regionem Auxonum primo habitatione vetustissimam, inde vero a clarissimis Græcorum principibus populisque & ante & post Trojæ ruinas habitatam, multis nominibus a Græcis ipsis appellatam, magnis insuper a Græcis & Latinis scriptoribus laudibus celebratam, magnas præterea ac potentes in ea urbes fuisse, eamque quamplurimos, & eos præstantissimos viros ac mulieres, variis disciplinis eruditos, utpote Poetas, & Philosophos, & Mathematicos, & Medicos, & Legislatores, & Musicos, aliarumque rerum scriptores, ac multarum rerum inventores, tum ingeniosos artifices, necnon ro-

A

bu.

bustissimos athletas, ducesque edidisse reperio. Adde quod a Romanis Coloniae etiam & municipali jure, tum Civitate Romana honestata fuit & exornata. Nec defunt ei sanctissimi viri ac mulieres, quos ipsa peperit regio. Ceterum nequid laudis regioni deesset, eam minutatim ac seriatim, ac cuncta quæ in ea gignuntur, accurate scribere libuit. Nova veteribus junxi, vetera locorum nomina, quoad fieri potuit, vestigavi, ut opus absolutius esset, & Calabrum nomen apud omnes gentes in sempiternum ævum illustrius redderetur, tum venerandum & admiratione dignum. Quandoquidem ut est Calabra regio vetustate, laudibusque prædictis clara: ita & rerum ubertate ac varietate, quæ in Calabria sive ultro proveniunt, sive incolarum cura fiunt, tum ingeniorum præstantia, & corporum robore nulli Italiæ regioni cedit. Quinetiam, absit verbo invidia, omnium Italiæ regionum est nobilissima. Nam præter ea, quæ in reliqua Italia aut parte ejus quota fiunt, multa alia in ea ob soli felicitatem & cæli clementiam aut fiunt aut gignuntur. Has ob res eam Græci Auxoniam primum, inde Calabriam appellavere, quod bonis omnibus scateat, eorumque proventus in dies augeatur. Quod utique nomen nulli aliæ Italiæ regioni convenit. Cum itaque talis ac tanta sit Calabra regio, ac per omnes ætates in ea eruditi floruerint viri, nemo tamen unus per tot secula, hanc provinciam suscepit, hosce labores obivit, ut patriæ gloriam propriæ utilitati præponens eam celebraret. Quod opus ut ipse conficerem nulli parcens labori regionem universam lustravi, neve falsa scriberem, neve in vestigandis veterum locorum nominibus in eos errores inciderem, in quos neutericorum scriptorum plerique, vulgi & leviter eruditorum opinionibus innixi, lapsi sunt: ut Guido Ravennas, Blondus Foroliviensis, Raphael Volaterranus, Pandolphus Pisaurien. sis, aliique plurimi. Quod opus in quinque libros distinctum tibi, qui in tota regione primarius Princeps es, nuncupavi. Magna quidem ac præstans res magno ac præstanti viro convenit ac debetur. Præsertim etiam quod Sanctoseverina domus antiquissima est & nobilissima, ex qua plurimi præstantissimi viri floruerunt. Et majores tui Besidianensium Principes, tum maxime Petrus Antonius pater tuus, cui regius animus inerat, tyrannidem veris Principibus prorsus exosam semper abhorrerunt: & iustitia, clementia, & liberalitate, quibus virtutibus tu quoque præstas, polluerunt. Es quidem tu in tanta expectatione, ut nulli majorum tuorum virtutibus cessurus sis. Neque mater tua Herina laude caret, quæ Schanderbech sanguine genita præstanti animo fuit, pudicitia quoque ac religione nulli matronarum cedit, atque in rei familiaris administratione prudens fuit. Accedit quod id quoque ut hoc agerem me adegit, quod cum tu de hoc libro certior factus fueris, patria charitate incensus, ne tot meæ vigiliæ, totque labores, tot inquam perpetuæ Calabriae laudes perirent & obliterarentur, hac in me, imo in patriam liberalitate usus es, ut liber ipse tuis auspiciis sumtibusque in medium prodeat. Proinde non mihi modo Calabria universa, verum etiam tibi quandiu cælum movebitur gratias maximas agere, etiam habere majores, & Francicanos cives meos Civitate & immunitate donare debet.

3

THOMÆ ACETI IN GABRIELEM BARRIUM ANNOTATIONES.

LIBER PRIMUS, CAPUT I.

*Describitur Calabria situs. Aschenazæi
primi incolæ.*

ALABRIA Italiæ regio, quæ in extremis ejus finibus, (a) ut lingua porrecta inter utrumque fretum, inferum superumque interjacet, incipit e mari infero, quod Græci Tyrrhenum vocant, (1) a Talao Flumine; a supero vero, quod iidem Ionium nuncupant, a Syri amni, & protenditur ad Euripum usque, Rhegiumque. Atque Apennini montis jugo "cum reliqua Ita-

lia" in longitudinem secta duo cornua emittit, Leucopetram dextra, Lacinium sinistra. Quæ tum montuosa est, tum campestris, Latii instar aquarum scaturiginibus irrigata. Ipsius vero regionis ambitus, ad DCCXXX. M. pas. colligit. A Talao enim Fluvio ad Laum amnem milliaria sunt XII. A Lao autem, Strabo fert, ad Euripum, qui a Cænide promontorio incipit, millia pas. sunt Clxix, communi vero existimatione Clxi. Euripi autem tractus, qui ut dixi, a Cænide ad fretum usque, Herculeumque promontorium porrigitur, "circiter" lx. millium passuum est: A freto, quod ab Herculeo promontorio initium habet, idem Strabo Polybii auctoritate, ad Lacinium Junonis templum CCxxxviii. intervallum esse tradit. A Lacinio ad Syrim amnem mil. sunt Cxxiii. A Syris fluminis ostiis ad Talai amnis ostia intervallum est M. P. Lxxvi.

Est scilicet Calabria omnium Italiæ regionum vetustissima, a diluvio primum inhabitari cœpta, utpote ab (2) Aschenaz "sive Asce-
nez" pronepote Noe. Nam post universalem aquarum inundationem cum Gomer major natu filiorum Japhet filii Noe Galatas "in Asia" instituisse, Aschenaz filium majorem natu in Italiam transmisit ad

habitandum "propagandumque humanum genus" Qui una cum familia sua ex Asia navigio discedens "eo loci, ubi nunc Rhegium est, cum pervenisset, cum quia is sibi locus primus oblatus est, tum vero loci amenitate captus (viget enim illi perennis quædam ac beata cæli temperies) ibi confedit, urbemque statuit, quam a suo nomine (b) Aschenaz, ejusque incolas appellavit Aschenazæos. Josephus enim qui, Tito imperante, floruit, Judaicarum antiquitatum libro primo ita scribit: *Aschenaz instituit Aschenazæos, qui nunc Rhegini vocantur a Græcis* "nunc inquit, suo utique tempore". Et Hieronymus in quæstionibus Hebraicis super Genesim inquit: *Aschenas Græci Rheginos vocant*. Liqueat sane nusquam locorum gentiumque Rheginos alios inveniri, neque a quoquam auctore scribi, quam qui in Calabria sunt. Hanc urbem postmodum Græci Rhegium dixerunt aut a fissura, ut quidam volunt ῥήγιον enim fissuram sonat, quod in ea parte Sicilia ab Italia disjuncta sit. Quam Antiochus Neptuniam appellavit, quod Neptunus ea loca diremerit. Aut quod credibilis est, ab aeris beata & jube temperie: nam ῥήγιον utile, iucundum, & bonum notat, Hebraice autem, ut Hieronymus tradit, *Pascua eorum* significat. Inde (3) Cethim patruelis Ascenaz in Italiam & ipse profectus Latium incoluit, urbemque in eo construxit, quam Cetiam nuncupavit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *A Talao Flumine*. Non a Talao, sed a Lao flumine. Ita Plinius lib. 3. *Laus amnis, fuit & Oppidum eodem nomine. Ab eo Brutium litus*. Ptolemaeus Geograph. lib. 2. *Calabria alta nunc: Lai fluv. ostia*. Addit Josephus Moletius in Notis: *Laus Plinio, Talus Straboni*. His notis fortasse usus est Barrius; paulo enim ante quam librum suum excuderet, prodierunt. Cæterum Strabo lib. 6. postquam Brettiorum regionem definivit, addit ab Antiocho: *Ταύτῃ τῇ Ἰταλίᾳ καλεῖσθαι: Hanc Italiam appellari*. Nec multo post: *Ὅριον δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μετὰ τῷ Τυρρῶνι καὶ πελάγει, τὸ αὐτὸ ἔπερ καὶ τῷ Ἑρρίᾳς ἔφαμεν τὸν Λαὸν ποταμὸν: Terminum autem ei (Italix) constituit (Antiochus) ad mare quidem Tyrrhenum, quem & nos Brettii assignavi-*

mus Laum flumen. Fortasse etiam noster Auctor a Talao utpote Sybaritarum Colonia ex eodem Strabone lib. 6. Calabria terminos describendos censuit.

2. *Aschenaz*. Nonnulli Aschenaz Germaniam habitasse contendunt, unde *Tuiscones*: Calvisius vero ejusdem pronepotes: ait enim anno mundi 2124. *Fuit autem Hermannus, a quo Germania dicta est, nepos Manni, pronepos Ascanis filii Gomeri, nepotis Japheti*. Veruntamen hoc non officit quin prius Calabriam ille ejusque posterii incoluerint. Nonnulli Phrygiam habitasse volunt, sed quibus fundamentis fulciantur vidimus supra in Dissert.

3. *Cethim*. Vide Annotationes lib. III. Cap. XV. num. 9.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Ut lingua porrecta inter utrumque fretum*. Fretum est mare angustum

inter duas terras. Cur ergo fretum appellat mare Tyrrhenum & Adriaticum? Sed

Sed potest abusive fretum sumi pro mari; unde transfretare.

A Talao flumine. Talaus nusquam dicitur, ut latius exponemus.

(b) *Aschenaz.* Nomen molliendum,

& ad Latinam normam declinandum, ut fecit Cæsar in Commentariis: dicendumque Ascanatius. Vide Josephum, & Hieronymum.

CAPUT II.

De multiplici Calabria nomine.

Calabria autem multis fuit appellata nominibus: nam primo dicta est ab incolis Græcis aut a finitimis (1) *Auxonia* ab *auxo* verbo Græco idest *augeo*, quod semper ibi rerum proventus augeatur: dicta est & tum ab orientalibus Græcis *Hesperia*, quod *Hespero* idest occasui subiecta sit. Inde dicta est *Oenotria* ab (2) *Oenotro* Arcade, postea (3) *Italia* ab Italo Oenotrio genere in Calabria nato ac regnante. Quare hallucinantur qui *Aufoniam* ab *Aufone* Itali, sive *Ulyssis* filio dictam fuisse opinantur. Nam *Homerus* itemque *Strabo* *Ulyssē* ad *Temesam* Calabriae urbem, quam, necnon & *Besciam*, præter alias urbes, *Aufones* condidisse memoriae proditum est, venisse scribunt. Id quod argumentum est ante *Ulyssē* *Calabriam* vocitatum fuisse *Aufoniam*: quod ipsum ex *Dionysio* etiam *Halicarnasseo*, constat. Dicta est autem *Auxenia*, ut *Etymologicus* fert, quod eius finitimi eam appellassent *Auxenam*, & mutatione *x* in *s*, & *e* in *o*. *Aufonam*. Fuere quidem *Aufones* admodum potentes, de quibus *Dionysius* *Apher* de ea regione, quæ nunc Calabria est, loquens ad verbum translata sententia sic ait:

Hinc Italarum filii in continenti pascuntur.

Ab Fove Aufonii semper magnopere dominantes.

Incipientes a Boreâ usque Leucopetram,

Quæ in freto Siculo radicata est.

Quibus super verbis *Eustathius* ait: *Italos* quondam monarchas magnopere dominatos fuisse *Dionysius* ait, quæ de *Aufones* appellat, eosdem enim & *Aufones* & *Italos* appellat. Hinc *Aufonius* *Pontus*, ait idem *Eustathius* & *Suidas*, mare, quod orientalem Calabriae oram alluit, quod & *Siculum* appellatur. Et rursus de *Locris* loquens dicit ipsos *Auxoniam* tenere, qua currit flumen *Halecis*. Et *Dionysius* *Halicar*. Occiduam Calabriae oram *Aufoniam* dictam scribit. Item *Straboli* libro tertio ait: *Aufonium* mare nunc *Siculum* vocitatur. Et *Plinius* orientalem Calabriae plagam *Aufoniam* dictam ab *Aufonibus* primum habitatam tradit. Et *Lycophron* in *Alexandra* *Philoctetem* ab *Auxonibus* circum *Crotonem* habitantibus interfectum fuisse scribit. Quare utramque Calabriae oram *Aufoniam* dictam fuisse palam est.

Fuit & quingentis sexagintaseptem annis ante *Ilii* excidium *Oenotria* dicta ab *Oenotro* Arcade in eum sinum *Auxonium* adventante, regionisque occiduam oram occupante. Qui & illic oppida quamplurima condidit. Horum quorundam memoria apud *Stephanum* extat, a quo hæc scribuntur: *Arintba*, *Ariantha*, *Artbemisum*, *Tristacia*, *Cossa*, *Citerium*, *Herimum*, *Ixias*, *Lametia*, *Menecina*, *Malanium*, *Ninea*, *Paticos*, *Sætia*, *Siberena*, *Sestium*, *Tbiella*. "Reatum"

Item

Item *Pandolia*, quam Oenotriorum regiam fuisse Strabo prodit. Inde Oenotrii ipsi potentes facti alia Italiae loca occuparunt. E regione vero Oenotriæ dicta est *Peucentia* a Peucentio Oenotri fratre, qui eam partem sui juris cum fecisset Peucentiam nominavit. Quo vita functo Oenotrus orientalem quoque Calabriae partem possedit, quæ jure sibi cessit, quam etiam nuncupavit Oenotriam, urbesque in ea quoque parte ædificavit. Postea vero haud multo ante ruinas Trojæ regnante in Latii parte quadam "ubi nunc Roma est" Euandro, ut Dionysius Halicarn. libro primo auctor est, Hercules classem in Italiam advexit, ac Calabriam petens oppida quædam illic extruxit, ac loca quædam a se nominavit, ut est *Promontorium Herculeum*, *Portus Herculis*, aut ab eo factus, aut crebro repetitus. Herculis autem ætate, aut paulo ante Calabria dicta est *Italia* ab Italo quopiam Oenotrio genere hujus regionis rege, sive, ut alii, a bobus. Dein dicta est *Morgetia* a Morgete Itali filio. Exinde pars ejus quota circa Rhegium *Sicilia* nuncupata est. Quota vero pars circum Peteliam & Crotonem appellata est (4) *Chonia* & (5) *Japigia*, & (6) *Salentinia* quod ostendam. Postmodum Græci a rerum copia ac bonitate eam appellarunt *Calabriam*, ut prisca *Auxenam*: Inde *Magnam Græciam* a magnis urbibus "vel a bene magna multitudine eruditorum in omni scientiarum genere". Postremo pars quædam circum Sybarim *Lucania* dicta est, Lucanis eam partem occupantibus. Atque ita hæc regio ob frequentes Græcorum Colonias, qui loci amoenitate, ac rerum ubertate ac præstantia allecti eo confluebant, tota est appellata nominibus. Novis tamen supervenientibus, vetera aut, ut usu identidem evenire solet, desinunt, aut aliam in oram transibant manabantque. Ut *Aufonia*, *Oenotria*, & *Italia* in eam figuram, quæ nunc Italia est: *Sicilia* in *Trinaciam* insulam: *Calabria* in eam modicam oram "Bituntinam" quæ modo *Apuliæ* pars est. Nam cum *Magna Græcia* dici est cœpta, desuit interdum vocari *Calabria*. Dicta quoque fuit pars ejus quota occidentalis *Brettia* a Brettia muliere, sive, ut alii, a Brettio filio Herculis. Sed tandem posteaquam *Magna Græcia* desuit appellari, *Calabria*, quod nomen regioni præcipue convenit, rursus appellata est "quamquam nunquam hoc nomen penitus amisisset". Quæ semper a clavis Græciæ populis ac principibus & ante & post everisionem Trojæ, fuit inhabitata, magnæque in ea urbes ab ipsis conditæ, quare & *Magna Græcia* ut dixi appellata est, nam ut retuli, ante Trojæ ruinas Oenotrus & Peucentius fratres Arcades, & inde Hercules eo concessere.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Aufonia*. Vide Dissertationem in principio hujus Operis. Cap. I.

2. *Cenotro*. Vide Dissertationem Cap. II.

3. *Italia*. Samuel Bochartus censet dictam fuisse *Italiam* ab יִתָּר *itar*, cujus emphaticum יִתָּרָא *pro pice*

occurrit in Tractatu Talmudico Gittin fol. 69. in glossa. Cum enim ille omnes Europæ Colonias a Phœnicibus trahat, eosdem vicinam Siciliam incolentes in Brettis eximæ picis uberrimam fuisse copiam putat non latuisse, eoque picem comparaturos pass-

passim se contulisse, atque inde loco nomen indidisse *Ἰταρία* *Itaria*; quasi *picariam* regionem dixeris; quod Græci molliori sono *Ἰταλία* *Italiam* extulerint. Addit insuper *Calabriam* quoque derivari ab Hebraica voce *כלב* *Calab*, quam R. Selomo *resinam* exponit. Quinimo & *Peucetiam* ἀπὸ τῶν πύκνων a *piceis arboribus*. Sed hæc valde incerta sunt, frigidis vocum allusionibus, absque ulla scriptorum auctoritate, suffulta. Etenim *Calabria* non solum *Italia*, & *Peucetia* nominibus, verum etiam *Aufonia* primum, *Oenotria*, *Japigia*, *Chonia*, *Morgetia*, *Salentinia*, *Saturnia*, *Posidonia*, *Brettia*, aliisque posita est, ut omnium scriptorum cum Græcorum, tum Latinorum contans opinio est. Nec *Brettios* a pice sed *piceam Brettiam* a *Brettiorum* gente dici satis apparet ex Hesychii verbis: *Βρεττία μέλαινα πύσσα ἢ βαρβαρος ἀπὸ τῶν Βρεττίων ἔθνους*, *Brettia pix nigra aut barbara a Brettiorum gente dicta*.

4. *Chonia* sive *Chone* olim dicta fuit *Calabria* testibus Hesychio & Stephano. Nominis originem ad Herculem referunt, qui cum Ægyptiorum lingua *Chon* vocaretur, in *Italiam* delatus *Chones* a se quosdam denominaverit. Vide Gulielmum Canterum in *Notis ad Lycophr.*

5. *Japigia*. A *Japhet* Noemi filio, quem Græci omnia currumpentes *Neptunum* dixerunt. In gentibus enim quidquid antiquissimum fuit, ex Scripturis nostris aut petitum est, aut detortum: quod etiam tradunt libri *Machabæorum*; habetur quippe lib. 1. cap. 3. v. 48. *Et expanderunt libros legis, de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum*.

Et sicut fabula de Saturno ad *Noctumum* pertinet, ita *Neptuniad Japhetum*. Vide *Bochartum* lib. 1. cap. 1. *Lactantius* siquidem de *fals. relig.* cap. II. ait: *Neptuno maritima omnia cum insulis obvenerunt. Antiquus Auctor Euhemerus, qui fuit ex Civitate Messana, res gestas Jovis & ceterorum qui Dii putantur, collegit, historiamque contexuit ex titulis, & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur &c.* Hanc historiam interpretatus est *Ennius* & sequutus, cujus hæc verba sunt ibi: *Juppiter imperium Neptuno dat maris, ut insulis omnibus, & quæ secundum mare loca sunt omnibus regnaret.* *Rhegium* porro *Posidonia* aliquando dicebatur, ut nobis testantur *Numismata* a *Goltio*, aliisque relata, quæ *Neptunum* cum *tridente* exprimebant, hac epigraphe *ΠΟΣΕΔΩΝΕΑ* *Posedonea*. Et *Strabo* lib. VI. *Ἀπὸ δὲ Καίου ὁ μέχρι τῆς Ποσειδωνίης τῆς Πόντιον ἐκκλιδῶν Ἀκαένις* usque in *Posidonium* recessum & *Rheginam Columellam*. A *dilatatione* quippe sumtum est *Japheti* nomen, quo sic alludit *Noemus*: *יפחתי אלהים ליפחתי* *Japheti Elobim lejapheti* idest: *Dilatet Deus Japhetum*. Ita etiam *Ποσειδῶν*, *Posidon* Græcum *Neptuni* nomen, quod ex Græca lingua Grammatici frustra explicare conantur, cum *Aphricum* esse doceat *Herodotus* in *Euterpe*: nempe *Ποσειδῶν*, aut *Ποσειδὼν* *Posidon* est *Punicum* *פסידאן* *Pesidan* quod *latum & expansum* sonat. Itaque *Ποσειδῶν* *Posidon* & *Japhet* sunt plane synonyma, utrumque a latitudine.

6. *Salentinia*. Vide infra cap. VII. num. 2.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Auxonia ab auxo verbo Græco, idest augeo.* Auxonia non dicta est a verbo Græco *auxo*, sed ab Auxonio filio Ulyssis & Calypsonis. Fortasse non male Barrius. Si Temsam Ausonii ædificaverunt. Vide Dionys. Halicarn. & Suidam.

CAPUT III.

De Philoctete, Oreste, Ulyse, aliisque ad Calabriam appulsis.

Post vero Trojanum excidium complures Græcorum procerum, qui bello Trojano præsentibus adfuerunt, in Calabriam contenderunt, ibique civitates statuerunt, ut Philoctetes Herculis comes & heres: Orestes, qui & portui cuidam nomen dedit, & in Calabriae fluminibus se eluens matricidium expiavit: Ajax Oileus, sive, ut alii, ejus focii, Sagaris filius: Ulysses, a quo insulæ parvæ contra Hipponium nomen sunt mutuata, (a) qui & Minervæ templum insigne in Calabria extruxit, ut Solinus ait: Epeus, Nestor, Idomeneus, Menelaus: Item Phocenses, Athenienses etiam in Calabriam Colonias misere. Contulere se in Calabriam & Mnestei Trojani viri comites. Quod autem Calabria hæc nomina, quæ dixi, sortita sit, auctores sunt quamplurimi. Dionysius enim Halicarn. vir, ait Eusebius, Romanæ historiæ atque Italiæ peritissimus, ita libro primo fatur „ Arca-
„ des Græcorum primi sinum Ionium trajicientes Italiam incoluerunt
„ sub Oenotro Lycaonis filio, qui quintus erat ab Aegeo, & Phoro-
„ neo, qui primi in Peloponneso regnarunt.

„ Nam Phoroneus quidem Niombes pater fuit, hujus autem & Jo-
„ vis filius, ut dicitur, Pelasgus, Aegeique filius Lycaon, huiusque fi-
„ lia Dejanira: & ex ea & Pelasgo Lycaon alter. Lycaonis filius *Oeno-*
„ *trus* decem & septem ætatibus ante Trojam obsessam, hoc enim tem-
„ pus erat, cum colonos in Italiam miserunt Græci. Reliquit autem
„ Oenotrus Græciam non satisfaciente sibi portione sua. Nam cum es-
„ sent Lycaoni duo & viginti filii totidem in partes dividi Arcadiam
„ oportebat. Hac igitur causa Peloponnesum relinquens Oenotrus, clas-
„ semque instruens Ionium fecat mare, & cum eo Peuceptius unus ex fra-
„ tribus. Secuti vero sunt eos etiam ex domestico populo complures.
„ Nam populosissima fuisse dicitur hæc gens a principio Græcarum
„ omnium quæcunque ex eis regionem sortitæ sunt, minorem quam pro
„ multitudine sua. Peuceptius igitur in quam partem Italiæ cursus tulit
„ supra vertices Japigis populum suum deportans, ibi collocat. Peuceptii-
„ que ab eodem dicti sunt, qui circum ea loca habitant. Oenotrus autem
„ majorem exercitus partem ducens in alterum venit sinum ab Occiden-
„ te secundum Italiam diffusum: & qui tunc Ausonium ex accolis ejus
„ Ausonibus dicebatur. Postquam vero Tyrrheni denominationem maris
„ habuere, sumfit eam, quam nunc habet appellationem. Inveniens
„ autem

„ autem Oenotrus regionem ipsam multam pecori, multamque cultui
 „ percommode expositam, magna autem ex parte desertam, ac ne illam
 „ quidem, quæ incoleretur, hominibus frequentatam, cum expurgasset
 „ barbaris partem ejus quandam, urbes condidit in montibus parvas &
 „ crebras, qui mos erat condendi priscis. Vocata est autem ea ora &
 „ quidem multa, quantumcumque occupavit, Oenotria, atque homi-
 „ nes quibuscumque imperavit, Oenotrii, tertiam hanc assumentes
 „ cognominationem. Nam Aegeo quidem regnante Aegei dicebantur.
 „ Suscipiente autem imperium Lycaone, Lycaones dicti sunt. Oenotro
 „ vero transportante eos in Italiam, vocati sunt quoddam tempus Oe-
 „ notrii. Testimoniumque mihi est Sophocles tragicus in Triptolemo.
 „ Inducitur enim Ceres in ea fabula docens Triptoleum quanta ei per-
 „ agranda sit regio jaciendis seminibus, quæ a se acceperit. Atque orien-
 „ talis Italiæ primum mentionem faciens, quæ est a verticibus Japygis
 „ usque ad fretum Siciliense. Posteaque opposita commemorata Sicilia
 „ ad occidentalem Italiam rursus divertit, gentesque maximas mariti-
 „ mam oram incolentes percurrit, ab Oenotriorum habitatione principio
 „ sumto. Abunde autem sufficient hæc sola de Jambicis dicta, in quibus
 „ ait: Hæc autem a tergo manus in dexteram, Oenotriaque omnis, &
 „ Tyrrhenus sinus, & Ligustica tellus excipiet.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Qui & Minerva templum in-
 signe in Calabria extruxit ut Solinus
 ait. Ulysses templum Minervæ in
 Brettis extruxit? Hoc falsum est, le-
 gendumque apud Solinum: Mox in
 Picentibus ab Ulysse extructum tem-
 plum Minervæ. Ibi enim templum
 ædificavit Ulysses, ut habetur ex Stra-
 bone in quinto, in promontorio quod*

prius appellabatur Promontorium
 Athenæum, nunc *Capo della Minerva*,
 quod idem sonat; nam Athini apud
 Græcos Minerva dicitur. Scylleum
 Promontorium appellari etiam Pro-
 montorium Minervæ, longe errat
 gentium. Nec verum est, Dionysium
 Aphrum Scylleum Promontorium
 Minervæ appellasse.

CAPUT IV.

*Veterum Scriptorum testimonia adducuntur, & præcipue
 Antiochi & Hellenici ex Dionysio.*

Antiochus autem Syracusanus historicus vetustissimus, teste Diony-
 sio lib. i. in Italiæ habitatione conditores vetustissimos discurrens, &
 ut partem ejus quandam singuli occuparent Oenotrios primos dicit.
 Antiochus Xenofanis hæc scripsit & sermonibus priscis valde credita
 & certissima „ Hanc terram, quæ nunc Italia dicitur, antiquitus
 „ habuerunt Oenotrii „. Postea pertransiens quemadmodum guberna-
 „ bantur „ Et ut Italus aliquando rex eorum fuit, a quo denominati
 „ sunt Itali, huicque successit Morges, a quo Morgetes vocati sunt.

B

„ Et

„ Et ut Siculus hospes Morgeti factus proprium sibi constituens Im-
 „ perium, distincta gente huic infertur, atque ita Siculi & Morgetæ,
 „ & Itali fuerunt, qui erant Oenotrii. „ Age jam & genus Oenotriorum
 quantum erat ostendamus ex priscis historicis testem alium habentes
 Pherecydem in Atheniensium originibus nemini secundum. Fit autem
 ei sermo de regnantibus in Arcadia sic „ Pelasgo & Dejaniræ fit Ly-
 „ caon, hic Cyllenem ducit nympham Najadem, a qua mons Cyllene
 „ dicitur. „ Postea qui ab his descenderunt enumerans, & quæ unus-
 quisque eorum loca incoluerint commemorans, cum Oenotri & Peucen-
 ti meminit, sic inquit, „ Et Oenotrus, a quo Oenotrii vocantur, qui
 „ in Italia habitant, & Peucentius, a quo Peucentii, qui in Ionio si-
 „ nu. Quæ igitur a veteribus poetis & fabularum scriptoribus dicta
 „ sunt de habitatione Oenotriorum sunt talia, quibus ego assentio, si
 „ vera Græca origo ab Aboriginibus fuit, (a) sicut a Catone & Sempro-
 „ nio aliisque plerisque traditur, Oenotriorum ipsorum progeniem eos fu-
 „ isse arbitror. Nam Pelasgam quidem nationem & Cretensem, &
 „ ceteros, quicumque alii sedes in Italia posuerunt, posterioribus tem-
 „ poribus advenisse reperio. Neque antiquiorem hanc ipsam classẽ
 „ aliam ex Græcia in occiduum Europæ possum ullam percipere. At-
 „ que Oenotrios ipsos multa alia loca Italiæ obtinuisse existimo, alia
 „ deserta, alia infrequentia occupantes, & quæ Umbriæ pars est etiam
 „ quam sibi vendicarint expulsis inde Umbris. Vocari autem Abori-
 „ gines puto ex habitatione ipsa montium: nam & illud Arcadum est
 „ montes sequi. „ Et paucis interjectis, „ Italia autem post aliquod tem-
 „ pus vocata est a viro præpotente nomine Italo. „ Hunc vero bonum
 sapientemque fuisse Antiochus Syracusanus dicit, atque aliis finitimo-
 rum oratione persuasus, aliis vi adactis, terram omnem ditionis suæ effe-
 cisse, quantacumque intra sinus Nepetinum & Scylaticum esset,
 eamque primum vocatam esse Italiam ab Italo. Qui postquam hujus
 dominus fuit, multosque homines habuit dicto audientes, statim etiam
 consequentia appetiit, urbesque congregavit multas: fuisse autem eum
 Oenotrium genere. Hellanicus autem Lesbios dicit „ Hercule agente
 „ boves Gerionis in Argos, dum esset in Italia juvenicus quidam e grege
 „ fugiens oram omnem peragravit, & in Siciliam venit, quem Hercu-
 „ les persecutus est: atque oram omnem, quantam vitulus permeavit,
 „ dictam esse Vituliam. Transisse vero post tempus id nomen in eam,
 „ quam nunc figuram habet. Minime mirum est, cum multis etiam
 „ Græcorum nominum id acciderit. „ Ceterum sive ut Antiochus a du-
 ce, quod probabilius est, sive ut Hellanicus putat, a tauro nomen
 sumsit, illud certe ex utrisque manifestum est, quod ætate
 Herculis, aut paulo ante ita nominata est regio. Nam antea
 quidem Græci Hesperiam & Ausoniam eam vocabant; incolæ vero,
 ut dictum est, Saturniam. Et rursus libro eodem, „ Antiochus Siracu-
 „ sanus ait: Regnante in Italia Morgete (erat autem tunc Italia a Me-
 „ taponto usque ad Neptuniam maritimam) venisse ad eum virum
 „ quendam profugum Roma, sic enim dicit. Cum autem consenuisset
 „ Italus, regnavit Morges, ejusque tempore vir advenit Roma Sicu-
 „ lus nomine. „ Secundum itaque eum antiqua quædam & Trojana præ-

IN GAB. BARRIUM LIB. I. CAP. VI.

præcedens tempora Roma invenitur. "Opinandum est Siculum hominem alienigenam Morgetis Regis virili prole carentis filiam uxorem duxisse, & ei in regnum successisse, ut *Æneæ* accidisse legitur".

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

(a) *Sicut a Catone, & Sempronio aliisque. Cato, & Sempronius, & Berosus, qui uno volumine includuntur & quorum hic Barrius nititur auctoritatibus, Barbari sunt & inepti, ac propterea indigni ut tantis viris adscribantur; at ab Joanne Annio Viterbiensi confusi, ac Scholiis illustrati, ut fucum faceret literatoribus. Errat Ser-*

torius Quattrimanus; hic enim sermo non est de Beroso, & Catone Annianis. Barrius siquidem verba Antiochi Syracusani ex Dionysio adducit. Ceterum vide orationem apologeticam a cl. viro Francisco Mariano pro Joanne Annio Viterbiensi Romæ editam anno 1732.

C A P U T V.

*Quo tempore Oenotrus in Calabriam secesserit:
& de Italo Oenotriorum Rege.*

EST autem ætas, ut id etiam dilucidemus, secundum quosdam spatium triginta annorum, secundum alios triginta trium annorum & quatuor mensium, ita quod tres ætates centum perficiunt annos. Quare decem & septem ætates anni sunt quingenti sexaginta septem quattuor mensibus minus; ergo tot annis Oenotrus & Peucentius ante ruinas Trojæ "ex Arcadia" in Calabriam venerunt, ante urbem conditam annis mille. Ergo ab adventu Oenotri hucusque anni sunt ter mille trecenti viginti duo. Nam ab adventu Oenotri ad Ilium captum anni quingenti sexaginta septem, ut dixi, supputantur. Ab Ilii excidio ad urbem conditam anni fluxere, ut Solinus tradit, quadringenti triginta tres. Ab urbe condita ad Christi natale anni intercessere septingenti quinquaginta & unus. A Christo nato iam annus agitur hic millesimus quingentesimus septuagesimus & unus. Licet Naso Meth. libro duodecimo ætatem (1) centum annorum spatium esse senserit. Aristoteles, ut ad rem redeam, Polit. libro septimo ait: „Tradunt periti homines Italiæ fuisse „Italum quendam Oenotriæ regem, a quo mutato nomine pro Oenotriis „Itali sunt vocitati, oramque illam maritimam Europæ, quæ est inter „Scylaticum & Lameticum sinum (distant vero hæc loca iter meridiei) „Italiæ nomen primo recepisse. Hunc ergo Italum tradunt agriculturam Oenotrios docuisse, illisque leges posuisse, & comessationes instituisse primum. Quapropter etiam nunc quidam illorum populorum „comessationibus utuntur, & legibus quibusdam ab illo positis. „Incolebant autem eam Italiæ partem, quæ ad Tyrrenum versa est, Ausones. Alteram vero partem, quæ ad Japygiam & Ionium pertinet, incolebant Chones, (2) Syrtim appellatam: & ipsi quoque ab Oenotriis orti. Inventio igitur comessationum hinc primum extitit. Fuit autem (3) Italus, ait

idem Arist. Pol. libro secundo, longe antiquior Minoe Cretensium rege. Strabo etiam libro quinto ait: „ Post infimas Alpium radices, ejus, „ quam hac ætate Italiam vocant, initium est: Namque maiores Ita- „ liam, quæ ab Siculo freto usque ad sinum Tarentinum & Hipponia- „ tem progressa est, Oenotriam appellabant. Nomen autem obti- „ nens usque ad Alpium radices processit. Assumpsit etiam ab ora „ Ligustica Vari fluminis confinia, marisque proximi a Tusciæ finibus „ Istriæque usque Polam. Opinari vero cuipiam licet præcos Italorum „ florescentes in communionem devocasse finitimos. Hunc in modum „ aucti viribus in Romanorum Imperium pervenisse. Tandem vero „ quandoque ex quo Romani in regni societatem & in civitatem Ita- „ los vocavere, decretum est & Gallis Cisalpinis & Venetis id hono- „ ris impertiri, universosque Italos Romanosque vocare, permultas „ insuper Colonias partim prioribus annis, partim posterioribus emit- „ tere, quibus meliores alias non facile dixerim. „ Et libro sexto „ Tarentinum sinum Chones & Oenotrii incolebant. Antiochus in „ conscripto ab eo de Italia volumine hanc solam & veram Italiam „ asserit, deque ea se scribere, quam præci Oenotriam appellavere, „ ejus terminum ostendit, quem e Tyrrheno quidem mari Brettia „ terræ diximus Laum flumen, e Siculo autem Metapontum. Ta- „ rentinam vero quæ Metaponto confinis est terram extra Italiam no- „ minatim explicat Antiochus. Item antiquitus Oenotrios & Italos „ appellatos fuisse dicit, qui intra isthmum ad fretum vergunt Siculum. „ Est autem isthmus ipse inclusa terra pelago viginti mil. pass. intra „ geminos sinus, Hipponiatem scilicet, & quem Antiochus Nepeti- „ num dixit, & Scylaticum alterum, navigationis autem ipsius am- „ bitus & spatium terræ comprehensum ad interiorem Euripum du- „ centorum quinquaginta millia pass. est. Hucusque vero inquit, „ Italiae & Oenotriæ nomen ostenditur, ad Metapontinos & Syriti- „ des videlicet, & hanc regionem Chones gentem Oenotriam & qui- „ dem insignem habitasse, & terram nominasse Choniam. „ Autumo quod Oenotrii Chonim oppidum „ ab Aufoniis conditum „ Coloniam deduxerunt, seque Chones ac circumjacentem regionem Chonam ap- „ pellavere. Licet Apollodorus, apud Strabonem, Philoctetem Chonam oppidum super Crimissam promontorium, verius juxta ipsum, constru- „ xisse dicat. Nec quidem quicumque Græci primum Colonias in Cala- „ briam apportarunt, sed Arcades, qui omnes alios Græcos virtute antecellunt. De quibus Polybius libro quarto ait: „ Gens Arcadum „ quandam omnis virtutis formam habet, non solum propter felici- „ tatem morum, & benignitatem naturæ, summamque erga omnes „ hospitalitatem, verum etiam ob pietatem atque observantiam „ in Deos cum confessione omnium a reliquis Græcis scelere, & cru- „ delitate differunt. „ Arcades, ait Hyginus, primi res divinas Diis fecerunt „ Cum igitur Dionysius Halicar. rerum Græcarum diligentif- „ simus & indagator & scriptor Oenotrios primos e Græcia quingentis sexaginta septem annis ante res Trojanas in Auxoniam, id est Cala- „ briam profectos fuisse, & advenas aliunde illo adventasse dicat, ut nulli exploratum non sit; consequens haud dubium est, ante Oeno- tri

tri adventum in ipsam indigenas, hoc est Aschenazi posteros Auxones dictos incoluisse, etsi rare. Nam Oenotrus eam magna ex parte desertam, & illam, quæ incolebatur, hominibus minime frequentatam invenit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Centum annorum spatium.* Apud Strabonem ætas est triginta annorum spatium; ait enim Geogr. lib. II. editionis Basileæ anno Domini MDXXIII. Corradi Heresbachii opera: *In ea 90 vinum ad tres hominis ætates, idest nonagesimum annum perdurare.* Apud Ovidium est annorum centum. Metam. XII.

..... Annos
Bis centum vixi, nunc tertia vivitur ætas.

2. *Syrtem appellatam.* A verbo Græco Σύρα traho, quasi σύρας tra-

etus. Etymon id approbat Sallustius in Jugurtha, ubi a *tractu* Syrtes Afri-
cæ appellatas tradit.

3. *Italus.* Hunc Italum Cato de Orig. scripsit fratrem fuisse Hesperii, Isidorus Siculi: regnasle autem primum in Arcadia, deinde in Celtiberia, tandem Hespero fratre mortuo, in ea Italiæ parte, quæ est inter Lame-
ticum & Scylaticum sinum, idcirco primo *Italia* appellata, auctor est Dionysius Halicarnas. lib. I. Rom. Antiq.

CAPUT VI.

Siculi ex Calabria in Trinacliam ab Oenotriis pelluntur: aliqua notatu digna.

ANtiochus quoque ut ad institutum redeam, Strabone lib. VI. referente, locum circum Rhegium antiquitus ab Siculis habitatum simul & a Morgantiis fuisse dicit, qui ab Oenotriis ejecti in Trinacliam trajecere. Item Dionysius Halicar. libro secundo, Siculos ea loca incoluisse refert, ubi nunc Roma est, qui inde exacti in inferiorem Italiam transiere, & inde rursus ejecti transire in Sicaniam insulam. Thucydides etiam libro sexto inquit: „Siculi ex Italia, ibi namque habitare, fugientes Opi-
„cos in Siciliam trajecerunt, &, ut credibile est, & fama fertur, ratibus
„observato, cum ventus posuisset, freto, forte & aliter transvecti. Et
„fane adhuc extant in Italia Siculi, ipsaque regio ab Italo quodam Arca-
„dum genere hoc nomen habente, sic est cognominata. Hi magnocum
„exercitu in Siciliam transeuntes victis prælio Sicanis, & in partes, quæ
„meridiem Occasumque spectant, remissis, fecerunt, ut pro Sicania Si-
„cilia vocaretur, & ejus optima quæque loca incoluerunt, & nunc quo-
„que mediterranea ejus, atque ad aquilonem vergentia obtinent, an-
„nis ex quo transierunt prope trecentis ante Græcorum in Italiam
„adventum. „Dionysius vero Halicar. libro primo ita scribit: „Hella-
„nicus Lesbius ait: Siculi reliquerunt Italiam, tribus ætatibus ante res
„Trojanas. Philistius vero Syracusanus octoginta annis ante Trojanum
„bellum. „Et quidem credibilis est octoginta, aut centum annis, id-
est tribus ætatibus ante ruinas Trojæ Siculos ex Calabria pulsos in Sica-
niam transmississe. Plinius libro tertio Calabriae habitatores describens
ait:

ait: „ Post Lucanum agrum ager Brettius incipit: nec ibi rara incolarum
 „ mutatio, tenuerunt eum Pelasgi, Oenotrii, Itali, Morgetes, Siculi,
 „ Græciæ maximi populi, ultimo Lucani a Samnitibus orti duce Lucio.
 Et rursus; „ A Locris Italiæ frons incipit, Magna Græcia appellata, in tres
 „ sinus incedens Aufonii maris, quoniam Aufones tenuere primum,
 „ patet lxxxi. mil. pas. ut auctor est Varro, plerique lxxii. fecere. „
 Strabo & Polybius plerisque in locis fretum, quod Siculum vocant, quod
 orientalem Calabriae plagam abluit, Aufonium mare vocant. Vergilius
 Aenēd. libro tertio Helenum Aeneæ ex Epiro in Italiam tendere cupien-
 ti loquentem inducens, atque eum docentem quanta ei peragrandā sit re-
 gio antequam urbem tuto in loco condere queat, circumacta Sicilia Au-
 fonium mare primum scribit, dein Lucrinum & Avernum, Campaniæ
 lacus: Ait enim:

*Ante & Trinacria lentandus remus in unda,
 Et Salis Aufonii lustrandum navibus æquor,
 Infernique lacus, & æque insula Circes,
 Quam tuta possis urbem componere terra.*

Et rursus eandem Calabriae regionem, quam Aufoniam appellatam
 fuisse dixit, Hesperiam quoque, & Oenotriam, & exinde Italiam a rege
 scribit, inquit enim:

*Est locus, Hesperiam Graji cognomine dicunt:
 Terra antiqua, potens armis, atque ubere gleba.
 Oenotri coluere viri, nunc fama minores
 Italiam dixisse ducis de nomine gentem.*

„ Cum enim hæc tantum regio quæ nunc Calabria dicitur Aufonia,
 Hesperia, Oenotria, & Italia dicta sit, Vergilius hæc nomina toti suo tem-
 pore Italiæ dat. Marcus vero Varro rei rusticæ libro secundo eam a bo-
 bus dictam putat. Ait enim: „ Denique Italiam a vitulis, ut scribit Piso,
 „ Romanorum vero populum a pastoribus esse ortum quis non dicit? „
 Et paulo post, „ Bos in pecuaria maxima debet esse auctoritate, præsertim
 „ in Italia, quæ a bobus nomen habere sit existimata. Græcia enim anti-
 „ qua, ut scribit Timæus tauros vocabat Italos, a quorum multitudine
 „ & pulchritudine & sætu vitulorum Italiam dixerunt. Alii scripserunt
 quod e Sicilia Hercules persecutus sit eo nobilem taurum, qui diceretur
 Italus, hic focius hominum in rustico opere, & Cereris minister. Proinde
 eam tantum regionem, quæ nunc Calabria dicitur, primum Aufoniam,
 & Hesperiam, & Oenotriam, & Morgetiam, & Italiam appellatam fuisse
 satis dilucide ostendimus, & ejus partem quotam Chonam, & (1) Sici-
 liam nominatam fuisse. Ceterum Antiochus & Dionysius Halicar. &
 Arist. & Tucid. & noster Maro Italiam ab Italo rege dictam fuisse rentur:
 Hellanicus vero, & Piso, & Varro a vitulis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Siciliam.* Eam nempe Calabriae
 partem, quæ circa Rhegium est. Putant
 tamen aliqui dictam esse *Siciliam* a
 verbo *Sicilire*, quod idem est ac *divi-*

dere; vel quia olim Calabriae conne-
 xa, postea maris impetu ac terræmo-
 tu ab eadem avulsa fuerit, ut Virgil.
 III. *Æneid.* Justin. lib. IV. Cap. I. alii-
 que

que quamplurimi, quos lib. III. Cap. II. afferemus, ubi de Rhegio, quod etiam nomen habuit a ῥηγίου scindor apud Græcos, ut nos quoque adnotavimus in nostro opusculo Orthographiæ La-

tino-Italicæ; vel potius a divisione linguarum, ut *Phaleg* sonat, unde Pelasgos ortos esse conjicimus. Verum Rhegium apud Hebræos *Pascua eorum* interpretatur, de quo supra dictum est.

CAPUT VII.

Quota Calabria pars Japygia, & Salentina appellata sit.

PArtem vero Calabriae quotam, quæ ad orientem spectat, (1) Japygiam (2) & Salentinam appellatam fuisse, ex his, quæ mox subnectam liquebit. Dionysius Halicar. ut ostendi, Orientalem priscam Italiam a verticibus Japygis usque ad fretum Siciliense esse ait, quam a Metaponto & (3) Lao amni initium habuisse in apertum protuli. Ovid. Meth. libro quintodecimo Japygis arva post sinum Tarentinum, quem ipse a Thurio Thurinum appellat, Scylaceum versus ponit, ait eni-;

*Præterit & Sybarim, Salentinumque Neæthum,
Thurinosque sinus, Melisenque, & Japygis arva:
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Invenit Aesarei fatalia fluminis ora.*

Et rursus libro eodem:

*Italiam tenuit, præterque Lacinia templa;
Nobilitata dea, Scyllejaque littora fertur.
Liquit Japygiam, lævisque Amphissia remis
Saxa fugit.*

Strabo quoque libro sexto Japygiam inter Scylaceum & Lacinium promontorium locat: inquit enim: *Post Scylaceum Crotoniatarum fines sunt, & Japygum terna promontoria, deinde Lacinium Junonis templum* locat. Et rursus: *Crotonem Japyges incoluerunt.* Item Polybii auctoritate, *A Lacinio*, inquit, *ad ultima Japygie spatium est lxxxvii. mil. pas. cum dimidio, quod Tarentini sinus os esse ferunt.* Tarentini autem sinus os in littore Coriolani est. De Salentina autem Ovidius, ut supra ostendi Neæthum flumen secundum Crotonem Salentinum appellat. Et Vergilius Aeneid. libro tertio Helenum loquentem inducens Salentinus campos ab Idomeneo Cretensi in Magna Græcia obsessos inter Locros & Peteliam Calabriae urbes scribit, ait quidem:

*Has autem terras, Italique hanc littoris oram,
Proxima quæ nostri perfunditur equoris æstu,
Effuge, cuncta malis habitantur moenia Grajis:
Hic & Naritii posuerunt moenia Locri.
Et Salentinos obsedit milite campos,
Lyctius Idomeneus. Hic illa ducis Melibœi
Parva Philoeteta subnixæ Petilia muro.*

Item

Item Probus in sextam Eclogam Vergilii" de Idomeneo ipso, deque Salentino nomine" inquit: „ Varro in tertio rerum humanarum refert, gentis Salentinæ nomen tribus e locis fertur coaluisse e Creta, „ Illyrico, Italia. Idomeneus e Creta oppido Lyctio pulsus per seditionem „ bello Magnesium cum grandi manu ad regem Clivicum venit ad Illyricum. „ cum. Ab eo item accepta manu cum Locrensibus plerisque profugis in „ mari conjunctus amicitiaque per similem causam societatis Locros appellit, vacuata eo metu urbe, ibique confedit, aliquotque oppida „ condidit, in quibus Uria, & Castrum Minervæ nobilissimum, in tres „ partes divisa copia, in populos duodecim. Salentini dicti quod in salo „ amicitiam fecerint „. Idipsum & Sextus Pompejus tradit, qui Salentinos in Magna Græcia ponit, ait enim: „ Salentinos a salo dictos Cre- „ tas, & Illyricos, qui cum Locrensibus societatem fecerunt ejus regionis „ Italiæ, quam Magnam Græciam appellabant. „ Item Livius ab urbe condita lib. decimo inquit: „ Cleonymus Lacedæmonius Thurias urbem „ in Salentinis cepit. „ Quæ urbs haud dubio in Calabria est. Et Sallustius referente Servio in tertium librum Aeneid. ait: „ Omnis Italia coacta in „ angustias scinditur in duo promontoria Brettium & Salentinum „. Italia autem, ut omnes innuunt, & res ipsa loquitur, nusquam est angustior quam inter sinus Scylaticum & Terineum, cujus latitudo, ut relatum est, xx. mil. pas. est. Ut autem Italia angustior in hæc duo promontoria scindatur, ea se invicem spectent est necessum. *Brettium* autem promontorium Tyrrheno Pelago in Terineo sinu prominet, *Subarum* vocant accolæ. *Salentinum* vero e regione Brettii promontorii Ausonio mari in Scylatico sinu incumbit, *Stalatum* indigenæ appellant.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Japigiam*. Vide adnotationes Cap. II. hujus libri num. 5.

2. *Salentinam*. Sextus Pompejus Salentinam putat appellatam esse a *Salio* quod pæne circumquaque mari ambiatur: alii a Salentino Promontorio in extremis Peninsulæ finibus sito. Nos autem verosimilius dictam esse arbitramur a *Salē*; cum ibidem sit copia salis terrestris, & Salifodinæ multæ, unde rivuli emanant saliti, & Neætho jun-

guntur, quorum aliqui æstivo tempore præsertim ferventiori in salē candidum coalescunt. Idcirco Ovidius Neæthum *Salentinum* appellat, quod prope hunc fluvium sit celeberrima salifodina quæ ab incolis *Salifodinæ*, *Neæthi* appellatur. Metam. XV.

Præterit & Sybarim, Salentinumque Neæthum.

3. *Lao*. Superius in Cap. 1. *Talaum* dixit, fortasse ob rationes *ibidem* a nobis adductas.

CAPUT VIII.

*Calabriæ etymologia. Magna Græcia
cur appellata sit.*

Tot igitur nominibus appellata est Calabriæ regio. Calabriam appellare Græci a (1) *calon*, quod bonum, pulchrum, & honestum significat, & *brio* idest emano & scaturio, quod bonis omnibus scaturiat.

Ma-

IN GAB. BARRIUM. LIB. I. CAP. XII.

17

Magnam autem *Graciam* appellaverunt; aut, ut Jamblico placet, ob Pythagoræ frequentes discipulos, qui, inquit, eloquentissimi & doctissimi erant, obque magnum frequensque ejus gymnasium; aut, ut Eustathius in Dionysium Aphrum vult, ob in eam regionem frequentes Græcorum Colonias deductas, civitatesque crebras & magnas ab eis conditas. Siquidem, ut præfati sumus, quamplures Græcorum procures regionis fecunditate & felicitate allecti & ante & post Trojanum excidium illo contenderunt. Athenæus autem lib. duodecimo, & Archilogus poeta apud eundem, Calabriam *Graciam Magnam* dictam volunt ob delicias & felicitatem universæ regionis, & multitudinem hominum. Ob has ergo tres causas Calabriæ regio Magna Græcia dicta est. Strabo quoque lib. sexto dum Calabriæ regionem describit, ait: „ Tantopere res Græca amplificata fuerat, ut hanc Magnam Græciam appellarent. „ Et de Neætho fluvio loquens, Troja eversa Græcorum complures, navibus a Trojanis mulieribus combustis secundum Crotonem regionis bonitate inspecta multas sedes fecisse, hoc est, oppida condidisse scribit. Trogus item Pompejus libro xx. de Metapontinis loquens inquit: „ Omnis illa pars Italiæ Major Græcia appellatur, „. Item Plinius in Italiæ descriptionis primordio fert: „ Ipsi de ea judicavere Græci, genus in gloriam „ suam effusissimum, quorum partem ex ea appellando Græciam Magnam „ gnam „. Quotam inquit, non totam. Et Ovid. Fast. lib. quarto:

Italani tellus Græcia Major erat.

Omnes quidem qui de Magna Græcia locuti sunt, eam Italiæ partem esse dixerunt, quæ & Aufonia & Hesperia & Oenotria & Italia sola primum dicta est, nunc Calabria vocatur. Virg. Aeneid. lib. tertio Helenus Aeneæ in Italiam tendere & Græcas urbes fugere jubentem introducens ait:

Has autem terras, Italique hanc littoris oram,

Effuge, cuncta malis habitantur moenia Græcis.

Inde Locros & Peteliam commemorat. Quibus verbis Virgilius insinuat eam tantum partem Italiæ, quæ id temporis Calabria dicta est, a Græcis habitatam, alioqui non dixisset Aeneæ Helenus, I in Italiam, & Græcas urbes fuge, si tota nunc Italia, ut quidam falso opinantur, magna Græcia fuisset, præsertim etiam quod hanc oram Italiæ littoris dicens, eam Italiæ partem intelligit, ubi Locri & Petelia sunt. Jam vero etiamnum nonnulla oppida pagique Græci nominis sunt in Calabria, qui in quotidiano sermone Græca & Latina lingua utuntur; sacerdotes vero Græca lingua ac ritu rem divinam faciunt. Atque cuncta fere Calabriæ prisca oppida, ac pagi, ac propria loca Græcis sunt appellata nominibus. Cicero etiam Tuscul. libro quarto inquit: „ Quis est enim qui putet, cum floreret in „ Italia Græcia potentissimis & maximis urbibus ea quæ Magna Græcia dicta est, in hisque primum ipsius Pythagoræ, deinde Pythagoreorum tantum nomen esset, nostrorum hominum ad eorum doctissimas „ voces aures clausas fuisse, „? Idem passim, & præsertim libro tertio de Orat. scribit. Quibus in locis, & libro primo & quarto Tuscul. scribit Pythagoram Magnam ipsam Græciam præceptis omnibusque doctrinis artibusque expolivisse, atque ita Pythagoreos doctos fuisse, ut nulli alii docti viderentur: Qui non Calabros modo, sed reliquos etiam Italos, vel Roma-

C

nos.

nos, ut Cicero tradit, atque etiam orientales Græcos institutis ac disciplinis erudierunt: atque e Calabris Pythagoreis Poetis & Philosophis Romanos & poemata, & præcepta philosophiæ complura sumsisse, & in sua instituta transfuisse aperte fatetur Cicero Tuscul. iv. quæ subticere dicit, ne & ab aliis didicisse viderentur: sic enim ait: „ Mihi quidem Appii Cæsi
 „ carmen quod valde Pandius laudat epistola quadam qui est ad Q. Tuber-
 „ ronem Pythagoreorum videtur. Multa sunt etiam in nostris institutis
 „ ducta ab illis, quæ prætereo, ne ea, quæ peperisse ipsi putamur, aliunde
 „ didicisse videamur „. Et Gellius lib. ii. Latinos poetas ex Menandro & Alexide ejus filio Calabris poetis multa sumsisse, imo horum comoedias vertisse ait. Quorum auctoritatem Cicero plurimum apud se valere dicit. Ait enim in Lælio. De immortalitate animæ loquens. „ Plus apud
 „ me antiquorum auctoritas valet vel nostrorum majorum, qui mortuis
 „ tam religiosa jura tribuerunt, quod non fecissent profecto, si nihil ad eos
 „ pertinere arbitrantur, vel eorum, qui in hac terra fuerunt, Magnam-
 „ que Græciam, quæ nunc quidem deleta est, tunc florebat, institutis &
 „ præceptis suis erudierunt „. Quibus verbis Cicero Calabros Philosophos immortalitatem animæ tenuisse ostendit. Nam & Philosophi summi, & Poetæ, & Legumlatores, & Rhetores, & Dialectici, & Medici, aliarumque rerum scriptores complures evaserunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Calon.* In Dissertatione de Ausonia, Calabriae etymon exposuimus ex Græci postmodum more suo sicut nomina, Calabriae etymon exposuimus ex nomina rebus imponere vel mutare, ita Hebraico *צֶלֶק* *Caleb* quod *lac* significat. & interpretari conati sunt.

CAPUT IX.

*Calabria Brettia & Lucania quare sit
 appellata. Bellum Lucanos
 inter & Brettios.*

Subinde procedente tempore Calabriae pars quota, quæ ad Occiduum & Septentrionem vergit, dicta est (1) *Brettia* ultimo, ut Plinius tradit, pars ejus minima dicta est *Lucania*, circum Thurios. Qui Lucani, ut quidam volunt, Brettii postea dicti sunt. Nam Samnites Lucanos duce Lucio, quos barbaros Strabo vocat, eo Colonos deduxerunt. Ait enim Strabo ipse libro sexto: „ Cum autem res Samnitica eo magnitudinis
 „ crevisset, ut Chones & Oenotros ejecissent, Lucanos eam in partem
 „ Colonos Samnites deduxerunt. Cumque Græci utrumque simul littus
 „ ad fretum usque tenerent, inter Græcos & Barbaros diuturnum con-
 „ flatum est bellum. Demum postea barbari, hoc est Lucani, a Græcis in-
 „ de exacti sunt. Brettii autem admodum potentes extitere „. Nam Apuliæ & Lucaniæ, quæ trans Laum amnem est, partes quotas bello armisque sui juris fecerunt, & Colonias aliquot ibi deduxerunt. Nam Sy-
 „ pontus Apuliæ civitas, Brettiorum Colonia fuit, Livio lib. octavo pro-
 „ dente. Tarentinos infestarunt, ita ut Tarentini Alexandrum Epiri regem-

accire cogerentur, ut sibi opem ferret, ut Livius libro octavo prodit, qui apud Pandosiam urbem a Brettis trucidatus est. Brettii autem, ut Dioscorus Siculus in Philippo auctor est, (a) in ditionem suam redactis Arponio, Thuriis, aliisque aliquot urbibus sibi suam remp. instituerunt. Atque Q. Servilio & M. Rutilio Consi. cum milites Timoleontis ab eo uti desertores urbe pulsi duce Thrasio ex Sicilia in Italiam transissent, oppidum maritimum Brettiorum & occuparunt & diripuerunt. Qua injuria Brettii commoti coactis magnis copiis contra eos profecti sunt, oppidoque, in quo erant, vi potiti omnes eos trucidarunt. Et Justinus libro vigesimo tertio, sic ait: „ Agathocli Siciliae regi in Italiam transeunti Brettii pri-
 „ mi hostes fuere, qui fortissimi & opulentissimi videbantur, simul & ad
 „ injurias vicinorum promti: Nam multas Civitates Graeci nominis
 „ Italia expulerunt. Auctores quoque suos Lucanos bello vicerunt, &
 „ pacem cum eis æquis legibus fecerunt. Namque Lucani iisdem legibus
 „ liberos suos, quibus & Spartani, instituere soliti erant. Ab initio puber-
 „ tatis in silvis inter pastores habebantur sine ministerio servili, sine ve-
 „ ste, qua induerentur, vel cui incumberent, ut a primis annis duritiæ
 „ parsimoniæque sine ullo usu urbis assuescerent. Cibis his præda venati-
 „ ca, potus aut mellis, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labo-
 „ res bellicos indurabantur. (b) Horum igitur ex numero quinquaginta
 „ primo ex agris finitimorum prædari soliti, confluyente deinde multitu-
 „ dine & cum plures facti essent, infestas regiones reddebant. Itaque
 „ fatigatus querelis sociorum Dionysius Siciliae tyrannus sexcentos Afros
 „ ad compescendos eos misit, quorum castellum proditum sibi per Bret-
 „ tiam mulierem expugnarunt: ibique civitatem concurrentibus ad opi-
 „ nionem novæ urbis pastoribus statuerunt, Brettiosque se ex nomine
 „ mulieris vocaverunt. Primum illis cum Lucanis originis suæ auctoribus
 „ bellum fuit, qua victoria erecti cum pacem æquo jure fecissent, etiam
 „ cæteros finitimos armis subegerunt. Tantasque opes brevi assecuti ut
 „ perniciosi etiam regibus haberentur. Denique Alexander rex Epiri
 „ cum in auxilium Tarentinorum cum magno exercitu in Italiam venis-
 „ set, cum omnibus copiis ab his deletus est. Quare ferocia eorum suc-
 „ cessu felicitatis incensa diu terribilis finitimis fuit. Ad postremum im-
 „ ploratus Agathocles spe ampliandi regni a Sicilia in Italiam trajecit.
 „ Principio adventus opinionis ejus concussi, legatos ad eum societatem
 „ amicitiamque petentes miserunt. Quos Agathocles, ad cœnam invi-
 „ tatos, ne exercitum trajici viderent, in posterum statuta his die conscen-
 „ sis navibus frustratus est: sed fraudis haud lætus eventus fuit. Si qui-
 „ dem revertendi eum in Siciliam interjectis paucis diebus vis morbi coe-
 „ git. „. Dida est autem Brettia longe ante Dionysium tyrannum a
 „ Brettio Rege, sive a Regina Brettia, ut Oenotria ab Oenotro, & Italia ab
 „ Italo, & Morgetia a Morgete, & Sicilia a Siculo duce. Nimirum Alexis
 „ Sybarita poeta comicus vetustissimus inter alias comœdias, unam scripsit
 „ quam Brettiam appellavit. Ait itaque Jernandes eo in libro quem de rebus
 „ Geticis scripsit: „ Brettiorum regio nomen quondam a Brettia fortitur
 „ regina. „. Itaque respublicæ Calabræ Dionysium non socium habue-
 „ runt, sed aut tyrannum pertulerunt aut hostem. Stephanus vero, & Eusta-
 „ thius, *Brettium* nomen a *Brento* deductum autumant; ait enim ille in libro

de Urbibus: „ Brettium urbs Brettiorum Tyrrenorum a Brento filio „ Hercules, & Baletia, quæ fuit Baleti, incolæ Brettii, & regio Brettia, & (2) lingua „ Aristophanes ait: „ Nigra gravis lingua Brettia est. Antiochus, autem Italiam dicit appellari Brettiam, deinde Oenotriam. Hic vero in Dionysium Aphrum ait: „ Brettii a Brento filio Hercules „ dicuntur, qui Brenti per n, vel Brettii per duplex tt scribi debent. Jam vero omnes Græci Auctores *Brettios* scribunt, & ipsimet Brettii in suis numismatibus *Brettii*, per duplex tt inscribunt. Cudebant enim numos tum areos tum argenteos variis Signis, Græcis literis inscriptos inscriptione hac, *Brettioi*, hoc est, *Brettiorum*; nam ut opinari licet Græca & Latina lingua, & fortasse etiam barbara, id est Lucana utebantur, quod Lucania finitimi essent. " Hinc *bilingues* a quibusdam dicti sunt: sicut Horatius lib. 1. serm. Canusinos conterraneos suos *bilingues* vocat, quod Latina & Græca lingua uterentur. Porphyrius in Horatii verba „ Canusini more bilinguis, ait, Quoniam utraque lingua usi sunt, sicut per illum omnem tractum Italia, quem magna ex parte Græci incoluerunt, ex quo Magna Græcia nomen accepit „. Ceterum de Brettii nominis origine hallucinatur Justinus sive Trogus. Nam sub id tempus, quo Dionysius regnabat, quatuor in Calabria Resp. erant, Rhegina, Locrensis, Crotoniensis, & Thurina, quæ totius Calabriae regionis dominabantur. Et Thurina ejus quoque partis dominabatur, quæ Lucanis ultra Laum amnem contermina est. Proinde fieri nequaquam potest ut L. pastores quicumque hi fuerint Thuriarum, quorum potentia non modica erat, oppidum aliquod etiam confluentibus accolis expugnant. Neque Thuri adversus illos externo auxilio egebant, ut illos profigarent, neque, si eguissent, illud a tyranno, quocum nullam unquam societatem habuerunt, implorassent. Qui jam Thuriis oppugnare conatus est. Nam quod Diodorus Siculus dicit Brettios Arponium & Thuriis infestasse, id non a L. pastoribus, sed a Brettiiis Calabriae populis ubi successu temporis potentes effecti sunt, fuisse dicendum. Sed neque etiam fortes & bellicosos viros a muliercula proditrice cognomen sumere credendum est. Nam proditoribus nulla amplius fides habetur, nullus honos.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Brettia*. Vide Dissertationem phano & Aristophane. Etenim pro de Origine Brettiorum in principio *γλώσσα lingua πίσσα pix* restituenda est. hujus operis. Vide Bochartum.
2. *Lingua*. Mendum est in Ste-

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

- (a) *In ditionem suam redactis Arponio & Thuriis*. Mendum est in Diodoro, legendumque *Hipponio*.
- (b) *Horum igitur ex numero quinquaginta*. Legendum quingenti ex antiquissimo Japoni codice.

CAPUT X.

De Brettiorum Numismatibus.

Signabant quandoque Brettii in denario ducem exercitus sui, sive præfectum regionis sine nomine galeatum, (a) & in galea Gryphonem qui velocitatem significat, & a tergo victoriam alatam & tropæum: (1) duos clypeos & malleum Vulcani instrumentum, & amaltheæ cornu regionis ubertatem significans. Quandoque a tergo signabant Palladem cum asta & clypeo, & juxta nunc lyram, nunc lampadem, nunc noctuam. Aliquando effingebant Jovem, & ex postico nunc Martem cum hasta & clypeo quasi pignantem, & clypeo fulgur, nunc aquilam fulgur pedibus habentem, & juxta nunc Amaltheæ cornu, & supra stellam Martis, nunc juxta aquilam, incudem, & forcipes Vulcani instrumenta, quibus fulgura Jovi fabricare fingitur: nunc hexangulum mutuo nexu conjunctum, sex lineis constantem Pythagoræ Symbolum, quod sanitatem & animorum concordiam nuncupabat. Quandoque effingebant (2) Milonem Crotoniatam juvenem Leonis tergum in capite habentem: item clavam quasi alterum Herculem, & ex adverso Palladem post se respicientem, quasi præterita contemplantem, cum hasta & clypeo, item fulgur. Interim sculpebant Jovem altera manu fulgur quasi in terras jacentem, altera sceptrum habentem: item stellam, & amaltheæ cornu, & ex adverso Victoriam. "Quandoque signabant Jovem coronatum lauro, & circumdatum corona querquea, & ex alia parte Aquilam. Aliquando signabant caput Martis galeatum, & ex postica facie Aquilam." Nonnunquam imprimebant Apollinem, & ex postico bigam cum auriga & fulgur. Interdum signabant Neptunum tenentem tridentem pede tauri capiti opposito: item cancrum, & ex altera facie pietatem sive Junonem & (b) pyraustam, quæ vigilantiam notat; nam opes, quas Juno suggerere dicitur, sine vigilantia haberi non possunt. Aliquando effingebant Martem amiculum in capite habentem, & manu astas & spolia, & ex postico caput victoriæ alatæ. Signabant quandoque Minervam cassidem cancri instar in capite habentem, & ex postico cancrum & bovis caput. Item sculpebant Jovem in biga, fulgur in terras jacentem: & ex parte adversa victoriam." Utebantur Brettii in bello parmis, quæ a Brettiiis ipsis Brettianæ dicebantur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. Duos clypeos. Parmulas nempe, quibus Brettii milites utebantur. Vide Dissertat. Et Festum verbo *Parmula*.

2. *Milonem*. Herculem potius hoc numisma videtur significare. Vide Goltium de Numismat. Magnæ Græciæ.

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

- (a) *Et in galea Gryphonem*. Quid est Grypho? aut unde hoc? Potius bubonem, quæ vigilantiam denotat, quæ in bellis apprime est necessaria, & Palladi sacra est, quæ præest bellis, &
- (b) *Et Pyraustam*, quæ vigilantiam denotat. Pyrausta vigilantiam denotat? ubi hoc?

CAPUT XI.

Quare pro Brettiorum nomine Brutium a nonnullis scribatur.

JAM vero neoterici quidam scioli ac perversi & in scriptis suis & in veterum auctorum libris de industria (1) pro *Brettio* nomine *Brutium* convicii loco falso ac temere scribunt & immutant, quasi *Brettiorum*, *Rusticorum*, *Porciorum*, & *Bestiarum* nobilissimæ *Romanorum* familiæ a brutis, rusticis, porcinis, & bestialibus moribus dictæ sint! "Neque Sentinates Umbriæ populi a sentina ima, eaque vili parte navis, aut a sceleratorum hominum receptaculo dicti sunt." Non enim cognomen a vili re deductum posterorum moribus animisque obest: neque parentum vitia in posteros perpetim manant, ut iis accidit qui sub eadem cæli gravitate, naturali & ingenito quodam vitio nascuntur. Qui huiusmodi mordacissimi & maledicentissimi homines, *Calabros*, quia morum probitate, animorum magnitudine, & corporum robore pollent, regionis felicitate valent, iudicio florent, & ingenio præstant, livore quodam, & ruresfri atque incitatissimo odio prosequentes, genuino dente mordent, in ipsosque sua ac suorum civium probra irrogant" arbitantes quod linguæ procacitate crimina sua eluantur". Ansam quoque ipsos conviciis impetendi ex *Gellii* textu libro decimo ab ipsismet depravato fumentes; in quo legunt, *Brettios*, quos ipsi *Brutios* perversè scribunt, primos totius Italiæ populorum post aliquot adversas *Romanorum* clades ab *Annibale* acceptas ad ipsum descivisse: & ob id devicto pulsoque Italia *Annibale* *Brettios* ignominia causa (2) non milites scripsisse, nec pro fociis habuisse: sed magistratibus in provinciis euntibus parere & præministrare servorum vice iussisse, magistratibusque secutos, & quos erant iussi, vinxisse aut verberasse. (a) Quem *Gellii* locum a malignis ipsis, ut dixi, ac pravis depravatum, & pro *Boiis* & *Boianis* sive *Baianis* *Campanisque* immutatum esse ex his, quæ mox promam liquido patebit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

- I. Pro *Brettio* nomine *Brutium*. permutarunt, quemadmodum a voce Latini ut a Græcis differrent E in U *Βρεττιον* *Brendisson*, vulgo *Brundisi*, fe-

IN GAB. BARRIUM. LIB. I. CAP. XII.

fecerunt *Brundisum*. Vide Dissertationem, *De origine Brettiorum*.

23
2. *Non milites scripsisse*. Vide Dissertationem.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

Pro Brettio nomine Brutium convicii loco falso ac temere scribant & immutent. Quos Græci Brettios appellant, Latini corrupto nomine Brutios dicunt, non convicii loco, sed linguæ proprietate.

(a) *Quem Gellii locum a malignis ipsis &c.* Non est Gellii codex corruptus, nec pro Brutianis, Bojani, aut Bajani legendum, quia Bojani primi ad Annibalem desciverunt, & antequam in Italia pugnaret. Gellius autem scribit post aliquot adversas pugnas a Romanis acceptas; ergo Brutiani omnino legendum, & incu-

sandus Gellius qui livore animi in Brettios iavehitur, & contra omnem historiarum fidem. Vel dicendum, Gellium incidisse in corruptum M. Catonis Codicem. Vel legendum, *Bajani*, idest Campaniarum populi e Bario; sed *Campani* potius; nam Campani defecerunt a Romanis ad Annibalem; verum nec Bajanos, nec Campanos hac ignominia a Romanis affectos legitur, quod sciam. Vel dicendum has tres voculas post aliquot pugnas ab aliquo quopiam additas, qui Gellii Codicem corrumpit, ac in Brettios extorsit, quod ille in Bojanos dixerat.

CAPUT XII.

Bellum Punicum describitur. Boji, non Brettii, primi ad Annibalem defecerunt.

Quandoquidem si hæc ignominia merito iis inurenda fuit, qui primi a Romanis ad Annibalem desciverunt, porro ex transpadanis, Bojis; ex cispadanis, Campanis inusta est: "ipforum quippe neotericorum scriptorum adnotationibus laceffitus, qui petulanter alios carpunt, suorum majorum ignominias ex priscis auctoribus excerpens, hic scribere sum coactus. Quare nihil est quod mirentur, molesteque ferant, si male audiunt". Si quidem, ut rem altius repetam, Annibal non ex Sicilia ut Brettii primi ei occurrerent, sed per Alpes Cocceias in Italiam iter fecit. Cui primi ex cisalpinis in Italiam adventanti Boji, qui inter Padum & Trebiam amnes sunt, occurrerunt. Qui multis Romanorum millibus ab ipsis cæsis, Italicorum primi ad Annibalem desciverunt. Qui longe ante Annibalis in Italiam adventum infenserant Romanis. In quos ingenti odio flagrantibus transalpinos Gallos contra ipsos acciverunt, ut apud Polybium libro secundo scriptum legimus. Qui sic ait: „Boji & Insuæ trans Alpes legatione missa Congolitanum, atque Alerpestem Gallorum reges, itemque alios ejus provinciarum circa Rhodanum populos hortantur, ut coactio exercitu in Italiam contra Romanos transeant“. Id arbitror tum fuisse, cum Romani audito Gallico tumultu septingenta mil.

mil. ped. & lxxx. mil. equitum absque ullis externis auxillis, & absque transpadanis armaverunt. Quibus non modico adjumento eo in bello fuit Ibicus Poeta idemque Musicus patria Rheginus. Inde antequam Annibal Pyrenæos montes transisset, ait in eo Plutarchus: „Boji legatis Romanorum per fraudem captis, Manlio Prætoris magna clade affecto, sollicitatis Insubribus ad Pœnum defecerunt. Quem fluctuantem animo in Italiam transire, an adversus Cornelium Consulem Massiliæ commorantem exercitum ducere, legati Bojorum in eam partem traxerunt, ut omnibus rebus postpositis in Italiam concederet. „Et rursus: „Satis constat magnam multitudinem Ligurum & Gallorum ad Annibalem confluisse, qui non minori odio in Romanos, quam Pœni, ardebant. „Et ut apud Livium bell. Pun. lib. 2. videre licet, Ligures Annibalem opibus auxiliisque suis contra Romanos juvarunt. „Atque, ait Livius belli Punici libro primo, sollicitatis Insubribus defecerunt ob veteres in populum Romanum iras: & quod Placentiam & Cremonam Colonias in agrum Gallicum deduxissent. „Ii (ait idem libro tertio) exercitu Romano deleto poculum ex calva L. Posthumii consulis fecerunt. „Quinetiam Romanorum proditores fuerunt, nam, ait idem bel. Pun. libro primo. „Ex castris Romanorum, quæ Placentiæ erant Galli auxiliares ad duo millia peditum, & ducenti equites, vigilibus ad portas trucidatis, ad Annibalem transfugerunt, quos Pœnus benigne alloquitus, & spe ingentium donorum accensos in civitatem quemque suam ad sollicitandos popularium animos dimisit. „Quare Boji ipsi pulso Italiam Annibale a L. Valerio consule fusi sunt, ac graviter a Romanis multati fuere, nam Lorarii ac Liſoris carnificisque officiis attributi sunt. Unde etiamnum ab omnibus Italis, vulgari vocabulo carnifices Boji nuncupantur, & (1) Bojæ vincula, & torquis damnatorum. Clastidium vicus quo magnum frumenti numerum congefserant Romani a P. Brundisino præfecto præsidii numis aureis quadringentis acceptis Annibali traditur, ut idem Livius, & Polybius libro tertio tradunt. Per id autem tempus, quo Annibal Placentiæ erat, Carthaginienſes viginti quinquiremes naves, atque inde triginta quinque quinquiremes ad maritimam Italiæ oram vastandam miserunt, ut idem Livius libro primo bel. Pun. indicat. Qui ait. „Amilcar Carthaginienſis classiſ præfectus vastatis Locrorum & Brettiorum agris cum omni classe in Panormitanum agrum revertitur. „Id ipsum scribit Polybius libro primo. „Vibonienſes autem, ait Livius, libentius agri depopulationem, urbisque terrorem pati, quam a Romanorum fide discedere voluerunt. Senatusque postea hoc periculo Sexto Pomponio legato cum viginti quinque longis navibus Vibonienſem Agrum, maritimamque oram Italiæ tuendam attribuit. „Et libro quarto Græcas urbes in Romanorum societate manentes Hamnonem tentasse, Locrenſesque, inter alios, sua sponte urbem omnibus necessariis rebus, quo Pœnis pertinacius resisterent, instructis scribit. Non enim Carthaginienſes Locrorum, Brettiorum, Vibonienſiumque agros, ac demum utramque Calabriæ maritimam oram omnem vastassent, depopulatique fuissent, si hi populi ad Pœnos de-

scivissent societatemque cum illis iniissent. Itaque ex transpadanis Italis Boji primi omnium Italarum & cum ipsis Infubres & Ligures a Romanis ad Annibalem defecere, societatemque cum eo iniere, non Brettii ceterique Calabris. Qui, ut dixi, simulatque Cartaginienfes in Calabris oris sese ostendere, Urbes necessariis rebus munierunt, atque iuxta cum aliis fidis sociis & amicis Romanorum in fidem perfitere, damnaque plurima perpeffi sunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Boje*. Vincula damnatorum ad Fefus, & Plaut. Afin. Anastasius Bibliothecarius in Vita Theodori: *Miserunt bojā in collum ejus*. Et paulo post: *Imbojatos mifit Ravennam*.
 collum appofita, ex corio bubulo, vel
 ex ligno, vel ex ferro a *Bōia bubulæ*
 quod ex corio bubulo olim fierent.

CAPUT XIII.

Campani ex Cispadanis primi ad Annibalem defecerunt.

EX cispadanis autem Italis primi ad Annibalem defcivere Campani. Qui etiam ignem in urbe circa forum domibus injecere eo animo ut totam urbem incenderent. De quibus Q. Flaccus, qui Campanos mœnibus inclusos tenebat, ita de eis apud Livium bel. Pun. libro sexto Levinum Consulem alloquens dixit: „ Sibi privatam si-
 „ multatem cum Campanis negare ullam esse: publicas inimicitias &
 „ hostiles esse, & futuras, quoad eo animo in populum Romanum esse sci-
 „ ret. Nullam enim in terris gentem esse, nullum infestiorē populum
 „ nomini Romano; ideo se mœnibus inclusos tenere eos: quia siqui eva-
 „ sissent aliqua, velut feras bestias per agros vagari, & laniare, & tru-
 „ cidare quodcumque obvium detur, alios ad Annibalem transfu-
 „ gisse, alios ad Romam incendendam profectos. Inventurum in
 „ semiusto foro Consulem vestigia feeleris Campanorum. Vestæ ædem
 „ petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrale fatale pignus
 „ Imperii Romani: se minime censere tutum esse Campanis pote-
 „ statem intrandi Romana mœnia fieri. „ Jam vero Vibius Campa-
 „ nus homo apud Livium libro eodem suos alloquens fassus est Cam-
 „ panos Annibalem ad opprimendos Romanos vocasse, ipsumque ad
 „ oppugnandam Romam misisse, in defectione præsidium Romanum,
 „ quod poterat emitti, per cruciatum ad contumeliam necasse, aliaque
 „ multa, quæ adversus Romanos egerint, recenset. Et belli Mac. li-
 „ bro primo L. Ruffus legatus de Campanorum ignominia hunc in
 „ modum verba fecit: „ Capua quidem sepulcrum & monumentum
 „ Campano populo data, extorri, elato, & ejecto populo superest urbs
 „ trunca, sine senatu, sine plebe, sine magistratibus prodigium re-
 „ liqua, crudelius habitanda, quam si deleta foret. Et paulo post Cam-
 „ panorum ingratitudinem exprobrans, eosque ex cispadanis Italis pri-
 „ mos a Romanis ad Annibalem defecisse ostendens inquit: „ An Cam-
 „ pa

„ panorum pœnæ, de qua neque ipsi quidem queri possunt, nos pœniteat?
 „ Hi homines, cum pro his bellum adversus Samnites per annos pro-
 „ pe septuaginta cum magnis nostris cladibus gessissemus, ipsos fœ-
 „ dere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, postre-
 „ mo civitate conjunxissemus, tempore nostro adverso primi omnium
 „ Italiæ populorum, præsidio nostro fœde interfecto, ad Annibalem
 „ defeccrunt; deinde indignati se obsideri a nobis, Annibalem ad op-
 „ pugnandam Romam miserunt. Horum si neque urbs ipsa, neque
 „ homo quisquam superesset, quis id durius, quam pro merito ipso-
 „ rum statutum, indignari posset? Plures sibi met ipsi consensu fœ-
 „ lerum mortem consciverunt, quam a nobis supplicio affecti sunt.
 „ Ceteris ita oppidum, ita agros ademimus, ut agrum locumque ad hac
 „ bitandum daremus. Urbem innoxiam stare incolumem pateremur, ut
 „ qui hodie videat eam, nullum oppugnatae captæve ibi urbis vesti-
 „ gium inveniat „. Et rursus de Campanorum natura: „ lib XXV.
 „ Inde ingens ferocia superbæ suopte ingenio genti crevit „. Et bel-
 „ li Pun. libro tertio: „ Campani cum postularent Senatui Romanum
 „ curia sunt, atque per licitorem ex urbeeducti, extra fines Romanos
 „ manere iussi sunt „. Cujus rei meminit etiam Cicero in prima ora-
 „ tione de Lege agraria contra Rullum, ubi, præter cætera, inquit:
 „ Majores nostri Capua magistratus, Senatui, consilium commune,
 „ omnia denique insignia reip. sustulerunt, neque aliud quicquam nisi
 „ inane nomen Capuæ reliquerunt „. Et in oratione secunda: „ Ita-
 „ que illam Campanam arrogantiam, atque intolerandam ferociam
 „ ratione & consilio majores nostri ad inertissimum & desidiosissimum
 „ ocium perduxerunt. Et nervis urbis omnibus exectis urbem ipsam
 „ solutam ac debilitatam reliquerunt „. Et rursus: „ Coloni Capuæ
 „ in domicilio superbæ, atque in sedibus luxuriæ collocati sunt „.
 „ Item Livius libro sexto de Campanorum pœna & ignominia ait: „ Se-
 „ natores Campani catenati, in custodia missi, inde ad palum deliga-
 „ ti, virgis cæsi, & securi percussi sunt; multi venundati, multi per-
 „ Latinas urbes in custodiam missi, variis suppliciis interfecti sunt „.
 „ Et Plutarchus in Annibale: „ Campani ita turpiter se summisserunt Pœ-
 „ no, ut quasi libertatis obliti non socium in urbem, sed dominum
 „ accepisse viderentur „. Fuere quoque Campani infidi Romanis &
 „ eorum sociis, nam cum Romani ipsi Pyrrhi bello legionem Campa-
 „ næ gentis præsidium Rhegium sibi amicam & sociam urbem misissent,
 „ Campani ipsi scelerati & nefarii Rhegium & Cauloniam, atque alias
 „ Calabriae urbes Romanis socias diripere, sed debitas luere pœnas.
 „ Proinde liquet sane ex transpadanis Boios & cum eis Insubres & Ligu-
 „ res, ex cispadanis vero Campanos primos omnium Italarum a Ro-
 „ manis ad Annibalem descivisse, & magnis pœnis & contumeliis a Ro-
 „ manis affectos fuisse, non Brettios.

C A P U T XIV.

*Annibal Urbes Brettiorum in Romana societate
manentes infestat.*

Post autem Cannensem cladem Campani, Lucani, Hirpini, Samnites, Apuli, Cispalini omnes Galli, alique multi Italiae populi non ab Annibale infestati, sed odio in Romanos moti ab ipsis ad Pœnos defecerunt, ut in Livio bel. Pun. libro secundo, & in Plutarcho in Annibale scriptum est. „ Ut vero ex Campania „ (ait Livius bel. Pun. libro quarto) „ in Brettios reditum est, Hanno Græcas urbes in societate manentes Romana tentavit, Rhegium obsedit, sed aliquot dies nequicquam absumsit. (1) Peteliam validum propugnaculum post longam, undecim inquam mensium, obsidionem vi cepit. Locrenses urbem omnibus necessariis rebus, quo per tinacius Pœnis resisterent munire statuerunt, sed magna civium multitudo in agris ab Carthaginensibus intercepta, ipsos in urbem accipere coacti sunt, præsidio tamen Romano clam in portum incolumi deducto, & in naves imposito, ut Rhegium deveheretur. Croto vi oppugnata est. Petelia recepta, Pœnus ad Consentiam copias traducit, quam intra paucos dies in deditionem recepit. Nam cum illi populi tam potentem & efferum hostem domi haberent, viderentque Peteliam validum propugnaculum illius potentiae obistere non potuisse, sed vi expugnatam fuisse, & Romanos Petelinis opem ferre non potuisse, noluerunt extrema experiri, ac perpeti. Præsertim quod eam copiam a Senatu Petelinis, ut quod velent, agerent, factam, sibi quoque tacite factam intelligerent. Respondit enim Senatus Petelinorum legatis, nil tam longinquis sociis in se præsidii esse, atque sibi metipsis in puncti fortuna consuli iussit. Jam vero Livius bel. Pun. libro sexto ait. „ Annibal Roma eiectus in Brettios proficiscens repentino adventu illos populos incautos oppressit „. Et Plut. in Annib. inquit: „ Annibal Asdrubalis fratris morte audita se in Brettios recepit, ubi excursionibus magis, quam justis præliis bellum gerebat „. Et rursus idem, & Eutropius libro tertio, Peteliam, & Consentiam, & Pandosiam, aliasque in Brettiiis urbes ab Annibale expugnatas, non ultero illi datas scribunt. Thuriini autem, Romanis fœdere & societate conjuncti erant, ad Annibalem defecerunt moti ira in Romanos propter obsides nuper interfectos, ut Livius bel. Pun. libro quinto prodit. Et libro nono: „ Latrociniiis magis quam justo bello in Brettiiis habebantur res a Numidinis, Brettiiis, & Romanis militibus „. Q. Fulvius Flaccus Crotone Junonis templum detegit. Pleminius Locris Proserpinæ delubrum spoliavit, & Locrenses utriusque sexus, & omnes ætatis infandis contumeliis injuste affecit. Nam quod Livius Peteliam Brettiorum urbem scribat, eamque a Pœnis & a Brettiiis ob separata ab se consilia oppugnatam dicit, miror, cum Petelia Græca urbs a Philoctete con-

dita sit : Sed hi Brettii , qui Pœnis adjuncti non adversus Romanos dimicavisse , sed Calabræ regionis Græcas urbes infestavisse dicuntur , qui , idest ex qua urbe fuerint , compertum non est . Opinandum est ipsos agrestes & tumultuarios , & exules latrociniiis addictos fuisse . Quamquam negare non ausim Brettios quosdam stipendiarios Annibalis fuisse . Thurini autem haud diu in Annibalis fide permanserunt , sed & ipsi & Consentini ultro ad Romanos redierunt , rediissentque & alii multi , ni Romani ducis temeritas obstitisset . Ait enim Livius Bel. Pun. libro quinto : „ Ex duodecim populis Brettiorum , qui prior re anno ad Pœnos desciverant , Consentini & Thurini in fidem populi Romani redierunt & plures rediissent , ni L. Pomponius Vientanus præfectus sociorum prosperis aliquot populationibus in agro Brettio iusti ducis speciem nactus tumultuario exercitu coacto cum Annone conflisset , magna ibi vis hominum , sed inconditæ turbae agrestium sociorumque caesa , aut capta est ; minimumque iacturæ fuit quod præfectus inter ceteros est captus , & tum temerariæ pugnae & ante publicatus , omnibus malis artibus & reipublicæ & societatibus infidus damnosusque „ . Et libro sept. „ Ad Q. Fulvium Consulem Hirpini & Lucani & Volscentes traditis præsidiiis Annibalis , quæ in urbibus habebant , dederunt sese , clementerque a Consule cum verborum tantum castigatione ob errorem præteritum recepti sunt . Et Brettiiis similis spes veniæ facta est , cum ab iis Vibius & Padus fratres longe nobilissimi gentis ejus , eandem , quæ data Lucanis erat , conditionem deditionis petentes venissent „ . Et libro nono : „ Devicta Petelia a P. Sempronio Consule Consentia & Pandosia , & ignobiles aliæ civitates voluntate ad Consulem in deditionem venerunt „ . Et libro decimo : „ Consentia , Ufugum , Vergæ , Besidia , Hetriculum , Sypheum , Argentanum , (a) Dapetia , multique alii populi ad Cn. Servilium Consulem redierunt , qui cum Annibale in agro Crotoniensi acie confligit , nihil ultra rei in Italia ab Annibale gestum „ . Et rursus . „ Annibal inutili militum turba præsidii specie in oppida Brettii agri , quæ pauca magis metu , quam fide continebantur , dimissa , quod roboris in exercitu erat , in Africam transvexit , multis Italici generis , qui in Africam secuturos abnuentes , concesserant in Junonis Laciniae delubrum , inviolatum ad eam diem , in templo ipso fœde interfectis „ . Et Eutropius libro tertio ait . „ Q. Cecilio & L. Valerio cons. omnes civitates , quæ in Brettiiis ab Annibale tenebantur , anno quarto ante Annibalis recessum Romanis se tradiderunt , anno xiii. postquam in Italiam venerat , abiit autem ex Italia anno xvii.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1: *Peteliam* . Nonnulli *Petiliam* do *Petilini* eundem laudis honorem appellant . Hoc de *Petilia* fide testimonium adducit Valerius Maximus lib. VI. cap. VI. in fine : *Idem præstando Petilini eundem laudis honorem meruerunt : ab Annibale , quia deficere a nostra amicitia noluerunt , obfessi , Legatos ad Senatum auxilium implorant*

rantes miserunt, quibus propter recentem cladem Cannensem succurri non potuit. Ceterum permixtum est eis, ut facerent quod utilissimum incolumitati eorum videretur. Liberum ergo erat Carthaginensium gratiam amplecti: illi tamen feminis, omnique etate imbelli urbe egesta, quo tutius armati fa-

mem traherent, pertinacissime in muris constiterunt; expiravitque prius eorum tota civitas, quam ulla ex parte Romanae societatis respectum deposuerit. Itaque Annibali non Petiliam, sed fidum Petiliae sepulcrum capere contigit. Vide Dissertationem.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Dapetia*. Legendum *Lampetia*, nunc il *Citraro*.

CAPUT XV.

*Brettii vi capiuntur, qui tandem ad Romanos redeunt.
In alios populos perduelles animadvertitur.*

Itaque perspicuum quidem est Brettios populos repentino adventu ab Annibale oppressos fuisse; quosdam Romana ope destitutos, aut vi captos, aut necessitate ad Pœnos descivisse; eorum quosdam intra defectionis annum ad Romanos rediisse; quosdam, ne redirent, temeritate Romani ducis præpeditos; tandem eorum multos voluntate ad Q. Fulvium consulem, paucos alios metu prius ab Annibale detentos ad Cn. Servilium consulem existente adhuc in Italia Annibale, anno quarto antequam Italia excessisset, voluntate ad Romanos rediisse, ac siquid a Brettiiis quibusdam erratum fuit a consule eis ignotum fuisse. Qui nunquam postea a Romanis desciverunt, quemadmodum Italorum plerique fecerunt, qui non modo existente in Italia Annibale, sed longe etiam post ipsum ejectum rebellabant, ut Ligures, quos Maro libro xi. vanos, & elatos, & superbos, & lubricos, id est inconstantes, & fallaces vocat; & L. Aemilius Paulus cons. apud Liv. Bel. Mac. libro x. latrones appellat, qui fraude petita induciis datis per ipsum induciarum tempus contra jus gentium ad castra Romana oppugnanda iverunt. Et Cicero in Orat. contra Rullum Ligures duos vocat & agrestes, Cato fallaces, qui sæpe rebellant. Item Boji, Bojorum gentem universam, ait Eutropius „lib. quarto, quæ, ejecto Italia Annibale, duce Amilcare Cremonam „& Placentiam vastaverunt, Marcellus & Furius cons. igni ferroque „vastantes propemodum usque ad nihilum deleverunt, Alique cisalpi- „ni Galli, item Picentes, Lucani, Samnites, Vettini, Marfi, Pel- „ligni, Marrucini, Umbri, ut Livius Bel. Mac. lib. lxxii. & lxxiv. pas- „sim & Appianus Bel. Civilium lib. primo scribunt, unde sociale bel- „lum est exortum. Samnites per centum annos cum Romanis confi- „xere, ut in Liv. Bel. Pun. libro tertio scribitur. De Samnitum au- „tem perfidia & ignominia Strabo libro quinto inquit: „ Samnites in „perfidia adversus Romanos soli consistentes à Sylla aliisque Roma- „nis

„nis ducibus deleti sunt. Qui vero arma projecerunt ad millia tria,
 „vel, ut alii, quatuor in campo Martio ad ovilia coacti jugulati
 „sunt „. Et Livius, referente Floro in epitome libro lxxxviii,
 „Samnites soli Italicoꝝ populorum arma non deposuerunt, eorum
 „oſto millia deditorum in via publica Sylla trucidavit „. „Samni-
 „tes, ut ait Eutropius, sexagies rupti foedere arma contra Romanos
 „sumferē. Et Augustinus libro quinto de Civitate Dei: „Jam pa-
 „cata Italia, multisque aliis nationibus Romano Imperio subjugatis,
 „deletaque Carthagine, Picentes, Marſi, & Peligni poſt diutur-
 „nam ſub Romano Imperio ſervitutem, in libertatem caput erigere
 „tentaverunt, in quo bello Romanis ſæpiſſime victis, ubi duo conſu-
 „les, & alii nobiliſſimi Senatores perierunt „. Quintus ei annus fi-
 „nem dedit. Multi externos hoſtes adverſus Romanos concitarunt, ut
 „Boji Gallos tranſalpinos & inde Annibalem, ut oſtendi. „Etruſci „
 „(ait Livius ab urbe condita libro quinto), a quibus Romani bellum
 „Gallicum in ſe averterant, cum viderent Gallos in agrum Roma-
 „num incurſiones facere, & Vejos præſidium & ſpem ultimam Ro-
 „mani nominis oppugnare volentes, ingrati Romanos irridebant,
 „eiſque Romanæ clades ludibrio erant, at luere pœnas „. Rurſus
 „ait idem libro decimo; „Induciarum tempore bellum parant ac ſo-
 „cietatem cum Gallis hoſtibus ineunt, & adverſus Romanos pugna-
 „runt „. Tarentini, ut ait Strabo, Cleonymum Lacedæmonium adver-
 „ſus Romanos accivere. Item & Tarentini ipſi, & Campani, & Apu-
 „li, & Samnites, & Lucani, & Meſapii Pyrrhum ex Græcia adver-
 „ſus Romanos accerſiverunt. Quare plerique Italiæ populis ob volun-
 „tariam deſectionem, infidelitatem, & perfidiam in Romanos ignomi-
 „niæ nota inuſta eſt. Nam ut pecudes ad palum ligati, ſub haſta &
 „corona ut mancipia venditi, jugulati ut pecora, ſub jugum ut boves
 „miſſi fuere, ut in Livio ſcriptum legimus. Samnites enim nudi ſub
 „jugum miſſi, & eorum multi jugulati. Tuſci & Tarentini venunda-
 „ti. Volſci ſub jugum miſſi, ſic & Æquiculi, ut Val. Max. lib. ſecun-
 „do auctor eſt, Iſtri ſub corona venditi, eorum quinque millia
 „Dcxxxii. auctores belli virgis caſi, & ſecuri percuſſi ſunt. Ligures ſe-
 „curi percuſſi, & eis Poſthumius arma ademit. Campani catenati ut
 „amentes, ad palum ligati ut pecudes, virgis caſi & venundati ut
 „mancipia, ſecuri percuſſi ut pecora, extra ſolum Romanum ut in
 „portum pulſi, agris privati ut rebelles & obſtinati, atque infidi. Rur-
 „ſus Campani omnes, Attellani, Calatini, & Sabatini Romano &
 „Latino nomine privati ſunt. Ni quidem tale de Brettiiſque
 „Calabris ab aliquo præſco auctore ſcribitur. Ita ne merebant Rhegini,
 „Cauloniates, Locrenſes, cæterique illius oræ populi, qui Pyrrhi bello
 „ob præclaram in Romanos fidem tot mala & a Pyrrho ipſo, & a ſce-
 „lerata Campana legione perpeſſi ſunt? Et Mamertini Brettiorum,
 „qui ſoli per ſe abſque Romano duce aut milite Pyrrho ex Sicilia per
 „Mamertinum agrum Tarentum eunti opem Tarentiniſ adverſus Ro-
 „manos ferenti cum decem millibus armatorum obviam facti cum ipſo
 „conſiſſerunt? Et Terinei, quorum urbs ab Annibale ſolo æquata eſt?
 „Rurſus Rhegini, & Petelini, qui ad ultimum in fide Romana perma-
 „neri-

nentes mala plurima a Pœnis pertulere ? Et Locrenses , Vibonien-
ses , Brettii , ac demum utriusque Calabræ oræ populi omnes, qui exi-
stente apud Placentiam Annibale mala ingentia passi sunt , & soli sua
sponte urbes muniebant , ut Pœnis ipsi obluctarentur ? Rursus Rhe-
gini quorum unus Ibicus, ingenio & artificio suo, magno adjumento
Romanis in Gallico conflictu fuit ? Crotoniata , quorum urbs post
longam obsidionem vi expugnata fuit, & Pyrrhi bello ingentem cala-
mitatem perpeffa est ? Licet Livius Brettios & aliquot Græcas urbes
post Cannensem cladem cum aliis Italiæ populis ad Annibalem desciv-
isse scribat : Thurini ; qui semel a Romanis data causa defecerunt ,
ipsi & alii ante annum voluntate ad eos redierunt , qui & omnium
primi Romanos statua & aurea corona donarunt , ex quorum urbe,
" vel pago quopiam " Octavius Augustus oriundus fuit ? Merebant in-
quam hi & alii Calabri , qui improvise adventu ab Annibale oppressi,
non fide , sed metu ab eo detinebantur , qui sponte vel existente in
Italia Annibale ad Romanos redire ; & siquid erroris patnaverunt, in
partem venia , atque Lucani, Hirpini , & Volscenses a consule rece-
pti sunt , ut lorarii & lictores essent ? Quos Romani & focios & cives suos
esse voluerunt . Siquidem Livius ab urbe condita libro nono inter alios
Italiæ populos , quos Alexander Magnus si in Italiam Romanis bel-
lum illaturus venisset , aut focios validos Romanis , aut bello fractos
invenisset , Thurinos , omnemque Græcorum inferi maris oram scri-
bit . Cumque (a) nullibi scriptum legatur Thuriōs Græcamque Cala-
briæ oram ad eam diem bellum cum Romanis gessisse , reitat , ut
Thurini & alii illius regionis populi validi focii tum Romanis dicantur .
Et libro quarto Bel. Pun. Annonem, ut ostendi , Græcas urbes in
Romanorum societate manentes tentasse scribit . Et libro quinto L.
Pomponium temeritate infimulat , quod in agro Brettio sociis infidus
damnosusque fuerit . Et libro sexto D. Quintius a fociis Rheginisque
debitas exegit naves , & circa Crotonem Sybarimque suppleverat re-
migio naves .

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES .

(a) Nullibi scriptum legatur . nino nusquam .

Nullibi vox est barbara , utuntur ta- Utuntur tamen hac voce nullibi
men viri eruditissimi Petrus Bembo , Vitruvius lib. 7. cap. 1. alique scripto-
Antonius Telesius , Petrus Victorius , res . Nec notandus est Barrius .
Julius Cæsar Scaliger . Dicendum om-

C A P U T X V I .

*Brettii post bellum Punicum , focii Romanorum , & Milites
scribebantur ; Civitate ac Municipio donati
sunt . Aliqua notatu digna .*

Postea vero quam Brettii Calabrique reliqui omnes ad Romanos ,
anno scilicet quarto , ut ostendi , ante Annibalis ex Italia recessum,

sum, redierunt, Romani ipsos pro sociis, ut antea habuerunt, & milites scripserunt. Livius enim Bel. Pun. libro nono scribit legatis Locrensiū in senatu de Pleminio querentibus quod phana spoliasset, responsum fuisse, *Senatum populumque Romanum eos viros bonos, sociisque, & amicos appellari velle*, & libro xlii. ab urbe condita: „ Q Fulvius Flaccus, qui Crotone Junonis templum detegit, in Senatu increpitus est, quod sociorum templum detegisset „. Et rursus libro eodem: „ Lucretius iussus ab sociis ex fœdere acceptis navibus ad Cephaloniam classi occurrere ab Rheginis triremi una, a Locrensis duabus, ab Uritibus quatuor „. Et bell. Maced. libro quinto: Stipendium navesque Romanos ab Rheginis ex fœdere accepisse scribit. Et libro sexto „ G. Livius præfectus Romanæ classis ab Rheginis, Locrisque & ejusdem juris sociis debitas exegit naves „. Cæsar bel. Civ. libro primo „ Cato naves novas civitatibus imperabat in Lucanis, Brettisique per legatos suos „. Thurini, ut dixi, Romanis fœdere & societate conjuncti erant, & omnium primi Romanos statua & aurea corona donarunt. Cumque sæpe tota Italia militum delectus habitus sit Senatus consulto, & interim rep. in extremo periculo posita sublatis vacationibus, ut Appianus, & Livius, & Cicero, & Cæsar. vulgo scribunt, quis neget hujusmodi delectum in Calabria, quæ non modica Italiæ pars est, & ubi gens admodum fortis & ad bellicos labores apta viget, fuisse habitum? Jam vero Livius libro xxiv. ait: „ Consules delectum habere instituerunt, & ad novas scribendas in Brettios legiones, & in ceterorum (ita enim iussi a Senatu erant) exercituum supplementum „. Vides nunc falsari, ac mordacissime obrectator, Romanos pulso Italia Annibale Calabros Brettiosque & socios habuisse, & milites scripsisse? Ergo ne ex omnibus Italiæ soli Calabri Brettiique bellicosi homines ac robore præstantes a Romana militia repellendi erant? Quibus igitur ex Italis magis quam Calabris bellicis in rebus fidendum erat? Apulis fortasse, quos Silius fallaces armis appellat? Lucanis, & Mefapiis, qui una cum Campanis, & Samnitibus Pyrrhum regem ab usque Epiro in Italiam contra Romanos accivere? An Campanis infidis & Romano nomini infestissimis, qui ex cispadanis primi ad Annibalem deficientes ipsum ad opprimendos Romanos vocavere, & ad oppugnandam Romam misere, eamque incendere tentaverunt? Quos Romam ingredi Consul minime tutum censebat, & iccirco eos mœnibus inclusos tenebat? An Samnitibus, qui vel longe post pulso Italia Annibale in perfidia manentes diu bellum adversus Romanos gessere? An Tusci perpetuis Romano nomini hostibus, qui, præter cetera, induciarum tempore bellum Romanis paraverunt & fœdus cum Gallis inierunt, & quorum exercitus impetum unus Horatius homo Romanus fortiter sustinens pontis custodiam, ne in urbem ingrederentur, obtinuit? Et quos Tarcon eorum Rex apud Virg. lib. xi. impudentes quod nunquam doleant, hoc est nunquam se sceleris pœniteat, item timidos, inertes, ignavosque, & imbelles vocat, quod magnam ipsorum turmam Camilla Volscorum Regina parva manu, parvoque negotio profligarit, & inertiae, ac luxu-

IN GAB. BARRIUM. LIB. I. CAP. XVI.

luxuriæ, ac gulæ addictos his verbis objurgat, imo vero Virg. ipse sub Tarcontis persona eorum vitam describit:

*Quis metus, o nunquam dolituri, o semper inertes
Tyrreni, quæ tanta animis ignavia venit?
Fœmina palantes agit, atque hæc agmina vertit?
Quo ferrum, quidve hæc geritis tela irrita dextris?
At non in Venerem segnes, nocturnaue bella;
Aut ubi curvæ choros indixit tibia Bacchi,
Expectare dapes, & plena pocula mensæ:
Hic amor, hoc studium; dum sacra secundus aruspex
Nunciet, ac lucos vocet hostia pinguis in altos.*

An Liguribus "fidendum erat", qui & ipsi, ut dixi, vel induciarum tempore castra Romana oppugnarunt? Quos consul latrones, & Cato in Orig. fallaces vocant. Et Virg. lib. xi. eos vanos, elatos, superbos, fallaces, & lubricos idest inconstantes his verbis appellat:

*Vane Ligur, frustra animis elate superbis
Nequiequam patrias tentasti lubricus artes,
Nec fraus te incolumen fallaci perferet Auno.*

An Cisalpinis Gallis, Bojis præsertim, qui cum Insubribus transalpinos Gallos, & inde primi ad Annibalem descipientes, ipsum in Italiam adversus Romanos accersivere? quorum corpora ut in Livio legitur, magna magis, quam firma esse; item emollida ac fluida & intolerantissima, humori & frigori assueta, tum æstu & angore vexata, quorum prælia, præter prima, minus quam feminarum esse experientia deprehensum erat. Quos tandem Romani Italia ejecerunt Quin etiam Romani multas Colonias in Calabriam deduxere quot in nullam aliam Italiæ regionem deductæ sunt, ut Temsam, Hipponium, Crotonem, Rhegium, Scylaceum, P. teliam, Cosam aliasque in agro Thurino & Brettio. Item Rhegium & Thurium municipia fuere populi Romani, aliæque urbes, ut Cicero in oratione pro Planco insinuat, ubi sic ait: „Iter a Vibone Brundisium terra petere contendi, cum omnia illa municipia quæ sunt a Vibone Brundisium, in „fide mea iudices essent, tunc iter tutum multis minitantibus magnocum „suo metu mihi præstiterunt „Fuit siquidem Cicero totius Calabriæ patronus, ut ipse hic innuit. Et lib. secundo de leg. Locrenses clientes suos vocat. Fuit enim apud Romanos mos, ut socii P. R. in clientelam sese darent Romanis proceribus, qui eos sibi adoptabant non solum publice, sed etiam privatim. Municipales autem honoribus & magistratibus populi Romani fungebantur, & suis moribus & legibus utebantur. De quibus, & de coloniis plura Gellius libro quinto & xvi. Calabriæ etiam oppida Romanis societate conjuncta, civitate Romana donata sunt, sicut & alia Italiæ oppida societate Romanis conjuncta, ut Cicero in oratione pro L. Cornelio Balbo scribit. Qui ait: *Lege Julia civitas Romana est sociis & Latinis data.* Et Plinius lib. xxxvi. de Praxitele loquens inquit: *Hic in Græcia, Italiæ ora, natus & civitate Romana donatus cum iis oppidis.* Donati autem civitate cives Romani erant, & civium jura habebant Unde L. Posthumius Tensanus Romæ Prætor fuit, & Q. Manilius Thuri-

ANNOTATIONES

34

nus Ædilis plebis & inde Prætor. Honestaverunt quoque ac decorarunt Romani Calabriam ingentium sumtum ædificiis, nam præter cetera Hipponii pro statua araque Proserpinæ reficienda Decclxx. M. xc. HS. hoc est vigintinovem millia numerum aureorum & duos cum dimidio supra ducentos expendere. Proinde satis abunde ostensum est non Brettios reliquosque Calabros primos ad Annibalem descivisse, sed Bojos, & Campanos; Brettias vero, Græcæque Calabriæ urbes in fide, & societate Romana manentes ex improvise ab Annibale oppressas, vi ac metu tentas, brevi ultro longe ante quam Annibal ex Italia excessit, ad Romanos rediisse, & nunquam amplius ab eis descivisse, & si quid erratum fuerat, ipsis a Consule ignotum fuisse; & ab eis, quibus parcitum est, Romanos ob eam ipsam culpam pœnas exegisse asserere quis audet? Senatum Romanum ipsos socios & amicos habuisse, milites scripsisse, Romana civitate donasse, Colonias in Calabriam deduxisse, jus municipii ipsis impertiisse. Cum igitur sic se res habeat Gellii textum a perversis depravatum fuisse, & non Brettios sed Bojos, non Brettianos sed Bojanos, & Bajanos & Campanos lorariorum & lictorum officiis fuisse addictos liquido constat. Decuit enim, ut qui agresti & incitatissimo odio in Romanos exterarum gentes adversus eos excitarunt, primi ad ipsas defecerunt, & perfidia in ea defectione quandiu licuit perstiterunt, ac sæperebellaverunt, quive ad palum ligati, virgis cæsi, & vincti ac catenati, & securi percussi sunt, hi lorariorum & lictorum officiis assignarentur, qui fontes noxiosque sui similes vincirent, virgis caderent, & securi percuterent, quæ in se ipsis experti fuerant. Quare quicquid contumeliæ in priscis auctoribus Brettii aliisque Calabris attributum legitur, a falsariis maledicentissimis obtrektoribus adscriptum, aut immutatum esse hærendum non est. Ab his præsertim, quibus ob in Romanos odium & perfidiam ignominie nota est iniusta. Arbitrantes hujusmodi homines eam sua in alios maledicentia dilui posse. Nam quod Silius lib. undecimo dicat: *Brutius ambiguus, fallax mox Appulus armis*. Brutius ambiguus, scilicet fortuna; Appulus fallax armis. Id quod non vidit Iulius vulgaris scriptor Leander, qui quod Latine scribere nescisset, ingens volumen conviciis & mendaciis refertum sibi suique similibus dignum scripsit. Videat nunc eruditus & pius lector obtrektorum ac detractorum malignitatem & perversitatem, sitque æquus iudex. In bellis autem civilibus Calabria universa Cæsaris partibus studuit, ut in commentariis ejus, & in Appiano liquet. Ac subinde Octavio favit uti ex ea oriundo, ut in Appiano constat. Quæ regio cum plurima damna a Q. Pompejo accepisset, Octavius ad Brettiorum maritimam oram, quam Pompejus diripuerat, milites pro custodia misit, ut idem App. bel. civ. libro quinto prodit. Ac sæpe numero ipse Hipponium ac Rhegium se conferebat, & interdum ob securitatem præter Locros Rhegium pedestre uno famulo comite meabat, ut Suet. tradit. Et quanquam, ut reliqua prosequamur, omnium eruditorum ac prudentium sententia propalam sit Europam, & habitatoribus & rebus Africam, atque Asia nobiliorem ac præstantiorem esse; quia tamen Trojana Asiæ gens a Marone in

Ju-

Juliae familiae gratiam celebratur, ostendendum est etiam plures Trojanorum, qui cum Aenea, quem ex Latio oriundum in libro de aeternitate urbis demonstravimus, in Italiam contenderunt, in Calabria confedisse. Ait enim Dionysius Halicar. lib. primo: „ Qui vero cum Aenea erant, „ non unum in locum omnes Italiae descenderunt, sed alii cum pluribus „ navibus, ad Japigis arces advehi sunt, qui tunc campus Salentinus dicebatur. Reliqui vero juxta Atheneum, quod & obviam Aeneas habuit, ascendens in Italiam. Hic autem locus est promontorium, & in eo statio aestiva, quae ex illo portus Veneris vocatur. Praeternavigaverunt autem usque ad fretum manutinentes Italiam, & in eis locis etiam vestigia relinquentes adventus sui, cum alia tum pateram Aeneam in templo Junonis scriptura vetere demonstrantem Aeneam nomen donantis deam. Item Strabo libro sexto & Lycophron in Alexandra scribunt Trojanas mulieres captivas juxta Sybarim, & Neathum flumen Crotonis Graecorum naves incendisse; qua ex re Graecos cum Trojanis, & viris & mulieribus captivis ibi mansisse coactos fuisse: Trojanosque alios multos ibidem confedisse, ut suis locis ostendemus. Sunt Calabri, absit verbo invidia, suoque ingenio benignitate praediti, atque erga omnes hospitales; erga Deum vero ac caelicolas religione ac pietate affecti, ut minime ab Arcadibus, qui in Calabria confedere, & ab Atheniensibus, qui complura illic oppida construxerunt, aut Colonias deduxerunt, & a Romanis, qui multas ibidem Latini sanguinis Colonias deduxerunt, degeneres videantur. Vigent insuper in Calabria vegeta fervidaeque ingenia seu gubernandae reip. virtutem, seu bonarum artium jurisque scientiam proposueris, seu etiam in re militari robur & animorum prontitudinem. Calabri anno a Christo nato Mlxx. Roberto Guiscardo duce Lucaniam, Apuliam, Campaniam, & Samnium quae nunc una appellatione regnum Siciliae citra pharum dicitur, quod Calabriae pars circum Rhegium Sicilia quondam dicta sit, Roberto ipsi subegerunt. Quare, & ob id, & quod Calabria, & antiquitate & rerum omnium copia ac varietate aliis superscriptis regionibus nobilior sit, Regis filius major natu Calabriae Dux appellatur, ac patri in regno sufficitur.

C A P U T XVII.

De Calabria Christiana; deque viris tum sanctitate, doctrina, & dignitate conspicuis, ad Calabriam pertinentibus.

Christi autem fidem Calabri Italorum primi, Romanis exceptis, sunt complexi, Paulo Apostolo Rhegii concionante. Qui ut in gestis Apostolorum scriptum est, ex Judaea in Italiam tendens Rhegium pervenit, quinto & vigesimo anno a passione Christi. Atque illic diem unum commoratus, Deique verba faciens Rheginos ad Christi pietatem ac fidem traxit, & Stephanum ibi Archiepiscopum ordinavit; reliquit.

que. Stephanus autem ipse circumvicinos populos ad Christi fidem convertit, & Episcopos ac Sacerdotes ordinavit. Qui aliquot post annos cum Suera Episcopo, atque aliis & viris & mulieribus, ut suo loco dicemus, obiit martyr. Hinc Rheginus Archiepiscopus in generalibus Conciliis post Romanum pontificem sive ejus legatum semper primum locum obtinuit. "Quæ regio tanti Apostoli discipula, nunquam a sui magistri doctrina ac fide descivit, nunquam hæresi infecta est. Crotonienses vero ad Christi fidem convertit Dionysius Areopagita, Pauli Apostoli discipulus". Quare permultos utriusque sexus, & omnis ætatis Sanctos viros & martyres, & confessores, Virginesque atque viduas ex Calabria extitisse opinandum est, sed scriptorum incuria, aut fortasse dolo derelictos, aut aliis provinciis, & præsertim Calabriae finitimis attributos. Atque ita fit ut certi maligni ac perversi homines sua suorumque civium aut aliorum probra & ignominias (tanta est horum in Calabrum nomen iniquitas & invidia) maligne ac perperam Calabris adscribant. Contra vero Calabram gloriam, clarosque & doctrina & sanctitate Calabros viros suis, aut aliorum regionibus, ac civitatibus tribuunt. Cassiodorum Calabrum hominem in Apuliam, divum Thomam cognomine Aquinum itidem Calabrum hominem in Frentanos Samnii partem, Stesicorum poetam Calabrum & ipsum hominem in Siciliam insulam, Augustinum Niphm Calabrum quoque hominem Sinuessam repetunt. Raphael Volaterranus divum Franciscum Paulitanum Siculum scribit. Franciscus Maurolicus homo Siculus in Martyrologio ubi septem Martyres Minoritæ Calabri homines, pro Christi fide occubuerint scribit, sed cujates fuerint, subti- cet, Beatum Phantinum Calabrum hominem quasi Julia lege repetit Syracusas. Quidam veteres Latinos auctores emendare existimantur, in tertio Ciceronis de Orat. libro locum quendam fecus atque res est legunt. Nam cum (1) Philolaus Architam doctrinis instituisse, locum illum immutarunt, quasi Architas Philolaum instituerit. Cum ibi Cicero primo rectum, inde obliquum casum, id est, primo præceptorem, inde discipulum ponat; sic, Lyfias Aepaminundam, Xenophon Agesilaum, Philolaus Architam, Pythagoras Italiae Græciam. Fuit quidem Philolaus Pythagoræ auditor, Architas vero Platonis tempore qui Pythagoram non vidit. Alii sive errore & incuria, sive quia sola Calabria initio Sicilia, & Magna Græcia, & Italia dicta est, unde etiamnum Rex, qui Calabriae & Trinacriae insulae, quæ nunc Sicilia dicitur, dominatur, utriusque Siciliae citra & ultra pharum Rex cognominatur; & Innocentius tertius ad Consentinum Episcopum scribens Consentinam Ecclesiam unam ex antiquioribus Ecclesiis regni Siciliae esse ait: quidam res, urbesque Calabras, necnon Calabros etiam & doctrina & sanctitate, & dignitate claros homines patrium solum reticentes confuse & indistincte aut sub Siciliae, aut sub Græciae, aut sub Italiae nomine scribunt. Ceterum nequaquam quidem recte; nam nemo sua propria laude est fraudandus, sed unicuique regioni, civitati, pago, homini sua propria laus, omni similitate atque invidia posthabita, est tribuenda. Et ubi Siculi ex Calabria exacti in Trinacriam transfudere, eaque Sicilia dici cœpta est, & Italiae nomen ex Calabria alpes usque manavit, & Calabria quibusdam locis exceptis, Latina facta est, neutiquam amplius Calabriae res confuse & indistincte, urbis

urbis ac loci nomine sublato, sub Sicilia, & Græciæ, & Italiæ nomine scribendæ sunt. Stephanus Bizantius in libro de urbibus Miltiam Calabriæ urbem Samnii esse dicit; Scylleum vero & Metaurum, & Lagariam, & Prostropeam Calabras urbes, Siculas scribit. Multas insuper alias Calabriæ urbes, ut Acram, Crimissam, Macallam, Morgetiam, Petiliam, Sybarim, Taurianum, Temesam, Terinam, Reatium confuse & indistincte Italiæ urbes scribit. Item quidam Leonem secundum, & Agathonem, & Stephanum tertium sive quartum Romanos Pontifices, Calabros homines, Siculos scribunt. Joannem xvi. sive xvii. Romanum Pontificem gente Calabrum, patria Rossanensem, lingua Græcum hominem, Græcum gente fuisse omnes perhibent; sed ex qua Græcia, orientali, an occidentali, id est ex Calabria, & ex quo oppido is fuerit, elucidat nemo eorum, qui vitas Romanorum Pontificum scribunt. Cum, ut ostendi, Calabria a Græcis habitata magna Græcia appellata fuerit, & Rossanensis Ecclesia abhinc paucos annos Latina facta est. Extant etiam in Calabria divi Basilii & virorum & mulierum cœnobita pleraque, qui mysteria Græco sermone ac ritu peragunt. Quin etiam oppida sunt non pauca Græca, & in horum agris pagi complures Græci, & oppidani utraque lingua Græca & Latina utuntur, sacerdotes vero rem divinam Græca lingua Græcove ritu faciunt. Quare haud dubio censendum est & Telephorum, & Dionysium monachos, & Anterium, & Zosimum, & Joannem Sextum, & Zachariam Romanos Pontifices, lingua Græcos homines, quorum patrium solum scriptores sive per ignorantiam, sive potius per malitiam subticent, occidentales Græcos id est Calabros fuisse. Utique credibilius est Græcos Calabros, utpote in Italia natos, quorum vita & doctrina nota erat Romanis, potius Romanos Pontifices eligi, quam Græcos orientales in longinquis partibus ortos, ut jam de Philologo Rossanensi homine lingua Græco, Joanne xvi. sive xvii. dicto accidit. Græciæ orientalis, & ulterioris Siciliae, hoc est Trinaciliæ res memoratu dignas aperte & distincte scribunt, Calabriæ vero non item. Adde quod nec defunt, qui libros etiam a Calabris erudit. viris compositos sibi attribuentes nomine suo foras dederunt. Cum itaque, ut unde digressa est redeat oratio, Calabria a Paulo Apostolo ad Christum conversa sit & a conversione sua usque ad Constantini & Silvestri tempora anni propemodum trecenti fluxerint, & Imperatorum sævitia in Christicolis ubique effluerit, qui fieri potuit, ut soli Calabri hanc rabiem. effugerent, impunesque essent, & qui in Calabria commorabantur, & qui in urbe, aliisque locis reperiabantur? Quare opinari, imo credere licet permultos Calabros utriusque sexus, & omnis ætatis & ordinis ob Christi fidem mortis subiisse sententiam; sed, ut dixi, aut scribi omitti sunt, aut aliis provinciis attributi. Jamvero statim a suæ conversionis primordiis persecutionis rabiem perpeffa est: nam, ut suo loco ostendemus, Stephanus a Paulo Apostolo Rhegii constitutus Episcopus cum aliis quibusdam eadem die pro Christi fide necati sunt. Et in Martyrologio Caroli magni xviii. Kal. Octob. legitur: „ Apud Calabriam Sanctorum martyrum Senatoris, Vitoris, & Dominatæ earum matris, quorum corpora in æde Episcopali Marci urbis quiescunt. Et nudius tertius, ut sic dicam, divi Francisci Asisini ævo septem Calabri ejusdem Francisci cœnobitæ martyrii palmam

mam adepti sunt. Cumque etiam Romani præfules a Lino ad usque Silvestrum tot Episcopos, presbyteros, & diacones ordinaverint eosque ad diversa Italiæ loca miserint, quis neget horum aliquos fuisse Calabros, quosdamque in Calabriam, quæ non modica Italiæ pars est, misisse? Jam vero universæ Ecclesiæ a Constantinopace reddita, Nicænæ primæ universali synodo ipsius Constantini, & Silvestri tempore celebratæ adfuit præfens Marcus Episcopus Calabriæ, utique Rheginus, solus ex tota Italia, Victore & Vincentio Romanis presbyteris exceptis, qui gessere vices Papæ una cum Marco ipso præfule Rhegino. Et deinceps aliis synodis sub Julio primo, Sixto, Hilario, Felice, & Symmacho Romanis Pontificibus celebratis Episcopi Calabri perique, quod ostendam, interfuerunt. Qui non a Silvestro vel a Julio primo consecrati & ordinati fuere, sed ab aliis ante Silvestrum ipsum. (2) Agatho Romanus Pont. Calaber duos contreraneos suos Episcopos, Joannem Rheginum & Abundantium Paternensem Constantinopolim ad synodum misit, qui una cum Joanne Episcopo Portuensi vices suas gererent. Sunt nunc in Calabria sedes Episcopales quatuor & viginti, metropolis Rhegina est. Olim plures fuere, nam Amanthea, Hipponium, Taurianum, Stilum, Tabernæ Episcopales sedes fuerunt. Fuit præterea Calabria quondam altera Aegyptus, Monachorum Monialiumque & parens & nutrix sanctorum Basilii, Benedicti, & Bernardi, quorum adhuc templa ædesque passim visuntur, quæ Monachis ejectis, heu tempora, in secularium libidinem ac delicias pervenire, quædam femurta & vepribus obducta cernuntur, ex quibus plerique sanctissimi viri ac mulieres extitere. Referta est & modo Calabria divi Augustini & Francisci Asisini, & Francisci Paulitani, & Dominici Monachorum cœnobiis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Philolaus* Vide lib. IV. cap. XIII. statur.
 ubi diffuse de Philolao agit Auctor noster, illumque Crotoniatam demonstrat. De aliis autem viris ad Calabriam pertinentibus suo quoque loco pertrahatur. 2. *Agatho*. Vide Anastasium Bibliothecarium in Agathone, editionis Vaticanæ, ubi aliquid adnotavimus huic historiæ consentaneum.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Metropolis Rhegina est*. Rhegina Ecclesia non est Metropolitana totius Provinciæ.

CAPUT XVIII.

*De sacris Lipsanis quæ in Calabria asservantur;
 deque nonnullis Eremitis sanctitate conspicuis.*

Sunt quoque in plerisque Calabriæ templis multorum sanctorum reliquiæ. De qua Joannes Joachinus Abbas ita fatur in Esaïam: „ Nazareth non in maritima, sed in montanis posita Galilææ cum Calabria „ montuosa concordat in spiritu, ut sicut ibi ad Virginem dirigitur angelus

„ lus, Lucæ primo, sic ad religionem Cisterciam doctor angelicus diriga-
 „ tur „. Nec defuerunt, qui eremiticam vitam ducentes sanctitate flo-
 ruerint. Qui etsi nunc mundo ignoti sint, quod eorum cognitio ad nos,
 præter unum Telesphorum, non pervenerit, Deo tamen, cui omnia
 patent, noti sunt, & æterna vita fruuntur. Nuper autem (1) octo Ere-
 mitarum Calabrorum, qui eodem tempore fuere, apud me fama perce-
 buit. Quorum nomina sunt hæc, Hilario, Nicolaus Græcus (non modo
 enim ab oppidis, vicisque, verum etiam a regionibus cognomina sumun-
 tur, manatque ad posteros) Rinaldus, Francus, aliorum trium nomina
 me latent. Horum magister & ductor fuit Hilario, qui cum septem aliis
 ex Calabria abiens in Samnium contendit, atque in valle Aventina in-
 Frentanis in loco, cui Plata est nomen, secundum Casulum & Lamam
 castella confedit, ibique eremiticam vitam degentes Deo servierunt.
 Mortuo autem Hilarione unoquoque eorum ob humilitatem aliis præesse
 renuente, convenerunt, ut singuli lancem suam ligneam in fontem con-
 jicerent, & is, in cujus lancem piscis ingrederetur, aliorum gubernacu-
 la suscepisset. Lancibus autem, prius tamen exorato Deo, in fontem
 coniectis, protinus Dei nutu piscis in lancem Nicolai subiit, tum ille Dei
 numen agnoscens regendi alios munus obivit. Excessit e vita centum an-
 nos agens Eugenio quarto Pontifice. Ejus corpus Vardagrelæ jacet mira-
 culis fulgens. Ejus festum agitur septimo Idus Augusti. Corpus beati Ri-
 naldi quiescit Falascoli, ejus festum agitur Nonis Maji. Corpus beati
 Franci jacet Francavillæ, ejus festum agitur eodem die. Corpus beati
 Faldi jacet Palenæ. Hæc antiphona a sacerdotibus illis canitur. „ O pro-
 „ les Calabria, splendor septem syderum, novum Vardagrelæ decus,
 „ nobile depositum, ser, o jubar gratiæ, Christi beneficium, ne breve ve-
 „ niæ tempus inane defluat „.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Octo Eremitarum Calabrorum.* Ex
 M.S. antiquo membranaceo P. Jacobi
 a Teate Conventualis S. Francisci apud
 Toppium in sua Biblioth. quod ex alio
 antiquissimo traductum asservatur in
 Archivio Vardagrelæ, manifeste appa-
 ret Sanctum Hilarium cum vigintino-
 vem sociis ex Monasterio quod prope
 Consentiam erat ob incurSIONem Sara-
 cenorum discessisse, atque in Samnium
 contendisse, ex quibus septem tantum
 ad nostram notitiam pervenerunt, nempe
*Hilarius, Nicolaus, Falcus, Rinal-
 dus, Joannes, Franciscus, & Orantes.*
 Conjicere autem licet plerosque eo-

rum Consentinos fuisse, & Monaste-
 rium extitisse ubi nunc dicitur *Canale*,
 jam dirutum. IncurSio siquidem Sara-
 cenorum quæ evenit sub annum 986.
 a S. Nilo Abbate prædicta fuit; qua-
 propter ipse e Calabria discessit anno
 Christi 980. ut fert Lauretus in adno-
 tat. in Chron. Casin. lib. II. cap. XI.
 Cumque in vita S. Hilarii mentio fiat
 de fame quæ incidit sub annum 983. fa-
 cile evincitur circa hæc tempora Hila-
 rium ad Samnium se contulisse cum so-
 ciis, qui per oppida, pagosque dissemi-
 nati vitam eremiticam sanctissime
 professi sunt.

De Calabria ab Agarenis populis vastatione.

ANno domini Dcccviii. Anastasii tertii tempore Patricius Leonis Constantinopolitani Imperatoris dux Italiam ingressus se omnia brevi everfurum minabatur ni Leoni Imperatori propere obtemperarent. Sed a Landulpho Beneventanorum principe ingenti prælio superatus fuit. Quo circa Græci Agarenos in Italiam accersunt, qui Calabriam, Lucaniam, & Apuliam anno a Virgineo partu Dccccl. vastarunt. Atque inde moventes urbis Romæ exitium se illaturos minabantur, qui a Ioanne undecimo superati loca omnia ferme, quæ in littore Italico obtinebant, incenderunt. Quam vastitatem beatus Nilus, divinæ mentis instinctu præfagivit. Inde Otho secundus Joannis quartidecimi tempore Agarenos Consentiam recepta, cæcidit, & Græcos, qui cum Mauris fœdus inierant magnis præliis attrivit, atque eos omnes fere ex Calabria & Apulia eiecit. Quia (1) Nicephorus Constantinopolitanus Imperator (2) filiam ei pactam in matrimonium tradere negabat. Postea Benedicti septimi tempore Otho ipse magno exercitu comparato contra Basilium & Constantium Imperatores Græcos homines, qui Calabriam occupaverant, (a) apud Basentum amnem juxta Consentiam a Græcis superatus (3) Scapha salutem sibi fuga comparavit. Anno post Christum natum Dccccl. Beati Nili temporibus denuo Græci & Cretenses Mauri & Pœni inita societate ac comparato exercitu ingenti classe adjutoribus Siculis Calabriam, Lucaniam, & Apuliam depopulati sunt præter Rhegium, & Scylaceum & Rossanum quorum urbes expugnare non potuerunt. Quos Guillelmus Tancredi filius, sive, ut alii, Robertus ejus filius, frater Rogerii Sergii quarti Rom. Pont. tempore Mauros, Pœnosque, atque etiam Græcos ex Calabria exegit, præter sacerdotes Græcos. Et a Nicolao secundo Rex Siciliae citra & ultra farum appellatus est.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Nicephorus*. Phocas, qui sex annos regnavit, nempe ab anno 963. usque ad 969. secundum Petavium.

2. *Filiam ei pactam*. Theophania, quam Nicephorus Phocas Othoni spopondisse dicitur, non fuit ejus filia, sed potius soror secundum quosdam; Lambertus an. 972. a Petavio laudatus Constantini filiam fuisse tradit. Vide

Synopsim in principio hujus operis ad ann. 968.

3. *Scapha*. Basenti aquæ scapham non patiuntur. Potius conjiciendum flumen Racanellum in agro Rossanensi, ut diximus in Synopsi Chronologica. Quidam asserunt Othonem nando evasisse. Vide Sigebertum.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Apud Busentum amnem juxta Consentiam a Græcis superatus scapha salutem sibi comparavit.* Hoc falsum est; nam historici de illius nominis flumine intelligunt, quod est in Lucania, & Busentum Brutiorum navicula nunquam trajicitur.

C A P U T XX.

De vernacula Calabrorum dialecto, aliisque notatu dignis.

Utuntur Calabri in vernaculo sermone Latina lingua, quam a Latinis eo a senatu missis didicerunt; quanquam pleraque adhuc Græca vocabula retineant, nonnullaque Græca oppida, ut dixi, in ea pagique Græci sint. Et præter ea Latina vocabula, quæ toti nunc Italiæ communia sunt, multis aliis Calabri utuntur, quæ nullibi, quod sciam, Latio excepto, in usu sunt. Utunturque Calabri verborum temporibus proprie ut a Latinis didicerunt. Quare si Buccatius Florentinus Latinam & Græcam linguam probe calluisset, nunquam dixisset Calabros Teutonice loqui, a gnovissetque Tuscos suos pessime omnium Italarum Latina lingua abuti, ac semibarbare loqui. Servatur alicubi in Calabria priscus Latinus lugendi mortuos ritus, ubi (1) præfica in funere pretio conductæ aliis ad næcias canendas & lamentabilem cantum, ejulatumque modum dat. Inferiis vero peractis mortui consanguinei & affines eduliis comportatis, defuncti domi, una accumbunt; verum mulieres pullatæ in pavimento vel solario pullis pannis aut auleis, tapetisque strato sedentes edunt. Licet temerarius quidam bonarum literarum & historiarum nescius morem hunc irrideat. Mulieres Calabræ suapte natura virtutis gratia, & quod aquæ nobiles sint & innoxie, sunt abstemiæ. Probrio datur eis si vinum gustent, nisi vetula sit, aut puerpera. Quamvis Alcinous Siculus, Athenæo libro decimo referente, Fabulosum quidpiam hac de re scribat, & Herculi assignet, quod ob negatum sibi a muliere quadam vinosa secundum Crotonem vinum, mulieribus vini usum interdixerit. Anno a Christi natali MDXLIV. (a) Franciscus Gallorum Rex adversus Carolum quintum Cæsarem classem e Bizantio accivit, quæ omnia Calabria & Lucaniæ maritima oppida diripuit, & magnam utriusque sexus & omnis ætatis manum captivam duxit. Nunc reliquum est, ut de ejus ubertate aliquid dicamus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Præfica.* Unde dicta sit docet Festus. *Præfica*, inquit idem, dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc præfictæ. Habetur etiam Hierem. IX. 17, Contemplamini & vocate lamentatrices, & veniant, & ad eas quæ sapien-

pientes sunt mittite, & properent. fert. Hieronymi Barufaldi, de *Præf-*
Vide Gell. lib XVIII. cap. VII. & dis- *cis.*

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

(a) *Franciscus Gallorum Rex.* aliud tunc temporis diripuit, quam-
Quomodo Francisci tempore Turca- Nicetum & Lampetiam? Hoc est con-
rum classis omnia Lucaniæ & Cala- tra omnem historiæ fidem.
briæ oppida depopulata est; si nihil

C A P U T XXI.

De Calabriae ubertate, ac felicitate.

EQuidem regionem cum regione conferendo omnium Italiæ regio-
num, absit verbo invidia, est Calabria optima. Nam præter vetu-
statis nobilitatem, qua, ut palam est, omnes Italiæ regiones, Latio-
fortasse excepto, excellit, regionis præstantia, fecunditas ac bonitas ex
ipso nomine percipi potest; a *calo* enim, ut alias dixi, idest *bono*, & *bryo*
idest *scaturio* est dicta, quod bonis omnibus scaturiat. Et, ut Herodo-
tus libro primo ait, nec una regio cuncta sibi ipsi suppeditat, sed aliud
habens, alio indiget, quæ tamen habet plurima, ea est optima. Et Dio-
nysius Halicar. eam regionem optimam esse dicit, quæ quicquid vitæ
mortalium est necessarium gignit, sibi que per se satis est, nec multum
adventitiis bonis indiget, hanc solam Italiam esse asserit. Hac ego ratio-
ne omnium Italiæ regionum Calabriam optimam esse dico. Nam ut re-
tuli, quicquid mortalibus est necessarium terra ipsa per se felix abunde
gignit, nullisque adscititiis bonis eget, sed per se sibi met suppeditat. Quin
etiam multa foras emittit, & quidem neque Messanæ sine Calabro com-
meatu vivere possunt: multaque in ea proveniunt ac fiunt, quæ pertinent
ad ornatum. Est quippe universum Calabrum solum felix & amœnum,
non stagnis impeditum, sed liberum & herbidum, pabulis accommoda-
tum. Ubi Cæreale inaudita fecunditas viget, & vivi ac perspicui fon-
tes emanant. Tellus pulla est, de cujus bonitate in libro de laudibus Ita-
liæ Plinii auctoritate diximus. Et ut singula recenseam, sunt Calabria arva
pinguia, & feraces campi, ubi cernere est simul & mirari quam grandes
segetes, novalis & campi ipsi roscidi emittant. Montes in eis sunt frugi-
feri, & aprici, pinguesque; colles frugibus, vitibus, arboribusque, im-
pendio apti, ac benigno ventorum afflatui expositi; valles amœnæ, &
frugales; extant & amœna opacave nemora singulari quadam voluptate
conferta, spirantibus usquequaque suavissimis auris: pascua item pa-
bulaque ibi florentissima sunt, teneris herbis floribusque virentia, peren-
nibus rivis irrigata. Ac, præter cetera, provenit ibi sponte sua (1) Me-
dicæ herbæ ingens copia, qua armenta gregesque saginantur. Quam
herbam e Media in Italiam advectam quidam asstruunt; sed nempe in Ca-
labria, & præsertim orientali tractu multis locis, quæ nunquam vome-
res sensere, neque ligones, farculave ultro nascitur locis argillofis. Quare
opinan-

opinandum est, cum e Media allata est in Latium, ignotum fuisse Romanis in Calabria nasci. Habet adhuc Calabria munificas ac pulcherri-
 mas silvas tum optimæ picis & resinæ ac terebinthinæ feraces; tum proce-
 ris omnis generis arboribus & aquis frigidis refertas, & ad domorum
 tigna, reliquave utensilia, & ad navium fabricam aptas, ac venationi
 satis commodas, præstant enim cubilia feris. Habet & passim glandife-
 ras silvas ad porcos alendos adeo commodas. Sunt enim glandiferæ arbo-
 res, ait Plin. quercus bigena, harum altera latifolia dicitur ab effectu,
 farnam vocant: robur, ilex bigena, harum altera parva est, & coccum
 fert, æsculus, fagus, cerrus, ægylops, carilum vocant: hemeris & ha-
 liphleos: ferunt glandiferæ arbores, ait idem, Agaricum, fungus est
 candidus, odoratus, nocte relucens: nascitur in Calabria e quercu aculea-
 tis spiculis sed tenellis herinacei modo obductus, arnacem vocant acco-
 læ, quo in cibo utuntur. In Subalpina Italia & in Carnis sive Japidia
 legitur ex larice, arbor est altissima, montes amat, foliis pini similibus,
 quæ non decidunt, fert & resinam, decerpunt illum mense Augusto vel
 Septembri cum triennio in arbore steterit, ut sit optimus. Nascitur sub
 ramorum truncis pediculo innixus, atque eo melius, quo arbor vetu-
 stior. Siccatur Sole, & decorticatur. Habet præterea Calabria vulgo
 castaneta, & ad mortalium usum, & ad porcos alendos opportuna. Ad-
 de & nobilium herbarum ad morbos pellendos copiam: proveniunt &
 passim sponte nobiles plantæ, ut platanus, vitex, terebinthus, oleander,
 filiqua silvestris, arbutus: Item crocus silvestris, rubea tindorea, glycir-
 rhiza, id est radix dulcis, tubera. Nec desunt tepentium calidarumque
 scaturigines aquarum morbis curandis opportunæ. Frigidorum quoque
 laticum dulcium, levium, & innoxiorum scatebræ perspicuæ, quæ
 passim erumpunt, quas parens ipsa natura ad incolarum commodita-
 tem & salutem comparavit. Effluunt & multis locis fontes salis aquam
 manantes, ex qua fit muries. Irrigatur & tota Calabria regio innume-
 ris prope simul parvis simul magnis fluminibus, & his pisculentis. Quorum
 quidam ad morbos depellendos aliosque insignes effectus sunt commodi.

Mare quoque Calabrum ex utroque latere piscosum est, va-
 riis clarisque piscibus, tum thynnus, xiphiis, & murenis secun-
 dum. Ubi multis locis coralium optimum album, & rubeum nascitur.
 Venatio ibi & aucupium nobiles sunt & variæ; nam multigenæ qua-
 drupedes stabulantur, & alites nidificant, ut apri, cervi, capræ, lepo-
 res, vulpes, lynces, (2) lutræ, sciuri, martes, meles, viverræ, istrices, he-
 rinacei, testudines, tum aquaticæ, tum terrestres, glires: ex alitibus
 phasian, externæ, perdices, coturnices, rusticulæ (a) gallinagines, pa-
 lumbi, phassæ, cornices, turtures, turdi, merulæ, ficedulæ, & aliæ
 parvæ aves, & accipitrum genera plura: item aquaticæ aves, & præfer-
 tim ardeæ. Nec caret armentis, gregibusque. Quam rem Varro rei rust:
 libro secundo commemorans inquit: *Nobiles pecuaria in Brettis habentur.*
 Equi præterea peroptimi ibi generantur eximiæ pernicitatis & ma-
 gni, quorum armenta multis locis existunt. (3) Metallis olim nequa-
 quam exuberat, & in præfens eisdem exuberat, cum sit sane tota metalli-
 fera, ubi aurum, argentum, ferrum, sal fossile, marmor, alabastris-
 tes, crytallus, pyritides, id est *marcbasita*, gypsi triagenera, synopes
 F 2 sive ut

sive ut alii, minium, rubrica fabrilis, chalcanthum, bolum, alumen, sulphur, aetites, hematites, gagates, magnesia. Magnetis, ait Plinius libro trigesimo sexto, genera quinque sunt. Quintum in Magnesia nascitur, rufus est & niger, nec attrahens ferrum. Item beryllus, smiris, pumex, cos, silex, cos aquaria & olearia, lapis molaris olearius, & frumentarius, lapis obsidianus "ex quo fit vitrum" lapis, quo pictores imagines inumbrant, lapis specularis, lapis Phrygius, lapis ophites, lapis sive color cyaneus. Sunt, qui amianthum in Calabria secundum salisfodinam nasci tradunt, sed mihi compertum non est. Honefatur insuper Calabria nobilibus crebrisque emporiis, quæ passim in annos singulos celebrantur. Quæ alicubi quindenis diebus, alicubi octenis, alicubi quadriduo, alicubi minimum biduo perdurant. Opificia quoque perpulcra fiunt, sive ex terra ac creta, sive ex ligno vasa quæras, sive ex lana vel colore a vel tincta, sive ex lino, cannabive, & ex gossipeo, & serico vestes, suppellectiliave mavis. Exuberat verumenim & frumento, & eonempe probatissimo, quod, Plinio libro decimo octavo referente, ante mortem Alexandri magni annis fere cxlv. Sophocles poeta tragicus in Triptolemo, qua in fabula Dionysio Halicarnasseo teste, Ceres inducitur, ante cuncta laudavit. Ad verbum translata sententia: *Et fortunatam Italiam frumento canescere candido*. Quod sane de Calabria tum tantum Italia dicta intellexit, ceu ex Dionysii verbis in propatulo est, quod jam exposui. Sunt in Calabria frumenti genera plura, triticum, siligo, far, secla, irio, (b) diminum vocant, triminum, quod Turcicum appellant, fagria, robus, rosiam vocant, cingia. Fiunt zea, speltam vocant, hordeum, oriza, & sesami copia ingens. Affluit & omnis generis leguminibus, inter quæ etiam lupinis, quibus tellus & armenta pinguefcunt. Redundat & vino, oleo, ac melle, & his porro optimis.

Abundat præterea arborum fructibus omnis generis lapidis & innoxiiis, præcipui saporis. Et, præter cetera poma, mila in ea fiunt, quæ alibi fana, alibi æstiva appellantur: magna sunt & præcipui saporis, quæ in arcis asservata mirum spirant odorem, & ægris ac febre laborantibus innoxia: quæ in ore instar faccari liquefiunt. Laudatur & Romæ viscum Calabrum, quod tenacitate alia omnia præstat. Existunt & passim horti nemorosi malorum aureorum, limonum duum generum, & citrorum arboribus instructi, & amœnitate referti. Fit & serici probatissimi copia ingens, quod inter Italica serica bonitate obtinet principatum. Plurimum enim (4) necydalis bombycibusque nutriendis dant operam. Gossipii itidem plurimum fit. Lina assatim fiunt, horum genera duo, masculum vocant alterum, femineum alterum martio mense satum superiori præstantius, Alexandrino minimum invidens. Cannabis etiam bigena fit, & crocus, saccharum, anisum, coriandrum & id laudatissimum. Sed quid de cæli clementia ac temperie dicam? Habet nempe Calabria terras hieme æstateque vernantes & amœnas, vere quidem humanæ voluptatis loca: aer ibi purus, mitis, & blandus: ubi nec vis rigidæ hiemis, nec solis æstus immensus terræ virentia perurit, aut incolas fatigat, sed quieta moderatio, compositaque, ac grata temperies salubri suavique eos vegetatione sustentat. Ita fit ut plurimis locis (5) avos proavosque videas. Sed quid his immoror? Quid multis opus est verbis; quando,

do, præter ea, quæ dicta sunt id unum maximum de huius regionis temperie ac clementia cæli argumentum esse potest, quod (6) aereum mel, quod manna vocant, cæleste alimentum, atque vere nectar, atque ambrosia passim affatim stillat ac legitur? Et quod Israelitæ in deserto miracolo longe mirabantur, hic felix ipsa natura sua sponte præstat. Quod quomodo fiat Pontanus in libro Meteororum Calabriam felicem appellans sic scribit:

*Quinetiam Calabris in montibus ac per opacum
Labitur ingenti Crathis qua cerulus alveo,
Quaque etiam Syriis silvæ convallibus horrent;
Felices Silvæ, quarum de fronde liquecunt
Divini roris latices, quos sedula passim
Turba legit, gratum auxilium languentibus agris.
Illic æstate in media sub sole furenti
Dum regnat calor, & terræ finduntur biantes,
Tum tener ille vapor sensim sublatus ab æstu,
Versatusque die, multoque incoctus ab igni,
Concava per loca, & arescentibus undique silvis,
Ingratum ut sensit frigus sub nocte madenti,
Cum nullæ spirant auræ, & silet humidus aer;
Contrahitur paulatim, & lento humore coactus,
In guttas abit, & foliis sitientibus hærens,
Lentescit, rursumque diuturno a sole recoctus;
Induit & speciem ceræ, mellisque saporem:
Quod & apes præstant arte, ingenitoque sapore,
Hoc medicos natura hominum producit in usus.*

Et libro astrorum Calabriam laudans, eamque cum cetera Italia sub Leone esse asserens, ita fatus est:

*Et tellus lace ingenti circumdata Sila;
Divæ agri, divæ pecoris, longe optima nutrix
Lenææ vitis, ditique argentea gleba,
Clarorum inventrix studiorum, atque æmula divis,
Magna viris, magna ingeniis, atque urbibus ingens.*

Cum itaque Pontanus tam optime de Calabria ejusque incolis senserit scripseritque, opinari cuique prudenti ac probi viro licet convicium, quod in ejus libris de Calabris scriptum est a Campano quopiam subdolo ac perverso fuisse insertum, ut sub tanti viri nomine fides perhibeatur mendacio. Item Joannes Ant. Campanus in Epistola, quæ est ad Secundinum, nullum locum in Italia nomine ac vetustate clariorem esse existimat, quam Calabriam. Ac nullibi philosophi plures & meliores, quam ibi, nullibi ingenia cultiora, quam Calabris, & undique. Item Horatius de eadem Calabriæ ora scribens carminum libro secundo sic inquit:

(c) *Ille terrarum mihi præter omnes;
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro.*

Ver

Ver ubi longum, tepidasque præbet

Juppiter brumas & amicus Aulon;

Fertilis Baccho, minimum Falernis

Invidet urvis:

Ille te mecum locus, & beate

Postulant arces: ibi tu calentem

Debita sparges lacrima favillam

Vatis amici.

Sane palam est apud Strabonem Aulonem eundem & Caulonem montem, a quo Caulonia oppidum dictum est, in Calabria esse Maro quoque libro tertio Caulonis arces commemorat. Euripides, ut dudum ostendi, Calabriam fertilem esse, & fortibus viris abundare scribit. Plurimos quidem, & eos præstantissimos viros, & philosophos, & poetas, & geometras, & medicos, & legistatores, aliarumque rerum scriptores, & ingeniosos variorum operum artifices, & pictores, & sculptores, ac novarum rerum inventores, nec non robustissimos athletas, ducesque, eruditæque mulieres, & sanctissimos viros ac mulieres edidit Calabria, ut suis locis ostendemus, quot qualesque nulla Italiæ regio, Latio excepto ob Romæ majestatem, protulit. Item Athalaricus rex in Epistola ad Severum apud Cassiodorum libro octavo de hac regione ita scribit: „ Red-
„ eant possessores & curiales Brettii ad civitates suas. Coloni sunt, qui
„ agros iugiter colunt, patiantur se a rusticitate divisos, quibus & ho-
„ nores dedimus, & actiones publicas probabili æstimatione commisi-
„ mus. In ea præsertim regione, ubi affatim veniunt inelaboratæ deli-
„ ciæ, Ceres ubi multa fecunditate luxuriat, Pallas etiam non minima
„ largitate congaudet. Planæ rident pascuis fecundis, erecta vindemiis.
„ Abundat multifariis animalium gregibus, sed equinis maxime gloria-
„ tur armentis. Merito quando ardenti tempore tale est vernum silva-
„ rum, ut nec muscarum aculeis animalia fatigantur, & herbarum
„ semper virentium satietatibus expleantur. Videas per cacumina mon-
„ tium rivôs ire purissimos, & quasi ex edito profluant, sic per Alpium
„ summa decurrunt. Additur, quod utroque latere copiosa marina possi-
„ det frequentatione commercia, ut & propriis fluctibus affluenter exu-
„ berat, & peregrino penu vicinitate littorum compleantur. Vivunt illic
„ rustici epulis urbanorum, mediocres abundantia præpotentum, ut nec
„ minima ibi fortuna copiis probetur excepta. Hanc ergo provinciam
„ civitatibus nolunt excolere, quam velut in agris suis se fatentur omni-
„ no diligere? „ Et in calce epistolæ. „ Sed ulterius in eandem consue-
„ tudinem mens aliter imbuta relabatur, datis fidei iussoribus tam possesso-
„ ribus, quam curiales sub æstimatione virum, pœna interposita, pro-
„ mittant anni parte majore se in civitatibus manere, quas habitare de-
„ gerint: Sic fiat, ut eis nec ornatus desit civium, nec voluptas dene-
„ tur agrorum. „ Et in alia epistola ad eundem. „ Quicquid enim
„ accipuum opulenti Brettii mittunt, aut Calabri peculiosi. „ Et in
„ epistola ad Bergantinum apud eundem Cassiodorum libro nono: „ Qua-
„ propter ad massiam ruris nostræ, ad rusticanam in Brettiorum provincia
„ consti-

„ constitutam magnitudinem tuam jubemus chartarium destinare. Et si
 „ ut ab artifice harum rerum, Theodoro, dicitur, moderatis rebus terra
 „ secunda est, officinis solemniter institutis, montium viscera perquiran-
 „ tur, intretur beneficio artis in penetrabile telluris, & velut in thesauris
 „ suis natura locuples inquiratur, „ . Et infra. „ Proinde quicquid ad
 „ exercendam hujus artis peritiam pertinere cognoscitis, ordinatio
 „ vestra perficiat, ut & terra Brettiorum ex se tributum, quod dare pos-
 „ sit, inveniatur, quæ fructibus copiosa luxuriat. Decet enim, ut inter
 „ tanta bona, nec illa defint, quæ putantur esse præcipua. Cur enim ja-
 „ ceat sine usu, quod honestum potest esse compendium, „ ? Et libro xii.
 „ Brettiorum mare dulces mittat acernas „ . Et libro xiii. „ Brettii
 „ bovum pecus indigena ubertate præstant, „ . Jure igitur optimo sapien-
 „ tissimi illi Græci hanc regionem Auxonam, & inde Calabriam appellave-
 „ re, hoc uno vocabulo optima eaque plurima, ut dixi, in ea gigni præten-
 „ dentes. Et licet regio hæc ob incolarum vicissitudines, & regnantium
 „ nomina multis fuerit, ut ostendi, nuncupata nominibus, priscum ta-
 „ men illud & peculiare nomen *Calabria*, ut semel atque iterum retuli,
 „ quod regioni aptissime & proprie convenit, retinet. Rediit namque tan-
 „ dem & quidem jam pridum in hanc regionem patriam quondam suam Ca-
 „ labriæ nomen, jusque priscum suum sibi vindicavit, quod olim ab aliis
 „ hujus regionis nominibus motum, ac relegatum extra eam inquam an-
 „ gustissimo loco exul permolestè aliquandiu jacuit. Videbat enim quod
 „ nullibi in Italia, præterquam in hac regione, rite ac jure esse poterat.
 „ Rediit autem, iis regionis hujus nominibus, quæ se antea relegaverant,
 „ viceversa relegatis, aut toti nunc Italiæ, aut parti ejus attributis & im-
 „ pertitiis. Morgetia enim & Magna Græcia nomina obfoluerunt prorsus &
 „ oblitterata sunt: Auxonia autem, ut ostendi, & Hesperia, & Oenotria,
 „ & Italia toti nunc Italiæ impertita, Sicilia vero Trinaciliæ insulæ, Japigia
 „ & Salentina Apuliæ parti quotæ. Jam vero Constantini & Silvestri tem-
 „ poribus Nicænæ Synodo Primæ Episcopus ex Calabria, utpote Rhæginus
 „ interfuit præfens. Inde Constantii Constantini filii, & Julii primi tempo-
 „ ribus Synodo Sardicæ, quæ Illyrii est civitas, celebratæ affuere Episcopi
 „ ex Calabria, ut tradit Theodoretus, quod ipsum argumentum est, longe
 „ ante hæc tempora Calabrum nomen in hanc regionem rediisse. Ait enim
 „ libro secundo Historiæ Ecclesiasticæ: „ Sancta Synodus Sardicæ Dei
 „ gratia coacta a Roma, Hispania, Gallia, Italia, Campana, Cala-
 „ bria, Africa, „ & quæ sequuntur. Calabria præcipue uti magna ac
 „ nobilis Italiæ pars, & Græcis orientalibus notissima, scilicet antea Ma-
 „ gna Græcia appellata commemoratur. „ Jam vero Isacius in Lycophron.
 „ Temesam Calabriæ urbem scribit, & Pausanias in Eliac. de Temesa &
 „ Euthimo loquens mentionem facit de Calabro fluvio. „

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Medica herba*. Ab accolis hæc *Tunc te quoque medica putres*
herba zolla, a quibusdam *fulla* ab aliis. *Accipiunt sulci*.
trifolium appellatur, herba scilicet tri- 2. *Lutra*. *Lutra* sive *Iytra* ani-
 um foliorum. Virg. lib. I. Georgic. mal est amphibium; simile fibro, so-
 la

la cauda differens, cum fiber piscis caudam habeat. Ait autem Varro lib. IV. *L.L. Lutra & fiber idem sunt ac voligo: Lutra quod succidere dicitur arborum radices in ripa, atque eas dissolvere: fiber ab extrema ora fluminis dextra & sinistra, maxime quod sol. t. videris; & antiqui fibrum dicebant extremum; unde in sagis extrema fimbriae & in jecore extremum fibra: hinc fiber dictus.* Vide Plinium lib. VIII. Cap. XXX.

3. *Metallis.* Vide Metallothecam Vaticanam Michaelis Mercati, Romae apud Salvioni Sanctissimi Pontificis Clementis XI. munificentia excusam, & Jo. Mariae Lancisii Archiatri notis diffusissimis illustratam, cujus typorum correctio nobis ab eodem Pontifice benefactore bonarumque artium relictore concedita fuit.

4. *Necydalis.* Vermis iste crucae similis, qui apud Indiam, Aethiopiam, & Seres (unde in aliquibus Calabriae locis, praesertim Consentiae *Siricus* ap-

pellatur) in aranearum morem tenuissima fila ducit, primum quidem *bombylis*, deinde *necydalis*, demum *bombyx* dicitur, voce accepta a barbaris. Vide Plin. lib. XI. cap. XXII. & XXIII. Propert. lib. II. eleg. II.

Nec si qua Arabio luget bombyce puella:

5. *Avos proavosque videas.* Non vi ego Filleni ubi natus sum Caesarem Mazzucam hominem rusticum a Cellariis finitimo oppidulo, qui vitam usque ad annum centesimum decimum quintum feliciter tractam in extremis deplorans, *Ebu*, dicebat, *vita mea unius diei!*

6. *Aereum mel, quod manna vocant.* Liquorem hunc Pater meus Antonius, vir probus, mihi adolescentulo secum prope Fillenum deambulanti, oriente sole, ac caelo sereno, in foliis castanearum gustandum tradidit aliquando: erat siquidem albi coloris; primumque mihi tunc manna innouit.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES:

(a) *Gallinago.* Nobis *Beccaccia*, *Gallina cieca*, *Acceggia*. Vox compita a Theodoro Gaza: quid sint Phallae non intelligo.

(b) *Diminum & triminum.* *Trimestre* appellant Latini & *Trimestre*, Graeci *Trimenon*, Tusci *Marzuolo* & *Marzuolo*. Nos *Diminio*; Hinc Barrius Latinum nomen formavit.

(c) *Ille terrarum &c.* Non intel-

ligit hic Horatius de *Caulone* Monte Calabriae, a quo *Caulonia* Civitas denominata est, ut Servius, in 3. Aeneid. & Acron in Horatium sentiunt; sed locum intelligit, qui est contra Tarentinam regionem, ut Porphyrius in Horatium, & Beroaldus in Servium; quod etiam confirmat Antonius Galateus libello de situ Japigia: quin & carmina Horatiana aperte *Tarentinum Aulo-* nem designant.

CAPUT XXII.

De Calabriae planctu.

CUm igitur Calabriae regio talis sit, ac longe compendiosa Regibus, ab omni onere etiam iusto vacare deberet, & dignis honoribus honestari. Sed, heu tempora, non modo ordinariis exactionibus fatigatur, sed iniustis etiam ac gravibus extorsionibus vexatur. Quare multi etiam vineas exciderunt ob nimiam earum census aestimationem. Adde quod utraque regionis maritima plaga annis singulis gravissime a pyratibus infestatur; unde oppida pagique crebro direptioni, sanguini, & igni traduntur; segetes exuruntur, vineta, olivetaque, ceteraque arbores exciduntur; pecora, ac pecudes, &, quod miserabilius & infelicius est, utriusque sexus, & omnis ætatis homines prædæ dantur. Qua ex re oppida pagive civibus vacui sunt, & agri multis locis rudes sunt & inculti. Nemo est, qui maria tueatur, itinera a prædonibus & latronibus infestata securitati det, tam magnam captivorum manum recenscat, eosque a barbarica servitute redimat, & Christianæ libertati reddat; sed sunt, qui nulla belli necessitate singulis tribus lustris omnis sexus & ætatis populos recenscat, & vel a pauperrimis tributa exigant. Id quod nequaquam erat apud Romanos, sed denarius tantum in singula capita quotannis Imperio solvebatur. Servius Tullius sextus Romanorum rex cives infra numerum quinque millia æris habentes sine censu reliquit, quasi tenues & impotentes. Senatus Porcenæ tempore & semper in magna necessitate plebem a tributo liberavit, decrevitque, ut divites conferrent, qui oneri ferendo essent, pauperes satis stipendii pendere, si liberos educerent. Adde quod regio ipsa monstris etiam, regulis inquam & tyrannibus abundat, (1) qui eam expilant & deglubunt, ac veluti alteri Campani Læstrygones ob inexplebilem sitim & inexhaustam avaritiam mortalium labores depascunt in dies; & silvas, saltus, agros, pabula, flumina, aucupia, venationes, omnia demum populorum jura sibi usurparunt. Quare populos sibi subiectos quod eos longe vexent, vexallos, hoc est vexatos appellant. Quod Romani modestiæ causa non subiectos appellabant, sed socios. Mercaturam insuper vilem rem ingenuis hominibus indignam eorum plerique exercent. Apud Romanos in tanto Imperio nequaquam tot famelicæ & insatiabiles harpyæ erant mortalium labores depascentes. Verum enimvero multæ claræ Urbes molestissimas excussere e cervice bipennes, quod duræ servitutis jugum ferre non valerent.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Qui eam expilant & deglubunt.* Tiberius, teste Suetonio in ejus vita cap. XXXII. Principibus Provincias tributis onerandas suadentibus hoc ve-

re aureum ac cedro dignum apophthegma scripsit: *Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere.*

Finis Libri Primi.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

*Præmittuntur quædam notatu digna antequam
Calabria singillatim describatur.*

UNC autem, quia de regione universe satis dictum habeo, superest ut eam singillatim scribere aggrediar, ac quicquid quoquo in loco memoratu dignum sit annotare. Qua in re majus mihi opus incumbit. Nam cum quorundam locorum atque urbium prisca nomina immutata sint, & oppida quædam interierint prorsus, quorundam, quæ solo æquata fuerunt, mutatae sedes, magna ad ea indaganda, adhibenda mihi cura fuit, magnus fubeundus labor. Præsertim etiam quod veteres scriptores loca pleraque haud quidem distincte, sed confuse scribant. Siquidem Strabo locorum ordinem interdum ita confundit, ut vix ex eo facile dignosci possint. Nam supra Locrum, & Cauloniam, Mamertum, & Brettianam silvam esse scribit, quæ in hac ora non esse suis locis docebimus. Item post Scylaceum Crotoniatarum fines, & Japigum terna promontoria esse dicit; sed qui Locrensiū & Crotoniatarum fines sint, utpote Crotalus fluvius, aut Semiris, quæve tria hæc promontoria sint, nequaquam enodat. Rursus Philoctetem juxta Peteliam Crimissam condidisse ait, atque Apollodorum dixisse Philoctetem in Crimissa promontorio agri Crotoniatarum Chonim oppidum extruxisse, sed in qua parte agri Crotoniatae, utpote leva aut dextra sit Crimissa promontorium, non elucidat. Et duo oppida in hoc promontorio a Philoctete condita fuisse ostendit, Crimissam, & Chonim. Cum de Petelia, & Cerillis fatur adco implicite scribit, ut quo in loco sint ex eo sciri non possit. Neque hoc crimine carent alii plerique. Adde quod veterum scriptorum codices mendis plurimis sciant, tum temporum malignitate, tum quia dum quidam eos emendare defudant, atque elaborant, magis depravant. Neotericis quoque scriptores tum veterum mendosis libris, tum vulgi, & imperitorum opinionibus ac fabellis innixi in multos errores lapsi sunt. Ut Raphael Volaterranus. Guido Ravennas, Blondus Foroliviensis, Pandolphus Collenutius Pisauriensis, Sebastianus Corradus, & alii plurimi. Quid de vulgaribus ignorantissimis scriptoribus dicam? Quibus magnæ curæ fuit ingentia quidem, sed nugis, conviciis & mendaciis conferta volumina scribere. Qui suos ineptos & indignos & insanos ac propediem perituros labores Italiæ equisonibus, mulionibus, laniis, coquis, cauponibus, pistoribus, bajulis, morionibus, cetariis, fartoribus, cupedinariis, cerdonibus, veterementariis, & eiusmodi infimæ sortis hominibus, & deliris aniculis, & mulierculis, ac demum scortis parant. Nam Latine scribere nesciunt & Latina quæstus gratia vulgaria faciunt, quod facilius sit

fit opus dissolvere quam conficere. Graves autem & eruditi viri gravia, ac Latinæ linguæ nitorem, gravitatem, ac majestatem sectantur, & Latina scripta legunt, & Latine scribunt, quo sua ingenia, judicia, ac doctrina ubique Gentium pateant, cunctis utilitati sint, & æternitate donentur; vulgares vero libellos uti indignas & viles res abominantur & execrantur. (1) Quare ego illis, qui hos aliosque meos libros Latine a me editos in vulgarem sermonem vertere audebunt, jam nunc Dei iram imprecor, ne exigant annum. Atque ne hæc imprecationes meæ in hujusmodi improbos, nefarios, & lucriones homines irritæ sint; Deum ipsum vindicem imploro. Nolo enim meas lucubratiunculas, qualescumque hæc sint in Italia tantum maligni ac sordidi & imperiti vulgi obtuso & hebeti judicio exponi, ac brevi aboleri, sed ubique gentium in eruditorum manibus versari, & æternitate donari. Futurum est enim, & ut quantum auguror, e proximo, ut Latina lingua "in ligno Crucis cum Hebræa & Græca consecrata" simul cum fide & Imperio Romano rursus universon orbem permeet. Vulgares autem libelli propediem cum suis Auctoribus interibunt." Quomodo insuper quæso eruditi viri, qui ob amorem virtutis, & studioforum utilitatem se totum in bibliothecam abdidit & omnes suas curas, omnes cogitationes, laborem, studium, omnem demum operam in disciplinas Latinique eloquii scientiam contulit, animumque ad Latine scribendum appulit; iudicium, ingenium, & doctrina a vili & stolido vulgo cognosci potest? Item scribendi phrasis, stilus, ornatus, elegantia, eloquentia? Sed hac de re, & quod ingenuæ disciplinæ cum vulgo communicandæ non sint, uberius in libris pro lingua Latina facti sumus: quare ad institutum redeamus. Attamen id unum præfari mihi visum fuit, quod loca, quæ sanctorum nominibus a vulgo appellantur, sine sancti additamento scribenda, & quæ duobus nominibus ab eo ipso vulgo appellantur, ut Latinitas patitur, componenda censuimus. Non enim portus & mons sanctus appellandus est, aut oppidum sanctum, quia sic ignarum vulgus appellat, etiam si in eo alicui Sancto ædes dicata sit. Iam vero Laurentum Latii oppidum a Pico rege conditum *sanctus Laurentius* vocatur a vulgo; Et Siberena Calabriae urbs ab Oenotriis extructa *Sancta Severina* a vulgo appellatur, sunt & alia ejusmodi prope innumera. Proinde non insani & ignari vulgi consuetudinem, sed historiarum, & Latinitatis rationem sequamur. Vulgus enim, ut est imperitum & rude, ita est credulum, præceps, audax, & obstinatum, de quo plura diximus in libris pro lingua Latina.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Quare ego illis &c.* Venia dignus est Barrius, qui sæculo illo aureo vixit, cum lingua Italica potissimum floreret, quæ ut longe lateque diffunderetur, plerique literatorum huic studio innixi libros e Latino in Italicum sermonem traducere conabantur. Veritus autem ne suos quoque libros, Italicos faceret quos nolebat,

præsertim quod Buccatium ceterum eloquentissimum Italicæ linguæ scriptorem ob notam Calabro idiomati inustam, vel carperet, vel contemneret, nil mirum si traductoribus maledicta imprecatus est. Huc refero Barrium ipsum de quibusdam nationibus ceterum satis inclitis graviter sensitse, ut videre est lib. I. cap. XVI. Neque enim

enim paucorum defectus integris nam nos defendamus, alii inculpandi. Vitionibus vitio vertendi sunt; neque ut de lib. I. cap. XX,

CAPUT II.

De Talao, Lao, Bato fluminibus; Turtura, Aeta, Palæcastro, Scalea, Papesidero, Ursimarso, Cerillis, Machæra, Chryseora, Vernicario, Summurano Oppidis; & Pollino Monte.

TAlaus (1) (a) amnis nunc Calabriam a Lucania dirimit, cuius meminit Strabo. A Talao ad duos lapides *Turtura* oppidum est edito loco a mari M. P. duobus distans. Est Turturinus ager pabulis & venationi & aucupio aptus, sunt & in eo silvosa loca: legitur manna, fit saccarum & oriza, & ficus optimæ fiunt. Nascuntur & optima vina. Item calybs & ferrum. Non longe a freto locus est, (2) *Palæcastrum* vocant, ubi veteris oppidi vestigia visuntur. A Turtura ad secundum lapidem *Aeta* oppidum est, ab *aeto*, quod aquilam significat dictum, edito loco; sunt enim hic prærupta loca in quibus accipitres multigeni congerunt: abest a freto M. P. quattuor, est Aetinus ager ferax, & venationi & aucupio & pabulis idoneus: extat & silva glandifera ad porcos alendos commoda. Nascuntur & vina generosa, fit gossipium, (b) legitur manna, nascitur silex, & lapis molaris, & lapis Phrygius. Secus littus (c) index passim reperitur, lapis est, cuius attritu auri & argenti bonitas indicatur. (d) In mari portus est *Dinus*, & ejusdem nominis insula paulum a continenti distans, in qua cuniculi stabulantur, & circum coralium capitur, fit trichiarum & halecum captura, quæ sale in cadis condiuntur. Sunt & retia thynnaria. A Dino portu m. p. duobus portus alter existit *Nicolaus* dictus. Inde (3) *Scalea* oppidum occurrit, *Talaus* olim dictum, cuius meminit Strabo, qui ait: *Talaus amnis, & Talaus tenuis sinus; & urbs Talaus paululum a mari remota, Lucanie postrema, Sybaritarum Colonia.* Nunc mari abluitur. Mare enim alicubi crescit, alicubi recedit. Abest a Talao amni m. p. x. Ab *Heleæ*, ait Strabo m. p. l. *Juxta Talaum Urbem*, ait idem, *Draconis sacellum erat, qui comitum Ulyssis unus extitit.* Pandolphus Collenutinus Pisauriensis parum prudenter *Scaleam* esse *Heleam* scribit, cum ut in Strabone & Plinio videre licet *Heleæ* ultra *Palinurum* sit, distatque a *Silari* amni m. p. xxxi. Alius quidam *Trebatium* Romanum hominem *Heleatam* fuisse somniat: hac, ut quantum auguror, deceptus causa, quia Cicero ad *Trebatium* ipsum scribens dicit: *Veni Heleam, & vidi tua, & tuos.* Quasi vero Romani proceres villas ac rura extra solum Romanum non habuerint, in quibus colonos & rerum suarum habebant curatores. *Scaleanus* ager frugifer est, & venationi & aucupio, ac pabulis aptus. Extant & silvæ glandiferae ad porcos alendos opportunae, & silvæ ad navium fabricam & domorum tigna commodæ. Fit & in hoc agro saccarum, & xylon. Nascitur plumbum, & vina bonitate præcipua fiunt. Ex adverbo oppidi insula

fulæ parvæ adjacent non longe a terra. A Scalea ad duos lapides *Laus* fluvius in pontum mergitur (e) torentinis & anguillis uber, & circum lutræ sunt: cujus Strabo itemque Plinius meminere, antiquæ Aufoniæ, Hesperia, Oenotriæ, Italiæ, Magnæ Græciæ, & Calabria terminus. Est & intus oppidum ejusdem nominis de quo mox. Post Laum flumen, (4) (f) *Batum* flumen alterum in mare influit, quod pervium significat, torentinis abundans, cujus meminit Plinius. Et supra oppidum est eodem nomine vetustissimum ab Auxoniis aut certe ab Oenotriis conditum. Distat a mari m. p. duobus. In hoc agro fit saccharum, & mel optimum: nascuntur & vina bonitate mirifica, ager hic fertilis est. Provenit assatim radix dulcis: nascitur cos aquaria. Exciditur lapis molaris, olearius & frumentarius. Est & silva glandifera ad porcos alendos, & pascendis pecoribus opportuna. Inde ad ortum proficiscenti (5) *Papesiderum* oppidum se offert, quasi admirabile sidus, supra saxum situm, natura munitum, abest a freto m. p. ix. quod ejusdem nominis fluvius adlabitur, qui Laum amnem influit. Intus (6) *Laum* oppidum existit, loco edito situm, vetustissimum, ab Auxoniis vel Oenotriis conditum, quod Laus fluvius præterfluit de quibus commemorat Plin. lib. iii. "Incola Laus". Oppidani coriis soleisque concinnandis operam navant. Deinde ad occidentum redeunti *Merimagnum* oppidum offertur, in cujus agro pabula insignia sunt, fit caseus probatissimus, & mel non vulgare, oriuntur berylli. Ubi hinc cesseris (7) (g) *Vrsimarsum* oppidum invenies, ab eventu fortasse, hoc est ab ursi morfu in a verso dictum. *Albistrum* olim Ptolemæo humili petra situm, cui maximi imminent montes, sed mutata sede in radicibus Apennini, quod ejusdem nominis fluvius torentinis & anguillis secundus præterfluit, qui Lao fluvio miscetur. Hic lutræ sunt, abest a mari M. P. v. a Lao amni duobus. In hoc agro vina, olea, & mella laudabilia fiunt, extat & silva ad domorum tigna & navium fabricam apta, & venationi commoda, provenit terebinthus assatim. Nascitur lapis molaris, frumentarius & olearius. Et gypsum e terra effoditur. Sunt & testudines terrestres. Ad mare (8) *Cerilli* oppidum est vetustum, edito loco situm, ab Auxoniis vel ab Oenotriis conditum, abest a Lao flu. M. P. vii. Jam certe ostendi oram hanc ac totam Calabriam ab Auxoniis indigenis Aſchenazi posteris initio fuisse habitatam, rare tamen, inde ab Oenotriis occupatam, & crebris oppidis cultam. Cerillorum meminit Strabo libro sexto, qui ait: *Isthmus a Thuriis in Cerillo extenditur prope Laum. Ipsius autem isthmi milliaria sunt triginta septem cum dimidio. Supraque hos Brettii Cherronesum habitant. In qua isthmo pars Phocensium habitavit, ut Herodotus libro primo tradit.* Est & Cerilli promontorium Talai sinus finis, & portus Parthenius, cujus meminit Plinius. In Cerillensi agro vinum bonitate mirificum nascitur, quod Romæ habetur in pretio, subest & oleum clarum, fit & saccharum, ex oleribus cepæ laudantur. Mare hoc & Scaleanum piscosum est, ubi thynni, & alii nobiles pisces capiuntur. Contra oppidum insula parva adjacet modicum a terra distans. A Cerillis ad secundum lapidem *Diamas* fluvius freto miscetur. Hic portus Phocensium est, cujus Plinius commemorat, quod Phocenses post Trojæ ruinas Rhegium primo pervenientes, postea huc commigrarint, ut Isacius in Lycophronem scribit. Sunt autem Phocenses Græciæ populi, qui aliquot urbes in Calabria condiderunt, ut Amphissam,

ut

ut Crissam, ut Hyelam, ut Lagariam, ut Ariantham, ut alias multas. Supra Cerillos paulum (9) *Machera* oppidum est, quod gladium significat, cum spectato vino. In cuius agro berylli oriuntur. E regione Machæræ, *Chryseora* oppidum existit editiori loco super faxum situm, quasi aureus mons, quæ modicum inter se & a Cerillis distant. Hic etiam generosa vina fiunt, nascuntur berylli, & filices, & lapis Phrygius, provenit terebinthus & vitex: sunt & castaneta ingentia & silvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, præstant & ubera gregibus armentisque pascua. Congerunt & in his locis accipitres multigeni, & silvestria animalia itabulantur, unde & nobilis venatus fit: in hac ora passim, & ubertim (b) fœnicula marina nascuntur. A Chryseora M. P. quatuor (i) *Vernicarium* oppidum est, a vernante aere dictum, forte (10) *Aprustum* Plinio, in cuius agro silvæ sunt ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, provenit terebinthus. Procreantur testudines terrestres. Inde est (11) (k) *Summaranum* oppidum, cuius meminit Antoninus Pius in itineralio, qui fuit anno Christi cxi. ex Syphæi ruinis, ut autumo, excitatum, quod *Sybaris* fluvius torentinis & anguillis uber præterfluit, ubi gammarorum magna copia nascitur. Hic fericum optimum fit, texuntur panni nobiles ex itamine laneo, vel lineo, vel bombiceo, vel gossipino, & subtegmine laneo albi coloris. Genus hoc panni *frondinum* vocant. Celebratur mercatus annuatim. In hoc agro oriuntur berylli, gypsum, & specularis lapis: legitur manna. Provenit & tragium, quod herbarii & pharmacopolæ Calabri dictamum appellant, habet enim, ut Dioscorides scribit, dictami vim & utramque herbam in Creta tantum nasci ait. Est & in agro hoc planicies ingens, (l) *Tenefius campus* dictus, agricolationi, pabulis, & aucupio percommoda, inde vallis est amœnissima limpidis aquis referta. A Septentrionali parte mons est sublimis (12) *Pollinus* a polleo dictus, quod nobilibus herbis medelæ commodis polleat. Provenit enim ibi, ut ab herbariis accepi, tragium dictamum Cretense, chamæleon bigenum, draucus, meum, nardus, celtica, anonides, anemone, peucedanum, turbit, reubarbarum, pyrethrum, juniperus ubertim, itellaria, imperatoria, cardus mastice fundens, dracagas, cythisus, unde & caseus & hippaces probatissimi fiunt: erumpunt & in hoc monte aliæ plures nobilissimæ herbæ, sunt & aurifodinæ. Nascitur & lapis Phrygius fungos procreans in singulos menses esu suaves & innoxios, est mediocriter ponderosus, & inæquali coloris concretione, candidas cadmiæ modo venas habens: Quam rude vulgus ex lyncis urina condensam falso putat, cum ex ea, ait Plinius, *gemma fiat, quam lynx mortalium usui invidens, ut primum mingerit terra obruit*. Phrygius autem lapis, ut ait idem libro trigésimosexto, gleba est pumicosa.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Talaus amnis*. Vide adnotationes lib. I. cap. I. num. 1.

2. *Palæastrum*. A Græco παλαῖος antiquus quasi *Castrum vetus*.

3. *Scalea*. *Talaus* ex Strabone lib. VI. vocabatur. Quamvis Cluerius *Veliam*, seu *Eleam* fuisse satis inepte asserat.

Ex hoc loco fuerunt quidem viri literis, armisque conspicui, quos inter *Aldemarius*, sive *Alderanus* primus & alter *Regi Roberto* apprime chari ac nobilissimis muneribus insigniti, ut liquet ex inscriptione in Ecclesia S. Nicolai ejusdem loci: *Gaudius* item *Regius* Consiliarius, *Paulus* Justitiarius, *Petrus* Rationalis, *Rugerus*, *Leonardus*, omnes ex illustri *Romanorum* familia, *Joannes Jacobus Palemonius* Episcopus Martyranensis, majorum nostrorum ætate, *Petrus* Episcopus Neocastrensis: & nostris temporibus *Gregorius Caloprese* Medicus & Philosophus præstantissimus, edidit quædam. In Dicecesi Cassanenfi.

4. *Batum*. Nunc vulgo appellatur *Abate Marco*. Ita *Stephanus* in lex.

5. *Papesiderum*. Patria *Josephi Battaglia*, Episcopi Montis Marani ann. 1657. *M.S. Martyr*. in ead. Dicec.

6. *Laum*. Vulgo *Laino*. Patria *Hyacinthi Maradea*, Episcopi Policastrensis ann. 1696. in ead. Dicec.

7. *Ursimarsum*. Patria *Nicolai Forasterii*, Regii Consiliarii. In Dicecesi Cassanenfi.

8. *Cerilli*. Civitas Romanæ Rei-

publicæ chara ac fidelissima adversus Annibalem teste *Silio* lib. VIII.

..... *Hunc sese extollere miles
Leucosia e scopulis, nunc quem Picentia Pessa
Misti, & exhausta mox Poeno Marte Cerilla,
Hunc Silaris &c.*

Civitas olim Episcopalis apud Ughellum tom. IX. sub Martino Papa circa annum 649. Non semel a Turcis direpta. In Dicecesi S. Marci.

9. *Machera*. Vulgo *Majerà*. Patria *Silvestri* Ordinis Minimorum meritis, & doctrina conspicui. In ead. Dicec.

10. *Aprustum*. Potius *Castrovil-laro*, quam *Vernicario* aptari conjicitur. Vide lib. V. cap. XVII.

11. *Summuratum*. Vide *Jo: Leonardum Tufarelli* ex eodem loco, in suo opere de *Phlebotomia* Italice exarato. Est in Dicecesi Cassanenfi.

12. *Pollinus*. Alii *Apollineum* vocant, quod ad rem medicam pertineat. Armenta ad radices hujus montis pascentia ob herbarum bonitatem & copiam lac probatissimum producunt, ex quo fit caseus adeo rarus, ut magnorum Principum mensis non vulgaribus reservetur; quinimo in proverbium abierit *Caseus Apollineus*.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Talaus amnis nunc Calabria a Lucania dirimit*. In *Strabone* legitur *Laus amnis*, *Laus sinus*, & *Laus urbs*, non *Talaus* ut *Barrius* vult, qui *Guarini* ineptam interpretationem sequutus in eandem incidit foveam, in quam ipse *Guarinus* prolapsus est. Hodie *Scalea*.

(b) *Legitur manna*. *Manna* vox est barbara: mel roscidum, & mel acreum *Aristoteli*, sal *Indicum* etiam antiquioribus.

(c) *Index passim reperitur*. *Index* lapis, qui a nobis *Paragone* dicitur, lapis *Lydius* ab eruditis. & ab *Ovidio* appellatur.

(d) *In mari portus est Dinus & ejusdem nominis Insula*. Dicitur *Insula Aedina*, quia ibi parva erat ædes, in qua *Venus* colebatur, quam postea in *Divæ Mariæ* Templum transmutarunt. *Aedinam* etiam appellat Auctor nostrorum *Annalium*. Alii *Dionem*. In-

Iusulam, ut apparet ex saxo & Epigrammate marmori sculpto.

(e) *Torentinis & anguillis uber*. Trutas intelligit, quas nos trottas appellamus. Vocantur tamen ab antiquis *Varius*, & *Lupus Varius*.

(f) *Batum flumen*. Batum flumen est illud quod *Sabaturn* appellat Antoninus Pius, *Ocyndarum* & *Terinam* alii, prope *Terinam* urbem. Plinius vero post *Laum Batum*, seu *Ealetum* recenset, quia nullo ordine in Cosmographia utitur.

(g) *Ursimarsum*. Oppidum ab eventu fortasse, hoc est ab urfi morfu o in a verso, dictum *Albistrum* olim, Ptolemæo *Ursomartium*, quod ibi sint urfi pugnautes & bellantes, hoc etiam epithetum dedit Virgil. Lupo, *Martius a stabulis lupus*, quod armenta depopuletur, tamquam miles. Creditur a Barrio *Albistrum*, vel *Numistrum*; sed nemo potest priscarum urbium certum designare locum, cum omnia bellorum injuria mutata sint, & nomina corrupta: satis erit, si non tenuerimus ex animo rem, si prope accedamus. Plinius lib. 5. cap. 11. Nume-

pranos inter Mediterraneos Lucanorum locat.

(b) *Fœnicula marina*. Critami appellantur.

(i) *Vernicarium forte Aprustum*. Plinio. Vernicarius putatur a Barrio *Aprustum*; sed cum Plinius *Aprustenos* Oenotrorum non Brutiorum vocet, non video quomodo descendam in hanc opinionem: nam si diceret, *Brutiorum* laberetur, & sibi ipsi contradiceret, cum *Consentia* describatur in mediterraneis Brutiorum.

(k) *Inde est Summuranum oppidum*. Credit hic *Summuranum* esse oppidum illud, quod nunc *Castrovillarum* appellatur; sed potius est illud, quod nunc *Moranum* vocamus, nomine paululum ab antiquo immutato. Sed cum in antiquissimo saxo legatur *Muranum*, credendum est *Muranum* esse *Murano*, & *Summuranum* *Castrovillarum*.

(l) *Tenefius campus dictus*. Dicitur campus *Temefius*, non *Tenefius*, a *Temesa*, seu *Temese* Civitate; Quia *Temsa* dives erat agri, ac suos fines longe lateque protendebat.

CAPUT III.

De Sybari, & Isauro fluminibus; Saracena, Altimontio, Nineto, Policastrello, Folono, Agatha, & Gineto Oppidis.

HIC Sybaris fluvius oritur: non longe a Summurano *Syphai* oppidi vestigia visuntur, cujus meminit Livius, quod una cum aliis quibudam Calabriae oppidis ad Romanos rediisse tradit. (1) (a) Ubi Summurano abieris tenderisque ad occidentum, *Saracenam* oppidum invenies, *Sestum* olim, ut conicio, dictum, ab Oenotriis conditum, ut scribit Stephanus, qui ait: *Sestium urbs Oenotrorum mediterranea*. Abest a Summurano m. p. quatuor, quod *Garga* fluvius adlabitur frigidissimus qui Sybari miscetur. In delubro, quod divo Leoni est dicatum, quorundam sanctorum fru-

frusta asservantur, ut mentum Joannis Baptistæ, frustum vestis Christi, frusta Petri, & Pauli, Andree, & Bartholomæi Apostolorum, Georgii, Cornelii, Cypriani, Theodori, digitus Stephani protomartyris, dens genuinus Blasii, costa Luciae, phiala vitrea cum particula unguenti, quo Maria Magdalena Christi pedes unxit. Est & arcula cum quorundam aliorum sanctorum frustis. In hoc agro vina generosa nascuntur, fiunt & olea nobilia, legitur manna, fit gossipium, nascitur plumbum, fiunt & aurifodinae, eximitur gypsum. Gypsi, ut ait Plinius, duo genera, alterum e lapide coquitur, alterum e terra effoditur. Qui coquitur lapis, non dissimilis alabastrite esse debet, aut marmoroso, coquitur fimo bubulo, ut celerius uratur. Omnium autem optimum fieri compertum e lapide speculari squammam vitalem habente, finditur in tenuissimas crustas. De quo Plinius libro trigesimo sexto cap. 22. fit ait „Lapis specularis faciliore „multo natura finditur in quaslibet tenues crustas, „talcum appellat aromatariorum turba. Est & in agro hoc *Charitoros*, idest gratiae mons Apennini, herbis medendi arti commodis oppletus, fiunt & silvae glandiferae alendis porcis aptae, fiunt venationes nobiles, stabulantur & lynceae. Post Saracenam M. P. quinque (2) (b) *Altimontum* est oppidum vetustum edito loco, *Balbia* olim dictum. Sed an ab Auxoniis, an ab Oenotriis conditum sit, ignoratur. Unde vinum Balbinum bonitate praecipuum, cuius meminit Plinius libro quartodecimo, illudque cum aliis Calabris vinis plurimum commendat. De quo Athenaeus libro primo inquit: „Vinum „Balbinum generosum & admodum austerum, & semper seipso melius „nascitur, „Hinc vitis Balbina, alias Byblina in Siciliam allata est, ut Athenaeus tradit, qui sic libro primo scribit: „Hippias Rheginus vitem „illam vocatam fuisse Byblinam asseruit, quam Pollis Argivus, qui Syracusis regnavit, primus ad Syracusas ex Italia detulit, & id fortasse „vinum, quod dicitur Polium apud Siculos, ipsum est Byblinum, „Hic emporium bis annis singulis celebratur. In phano beatae Mariae multorum sanctorum frusta asservantur. Est enim spinarum una coronae dominicae, frustum crucis Christi, coxendix cum crure & pede cum carne & cute Joannis Chrysostomi, lacertus divi Basilii, pars crinium beatae Mariae Virginis, & Mariae Magdalene, frustum Mathiae, & Philippi Apostolorum, Pontiani, Laurentii, Stephani Protomartyris, Barbarae, Clarae, Georgii, Gamalielis, Virgae Moysis, & aliorum quorundam, pars digiti Thomae Aquini, Sanguinis Blasii Episcopi. Jacet & corpus beati Pauli Melivitenfis ordinis Praedicatorum. Est in hoc agro *Beatae Mariae Aquaeformosae* cognomine templum, Cisterciensium Monachorum Coenobium, in quo multorum quoque Sanctorum frusta asservantur. Sunt enim frusta vestis Christi, ac beatae Mariae Virg. Sixti, Gregorii, & Silvestri Rom. Pont. Apostolorum Thomae, Jacobi, Simonis, Judae, & Philippi: Item Joannis Bapt. Chrysogoni, Fabiani, Phantini, Senatoris, Luciani, Chrysanthi & Dariae, Paulinae, Annae, Felicissimi, & Agapiti, Theodori, Primi & Feliciani, quattuor Coronatorum, Bibianae, Marii, Marthae, Audifacis, & Abacu, Vitalis, Margaritae, Armeniae, Blasii, Saturnini, Barbarae, Nerei, Achillei, & Pancratii, Mennae, Georgii, Crescentii, & sociorum, & aliorum quorundam. Non longe a Phano hoc valis est, in cuius medio rivus labitur & in altera parte (3) castanearum, in alte-

ra cerri nascuntur, ita ut in hac nulla castanea, in illa cerrus nullus oriatur, ut naturæ miraculum sit. In hoc Balbino agro montes sunt nativi salis candidissimi, quod lapicidinarum modo cæditur, est pellucidus, densus, concretionem suam æqualis, nec lapidosus, intus gemma est salis candidi ac translucidi. Nascitur & alabastrites. Exstant & aurifodinæ duobus locis, & argentifodinæ, ferrifodinæ, & lapis cyaneus. In huius agri apennino nascitur crystallus, exciditur gypsum. Est & Balbinus ager frumenti, & aliarum frugum ferax, & pabulis aptus, quem *Grondus* fluvius irrigat, torentinis & anguillis uber, ubi & lutræ sunt. Nascitur in montibus Tyrus fluvius, qui Altimontensem agrum a Saracinenfi dirimit. Stabulantur & silvestres quadrupedes, fiunt & aucupia phasianorum, perdicum, & aliarum avium. Existit & silva glandifera ad porcos alendos commoda, optimaque gregibus armentisque pabula suggerens. Sunt & castaneta, legitur & in agro hoc manna. A Balbia ad quintum lapidem, *Ninetum* oppidum est, (c) *Donatum* vulgus vocat, *Ninæa* olim dictum, ab Oenotriis conditum, ut scribit Stephanus, *Ninæa* inquit, *urbs Oenotriorum mediterranea*. In hoc agro Grondus & Acida fluvii nascuntur, qui Isauro fluvio miscuntur. Nascuntur berylli & silex, sunt & montes nativi salis. Provenit terebinthus, & juniperus frequens. Fiunt vina, olea, & mella non vulgaria: erumpunt & perspicui fontes. Est & mons celsus in Apennino, cui (d) *Mula* est nomen, nobilibus herbis medelæ aptis repletus, in quo crystallus gignitur. Atque in ima ejus parte quadam sinopis nascitur nobilis, & lapis Phrygius provenit, & terebynthus. Est & silva glandifera alendis porcis opportuna, suggerit & gregibus armentisque pabula. Existunt & castaneta, necnon silvæ ad domorum tigna reliquave utensilia, & ad navium fabricam aptæ. Stabulantur in montibus silvisque apri, capræ, & alia silvestria animalia. Nidificant & accipitres multigeni, unde & venationes nobiles fiunt. Non longe a Donato *Policastrellum* oppidulum est. In cujus agro lapis molaris, frumentarius & olearius, & cos aquaria nascuntur, in montibus crystallus gignitur. Postea est (e) *Folonum* oppidum, quasi solea, hoc est ferarum cubile inter *Rosam*, & *Acidam* amnes, quorum alter torentinis & anguillis fecundus est, & uterque Isauro miscetur, fortasse *Ariantha*, quam, ait Stephanus Phocenses inter duos fluvios condiderunt. Cum enim, ut ostendi, ante casum Trojæ Auxonii indigenæ, & inde Oenotrii advenæ, & post Trojæ ruinas, præter ceteros, Phocenses Calabriam incoluerint, urbesque in ea extruxerint, & harum quarundam nomina immutata sint (quædam enim prisca nomina aut integra, aut literis tantum vel syllabis immutatis retinent) difficile est quænam hæc sint pro certo asserere. Folonenfis ager frugifer est, & pascendis pecoribus aptus, quamobrem armentis abundat & gregibus. Sunt & in agro hoc glandiferæ arbores ad porcos alendos opportuna; sunt & castaneta, sed castaneæ insitæ sunt. Nascuntur & præclara vina, exciditur lapis molaris, frumentarius & olearius. Non procul ab oppido uberrimus fons e saxo manat, ut statim flumen fiat torentinis affluens. A Folono ad quartum lapidem (4) (f) *Agatha* oppidum est, Artemesium, ut arbitror, ab Oenotriis, ait Stephanus, conditum, incola Artemiata: Distat a freto M. P. octo, in hoc agro

agro (5) *Isaurus* fluvius pisculentus oritur. Nascitur chalcanthum, & rubrica fabrilis, & lapis Phrygius, legitur manna. Sunt Silvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ, & silvæ filvestribus arboribus oppletæ, præstant & pecuariis pabula. Agathini adeo agiles sunt & apti, ut veluti viverræ fere celsissimas arbores scandant, & unco ramis appliciti ex alia in aliam transeant venantes glires. Ab Ursumari agro hucusque, & deinceps Leucopetram usque in Apennino apri, cervi, capræ, sciuri, lynces, martes, meles, viverræ, lepores, istrices, herinacei, & alicubi ursi etiam stabulantur, unde & pulchræ venationes fiunt. In planis autem locis optima phasianorum, exter-narum, perdicum, coturnicum, & aliarum avium aucupia. Nec defunt testudines: congerunt & in præruptis locis accipitres multi-geni, & hi optimi. Ac passim terebinthus abunde nascitur, ex qua terebenthina fit, quæ etiam ex pino, abiete, & larice fit. Cumque, ut dixi, passim in Calabria flumina, & perennes ac perspicui fontes, tum amœnæ valles, collesque, & optima pabula, & castaneta, glandiferæque silvæ sint, & nec nimius calor, nec vehemens algor in ea vigeat, sed temperata cæli temperies; præter cetera, vulgo nobiles pecuriæ habentur. Ab Agatha M. P. quatuor (6) *Ginetum* sive *Thyctum* oppidum est; (7) *Thyella* Oenotriorum urbs, ait *Stephanus*, in qua pars *Phocenium* habitavit. Est a mari M. P. tri-bus, quod ejusdem nominis fluvius præterfluit, qui vehementi im-petu se in mare præcipitat, & ob id formidabilis est nautis. In hoc agro fit faccarum, existunt & horti nemorosi malorum aureorum & limonum. Fiunt *Gineti* opera figlina, fiunt & ficus probatissimæ: na-scitur ferrum, chalcanthum, & lapis ophites. Inter *Ginetum* & *Agatham* fragarum mira ubertas nascitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ubi* c. *Saracenam*. Ex hoc loco prodierunt *B. Angelus Alepartus* unus ex focis S. Francisci de Paula, ut ait *Isidorus Tuscanus* lib. 1. cap. xv. *Franciscus Cacciavillanus* Presbyter & *Parochus* S. Mariæ de Gambio, miraculis clarus, ut ex M. S. Dominici Martyre quod in Bibliotheca Collegii Calabri S. Francisci de Paula, ad Montes dicti, Romæ asservatur, tom. I. pag. 333. *Joseph Pace* Presbyter morum sanctitate conspicuus, de quo *Pompejus Sarnellus* tom. III. *Vitarum* Presbyterorum. *Horatius Capalbus*, Vicarius Apostolicus Policastri, & Episcopus Bisidianensis electus. *Michael Angelus Donatus* Vicarius Generalis, qui ty-

pis edidit volumen cui titulus *Asyla im-munitatis* Romæ 1652. *Persius Cer-vinus* in variis monumentis M. S. maxime in suis *Elegiis* typis donatis clarissimus. Et nostris temporibus, *Nicolaus de Caprio* Episcopus Jovinatii, *Ludovicus Albertus Aloysius* Ordinis Prædicatorum Provincialis emeritus, a quo *Dialecticæ* elementis institutus fuit, *Dominicus Serius* ex *Dominicana* itidem familia sacre Theologiæ Profes-sor, amicus noster, edidit quædam. *Angelus* ordinis Minimorum, pietate & poenitentia præclarus. Est in Diœ-cesi Cassanenſi.

2. *Altimontum*. Post *Balbiæ* no-men sequioribus seculis, ut ait Mar-

ra super familia *Sangineta*, vocatum fuit *Braallum* sive *Bragallum*, quem admodum etiam legitur in variis monumentis: tum a Rege Roberto anno 1337. ad preces Comitis Philippi Sangineti mutatum fuit in *Altiflurium*; cumque sic nec Comiti arrideret, tandem a Regina Joanna anno 1352. *Altimontum* fuit appellatum, quod nomen etiamnum retinet. Patria *Felicitis Campilongo* Caroli V. Imperatoris familiaris, ut ex diplomate die 22. Martii 1536. cujus exemplar apud nobilem *Campilongorum* familiam S. Marci aservatur. *Joannis Pauli Gualterii* scriptoris disertissimi, quem aliqui *Terranova* in ulteriori Calabria natum volunt, aliorumque virorum pietate, & literis conspicuorum. Ex MS. Mart. In Diocesi Cassanensi. In hoc agro extat & *Lungrum* oppidum, patria *Gabrielis de Marchis* Græce peritissimi, postea Episcopi Sorani ann. 1715. edidit quædam *M.S. Mart.*

3. *Cassanea*. Gulielmus Cantarus in Notis ad Lycophronem, *Cassanea*, ait, *Magnesiæ urbs*, de qua dicitur *Est sunt secundum quosdam talia casanea cassania*, sicut a *Cerasunte cerasa*.

4. *Agatha*. Ex hoc loco fuit *Julius de Legibus* in Romana Curia causarum Patronus celebris, ut ex inscriptione quæ extat Romæ in Ecclesia S. Francisci de Paula ad Montes dicti, ubi sepultus est anno 1666. *Joannes Baptista Jannella* Ordinis Minimorum edidit Genealogiam sui Instituti Romæ 1621. Topp. *Marinus Bolotta* Regiæ Cam. Præses Topp. de orig. trib. Est in Diocesi S. Marci.

5. *Isaurus*. Est & alius *Isaurus* in Umbria ad cujus ostium sita est Urbs *Pisaurum*. Plin. lib. III. cap. XIV. Et *Isauria* regio Asiæ est, pars Galatiæ Australis, non longe a monte Tauro, unde Leo *Isauricus* Imperator. Alter *Isaurus* Crotonis agrum adlabitur.

6. *Ginetum*. Vulgo *Sanginetum*; ubi antiquissima Sanginetorum familia: sed an ab oppido familia, vel a familia oppidum nomen habuerit, incertum. Ex hoc loco fuit *Marius Juntius* eruditissimus: ex Ferd. Marra. *Guidus* ejus filius, Dux militum, *Petrus* Ordinis Minimorum laicus, morum sanctitate conspicuus. Ita Dominicus Martyre auctor contemporaneus in suo MS. tom. I. cap. XIV. num. 28.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Ubi c. Saracenam oppidum invenies Sestum olim*. Hoc est divinare, nec probant verba Stephani, cum dicit *Sestum* Urbs Oenotriorum Mediterraneorum esse; nam multæ sunt in Oenotria Urbes Mediterraneæ, nec necesse est in rebus tam dubiis proferre sententiam.

(b) *Altimontum Oppidum vetustum, Balbia olim dictum*. Divinare est, arbitrari hoc oppidum esse *Balbiæ*, quoniam det vina generosa, cum

omnis hic tractus hujusmodi munere gaudeat.

(c) *Donatum vulgus vocat, Ninea olim dictum ab Oenotriis conditum, ut scribit Stephanus*. Divinare est, hoc oppidum credere *Ninæam*, vel *Ninæum*, quoniam ex Stephano fuerit ab Oenotriis conditum.

(d) *Mula mons*. Mons *Myla* appellatur a scriptore nostrorum *Annalium*; inde nos *Mula* y in u mutato.

(e) *Folonum, Ariantba olim*. Hoc di.

divinare est; nec quia Stephanus dicit Phocenses *Ariantham* inter duos fluvios condidisse, & *Folonum* positum sit inter *Rosam* *Folonum* & *Acidam* amnes, idcirco dicendum est *Ariantham* esse *Folonum*.

(f) *Agatha* oppidum; *Artemisium* ut arbitror. Quis hoc credat? Nec affinitas vocum ea est, ut facile probet *Agatham* esse *Artemisium*: Nec

verba Stephani, cum ait *Artemisium* ab Oenotriis conditum, quidquam in hac re juvant.

(g) *Thyella* Oenotriorum urbs, ait Stephanus. Non probant verba Stephani *Ginetum* esse *Thyellam*. Liber nostrorum Annalium *Thietum* appellat. Fortasse Barrii conjectura non omnino inanis. Nunc *Sanginetum*.

CAPUT IV.

De Bombicino, Blanda, Bonifato, Temsa, Vergiano, Marco ejusque Pagis.

A Ginetum ad quattuor lapides (1) (a) *Bombicinum* oppidum est: in cujus agro saccharum fit, nascitur terebinthus. Extra oppidum beati Cyriaci templum est, & divi Basilii monachorum monasterium. In quo templo ipsius Cyriaci monachi corpus jacet. Exiitunt in hoc agro horti nemorosi limonum & malorum aureorum. Ad mare (2) (b) *Blanda* oppidum est edito loco, ab aere blando salubrique dictum cum portu Phocensium cujus commemorat Plinius: *Portus* inquit, *Parthenius*, & *Phocensium*. *Bellividerium* vulgus vocat, ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum, & inde a Phocensibus habitatum, quod *Soleum* flumen adlabitur, abest a Cerillis M. P. novem. Hujus oppidi meminit Plinius, itemque Mela, qui ipsum inter *Laum* flumen, & *Temesam* urbem locant, & Ptolemæus, licet ipsum mediterraneum scribat. Quod oppidum oppugnavit Fabius, ut Livius Bel. Pun. libro quarto tradit. Qui hanc urbem *Blandas* plurativo numero inclinat, & in *Lucania* ponit, alicujus auctoris scriptis deceptus: ut *Plutarchus*, qui *Vibonem* *Lucaniæ* urbem esse scribit. In *Blandienfi* agro fit saccharum, & gossipium, ac ficus generosæ, nascuntur & viti & olea præclara, nascuntur & tubera, fit & fericum nobile. Supra *Blandam* M. P. quattuor parte leva (3) *Bonifatium* oppidum est. (c) Hanc *Hyelam* esse arbitror: de qua *Herodotus* in *Clio* fit ait: „*Hyela* civitas est, quam *Phocenses* *Rhegium* cum liberis & uxoribus, pervenientes in agro *Oenotriæ* condiderunt. Non in *Rhegino* agro, qui ad *Metaurum* amnem prope *Taurianum* protenditur, urbes condiderunt *Phocenses*. Fit *Bonifati* caseus laudatissimus. Ubi & pulchri ovium greges sunt, fit & vinum & fericum nobile, ac ficus optimæ. Ad mare (d) *Lampetes* promontorium est, *Terinæi* sinus initium, distat a *Blanda* m. p. sex. *Milliario* ab eo statio est. Meminit de hoc promontorio *Lampete* *Lycophron*, ut alibi dicemus. Supra est (4) *Melivium* civitas olim *Episcopalis* sedes, sed in *Marcum* translata, aut ei adjuncta fuit, a vitium vinique bonitate dicta, edito loco (5) (e) TEM.

TEMSA quondam appellata, præter quam Ifaurus fluvius excurrit. Abest a freto m. p. sex. Hic arx est natura inde manu munitissima, & urbi incumbit. Est quidem vetustissima urbs ab Auxoniis condita, Homeri & Lycophronis, aliorumque poetarum præconio clara. De qua ita Strabo libro sexto scribit: „A Lao prima urbs Brettia Temesa, „quam Auxonii condiderunt, nostræ autem ætatis homines Temsam „etiam vocitant. Post illos eam habuerunt Thoantis comites Ætoli, „quos ejecere Brettii. Prope Temesam Sacellum est oleastris circum- „septum Politæ Ulyssis socio dicatum. Quem barbarorum fraude tru- „cidatum graves excitasse iras tradunt. Ab eoque extare proverbium: „Heroem Temesæ ingruere sibi dicat nemo. Locrensisibus autem Ze- „phyriis ipsa urbe potitis Euthymum fabulantur pugilem, postquam „ad eum descendisset, victorem evasisse pugna, atque ut finitimos ab „eo tributo absolveret coegisse. Hujusque Temesæ poetam memi- „nisse ajunt, non autem illius, quæ in Cypro est, Temesæ. Nam utro- „que modo dicitur, quod ad Temesam ærarium est, & ærifodina- „rum locus ostenditur, quæ hisce defecere annis „. Quod autem Strabo hanc primam a Lao Brettia urbem dicat, de claris quidem ur- „bibus intelligit, nam & ipse Cerillos prope Laum, & Plinius itemque Mela Blandam inter Laum & Temesam ponunt. Item Strabo ipse Temesæ Terinam proximam scribit, quæ multum abest, inde in mari- „tima ora Hipponium, & Medamam & Scyllæum tantum scribit. Me- „minit de Temesa Ovid. Fast. libro quinto. Ubi ait:

Rursus aquam tangit. Temeseaque concrepat æra;

Et alibi:

Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra;

Et Meth. libro septimo Medeam sic facit loquentem:

*Te quoque luna traho, quamvis Temesæa labores
Æra tuos minuant.*

Et lib. XV.

. Temesæque metalla;

Leucosiamque petit.

Item Statius Syl. libro primo:

Et quis se totis Temesæ dedit aucta metallis;

Et rursus:

. Nusquam Temesæa notabis

Æra.

Et Homerus Odyss. libro primo:

Pallas ipsa Telemacho,

Nunc autem sic cum navî deveni & sociis;

Navigans nigrum mare ad alienigenas homines;

Ad Temesim æris gratia, duco autem nigrum ferrum.

Et: Lycophron in Alexandra de Menelao loquens ait:

Dona dedicavit virgini spoliatrici

Minervæ Temesæam crateram & clypeum.

Quibus super verbis Ifacius interpres ait:

Temesa urbs est Calabria, in qua optima ara effodiuntur.

Huc etiam post Trojanum excidium concessere Phocenses socii Schedii & Epistraphi ducum Phocensium, ut idem scribit, qui ait:

Nauboliorum vero in Temesam filiorum,

Nauta pervenient, ubi Lampetes,

Hipponii verticis ad mare promontorium

Asperum vergit, contra autem Crisse fines,

Cretoniatam mari oppositum sulcum

Borum arabunt acuto vomere.

Super quibus verbis Isacius ait: „ Nauboli filius fuit Ephitus, „ cuius filii fuerunt Schedius & Epistraphus Phocensium duces, qui „ apud Trojam cæsi fuerunt. Post autem Trojæ expugnationem il- „ lorum socii in Italiam pulsi, Temesam incoluerunt, quæ civitas est „ Calabria, quæ generosum aurum habet, quæ nunc Temisa vocatur, „ quam Lycophron nunc Temesium, nunc Temesam nominat. Lam- „ petes est promontorium juxta Temesam, & Lampetia urbs. Hip- „ ponium est Italiæ urbs, & promontorium. Ubi Crissa urbs est „ Phocensium a Crisso Panopei fratre condita e regione Crotonis. Meminit de Temesa Ptolemæus & Mela, de qua plura Callimachus. Est Temesa Colonia civium Romanorum, ut Livius bel. Mac. libro quar- to auctor est, *Deduxit*, inquit „ *eam L. Cornelius Merula, Temsanus* „ *ager de Brettiiis captus erat.* Eam prædari solitus erat Verres, ut Ci- ciro in Verrem ipsum actione quinta scribit: Meminit & actione se- ptima de Temsano incommodo. Ex hac fuit L. *Temsanus* Romæ Prætor. Fuit Temsa sedes Episcopalis, quæ, ut dixi, in Marcum translata est, aut certe Marcensi adjuncta. *Hilarius* Episcopus Tem- sanus interfuit Synodo Romanæ quartæ, quæ sub Agathone Papa ce- lebrata est. Et (6) *Abundantius* Episcopus Temsanus interfuit Syn- odo Constantinopolitanæ sextæ sub Agathone. „ *Petrus* Episcopus Melivitenfis interfuit consecrationi Ecclesiæ Episcopalis Catazenfis a Calisto II. Papa anno Christi MCXXII. Signabant in numo Temsa- ni templum cum ædituo: & ex postico Politem inscriptione Græca TEMESEQN. Hic præclarissimum vinum nascitur, quod Plinius li- bro quarto decimo inter cetera Calabria vina laudat, fiunt & olea & mella & ferica clara, ager hic frumenti, & aliarum frugum ferax est, poma omnis generis fiunt. Aer blandus est, fit in agro hoc gossi- pium, legitur manna, nascitur gypsum, & lapis Phrygius, fit visci copia ingens, sunt castaneta & silvæ glandiferae ad porcos alendos commodæ, & silvæ ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, præstant & opima gregibus armentisque pascua. Supra Temesam m. p. quattuor (7) *Vergianum* oppidum est, *Rogianum* vulgus vocat pri- mis literis immutatis, *Verge* olim dictum. Vetustum quidem est, sed an ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum sit, compertum non ha- beo. Meminit hujus urbis Livius, quam cum aliis quibusdam ad Romanos, ut ostendi, rediisse scribit. Vergianus ager frugifer est, fiunt & vina & mella clara. Legitur manna, fit & fericum nobile. Texuntur Vergis panni quales texuntur Murani. Exin est (8) (f)

MAR.

MARCUM civitas, sedes Episcopalis Temfanæ suffecta, "sive ut dixi, & isti adjuncta" *Argentanum* olim dicta, quam cum Vergis aliisque quibusdam ad Romanos rediisse Livius tradit. In æde Episcopali sanctorum martyrum Senatoris, Viatoris & Cassiodori & Dominatæ eorum matris corpora quiescunt, qui hujus urbis cives fuere: meminit horum Ufuardus in martyrologio suo. Hanc Episcopalem sedem Maurolicus Siculus Messenio Archiepiscopo olim subjectam fuisse insulse nimis nugatur. Urbem hanc *Folonum* flumen præterfluit, nec longe *Malosa* fluvijs alter fluit, qui *Folonio* miscetur. Ager hic uberes fructus refert, sunt vina & olea non vulgaria, & sericum nobile, legitur manna, exciditur lapis molaris, nascitur filex. Extant castanea & silvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ: sunt & silvæ ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, præstant ubera gregibus pabula, & cubilia feris, nec desunt præclara aucupia, sunt & in hoc agro pagi, *Cervicatum*, *Casaletum*, *Mucrasanum*, *Cavalatum*, *Circium*, *Jacobum*, *Casalenovum*, *Martinum*, & *Dominica*. Inde est, (9) *Fagianum* castellum, quod *Calabrices* fluvijs torentinis uber præterfluit, qui Sybarim influit. Exuberat castaneis insitis, sunt, & silvæ ad domorum tigna ac reliqua utensilia & ad navium fabricam aptæ, fit visci ingens copia, provenit in Fagianensi agro ingens fragarum copia. Nascitur lapis Phrygius. Oppidani ligneis vasis conficiendis navant operam. *Calabrices* fluvijs Fagianensem agrum a Marcensi determinat: prope Fagianum *Focium* vicus est, in hoc agro Albani populi in tuguriolis habitant. Hic gypsum e lapide coquitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Bombicinum*. Ex antiquissima incolarum traditione extructum fuit circa sæculum XIV. ex tribus alijs oppidulis, *Trigiano*, *Trepidono*, & *Salvato*, de quibus mentio fit in quodam diplomate privilegiorum Michaelis Constantinopolitani Imperatoris. Exstabant hæc oppidula juxta *Blandam*, quorum etiamnum visuntur rudera. Appellatum autem fuit *Bombicinum*, sive, ut alii malunt, *Bonvicinum*, quasi ex bonis vicinis. Ex hoc loco fuit *Beatus Cyricius* Abbas, cujus Monasterium in Ecclesiam Parochialem Abbatialem redactum est, ubi ipse corpus requiescit. MS. Martyr. Est in Dicecesi S. Marci.

2. *Blanda*. Clucius Ital. antiq.

lib. IV. *Blandam* oppidum facit *Marateam*, quam Barrio objicit; sed tam ridicule quam quod maxime. Quis enim unquam somniavit *Marateam*, inter Laum flumen & Temsam exstare? Vide Plin. lib. III. cap. V. Ex hoc loco fuit *Antonius Maria Camalda* ex Parocho Episcopus Strongylis, qui obiit anno 1691. ex laudato MS. Martyrensi. *Antonius Pepe* Regius Consiliarius, ut ex inscriptione in Ecclesia S. Domini Neapolis. *Marius* ejus filius M.C.V. Judex. S. *Daniel* ex familia S. Francisci Assisinas martyris. *Fabrizius Aniellus* Regis Christianissimi equorum Magister: ut ex laudato MS. & alio Josephi Petrelli. *Franciscus Pisanus* nauta celeberrimus, Joanni de Austria apprimè charus, quem anno 1571. classi

classi adversus Turcas præfecit, aureo monili donavit, filiumque Equitem constituit, ac privilegiis auxit, ut ex Gualterio cap. XXXIII. *Joannes Mattheus Ranerius* civitatis Neapolitanæ sapius Secretarius integerrimus: ut ex actis Visitationis Bellividerii anno 1625. *Vincentius Florellus Dinus* Carolo V. Imperatori charus, cui in Bello Italico, ac Barbarico impense profuit; immo sævissima tempestate ingruente super humeros incolumen aliquando servavit, ut ex MS. *Josephi Florelli* a *Dominico Martyre* laudato. Est in Diœcesi S. Marci.

3. Bonifatium oppidum est. Hanc Hyelam esse arbitror. Goltius Hielam cum Velia confundit, & hanc dicit a Phocensibus extructam. Incolæ autem constanter tenent Bonifatium nedum ex Hyele, verum etiam ex Fellæ ruinis constructum esse. Extabat siquidem Fella oppidum anno 1377. non longe a Bonifato. Nisi dicere velimus Hyelam & Fellam ex vocum afinitate idem fuisse oppidum, aut unum ex alio. Ait enim Dionysius Halicarnasseus de Velia, sive Elia lib. I. Rom. antiq. Prisci Græci nominibus a vocali incipientibus syllabam & unico scriptam charactere plerumque præponere solebant: hic autem erat ut duplex Γ quod formabatur duabus lineis obliquis ad unam rectam adjunctis, ut Φελών Feloni, & Φαναξ Fanax, & Φοῖκος Ficcos, & Φανί Fanir, & multa hujusmodi. Bonifati natus est Joannes Ordiniminorum, quem ingressus est anno 1545. ante & post mortem miraculis claruit: ex M.S. Martyrensi. Extat in Diœcesi S. Marci.

4. *Melivitu*m. In instrumentis Normannorum appellatum fuit *Scribla*, postea *Melivitu*m. Patria Hie-

LIB. II. CAP. IV.

ronymus Ordinis Minimorum sanctitate conspicui, qui obiit septuagenarius Coriolani anno 1605. ex Magiolo fol. 39. & codice MS. Martyrensi. Extat in Diœcesi S. Marci.

5. *Temfa*. Discrepant eruditi ubi-
nam *Temfa* fuerit. Alii ad mare *Me-*
diterraneum, alii ad *Ionium*: alii ubi
nunc *Melvito*, alii *S. Lucido*, alii *Torre*
Loppa ut *Cluerius*, alii *Longobucco*, alii
alibi ponunt. Certum est ad mare fuisse
sitam, ut omnes Geographi vetu-
stiores consentiunt cum *Cicerone* 7.
in *Verrem*, & *Lycophrone* in *Cassan-*
dra:

Τῶν Ναυβολείων δὲ εἰς Τέμεσσαν ἐκγόνων
Ναῦται.

*Nautæ posterum Nauboli
Venient Temessam.*

Melivitum autem distat a mari M. P. sex : *Longoburgum* est juxta *Silam* *Brettiam*, quæ longe a mari diffita est; quapropter oppidorum istorum neutrum ad *Temfæ* situm pertinere autumo. Veruntamen in tabulis *Peutingerianis* a *Velfero* editis duplex *Temfa*, quæ eadem est ac *Temesa*, apparet, una ad *Mediterraneum*, altera ad *Ionium* mare sita; illa, ut conjicitur, ubi nunc *S. Lucido*; ista ubi *Paternum*, nunc *lo Cirò*, quæ alterius *Temfæ* *Colonia* esse potuit. Quare facili negotio lis dirimitur: Nam destructa prima populi partim *Melivitum*, partim ubi nunc *Torre Loppa*; destructa altera, partim *Longoburgum*, partim alio confluxere. Hoc lumine difficillimus textus elucidatur *Synodi Constantinopolitanæ VI.* sub *Agathone*: ibi enim *Abundantius* sæpius nominatur *Episcopus Paternensis*, qui in *Actionibus* ejusdem *Synodi* subscribitur *Abundantius Episcopus Temsane Ecclesiæ Provinciae Brutiorum*. Nec parum juvat

hæc conjectura ad controversias dirimendas aliarum Civitatum, nempe *Petiliæ*, *Locrorum*, aliarumque, quas quisque suas contendit.

6. *Abundantius*. Vide supra Annotationes num. 5.

7. *Vergianum*. Nunc *Roggiano* Hic, ut ajunt incolæ, variæ sunt cryptæ, quarum una appellatur vulgo: *La Grotta della Tramontana*, in qua ut fertur thesauri latent, sed nullus hucusque invenit. Extabant juxta *Vergianum* oppidula multa, quæ penitus perierunt, nomina tantummodo remanserunt, quæ sunt *S. Brancato*, *Castiglione*, *Serra delle fosse*, *S. Stephano*, *Flacciatà*, *S. Maria della Fossina*, & *Serra delli testi*. Inde fuit *Joannes Dominicus Ettore*, Theologus primum. *S. Caroli Borromæi*, tum Episcopi *Brixienfis*, ut ex autographo epistolæ ab eodem *S. Carolo* ad illum datæ sub die 17. Februarii 1584. quod refertur a laudato *Dominico Martyre*; deinde creatus Episcopus *Hosturi*. *Thomas Basile* Presbyter, Philosophus, ac Theologus insignis: docuit *Neapoli* & *Romæ*; ut ex *MS. Martyrensi* & *Gualter. Nicolaus de Rogiano* in *Romana Cathedra Jani Parrhasii* successor: scripsit apud *Speram* libros quatuor *Silvarum*, *de Rebus sacris*, *de conquestu Italiæ*, aliaque. Est in *Dicæceli S. Marci*. Nostis vero temporibus *J. Vincentius Gravina* in utraque lingua doctissimus Archigymnasii *Romani* Lector emeritus, ac in suo opere *de Origine juris* aliisque celeberrimis nulli secundus. Utinam ingenii sui acumen clanculum temperasset, quandoquidem meliorem sibi fortunam, *Brettinæ*que majorem laudem comparavisset. Natus est XIII. Kal. Martias ann. 1664. ut ex regeſtu baptizato-

rum ejusdem oppidi. Hunc *Satyrici* meledico dente carpunt atque inſcitum ſuggillant, quod opera ab eodem concinnata literatiſque viris ſemper admiranda redarguunt: Obiit *Romæ* Nonis Januarii MDCCXVIII. Supremæ ejus tabulæ extant apud Cæſarem Parchettum Notarium Capitolinum.

8. *Marcum*. Varie appellatum, *Argentanum*, *Sybaris* a *Sybaritis* poſt eorum urbis deſtructionem auctum, *Mandonia*, *Marcopolis*, *Fanum S. Marci*, ob *Euangeliftæ* in hac urbe prædicationem, ut conſtans traditio eſt. Vide *Carolus Juvenem* in *Hiſtor. Tarent.* A *Normannis* civitas hæc multum vexata fuit, ſed a *Roberto Guifcardo* primævo ſplendori reſtituta. Extat etiamnum antiqua, arx, quam ego vidi, altitudinis 130. pedum, ædificata a *Normannis*, ut ajunt, circa annū 1048 Ex hoc loco fuerunt *B. Franciſcus Min.* Obſerv. cujus Corpus in ejusdem Civitatis Conventu requieſcit: obiit X. Kal. Octobris: ex *VVadingo* tom. III. ann. 1320. & *Martyrolog. Franciſc.* ſub eodem die. *Joannes Baptiſta Corvellus* Muſicorum Præfectus, edidit volumen cantus *Neapoli* 1624. ex *MS. Gualterii*. *Joannes Hieronymus Gonſaga* tertium Regius Auditor, tum Regius Conſiliarius electus, inde Senator, & Comes Titularis: ex *MS. Andreæ Arduini* & *Martyrenſi* laudato. *Joannes Aloyſius Amodeus* in exercitu *Caroli V.* Accenſus major, interfuit *Urbanæ* depopulationi anno 1527. Cæſaræque inaugurationi: ex iſdem *MS. Mirabellus* ex Canonico ejusdem Cathedralis Episcopus ſub *Gregorio X.* anno 1272. die 29. Auguſti; ex *Ughello* tom. I. num 3. *Marius Mirabellus* ex Canonico identidem illius Cathedralis Episcopus anno 1281. inde

IN GABR. BARR. LIB. II. CAP. IV.

de Archiepiscopus Surrentinus anno 1285.: ex Ughellio ibid. num. 6. & tom. 6. num. 13. *Martius Altilius* Medicus celeberrimus & Regius Familiaris: ex Toppio biblioth. *Horatius Majorana* Eques Hierosolymitanus, & dux militum in bello Belgico. MS. *Andreae Arduini*. *Petrus Negronus* Pictor celebris anno 1553. varias tabulas mirifice pinxit, quas Dominicus Martyre recenset ex MS. Bombini. *Julius Caesar Baricelli* Medicus præstantissimus, apud Vander Linden de scriptis medicis: multa edidit monumenta: *De hydronofa natura*, Neapoli apud Scorri-

gium 1614. aliaque Coloniae apud Smitz 1620. Januæ apud Albert. 1620. *Franciscus Mirabellus* eruditio, ne clarissimus. *Dominicus Amodeus* Presbyter in Sinarum Regno Missionarius, doctrina & sanctitate conspicuus; alique quamplurimi, quos inter *Onuphrius Sansofius*, Poeta celebris, quem ego novi.

9. *Fagianum*. Nunc *Fagnano*: a gentibus Meliviti constructum, ut constans traditio est: primum exiguus vicus, nunc oppidum satis refertum habitatoribus. In Diocesi S. Marci.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Bombicinum*: Bombycinus dictus, quia ferax est bombycis; nam multa hinc provenit bombycis copia.

(b) *Blanda*. Nunc *Belvedere*. Omnes conveniunt *Blandam* esse *Bellividerium*.

(c) *Hanc Hyelam esse arbitror*. Quæ affinitas Bonifato cum Hyela? Verba Herodoti in Clío nihil ad rem.

(d) *Lampetes promontorium*. Ita omnes. Nunc *Capo del Citraro*. *Lampetia il Citraro*. Omnes itidem consentiunt.

(e) *Temsa quondam appellatur*. Melivitem *Temsa*? Nihil minus. Immo *Temsa* urbs erat maritima, ut habetur apud Pausaniam, nunc *Nicetum*, vulgo *Sanlucito*.

(f) *Marcum Civitas, Argentanum olim*. Ita & alii. Sed hoc divinare est: Nam auctoritas Livii, qui scribit *Argentanum* cum *Vergis* aliisque oppidis ad Romanos rediisse, nihil probat esse *Marcum*. Marcia Civitas dicitur a quibusdam: conjectura non est omnino inanis, *Vergiarum* propinquitate.

C A P U T V.

De Cetrario, Paula, ubi de Divo Francisco, Castrifranco, aliisque Oppidis Pagisque Consentiam usque.

AD mare (1) *Cetrarium* oppidum est edito loco super faxum situm, mari incumbit, quod ejusdem nominis fluvius adlabitur, *Lampetia* olim dictum, a *Lampetia* sorore *Phæthontis* condita, cujus meminit *Lycophron*, & *Polybius* libro tertiodécimo, referente *Stephano*,

a qua gentile Lampetienfis & Lampeticus, unde Lampeticus finus, abest a Lampete promontorio m. p. sex: Meminit & urbis hujus Pomp. Mela, itemque Plinius, licet quidam mendose *Clampetia* legant. Hic navale est ubi naves Triremes fabricantur, olei optimi copia, & ficus laudatissimæ fiunt, coquitur gypsum e Lapide. Nascitur vitæ, & scœnicula marina. A Cetrario ad quartum lapidem (2) *Vardia* castellum est montis vertice paululum a mari semotum cum balneis non vulgaribus, a Transmontanis habitatum. Hi bilingues sunt, nam sua, & Latina lingua utuntur. Sed nuper a transpadanis Gallis Lutherana hæresi infecti sui sceleris pendere pœnas, nam omnes fere vitam suspendio finierunt. In hoc agro gypsum nascitur. Extant & glandiferæ silvæ. Nec longe est (3) *Fiscaldum* castellum alterum, ubi saccharum fit, & mel ac vinum non ignobile. Nascitur & lapis Phrygius. Supra est (4) (a) *Hetriculum* oppidum, quod vulgus corrupte *Lataracum* appellat. Quod una cum aliis quibusdam ad Romanos rediisse Livius astruit. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax est, fiunt vina, ac lina, cannabis, & serica, & fructus optimi, ex quibus castaneæ ex insitis arboribus laudantur, fit & xilon. Nascitur gypsum & silex. Prope est (5) (b) *Toranum* oppidum cum spectato temeto. Hanc *Dapetiam* esse arbitror, quam cum aliis multis ad Romanos rediisse Livius tradit. Hic figlina opera fiunt. In hoc agro eadem fiunt, quæ in Lataraci agro. Torani agrum *Turbidus* fluvius a Marci agro dispefcit. Nec longe (6) (c) *Regina* oppidum est edito loco, *Herinum* olim appellatum, ab Oenotriis conditum. *Hetimum*, ait apud Stephanum Hecataeus, *Oenotriorum urbs est mediterranea*. Juxta *Perditium* flumen labitur, & inde *Neja* fluvius alter fluit. Fit hic optimi olei copia, nascitur alabastrites, & sulphur, & silex, & nitrum, eos aquaria & olearia, lapis molaris, frumentarius & olearius. Inter legumina maxime laudatur cicet, provenit Terebinthus. Est & ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. Quem *Finetum* flumen a Toranensi agro determinat. Deinde est (7) (d) *MONTALTUM* civitas, *Uffugum* olim dictum, quod simul cum aliis multis ad Romanos rediisse Livius scribit, sedes Episcopalis quæ Consentinæ juncta est. Hic nobile emporium in annos singulos celebratur. Fit serici optimi ingens copia. Texuntur panni sericci, & frandinei. In hoc agro nascitur alabastrites, & lapis molaris, frumentarius & olearius, & sulphur oritur & chalcanthum & plumbum. Juxta *Vincentium* vicum sal fossile nascitur. Est in hoc agro *Xostus* vicus. Agrum hunc *Manilianus* & *Septimius* amnes pisculenti irrigant, qui Crathidi miscentur. Nunc ad fretum redeundum est. Ubi (8) (e) *PAULA* oppidum est cum fonte nobili, quod ejusdem nominis fluvius præterfluit, divo Francisco Minimorum Ordinis fundatore inclitum, *Patyros* olim dictum, ab Oenotriis conditum, ut Stephanus fert, incola Patycita. Est a Cetrario m. p. sexdecim. Ortus est divus FRANCISCUS, ut de eo, ut par est, aliquid dicamus, a partu Virgineo anno Mccccxv. honestis parentibus, ac Christianæ fidei cultoribus, haud fane sine futuræ suæ sanctitatis portento. Nam ea nocte & hora, qua conceptus est, visa fuit super parentum domum trabs ignea. Hic ex unguiculis integer vitæ fuit,

ac quantum per ætatem licebat, Deo famulabatur, atque inde omnem ætatem in Dei obsequio exegit, in cujus tantum amore acquiescebat." Qui duodecimum annum agens cum parentibus Asisium Umbriæ urbem religionis gratia divi Francisci Asisini corpus veneraturus petiit. Inde in Calabriam reversus divino instinctu juxta Prophetæ dictum, *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine*, patriam amplius ingredi renuit, sed hominum cætum consuetudinemque declinans secessum delegit. Ubi divino cultui jugiter die ac nocte impiger versabatur, jejuniis, vigiliis, obsecrationibus, & contemplationibus incumbens. Mansit autem hunc in modum totum quinquennium. Subinde simul atque excessit ex ephebis undeviginti annum natus cœnobitas ad heremum, facta sibi prius a Consentino Antistite copia, admittere cœpit. Ac præter cetera, crebris etiam corporis laboribus operam navabat: itaut nulla vel momenti intercapedo interciperetur, quin & sibi & aliis frugi plurimum esset. Erat nimirum cunctarum virtutum specimen. Ejus vultus verum præ se numen ferebat. Pedes toto suæ vitæ tempore nudos gessit. Signis plurimis fulsit. Quippe qui plerosque vitæ functos ad vitam, lepra, aliisque ulceribus & languoribus confectos ad pristinam secundamque valetudinem revocavit. Luminibus captis visum, auribus auditum restituit. Sæpe ignem nudis pedibus illæsus calcavit, calcariam ardentem & ruinam minantem nudis pedibus ingressus, nudis manibus ne rueret firmavit Dæmonibus obsessos liberavit. Nec prophetiæ munere caruit: nam divino afflatus spiritu praeque præcinnuit " & præterita, alias sibi ignota, aperuit." Sæpe plures dies ac noctes mansit impastus. Sanctam quadragesimam totam absque cibo potuque transegit. Carnes nunquam comedit, quin etiam suis Cœnobitis carnibus, ovis, lactariisque, infirmitatis tempore excepto, & tum consulente medico, penitus interdixit. Ejus sanctitatis nomen ad Ludovicum Galliarum regem cum percrebuisse, omni posthabita cunctatione rex ipsum summa veneratione ad se se accersivit. At ille nonnisi Sixti quarti summi Præfulis jussu ad eum accessit. Obiit diem suum Turone Galliæ senio confectus unum & nonagesimum annum agens a natali Dominico anno MDVII. quarto Nonas Aprilis, Julio secundo Pontifice, die vero, & hora qua Christus pro humani generis salute, Parasceves inquam & hora nona expiravit, id est more Romano, horas a solis occasu præcedentis diei usque ad occasum sequentis numerando, hora vigesima prima, ut etiam in Evangelii vinea liquet. Sui pridem finis diem, quo e vita hac excessit, suis alumnis Christi exemplo quam humiliter pedes lavit, Eucharistiæque viaticum multis obortis lacrimis suscepit. Qui a Leone decimo post Christum natum anno MDXIX. in numerum Sanctorum relatus est. Sed de die Romano in Dig. scribitur, & de horis Martialis libro quarto. Paulæ clara vina fiunt, & dulce, vernatium dictum, & austerum, laudantur cepurica. Fiunt & figlina opera, e quibus phialæ & ollæ laudantur. Erat hic palma frugifera, sed agitata vento corruit. In hoc agro lapis molaris exciditur, frumentarius & olearius. Mare hoc pisculentum est, in quo verriculis ingens piscium copia, necnon & corallium capitur. Post Paulam fluvius labitur *Thynnaria*

ria dictus, quod contra thynnorum captura fieret. Inde *Leudus* fluvius alter mare influit. A Paula m. p. quatuor (9) (f) *Nicetum* oppidum est, edito loco mari incumbens, quod victorem significat. Hic clarissima vina fiunt, dulcia vernacia dicta, & ficus optimæ, laudantur & persica, & ollaris uva, plerique fructus præcoquantur, ut Putcolis. Ager hic frugifer est. In quo etiam lapis molaris eximitur, frumentarius & olearius, & cos aquaria. Nascitur gypsum & silex. Fiunt palumborum & aliarum avium aucupia numerosa. Ex hoc oppido fuit (10) *Nicolaus* divi Francisci Paulitani socius, integræ ac sanctæ vitæ vir. Post oppidum *Mosa* fluvius labitur. Intus est (b) *Arintha* oppidum inter duos amnes *Emulam* & *Sordum* ab Oenotriis conditum ut Stephanus refert, distat a Niceto m. p. octo. Hic figlina opera pulchra fiunt & præsertim ollæ coquinariæ, & oleariæ. In hoc agro præter cetera ingens cicircularum copia fit, item gossipium, legitur manna. Nascuntur cos aquaria, & silex, & magnesia. Est & (11) *Felum* pagus. Dein est *Castrisfrancum* (12) (i) oppidum edito loco, PANDOSIA olim dicta, quam Oenotrii condiderunt. Quæ Oenotriorum regia fuit, quam *Acheron* amnis, quem *Capinianum* vocant, præterfluit, a quo, ait Plinius, oppidani Acherontini. De qua Strabo libro sexto ita scribit: „ Supra Consentiam paululum Pandosia est validum propugnaculum, ubi Molossorum Alexander rex trucidatus est, Dodonæo deceptus oraculo, Acherontem atque Pandosiam cavere iubente, cum similis appellationis loca in Thesprocio monstrantur agro. Trivertex autem ipsum est propugnaculum, cui Acheron amnis præterfluit. Aliud insuper fraudavit oraculum: Pandosia perdes populum quandoque trivertex. Credidit enim hostium, non suorum cladem ostentari. Oenotriorum quoque regem regiam fuisse Pandosiam memoriæ proditum est. Fuit Alexander a Tarentinis in Italiam accitus, quo ipsis adversus Brettios opem ferret, nam Tarentini per se Brettiorum potentiæ resistere non valebant. De qua re Justinus libro duodecimo ex Trogo Pompejo insit: „ Alexander rex Epiri in Italiam a Tarentinis auxilia adversus Brettios precantibus sollicitatus, ita cupide profectus fuerat, ut in divisione orbis terrarum Alexandro Olympiadis sororis suæ filio oriens, & sibi occidens forte contigisset, non minorem rerum materiam in Italia, Africa, Siciliaque, quam ille in Asia & Persis habiturus. Huic accedebat, ut sicut Alexandro Magno Delphica oracula insidias in Macedonia, ita huic responsum Dodonæi Jovis urbem Pandosiam; amnemque Acherontem prædixerat, quæ utraque cum in Epiro essent, ignarus eadem & in Italia esse, ad declinanda fatorum pericula peregrinam militiam cupidus elegerat. Gessit cum Brettiiis bellum, sed juxta urbem Pandosiam, & flumen Acheronta non prius fatalis loci cognito nomine, quam occideret, interficitur. Moriensque non in patria fuisse sibi periculofam mortem, propter quam patriam fugerat. Corpore ejus Thurini publice redemptum sepulturæ tradiderunt. Id idem Livius ab urbe condita libro octavo scribit. Hanc urbem aliquando Lucanorum fuisse Theopompus apud Plinium tradit. (13) Signabant Pandosii in denario Appol-

Apollinem, & ex postico tripodem. Hic ingens serici copia fit. Nascitur in hoc agro gypsum, & fílex. Non longe (14) (k) *Cyterium* oppidum est, quod literis immutatis *Cyrisanum* vulgus appellat, ab Oenotriis conditum. *Cyterium*, ait apud Stephanum Hecataeus, „Oenotriorum urbs est mediterranea, a qua oppidani Cyterini „Situm est edito loco in radicibus Apennini, cui mons sublimis imminet *Cacutius* ab alto cacumine dictus, nobilibus ac salubribus herbis oppletus. In hoc monte bolum nascitur haud ignobile, & fragarum copia ingens.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Cetrarium*. Hinc fuerunt *B. Antonius* Min. Observ. S. Francisci: ex *Vvadingo* tom. IV. anno 1399. *Franciscus Pyrrinus* Philosophus, Leonis X. Papæ Familiaris, doctissimus: ut ex inscriptione quæ Romæ extat in Basilica S. Laurentii in Damaso.

DEO IMM. SACRVM.

FR. PYRRINO A CITRARIO LEONIS X. PONT. MAX. FAMILIARI, IULII CARDINALIS DE MEDICIS A SECRETIS, HOMINI ET FIDE EXIMIA ET LITERIS AC MORIBVS CVLTISSIMIS VSVQVE RERV ET NATIONVM VARIARVM IN PRIMIS HABITO, IDONEO AD PRINCIPVM CVRAS PARTICIPANDAS INITIO FORTVNÆ SECVNDIORIS EX HVMANIS REBVS EREPTO I. A. SADOLETVS EIVSDEM PONTIFICIS A SECRETIS AMICO OPTIMO BENEMERENTI FECIT. VIXIT ANNIS XXXVIII. NEMINEM VNQVAM, NISI MORTE, OFFENDIT.

Albentius Rossi Eremita, vir integerimæ vitæ, qui totam Calabriam lustrans, elataque voce semper eadem repetens verba Italice, *Fasciamo bene adesso che abbiamo tempo*, Hierosolymam ad sacra loca invisenda se contulit, unde allatam iconem B. Mariæ Virginis *Gratiarum* dictæ, ac miraculis claræ, ad ejus Ecclesiam Romæ juxta Portam Angelicam ab eo erectam conlocavit. Obiit anno 1606. magna sanctitatis fama: ex inscriptio. ne quæ extat in fronte ejusdem Eccle-

siæ. Fanuc. apud Piazzam tract. 1. cap. x. *Franciscus* ex Franciscana Reformatorum familia laicus, morum integritate conspicuus; ex Chronicis M.S. a Martyre laudatis. *B. Matthæus* Min. Observ. ex Martyrolog. & Chronicis Francisc. Pertinet ad Congregationem Cassinensem, tamen Episcopus Sancti Marci aliquod sibi jus competere prætendat, ut ait Dominicus Martyre in suo MS.

Prope *Cetrarium* ad mare est oppidum *Diamas*, vulgo *il Diamante*, a flumine vel ab antiqua arce nomine accepto, anno 1638. extructum, satisque habitatoribus refertum. In Dicclesi S. Marci.

2. *Vardia*. Nunc vulgo *la Guardia*. Ibi laudabilis consuetudo, quæ cautum est, ne vir pro dote sibi plus quam sex scutata illius monetæ ab uxore ducenda exsolvi audeat; non ita alibi. Est in Dicclesi Consentina.

3. *Fiscaldum*. Ex variis oppidulis in unum confluentibus ædificatum, ut constans traditio est. Quidam putant a loco ubi *Fons calidus* erat appellatum fuisse. Fuerunt ex hoc loco *Benedictus* Augustinianæ familiæ sanctitate & miraculis clarus: ex Thoma Herrera in Alphabeto Augustiniano lit. B. *Vienna* mater S. Francisci de Paula Ordinis Minimorum, ex Isidoro

Tof-

Toscana in vita S. Francisci. Nostris fere temporibus *Bernardinus Plafina* Ordinis Minimorum Generalis, inde Episcopus Opedensis: obiit 16. Februarii 1697. *Antonius Plafina* M.C. V. Judex, & *Joannes Baptista Picardus* Ordinis Minimorum Provincialis emeritus. Vivit modo *Antonius Maria Sanctorus* ex Minimorum familia Episcopus Scalensis, & Ravellensis ann. 1732.

4. *Hetriculum*. Vulgo *Lattaraco*. Fuerunt ex hoc loco *Joannes Baptista*, & *Martinus* ex Minimorum familia obliti, morum integritate conspicui, quorum ille Ferrariae obiit 1618. hic vero Romæ ut prædixit die 24. Decembris 1624. ex MS. Martyrensi. *Laurentius de Fusco* in Regno Neapolitano Regius Auditor: ex Amato Pantop. Calab. Est in Diœcesi Bisiniana.

5. *Toranum*. Ex hoc loco fuere *Carolus Papus* Regi Ferdinando apprime charus, muneribusque auctus; ut ex Regio Diplomate 26. Julii 1505. & MS. Gualt. Nostris fere temporibus *Pompejus de Falce* & *Dominicus Baviera* Philosophi, & Medici præstantissimi. Vivit nunc *Antonius Cribarius* ex Minimorum familia eruditissimus, amicus noster. Est in Diœcesi Bisiniana.

6. *Regina*. Hinc fuit *Joannes* ex Minimorum familia laicus morum sanctitate conspicuus: obiit Romæ 2. Oct. 1663. ex M.S. Martyrenf. *Joannes Pizzgullus* Presbyter Collegii Sancti Francisci de Paula de Urbe ad Montes dicti fundator insignis, ut ex Inscriptione quæ extat in Ecclesia ejusdem Collegii Calabri.

D. O. M.

JOANNI PIZZVILLO PRESBYTERO CALABRO REG. NÆ DIOEC. BISIGNANEN BENE DE ORDINE MINIMORVM MERITO HVJVS STVDIORVM COLLEGII FVNDATORI NONAGENARIO FERREDEFVNCTO XIV. KAL. SEPTEMBRIS MDC. XXIII. FRATRES EJVSDM COLLEGII ET PROVINCIÆ EX ASSE HEREDES POSVERE. ANNO DOMINI MDC. XLVI.

Petrus de Marina Presbyter, Theologus, Urbano VIII. charus, scripsit *Commentaria super Canticis Cantico- rum Romæ edita 1669. in 8. apud Mancinum*.

7. *Montaltum*. Civitas nobilis; Sybaritæ, Thurinæque Reipublicæ focia, tellus aprica, undique Crathide, Annoja, Ferreira, Mosca, Manilianno, ac Septimio amnibus irrigata. Floruit semper ingeniis, insulis, clypeis, togis. Anno 1617. erecta fuit Academia celebris *Montaltina* appellata, postmodum *Incultorum* nomine insignita, in quam sub Flaminio Zumbini Principe sive Archiagricola & nos cooptati fuimus. Ex hoc loco fuerunt *Joannes Baptista de Paula* Episcopus Bisinianensis; ex Ughello tom. 1. *Franciscus Molli* ex Minimorum familia Civitatis Legatus in Hispaniam ad confirmationem privilegiorum a Philippo III. expetendam, quam & obtinuit: ex M.S. Martyrenf. *Joseph Carnevallius* scriptor celebris in sua Historia Sicula Neap. 1591. *Marcellus Palmerius* Ordinis Minimorum Generalis emeritus: ex Lanovio in Chron. *Paulus Antonius* ex Carmelitarum familia Mathematicus: ex M. S. Gualterii. *Petrus* Capuccinorum Instituti laicus sanctitate conspicuus: ex Chronicis anno 1598. *Raymundus Accomus* Prorex utriusque Calabriae anno 1338. ex Gual. *Simon Alimena* S. Francisko de Paula charissimus, eleemosynarius in-

IN GABR. BARR. LIB. II. CAP. V :

73

insignis : ex literis S. Francisci, alique quos videre poteris apud *Eliam de Amato* Carmelitam eruditissimum, ejusdem Civitatis in sua *Pantopologia Calabra*, quam emunctæ naris viri accuratiorem desiderabant. Vivit nunc *Franciscus Zaverroni* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, S. Inquisitionis Qualificator, patriæ decus & ornamentum. *Antonius* stater ejus Presbyter doctrinæ & prudentia clarus plurimum Episcoporum atque Archiepiscoporum, nunc Annibalis Albani Cardinalis S. Clementis nuncupati Episcopi Sabinenfis meritissimi Vicarius Generalis, edidit librum *Apologia Istorica critica legale &c.* Romæ 1735. *Angelus* itidem eorum nepos eruditissimus edidit epistolas duas Apologetico - Criticas pro Bruttis ann. 1734. *Carolus Nardus* eruditissimus. Est in Diocesi Consentina. Juxta Montaltum extat oppidum *Sambenedictum* appellatum quod ad Diocesim Besidianensem pertinet, *Ullanum* antiquitus, ut vult Carnevalius in *hisor. Sicula*. Sedes olim Episcopalis, ut ex inscriptione in baculo pastoralis vetustissimæ iconis S. Nicolai. In ruderibus hujus oppidi inventa est urna quædam affabre expolita, quæ in Ecclesia Parochiali pro aqua lustrali asservatur cum epigraphe D. M. L. AVRELIO STEPH. PROC. AVHEREDIS AVGVSTI. Patria fuit *Stephani Rodatà* Presbyteri, eruditione in utraque lingua, & morum integritate conspicui. Vivit nunc *Samuel* ejus frater Archiepiscopus Berensis, ejusque Nepos Pompilius in Bibliotheca Vaticana linguæ Græcæ Apostolicus Scriptor, uterque eruditissimus, & amicus noster. Hic nuper exstructum est Seminarium.

pro adolescentibus instituendis ad utramque linguam, qui possint, Episcopo ad id constituto, ad sacros Ordines Græco ritu promoveri : idque insigni paternaque munificentia Clementis XII. Pontificis Optimi Maximi ex nobilissima Corfinorum familia, Principis Romanæ magnificentiae restitutoris, ac tam de tota Christiana Republica quam de Calabra natione optime meriti, ut ex inscriptione ibidem apposita.

CLEMENTI XII P. O. M.
CUI
RARA PLANE FELICITATE
CONTIGIT
QVOD SVSPICIS, VIATOR, DIVTIVS
EXPETITVM
COLLEGIVM
AD IVVENTVTEM ITALO-GRÆCAM
IN EA, QVAM EX EPIRO
MAIORES A CERVICIBVS GRAVE
TVRCARVM IVGVMAVERTENTES
HVC TRANSTVLERANT
PIETATE AC BONIS LITTERIS
INFORMANDAM,
COLLATO MANV BENEFICA ÆRE
MVLTIO,
CVMVLATIVS AGGESTIS BENEFICII
MVNIFICENTISSIME CONDERE.
MON. POS.
AN. DOM. MDCCXXXIII.

Provinciam hanc, Samueli supra laudato, & Josepho Catalano Presbytero Congregationis S. Hieronymi Charitatis de Urbe, viro Clarissimo, mihiq; familiarissime juncto conceditam, summa diligentia, ac felicitate absolutam vidimus.

Prope Sambenedictum extat & vicus vulgo *li Marri*. Anno 1711. S. Congreg. Decreto Diocesi Besidianensi adjudicatus fuit.

8. *Paula*. Urbs Alphonfi de Aragonia & Philippi III. privilegiis aucta : quorum ille in Diplomate VIII. Kal. Februarii 1444. Paulitanos cives ob præclara eorum merita Nobiles, egregios, & fideles appellat, ac de patris sui

obitu certiores reddit; iste vero in Diplomate XVI. Kal. Decembris 1613 Civitati decem textginas sericas extruendi potestatem fecit. Diplomata in ejus archivo asservantur. Extat & arx militibus munita. S. Franciscum Ordinis Minimorum fundatorem habuit sanctitate, & miraculis toto orbe clarissimum, ex Jacobo Martolilla, aliis Martorella Consentino, & Vienna a Fisco nato anno 1416. ut ex Bulla Canonizationis, non 1437. ut Bollandus fert, quod postea & ipse advertit. Unum hic annotare sufficiat, Sanctissimum Patriarcham filios suos Minimos appellari voluisse, *Qui*, ut ait S. Hieron. epist. ad Rustic. Monac. *omnium fuerint minimi, ut primi omnium fierent: quos nec esuries aliquando nec saturitas superavit: qui paupertate letantur, quorum habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est.*

Fuit ex hoc loco *Alexius* S. Francisci nepos in Gallia educatus, ubi filios genuit, Regi Christianissimo apprime charus: ex Lanov. in Chron. *Jacobus* S. Francisci pater, qui post vitam sanctissime traductam inter tanti filii amplexus animam Deo reddidit: ex eod. Lanov. *Nicolaus* S. Francisci alter nepos ab eo primum resuscitatus, postea alumnus, sanctissime obiit: ex eod. *Nicolaus Piccardus* eadem nocte natus qua S. Franciscus, Regi Ferdinando charus, in Hydrunti obsidione a Turcis in odium fidei truncatus capite, martyr occubuit die 7. Februarii 1481. vivente S. Francisco, qui hoc ejus fratri prænuntiavit: ex Gualterio lib. I. cap. LVI. *Nicolaus Zingonus* eadem etiam nocte natus, Regi itidem Ferdinando charus, Dux triremium: ex Francisco de Longobardis super epistol. XLIIII. *Bernardus Piccardus* Dux

exercitus Ladislai Regis anno 1404. ex MS. Gualt. *Dominicus* Sacerdos, aliusque ejusdem nominis laicus ex Minimorum familia Sanctitate conspicui: ex Chronic. Florius ex Augutina familia doctissimus: ex Herrera in Alphab. *Franciscus* ex Franciscana familia Reform. tertarius vitæ austeritate mirabilis: ex memor. convent. S. Franc. ad Ripas. *Franciscus de Lembo* S. Francisci civis sui verus imitator, sanctitate & miraculis clarus: ex Chron. *Franciscus* itidem ex Dominicana familia doctrina & pietate illustris, in Insulis Philippinis a Philippo IV. Episcopus Manilensis nominatus anno 1664. & ab Alexandro VII. confirmatus: ex Fontana in monum. p. 1. *Franciscus Spinellus* Instituti Capuccinorum Theologus celeberrimus & scriptor illustris: ex Toppio & Vvadingo. *Gregorius Carbonellus* Ordinis Minimorum Generalis sub Paulo V. Archiepiscopus Neocæsariensis: ex Lanov. in Chron. *Isidorus Toscanus* ex Minimorum familia celebris scriptor edidit librum *Vita di S. Francesco di Paola* aliaque ex Nicolao Toppio in Bibliothec. *Marius Carbonellus*, Ducis Mantuæ Senator: ex MS. Gualterii. *Scipio Amendolilla* a Carolo V. Eques creatus, & muneribus ob res bene gestas insignitus: ex MS. Gualt. *Persius Romanus* Parochus vitæ integer, & excellentissimæ Charitatis. *Thomas Maria Francia* ex Dominicana familia anno 1697. Episcopus Auriensis, *Antonellus Catalanus* Vir nobilis æque ac pius, a Sancto Francisco in Galliam transitorio sui Conventus Procurator constitutus, ut ex monumento autographo. *Franciscus Catalanus* poeta celebris, cujus opera extant penes Josephum filium, quæ ego vidi, utinam excudenda.

Mar-

Marcus Antonius Curatolus Jurisconsultus celebris, & Cathedratice in Urbe Neapolitana, ubi Italice publici juris fecit: *Discorso Genealogico della Famiglia Nardi*, ann. 1720. *Antonius Piscione*, & *Fabritius Virgopia* in jurisprudentia celebres & publici in eadem Neapolitana Urbe Cathedratice ad nostram memoriam usque, alique non pauci apud nostros & externos celeberrimi. Vivit modo *Joseph Maria Perrimerzi* Ordinis Minimorum ex Episcopo Opedensi Archiepiscopus Bostrensis, notæ eruditionis vir, celebris in tot operibus ab ipso excusis, excudendisque, quorum non est hic locus elenchum texere. *Franciscus Mazzei* ex Minimorum itidem familia Provincialis emeritus. *Josephus Catalanus*, de quo supra num. 7. in suis operibus: *In Epistulas S. Hieronymi: De codice Sancti Evangelii: de Vita Ven. Ser. Dei Bartholomæi de Quental Viri sancte Apostolico Spiritu pleni; Commentarii in Canones*, nuper in Urbe editis, aliisque postmodum edendis clarus *Thomas Maria Catalanus*, ejus Frater Dominicanæ familiæ Sacræ Theologiæ Magister & Concionator eximius, opuscula Theologica & conciones quamprimum est editurus. Ceterum hujus civitatis historiam modo scribit *Joseph Maria Catalanus* ex Minimorum Familia, ut super laudatus *Josephus Catalanus* ejus frater mihi retulit.

9. *Nicetum*. A verbo Græco Νίξιν *victricia*. Nunc aliis S. *Lucido* pen. br. aliis S. *Lucito* pen. long. Hic Templum fuisse extructam nonnulli eruditorum contendunt, quod verosimilius existimo. Vide supra num. 5. Hic etiam adversus Manfredum Re-

gem ab Innocentio IV. per Archiepiscopum Consentinum S. Sedis Legatum Cruciatæ indictæ est, cujus summus ductor extitit Petrus Ruffus: ex MS. Mart. Hoc oppidum ad Archiepiscopalem mensam Consentinam aliquando pertinebat, sed nescio qua permutatione Ecclesiæ indemnitate postea, consultum fuerit. Vide Privilegia, inter quæ unum adest sub die 8. Septembris 1501. Joanne de Aragonia Archiepiscopo.

10. *Nicolaus*. Hic cum S. Francisco fuit, quando fretum Siculum mirabiliter super pallio trajecit, ut ex Chronic. Fuit ex hoc loco *Joannes & Nicolaus* alter focii itidem S. Francisci, quem hic gloria circumdatum aliquando vidit: ex Chron. Est in Dicecesi Consentina.

11. *Felum*. Nunc S. *Fili*. Ex Arinthæ pago oppidum nobile, satis habitatoribus refertum: Patria *Joannis*, & *Joannis Baptistæ* ex Minimorum Familia morum integritate confuorum: ex M. S. Mart. Ex hoc loco etiam fuit *Aquilantes Rocchetta*, Eques S. Sepulchri, qui opus edidit *Peregrinazione di Terra Santa* apud Alphonsum de Insula 1630. Est in Dicecesi Consentina.

12. *Castrifrancum oppidum edito loco, Pandosia olim dicta*. Nonnulli Pandosiam *Mœnecinam* faciunt oppidum paulo remotius a Castrifranco: sive autem hoc, sive illud Pandosia, fuerit, incertum: utrumque vetustissimum est. Conjicimus siquidem post Pandosiæ destructionem ad alterutrum saltem plerosque accolæ confluisse. Vide quæ adnotavimus supra n. 5. & infra cap. 9. num. 1. Est in Dicecesi Consentina.

13. *Signabant Pandosii*. Præterea

signabant hominem galeatum, & ex postico hominem turritum cum epigraphe ΠΑΝΔΟΣΙΕΩΝ. Golt. tab. 23. n. 10. Jovem laureatum cum epigraphe ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ, & ex postico equitem armatum alium occidentem cum epigraphe ΝΙΚΙΑ, non sine allusione ad Niciam Consentinum qui Alexandrum Pyri regem trucidavit. Golt. tab. 25. n. 5. Item Caput mulieris cantica & inauribus ornata cum epigraphe ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ, & ex postico hircum jacentem cum eadem epigraphe Golt. tab. ead. n. 6. Extat & aliud oppidum *Maranum* dictum, sed a nostris scriptoribus prætermisum, quod domus disjunctæ sint, & veluti per agrum disseminatæ. In eadem Diocesi.

14. *Cyterium*. Vulgo *Cerifano*. Ex hoc loco fuerunt *Antonius* ex Dominic. familia Soriani in tetramotu ob-
rutus, morum integritate conspicuus: MS. Mart. S. *Ugolinus* Minorita, S. Danielis sociorum unus, Martyrio coronatus: ut ex epistola authentica, quæ in conventu Aræcæli Romæ asservatur & a Dominico Martyre in suo MS. recensetur. *Nicolaus* ex Franciscana Reformata familia, sanctitate & miraculis clarus: ex Chron. MS. a Martyre laudatis. *Franciscus* ex Minimorum familia, vitæ integer, qui in primæva Ordinis fundatione plurimum laboravit; ex Chron. alii-
que non pauci literis & pietate clari. Quæ de Cerifano infra adducit Sertorius Quattrimanus satis incerta sunt. Est in Diocesi Consent.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Hetriculum oppidum, quod vulgus corrupte Lataracum appellat. Cur Lataracum Hetriculum olim? Affinitas vocum non ea est, ut facile probare possit. At fama est, & ita vulgo existimatur: malus est harum rerum existimator vulgus, facileque in errorem ducit quos illi plus habent fidei quam par est. Verba Livii nihil ad rem.*

(b) *Toranum oppidum hanc Dapetiam esse arbitror. Toranum Dapetia? Unde hoc? Livius nihil probat, imo corruptus Livii probat codex; & legendum Lampetia.*

(c) *Regina oppidum olim Herinum. Fortasse non omnino vanum; nam vocum affinitas, ubi nihil aliud obstat, maximo est in his rebus argumento. Credunt eruditi sic dictam, quia in edito colle sita, & tamquam Regina*

superstat planitieci quam Crathis amnis alluit, vel quia a *Regina Margarita* instaurata sit, & muro & arce munita.

(d) *Montalum Civitas, Uffugum olim. Cur Montalum Uffugum olim? aut quid Livius ad rem? Extructum scribunt eruditi ex ruinis Ullani, vel Dragolini oppidi, quod dirutum credunt a Saracenis, dictumque Montalum, quod in edito colle sit situm.*

(e) *Paula &c. Patycos olim. Ita omnes passim recentiores, nixi, ut credo, nominis affinitate. Ego quid certe affirmem non habeo. Sunt qui credant a Paulo Colonia ductore denominatam.*

(f) *Nicetum. Sanctus Lucidus cum in clarissimo & aprico colle locetur, ut Phœbum venientem & recedentem intueatur, non injuria hoc no-*

IN GABR. BARR. LIB. II. CAP. VI.

77

nomine appellatur. Nostri Annales *Nicetum* vocant, *Jovius Tensam* putat, atque ita omnino credendum est ex *Paufania*.

(g) *Vernacia dictum*. Vinum, quod *Vernacia* vulgo dicitur, quia hierno tempore ut plurimum bibitur, vinum *Rheticum* appellatur apud Latinos, non autem *Vernacium*, ut hic.

(h) *Arintha oppidum* nunc *Rende*. Ita nostri Annales.

(i) *Castrumfrancum*, *Pandosia olim*. *Castrumfrancum* non est *Pandosia*, nec *Acheron* fluvius est, qui nunc *Campagnano*, ut vult *Barrius* ex *Martyrano*, & ut constans est apud omnes, & inveterata opinio. Sed novum est Oppidum a Gallis extractum, quasi *Castrum Francorum*. *Pandosia* vero est quæ nunc *Mœnecina*, vel ut

dicitur *Menicino*: & *Acheron* fluvius dicitur hodie *Merenfato*, *Arconte* vocant incolæ, qui *Mœnecinam* veterem præterfluit. Nec obstat *Stephanus* mentionem fecisse & *Pandosie* & *Mœnecine*; nam *Stephanus* parum prudens in hoc binominem Civitatem in duas plerumque partitur. Vel dicendum *Pandosiam* esse *Mœnecinam* veterem. *Mœnecinam* esse oppidum quod nunc *Menicino* dicitur.

(k) *Cyterium oppidum*, quod literis immutatis *Cyrisanum* vulgo appellat. *Cerisanum* novum est oppidum a *Cerasorum* copia dictum, ut *Martyranus* auctor est; nec est antiquorum *Cyterium*, ut vult *Barrius*. Quare *Sardinus*:

Æternum Cerasus nomen depromsit ab Urbe.
Æternum Oppidulo nomen & ipsa dedit.

C A P U T V I .

De Consentia, vetustissima ac celeberrima urbe, ejusque amnibus Crathide ac Basento.

Inde in meditullio est (1) *CONSENTIA*, civitas nobilis divitiis pollens & vetustissima inter *Crathim* & *Basentum* amnes, ab *Auxoniis*, aut certe ab *Oenotriis* condita. Nam, ut dixi, ante *Oenotri* & *Peucentii* in *Calabriam* adventum *Aschenazi* posterii *Auxones* sive *Auxonii* a Græcis dicti universam regionem, urbes in ea rare tamen condentes, incoluerunt. Inde *Oenotrii* advenæ urbes in ea crebras extruxerunt. Post vero *Trojanum* excidium, præter alios Græcos, *Phocenses* & *Philoctetes* multas urbes in ea condiderunt. Est *Consentia* declivi loco sita *Septentrionem* spectans, atque a *Niceto* idest *Tyrrheno* mare, m. p. duodecim distans. Ab urbe ad orientale usque fretum vallis est amœnissima ad xl. m. p. longitudine, *Crathi* fluvio nobili & pisculento, de quo alibi plura, aliisque plurimis fluviis, qui *Crathi* miscentur, irrigata, ac crebris oppidis in speculis collibusque sitis, ac villis undique cincta. Nam parte læva sunt *Domanicum*, *Mœnecina*, *Caroleum*, *Pandosia*, *Arintha*, *Montaltum*, *Regina*, *Lataracum*, *Toranum*, *Marcum*, *Rogianum*, *Fagianum*, *Tarsia*, *Terranova*, & *Albanorum* vici complures. Parte vero dextera sunt *Castionum*, *Lucii*, *Rosæ*, *Acra*, *Besidia*, *Coriolanum*, & itidem *Albanorum* vici frequentes. Quæ vallis rerum omnium ubertate referta est, nam frumenti, & alicubi vel siliginis & alia.

aliarum frugum ferax est. Fiunt omnis generis fructus optimi in quibus castaneæ laudantur, non quæ ex nativis, sed ex ipsitis castaneis proveniunt, unde & infertas castaneas vulgus appellat. Fiunt item hortensia non vulgaria, ac vina, olea, mella, lina, cannabis, gossipium, sesama clara, legitur passim manna. Extant & læta pabula, atque in planis aucupia, in montibus venationes perpulchræ fiunt, Sunt & silvæ glandiferæ, & silvestres. Fluvii omnes, quibus, planities hæc ex utraque parte irrigatur, piscosi sunt, in quibus, præter ceteros pisces, torentinæ capiuntur. Cingitur & utrinque Consentia ditioni suæ subjectis crebris Castellis, de quibus mox. Est Consentia sedes Archiepiscopalis, cui Montaltina sedes adjuncta est. Quam una ex antiquioribus ecclesiis regni Siciliae esse Innocentius Papa hujus nominis tertius ad Consentinum Archiepiscopum scribens asserit, cujus consuetudines, quod sacris canonibus non contrarietur, immutari nolit. De qua Joannes Joachinus Abbas super Esaïam inquit: „ Licet „ opprimi habeat in futurum ecclesia Consentina, quæ cum Jezrael „ Carmelo, tertio Regum, vicina concordat in spiritu; ad eam tamē „ men ac si ad alteram Bethlehem Angelus sani consilii dirigetur. Qui „ filios ejus ad interiora solitudinis transferat, & seculares Ægyptios „ tyrannorum furiis derelinquat „. Julianus Episcopus Consentinus interfuit Synodo Constantinopolitanae sextæ, quæ sub Agathone Papa celebrata est. In æde Episcopali multorum sanctorum frusta aservantur. Sunt enim calvitium Gregorii Nazian. brachium Martini Episcopi, brachium Hippolyti, & brachium Bernardi Abbatis, tibia beati Hieronymi, fructum crucis dominicæ, & crucis Andreæ Apostoli, pollex Rodos, qui fuit unus ex lxxii discipulis. Est & arbuscula & arcula cum fructis offeis multorum sanctorum. Item in ara maxima recondita sunt frusta crucis dominicæ, vestis beatæ Mariæ Virg & manna Joannis Evangelicæ Pauli Apostoli: frusta Annæ. Simeonis justī, Marci, & Lucæ Evangelistarum, Stephani Prot. Dionysii Areopagitæ, Xisti, Corneli, Silvestri, & Damasi Rom. Pont. Blasii, Laurentii, Anastasii, Priscæ, Martini, Nicolai, Hilarii, Basilii, Malachiæ, Mariæ Magd. Theclæ, Sabinæ, Agathæ, Lucæ, Euphemie, & Samaritanæ, cum qua loquutus est Dominus. In ara a parte merid. sunt frusta Joannis Bapt. Zachariæ patris ejus, Josephi ab Arimathia, Eufratæ, qui fuit unus ex lxxii. discipulis, Fabiani Papæ, Donati, Gervasii, Protasii, Sebastiani, Luciani, Juliani, Bonifacii, Pantaleonis, Cosmæ, Eustachii, Marcellini, Antonii Abbatis, Macharii Abbatis, Constitii & Justinæ In ara a parte Aquilonari, beato Petro & aliis Apostolis dicata, recondita sunt frusta crucis dominicæ, pars crinum Petri Apostoli, frusta Pauli, Andreæ, Iacobi, Philippi, Matthæi, Mathiæ, & Bartholomæi Apostolorum, Clementis & Bonifacii Rom. Pont. pars crinum Gregorii Papæ, frusta Ioannis Chrysostomi, Camefini, & Cataldi Episcoporum, Rodos, Nerei, Achillei, Mercurii, Christophori, Georgii, Dariæ, Vitaliani, Helenæ Augustæ, Cæsarii, Cyriaci, Tiburtii, Pancratii, Lucæ, Geminiani, Primi, & Feliciani, Felicitatis, Lucæ, & Agnetis. In templo Minorum beati Ioannis ejusdem ordinis cœnobitæ corpus quiescit.

Fuit

Fuit Consentia, ait Strabo, Brettiorum Metropolis. Quam Annibal, capta Petelia expugnavit, quæ ante annum cum aliis multis circumvicinis urbibus in fidem P. R. rediit, ut scribit Livius. Erat Romæ statua qua Consentini (a) Julium Agrium donarunt. In cujus superiori parte hi versus dimidiati extant:

JULII. ARCIANI V.C. ET IN L.

In base vero statuæ:

JULIO AGRIO TARRUTENIO MARCIANO V. C. ET IN L. NOBILITATE, JUSTITIA CLEMENTIA. CONSPICUO ET A PRIMO ÆTATIS FLORE, PROBATA QUÆST. CANDIDATO PRO CONSULI SICILIÆ, PRO CONS. ORIENT. LEGATO AMPLISSIMI ORDINIS TERT. VRBI. JUDICI. SACRARUM COGNITIO. ITERUM OB EGREGIA EIUSIN SENA... QUOD ILLIS SUMMUS IN CUJUS LOC. PER ANNOS TRIGINTA SENTENTIA... VETUSTATE PRÆLUCET. EIQUE EA... HONESTA SEV IUSTA CONSEN... NOBILISSIMUS ORDO CONSEN... STATUAM MERITA EIUS PERPETUA ÆTATE PRIMUS AGENS CUM SVIS.

In Basenti alveo sepultus est Alaricus Gothorum rex, qui Redagaso fuerat successus. Ait enim Jernandes eo in libro, quem de rebus Get. scripsit: „ Alaricus subito immatura morte præventus rebus excessit humanis. „ Quem Geti nimia dilectione lugentes Basentum amnem juxta „ Consentiam civitatem de alveo suo derivant. Nam hic fluvius a „ pede montis juxta urbem dilapsus fluit unda salutifera. Hujus ergo „ in medio alveo collecto captivorum agmine sepulturæ locum effodiunt, „ in cujus foveæ gremio Alaricum cum multis opibus obruunt, „ rursusque aquas in suum alveum reducentes, ne a quoquam quandoque „ locus cognosceretur, fossiles omnes interimunt. Id ipsum scribit Paulus Diaconus. Apud (2) *Basentum* quoque Otho Federicus Cæsar a Basilio Constantinopolitano rege superatus (b) scapham conscendens salutem sibi fuga quæsit. (c) Afrorum rex quidam, qui magnam Calabriae partem occupaverat, cum Consentiam oppugnat, fulminis ictu divinitus in ipsa oppugnatione interiit. Fuit Consentia depopulata & combusta ab Agarenis anno a partu virgineo Dcccclxx. Ioanne xiiii. Pontifice. Hic nobile emporium quoto quoque anno celebratur, fiunt opera figlina, & præter reliqua ferramenta, cultri fiunt. Atque, quod civitas in umbilico fere Calabriae sit, & rerum ubertate polleat, regionis Præses residet. In Consentino agro, ait Varro rei Rust. libro primo, pomus bifera erat: quam tamen Plinius libro xv. triferam fuisse dicit. Nasceitur in hoc agro vinum bonitate mirificum, cujus meminit Plinius libro xiiii. illud inter præclara Auxoniæ idest Calabriae vina enumerans. Ubi sic scribit: „ Verum & longinquiora Italiae ab Auxonio mari non carent gloria Severiniana, & Consentia genita, & Temsa, ac Balbia, Lucanaque antecedentibus „ Thurinis. Omnium vero eorum maxime illustrata Messallæ potu „ ac salute Lagaritana non procul a Grumento nascentia „ Laudantur præter cetera hortensia & Consentinae intubi sativæ, & brassicæ. Fit & coriandum & fœnogræcum, & castaneæ, quas insertas vocant, quod ex insitis castaneis fiant, sunt. n. crassæ & oblongæ (3). Secundum Consentinam arcem quæ imminet urbi, aurum & argentum & plum-

& plumbum nasci fertur . Fiunt opera figlina . Sunt in Consentino agro silvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ . Est & in hoc agro *Sila* silva picis nobilis . De qua Strabo libro sexto sic scribit . „ Est „ silva picis ferax optimæ Brettiana dicta proceris arboribus , & „ aquis recentibus referta ad stad. DCC. longitudinis „ . Meminit & Silæ Maro lib. xii. quam vocat ingentem , & pulchrorum taurorum armentis frequentem esse ostendit . Meminit & Sallustius de fugitivis loquens . Hanc inter memora Vibius ponit . Est & crebris & iis pisculentis fluviis oppleta , quorum torentinæ laudatissimæ sunt . Arborum mira est frequentia ac varietas ; nam alicubi pinastri frequentes tantum nascuntur , alicubi (4) tedæ crebræ : alibi aliud arborum genus . Atque ita tam vasta Silva arborum varietate distincta est , ut id naturæ opus mortalium solertia distributum videatur . Est & Silva hæc venationi & pabulis mirifice accommodata . In loco *Miliano* dicto sal fossile ; in loco , cui *Machia germana* nomen est , aurum & plumbum ; in *Collenigro* dicto lapidem molarem nasci ferunt . Nascitur & in *Sila* hac frutex rubo minori similis fructus ferens similes fragis paulo minores , gustu suaves „ & odoratos „ (d) *frambofos* vocant . Nascitur & arbor , (5) (e) *cacomalum* vocant , fructus ferens similes prunis colore electri . De hujus Silvæ pice meminit Columella libro xiii. & Vegetius sæpe libro quarto Veterinariæ , & Scribonius Largus medicus qui Tiberii principatu fuit . Celebratur & hæc pix a multis medicis . Dioscorides enim libro primo eam commendans ait : „ Pix privatim sicca vel spissa pro- „ batur , quæ pura pinguisque est , odorata , resinosa & leviter ruti- „ la , talis Lycia & Brettia conjuncta est simul picis & resinæ natu- „ ra „ . Meminit & Galenus Antidotorum libro secundo in emplastro Menippi ; & libro tertio de copia medicamentorum , & de compositione pharmacum libro octavo , & alibi : Item Paulus Aeginates in tertio libro de arte medendi , & Aetius libro xv. Plinius etiam libro quartodecimo c. 20. eam impendio commendat ait enim . „ Pix in „ Italia ad vasa vino condendo maxime probatur Brettia . Fit e picea „ resina „ Et rursus . „ Picis duo genera , spissum & liquidum , spif- „ farum utilissima medicinæ est Brettia , quoniam pinguisissima utraf- „ que præbet utilitates „ . Et libro xv. Picinum oleum laudans docensque quomodo fit , inquit : „ Oleum in Italia fictitium picinum „ dictum fit cum concoquitur , velleribus supra halitum ejus expan- „ sis atque expressis , probatum maxime e Brettia resina , est enim „ pinguisissima & resinosissima .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Consentia* . Plerique *Brettiam* *culem* lingua Ægyptia significat , & a Bretto vel Brento Herculis filio , & *Zen* *Zen* quod *Jovem* exprimit patrem *Italiam* appellatam autumant , postea *Herculis* , a quo fortasse etiam *Consus* , *Consentiam* ab incolarum *consensu* qui *qui Deus* consiliorum fingeatur . Huic *ad opinionem* novæ urbis confluxere . *sub terra* in circo maximo ara dedica- *Sed verosimilius a Con* , quod , ut supra *ta est* , nec aperiebatur , nisi ludis Cir- *lib. I. Cap. II. n. 4. adnotavimus* , *Her-* *censibus* , ut ostenderetur consilia te- *ta*

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VI.

81

ita esse debere. Extat inscriptio a Panvino de ludis adducta, quæ in Circo maximo effossa est.

CONSUS CONSILIO
MARS DUELLO LARES
COMITIO POTENTES.

Hercules quippe sine Minervæ ope ac consilio nihil agebat, ut ait Dionysius Halicarnassicus to. II. Ἡρακλῆς δὲ σὺν τῇ Ἀθηνᾷ πάντα κατόρθωσε τὰ ἐπιταχθέντα. Hercules cum Minerva laborum munia explevit omnia. Quinimo Consentes Dii erant consilarii Jovis. Enn. apud Apol. de Deo Socrat. S. August. de Civit. lib. IV. cap. 23. Martian. Capell. de Nupt. Philol. Vide Dissertationem de origine Bruttiorum. Hic Ludovici III. Regis cum Margaritha Sabaudæ Ducis filia celebratæ sunt nuptiæ ann. 1434. Verum sequenti anno interijt; ac sepultus fuit in Ecclesiæ Archiepiscopali ubi ejus tumulus invistitur. Extat Consentiæ Academia celeberrima ac vetustissima Constantium appellata, a Jo. Baptista Constantio Archiepiscopo de eadem

optime merito, qui anno 1591. ad Consentinam Cathedram evectus est; sed longe ante illum Comitia literaria Consentiæ celebrabantur. Nec nisi viri selectæ doctrinæ atque eruditionis admitti hætenus consueverunt.

2. *Apud Basentum.* Vide adnotationes lib. I. cap. XIX. num. 3.

3. *Secundum Consentinam arcem.* Extabat alia antiquissima arx juxta monasterium vulgo *le Capuccinelle*. Ibi enim effodiendo in ruderibus reperta est inscriptio: VALERIUS FLACGUS A. F. BRETICAM ARCEM IMPENSA SVA RESTITUIT. Constat siquidem ex Petavio Consulatam Valerii Flacci sub anno Urbis conditæ 493. contingisse.

4. *Teda crebra.* Et his pix conficitur ad naves picandas, aliosque usus. Vide Plin. lib. XVI. cap. XII. Utuntur accolæ etiamnum pro facibus, quas alicubi vulgo vocant *deda*, alibi *lume*.

5. *Cacomalum.* Vulgo *Cacomilia*; a verbo Græco κακός malus quod, in edendo, palato male sapiat.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Julium Agrium Romanum Consentini statua donarunt.* Quæ etiamnum extat Romæ cum dimidiatō elogio literis vetustate consumptis. Idque mihi ostendit Joannes Dominicus Sorrentinus, vir probus, & prudens, & summā mihi familiaritate conjunctus.

(b) *Scapham conscendens.* Diximus hoc falsum esse alibi; ac de Basento in Lucania posito intelligendum?

(c) *Afrorum Rex quidam. Abra-*

ham Maurorum Rex dum Consentiam oppugnat, fulmine ictus expiravit, & Consentiam obsidione liberavit, ut habetur in libro Annalium manuscripto, qui asservatur apud Familiam Quattrimanam Consentiæ.

(d) *Frambosos vocant.* Frambosa vox est Gallica, *Rubus Idea* Dioscoridi, Tuscis *Lampone*; vide Matthiolum.

(e) *Cacomalum vocant. Cacomilum vocant incolæ, non Cacomalum.*

CAPUT VII.

*De Viris Consentinis, Sanctitate, Doctrina,
ac Dignitate conspicuis.*

EX hac urbe fuit TELEPSHORUS presbyter & eremita, vir non mediocriter doctus, & sanctimonia præditus. Qui sacris initiatus hominum consuetudinem declinans eremum petiit, ubi dieque noctue Deo famulabatur. Hic res futuras nosse percipiens apud *Thebas* Calabriae urbem nunc *Lucii* dictam admodum supplex & mœrens jugibus orationibus & lacrimis die ac nocte, necnon & jejuniis Deum precabatur, quo mala ecclesiæ imminetia sibi revelare dignaretur. Vix tandem a virgineo partu anno Mccclvi. diluculo Resurrectionis dominicæ ei leviter dormienti Angelus Domini virginei vultus, altitudinis cubitorum duorum, duabus longe nitentibus alis ornatus, candida talarique veste amictus apparuit. Atque ipsum dulcibus alloquens verbis quæ jam dudum scire concupiverat, sibi aperuit. Invenit etiam apud *Thebas* inter cetera, libellos *Cyrilli*, & *Joannis Joachini*, & *Lucæ* præsulis *Consentini* historias. Edidit de statu Ecclesiæ & tribulationibus futuris librum. Obiit senio confectus. Hic *Lucas* monachus fuit, & *Joannis Joachini* alumnus, qui ob morum probitatem & vitæ sanctitatem in Archiepiscopum *Consentinum* electus fuit. (1) Scripsit quædam de *Joachino* magistro suo, & historias a natali Domini usque ad annum Mcccxvi. Fuit & ex *Consentina* civitate (2) **JANUS PARRHASIUS** "animi integer", præstanti ingenio ac judicio vir, & flagranti studio, ac doctrina longe præditus, poeta itemque orator, Latina Græcave lingua fane quam eruditus, nulli sui sæculi secundus. *Mediolani* bonas literas publice est professus tanta facundia & doctrina, ut *Trivultius* sexagenarius ac summæ dignitatis vir inter frequentem juventutis catervam conspiceretur. Inde *Leone* decimo *Rom. Pont.* conducente venit in urbem, professus est in ea publice bonas literas. Duxit uxorem *Demetrii Chalcondylis* filiam, qua felici cognatione & focer & gener utriusque linguæ imperium tenuerunt. Edidit *Commentarios* in *Claudianum*, & in *Nafonis* *Ibin* recondita eruditione refertissimos. Scripsit & in *Poeticam* *Horatii*, & libellum de arte dicendi & in *Ausonii* *fenarium*, & de quæstionibus rhetoricis, & in *Epistolas* *Ciceronis* ad *Atticum*, & in *Æneid.* scripsit & opus De rebus per epistolam quæstis viginti quinque libros continens, de quo meminit in primam epistolam *Ovidii*. Commeminit hujus operis & *Joannes Pierius Ciminus* *Consentinus* *Parrhasii* auditor in epistola ad *Coriolanum Martyranum* in *Carisium* grammaticum, ubi de *Parrhasio* loquens, inter alia sic ait: „Summopere dolendum est, quod nescio cujus iniquitate, ejus opera fuerunt intercepta; in primisque etiam deflenda est illius divini operis jactura De rebus per epistolam quæstis, quod ipse sepe numero vidi quod erat ad editio- nem paratum, librisque constabat quinque & viginti: ubi diverso
„ rum

rum auctorum loca pene infinita, Platonisque numeris obscuriora, animata, divinaque illa dicendi ubertate explicabantur,, . Qui Carisii liber cum Ioannis Pierii epistola est Romæ in Bibliotheca Vaticana. Item Aldus Manutius Romanus lib. IV. Instit. Gram. Parrhasium plena manu laudans sic de eo scribit: „ In fragmentis illis antiquis sine auctoris nomine quæ Janus Parrhasius homo utriusque linguæ doctissimus, cum Mediolani publice bonas litteras profiteretur, edidit; novissime in manibus erat pene absolutum volumen De rebus abstrusis per epistolam quæsitis quod quinque, & viginti libros continebat. Scripsit & super epistolas Ovidii & in primam epistolam commemoravit de opere per epistolam, ubi, ait, Copiosius & distinctius ostendam in eo opere cui nomen feci: De rebus per epistolam quæsitis,, . Hæc ille. Qui Aldi liber cum his verbis est in Bibliotheca Vaticana. Veruntamen quædam Parrhasii opera sub aliorum nomine leguntur, quod ipse Carolus Jardinus Consentinus ejus alumnus, persæpe indignabundus querebatur. Alii ajebat, nisi tu vivus tua scripta foras dederis, ex tuis laboribus vigiliisque ac doctrina honores consequentur & opes. Id quod nempe accidit. Siquidem plerique inglorii homines corniculam implumem atque informem, ut est in fabulis, imitantes, aliorum ingenio laborare ac doctrina, & eruditorum nomen induunt, & gratiam a potentibus ineunt, ac magnum insuper quæstum faciunt. Sit itaque mihi libitum meæ patriæ, meisque conterraneis suas cuique laudes, quas alii falso sibi vendicarunt, prodito furto restituere. Idque nulli grave sit; nec mihi, sed ipsis qui eas sibi adscivere, fraudi sit. Ex Parrhasii Commentariis in Virg. Aeneid. in quatuor dumtaxat versus primi libri, *Ille ego qui quondam*, Parrhasii nomine impressi sunt: alii omnes una cum Commentariis Pomponii Leti Calabri hominis, qui & ipse in Virg. Aeneid. scripsit, sub nomine nescio cujus Pomponii Sabini, qui nullus fuit, falso leguntur. Opus vero De rebus per epistolam quæsitis, & Commentarii in epistolas Ciceronis ad Attic. in manus Cardinalis Siripandi pervenerunt, a quo eos Paulus Manutius habuit, ut Parrhasii nomine imprimeret (erat enim officinator librarius) ut a quibusdam Siripandi familiaribus fide dignis acciperet. Id quod ipsemet Paulus mihi non negavit. Habui inquit, sed non dig..... quasi ipse præ illo doctus fuisset, cum multis partibus inferior illo fuerit, Commentarios, phrasi ac quibusdam mutatis & additis, nomine suo pertulit in medium. Opus vero De rebus per epistolam quæsitis epistolas quasdam paucas, non tamen in libros digestas curavit, quasi totum Parrhasii opus in illis epistolis esset; alia omnia Aldo ejus filio, ut ille etiam aliorum ingenio scientia ac labore docti hominis nomen nancisceretur, servavit. Attamen ne dicti Parrhasii operis librorum numerus, utpote viginti quinque, sciretur, ex Charisii libris, quos de integro imprimi curavit, Ioannis Pierii epistolam abstulit. Ademit quoque ex Aldi Romani patris sui libro cuncta a verbo *novissime* usque in finem, librum ipsum itidem illo mortuo, de novo imprimens, tempore nihilominus quo ille ipsum impresserat, quo furtumque lateret, signato. Quod Parrhasii opus Aldus ipse Pauli

filius in partes dividens, quibusdam nobilibus, & novem Cardinalibus, & in his Cardinalis Sirletus, vir ætate provectus Latina, Græca, & Hebræa lingua impense eruditus, tamquam suum dicavit: nomen tamen, quod Parrhasius operi illi fecit: *De rebus sive dubiis per epistolam questis*, ut posset non negare illud Parrhasii esse, relinquens. Quasi Cardinales ipsi illum de rebus dubiisque per epistolam consultuissent. Franciscus etiam Robertellus, homo eruditus, qui Patavii publice bonas literas est professus, Paulum ex Zafii, & Gruechii, & Balduini Commentariis libellum de legibus Romanis lucubrasse, & suum fecisse scribit. Atqui, & ut probe Plinius ait, obnoxii profecto animi, & infelicis ingenii est deprehendi in furto malle quam mutuum reddere, fateri autem per quos profeceris, benignum & plenum ingenui pudoris est. Divus vero Basilius in epist. quæ est ad Gregor. Naz. Hujusmodi fures plagiarios improbis mulieribus comparat, quæ alienos foetus viris suis supponunt, patrem eementientes. „ Quam-
 „ doquidem, inquit auctorem prodere grata commemoratione deest,
 „ suumque ipsius scientiæ parentem, „ Cicero quoque Offic. tertio ait:
 „ Qui, quod est alterius, sibi tribuit, contra naturam ac justitiam
 „ agere his verbis ostendit. Societatis arctissimum vinculum est ma-
 „ gis arbitrari esse contra naturam hominem homini detrahere sui
 „ commodi causa, quam omnia incommoda subire vel externa, vel
 „ corporis, vel etiam ipsius animi, quæ vacent justitia; hæc enim
 „ virtus omnium est domina, & regina virtutum, „ Equidem nisi hu-
 „ jusmodi furtivam laudem publica confessione restituant, in alia vita
 „ graviter plectuntur. De Pauli autem orthographia, verius cacographia,
 „ de qua diphtongorum & vocalium permutatione, atque ejus
 „ errore circa talentum, sestertium, & denarium satis diximus in libris
 „ pro lingua Lat. & de Ætern. Urbis. Fuit & ex Consentina urbe (3) PE-
 „ TRUS PAULUS PARISIUS Pontificio & Cæsareo jure consultis-
 „ simus, qui Patavii & Bononiæ plures annos, frequente juvenum coe-
 „ tu, publice Romanum jus est professus. Inde a Paulo Rom. Pont.
 „ hujus nominis tertio Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ordini est addi-
 „ ctus. Opus ingens & præclarum civilis juris Consilia continens edidit.
 „ Fuit & *Antonius Telesius* vir impense eruditus. Edidit librum de co-
 „ loribus, & coronis, & librum elegiarum, & tragædiam, quæ in-
 „ scribitur Imber aureus. Vivit modo (4) BERNARDINUS ejus ex
 „ fratre nepos Græca lingua eruditus & Philosophus: scripsit de principiis
 „ naturæ libros duos. Fuit & *Coriolanus Martyranus* Marci urbis de qua
 „ dudum dixi antistes, spectatæ virtutis vir, utraque lingua fatis erudi-
 „ tus. Scripsit tragædias, Medea, Electra, Hippolytus, Bacche, Phœ-
 „ nisse, Cyclops, Prometheus, Plutus, Nubes. Odyssææ libros duo-
 „ decim, Batrachomyomachia, Argonautica, Epistolarum librum unum,
 „ & alia quædam, quæ nondum sunt impressa. Fuit & (c) *Joannes*
 „ *Antonius Pandosius* Campaniæ Episcopus. Scripsit de prædestinatione
 „ & gratia, de arbitrio, & operibus, de vera Christi carne & sangui-
 „ ne, de cœna Domini. (d) Vivit modo *Joannes Thomas* ejus ex fratre
 „ nepos: qui scripsit de speculo comburente libros duos, de practica
 „ arithmetica, & geometrica demonstrativa librum 1. de Mechanica libr. 1.

Archimedis omnia opera explicavit. Fuit & (5) *Joannes Baptista Amicus*. Qui juxta Peripateticorum placita caelestium corporum motus descripsit, nullis usus eccentricis aut epicyclis, res ab antiquissimis Philosophis & mathematicis tot secula frustra tentata. & ni immatura morte fuisset praeventus, aggressus esset majora. Egit diem supremum annum natus vigesimum septimum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Scriptis quaedam*. Extat MS. Lucae Archiepiscopi Consentini *De sacra liturgia*.

2. *Janus Parrhasius*. Alias *Joannes Parisius*; nomina etenim & cognomina mos erat seculo illo eruditus viris sibi permutare. Vir iste inter omnes ævi sui eruditissimos facile princeps ad Fillenum, sive Felinum pertinet patriam meam, ac suam. Vide adnotationes infra Cap. 8. num. 17.

3. *Petrus Paulus Parisius*. Consanguineus Jani Parrhasii, tametsi Consentinus apud nonnullos Scriptores reputetur, non ita res habet. Filieni natus est, ut ex antiqua traditione ac monumentis. Vide infra Cap. VIII. num. 17.

4. *Bernardinus*. Philosophus vitæ integerrimus, Clementi VII. Paulo III. Marcello II. Paulo IV. Pio IV. Gregorio XIII., ac Cardinalibus, præcipue Farnesio litteratorum Mæcenati, acceptissimus, sciolis quibusdam Telesii doctrinam calumpniantibus dicere solito: *Telesio absente omnes blaterant, præsentem obtinent*. Obiit anno 1588. ætatis suæ octogesimo octavo, ad cujus tumulum hæc carmina Montanus apposuit:

*Exiguam nati tumulum posuere parenti,
Exiguas tibi præbet opes fors dira Telesi:
At tibi perpetuum nomen famamque perennem
Ingenii monumenta dabunt, celoque micabis
Lux novasydereoque, nulloque aboleberis ævo.*

Ab uno Telesio didicerunt quotquot Philosophi posteriores, Cartesius, Gal-

læus, ceterique præcepta atque instituta Philosophiæ adversus Aristotelis placita tradere conati sunt, non fecus ac a Pythagora Plato, alique Stoici. Vide Joannem Imperiali in suo Musæo historico, Toppium in bibl. & Nicodem. in addit. Scipionem Mazzellam Telesii discipulum, Thomam Campanellam, aliosque fusc de Telesio tractantes.

5. *Joannes Baptista Amicus*. Patavii hoc de eo apud Schrederam in Monum. Ital. epitaphium legitur:

JOANNI BAPTISTÆ AMICO
CONSENTINO, QUI CVM OMNES OMNIUM LIBERALIVM ARTIVM DISCIPLINAS MIRO INGENIO, SOLERTI INDVSTRIA, INCREDIBILI STUDIO LATINE GRECÆ, ATQVE ETIAM HEBRAICÆ PERCVRRISSET FELICITER, IPSA ADOLESCENTIA SVORVMQVE, LABORVM ET VIGILIARVM CVRSVM PENE CONFECTO A SICARIO IGNOTO LITERARVM VT PVTATVR, VIRTVTIBVQVE INVIDIA INTERFECTVS EST.
MDXXXVIII.

*Premia quæ referunt aliis, vitæque perennem,
Virtutes uni huic causâ fuisse nocis.*

Fuerunt ex Civitate Consentina & alii viri literis, armis, infulis, toga, omnique virtutum genere celeberrimi, quos ex variis monumentis excerptimus, atque hic alphabetico ordine adnotavimus.

Adamus a Duffaco magnus Regni Cancellarius anno 1292. ex Ms. Gualterii; tametsi alii Gallum faciant.

Adenulphus de Aquino Vallis Crathidis Iustitiarius, ex Diplomate. Ro-

Roberti Ducis Calabriae, in quo sic legitur: *Robertus* &c. *Adenulpho de Aquino de Cusentia Justitiaro Vallis Cratis.*

Adenulphus Firraus anno 1310. Regius Familiaris: ex Aldimario to. 3.

Aemilius Bombinus Episcopus Umbriaticensis; ex Ughello.

Albertus Gullius ex Minimorum familia sanctæ vitæ vir, quem ego novi. Obiit Romæ in Collegio S. Francisci de Paula ad montes, magna sanctitatis fama.

Alexander Castilionus Maurellus, Caroli V. Imperatoris Familiaris: ex Samblas.

Alexander Maurellus, Dux Militum in Belgio: ex Samblas.

Alexander Merenda S. Pio V. charus, & ejusdem apud Joannem de Austria orator, licet Misasius in suo MS. Paterno adscribat: ex Petro Vincenti in suo theatr.

Alphonsus Castilionus Maurellus, Alexandri filius ejusdem civitatis Archiepiscopus: ex Samblas, & Ughello.

Alphonsus Dattylus, Dux militum in Gallia: ex Samblas.

Altilius Alimena, Gubernator Calabriae: ex Mugn. & MS. Martyr.

Ambrosius Marzanus, sive *Margatus*, utraque lingua, & morum integritate conspicuus: ex Toppio in bibl.

Americus de Cavalcantibus Calabriae Gubernator: ex Samblas.

Andreas Arduinus, Caroli V. Imperatoris supremus Consiliarius: ex Marco Arezzio de situ Siciliae.

Andreas Firraus, Justitiarius in Valle Crathidis anno 1291. ex Aldimario.

Andreas Garofalus, Advocatus Fiscalis M. C. V. Neapolis anno 1503. & 1504. ex Toppio p. 3. de Orig. Trib.

Andreas Parisius, Regis Ferdinandi Secretarius: ex Samblas.

Andreas Serfalis, Eques fedilis vulgo di Nido Regius Familiaris: ex MS. Famil. Consent.

Andreottus Lauria Regiæ classis Præfecti Locum tenens: ex Petro Vincenti.

B. Angelus Minorita laicus: ex Vvadingo.

Angelus Matera, Regis Roberti Familiaris in Provincia Principatus ulterioris Gubernator, & Justitiarius: ex Petro Vincenti.

Angelus Tirellus, in militia clarissimus: ex Samblas.

Annibal Serfalis, Regius Familiaris: ex cod.

Antonellus Samblasius, Dux militum: ex MS. Famil. Consent.

Antonius Firraus, S. Agathæ &c. Princeps, Conventus S. Francisci Reformatorum Consentiæ Fundator: ex inscriptione ibidem apposita.

Antonius Castilionus Maurellus ex reformata Franciscana familia doctissimus Sanctæ vitæ Chr. M.S.

Antonius de Caroleis, Episcopus Opedensis anno 1424. postmodum Besidianensis anno 1429. Obiit Consentiæ anno 1448. ex inscriptione quæ extat in Ecclesia S. Francisci Minor. Observ.

D. O. M.

ANTONIO EX PATRITIA FAMILIA DE CAROLEIS EX VRBE CONSENTIA EPISCOPO BISIGNANI CLARISSIMIS PRO PATRIA ANNO MCCCCXXII. DVM LAICVS ESSET LEGATIONIBVS PERFVNCTO, ATQVE JAM EPISCOPO ALPHONSVS REX ANNO MCCCCXXI. FVIT LONGE BENEFICVS, ET DVM PRO HVJVS TEMPLI ORNATV VASTATVR MONVMENTVM, FRANCISCVS EX PATRITIA FAMILIA MONACHO EX VRBE CONSENTIA JVRISCONSVLTVS EPISCOPVS MARTYRANENSIS, COMPOSITIS HVMO CINERIBVS, ETIAM EXOSSVM TVMVLVM PONI CVRAVIT ANNO A CHRISTO NATO MDXCI. ET EPISCOPATVS EJVSDVM FRANCISCI MONACHI ANN. PRIMO.

Qua-

Quare corrigendus Ughellus, qui anno 1421. ejus promotionem contigisse scribit.

Antonius Capuccinorum Instituti sacerdos sanctitate conspicuus: ex Chron.

Antonius Gaeta, S.R. Collat. Conf. Regens emeritus: ex Toppio de orig. Tribun.

Antonius Gaeta, S. Francisci Minorita Commissarius & Custos Terræ Sanctæ, eruditione clarissimus: ex MS. Martyr.

Antonius Serfalis Dux militum Mediolani: ex eod.

Antonius Telefius apud Regem Ladislaum & Reginam Joannam Orator, & Ludovici III. Consiliarius: ex Samblas.

Antonius Telefius alter, patruus & magister Bernardini, Philosophus, Orator, & Poeta celeberrimus, varia edidit monumenta: ex Jovio, Toppio aliisque.

Arnulphus I. & II. Archiepiscopus Consentin. Vide Ughell.

Augustinus Caputus, Jurisconsultus doctissimus, edidit librum de regimine Reipubl. Vide Topp. in bibl.

Augustinus Cavallus ex Dominicana Familia Theologus insignis: ex Marafiot.

Augustinus Donius, Philosophus, scripsit *De natura hominis* Basileæ ann. 1581. in 4. ex Topp.

Augustinus Monachus, Episcopus Isulanus: ex MS. Famil. Consent.

Aulus Pyrrhus Cicala, Poeta celebris: ex MS. Gualter.

Auripius Arnonus, Consentinæ Gubernator sub Alphonso Aragoniæ. Mu- gnos in suo Theatr.

Bartholomæus Bombinus, M. C. V. Neapolis Judex, postea Præfes. Topp. de orig. Trib.

Bartholomæus Quattrimanus, Philosophus Telefianus, eruditissimus: ex Jo: Paulo de Aquino in oratione funebri Telefii.

Bartholomæus Serfalis, Prorex Aprutii sub Carolo I. ex Samblas.

Basilus de Caroleis, doctissimus. Topp. in bibl.

Be'prandus ex Archidiacono Archiepiscopus Consentinus. Vide Ughell.

Berardus, seu *Bernardus Matera*, Archiepiscopus Tranensis: ex MS. Famil. Consent. tametsi ab Ughello ignoratus.

Bernardinettus Francus scriptor celebris: ex Terminio & Zazzera super Famil. Constant.

Bernardinus Bombinus, in morali philosophia clarus, multa edidit Romæ, ac Venetiis, multaque scripsit de historia Calabriæ, quæ extant Consentinæ apud heredes Familiæ suæ, quodque mihi Romæ affirmavit Nicolaus Bombinus Presbyter bonis literis & prudentia instructus, familiarissimus meus. Vide Topp. in bibl.

Bernardinus Cicala apud Reges Aragonenses Orator, summæ prudentiæ vir: ex Samblas.

Bernardinus de Bernaudis eruditione clarissimus, apud varios Principes, sedemque Apostolicam Orator, Regis Friderici Consiliarius, ab historicis impense commendatus. Cantalic. lib. 1. Topp. de orig. Trib. MS. Gualt.

Bernardinus Ferrarius Episcopus Besidianensis: ex MS. Famil. Consent. ab Ughello præteritus.

Bernardinus Martyranus, Coriolani frater, doctissimus, Regis Aragoniæ primum a secretis, postmodum Caroli V. Apud Schrederum de monum Ital. hæc de Martyrano inscriptio legitur.

BERNARDINUS MARTYRANUS CON-
SENTINVS IMPERATORIS CAROLI
CÆSARIS AVSTRIÆ A CONSILIIS, IN
REGNO NEAPOLITANO SECRETARIVS,
QVI MAGNIS DOMI, MILITIÆ-
QVE FVNCTVS HONORIBVS, DECVS
VETVSTISSIMÆ FAMILIÆ AVXIT
SVA VIRTVTE, ET DIGNITATE POST
LABORIS HONESTE FORTITERQVE
SVSCEPTOS, EX OPERE NOVO CON-
CHARVM NIMPHÆVM HOC GENIO PO-
SUIT, ET OCIO LIBERALI MDXXXV.

Vide Augustin. Niphum in Commen-
tar. super elench. Mazzellam & Topp.
in bibl.

Bernardinus Matera, apud Regem
Orator: ex MS. Mart.

Bernardinus Maurellus Castilionus
ann. 1496. Regis Friderici Aragonen-
sis a secretis: ex Samblas.

Bernardinus Riccius, Philosophus,
& Theologus disertissimus, multa
scripsit. Vide Speram lib. 4.

Bernardinus Roccus, apud Reges
Aragonenses Orator: ex Samblas.

Bernardinus Telefius, de quo supra
in Barrii textu.

Bonomus, sive *Bonus homo*, Ar-
chiepiscopus Consentinus: ex MS. Mar-
tyrensi.

Cesar Firraus, Principibus, præfer-
tim Poloniæ Regi apprime charus, Col-
legii Consentini Scholarum piarum
quod postea anno 1638. desuit, funda-
tor munificentissimus: ex Samblas.

Cesar Gaeta, Dux militum: ex Ca-
rolo de Lellis.

Cesar Passalacqua Carolo V. Impera-
tori charus, cui militavit, interfuitque
Ludovici Regis Galliæ captivitati: mul-
tis muneribus ab Imperatore actus fuit:
ex Samblas.

Camillus Fera, eloquentissimus, scri-
psit *De vita humana*. Vide *Topium in*
bibl. Tamen si autem Consentinus scri-
batur, ad Cellaria Fillenij pagum fortas-
se spectat, ubi erat nobilissima Fami-

lia Fera, ut infra dicemus.

Camillus Salernus, Philosophus, &
Jurisconsultus, licet alii Castroveti
adscribant: ex MS. Mart.

Carolus Cuzzolinus, Episcopus Pu-
teolanus, obiit anno 1698. ex eod.

Carolus de Aquino Poeta celebris,
multa edidit: ex eod.

Carolus Maurellius Castilionus, Re-
gius Consiliarius. Vide Samblas & Mu-
gn. part. 2.

Celsus Mollius, Philosophus & Me-
dicus. Topp. in bibl.

Ciccus Monachus, Regius Familia-
ris. Petr. Vincent.

Ciccus Pelusius, Regni Secretarius:
ex MS. Famil. Consent.

Ciccus Samblasius Regius Familiaris:
ex eod. MS.

Corielanus Martyranus, de quo su-
pra in textu.

Cosmus Maurellus Castilionus, Poe-
ta celeberrimus: ex Samblas.

Curtius Bombinus, Regius Consi-
liarius: ex MS. Famil. Consentin.

Daniel Sersalis, doctissimus, Con-
gregationis Vallis Umbrosæ Abbas
Generalis: ex Inscriptione quæ extat
Romæ in Ecclesia S. Praxedis, quam-
que hic subnectimus:

D. O. M.
D. DANIEL SERSALIS ABBAS GENE-
RALIS CONGREGATIONIS VALLIS
VMBROSÆ SILVESTRINÆ INTER
VMBRAS SACRÆ VALLIS EDOCTVS,
OMNIA VMBRAM ET NIHIL ESSE,
MORTIS MEMOR, CANDIDATVS IM-
MORTALITATIS VIVENS POSVIT, VT
DISCERET E SEPVLCHRO RERVM
HVMANARVM VOTIS ABDICATIS
FRACTISQVE AD CINERES MALE
ÆSTVANTIVM CVPIDIDATVM FLV-
CTIBVS SIBI MORI, DEO VIVERE.
MDCLXII.

Diana Moscana, virginitatis contra
nefarium aggressorem, quem truci-
davit, custos integerrima, ac vindex.
Vide Capaccium in elog. lib. 1.

Didacus Maurellus Castilionus, Episcopus Miletensis, ut ex inscriptione quæ extat in ead. Cathedr.

Didacus Serfalis, Archiepiscopus Bariensis. Ughell.

Dionysius Campanella, Carmelita, doctissimus; Episcopus S. Agathæ Gothorum. Ughell. & Topp.

Fabricius a Valle, eruditissimus, traduxit Cæsaris Commentarios, aliaque in linguam Italicam: scripsit volumen epistolarum Latine: scripsit & Commentar. in Plaut. Vide Topp. in bibl.

Ferrantes, sive *Ferdinandus Bernaudus*, miles fortissimus: ex MS. Consentin.

Ferrantes Favarus, miles itidem fortissimus; ex eod. MS.

Ferrantes Stocchius, Philosophus, Theologus, & Astronomus peritissimus, multa edidit Consentiæ 1657. Ex Gregorio Lauro.

Flaminius Monachus, Jurisconsultus, multa edidit. Topp.

Flaminius Parisus Archigymnasi Romani Juris Pontificii primarius Lector, inde Episcopus Bituntinus. Ughell. Vide infra num. 17.

Flaminius Samblasus, R. C. Præfex: ex MS. Mart.

Flavius Fieschi, eruditissimus, multa edidit. Vide Allatium in Apes Barberin. & Topp. in bibl.

Franciscus Alimena, Caroli Regis Andegavenfis Familiaris. Mugnos part. prima.

Franciscus Amicus Soc. Jesu Theologus insignis, multa edidit monumenta, Topp. in bibl. Tamen Montaltius, & Vvendrochius eum fugilient.

Franciscus Castilionus Maurellus, Alphonfi Frater in Germania Equi-

tibus Præfectus, Innocentii X. Summi Pontificis exercitus Locumtenens generalis. Obiit in bello Castrensi mense Augusti 1649. Samblas & Mugnos.

Franciscus Marianus ex Minimorum Familia sanctæ vitæ vir: ex Gravina in lib. Vox Turturis p. 2.

Franciscus Darius, Archiater Regius sub Ladislao, ut ex regestu anni 1390. & MS. Gualter.

Franciscus de Tarsia, literis clarus & armis, M. C. V. Regens, Carolo V. Imperatori apprime charus, muneribusque auctus. Toppius p. 3. de orig. Trib.

Franciscus Franchinus, Massæ Populoniæ Episcopus, doctissimus, apud Scriptores celeberrimus, ut ex Inscriptione quæ extat Romæ in Ecclesia SS. Trinitatis in monte Pincio, quæ hæc est:

FRANCISCO FRANCHINO
CONSENTINO
MASSÆ POPULONIÆ EPISCOPO,
PRUDENTI ACRIQUE INGENIO,
ATQVE VENUSTO POETÆ, QVI
PHOBI, MARTISQVE CASTRA
SEQUUTUS, RETULIT AD PATRIOS
BINA TROPHÆA LARES. JACOBUS
SFORTIA, ET JOANNES BAPTISTA
FRANCHINUS HÆREDES
P. MOESTISS. VIXIT
ANN. LIX.

Franciscus Garofalus, Jurisconsultus celebris. Topp. in bibl.

Franciscus Martyranus Minorita Episcopus Coren. VVading. ad ann. 1523.

Franciscus Matera, Dux militum; & apud Regem Orator: ex Samblas. Et MS. Famil. Consent.

Franciscus Monachus, Jurisconsultus, Episcopus Martyranensis: ex Ughello, qui tamen corrigendus est; non enim consecratus est Episcopus anno 1592, sed 1591. Constat siquidem

dem ex Inscriptione superius allata.

Franciscus Parisus, Presbyter, Theologus, Latine, Græce, Hebraice eruditissimus. Obiit Romæ 1637. in Domo Congregationis Doctrinæ Christianæ, tamen Misafius in suo MS. Paterno adscribat; ex MS. Martyr.

Franciscus Samblasius Soc. Jesu in Indiis celeberrimus: ex Inscriptione quam hic subnectimus;

PRIUS HIC EST MAGNUS PATER
FRANCISCUS DE SANCTOBLASIO
SOC. JESU Sinarum APOSTOLUS,
PRO CHRISTO VIRGIS CÆSUS, DUO.
BUS SINICIS IMPERATORIBUS UNI-
CE DILECTUS, SUB UTROQUE
ADMARCON LEGATUS, ET PROREX
PENTOPOLI, REGIO TANTVM
DRACONE INSIGNITVS, SANCIANI
INSVLÆ ET IMPERATORIS NVN-
QVAM REGIA VESTE DONATVS,
BONTIIS TRIUMPHATIS, ET MIL-
LIBVS IDOLORVM ATTRITIS,
POST MANDARINOS BAPTISMATE
ABLVTO REGINAM NEOPHITAM,
ET REGIAS ÆDES VSV SACRI
COMMVTATAS IN ÆDEM, SINICVS
SCRIPTOR DE ANIMA DE SOMNO,
DEPOSTVRA IMMERIALI, DIPLOMA-
TE ET HYMNO, EPISTOLISQVE, DI-
GNVS IMPERATORIS ENCOMIASIIS.
OBIIT NANQVIN 1649. REGALI
CEDRINO SEPVLCHRO INTER
REGII SANGVINIS
PRINCIPIES HVMATVS
ANNO ÆTATIS 67.

Vide Carolum de Lellis, Dan. Barthol.
& Topp. in bibl.

10. *Franciscus Scaleonus* Regni
Mareschallus; ex Samblas. & Lauro
in Vit. Abb. Joach. cap. 16.

Franciscus Telefsius Jureconsultus
celebris, Advocatus Fiscalis ann. 1282.
scripsit super Contitir. Regni. Petr.
Jann.

Franciscus Vitalis eruditione cla-
rus. Topp.

Franciscus Antonius Dattylus, Dux
militum: ex MS. Mart.

Franciscus Antonius Rossius, eru-
ditissimus, multa edidit apud Speram
lib. IV. Topp. in bibl. & Nicod. in.
addit.

Fulvius Caputus Soc. Jesu ab Indis
in odium fidei occisus ex Martyrolog.
Gualterii 18. Octob.

Galeatius de Tarsia, Regis Alphonfi
Familiaris, Dux militum Regi acceptis-
simus, variisque muneribus locuple-
tatus: ex Samblas. & Gualt.

Galeatius alter Ferdinandi Regis in-
timus Consiliarius, bis M. C. V. Re-
gens, eruditissimus. Scripsit Italica
carmina omnium judicio celeberrima.
Topp. de orig. Trib.

Galeatius Monachus, Regius Con-
siliarius: ex Petr. Vincent.

Galeottus Paschalis, Regis Ladislai
familiaris; ex Cæsare de Engen.

Galeottus Quattrimanus Episco-
pus Crotonienlis, interfuit concordie
inter Regem Alphonsum & Civita-
tem Consentie initam: ex Samblas. &
Ughell.

Garvinus a Consentia Breticæ Claf-
sis Præfectus, qui Corpus S. Matthæi
Apostoli in Lucaniam ad exit, unde
postmodum Salernum translatum fuit.
Vide Baron. to. 2. ad ann. 954. Leon.
Ostiens. & Paul. Reg.

Georgius Serfalis, Dux militum;
ex MS. Famil. Consent.

Gerardus Matera, Regiæ classis
Pro-Præfectus ann. 1270. ex Gualte-
rio.

Gotbifredus a Consentia, Regis
Manfredi a secretis. Ughell. to. 9. ex
Anonym.

Guido de Cavalcantibus, Poeta ce-
leberrimus. Leo Allat. & Toppius
in bibl.

Guillelmus a Consentia, classis Fri-
derici II. Præfectus anno 1239. ut ex
re-

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VII.

regeſtu ejuſdem anni.

Guillelmus Monachus, Regis Ferdinandi a Conſiliis: ex Petro Vincenti in theat. h. ſt.

Hadrianus Guillelmus Spatafora, Regio Archivio Præſectus, vir eruditiffimus. Topp. in bibl. & Capacc.

Henricus a Conſentia, Cuſantes dictus, Caroli I. exercitus Dux ſupremus. Samblas.

Henricus Firraus Regni Marchallus. Aldimar. to. 3.

Henricus Scaleonus, Bretici exercitus Dux ſupremus. Idem.

Hector Serſalis, eruditione clariffimus. Topp.

Heronymus Martyranus Regni Secretarius. Samblas.

Hieronimus Quattrimanus R. C. Præſes. Topp. de orig. trib. p. p.

Hieronimus Rocchus, eruditiffimus multa edidit. Leo Allat. in Ap. Barb.

Hieronimus Samblaſius, ex Dominicana familia Theologus, edidit Neapoli 1639. in 8. opus, *Raguaglio di Cifenza* &c. Neap. ann. 1639. multaque alia edidiſſet, ni morte præven- tuſſet: Topp. in bibl.

Hieronimus Serſalis, ingenio, ac dextérité clarus, Abbas Montis Caſini. Paul. Diac. de viris Caſin. illuſtr. cap. 28. Samblas.

Heronimus Vecchiatus, Philoſophus & Aſtronomus doctiſſimus, ſcripſit de *Anno Sacro primitivo*, & de *Sacrorum ratione temporum*; licet alii ad Caſtilionum Conſentia pagum pertinere putent. Vide Baron. to. VI. pag. 692. edit. Rom. in fin. & Gualt.

Horatius Britti, Comes, & Duciffa Sabaudia cubiculo Præſectus: ex MS. Conſent.

Horatius Civitella, Dux militum in Sabaudia: ex MS. Gualterii.

Hyacinthus Biſcardus, Juriconſultus, M. C. V. Judex: ex MS. Martyrenſi.

Jacobus Biblia Caroli I. Regis, & Ludovici a ſecretis, Aprutii Prorex: ex MS. Gualter.

Jacobus de Tarſa, Veneti exercitus Dux, Ferdinando charus, ſed S. Franciſco Paulitano chariſſimus ob eleemoſynas in Conventuum ædificatione erogatas. Paul Jovius hiſt. lib. 3. Marr. Iſidor. Toſcan. in Vita S. Franc. lib. I.

Jacobus de Tarſa alter Caroli Regis apud Regem Tunicenſem Orator. Aldimar.

Jacobus Gaeta, utraque lingua eruditus, Poeta, & Philoſophus Teſſalianus. Mazzell. & Topp. in bibl.

Jacobus Monachus, Regius Cubicularius, Regique Ladislao charus, muneribuſque auctus. Petr. Vincent.

Jacobus Podericus, Philoſophus & Medicus. Topp. in bibl.

Jacobus Villanus, Epicoſopus Martyranenſis ſub Bonifacio ix. Ughell.

Ianus Parrbaſius, de quo ſupra in textu Barrii. Vide infra n. 17.

Ignatius Samblaſius, eruditiffimus Topp. in bibl.

Ioannes Abenante, Imperatori Rodulpho apprime charus, muneribuſque auctus ob res bene militiæ geſtas. Mugnos.

Ioannes Baraccha, Regis Friderici apud Regem Ferdinandum Orator, magnæ dextérité vir, multis muneribus auctus. Samblas.

Ioannes Barreſius, in re militari clariffimus: ex MS. Sertorii Quattrimani, & Mart.

Ioannes Biſignan, Epicoſopus Martyranenſis. Ughell.

Ioannes Cicala, Vir ſtrenuus ſub Caro.

Carolo VIII. atque in illa rerum perturbatione sagacissimus. Samblas.

Ioannes de Majo, Magnæ Curiae a Rationibus. Petr. Vincent.

Ioannes de Majo alter Calaber, fortasse Consentinus, in Bello Florentino clarus. Jov. lib. 29.

Ioannes Lauria, Miles clarissimus: ex Ms. Mart.

Ioannes Paschalis, Caroli I. Orator, & Iustitarius Neapoli. Eugen. fol. 194.

Ioannes Peronus Regius Secretarius. Aldimar.

Ioannes Rocchus, sæpius apud Reges Orator. Samblas.

Ioannes Serfalis, Episcopus Chariensis, cui provincia data fuit a Julio II. processum condendi super canonizatione S. Francisci de Paula anno 1512. Ughell. Samblas. Ibid. Tosc.

Ioannes Telefius Poeta celebris, Topp.

Ioannes Alphonsus Maurellus, Carolo V. Imperatori apprime charus, muneribusque auctus. Samblas.

Ioannes Andreas Alimena, Regis Roberti Familiaris. Mugnos par. prima.

Ioannes Antonius Palatius, doctissimus; alii autem Rubeto, alii Pedacio adscribunt. Vid. Topp. in bibl.

Ioannes Antonius Pandosius, de quo supra in textu Barrii, qui tamen corrigendus est; fuit enim Pandosius Episcopus Literanensis, & Granianensis, non Campaniæ. Corrigendus etiam Ughellus, qui Pandosium in sua Cathedrali diem clausisse extremum asserit: obiit siquidem in Concilio Tridentino. Vide Abb. Iustinianum super Concil. Trident.

Ioannes Baptista Abinante, prudentia & sagacitate insignis inter Equites

Hierosolymitanos Samblas;

Ioannes Baptista alter, Caroli V. Imperatoris Familiaris. Pugliesius.

Ioannes Baptista Alimena Provinciæ Hydrunti Gubernator sub Regina Joanna. Mugnos.

Ioannes Baptista Amicus, de quo supra egimus.

Ioannes Baptista Arduinus, Poeta celebris: ex Ms. Gualt. & Maraf.

Ioannes Baptista Brittus a Sixto V. Summo Pontifice ad Ætiopum Imperatorem legatus. Ughell. Samblas.

Ioannes Baptista Marta, Archidiaconus, ad Regem legatus. ex Privilegio Consent.

Ioannes Baptista Martyranus, eruditione clarissimus. Leand. Alb.

Ioannes Baptista Ragusa Soc. Jesu Sanctæ vitæ vir: ex P. Alegambe ad ann. 1659.

Ioannes Baptista Samblasius, Poeta celebris. Topp. in bibl.

Ioannes Baptista Serfalis ex Dominicana Familia eruditione clarus. Vide Filamund. part. 2.

Ioannes Baptista Telefius scripsit Commentarios in Petrarcham: ex MS. Mart.

Ioannes Baptista Vecchiatus, Philosophus Telchianus, Sixti V. & Clementis VIII. Summorum Pontificum ad Persiæ Regem legatus, ubi Sacra Biblia in Persarum sermonem transtulit. Fuit & Campanellæ amicus, multaque Poemata Italice scripsit. Obiit Neapoli IV. Idus Decembris 1622. ut ait Gualt. in MS. & Baron. tom. 6. in fin. ubi de legatione Ecclesiæ Alexandrinæ, edit. Roman. pag. 692. scribit a Gregorio XIII. ad Patriarcham Alexandrinum legatum fuisse.

Ioannes Conradus Alimena, Calabriæ Gubernator. Mugnos in Fam. Alimena.

Ioan-

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VII.

93

Ioannes Franciscus Cicala, Dux militum. Samblas.

Joannes Maria Bernaudus, Philosophus Telefianus, bonis literis eruditus, varia scripsit monumenta. Topp. in bibl.

Joannes Paulus de Aquino, in utraque lingua clarus, varias orationes conscripsit, quas inter celebrem pro Bernardino Telefio, dum illi parentaretur, Consentiæ editam anno 1596. Topp.

Joannes Paulus Parisus, Regius Secretarius in Provinciis Bariensi & Hydruntina: ex Privileg. ann. 1495. & MS. Gualt.

Joannes Thomas Pandosius, de quo supra in textu Barrii, quem vide.

Joannes Victorius Maurellus Eques Hierosolymitanus, Dux militum clarissimus. Jacobus Bosius in hist. Melit. & Samblas.

Iordanus Rufus, Equorum Magister, edidit. quedam. Vide Labbeum.

Iselgrimus a Consentia Episcopus sive Archiep. anno 920. Vide Vghell.

Isidorus Samblasius Ordinis Minorum Generalis, Sanctæ vitæ vir. Lanov. ad ann. 1593. Gualt. in MS.

Julianus Archiepiscopus, sive Episcopus Consentinus ann. 680. de quo supra.

Julianus Firraus, militum Dux supremus, Neapolitanos strenue adjuvit, a quibus Civitate donatus est. Samblas.

Julius de Cavalcantibus, Philosophus Telefianus, scripsit gesta, & miracula S. Francisci de Paula. Gualt.

Julius Serfalis, Dux Militum, clarissimus. Filamund.

Lælius Caputus Jurisconsultus celebris, librum edidit *Super Consuetudinibus Regni*. Neapoli 1623. in fol. Topp. in. bibl.

Lælius Samblasius, Dux militum Barcinone: ex Ms. Consent.

Lælius Serfalis, in utraque lingua impense eruditus. Topp.

Lanfrancus Monachus, apud Fridericum Imperatorem Orator. Petrus Vincent. in theatr.

Laurentius Tirellus, Dux militum. Samblas.

Leander Aloe, Regis Roberti Consiliarius. Mugnos.

Leo Matera. Regius Consiliarius. Ughell. & Samblas.

Lucius Brutius, Romæ Præfectus ex Inscriptione allata a Leandro Alberti in sua Italia, quamque hic subnectimus,

L. BRUTIO L. F. PAL. CELERI EQV. PUBLIC. PRÆF. CON. (fortasse COH. nempe COHORTIS) III. L. BRUTIUS PRIMITIVO PATER, ET IN STEFA MATER FILIO OPTIMO P. S. P. L. D. D. D.

Id est: *Lucio Brutio Lucii Filio Palatina celeri equiti publico Præfecto cohortis III. Lucius &c. optimo pecunia sua posuit loco dato decreto Decurionum.*

Lucius Vitalis, Poeta celebris. Laur. in Vita A. Joachimi.

Lucretia a Valle, eruditissima, scripsit *de Arte Poetica*. Gualterius in MS.

Ludovicus sive *Aloysius de Cavalcantibus* Episcopus Besidianensis. Ughell.

Ludovicus sive *Aloysius Ruffus*, utrique Academiæ Neapolitanæ Præfectus eruditissimus. Topp.

Ludovicus Longobuccus, Dux militum. Pontan. lib. 2. de Bello Neapolit.

Ludovicus alter cujus cognomen ignoratur, Jurisconsultus celebris. Topp. Lu-

Lusfricus Brutianus, Orator eloquentissimus, Proconsul. Vide Plin. lib. VI. Epist. 22. & Martial. lib. IV.

Manilius Caputus eruditione clarus. Topp.

Manlius Plantedius, Guicciardini historiam in epitomen redegit. Nicodem. in addit.

Manlius Caputus, Regi charus, unus ex tribus fundatoribus Ecclesiae S. Mariae omnis boni Neapoli erectae: ex Inscriptione quam affert Engenius Neap. sacr.

Marcus Arduinus, Dux militum. Samblas.

Margaritonius Casellus (tamen alii Rosciano adscribant). Lodovico III. apprime charus, muneribusque auctus. Samblas.

Marius Abinante, Tribunus militum: ex eod.

Martius Abinante, S. Joannis Hierosolymitani Magna Crux, apud Equites summo in honore habitus: ex eod.

Martius Dattylus, in bello clarissimus, optime de Patria meritis, Obiit a. no 1692: ex Ms. Mart.

Martius Martyranus, Bernardini nepos, Regni Secretarius: ex Ms. Belmontis a Dominico Mart. laud.

B. Mattheus, Abbas monasterii Florentis anno 1202., postea Episcopus Gerentinus: ex Ms. Mart. pag. 265. Vide Ughell.

Mauritius Baraccha, eruditissimus. Topp.

Mauritius Maurellus, Dux militum. Mugnos. Samblas.

Mazzeus fortasse *Mattheus Maranus*, militum. Ibid.

Michael Marra, eruditione celebris. Topp.

Mutius Passalacqua, Philippo III. Hispaniarum Regi apprime charus,

muneribusque auctus. Samblas:

B. Nicolaus, Abbas Monasterii Coratii: ex Ms. Mart.

Nicolaus, ex Decano Archiepiscopus Consentinus electus, & a Joanne XXII. confirmatus, consecratusque, anno 1320. Ughell.

Nicolaus, Episcopus Martyranensis Vghell.

Nicolaus Maloperus, Episcopus Crotoniensis: ex eod.

Nicolaus Maurellus Castillonus, Ludovici III. a secretis. Samblas.

Nicolaus Migliarefius, Dux militum ex eod.

Nicolaus Telesius, eruditione clarissimus: ex eod.

Nicolaus Tortamanus, Musicae peritissimus, varia edidit ejusmodi monumenta Neapoli 1622. Gualter. in Ms.

Nicolaus Toftus, in bello clarissimus. Pontan. de bell. Neap. lib. I.

Nicolaus Antonius de Caroleis, Dux militum supremus. Idem lib. 2.

Ostavius Caputus, eruditione conspicuus Topp.

Odoardus de Tarfia, utriusque Calabriae Prorex. Ferrant. Marr. Aldimar. to: 3.

Palumbus, ex Archidiacono ad Cathedralem sedem evectus anno 598 Huic ad annum 599. causa Cleri Rhegionensis adversus Episcopum a S. Gregorio Papa concedita fuit. Vide cap. Filius noster 5. tit. de Testamentis, & ejusdem S. Gregorii lib. 7. Epist. 4. Ughell. to. 9.

Paulinus Scaleonus Regni Marsellensis, cujus statua Aversae extat. Aldimar. tom. III.

Paulus Bombinus Soc. Jesu, eruditione conspicuus, multa edidit praclarissima monumenta. Leo Allat. in Apes

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VII.

95

Apes Barb. Toppius, & Labbeus.

Paulus Jacuccius, Monasterii S. Placidi Messanæ Abbas Casinensis, eruditione, prudentia, & morum sanctitate clarus. Samper, iconolog. Messan. lib. 2. cap. 23.

Petrus Carinus, M.C. V. Judex anno 1522. Topp. de orig. tribun. part. 3.

Petrus Catroppus, scripsit de Familiis Consentinis. Samblas.

Petrus Ciaccius, Reginus Confiliarius. Topp. in bibl.

Petrus primus, & Secundus Archiepiscopi Consentini, ille anno 1056 hic anno 1184. Vide Ughell.

Petrus Curtus, Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1674. ex Ms. Mart.

Petrus Antonius de Caroleis regibus acceptissimus in Siciliam secessit, ibique sibi suisque Consentinæ cognomen sumpsit. Mugnos lib. 3.

Petrus Paulus Parisius S. R. E. Cardinalis, Jurisconsultus celeberrimus quo supra intextu Barrii.

Petrus Paulus Rossus, sive de Rubéis, Jurisconsultus & Poeta celebris. Topp.

Petrus Samblasus Dominicanæ Familiæ Archiepiscopus Brundusinus, quamquam alii Nerito, alii Brundusio adscribant: ex Ms. Bernardini Morani & Mart.

Petrus Thomas Serfalis ex Dominicana Familia eruditissimus. Topp.

Philippus Bernaudus, Regis Ferdinandi Familiaris. Sambl.

Philippus de Cavalcantibus, Reginæ Joannæ Cubicularius; ex Martyrano, Samblas. & Vghell. ad Nusc.

Philippus Gaeta, Equitum Hierosolymitanorum classi Præfectus. Obiit Melitæ anno 1635. Samblas. & Lellius.

Philippus Jacobus Casolus, alias *Tirellus*, in re militari clarus, Ludovico III. charissimus, muneribusque auctus: ex Samblas.

Philippus Longus Eques Hierosolymitanus, & Commenda Consentina insignitus. Samblas.

Philippus Matera, Friderici II. Imperatoris a Consiliis, utriusque Siciliæ Magnus Cancellarius, & anno. 1221. Episcopus Martyranensis. Vghell. Topp. & Samblas.

Philippus, sive *Leo Philippus Matera* Regni Siciliæ Scriniarius ann. 1220. ex Ms. Gualter.

Philippus Maurellus Archiepiscopus Rheginus sub Innocentio VI. ann. 1355. Vghell.

Philippus Paschalis Reginus Confiliarius ann. 1625. Jurisconsultus eximius, scripsit de viribus patriæ potestatis. Vide Topp. de orig. trib. par. 2. & Cæsar, Eng.

Philippus Quatrimanus M. C. V. Jude: ann. 1391. Samblas.

Philippus Rocchus ex Minimorum Familia bonis literis instructus: Topp.

Philippus Samblasus Calabriæ Iustitiarius circa ann. 1381. Lell. tom. 3.

Pompejus Cuzgolinus, M. C. V. Judex circa ann. 1670. ex Ms. Mart.

Pompejus Puglisius, M.C. V. Judex ann. 1537. Topp. de orig. trib.

Præfens Brutius Consul, sed duo aut tres fuerunt. Vide *Petavium* tom. 3. Cons. Rom. ad ann. Christi 139.

Procopius Matera Friderici II. Imperatoris Logotheta. Petr. Vinc. Topp. de orig. trib. par. pr.

Prosper Parisius, Philosophus, ac Geographus disertissimus, ob longum in Vrbe incolatum Romanam Civilitatem adeptus. Orthelius in theat. Labbeus in bibl. ex inscriptione, quæ extat Romæ

Romæ in Ecclesia Carthusianorum S. Mariæ Angelorum ad Thermas, quæ hæc est:

REGI, CUI OMNIA VIVUNT
PROSPERO PARISIO, CIVI ROMANO,
MATHEMATICO, GEOGRAPHO,
AC ANTIQVARTIO, QUI
IN NAVALI PVGNA AD ECHIL-
NADAS ADVERSVS TVRCAS
PROSPERI COLVMNÆ

(fortasse Marci Antonii.)

AVSPICIIS COHORTIS DVCTOR
VIRILITER EGIT. AC DEMVM
EXVTVS ARMIS AD PACIS
ARTES CONVERSVS, ET LEGVM
PERITIAM ADEPTVS, MVLTIS
LOCIS, AC VARIIS OCCASIONI-
BVS IN PONTIFICIÆ DITIONIS
PROVINCIIIS, AC NEAPOLITANO
REGNO, IVRI DICVENDO, PESTI
ARCENDÆ, FACINOROSISSIMIS
HOMINIBVS EXTERMINANDIS,
TVRCARVM INCVRSIONIBVS
COMPESCENDIS ILLVSTREM
OPERAM NAVAVIT, SICVT IN
BELLO FORTIS, ITA ET IN PACE
PRVDENS: IVSTI VINDEXT, LVCRETI
CONTEMPTOR, BRVTVS PARITER
ET CVRTIVS.

FABRITIVS CAJETVS, MARCVS
ANTONIVS DEPROSPERIS,
JVLIVS CÆSAR, ALAGALLA
EX TESTAM. POS.

Pyrrhus Samblasius Dominicanæ
familia a Rege Ludovico & Joanna ad
Hungariæ Regem Legatus. Fontan.

Pyrrhus Schettinus Canonicus, &
Poeta celebris. Veruntamen Domi-
nicus Martyre, qui eum novit, Aprilia-
nensem scribit.

Raymundus Dattylus, Carolo Regi
acceptissimus, muneribusque auctus.
Samblas.

Riccardus Archiepiscopus ann. 1155.
ex Ms. Mart. Vide Vghell.

Riccardus de Lauria Prorex in Pro-
vincia Bariensi. Petr. Vincent.

Robertus Dattylus, Dux militum
celeberrimus. Samblas.

Robertus Matera R. C. Officialis
supremus ann. 1270. ex eod.

Rocchus Maurellus, Philosophus,
& Poeta. Topp.

Rogerius Loria sive de Lauria, classis
Aragonensi Præfectus, in re militari
totius Europæ judicio nulli secundus.
Obijt Catalauniæ Kalendis Februarii
1305. Platin. in vita Martini IV. Jov.
Petr. Vincent. Campanil. & Gualter.

Rogerius Tarsia, sive de Tarsia M.
C. Justitiarius anno 1183. Gualt.

Rogerius Firraus, Calabriae Justitia-
rius ann. 1200. Samblas.

Rogerius Parisus, Regius Auditor.
Topp.

Rogerius Quattrimanus, Ludovici
III. a Consiliis supremis. Samblas.

Rogerius Samblasius Roberto Regi
appime charus, Dux militum, & Ju-
stitiarius Calabriae. Lell. & Sambl.

Rogerius Scaleonus, Regni Justi-
tarius ann. 1228. Aldimar.

Rogerius Tosus Regi Ferdinando
appime charus, muneribusque au-
ctus ann. 1462. Ms. Gualt.

Ruffus, Archiepiscopus Consenti-
nus ann. 1170. Vide Vghell.

Sancius Archiepiscopus ann. 1169.
Ms. Consent. & Mart.

Saracenus Matera, Regius Confilia-
rius: ex eisd.

Scipio Andreotta, Dux militum in
Belgio: ex eisd.

Scipio Firraus apud Carolum V.
Imp. Orator. Samblas.

Scipio Paschalis egregia indolis,
spectatæque eruditionis, ex Referen-
dario Signaturæ Episcopus Cafalensis.
Nicius Eritr. in Pinac. Vghell. to. 4.

Senator Martyranus Episcopus Mar-
tyranensis. Vghell.

Sertorius Quattrimanus, MON-
TANVS dictus, Philosophus Tele-
sianus, acris ingenii vir, omnigena-
que eruditione refertus, multa edidit

monumenta . Ejus Adnotationes in Barrium extant manuscriptæ Romæ in Bibliotheca S. Augustini, unde excerpsumus & suo quasque loco apposuimus . Vide Topp. Nicod. & Capacc.

Silvester Matera, Episcopus Anglonensis . Ughell. to. IX. & Ferd. Marra.

B. Telephorus Eremita, de quo supra in textu Barrii .

Thomas Parisius, Regius Consiliarius . Topp. de orig. trib.

Thomas Rossus, sive *de Rubeis*, Episcopus Chariatenfis . Ughell. to. 9.

Thomas Samblasius, utriusque Calabriæ Magnus Justitiarius, & Hydruntina Prorex . Top. de orig. trib.

Thomas Serfalis Clericorum Regularium Theatinorum Præpositus Generalis . Ms. Mart.

Tiberius Cortesius, Jurisconsultus celebris, Episcopus Lavellensis . Ughell. to. 7. Topp. in bibl.

Tiberius de Luca Presbyter Secularis, postmodum Dominicanæ Familiæ alumnus, eruditione clarus . Topp.

Vibius & *Pactius* fratres Consentini apud Senatum Romanum ad veniam impetrandam post Annibalem pulsum legati: Ex Livio, qui lib. XXVII. ait: *Et Bruttis similis spes venia facta est, cum ab iis Vibius & Pactius longe nobilissimi gentis ejus, eandem, quæ data Lucanis erat conditionem deditionis petentes venissent* . Vide Difert. de Brettiorum origine .

Vincardinus Beccutus, Ludovic III. intimus consiliarius : ex Ms. Consent .

Vincentius Agrippa eruditione clarissimus . Nicodem.

Vincentius Bombinus, Poeta celebris . Ms. Gualt.

Vincentius de Cavalcantibus, eruditissimus M. C. Judex Messanæ . Aldi. mar. tom. 3.

Vincentius de Tarfia, Dux militum Ferd. Marra .

Vincentius de Via, ex Minimorum Familia, eruditione conspicuus . Top.

Vincentius Gaeta, sive *Cajeta* in Hydruntina Provincia Prorex; ex Lell.

Vincentius Quattrimanus, Philosophus & Jurisconsultus eximius Romæ; & Neapoli; ex Ms. Gualt.

Vincentius Serfalis, Dux militum: ex Philamundo .

B. Zachæus Minorita : ex Chron. & Martyrolog. Francisc. alique non pauci, quos videre poteris apud Eliam de Amato in sua Pantopol. Calab. Conqueruntur tamen Consentini sive Academici sive Patritii quod non satis accurate scripserit .

Notris autem temporibus quamplurimi Civitatem hanc Illustrarunt, & in præsentiarum illustant, quos inter:

Albertus Gullus, de quo supra .

Alexander Magnus Cisterciensis ex Procuratore Generali Episcopus S. Marci ann. 1728.

Alexius Benincasa bonis literis instructus .

Aloysius Girardus, ingenii acumine, & eruditione clarus, Canonicus Metropolitane emeritus .

Antonius Bombinus, eruditione conspicuus .

Antonius Casellus, Philosophus & Mathematicus .

Antonius Manfredus Jurisconsultus, in Romana Curia Advocatus, edidit poemata fratris sui Francisci, de quo infra .

Antonius Quattrimanus Jurisconsultus celebris .

Antonius Telesius Regius Quæstor .

Brunus de Franco, ex Minimorum familia doctissimus, edidit quasdam orationes panegyricas .

Cajetanus Argentus S. R. C. Præles emeritus, acerrimi ingenii vir, atque in re literaria nulli secundus, scripsit *de Re Beneficiaria*, aliaque multa omnigena eruditione referta. Obiit Neapoli, maximo parentantium, ac summis laudibus ex fœllementum literatorum concursu. Ejus MS. avidè exscribuntur ac non sine maxima Auctoris laude circumferuntur.

Carolus Ferrarius in Romana Curia Advocatus, in Jurisprudencia celeberrimus, novam in jure scribendi methodum invenit.

Dominicus Andreas de Cavalcantibus Cler. Reg. Theat. Francisci Antonii titidem (I. R. frater verbi Dei præco celeberrimus. Anno 1736. Romæ in Ecclesia S. Andreae de Valle dicta ac per ampla conciones habuit Quadragesimales tanto populorum concursu ut præforibus standum esset. Quod non semel accidit alibi.

Dominicus Zicarus, Jurisconsultus eruditissimus.

Fabricius Castilionus Maurellus, acris ingenii vir, eruditione conspicuus, Academiae Consentinae Princeps. Edidit quædam.

Fabricius Salernus Episcopus Melphitenis. ann. 1713.

Felix Ranerius, Poeta celebris.

Franciscus Manfredus, nunc *Stephanus Carthusianus* doctissimus, cujus Italica carmina bis excusa nempe anno 1720. & 1730. ætatis auræ nitorem redolent, ac majestatem.

Franciscus Maria Salernus, Campaniæ Regius Commissarius.

Franciscus Ventura, Regius Consiliarius, mox in Regentem R. C. inauguratus.

Franciscus Zicarus in Jurisprudencia clarus.

Joseph Caputus, Regius Advocatus Fiscalis Aquilæ 1695.

Jacobus de Fabritiis, Jurisconsultus, eruditione conspicuus.

Ignatius Baraccha, Philosophus & Mathematicus celebris.

Ignatius Votta, Episc. Iulianus.

Joannes Baptista Salernus Soc. Iesu S. R. E. Cardinalis emeritus, edidit quædam. In ejus Sarcophago hæc inscriptio apposita fuit Romæ intus Ecclesiam S. Ignatii de Urbe;

D. O. M.

JOANNI BAPTISTÆ
TITULI SANCTI STEPHANI
IN MONTE CÆLIO
CARDINALI SALERNI SOC. JESU
CONSENTINO DOMINICI
SALERNI, ET CÆCILIAE
CONTESTABILI CIACCIO
CONJUGUM FILIO, PIETATE
PRUDENTIA, CONSTANTIA,
DE RELIGIONE, DE SANCTA SEDE,
DE PRINCIPIBUS VIRIS OPTIME
MERITO, MARCHIO
FRANCISCUS MARIA, ET
FABRITIUS SALERNI EPISCOPUS
MELPHITENSIS FRATRI
AMANTISSIMO POSUERE
ANNO MDCCXXXIX.

Joseph Firraus, S. R. E. Cardinalis amplissimus ex Principibus Neapolitanis, Sanctissimi Domini Nostri Summæ Rei a secretis de Sede Apostolica optime meritus.

Joseph Sambiasi, Jurisconsultus conspicuus.

Mutius Casellus eruditissimus.

Petrus de Cavalcantibus C. R. Theat. doctissimus Episcopus Puteolanus

Petrus de Majo Episcopus Iulianus ann. 1722.

Petrus Græcus Jurisconsultus, acris ingenii vir, eruditione clarissimus, optimam sibi Bibliothecam Museumque antiquorum numismatum comparavit, quæ vidi. Extat apud eundem eximii Poematis incerti Consentini auctoris

Ita-

Italice circa Torquati tempora exaratum *Gerusalemme perduto*, utinam edendum.

Salvator de Spiritibus, Jurisconsultus, eruditione atque eloquentia celeberrimus.

Scipio Serfalis Episcopus Soranus ann. 1735.

Seraphinus Eiscardus S. Collat.

Conf. Regens, doctissimus, tractatum edidit *de Quindenmiis*.

Vincentius Quattrimanus in civitate Neapolis Jurisconsultus celeberrimus.

Xaverius Bombinus Jurisconsultus Neapoli clarus.

Xaverius Donatus, Philosophus, eruditione conspicuus Aliique non pauci apud nostrates & externos.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Janus Parrhasius*, ut supra n. (2) Annotationes edidit potius Parrhasius in Nafonis Ibin, quam Commentarios. Edidit & fragmenta quædam Grammaticæ. Non intelligit Aldus de fragmentis Grammaticæ a Jano Parrhasio confectis, sed de Charisii aliorumque Grammaticorum antiquorum fragmentis Jani opera, & diligentia in lucem prolatis, & excusis.

(b) (4) *Bernardinus*. Nimis frigide de Bernardino Telefio, viro omnium doctissimo, qui omnem philosophiæ se-

riem e tenebris excitavit.

(c) *Joannes Antonius Pandosius* Campaniæ Episcopus. Fuit Episcopus Literanensis, & Granianensis.

(d) *Vixit modo Io: Thomas*, qui scripsit *de speculo comburente libris duobus* &c. Dicendum *Coriolani Martyrini* ex fratre nepos. Nam *Ioannes Thomas Martyranus* Mathematicis studiis eruditissimus nihil ad *Io: Antonium Pandosium*; sed nepos est ex fratre *Coriolani Martyrini* Episcopi Sancti Marci.

C A P U T VIII.

De Pagis agri Consentini, & præcipue de Cælico, ubi de Abbate Joachimo.

Sunt in Consentino agro (1) pagi circiter centum, quorum plerique sunt oppidis magnitudine pares. Omnes autem in vigintiduas præturas sive xxii. corpora distincti. Horum primum est (2) *Castionum* non longe Arenthum in colle atque natura egregie munitum, amæno loco situm, juxta quod (b) *Arens* fluvius labitur, qui *Crathi* miscetur. Ager hic frugibus, oleribus, & varii generis fructibus fecundus est: affluit oleo & vino, fit & fericum optimum, & legitur manna. Oppidum clarius reddidere duo *Cæsarii* pater & filius, *Ioannes Antonius*, & *Ioannes Paulus*. Ambo ingenio & doctrina clari. Quorum ille grammaticæ institutionis rudimenta, & notationes in *Livium* edidit, & quatuor millia carminum. Reddidit (c) *Plutarchi*

opusculum De immoderata verecundia Latine. Hic vero utraque lingua eruditus nunc Romæ Latinas literas publice proficitur. Scripsit in primum librum Odarum Horatii, scripsit & poemata. Non longe ab oppido *Arentum* flumen labitur. (3) (d) *Sapanum* (4) beato *Francisco* venerandum. Fuit hic sanctæ vitæ vir, militavit Christo sub habitu Eremitarum divi Augustini, ejus corpus Suberati jacet. (5) *Lapanum*, (6) *Rubetum*, (7) *Cælicum* *Ioanne* *Ioachino* Abbate gloriosum, & prope *Iovinum* flumen torentinis uber fluit. secundum quod aurum & ferrum nasci ferunt. (8) Fuit IOANNES IOACHINUS Abbas Mauri Tabellionis & Gemmæ filius. Qui non sine futuræ sanctitatis portento conceptus fuit. Siquidem matri, cum Ioachinum concepisset, juvenis quidam forma decorus, & lineis candidis vestibus amictus per quietem apparuit, eique dixit: „Puerum concepisti, „quem cum parueris, si ipsum vivere cupis, ante septennium baptismatis fonte lavari ne finas, „. Eo vero nato patri super aram divi Michaelis Archangeli, quod sacellum non longe a domo sua aberat, puerum aspicere videbatur, cujus vertex templi tectum tangeret, & chorum astantem albis vestibus indutum alta voce concinentem, „Puer natus est nobis alleluja, & filius datus est nobis alleluja, „. Elapso septennio cum pater diem baptismatis statuisset, mater graviter ægrotare cepit, eoque morbo decessit. Atque tribus aliis annis defluxis decimo anno non sine mysterio puer baptizatus est, & usque ad quartumdecimum grammaticæ operam dedit. Atque non multo post Ierusalem religionis gratia perrexit, quo itinere inopes quosdam suis sumptibus aluit. Et monachalem habitum albi coloris, & asperum sumisit. Cumque deserta quædam loca esset ingressus, nimia siti confectus, mori veritus fabulo se obruit, ne insepultus feris cibis foret, ac dum scripturarum intelligentiam meditatur, sopore corripitur. Et ecce olei flumen, & juxta hominem stantem cernere, sibi que dicentem, Bibe de hoc flumine, eique ad satietatem bibere videbatur. Cumque evigilasset totius divinæ scripturæ intelligentia illi patuit. In monte, in quo Christus se transfiguravit, in cisterna quadam veteri totam quadragesimam vigiliis, obsecrationibus, jejuniis, hymnis, & psalmis vacans transegit. Nocte vero Resurrectionis dominicæ ingens illi claritatis splendor apparuit. Atque ita celesti lumine afflatus est, ut utriusque Testamenti concordiam, omnesque difficultates & involucria intelligeret. Quare totum se divinis lectionibus dedit, trique opera tum cepit, Concordiam duorum testamentorum, Expositionem in Apocalypsim, & Psalterium decem chordarum. Ex Ierosolymis in Siciliam concessit, ubi in quadam specu latitans jejuniis, & orationibus vacabat, & die Mercurii, Veneris, & Saturni nil prorsus gustabat. Postea in Calabriam transiit: & sacris initiatus (e) monasterii Coratii Abbas eligitur. In ejus vita nulla erat intercapedo laboris, semper enim aut orabat, aut legebat, aut scribebat, sicque pernoctabat assidue. Orabat flexis genibus, manibus & oculis in cælum erectis, vultu alacri angelicum præferens vultum, ac si Christum præsentem alloqueretur. Quotidie altaris sacra peragebat, ac persæpe lacrimabatur. In monasterio, cui nomen est

est *Petralata* totam quadragenam Dominicis diebus exceptis panem tantum & aquam gustabat potius, quam edebat. Claruit multis miraculis. (9) Scripsit libros quinque Concordiæ utriusque Testamenti, quod pridem, ut dixi, inchoavit, adhortante eum Lucio Papa hujus nominis tertio, & inde Urbano & Clemente jubentibus, ut in epistola ipsius Clementis ad illum directâ videre licet. In quibus de quinque Sigillis agens eximia & arcana mysteria enodavit: & in quinto nonnulla Danielis, & aliorum prophetarum capita dilucidavit. Expositionem quoque Apocalypsis octo partium titulis insignitum dictorum Pontificum jussu, elucubravît. Item Psalterium decem chordarum tribus voluminibus distinctum exaravit, quorum primum dedicavit Deo Patri, secundum Filio, tertium Spiritui sancto. Quod opus die Pentecostes, ut ipse dicit, inchoavit. Scripsit & in Euangelium Joannis, & contra Judæos " & catholicæ fidei adversarios", & super Merlinum, & in Cyrilli revelationem, & librum de Flore nuncupatum de summis Pontificibus, & librum de Consolatione, & Sententiarum volumen egregium, & in Erythræam", & de Vita solitaria, qui liber est in Bibliotheca Vaticana. Item Henrici sexti Caesaris rogatu anno a Christo nato M. clxxxvii. ad eundem, ut ipsemet super Hieremiam fert, in Esaïam, & in nonnulla capita Naum, Abacuch, Zachariæ, & Malachiæ prophetarum. Scripsit & in Hieremiam, in quibus se spiritum prophetiæ habuisse manifestum est. Pleraque enim est vaticinatus, quorum multa adimpleta sunt, cetera adimplenda supersunt. Nam & Græciam ob in Romanam ecclesiam perfidiam gentibus dandam, & Prædicatorum ac Minorum Ordines initiatores mox futuros, quin etiam in januis Ecclesiæ esse prædixit. Et quidem cum hæc præsa-givit ipsi in mundo erant, sed qui futuri essent ignoti, Ordines autem initiarunt paucis post annis quam ille prædixerat, utpote divus Dominicus tribus, divus Franciscus novem. Quos vel Venetiis in divi Marci delubro, quod Salomonis templi instar fieri curavit, effingi fecit. In cujus pavimento, parietibusque, ac fornicibus, testudinibusque simulacra alia pleraque effigiata emblemate, vermiculatoque opere futura protendentia, quæ in dies exitus comprobant, formari atque effingi fecit. Efflavît animam in monasterii Floris loco, qui *Canalis* dicitur, cœnobitis suis benedicens. Ejus corpus postea in monasterium Florense translatum est. Ex cœnobitis ejus, qui ipso vivente sanctitate floruerunt, hi sunt, *Peregrinus*, & ejus frater *Donatus*, quibus futuram & proximam tribulationem revelavit, (f) *Lucas* ejus scriba, qui postea Episcopus Consentinus fuit, *Gerardus* Abbas, *Ioannes* & *Nicolaus*, quorum alter Abbas monasterii Goratii fuit, alter istius vices gerebat: item *Mattheus*, qui post Joachinum Abbas Floriacensis fuit, & postea Gerentinus Episcopus, *Rogerus* Diaconus Ecclesiæ Severinatis, *Petrus*, & *Nicolaus*. Qui omnes sanctæ vitæ viri extiterunt. De Abbate autem ipso Joachino Guilelmus Parisiensis in libro de virtutibus sic dicit: „ Debes scire quia donum intellectus „ tantæ claritatis est & acuminis in quibusdam, ut valde assimiletur „ spiritui prophetiæ, qualem crediderunt nonnulli fuisse in Abbate „ Joachino. Et ipsemet de seipso dixisse dicitur, quia non erat ei

„ datus spiritus prophetiæ , sed spiritus intelligentiæ. Si quis autem
 „ inspexit libros , quos scripsit super Apocalypsim , & super Con-
 „ cordiam duorum testamentorum mirabitur donum intellectus in eo;
 „ verum in libris super Prophetas liquet fuisse in eo spiritum prophe-
 „ tiæ „ . Licet quidam divinarum literarum ignari negent ipsum fuisse
 prophetam , quod Christus Apostolis dixerit : *Non est vestrum nosse*
tempora vel momenta , & alibi , „ Omnes prophetæ & lex usque ad
 „ Joannem prophetaverunt „ . Quod utique de primo Christi adventu
 intelligendum est . Et Hieronymus in Matth. & in Amos , & Ioan.
 Chrysostomus & Athanasius in secundam Epist. Pauli ad Cor. & Augu-
 stinus contra Faustum asserunt . Iam vero in ecclesia , quæ erat An-
 tiochiæ , prophetas fuisse Lucas in Actibus Apostolorum scribit . Et
 Agabus , & quatuor Philippi filia , & Corinthii , & Apostoli ipsi
 prophetaverunt , ut passim in Epistolis Pauli videre licet . Et Iu-
 lianus Philosophus & martyr apud Eusebium Ecclesiasticæ historiæ
 libro quarto , usque ad tempora sua prophetiæ gratiam in Eccle-
 siis floruisse ait . Quid multis opus verbis ? Cum Ioel Apostolos ,
 aliosque in Ecclesia prophetaturos prædixerit , ut Petrus in Actibus
 Apostolorum dicit , & Christus se ad Iudæos , inter ceteros ,
 Prophetas etiam missurum ab ipsis in Synagogis suis occidendos dicit.
 Nam , ait Amos : „ Non faciet dominus Deus verbum nisi reve-
 „ laverit secretum suum ad servos suos prophetas „ . Cur autem Deus
 secreta sua servis suis revelat , & quare non necesse est omnia fieri ,
 quæ dicit , qui scire cupit legat Hieronymum in Ionam , & in
 Ezechielem . Alii quidam Ioachinum uti hæreticum calumniantur ,
 quod Innocentius tertius (10) libellum quendam Ioachini nomine ,
 hoc est iniustam adversus Petrum Lombardum reprehensionem in
 concilio damnarit . Cum ipse , in epistola , quam propria manu
 exaravit , simpliciter & humiliter fatetur se eam fidem tenere , quam
 Romana tenet ecclesia , jubetque cuncta sua opera composita &
 componenda summo Pontifici assignari , quæ ipsemet morte fortasse
 præventus offerre non valeret , Apostolicæ Sedis iudicio approbanda
 & corrigenda . Idipsum Innocentius ipse in Decretali illa asserit . Extat
 in bibliotheca Vaticana epistola Honorii tertii Rom. Pont. ad Epi-
 scopum Lucanum favore Ioachini adversus ejus obtractatores , quæ
 „ hæc est . „ Ad audientiam nostram noveritis pervenisse quod
 „ cum Abbatem & Monachos Ordinis Floris de crimine hæreticæ
 „ pravitatis infamas , & a tuis permittis subditis infamari , sumens oc-
 „ casionem ex eo quod felicitis memoria Innocentius Papa prædecessor
 „ noster libellum sive tractatum , quem Abbas Ioachinus ejusdem Ordi-
 „ nis institutor edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de uni-
 „ tate seu essentia Trinitatis generali approbante Concilio damnavit .
 „ Cum igitur idem prædecessor noster in sententia prædictæ damna-
 „ tionis exprefferit , quod per hoc Florensi monasterio nolebat aliqua-
 „ tenus derogari , quoniam & in eo regularis est institutio , & obser-
 „ vantia singularis , idemque Ioachinus omnia scripta sua ipsi præde-
 „ cessori nostro assignari mandaret Apostolicæ Sedis approbanda judi-
 „ cio , vel etiam corrigenda , dictans epistolam , cui propria manu
 „ sub.

„ subscripsit , in qua firmiter confitetur se illam fidem tenere , quam
 „ Romana tenet Ecclesia , quæ disponente Deo mater est cunctorum
 „ fidelium & magistra : Fraternitati tuæ per Apostolica scripta man-
 „ damus , atque præcipimus , quatenus fratres Ordinis supradicti su-
 „ per hæreseos crimini nec ipse infamare præsumas , nec a subditis
 „ tuis permittas , seu aliquatenus dissimules infamari . Datum Romæ
 „ apud Sanctum Petrum iiii. Nonas Decembris Pontificatus nostri anno
 „ primo „ . Post Cælicum (11) *Spatianum* est cum fonte nobili , hic
 marmor effoditur . Inde est *Spatianum* iterum , ubi aurum & fer-
 rum nasci dicitur . Ex hujus corporis vico quopiam , cui *Casula* nomen
 est , fuit *Antoninus Ponta* sive *Pontanus* utraque lingua eruditus . (12)
Pedatum , hic etiam aurum nasci fertur , nec longe (g) *Cardonum* flumen
 auriferum labitur , quod cadit in Crathim torentinis aureis maculis
 sparfis secundum . Ex hujus corporis vico quodam , qui *Serra* dicitur ,
 fuit (13) *Ioannes Crassus* utraque lingua satis eruditus , poeta & orator
 clarus , ingenii acumine & memoriæ tenacitate pollens , fuit & ac-
 cumulata virtutis vir . Inde est (14) *Petrascia* , & juxta (15) *Ispica*
 fluvius labitur . Hic plumbum & chalcantum & Salfossile nascuntur .
 (16) *Aprilianum* secundum quod Crathis fluvius oritur . Hic præter alia
 ferramenta , cultri fiunt nobiles & sclopi machinulæ . (17) **FILINUM**
 (18) *Magonum* , (19) *Rublanum* , & juxta *Sabbatum* flumen labitur , inco-
 læ bovina coria , & soleas optime concinnant . Fiunt & hic salsamenta
 optima ut farcimina , pernae , petasonesque . Ex hujus corporis vico
Ferveto dicto fuit *Nicolaus* utraque lingua eruditus , & bonis moribus
 præditus . Scripsit librum de Rebus sacris , & Silvarum libros quatuor
 conquestionis Italiæ heroico carmine . (20) *Carpacianum* , (21) *Syllanum*
 cujus incolæ pectinibus conficiendis & lanificio plurimum vacant .
 Nam & aulea , & tapetia , & sitarchas texunt , & lodices , quas quod
 alicubi ex caprina lana fiant , capritas vocant . (22) *Altalia* . Nec lon-
 ge (23) *Crepisum* vicus est , ubi specularis lapis nascitur . *Maletum* ,
 ex quo fuit *Carolus Iardinus* Parrhasii alumnus acerrimi ingenii vir ,
 Romanæ facundiæ haud inglorius , Græca quoque lingua apprime
 eruditus . Sed enim in literarum ocio se mirum in modum accinxit ,
 Romæ bonas literas publice est professus . Rebus excessit humanis
 juvenis admodum . (24) *Paternum* cum emporio annuo . Incolæ hir-
 cinis , vervecinisque , & ovinis pellibus aptandis dant operam . (25)
Depinianum , cujus incolæ æreis vasis conficiendis navant operam .
 nam & lebetes , & athena , & sartagine , & pelvas , & cacabos , &
 alia ejusmodi vasa optime conficiunt . (26) *Thessanum* , (27) *Donitium* ,
 hic chalcantum nascitur , & prope *Album* flumen labitur . Per om-
 nia autem loca hæc generosa vina fiunt , & præsertim Rublani . Fi-
 unt & lina nobilia ejus generis , quæ feminina vocant . Extant & in
 Consentino agro pulchra bovum armenta .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pagi circiter centum* . Vulgo sententiæque destructionem sæculo nono,
 appellantur *Casalia* , quorum pleraque ut nonnulli autumant, extracta fuere,
 post Saracenorum incursionem Con- præsertim ea, quæ vulgo appellantur
 del

del Manço ad Crathidem usque. Id autem pro certo asserere non audemus, cum horum multa vel Consentia parem, vel potius antiquiorem sibi vindicent sedem. Vt ut sit, Consentia ita conjuncta sunt, ut sint veluti ejus suburbia, & privilegiis a Regibus, Imperatoribusque concessis una potiuntur. Vide Diplomata in fine hujus operis.

2. *Castilionum*. Potius Castilionum, vulgo *Castiglione*, quod nomen duxit a Familia Castiliona Maurellia, ejusdem pagi tum domina, prius namque *Guaranum* appellabatur, ut ex regestu Mensæ Capitularis Consentinae. Fuit ex hoc loco *Marcus Antonius de Feulo*, Carolo V. Imperatori charus, qui in Algerii expugnatione strenuam navavit operam. MS, Pauli Gualter. Et Mart. Et nostris temporibus *Ignatius Guaranus* bonis literis instructus.

Prope Castilionum extant & alii pagi, quos inter *Petřejum Guarani* vulgo *S. Pietro di Guarano* patria *Eustachii Entrerii* ex Minimorum familia, Annibalis Cardinalis Albani Episcopi Sabinensis Suffraganei, viri eruditione conspicui. Extat & *Benedictum* vulgo *S. Benedetto*, patria *Alberti delusa* ex Domimicana familia doctissimi, & morum integritate conspicui, qui dum Romam Innocentii XII. jussu ad emeritos virtutis honores evocaretur, Paulæ in itinere obiit.

3. *Sapanum*. Vulgo *Zumpano*. Ex hoc loco fuere *Angelus* & *Petrus* laici, & *Thomas* sacerdos, ex Minimorum familia sanctitate conspicui; ex MS. Francisci de Longobardis, & Mart.

4. *Beato Francisco*. Hic acceptissimus fuit *Ægidio Viterbiensi* Cardinali, qui eum summis laudibus eloquiisque extollit. Vide Torell. in secul. Augustin.

5. *Lapanum*. Editio loco situm.

6. *Rubetum*. Tellus aprica, ingeniorum fecunda: patria fuit *Bartholi Arnoni*, Regii Quæstoris Consentia, ubi magnificentissimas sibi ædes extruxit, quæ postmodum Regiæ Camerae cessere. Intus extat inscriptio hæc.

BARTHOLVS ARNONVS IN BRVTIIS CÆSARIS QUÆSTOR PALATIUM, QVQVE ANIMO! QVAQVE IMPENSA VIDES. ASCANIVS FRATER, AC ITEM CÆSARIS THESAURARIVS, QVI INCOEPTA MODO PEREGIT, VERVM IACTIS AD ALTIORA GRADIVS TOTVM OPVS VT AB APELLE RELICTVM ABSOLVIT.

Item alia intus chorum Cœnobii S. Francisci Minoris Observ.

BARTHOLO ARNONO CONSENTINO CÆSARIS QUÆSTVRA BRVTIIS PERFUNCTO, PALATIOQVE MAGNIFICENTISSIMO SIBI CONSTRVCTO, ASCANIVS ARNONVS IVRISCONSVLTVS, ITEMQVE QUÆSTOR FRATRI OPTIMO, SVIQVE AMANTISSIMO, AC BENEMERENTI POSVIT ANNO 1553.

Rubeti quoque natus est *Thomas Corneli*, litterarum phœnix, Philosophus celebris, qui Neapolim bonas literas inuexit, ubi per annos quatuor supra triginta docuit; edidit item *Progymnasina* physica Venetii 1663. in 4. multaque conscripsit stilo plane aureo. Obiit IV. Kal. Novembr. anni 1684. Topp. & Ms. Mart. *Hieronymus Arnonus* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, ann. 1556. morum integritate & doctrina clarus. Lanov. in chron. *Dionysius* B. Pauli Paternensis focus; ex Chron. *Marcellus Corneli*, qui scripsit de *Christianorum victoria in Turcas*, quem tamen Marafiotus Consentinum scribat, ad Rubetum pertinere arbitramur. *Hyacinthus Scarpellus* Presbyter, Dipiniani Patrochus, eruditione clarus, qui libros edidit

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VIII.

105

edidit *Directorium Confessoriorum* & *Speculum Parochorum* Neapoli 1710. Hieronymus Minorita morum integritate & pœnitentia clarus.

7. *Calicum*. Nomen oppido aptissime impositum, quasi *Galeste* dixeris. Aer enim salubre est; terra fertilis; aquæ optimæ & copiosæ, gens culta, atque humana.

Fuerunt ex hoc loco viri in omni virtutum genere celeberrimi, quos inter B. Ioachim, de quo mox. *Mattheus Via* ex Minimorum familia sanctitate conspicuus. *Lanov. Chron. Felix Via* Romæ in Archigymnasio Sapientiæ Lector, edidit librum super Canones, mox Episcopus Afulanus ann. 1672. ut ex Dominico Martyre, qui illum novit & in suo ms. recensuit. *Franciscus Maurus* Ordinis Minimorum Generalis doctrina & pietate clarus. Ms. Mart. *Philippus Guerra* Theologus celebris, qui cum Episcopo S. Marci Concilio Tridentino interfuit, mox creatus Episcopus Fundanus, inde Episcopus S. Marci ann. 1576. Ughell. *Cherubinus* Instituti Capuccinorum morum integritate clarus. Est & *Mennitum* ad Calicum pertinens.

8. *Joannes Joachinus*. Nonnulli arbitrati sunt, ita Joachimum appellari, ut Joannes nomen fuerit, Joachinus vero cognomen: sed Joachimum tantummodo appellatum esse ante & post initam Congregationem, antiquissimum M. S. a B. Rogerio Aprilianensi ejus discipulo exaratum, ut putatur, fidem facit. Exstabat intus Metropolitanam Ecclesiam Consentinam inscriptio a Tamburino relata to. 2. de jure Abb. disp. 24. quæ est hæc:

JOACHIMUS MAGNVS ABBAS
NATIONE CALABER, MAGNÆ DOCTRINÆ VIR, ET EXCELLENTISSIMÆ VITÆ INGENII PROPE DIVINI HAC IPSA TEMPESTATE ANNO 1158. APVD GVILLELMVM REGEM ET CALABROS OMNES CLARVS ET INCLYTVS HABITVS EST, QVI PROPHETICO SPIRITV REPLETVS FVTVRA QVASI PRÆSENTIA DISSEREBAT.

Eadem pene verba refert Philippus Bergomensis in supplem. Chron. lib XII.

9. *Scriptit libros quinque*. Præter libros hic recensitos, scripsit & alios, nempe *Librum Epistolarum ad Imperatricem Constantiam*, & ad alios. Exstat MS. Consentiæ in Monasterio S. Mariæ Pietatis, ut ait Calab. 1. part. 3. & 4. Exstat etiam in Bibliotheca Vaticana liber MS. *De vita solitaria: De Virtutibus: Super Regula S. Benedicti: De ultimis tribulationibus: De virtutibus Fidei: super Apocalypsim: super Psalterium: super Hieremiam; & Concordia inter novum & vetus Testamentum*. Venetiis item superiori seculo repertum fuit vaticinium, & publicatum anno 1684. ut ait Dominicus Martyr in suo MS. Extant in Monasterio Florensi MS. *super Apocalypsim, super Epistolas XIV. S. Pauli & Vaticinia quædam de Summ. Pontif.* Fundavit Joachimus Monasterium Florense anno 1198. eique per triennium præfuit. Obiit autem anno 1201.

10. *Libellum quendam Joachini nomine*. Libellum istum subdole in odium Joachimi interpolatum & ad sedem Apostolicam delatum esse nonnulli autumant. Caterum hic subnectam quid Joachimus de sanctissimo Trinitatis mysterio sentiret, quod excerpti ex ejus opusculo, cui titulus *Psalterium decem chordarum juxta exemplare*
O Venec-

Venetius impressum in chalcographia Francisci Bidoni & sociorum anno Domini M. D. XXVII. sic enim ait : *Non igitur Divinam substantiam, aut unum Deum, quem trinum esse audis, sic in tres personas divisam putes, ut tria divisa arbitreris, sicut olivam, myrtum, & palmam, quæ diversæ sunt naturæ & genere: sed nec ut tres olivas, quæ unius sunt naturæ, sed tamen corporum proprietate disjunctæ: neque ut tres ramos uni radici infixos, ut substantiam radices, & tres ramos hypostasies arbitreris juxta aliquorum perfidiam, quod est inducere quaternitatem. Sed si coactis aliqua necessitate figura visibilis accipienda est, saltem quod nobilius est in rebus ratione carentibus, lucem istam accipiamus, quam constat illius veræ lucis habere qualemcumque imaginem, quæ non tam oculos exteriores reproborum hominum, quam corda illuminat electorum, & ex qua manat semper illa lux quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Siquidem ex luce ista, quæ vocatur sol, & radius indefinenter nascitur, & calor indefesse procedit &c.*

Et super Apocalypsin cap. 1. ait: *Deus Pater unus est, Deus Filius unus est, Deus Spiritus Sanctus unus est. Quasi quartum aliquid sit Divina substantia: idolum adorant non Deum; quoniam quartum aliquid non recipit fides nostra, sed tantum tres personas. Libellum siquidem illum a Patribus in Concilio Lateranensi justissime proscriptum esse constanter asserimus, ac fatemur. Vide Bollandum, Guillel. Paris. Math. Manriquez, Laur. &c.*

Neque audiendus est nuperus scriptor, qui Joachimum ridicule carpit ac nugatorem appellat, & ut suis verbis utar, *Cianciatore*; nam vel ex Dante

Aligherio emunctæ naris poeta, quem refert, satis apparet Joachimum prophetiæ spiritu affidatum. Ait enim Parad. Cant. 12.

Raban è quivi, e lucemi dallato

Il Galavrese Abate Giovacchino

Di spirito profetico dotato.

Cæterum si quidpiam non evenerit quod Joachimus prædixisse visus sit, parum refert: multæ siquidem prophetiæ Joachimi nomine circumferuntur, quas nec ipse somniavit.

11. *Spatianum.* Ex hoc loco fuit Felix Monachus, qui Jurisprudentiam docuit Romæ in Archigymnasio Sapientiæ, mox ab Alexandro VII. creatus Episcopus Martyranensis anno 1661. Obiit Martyrani Kal. Januar. 1667. ut ex Dominico Martyre, qui eum novit. Laurentius Ciollarus Ordinis Minimorum Generalis emeritus. Obiit in Hispania IV. Kal. Ianuar. 1645. *Ms. Mart.*

Sunt & alia oppidula ad Spatianum pertinentia, nempe *Machia*, patria Matthæi Monachi ex Minimorum familia Sacerdotis vitæ integerrimi, qui nunquam cum mulieribus locutus fuit, prophetiæ spiritu affatus, & miraculis clarus. Obiit Paulæ anno 1614. ex *MS. Francisci de Longobardis*, quem laudat Dominicus Mart. *Casula* & prope Jovinum flumen, patria fuit Francisci a Notario Joanne dicti Congregationis Cisterciensis, Monasterii S. Mariæ de Succursu Excalceatorum fundatoris ann. 1525. juxta vaticinium S. Francisci de Paula. Vide Jacob. Græcum, & Laur. Item *Verticilla, Cribarium, Trentum, Ferocii, Excalceati*, ubi natus est Joannes Dominicus Longus Parochus Pedaci: hic scripsit historiam terræmotus, qui accidit anno 1638. *Ms. Mart.* Aliud oppidu-

dulum est *Mallei*, vulgo *Li Magli* edito loco situm, patria *Josephi* Instituti Capuccinorum doctrina & sanctitate conspicui quem ego novi Consuetudine heroi- cum patientiæ actum exercuisse. Dum enim iuxta affideret sacram concionem auditurus impudentissimo cuidam homini in faciem expuenti reposuit: *Sit nomen Domini benedictum*, pallioque se terfit. Hic etiam natus est *Franciscus* ejusdem instituti Theologus & Mathematicus celebris.

12. *Pedatium*. Aliquibus *Pedacium*, & *Pedachium*, meridiem spectans, cujus ager frugifer est, aer salutaris. Fuit ex hoc loco *Josepb* ex Minimorum familia laicus, morum sanctitate clarus: ex Domin. Mart. qui illum novit. *Martinus Palatius* M.C.V. Regens ann. 1504. Topp. de orig. trib. *Petrus* Instituti Capuccinorum vitæ integer: ex chron. anno 1600.

Sunt & alii pagi, nempe *Serra* ex qua prodierunt *Ludovicus* familiae Capuccinorum laicus sanctæ vitæ vir, prophetiæ spiritu afflatus, miraculifque clarus. MS. Gualt. & Mart. Chron. ad ann. 1608. *Antonius*, & *Anselmus* ejusdem instituti laici sanctitate itidem conspicui: ex Chron. & Martyrolog. Gualt. *Franciscus Manardus* Jurisconsultus celebris in Universitate Maceratenfi Lector primarius, ad nostram memoriam usque. Vivit modo Romæ *Dominicus Mollus*, Presbyter, insignis Collegiatae S. Mariæ in Via lata Beneficiatus, eruditione clarus. *Jotta*, & *Peretum*. Hic natus est *Felix Antonius Brognus* Presbyter eruditione & pietate clarus, optime de Patria meritus: edidit duo opuscula ascetica. MS. Mart. *Dominicus Martyre* Presbyter, Capituli Consentini Decanus, Jurisprudencia, pietate, atque eruditione

conspiciuus: scripsit labore incredibili Italice historiam Calabriae in duos tomos distributam, quæ extat MS. Romæ in Collegio S. Francisci de Paula ad Montes dicto, quæque nobis plurimo adjumento fuit, sæpiusque laudatur: scripsit quoque Geographiam sacram.

13. *Joannes Crassus*. Extat in Ecclesia S. Dominici icon depicta cum epigraphe:

*Culmen ad empyreum Crassus dum scanderet, aras
Condidit has celebs, quæ sua membra tegat.*

14. *Petrastita*. Ex hoc loco fuerunt *B. Andreas de Martinis* unus fociorum S. Francisci de Paula, sanctitate, & miraculis clarus: ex Lanov. in append. ad Chron. & MS. Mart. *Bonaventura*, & *Joannes* instituti Capuccinorum vitæ integri: ex Chron. *Carolus Frontera*, Jurisconsultus eximius. *Marasiot*. *Aloysius Antonius de Martinis* Dux militum. *Oldoin*. in append. ad Turfellin. Nostris autem temporibus *Cajetanus Monachus*, Presbyter, Canonicus Consentinus doctissimus. Vivit modo *Joannes Bucatius* ex Reformata Franciscana familia bis Commissarius Generalis emeritus, patriæ decus & ornamentum.

Secus *Petrastitam*, ut conjicitur, celebre erat monasterium, ex quo SS. *Hilarius*, *Falcus*, aliique focii sanctitate conspicui prodierunt, ut supradictum est. Anno 1593. sub Abbate Commendatario *Petro Paulo Panuntio* Consentino ibidem repertum est corpus B. *Ubertini Hydruntini* Abbatissæ cum lamina argentea, in qua scripta erant hæc verba: *Cum sancta civitas fulgebit splendore stella, sol iterum me videbit. Hoc est corpus Abbatissæ Ubertini Hydruntini sepulti VI. Kalendas Novembris anno 778. a vir.*

gineo partu. Item in involucro plumbeo membrana varicina quædam continens, quæ licet mendose refert Ians. in Mercur. Gallobelg. tom. 1. lib. 6. ad ann. 1593. Vide Arnold. Vujon. par. 2. lib. 3. & Joann. Vvolf. in epist. mem.

Sunt & alia duo oppidula ad Petram fittam pertinentia, nempe *Hyppolitum* vulgo *S. Ippolito*, & *Tursanum*, patria *Rutilii Benincasa* Philosophi, Mathematici, & Astronomi peritissimi, qui librum edidit *Almanacco perpetuo* centies impressum. Obiit circa annum 1625. Topp. in bibl. & Ms. Gualt.

15. *Ispica*. Fortasse a verbo Græco *ἀσπίς* *defendo* *ἰσπικα* enim Græce idem est ac Latine, *tutatus sum*.

16. *Aprilianum*. Ex duodecim oppidulis parumper disjunctis constat, quorum pleraque satis habitatoribus sunt referta, magnamque urbem appellaveris si a longe prospexeris: sunt autem *Casignanum*, *Grupa*, *Stephanum*, vulgo *S. Stefano*, *Curtes*, *Pyra*, *Augustum* supernum inferumque, *Vici*, *Guarnum*, *Petronum*, *Pedalinæ*, & *Nicolaum*, vulgo *S. Nicolo*, quod paulo remotius est, Crathideque fluvio disjungitur. *Aprilianum* puto ab *Aprili* Mense dictum ob aeris jucunditatem temperiemque, terræque amœnitatem ad meridiem sitæ.

Ex hoc loco fuerunt *B. Rogerius* ex Diacono Seberinate Monachus Cisterciensis *B. Joachimi* alumnus, ejusque gestorum scriptor, ut diximus supra. Vide Manriquez. *Franciscus* instituti Capuccinorum sanctitate conspicuus: ex Chron. *Ioannes de Bono* ex Minimorum familia vitæ integritate, humilitate, ac poenitentia clarus. Obiit Romæ XVII. Kal. Febr. 1650. in Collegio *S. Francisci* ad Montes magna sanctitatis fama, ut ex Ms. Fran-

cisci de Longob. & Mart. *Nicolaus Santes de Luca* Presbyter vitæ austeritate, & puritate mirabilis. Obiit Romæ Nonis Febr. 1650. ex Ms. Mart. *Paulus* ex Franciscana reformata familia sacerdos, sanctæ vitæ vir, ante, & post mortem miraculis clarus: ex Chron. Ms. & Ms. Mart. *Bonaventura Cairous* Conventualis, verbi Dei præco eximius Ms. Mart. *Franciscus Cribarus* Episcopus Nicoterienfis anno 1658. Ughell. *Nicolaus*, *Alphonfus*, & *Prosper Muti* in bello clarissimi quorum postremus *S. Franciscus Paulitano* acceptissimus fuit, & ab eodem in Galliam profecturo cingulum dono accepit, quod in Mutorum domo asservatur. *Franciscus Antonius*, & *Prosper Muti* eruditione conspicui. *Franciscus Mutus* Philosophus celebris, *Telefii* auditor edidit librum de *Philosophia*. Ferrariæ 1588. Topp. in bibl. *Franciscus de Rubeis* Theologus Minorita, scripsit super libros sententiarum *Scoti*. Ms. Gualt. *Joannes Dominicus Maurus*, Parochus Ecclesiæ *S. Salvatoris* ad Cohortem dicti trans Tiberim, varia edidit monumenta, nempe *Descriptionem ejusdem Ecclesiæ*, & *Martyrium SS. Pigmenii & sociorum*, *Veliterni* 1677. in 4. *Historiam sacram*, Romæ 1682. & 1683. in 4. *De Sacramentis*, & *Doctrina Christiana*, Romæ 1683. in 4. Obiit Idibus Aprilis 1688. ex Ms. *Dominici Martyre*, qui eum novit. *Pyrrhus Schettinus*, de quo supra in adnotationibus ad Cap. VII.

Nostreis autem temporibus, *Carolus Mutus*, *Francisci* de quo supra abnepos, eruditione clarissimus, amicus noster, *Josephus Donatus*, alias, *Panto*, poeta celebris, *Isidorus Pyrus* ex Minimorum familia eruditissimus, librum

librum edidit *Philosophia rationalis*, Venetijs 1707. apud Politum, *Marius Abruzzinus*, & *Stephanus Donatus Jurisconsulti* celebres, *Petrus Antonius Abruzzinus* Dux militum, alique non pauci.

Filinum. Porius *Fillenum* vulgo *Figline*, aliis, *Figlino*. De *Filleno* patria mea Oppido pervetusto aut nihil, aut parum veteres scripsere, recentiores vero vix de ejus fundatione quidquam attigerunt sunt, virosque illustres aut abstulerunt, aut tacuerunt. *Filleno* siquidem adamussim quadrat *Horatiani* illud lib. IV. od. VIII.

*Vixere fortes ante Agamemnona
Viri, sed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.*

Conjiciendum sane hoc Oppidum, aut ab *Helena* nomen sumsisse, quæ *Feleni* aliquando vocitata est, teste *Dionysio Halicarnasseo Roman. antiq. lib. 1.* aut a *Sybaritarum* reliquiis vel extructum vel auctum, ut incolarum traditio est, aut ab *Oenotriis*, qui loca edita incolere, ut situs opportunitas vindicat. Utcumque sit, *Consentia* vetustius, aut saltem suppar credendum est: neque enim ut ceterorum oppidulorum quamplurima post *Consentiam* a *Saracenis* devastatam extructum conjicitur; cum opera Gothica quæ ibidem etiamnum extant, imaginculæ ac numismata in ruderibus reperta, aliaque antiquitatis monumenta Gentium vetustatem redoleant. Quinimo, & *Consentia* ruinis auctum fuisse par est conjicere. Modo *Prætura* *Consentia* est, ubi comititia ad ferenda populi suffragia in foro, pro iis qui Magistratus inirent, haberi consueverunt. In quodam diplomate *Friderici Imperatoris*, cujus frag-

mentum in elencho locorum destructorum in fine hujus operis adducemus, *Philanum* scribitur; alii *Felinum*, alii *Philenum* a Græco φιλέω amo, alii *Fillenum* scribunt. Est hoc Oppidum edito loco ad *Silæ* radices situm, aeris salubritate, frugum copia, terræque amoenitate jucundum, *Craethidi* finitimum, nec longe ab hujus fluminis celeberrimi scatebra, vulgo *Capo Crate*. Fit sericum selectissimum, ac vinum optimum. Sunt & pagi *Cellaria*, ubi extabat nobilissima Familia *Fera*, ad quam fortasse *Camillus Ferra*, de quo ignoratur patria, referendus est: *Francoliffi*, & *Plana*, ad *Fillenum* pertinentes. Extabant & *Clausura* jam diruta, ut in eodem elencho dicemus. Sunt tria *Cœnobia*, *S. Mariæ ad Cancellos* dictæ *Ordinis Prædicatorum*, quod vetustissimum est, ubi requiescit corpus *Iacobi Bruni* ejusdem familiæ *Dominicanæ* doctrina & sanctitate conspicui, ut ex inscriptione quæ ibidem extat. Alterum *Minoritarum* strictioris *Observantiæ* anno 1614. alterum *Instituti Capucinorum* anno 1609. erectum. Ecclesia *Parochialis Filleni* & *Francoliffiorum* sub titulo *S. Joannis Baptistæ* majorum nostrorum ætate in terræmotu anni 1638. corruit, quæ postmodum magnificentius extructa situ, nitore, ac sanctitate præfulget. Celebrari ibidem consuevit quotannis festum *S. Blasii* ejusdem oppidi *Compatroni* tanta solemnitate ac pietate, ut finitimorum concursui fieret satis, ac permulti de beneficiis *Sancti Martyris* intercessione a Deo acceptis nuncupata vota persolverent. *Cellariorum Parochialis Ecclesia* est sub titulo *S. Petri Apostolorum Principis*, adjunctusque fuit titulus *S. Michaelis Archangeli* postquam *Clausuræ*

rarum pagus interiit, cujus erat Patronus. Parochialis *Planarum* est sub titulo S. Barbaræ Virginis & Martyris, miraculis præsertim contra fulminum ictus tuitione celeberrimæ. Sunt & aliæ ædiculæ B. Virgini, S. Sophiæ (Fileni alteræ, alteræ Francolisiis) S. Roccho, S. Catharinæ, S. Sebastiano, & eremus S. Antonio Patavino sacræ. Extabat & ædícula S. Mariæ Magdalene non longe a S. Roccho, sed interiit. In Ecclesia S. Jo: Baptistæ extat tabula cedrina vetustissima, sed integra, nec fœdata, Christi Domini e Cruce pendentis, aliorumque Sanctorum imaginem repræsentans, quæ in altari omnibus Sanctis sacro colebatur. Hæc ex Græcorum characterum specimine ad iconoclastarum tempora pertinere, conjicitur. Sunt & alia Sanctorum corporum ipsana, ac sanctissimæ Crucis frustulum. Extabat & Crux ænea vetustissima illius instar, quæ in Ecclesia Lateranensi in urbe asservatur & colitur, quamque Constantinianam dicunt. Cellariis quoque ex Ossibus S. Ursulæ duo frustula sunt.

E regione Filleni Paternum inter & Mangonum ubi nunc dicitur *Monte malo* extat crypta Glauci, nunc *Grotta di Chiauco*, sepulcrum Gigantum appellata, ubi *Marduccus*, & *Rubichellus* Gigantes ab Henrico Calà interemti conditi sunt. Ibidem anno 1659. cadaver repertum est sexdecim palmorum, varique ossa ac dentes. Tum ad ejus caput lamina erat ænea, Gallica lingua, sed characteribus Teutonicis insculpta, qui Italice hæc sonant:

*Vinto da Errico Calà che fu chiamato a duello
De' Giganti sotto la tomba qui giace Rubichello
Che a vendicare la morte del fratello Marducco andò
Alla Città di Salerno ucciso per temerario resto
Di Giovanni Calà per la spada bene avventurosa;
Ebbe di sua grandezza la fortuna invidiosa.*

Hujus rei gestæ testes fuere permulti, qui cadaver, ossa, dentes, laminamque inspexerunt: confectumque fuit publicum instrumentum die 28. Junii ejusdem anni 1659. Joannis Mariæ Adam Notarii Carpaciani auctoritate firmatum. Vide Calà histor. Suecor. & Gaspar. Scottum in append. Physic. observ. to. 1. lib. 3. cap. 4.

Fuit Fillenum illustrium virorum scatebra semper fecunda, sed proli dolor, sive terræmotibus, ac pestilentis, sive bellorum incommodis, aliisque temporum injuriis, & quod pejus est, intestinis civium disidiis, plurimum a prisco splendore defecit: tum monumenta quæ magnam historiæ materiem polteris suppeditare potuissent, scriptorum inopia interiere. Siquidem ex spicilegiis, quæ nos pro virili parte, collegimus, facile cognoscetur & messis quæ periit. Filleni anno 1473. natus est PETRUS PAULUS PARISIUS, Juris Pontificii ac Cæsarei lumen. Hic nobilissimæ puellæ conjugio devinctus, filium suscepit, sed mox utrisque orbatus, Patavium secessit, inde Bononiam, ubi utrumque jus docuit plausu incredibili. Cumque ejus fama longe lateque personaret, a Paulo III. Farnesio Romam accitus Apostolicæ Camerae Auditor, mox Episcopus Nuscanus III. Idus Januarii ann. 1538. tum Anglonensis renuntiatus est. Anno autem 1540. S. R. E. Cardinalis tituli S. Balbinæ creatus, S. Concilii Tridentini Legatus & Præses eligitur anno 1542. Sed Bononiæ accitus insequenti anno ad Carolum V. Imperatorem cum Marcello Cervino Cardinali S. Crucis nuncupato Januam Legatus a Latere mittitur. Absoluta legatione Signaturæ Gratiæ libellis præficitur, Eo dirigente *Vincen-*
tius

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. VIII.

III

tius Laureus adeo profecit ut inter pur-
puratos Patres fuerit cooptatus, ut in-
fra dicetur. Tandem pro Ecclesia Dei
ac Sede Apostolica tot exantlatis labo-
ribus, Romæ 5. Idus Maji anno salu-
tis 1545. diem clausit extremum, se-
pultusque est in Ecclesia S. Mariæ An-
gelorum ad Thermas, ubi celebre ere-
ctum est mausoleum hoc epitaphio:

D. O. M.
PETRO PAVLO PARISIO CONSENTI-
NO S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI
QUI OB CELEBREM JURISPRVDEN-
TIÆ FAMAM IN NOBILISS. ITALIÆ
CATHEDRIS SPECTATÆ
A PAVLO III. PONT. MAX. BONO-
NIA ROMAM ACCITVS APOSTOL.
PRIMUM CAM. AUDITOR
MOX IN AMPLISS. ORD. ADSCLI-
PTVS, SIGNANDISQVE GRATIÆ LI-
BELL. PRÆPOS.
SAC. TANDEM CONCILII TRIDENTI-
NI LEGATVS AC PRÆSES ELECTVS
VT VIVENS ÆTATIS SVÆ CHRISTIA-
NÆQUE REIP. PRÆSENTI CONSILIO
ATQVE VIRTUTE,
ITA POST MORTEM PRÆCLARISS.
EDITIS INGENII ATQVE DOCTRI-
NÆ MONVMENTIS
PLVRIMUM POSTERITATI PROFVIT,
OBIIT V. IDVS MAJI ANNO SALV-
TIS 1545. ÆTATIS SVÆ 72.
FLAMINIUS PARISIUS EPISCOPVS BI-
TVNTINVS GENTILIS SVI STVDIO-
RVM ET GLORIÆ ÆMVLVS PATRIÆ
ET FAMILIÆ ORNAMENTO FIERI TE-
STAMENTO MANDAVIT
QVI VIXIT ANNOS 40.
FABRITIUS CAJETA ET PROSPER
PARISIUS EXECC. CVR.
ANNO MDLXXIII.
CORPVS HVMO TEGITVR
FAMA PER ORA VOLAT
SPIRITVS ASTRA TENET.

Nec mirandum si *Consentinus* scri-
batur, & recte; *Fillenum* siquidem.
Consentiæ Prætura est, sicuti & cete-
ri Pagi, vulgo *Casalia* quæ ut diximus
Consentiæ suburbia sunt, velut corpo-
ris membra, quorum *Consentia* est
Caput. Capiti itaque honor deferen-
dus est, ut ceteri facere consueverunt.
Guillelmus Sirletus *Stiniani* natus,

Stylenis scribitur; *Rutilius Beninca-*
sa, *Thomas Cornelius*, *Sextilius Maz-*
zuchius, aliique ad pagos *Consentinos*
spectantes *Consentini* dicuntur: *Quin*
& *Janus Vincentius Gravina*, *Rogia-*
ni natus, ut ostendimus, in ultimis ta-
bulis quas vidimus *Consentinum* se fa-
cit, quemadmodum & nos fecimus.
Opinandum profecto est *Parisorum*
familiam longe nobilissimam, quæ
Consentiæ potissimum splendor, quæ-
que *Northmannorum* tempore ut ex
monumentis infra adducendis præsta-
bat, bellorum injuriis præsertim *Gal-*
lis atque *Aragonensibus Calabriam*
vexantibus, *Fillenum* se receperit, ibi-
que radicem aliquam fixerit: id tamen
pro certo asserere non audemus, cum &
alibi *Parisorum* familia æque nobilis
reperiatur, quæ *Petrum Paulum* Car-
dinalem suum esse contendat. Sed ab-
sit verbo invidia, ad *Fillenum* perti-
net, ut constans traditio durat, &
monumenta supersunt. *Filleni* quip-
pe in Ecclesia S. Mariæ ad *Cancellos*
dictæ Ordinis *Prædicatorum* extat
gentilis ara *Parisorum*, in qua est ta-
bula celeberrima peritissimi artificis
manu depicta *Epiphaniam Domini*
Regesque illum in sinu Deiparæ ado-
rantes mirifice repræsentans, quam
vel ipse *Petrus Paulus Cardinalis*, vel
Flaminus Parisius, *Episcopus Bitun-*
tinus gentili stemmate ornatam misit
sive *Roma*, sive *Neapoli* incompertum.
Iuxta aram quoque lapideam inscri-
ptionem *Flaminus* supposuit, quæ
hæc est:

PETRO PAULO PARISIO
DOCTORI EXIMIO
FLAMINIUS PARISIUS.
... FILIUS POSUIT
M. D. LXXXXV.

Sed & *Rutilius Benincasa* scriptor fere
con-

contemporaneus in suis Astronomicis observationibus centies excusis vulgo *Almanacco perpetuo* tract. 7. cap. 10. *Petrum Paulum Parisium* Cardinalem, *Fillenensem* ingenue scribit. Sane Ioannes Baptista Parisius huius sive rami sive stipitis ultimus furculus temporibus fere nostris e vivis sublatus est, quem plerique superstitēs agnoverunt. Ex mulieribus autem in soboles adhuc durat, ut apud incolas, aliosque compertum est. Ex libris quoque Baptizatorum, aliisque Fillenensis Ecclesiæ monumentis, nisi terræmotibus aliisque temporum injuriis omnino perissent, luculenter ostendi posset, quod ex iis quæ adduximus satis constare arbitramur.

De Petro Paulo Parisio Cardinali loquuntur Paulus Jovius histor. lib. 42. Ciaconius in vitis Pontificum Romanorum, Oldoinus, Guido Pancirolus to. 2. de claris legum interpr. Valentinus Frotter histor. legal. Angelus Portinarus hist. Patavin. lib. 7. cap. 4. Toppius, Nicodemus, Rutilius Benincasa ubi sup. Ughellus, qui in Italia sacra Episcopum Anglonensem annotare oblitus, in Appendice ad Ciaconium postea commemoravit, Abbas Justinianus super Concil. Tridentin. indict. 13. Pallavicinus hist. Concil. Tridentin. lib. V. Cap. 1. & 2. aliique. Ciaconius vero, & Marafiotus referunt scripsisse quoque *Epistolas Commentarios in lib. 2. Decretalium, Lectiones vespertinas* & quatuor *Libros Iuris Civilis*; Gualterius in Ms. quasdam *Epistolas Canonicas super Cod. & Digest. & additiones ad Bartholum* scripsisse commemorat.

Hæc de Petro Paulo Parisio Gentili suo scripsit *Flaminius Parisus* Episcopus Bituntinus, De Resignat. Bene-

ficiorum lib. 1. quæst. 2. numero 28. 29. & 30. D. Matthæus Contarellus cum annis elapsis superioribus Prodatarius esset, mandavit, ut dicta clausula non apponeretur, nec certe mirum; fuit enim longe usu, & exercitatione in Curia Romana negotiis maxime versatus, & exierat de familia illa omnium bonarum artium, & virtutum florentissima Petri Pauli Parisii Consentini Card. amplissimi Gentilis mei, quem virum ob ejus in legum disciplina præstantissimam eruditionem egregiasque virtutes animi, postquam Romæ, Patavii, ac Bononiæ in prima Cathedra Pontificia & Cæsarea jura de loco superiori multos annos esset interpretatus, Paulus III. Pontifex maximus Cardinalatus dignitate dignissimum judicavit. Ex qua etiam familia quamplures præstantissimi viri prodire; Inter quos non reticebo D. Ugonem Boncompagnum Bononiensem. I. C. clarissimum a Pio III. Cardinalatus insignibus ornatum, qui postea Pontifex maximus creatus Gregorius XIII. fuit nominatus. Nec silentio præteribo Illustrissimum & Reverendissimum D. Vincentium Laureum Tropiensem, quem propter multiplicem eruditionem vitæque pietatem, & in rebus gravissimis tractandis summam prudentiam a Pio V. Episcopum Montis Regalis creatum Gregor. XIII. felic. record. post multas in longinquas regiones feliciter defunctas legationes Cardinalatus dignitate decoravit.

Extat Epigramma Joannis Rivallii in Senatu Tolosano Causarum Patroni De Flaminio Parisio super libr. de Resignatione Beneficiorum, quem notis illustratum vulgavit P. Duclos Tolosæ apud Dominicum Bosc. MDCXVI.

*Ut Paris umbrata Pastores Pastor in Ida,
Gallica ut antistant oppida Parisi:
Parisiū sic tollit bonos, sic anteit omnes
Parisius Scribas Sedis Apostolicae. &c.*

Corrigendus Ughel, qui Flaminium Tolentinatē scribit. Obiit ann. 1603.

Fuit & *Ioannes Parisius*, nomine immutato *Ianus Parrbafus* dictus, de quo supra in textu Barrii, quemque Gualterius in Ms. Crepifiti natum ait, sed ad *Fillenū* pertinet, ut constans traditio est. Fuit & *Petrus Croccus* ex Dominicana Familia, Magister, doctrina & pietate conspicuus, ut ait Nicolaus Toppius in biblioth. Neapolitana. *Franciscus* a Cellariis Minorita, Musicæ peritissimus, edidit quasdam elucubrationes Neap. 1625. ut ait Gualter. in Ms. Sed & quamplurimos ex *Filleno* fuisse viros illustres opinari par est, quos temporum injuriæ, scriptorumque inopia ut diximus delevere. Ceterum nostrorum majorum ætate fuerunt *Achilles Cundarus* a Francolisiis, qui omnino pater Patriæ appellari potuit: omnes siquidem pecunia consilioque adjuvare solemne habuit. *Franciscus Siderius* ex Franciscana strictioris Observantiæ familia, sanctitate & spiritu prophetiæ clarissimus: Hic focius fuit Ven. Servi Dei *Humilis a Bisniano*, ut ex A. S. Rit. Congr. Obiit *Filleni* magna sanctitatis fama, ingentique populi concursu. *Ioannes Petrus Soda* a Cellariis edidit librum Italico sermone sine litera R. quemque inscripsit *R sbandita*. Fuit & *Thomas Soda* itidem a Cellariis Minorita doctissimus, *Bernardinus Aceti* Jurisconsultus. *Januarius Brittella* Alexandri VIII. Sum. Pont. Familiaris, tum Metropolitanæ Ecclesiæ Consentinæ Parochus.

Nostris vero temporibus *Joseph Aceti* Philosophus, & *Medicus* præstantissimus, acris ingenii vir, scripsit quæ-

dam de S. *Alexio* Italico carmine concinnata. Obiit *Filleni*, sepultusque est, in Ecclesia Minoritarum strictioris observantiæ paulo post constitutum sibi sepulcrum, ut ex inscriptione quæ ibi extat:

D. O. M.
D. IOSEPH ÆMILII PRIMOGENITVS
EX ANTIQVISSIMA, ET REGIO
IMPERIALIQVE TESTIMONIIS
NOBILISSIMA ACETORVM FAMILIA
ET TIBERIA GRACCHINETTI
VXOR DIVO PASCHALI
BATLON
ADMIRABILI LIBERTATIS ET SO-
SPITATIS VINDICI IN GRATI
ANIMI MONUMENTVM SA-
CELLVM EREXERE, SYMPOSUE-
RUNT ET TVMVLVM, VT
QVEM VIVENTES HABERE PA-
TRONVM ET FILIIS CONSTI-
TVVNT AC SUCCESSORIBVS,
AB EO SIMILITER POSSENT
EXPECTARE COMINVS CONSE-
PVLTIVM SVFFRAGIA.
A. A. PARTV VIRGINIS
M.D.CCVIII.

Bernardinus Aceti Minorita strictioris Observantiæ morum integritate & pietate conspicuus, *Clara* itidem ejus soror instituti Capuccinorum Sanctimonialis, vitæ austeritate atque integritate mirabilis. *Julius Vetere* Presbyter eruditione clarus, qui Siberenæ docuit plausu incredibili. *Franciscus Jordanus* Parochus & Concionator. *Simon Croccus* medicus peritissimus. *Thomas Soda* alter Minorita a Cellariis, verbi Dei præco eximius. *Ioannes Paulus Marrazzius* a Planis in Civitate Neapolis Jurisconsultus celebris. *Petrus Antonius* & *Franciscus le Piane* a Planis Jurisconsulti eximii. *Salvator* a Francolisiis Instituti Capuccinorum, laicus, vitæ integer. *Genialis Laureati* bonis literis instructus. *Thomas Vbriacus* eruditione clarus. *Angelus Alefsius* Minorita strictioris Observantiæ, sanctæ vitæ vir, ex S. Francisci Paulitani Familia Aleffia oriundus, ut constans

stans traditio est. Extat siquidem gentilis ara S. Francisco Paulitano sacra in-
tus ecclesiam Parochialem Filleni. *Philippus de Manza* Parochus meritissimus, alique,

Vivit modo *Franciscus Græcus* Jurisconsultus celebris in civitate Consentia: multi siquidem Filleno ad alienas regiones transierunt, quos inter *Ianuarius Salvator Græci* Clementi XII. acceptissimus *Filleni* natus, atque adolescens anno 1709. *Tusculum* a consanguineo *Thoma* accitus, heresque ex asse relictus, ibidem laudabiliter degit, natoque bonis artibus instruendos curat; nam & *Thomas* ejus filius natu major bonis literis imbutus adhuc ex ephebis Canonicus *Tusculanus* renunciatus est. Vivunt quoque *Carolus Oranges* a *Planis* *Carthulianus* acris ingenii vir. *Xaverius Vetere* Presbyter doctissimus Canonicus *Seberinates*. *Franciscus de Isula* *Minorita* strictioris *Observantiæ* *Provincialis* emeritus, Theologus, ac verbi Dei præco insignis. *Bernardinus Lopes* Presbyter Canonicus *Seberinates* meritissimus. *Michael Angelus Perronus* bonis literis eruditus. *Lælius le Piante*, a *Planis* *Sabbatii Baro*, *Petro Paulo Parisio* Cardinali affinis, alique quamplurimi. In editiori Oppidi parte, ubi dicitur *li Vigliatori*, e regione domus nostræ supra fontem *Ulmus* est ingens ac jucunda, in qua cardueles nidificant.

18. *Magonum*. Potius *Magonum*, vulgo *Mangone*. *Mangonizatus* quippe idem est ac ornatus. *Plin.* lib. 23. cap. 1. *Equos mangonizatos venire videmus*. *Mangonium* etiam artificium significat: incolæ quidem indutritii ac solertes sunt. Fuit ex hoc loco *Stephanus* ex reformata *Franciscana* familia laicus sanctæ vitæ vir,

miraculis clarus. Obiit *Consentia* X. Kal. Februar. 1680. MS. Mart. *Marcellus Berardus* Jurisconsultus celebris ad nostram memoriam usque. Vide *Synopsim Chronologicam*.

Est & *Stephanum*, vulgo *S. Stefano*, satis habitatoribus plenum, patria *Francisci Antonii de Simone* Presbyteri, eruditione clarissimi, mihi que familiariter juncti.

19. *Rublanum*. Vulgo *Rogliano*, oppidum nobile, civitati par, ex variis oppidulis in unum congregatis, ut nonnulli autumant. Puto sic dictum a rubedine terræ. Pulcherrima ibidem ædificia, terra fertilis, aer salubris, gens culta. Fuerunt ex hoc loco viri celeberrimi. *Bernardus Militia* Presbyter Congregationis *Coloretanæ* fundator, Sanctitate & miraculis clarus. Obiit pridie idus Januarii 1602. octogenario major: ut ex lo: *Leonardo Tufarelli*, qui cum novit. *Gaspar a Fosso* ex *Minimorum* familia eximie virtutis vir, Archiepiscopus *Rheginus*, interfuit Concilio *Tridentino*, ubi disertissimam habuit ad Patres concionem, *Divo Carolo Borromæo* acceptissimus, a quo crebras accepit epistolas, quarum una *Rhegi* aservatur. Fuit non doctrina tantum, sed & morum integritate conspicuus. Obiit nonagesimo sexto ætatis suæ anno 1592. Hæc de eo *Flaminio Parisius De* resignat. Beneficior. lib. IV. quæst. 3. num. 64. ait: *Fr. Gaspar de Fosso Consentinus Ord. S. Francisci de Paula Archiepiscopus Rheginensis* 93. annum agit, & prudenter omnia quæ incumbunt officio pastoralis exercet, ac semper fuit reputatus doctissimus, & prudentissimus, & est memoria profundissima, ut ex pluribus mihi compertum est. Vide *Ughel. Antonius*

tonius Boccherius, Jurisconsultus Romæ in Archigymnasio Sapientiæ Cathedraliticus per annos fere triginta. Obiit circa annum 1652. septuagenarius. Ms. Mart.

Antonius Ricciullus Archiepiscopus Consentinus scripsit de *Jure personarum*, aliasque elucubrationes apud Ughell. & Topp. *Antonius* itidem *Antonii* nepos Episcopus Umbriaticensis ann. 1660: ex MS. Mart. *Dominicus Toscanus* ex Dominicana Familia doctissimus. Topp. *Hieronymus Ricciullus* Iurisconsultus, Archigymnasii Romani celebris Cathedraliticus, mox Episcopus Belicastroensis ann. 1616. Top. in bibl. & Ughell.

Ignatius Adamus, Presbyter eruditione conspicuus, librum edidit: *I secolì delle Principesse*; Amstelodami 1692. in 4. ex MS. Mart. *Thomas Clausus* Iurisconsultus, in Archigymnasio Romano Lector, eruditione clarus. Obiit anno 1670. quadragesimo ætatis suæ: ex MS. Mart. *Dominicus Accettura* Carthusianus Prior Monasterii S. Stephani ann. 1660.

Ad nostram memoriam usque, *Didacus Belfitus*, Presbyter, doctrina & morum integritate conspicuus, *Vincentius Clausus* Canonicus Consentinus, bonis literis instructus, *Ioseph Gabriellus*, Presbyter, Romæ literis & prudentia clarus, Clementi XI. Summo Pontifici acceptissimus, *Bruno Clausus* Collegiæ Ecclesiæ S. Nicolai in Carcere Tulliano dicti Canonicus emeritus, *Iacobus Salvinus*, Presbyter, Filleni Parochus, sanctæ vitæ vir: alique non pauci apud nostros, & externos.

Fit emporium nobile in festis Visitationis, & Nativitatis B. Mariæ Virginis, cujus antiquissima icon pio fidelium concursu religiosissime colitur.

Extant & pagi ad Rublanum pertinentes, nempe *Cuti*, & *Martii* superi, inferique, ubi vinum optimum fit.

20. *Carpacianum*: Quod *fructuarium* denotat, a Græco καρπός *fructus*. Nunc vulgo *Carpanzano*. Patria fuit *Angeli Christiani* M.C.V. Judicis anno 1662. Top. de orig. tribun. *Bernardini de Aragonia* Episcopi Bovenfis ann. 1657. Ughell. qui tamen corrigendus est; non enim ad *Pattos* pertinet, sed ad *Carpacianum*; frater quippe fuit *Hyacinthi* Regii Auditoris, & antea Canonicus Consentinus, ut ex actis Capitularibus Kal. Decembr. 1646.

Syllanum. Vulgo *Scigliano* Civitas ex pluribus Oppidis, quæ sunt, *Dianum*, *Calvisii*, *Lupia*, *Petrifium*, *Pedivilianum*, *Serra*, & *Cupanum*. Appellatum est & *Hurni*, *Scilianum*, & *Xilianum*: a Brettis, ut puto, conditum, Regum privilegiis augmentum, & libertate donatum. Sunt & in hoc agro alii vici, nempe *Blancum*, *Gordinum*, *Flumen Coratii*, *Ischa*, *Stocchium*, *Castaneæ Panetterium*, *Garrobolum*, *luncium*, *Mandellii*, & *Villanova*. Extat & Oppidulum *Pittarellum*. Pertinet ad Diocesim Martyranen.

Fuerunt ex hoc loco viri in omnibus clarissimi. *Hieronymus* ex Augustiniana Familia *B. Francisci* a Sapano focus, sanctæ vitæ vir. Obiit Suberati fere centenarius circa annum 1585. *Herrer. in Alph. Aug. Ignatius ab Angelo Custode* Scholarum Piarum instituti, in sæculo *Cælius Brunus*, doctrina & morum integritate clarus. Ms. Mart. *Cornelius Ajellus* Minorita, scripsit *Paraphrasim super Symbolum S. Athanasii*: Vvading. & Topp. qui Calabrum faciunt, sed *Gualterius Syllanensem* scribit.

Ioannes Baptista Falvus Episcopus Marficatus ann. 1671. ex Ms. Mart. *Dominicus de Rubeis* Episcopus Strongyli anno 1433. Ughell. *Iacobus Brunus* ex Dominicana Familia Philosophus & Theologus celebris, quem novi, plura edidit Neapoli & Messanæ ingenii sui monumenta. Obiit Filleni magna sanctitatis fama. Topp. Vide num. 17. *Iacobus Grecus* Cisterciensis, edidit *Historiam B. Ioachimi*, Consentiniæ 1612. in 4. Topp. *Hieronymus de Pyris* Philosophus & Medicus disertissimus in Neapolitana Universitate Cathedricus, edidit librum: *De improbo usu Vescicatoriorum* Neap. apud Nuccium 1636. in 4. Topp. in bibl. *Laurentius Gauderinus* bonarum literarum Bononiæ publicus professor, edidit ibidem decem libros *Latinarum epistolarum* 1625. in 4. Spera lib. 4. Topp. in bibl. *Laurentius Mirabellus* Presbyter eruditione conspicuus, edidit *Commentarios super quibusdam locis Sacre Scripture*, Romæ 1652. in 4. Topp. *Robertus Mirabellus* Soc. Jesu doctissimus, quædam edidit sub ejusdem Laurentii nomine. Vide Topp.

Sangonettus Franchinus Caroli V. Imperatoris Coronellus, & Commensalis, *Ferdinandus Stocchius*, & *Marius Mirabellus* in bello clarissimi, *Pompejus Magga* Tribunus militum, *Pelius* ejusdem cognominis, Dux equitum, *Annibal Brunus*, & *Petrus Franciscus Gualterius* viri clarissimi, *Franciscus Franchinus* Massæ Antistes eruditione conspicuus, *Gabriel Mascarus* Benedictinæ Familiæ doctissimus. Vide *Eliam* de Amato. Vivit modo *Antonius Mascarus* in Jurisprudencia celebris.

22. *Altília*. Oppidum vetustum, nunc una ex Consentiniæ Prætoris, edi-

to loco situm, a quo & nomen sumit, prope *Sabbatium* flumen. Extat & Arx antiqua: ad radices montis quædam apparent rudera alterius oppidi, quod *Altíliam* vetus appellant incolæ: & juxta flumen Civitatem extitisse *Albalongam*, aliis *Astalongam*, appellatam constans apud ipsos traditio est. Arva frugifera: fiunt & legumina selectissima.

Fuerunt ex hoc loco *Angelus Serra*, Instituti S. Francisci de Paula Tertiarius, sanctæ vitæ vir, *Perna* mulier itidem Tertiaria, quibus S. Franciscus post mortem gloriosus apparuit. *Ioanna Caserta* itidem Tertiaria, sanctæ vitæ mulier, quæ cælesti apparitione dignata est, diemque mortis suæ prædixit, ut ex processu Canonizationis S. Francisci apud Lanov. in chron. ad ann. 1501. *Gabriel Altílius*, Pontano familiarissimus, Poeta celebris Episcopus Policastrensis ann. 1471. ut ex Ms. Gualt. licet alii *Lucanum* scribant. *Thomas* ex Minimorum Familia laicus morum integritate conspicuus, Obiit Paulæ, ut prædixit, III. Idus Aprilis 1621. ex Ms. Francisci de Longobardis.

Extat & *Majonum* pagus ad *Altíliam* pertinens, ambo in Diocesi Consentina.

23. *Crepisium*. Nunc vulgo *Belfito*, quod cum *Maletum* vico conjungitur. Est in Diocesi Consentina.

Prope *Maletum*, aliud extat oppidum *Grimaldum* nuncupatum, quod ex aliis sex vicis, qui interierunt, extructum est. Erant autem vulgo S. *Anastasia*, S. *Catarina*, *Trinità*, S. *Pietro*, S. *Stefano*, *Ara degli Schiavini*: ex MS. Mart. In Diocesi Consentina.

24. *Paternum* Oppidum nobile ex quatuor vicis parumper disjunctis; sunt

sunt autem *Merenda*, *Capora*, *Calendini*, & *Casale* seu *Quarterium inferum*. Variis Regum & Imperatorum privilegiis auctum est. Extat ibi Cœnobium alterum a *S. Francisco de Paula* extructum anno 1444. ubi & ejus cellula etiamnum invistitur. In hoc loco quamplurima signa fecit, ut ex ejus vita apud *Isidorum Toscanum*. Vide *Lanov.*

Ex hoc loco fuit *B. Paulus Rendacius* *S. Francisci* focus, sanctitate & miraculis ante & post mortem clarus. Obiit ibidem Kal. Aprilis 1521. ex MS. *Francisci de Longobard. Antonius Grandinettus* a *S. Ianuario* nuncupatus ex *Augustiniana* discalceata familia Clericus, morum integritate & patientia clarus. Obiit Neapoli V. Idus Julii 1625. *Herrera* in *Alph. Bartholomæus* ex Minimorum familia sacerdos, & *Antonius* laicus sanctæ vitæ viri. *Lanov. Dominicus* ejusdem instituti trium Cœnobiorum fundator, Papiæ anno 1572. Perusie 1576. & Viterbii 1577. magnus pietatis & charitatis amator. *Lanov.*

Humilis, & *Franciscus* instituti Capuccinorum sanctitate & miraculis clari: ex *Chron. Hieronyma B. Pauli* neptis, *S. Francisci* Tertiaria, virgo vitæ integerrima. *Magiol. Sertorius Caputus* Soc. Iesu doctrina & Sanctitate conspicuus. Obiit Aquilæ 3. Idus Septembr. 1608. magna Sanctitatis fama. MS. *Gualt. & P. Barone* in ejus vita. *Bartholus Puglianus* Caroli V. Imp. Familiaris: ex MS. *Misafii. Berardus Misafius* Regi Aragoniæ, quem a Gallorum aggressionem *Soreti* incolum reddidit, apprime charus: ex eod. *Blasius & Flaminius Merenda* in bello clarissimi: ibid. *Franciscus Misafius* Episcopus Geruntinus: ex eod.

sed *Ughellius* nihil de hoc. *Ioannes Petrus Puglianus* Regis Bohemiæ equorum Magister: ex eod. *Manilius Caputus* Regius Quæstor: ex eod. *Petrus Aloysius de Franco* Dux militum: ex eod. *Rogerus Curtus* in militia clarus, Gallorum Regi acceptissimus, muneribusque auctus: ex eod. *Scipio Caputus*, in bello Belgico Architectus & machinator celebris, ex eod. & MS. *Mart.*

Sextilius Mazzuca in utraque lingua doctissimus, Episcopus Alexanensis ann. 1592. mox ann. 1594. nostræ Vaticanæ Basilicæ *S. Petri* Canonicus. Hæc de illo habentur in nostro Archivio Vaticano Regest. Canonic. pag. 57. a tergo: *Totum studii sacrarum literarum, & Chori servitio, pauperibus facultates suas tribuendo, se penitus tradidit.* Extat Romæ inscriptio in Ecclesia *S. Laurentii Scholarum* Piarum ad Burgum vetus dicti, quam ipse proprio ære ampliavit. Obiit ann. 1625. *Ughell. & Topp. Sigismundus Misafius* in bello conspicuus. MS. *Misaf. Thomas Florius*, Dux militum: ex eod.

Nostris vero temporibus *Thomas Grandinettus* doctissimus, *Franciscus Antonius Spada* Presbyter acris ingenii vir, multa edidit præclarissima monumenta, Antelucanæ Vigiliæ Viennæ in Austria, aliaque. In eadem Diocesi.

25. *Depinianum*. Novem vici, qui sunt *Casalium*, *Vitiosi*, *Porchia*, *Capocasalium*, *Moscanium*, *Brunetta*, *S. Maria*, *Petronum*, & *Serretani*. Alius Vicus *Motta* corruiit ad annum terræmotus 1638. Ex hoc loco fuerunt *Ioannes & Augustinus* instituti Capuccinorum sanctæ vitæ viri: ex *Chronic.* Et ad nostram memoriam usque, *Bonaventura* ex reformata

Fran-

Franciscana Familia sanctitate clarus, *Joseph Carusus* amicus noster, Presbyter doctrina & morum integritate conspicuus. Obiit Romæ magno populi concursu, ac sanctitatis fama. In ead Diœc.

26. *Theffanum*. Fortasse a verbo Græco *Τέσσαρα* quatuor. Sunt enim quatuor vici, nempe *Theffanum*, *Laurinianum*, *Serra*, & *Pulsanum*, Patria fuit *Vincentii* instituti Capuccino-

rum vitæ integerrimi. Obiit Depiniani cælesti visione recreatus: ex Ms. Gualt. & Mart. In eadem Diœcesi.

27. *Donitium*. Superum, inferumque, vulgo, *Li Donnici sovrani, e sottani*. Fit vinum optimum. Ex hoc loco fuit *Scipio Ricciutus* Medicus celeberrimus ad nostram memoriam usque. In eadem Diœcesi.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Castionum*. Liber Annalium *Castalionum* & *Castilionum* qui nunc *Castiglione*. Cur hic *Castionum*?

(b) *Arens fluvius*. *Arinthus* flumen appellat scriptor Annalium.

(c) *Plutarchi opusculum* &c. Latinitate donavit *Cæsarius* Filius, non autem Pater, ut *Barrius* scribit, qui etiam *Carminum* librum composuit, quod *Barrius* adscribit patri. *Joannes Antonius* Pater, Filius *Joannes Paulus*.

(d) *Sapanum*. Nunc *Zumpano*. *Sympanum* appellat *Martyranus*. De

omnibus Pagis *Consentinis* & eorum nominibus vide quæ *Martyranus* annotavit.

(e) *Monasterii Coratii Abbas* eligitur. Non *Coratiriæ Ecclesiæ* præfectus est *Joachimus*, sed *Templo Divo Joanni Florio* dicato.

(f) *Lucas* ejus scriba, qui postea *Episcopus Consentinus* fuit. Dic, *Archiepiscopus*; Nam *Consentinus* Antistes *Episcoporum* caput semper habitus est.

(g) *Cardonus fluvius*. *Carydonem* appellant antiquiores.

C A P U T IX.

De Menecina, Bellimonto, Amanthea, aliisque Oppidis & Vicis Mamertum usque.

Supra *Consentiam* (1) (a) *Menecina* oppidum est *Oenotriorum* urbs mediterranea, ut ait *Hecateus* apud *Stephanum*, civis *Menecinus*. Ager hic frugifer est, fit siligo, & lens laudatissima, & castaneæ optimæ, quas insitas vocant, & optimi ferici copia, nascitur & filix. Non longe a *Menecina* (2) (b) *Caroleum* oppidum est, *Ixias* olim dictum, urbs quoque *Oenotriorum* mediterranea contra *Menecinam*, ut ait idem *Hecateus*, eodem *Stephano* referente, & prope *Basentum* flumen labitur. Hic etiam siligo fit, & castaneæ insitæ, & fericum, nascitur & filix, inter reliqua hortensia *Carolei* laudantur cinaræ, quarum ingens numerus fit. Ex hoc oppido fuit *Basilus* Latina lingua eruditus. Juxta *Caroleum* (3) *Domanicum* Castellum est cum siligine & castaneis, quales fiunt *Carolei* agro. (d) Ad mare (4) *Fligidium* oppidum est

est freto imminens, quod ejusdem nominis fluvius adlabitur, distat a Niceto m. p. vi. hic optimi ferici numerus immodicus fit, nascitur & vinum non vulgare, sunt in hoc agro silvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ. Ex hoc oppido fuere *Franciscus Majoranus* & *Antonius Bonius* integerrimæ vitæ viri, beati *Francisci Paulitani* socii. Sunt in hoc agro vici (5) *Falcunaria*, & (6) *Longoburgum*, ex quo fuit *Archangelus* itidem sanctæ vitæ vir & beati *Francisci Paulitani* socius. Post *Fligidium* (7) (e) *Bellimontum* oppidum est, in tumultu situm, a loci amenitate dictum, milliario a mari repositum, abest a *Fligidio* m. p. vi. Hic marmor nascitur. Sunt & horti nemorosi citrorum, limonum, & malorum aureorum. Fiunt & omnis generis fructus, & hi præcoces. Dein *Verres* fluvius cadit in mare, est & eodem nomine promontorium *Linum* quondam dictum, quod *Lycophron*, ut mox ostendimus appellat jugosum: & contra scopuli adjacent duo. Exin (8) *Amanthea* civitas occurrit, mari abluitur. *Amanthea* enim nymphea est quasi per arenam currens, egregie loci natura, inde vero postea manu munita, quam *Catocastus* fluvius adlabitur, civis *Amantheanus* Distat a *Verre* promontorio milliario, a *Bellimonto* ii. Hanc (f) *Nepetiam* esse arbitror, a qua *Antiochus* apud *Strabonem* sinum hunc *Nepetinum* dixit. In æde divo *Bernardino* dicata beati *Antonii Scocetti* Minorum ordinis cenobitæ corpus jacet, qui beati *Francisci Paulitani* ævo floruit, & beati *Iosue* Episcopi corpus quiescit. Sedes hæc Episcopalis *Tropeanæ Ecclesiæ* juncta est. Hic optimi olei copia fit, nascitur capparitis. Est in agro hoc (9) *Petrejum* vicus. Nec longe (10) *Lacum* pusillum castellum est. Post urbem *Oliva* & *Turbidum* fluentia labuntur: & *Corica* promontorium prominet, *Tylesium* olim dictum, abest ab *Amanthea* milliario. Est & intus (g) *Tylesium* oppidum, (11) *Agellum* nunc dictum, edito loco situm, & ejusdem nominis fluvius, distat a freto m. p. iiii, a *Corica* promontorio iii. *Tylesii* & *Lini* meminit *Lycophron* in *Cassandra*. Ubi sic ait:

Alii autem collis inaccessible Tyllios;
Linique maritimi verticem supremum
Amazonis consortem munient civitatem;
Servæ mulieris jugum recipientes,
Quam ferrea mitram strenuæ puellæ habentes
Errantem ducet unda ad peregrinam terram.

Super quibus verbis *Isacius* ait: „*Tyllesium* mons, & urbs, & silva in „*Italia*, & (12) *Linum* promontorium *Italiæ* „. Meminit & *Stephanus*. Arx est hic super saxum natura munitissima, celebrantur nundinæ quotannis. Hic jacet corpus beati *Martini Besidianensis* Minoritæ. In hoc agro marmor effoditur, & gypsum coquitur e lapide. In silvis apri & alia id genus animalia stabulantur. Sunt & in hoc agro (13) *Serratum* & *Serra*, vici. Inde est (14) *Petramala* castellum, *Cleta* olim dicta, a *Cleta Penthesileæ* reginæ nutrice condita, validis turribus undequave munita, a *Crotoniatis* eversa, ut *Lycophron* in *Cassandra* scribit, ubi sic ait:

Crotoniatæ vero civitatem devastabunt aliquando;
Ama-

ANNOTATIONES

*Amazonis perdetes intrepidam puellam
Cletam reginam cognominis patriæ .
Multique prius terram ab illa dentibus
Mordebunt præcipitate , neque sine laboribus
Turres devastabunt Lauretæ filii .*

„Super quibus verbis Isacius ait : „ Cleta Amazonis Penthesileæ nux-
„ trix fuit , quæ cum intellexisset Trojæ mortuam esse Penthesileam
„ navigavit ut illam quæreret , pulsque ventis in Italiam pervenit :
„ ubi cum civitatem condidisset , in illis locis regnavit . Porro multo
„ tempore elapso exercitum ducentes Crotoniatæ interfecerunt ulti-
„ mam reginam Cletam . Omnes enim Cletæ urbis Regina Cletæ
„ dictæ sunt . Laura autem civitas est Crotonis a Laura Lacinii filia
„ dicta , a quo Lacinium promontorium in Italia nomen accepit „ .
In Petramalæ agro sal fossile nascitur . Non procul a Petramala (15)
Sabbatium oppidulum est , & eodem nomine flumen navigabile & pi-
sculentum cadit in mare Ocynarus olim dictus , de quo mox .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Menecina* . Nunc vulgo *Mendicino* . Hanc plerique autumant *Pandosiam* fuisse , quodque adlabitur flumen , *Acheronta* , ubi Alexander Molossorum Rex trucidatus fuit , quod incolæ voce paululum immutata *Arconte* vocant . Vide Cap. V. num. 12. Ex hoc loco fuit *Sebastianus de Gaudio* Presbyter , bonis literis eruditus , edidit Tragicæ cui titulus *Le Tenebre* , Consentiæ 1593. in 8. Top. & *Teresia Madragano Carmelita* vitæ austeritate insignis . In Diocesi Consentina .

2. *Caroleum* . Ex hoc loco item fuit *Didacus Ragusa* multis Proregibus acceptissimus , Regni Archia-ter doctissimus . Obiit circa annum 1672. ex Dominico Martyre qui eum novit . *Alexander* instituti Capueci-
norum vitæ integritate clarus : ex Chron. ad ann. 1627. Vivit modo *Joannes Baptista Brunettus* , in Romana Curia Advocatus celebris . In Diocesi Consentina .

3. *Domanicum* . A verbo Græco *Δόμα donum* , ut puto .

4. *Fligidium* . Vulgo *Fiume freddo* . Aliquando ad Tertullum Sancti Placidi Martyris patrem pertinebat , qui postmodum Monasterio Sublacensi , ut ex monumentis quæ ibidem extant , dono dedit . Martyrio autem coronatus est S. Placidus anno Christi 536. ut ex Chron. Ex hoc loco item fuisse *Antonius* ex Franciscana reformata Familia sanctitate conspicuus . Obiit Romæ XV. Kal. Maji 1679. MS. Mart. *Franciscus Brusca* Conventualis in Archigymnasio Romano Lector , mox Episcopus Literanensis ann. 1599. ex eod. *Joannes Ale-
tus* , Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1565. Lanov. Nostri autem temporibus *Julius Saccus* Episcopus Monopolitanus , *Isidorus Pitel-
lia* ex Minimorum familia eruditione clarus , tametsi hic ad Amantheam spectare videatur : edidit quasdam *Orationes Panegyricas* , aliique non pauci . Est in Diocesi Tropeana .

5. *Falcunaria* . Incolæ Græci , vulgo *Albanenses* appellati .

6. *Lon-*

6. *Longoburgum*. Nunc vulgo *Longobardi*. Oppidum satis habitatoribus plenum, ex variis vicis ad radices Cacutii montis juxta mare situm. Hinc fuerunt *Franciscus Prefte* Ordinis Minimorum Generalis emeritus doctrina & vitæ sanctitate vel apud Turcas, in quos incidit, conspicuus, multa edidit. Lanov. in Chron. *Franciscus* itidem nepos ex eadem Minimorum familia, eruditione clarissimus Ms. Mart. *Ruffinus Minorita* laicus sanctæ vitæ vir. Obiit Consentia anno 1672. Ms. Mart. Nostri autem temporibus *Nicolaus* laicus ex Minimorum familia sanctitate & miraculis insignis, *Petrus* itidem ejusdem familiæ Sacerdos vir probus & doctus, *Franciscus* alter ejusdem instituti eruditione clarus. In Diocesi Tropeana.

7. *Bellimontum*. Patria *Antonii Baroni* Jurisconsulti, Philosophi, & Theologi clarissimi, *Philippi Bruno* eruditione conspicui. Vide *Amat*,

Amanthea. Civitas variis privilegiis a Regibus aucta. Ex hoc loco fuerunt viri celeberrimi. *Gregorius*, cui successit *Josue*, Episcopus & civis sanctæ vitæ vir. Ms. Mart. *Vincentius Laureus* Cardinalis fortasse oriundus, quare corrigendus est *Toppius*. Vide Adnotationes ad Cap. XIII. hujus libri. *Antonius Laureus* Episcopus Stabiniensis vulgo *Castell' a mare* ann. 1562. *Ughell. Aloysius de Amato* Episcopus S. Marci. *Ughell. Antonius Laureus* sub Alphonso Rege Aprutii Prorex. Petr. Vincent. *Berardus* ejus frater Regis Ferdinandi Magister equitum supremus: ex eod. *Bernardus Laureus* ejusdem Regis Marefchallus. Ms. Gualt. *Bonaventura Caballus* ex Franciscana reformata familia orator celebris, Commissarius Generalis, mox

Episcopus Casertanus, multa edidit. Obiit 1689. Top. in bibl.

Ferdinandus Laureus S. R. C. Regens emeritus circa annum 1520. Ms. Gualt. *Franciscus* ex Dominicana familia Episcopus Tropeanus ad ann. 1344. Fontan. in theatr. *Franciscus Laureus* M. C. V. Regens. Petr. Vincent. *Fulvius Virdianus* Medicus celebris, & Regni Neapolitani Archiater, Collegii Soc. Jesu Amantheani fundator. Ms. Gualt. *Galeottus de Amato* Alphonfi, & Ferdinandi Regum Familiaris: ex eod. *Jacobus Caballus* in jurisprudentia nulli secundus, ut ex Archivio Regiæ Cameræ ad ann. 1520. Vide Topp. in bibl. *Joannes Laureus* M. C. V. Judex ann. 1522. Topp. de orig. trib. *Joannes Petrus Laureus* Ferdinandi Regentis filius biscentum militibus ære suo comparatis ad Regni defensionem Carolo V. Imperatori summo adjumento fuit: MS. Gualt.

Nicolaus Baldachinus Ferdinandi II. Regis Familiaris, ut ex diplomate VIII. Kal. Aprilis 1495. Ms. Gualt. *Chiattus Mirabellus*, Dux militum, Regi Ferdinando acceptissimus muneribusque auctus ann. 1495. Joseph. Amat. in Lacon. *Ferdinandus de Amato* R. C. Præses ann. 1498. ex eod. *Nicolaus de Alano* Regius Familiaris ann. 1465. Ms. Gualt. *Nicolaus de Amato* R. C. Præses, mox M. C. V. Regens ann. 1503. Topp. de orig. tr. & Ms. Gualt. *Horatius Jannutius* eruditione clarus, edidit opusculum *de ludo latrunculorum* Taurini 1597, MS. Gualt.

Nostri vero temporibus *Joseph de Amato* in jurisprudentia clarus, edidit, librum *de Amanthea & Laconisimum* Messanæ 1701, *Philippus de*

Amato eruditione conspicuus, Episcopus Umbriaticensis ann. 1732. longiori ævo dignus. *Franciscus Laureus* eruditione clarus alique non pauci.

9. *Petrejum*. Vulgo *S. Pietro*.

10. *Lacum*. Castrum oppido par, in convalle situm, patria *Jordani Polischii* ex Dominicana familia doctissimi, acrisque ingenii viri, qui sub nomine *Genialis Posterari* librum edidit *De Tortoribus Christi* eleganti stilo, Neap. 1731. Multa scripsit, utinam quantocius edenda. In Diœcesi Consentina.

Extat & aliud Castellum *Laculum* dictum, vulgo *Lagbicello*, in Diœcesi Tropeana.

11. *Agellum*. Olim Civitas Episcopalis, cujus initium ignoratur; vetustissima tamen creditur, & a Græcis vel extracta, vel aucta. In quibusdam monumentis quæ ibidem asservantur *Athleja* appellatur fortasse a voce Græca ἄθλος *certamen*. Nunc vulgo *Ajello*. Ex hoc loco fuit *Franciscus* ex Franciscana familia strictioris observantiæ Sacerdos, sanctitate conspicuus, qui in sacris Missionibus in Insula Cypri occubuit magna sanctitatis fama: multa prædixit, quæ evenerunt: ex chron. Ms. *Franciscus a Valle* Philosophus, Poeta, omnigenaque eruditione conspicuus, multa scripsit ingenii sui monumenta: Ms. Gualt. Nostros vero temporibus, *Marius Malta* in utraque lingua doctissimus, *Æmilius Iannutius* Presbyter eruditione conspicuus In Diœc. Trop.

12. *Linum*. Est & *Linus* fons in Arcadia abortus fieri non patiens, ut ait Plinius hist. nat. lib. 31. cap. 2.

13. *Serratum*. Nunc vulgo *Terrato* aliis *Li Terrati*. In Diœcesi Tropeana.

14. *Petramala*. Ex hoc loco fuerunt *T. Antonius Merenda* ann. U.C. 305. *Q. Antonius Merenda* ann. U.C. 332. *Ser. Cornelius Merenda* ann. V.C. 480. Romani Consules. Nola in Chron. Crot. & Petr. Vincent. in Theatr. Vide Petav.

Marcus Massa Presbyter a Maumethanis, sacram pyxidem cum augustissimo Eucharistiæ Sacramento in Castris devastatione auferri non sustinens, in odium fidei interfectus, circa ann. 1555. ex Martyrol. MS. Gualt. sub die 15. April.

Pavius Merenda, Jurisconsultus, edidit librum *de Consiliis* Neap. 1573. MS. Gualt., & Mart. In Diœcesi Tropeana.

15. *Sabatium*. Nunc vulgo *Saruto*, aliis *Sarutello*. Oppidum vetustissimum, tamen origo ignoretur. Sed vel a nomine, ut conjici licet, Hebraico ad priscos Ausoniae populos referendum: & an a *Sabatio* flumine oppido nomen inditum, an ab oppido flumini, incertum. Commeminit Plinius hist. nat. lib. VI. cap. XXVII. oppidum *Sabata* juxta Tygrim fluvium ad orientem Antiochiæ: & lib. 3. cap. IV. *Sabatium Vadum* Oppidum Liguriæ maritimum. Siquidem *ῥαβ* *Sabat*, Latine *requies* Oppido magis congruit, quam *Sabatio* flumini velocissimo, quem Græci *Ὠκυράρον* *Ocyranum*, idest *velociter fluentem* appellavere, cui *Dardanus* miscetur. Hujus Oppidi dominus nunc est Baro *Lælius le Piane*, Petri Antonii filius Fillenensis civis noster virtute, & sanguine clarus. In Diœcesi Tropeana. Extat & *Mangum*, olim *Muricellum*, vulgo *S. Mango*, vicus anno 1640. extractus.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Mœnecina oppidum* : Sunt qui Mœnecinam, & Pandosiam unam faciunt, sunt qui diversas : Stephanus diversas facit.

(b) *Caroleum, Ixias olim dictum*. A Carolo conditore, vel potius ab herba *Carolena*, cujus magnam copiam provenit in his locis, quæ vulgo *Carlina*. Græcis *Ixias* appellatur ; Unde & hoc Oppidum *Ixias* ab antiquis cognominatum est. Itaque recte sentiunt Martyranus & Barrius *Caroleum* esse antiquorum *Ixiam*.

(c) *Basilus*. Ignatius *Basilus* Natus est in *Ceresani* Oppido, non autem *Ixia*, quod nunc *Carolei* dicitur, ut Barrius contendit.

(d) *Ad mare Fligidium Oppidum est*. Nunc *Fiume freddo*. *Fligidum* etiam appellat Auctor *Annalium*.

(e) *Bellimontum*. *Bellimontium* appellant Eruditi.

(f) *Hanc Nepetiam esse arbitror*. *Nepetia* non est *Amanthea* ut Barrius auguratur ; sed potius Oppidum quod nunc *Lopizzo* dicitur.

(g) *Tylesium oppidum Agellum nunc dictum* Divinare est. Verba *Iscii*, & *Lycophronis* parum probant.

(h) *Petramala, Cleta olim dicta*. Nihil probant nec *Lycophron* nec *Iscius Cletam* esse quam nunc *Petramalam* appellamus.

CAPUT X.

De Mamerto, Nuceria, & Terina, ac de Sabatio flumine.

Intus est (1) MAMERTUM civitas vetusta, sedes Episcopalis, *Martyranum* nunc dicitur, secundum quam *Ocyarus* fluvius idest *Sabatium* labitur, cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario. De qua urbe Strabo, ubi de Locris & Caulonia scribit, sic ait : „ Supra „ has urbes mediterraneam Brettii occupant, ubi est Mamertum oppidum nobile, & silva picis ferax optimæ Brettiana dicta „. Fuere Mamertini viri bellicosi, Romanisque amici, ac focii fidelissimi. Qui primi ac soli absque Romano duce aut milite Pyrrho ex Sicilia a Tarentinis adversus Romanos accito occurrerunt, ut Plutarchus in eo scribit. Qui Messana cum classe solvens, Tyrrhenumque pontum legens, transmisit in Italiam, ac Terinæo sinui juxta Lametum flumen appellens, ibi exercitum cum elephantibus exposuit, iterque fecit Tarentum per Neocastrensem & Mamertinum agrum, valle, quæ ab indigenis dicitur *Decollatura*, & per Silam Silvam ad Crathis fluminis ostia, ait itaque Plutarchus ipse : „ Pyrrhus compluribus navibus in Messanensi portu amissis, in Italiam pervenit. Mamertinorum haud pauciores decem millibus primo transgressu signis collatis dimicare cum non auderent, iniquis locis, impetu contra regem facto, totum exercitum turbavere. Ibi duo elephantum ex iis, „ qui

„ qui posterius clauderant agmen oppressis , ipse rex a fronte discurrens adversus homines bello assuetos magno cum periculo restitit : „ vulnere autem in capite accepto cum paulo ex pugna cessisset , „ etiam magis extulit hostes . Quorum unus præ ceteris ferox , pro- „ cero corpore , & splendidis armis , superba voce regem , si viveret , „ in certamen provocabat . At Pyrrhus ob hæc irritatus , iraque incensus , & sanguine fœdatus , trucique aspectu terribilis in pugnam „ rediit , hominem illum consequutus ita caput percussit , ut vi ictus , „ & virtute gladii usque ad partes inferiores plaga descenderet , cederentque hinc inde divisæ corporis partes . Hoc reliquos continuit , „ ne amplius persequerentur , quasi supra humanam vim Pyrrhum admiratos contreritosque . Ipse vero quod reliquum erat itineris secure profectus Tarentum pervenit . Peditum xx. equitum tribus millibus „ secum adductis „ . (2) Signabant Mamertini in numo Martem nudum stantem , galeatum , altera manu ensẽ altera hastam habentem , & juxta ipsum scutum & thoracem , & ex altera facie gallum , qui Marti est dicatus , eique ob vigilantiam sacrificabatur , item Martis stella , inscriptione Græca tali , ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ ΒΡΕΤΤΙΩΝ . Quandoque signabant Martem tenentem equum & ex postico Apollinem . Interdum signabant Martem galeatum sedentem in saxo innixum clypeo , & dextra hastam tenentem , & ex postico Apollinem . Interim signabant Jovem , & ex altera facie Martem cum hasta & clypeo pugnantem . Aliquando signabant Jovem imberbem , & ex altera parte aquilam fulgur in pedibus habentem . Quandoque ex postico Jovis signabant taurum . Interdum signabant ex postico Apollinem . In Mamertino agro vinum generosum nascitur , sit mel & fericum optimum , nascitur & lapis molaris , & lapis Phrygius , & chalcanthum , & rubrica fabrilis , & color cyaneus . Sunt & in hoc agro pagi *Conflictum* , (3) *Mota* , & *Consulentum* . Exinde ad fretum proficiscenti (4) *Nuceria* oppidum occurrit inter *Sabatium* & *Grandum* amnes (a) *Terinæ* reliquiæ , abest a mari m. p. ii. Circum *Sabatium* lutræ sunt . In hoc agro vina & mella bonitate præcipua fiunt , nascitur & lapis Phrygius . Sunt & sylvæ glandiferæ ad porcos alendos opportuna , & silvæ silvestres , ubi silvestrium animalium venationes fiunt . Secus mare (5) *Terinæ* oppidi vestigia visuntur . *Terinæ* locus eminet , rupibus quaquaversum circumseptus , ubi jugiter benignæ spirant auræ , planities est satis magnæ urbis capax , ubi aer viget amenissimus & saluberrimus , abest ab *Amanthea* m. p. xii. Fuit enim *Terina* dicta a loci amenitate , quod aer hic mollis sit & blandus , ubi incolæ , ut creditur , longam agebant ætatem , & vegeta ac felicia vivebant ingenia . Eruta fuit ab *Agarenis* beati *Nili* tempestate , quo tempore universa *Calabria* , *Lucania* , & *Apulia* magnas calamitates perpeßæ sunt . Abest ab *Amanthea* m. p. viii. Collem hunc *Sabatium* flumen olim *Ocyarnus* dictus adlabitur , cujus radices mare abluebat , sed nuper paululum recessit , & (6) *Terinæum* scopulum , cujus meminit *Plinius* , *Navem* vocant nautæ , reliquit in sicco . Meminit *Terinæ* *Pomponius Mela* , itemque *Plinius* . Fuit *Terina* , ut *Solinus* , & *Plinius* , & *Phlegon* apud *Stephanum* scribunt , a *Crotoniensibus* condita ,

data, quo tempore, ut quantum auguror, Cletam urbem sustulerunt. De hac urbe Strabo libro sexto ait. „Temesæ proxima est Terina, quam „Annibal cum tutari non posse desperaret, solo æquavit, qua tempesta. „te in ipsam confugerat terram Brettiam „Solo inquit, mœnia utique diripuit, non urbem. A Terina Plinius (7) Terinæum sinum nominat, eumque ingentem esse ait. Siquidem a Lampete promontorio ad Vaticanum usque promontorium protenditur, cujus ambitus uno supra centum m. p. est. Meminit & sinus hujus Thucydides. Quem interim Vibonensem etiam Plinius appellat a Vibone Urbe, sic & Cicero in epistola ad Atticum. Strabo autem ipsum Hipponiatem vocat ab Hipponio, idest Vibone. Aristoteles vero Lameticum a Lametia urbe. Antiochus autem apud Strabonem Nepetinum vocat a Nepetia urbe. Ergo quinque nominibus hunc sinum ab urbibus appellatum legimus, *Lameticum*, *Nepetinum*, *Terinæum*, *Hipponiatem*, & *Vibonensem*, licet quidam historiæ & vetustatis inscii quatuor sinus diversos esse opinentur & *Nepetinum* a *Pitio* novo Castro dictum pueriliter nimis somnient. Nuper Terinæ plumbei aquæductus cuniculi reperti sunt inscriptione hac **L. APIUS MAGISTER VIARUM**. Meminit & urbis hujus Lycophron in Alexandra, in qua Ligia una e Sirenis interijt, sepultaque est. Ait enim:

Ligia vero in Terinam a fluctibus ejicietur

Per undam natans, illamque nautæ

Hanc quidem Phaleri

Littoribus sepelient in oris:

Ocynari vorticibus conterminam:

Lavabitque sepulcrum bovis

Cornua habens aquis Martis.

Super quibus verbis Ifacius ait: „Ocynarus fluvius est juxta Terinam, „MARS idest robustus vocatus, & bovis cornua habens propter strepitum. Quod autem fluvios cornutos, & bovum cornua habentes inducunt, fortasse fit propter violentiam & strepitum undarum. Mars enim non est fluvius juxta Terinam, sed Eris, unde illud epitheton imposuerunt „Item Lycophron ipse:

Alii rursum Terinam, ubi irrigat aquis

Ocynarus terram, puram ejiciens aquam,

Oberratione inhabitabunt laborantes amara.

Ifacius *Amara oberratione infortunati*, ubi circa Terinam Ocynarus fluvius terram irrigat, aquam puram ejiciens Cicero Tus. primo de Elifio Terinæo sic scribit. „Terinæum Elifium cum graviter filii mortem mœrent, venisse in Plycomantium quærentem quæ fuisset tantæ calamitatis causa: huic in tabellis tres hujusmodi versiculos datos:

Ignaris homines in vita mentibus errant:

Euthymus patitur fatorum funere letò.

Sic fuit utilius finire ipsique tibi que.

Notabant Terinæi in numismate Ligiam Sirenam, & juxta tubam & ly-

lyram, & ex altera facie victoriam alatum in sella sedentem, & manu fertum habentem, quandoque vero tenentem aquilam Græca inscriptione ΤΕΡΙΝΕΩΝ. Aliquando effingebant eandem Ligiam diadema in capite habentem, & ex postico victoriam alatum sedentem in sella, altera manu fertum, altera oleæ ramum & quandoque caduceum tenentem. Interim signabant Apollinem & ex altera parte Solem. Mare hoc Euripum usque longe piscosum est: nam & parvorum & magnorum piscium, & præsertim thynnorum & xipharum captio fit, quibus membratim dissectis cætaria replent, capitur & corallium multis locis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Mamertum*. Aliis *Mamercum*: nunc vulgo *Martirano*. Civitas vetustissima, sed an a Marte fundata, ut numismata innuunt, an ab alio, incertum. Hic obiit *Henricus* Frederici II. Imperatoris filius, ut ait Riccardus a S. Germano, ubi carceribus mancipatus fuerat a patre.

Fuerunt ex hoc loco, ut conjicitur *P. Pinarius Mamercinus*, anno U. C. 265. *L. Æmilius Mamercus* ann. 270. *Tib. Æmilius Mamercus* ann. 284. *M. Æmilius Mamercinus* ann. 316. *M. Æmilius Lepidus Mamercus* ann. 677. Romani Consules. Vide *Petav.* Fuit & *Donnus* civis & Episcopus anno Christi 761. MS. Mart. *Julius Monachus* nostræ Vaticanæ Basilicæ S. Petri Canonicus, mox Episcopus *Lucerinus* ann. 1580. *Ughell.* *Bernardus Scaleonus*, licet alii Consentiam repetant, Dux militum sub *Ladislao* ann. 1413. *Adimar. to. 3.* *Robertus de Archis* Regii Exercitus Dux supremus. Vide *Anonym de gest. Frid. Imp.* apud *Ughellum to. 9.* *Euangelista Gattus* Soc. Jesu Sacerdos, doctrina, pœnitentia, & sanctitate admirabilis. Obiit postridie Idus Decembris ann. 1642. *Anton. Barone* in ejus vita.

2. Signabant *Mamertini*. Præter-

ea signabant Gallum, & ex postico Gallum, hastam, & palmam cum epigraphæ MAMEPT. BPET. Interdum Caput juvenis laureati cum epigraphæ ΑΡΕΩΣ & ex postico Aquilam duo fulmina pedibus tenentem cum epigraphæ MAMEPT. BPET. Vide *Golt.* de numismat. Magnæ Græciæ.

3. *Mota*. Vulgo *Motta di S. Lucia*: antiquitus *Porchia*. Oppidum vetustum a Brettis, ut puto, conditum edito loco. In hoc agro frugifero extant duo vici, *Aquinum*, & *Decollatura*. Vide lexicon *Dugang. verb. Mota.* In Diœcesi Martyranensi.

4. *Nuceria*. Ex hoc loco fuerunt *Fabius de Georgio* in jurisprudentia clarus, *Montisfufculi* & *Materæ* Præses emeritus MS. Mart. *Franciscus Acerbus* Soc. Jesu eruditione conspicuus, edidit *Polypodium Apollineum* Neap. 1674. in 8. & *Ægro corpori a Musa solatium* 1666. in 8. *Topp. Joannes Andreas de Georgio* Jurisconsultus eximius, R. Consiliarius ann. 1508. Obiit 1625. multa edidit apud *Topp.* *Julianus Barrada*, Poeta & Jurisconsultus, linguarumque peritissimus: multa scripsit stilo plane aureo. Vide *Topp. Lucius Barrada* Lanista celebris, MS. Mart. In Diœcesi, Tropeana.

5. *Ter-*

5. *Terina*. Hic Ligia Sirenarum Verbo *Αἰγίσσῳ* strideo. Huc pertinet *Q. Minucius Terinus*, alique celebres viri apud historicos laudati.

6. *Terinæum Scopulum*. Nunc vulgo *Pietra della Nave*.

7. *Terinæum sinum*. Nunc vulgo appellatur *Golfo di S. Eufemia*.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Terinæ Reliquiæ*. Tam proceriæ, ut eadem omnino censenda sit.

C A P U T X I.

De Castiono, Euphemia, Neocastro, Maida, aliisque Oppidis ac Vicis Montileonum usque.

Post *Terinam* (1) *Castionum* oppidum offertur edito loco paulum a mari sepositum. Huius oppidi dominus est nunc *Cæsar Aquinus* ex divi Thomæ Aquinii familia. Distat a *Terinæ* loco m. p. iii. Hic vina & mella præclara fiunt, & gypsum coquitur e lapide, sunt etiam verricula thynnaria. *Archestratus* apud *Athenæum* libro septimo thynnos, qui in hoc sinu capiuntur, mirifice laudat, ait enim de thynnis loquens: „ Si forte *Hipponii* Italiæ perveneris oras, optimi erunt illic „ eunctorum „. Thynni biennium excedentes *orcyni* dicuntur, ante vero annum *palamides*. (a) Non longe (2) *Subarum* promontorium est *Brettium* a *Sallustio* appellatum. Secundum quod (3) *Euphemia* oppidum occurrit haud nimium a mari semotum, a *Castiono* m. p. vi. distans, (b) *Lametia* olim dictum a *Lameto* fluvio, quod adhuc nomen retinet, *Lametia*, ait *Hecateus* referente *Stephano*, urbs est *Oenotriorum* a *Lameto* fluvio dicta, fuit *Crotoniatarum*. Ab ea *Lameticus*, & *Lameticus* civis, a qua *Aristoteles*, ut dixi, sinum hunc appellavit *Lameticum*. Meminit & *Lametiæ* urbis *Lycophron* in *Alexandra*, ubi & *Tyrsetum* vadum esse dicit, meminit & *Philogenes*, referente *Ifacio* in *Lycophronem*. Hinc ad *Scylaticum* fretum m. p. sunt viginti, ubi (4) Italia angustior est. *Euphemiæ* divi *Joannis* phanum est divi *Benedicti* monachorum cœnobium, in quo divi *Joannis* *Lacertus* & divæ *Euphemiæ* caput, & pars quota brachii Sancti *Stephani* protomartyris asservatur. Sunt & nonnullorum aliorum Sanctorum ossa frustra. Haud procul ab oppido *Lametum* flumen navigabile & piscosum labitur. In hoc agro juniperus frequens provenit. Supra est (5) (c) *NEOCASTRUM* civitas „ vetusta „ sedes Episcopalis cum (6) emporio nobili edito pensilique loco sita fontibus rivisque affluens, distat a freto m. p. septem „ Ab *Aufoniis*, ut opinor, aut ab *Oenotriis* condita *Lisania* olim dicta, quæ a *Gothis* *Totila* duce diruta

ruta fuit. Quare Divus Gregorius Papa Secundo suarum Epistolarum ad Joannem Episcopum Lisanianum sive Lisaniensem scribens ipsum post civitatis vastitatem, Joanne Episcopo Scylatico mortuo, Scylaticæ Ecclesiæ proposuit, ita tamen, ut si Lisaniania ab hostibus libera erit, ad eam redeat: id etiam in decretis legitur licet mendose Joanni Episcopo Scylatico pro Lisaniano sive Lisanienfi, & Lisanianæ Ecclesiæ pro Lisanianæ legatur. Qui error, exortus est quia uterque *Joannes* vocabatur, quæ Civitas novis, ut creditur colonis susceptis Neocastrum dicta est. Mansit Neocastrum Calistus Secundus Romanus Pontifex diebus quindecim, & hinc Catapanum petiit. Fiunt Neocastrum opera fictilia. Hujus urbis ager est frumenti & aliarum frugum ferax, & pascuus, sunt perpulcra limonum citrorum & malorum aureorum nemora, abundat omnis generis fructibus, fit & optimi olei ubertas, & vina ac mella præclara. Nascitur rubrica fabrilis, provenit & juniperus. Fiunt multarum alitum pulcra aucupia. Extat & silva glandifera ad porcos alendos opportuna. Est in agro hoc (7) *Blasium* pagus, (d) *Turres* olim Antonino Pio Cæsari in Itinerario dictus, cum melle spectato, & balneis nobilibus, aqua sulphurea est, qua multis medetur morbis. Vico (8) *Marcinara*, via, quæ Neocastro Catapanum itur, lapidis specularis nascitur. Post Neocastrum *Ipoletum* & *Pesipum* fluvii labuntur, qui Lameto miscuntur: Supra est *Lametum* vicus, ubi marmor effoditur: & prope est (9) *Feroletum* castellum cum melle optimo. Ex hoc castello fuit *Matthæus Collacius* eruditus vir, Venetiis Latinas literas publice est professus. Scripsit quædam: Exinde (10) (e) *Maida* oppidum nobile est edito coque amœno loco situm, olim Melanium "ut auguror" dictum ab Oenotriis conditum mediterraneum, ait Stephanus, civis Melanius, & Melanienfis, orientem Solem spectat, quod *Panopletus*, idest bono omni repletus fluvius perlabitur. Abest a freto m. p. octo, a Neocastro totidem. Hic vina & mella laudata fiunt. Ager hic totus prope in planitie est frumenti & aliarum frugum uber, pabulo, aucupio & venationi commodus. Nascitur gypsum marmorosum. Est & fons salum manans aquam, ex qua muries fit. Est & (11) *Calocius* mons in Apennino sublimis quasi Pulcer mons, vel pulcra sublimitas, aut pulcrum idest suave frigus, ubi fons scatet e cujus jugo utrumque fretum conspicitur. Provenit & in agro hoc Juniperus. (12) Ex hoc Oppido fuit *Vincentius* (13) *Vianus* medicus chirurgus eximius, qui primus labia & nasos mutilos instaurandi artem excogitavit. Fuit & *Bernardinus* ejus ex fratre nepos, & artis heres. Viget modo, hujus filius & itidem artis heres. In hoc agro (14) pagi sunt *Cortalis*, *Coriga*, *Petresum*, & *Iacorsum*. Post Maidam (15) *Lacania* castellum offertur, abest a mari m. p. tribus, a Maida sex, quod *Mocata* fluvius præterfluit. Hic lina optima fiunt ejus generis, quæ feminina dicuntur, fit & sesama, nascitur vitex, & nymphaea herba, gignuntur tubera, eximitur marmor, extant & retia thynnaria. Ager hic saccaro aptissimus est. Proveniunt sponte platani frequentes. Quanquam quidam, qui plantarum peritiam habere præfert, platanos in Italia sponte nasci temere negat. Hic si Ca.

fi Calabriam reliquamve Italiam sedulo perlustrasset, plurimas plan-
tas, aliaque in ea esse, quæ ultro gignuntur, vidisset, si tamen
veram hujusce rei rationem habebat. Verum quia in uno tantum
Italiæ loco diu contabuit & emarcuit, quicquid ibi non novit, nul-
libi in Italia nasci audacter affervit. Supra Lacaniam (16) (f) *Monfau-*
rum. exiguum castellum est cum melle claro. Et prope est (17) *Mo-*
nardum oppidum edito loco, cujus ager frugifer est, aprorum, ca-
prearum & aliorum quadrupedum venationi, ac palumborum &
phasianorum, aliarumque avium aucupio, necnon pabulis aptus.
Nascitur lapis Phrygius, gignuntur tubera. Dein meridiem versus
est (18) *Francavilla* oppidum cum temeto laudatissimo, eoque auste-
ro. Distat a Freto m. p. tribus, a Lacania totidem, salubri amœ-
noque loco situm. Ager hic fecundus est, venationi & aucupio
commodus. Fit sesama, provenit vitex, & juniperus. De lentisco &
myrto nil attinet dicere, cum tota Calabria his referta sit. Postea
est (19) *Angitula* oppidum edito loco, & ejusdem nominis fluvius
navigabilis & piscosus torentinis & anguillis uber, cujus meminit
Antoninus Pius in Itinerario. Fuit olim dicta (g) *Angitula Crissa* urbs
Phocentium, cujus meminit Lycophron, ut supra ostendimus, a Cris-
so Panopei fratre condita, ait Itacius in Lycophronem, prope Hip-
ponium e regione Crotonis. Hic nobile emporium annuatim celebra-
tur, distat a freto m. p. duobus, a Francavilla tribus. Fit in hoc
agro sesama & gossipium, nascitur marmor, & intus smiris lapis re-
peritur, provenit vitex, est & fons falsam aquam scaturiens, ex qua
fit muries: fiunt in agro hoc aucupia & venationes uberes. Suntque
pagi *Macheratum* & *Pimenum* a *pimeno* verbo Græco, quod *pasco gre-*
gem significat. Intus sunt (20) *Polia*, & *Monrusum*, & *Monfantum*
tenuia castella cum spectato melle: in montibus lapis Phrygius nasci-
tur. In *Monfanto* mulier est nomine *Angela*, quæ vestes in tela-
rio inconsutiles conficit, ut indusia, diploides, brachas cum ocreis
caligisque & capitis operimenta. "Quam ego vidi, & ejus hujusmo-
di opera quædam etiam vidi". Est in hoc agro (21) *Capistranum*
pagus. Ad mare est (22) *Pitium* (h) oppidum freto imminens
novum opus, abest ab Euphemia m. p. xviii. Conditum est id op-
pidum ut pyratæ deprædandi hac transeuntia navigia facultas interci-
peretur: nam hic secessus est, in quo pyratæ latebant. Hic thyn-
ni & verriculo exponuntur. Quem locum oppidani *Segiolam* vo-
cant, & a Cicerone in Epistola ad Atticum *Sedeculam* appellatam
opinantur, cum ibi Cicero Aristotelicam disciplinam intelligat, quam
Atticus *sedeculam* suam appellare consueverat, & eam cunctis Ro-
manis Magistratibus præfert. Oppidani piscationi & navigationi
dant operam, merces hominesque lembis ultro citroque trajicientes.
Mare hoc piscosum est. Sunt & retia thynnaria, quibus ingens thyn-
norum copia capitur, quos lectarii membratim cados sale asservant,
conduntque in cadis. Fit & magna trichiarum piscatio, quibus
sale conditis cados opplent. Est Pitii aqua ferrea, quæ tamen bibi
potest. Nascitur in hoc agro marmor, intus quod smiris reperitur.
Fit in hoc agro gossipium: sunt & limonum & citrorum nemora.

Intus est (23) *Philocasa* tenue castellum, idest amabilis casa. Ager hic frugifer est trumenti & aliarum frugum ferax, & pabulis aptus. Fiunt olea & vina non vulgaria, provenit nardus montana. Est in hoc agro (24) *Stephanaculum* vicus, qui coronam significat cum melle optimo. Fiunt & in agro hoc phasianorum, & externarum, & aliarum alitum aucupia pulcra, & caprarum & leporum venationes. Philocasa contermina est (25) *Panagia* pusillum castellum, quod nomen *totum purum* significat. Exin est (26) *Vallonga* exiguum castellum cum caseo probatissimo: in hoc agro silvæ sunt glandiferæ & castaneta ad porcos alendos opportunæ. Sunt & pulcra pabula, fiunt venationes, & aucupia. Proveniunt ubertim fræga. Sunt in hoc agro pagi (27) *Pizgonum*, ubi sit charta. Erumpit & (28) squilla. (29) *Nicolaum*, *Batianum*, ubi quoque squilla provenit. (30) *Broniaturum*, quod tonitrua observantem significat. Quod Cæcinus fluvius interfuit. *Turris* & (31) *Cymbarium* cum caseo & hippace præclaris, ubi & lapis obsidianus nascitur. In hoc agro glandiferæ arbores ferunt agaricum. A Vallonga m. p. duobus (32) (i) *Belisfortum* oppidulum est edito loco, *Subscinum* Antonino Pio in Itinerario. Quod *Medama* fluvius adlabitur. Intus divi Stephani ædes est Carthusienfium monachorum cœnobium a (33) Rogerio Guifcardo junioris Roberti ex fratre nepote conditum, in qua æde (34) beati Brunonis hujus Ordinis fundatoris, & beati Lanuini ejus focli corpora quiescunt. Venit in Calabriam beatus Bruno Urbani Secundi Pont. Max & Rogerii junioris temporibus. Excessit e vita anno a Christo nato M. C. pridie Nonas Octob. Est & digitus Stephani Protom. Frustrula crucis dominicæ, & mensæ, & virgæ Aaron, & Joannis Baptistæ, & Zachariæ patris ejus, utriusque Jacobi, Philippi, Matthæi, Bartholomæi, Thomæ, Simonis & Judæ Apostolorum, Joannis Chrysostomi, Athanasii, Basilii, Gregorii, Felicis, & Calisti Rom. Pont. Marcellæ, Mariæ Magdalænæ, Christinæ, Catharinæ, Priscæ, Georgii, Dionysii Areopagitæ, Cosmæ & Damiani, Ioannis & Pauli, Cyriaci, Hippolyti, Panthaleonis, Theodori, Antonii, & multorum aliorum Sanctorum. Item dens Agathæ, dens Goberti, dens Ioannis Ioachini. Sunt & frustrula sanctorum locorum, ut sepulcri Christi, & lapidis, ubi fuere pedes ejus transfigurati, & cryptæ in qua jejunavit, & montis Assumptionis, & columnæ, in qua fuit flagris cæsus. Secundum ædem lapis obsidianus nascitur, ex quo fit vitrum optimum. Quo lapide accolæ in ædificiis utuntur. In agro monasterii (k) lapis ophites cæditur, granitum vocant scalptores, ejus generis est, quo columnæ in Romano Pantheo sunt. Non longe a monasterio via, qua itur Stilum, lapis specularis nascitur, sunt in hoc agro pagi (35) *Monsaurum*, ubi asparagi optimi omnibus anni mensibus proveniunt. (36) *Gasparium*. *Spatula*, quod cibum dilitiasque sonat, cum caseo & hippace optimo. Et juxta Cæcinus fluvius fluit, ubi lutræ sunt. *Bovungium*, ubi aurum & ferrum nasci traditur, nascuntur & asparagi cunctis mensibus anni. Sunt & in hujus monasterii territorio silvæ ad domorum tigna reliquave utensilia, & ad navigiorum fabricam aptæ. Glandiferæ arbores agaricum ferunt. Fiunt silvestrium animalium venationes. Inde occiduum versus (37) *Sorianum* oppidum est:

INGAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. XI.

131

est: pensili loco situm. *Soria* congeriem sublimitatemque sonat. Hic figlina opera sunt haud ignobilia, variaque vasorum genera, quæ usui humano sunt accommodata. In hoc agro gypsum e terra foditur, quo utuntur figuli, exciditur & lapis molaris, frumentarius & olearius. Sunt & silvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, & pabulo, venationi, & aucupio commodæ. Sunt in hoc agro pagi *Basilium*, & *Barbara*. Fiunt in Sorianensi agro olea præclara. Dein ad fretum eunti *Dimitrium* tenue castellum offertur, cujus ager frugifer est.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Castionum*. Extat prope aliud oppidulum *Faternum* nuncupatum, In Diœcesi Tropeana.

2. *Subarum*. Potius *Suberum* appellandum cenſeo a ſuberibus, quibus abundat.

3. *Euphemia*. In terræmotu 27. Martii anni 1638. pene destructa, rurſumque paulo remotius ædificata: MS. Mart. Pertinet ad Religionem S. Joannis Hierosolymitani. Est & *Gisaria* oppidum.

4. *Ubi Italia angustior est*. Traçtus iste primo Italiæ nomen obtinuit, quod postmodum usque ad alpes extensum fuit, ut ait *Strabo* lib. VI. & *Aristot.* politic. lib. 7. Vide Adnotationes lib. I. cap. 5. n. 4.

5. *Neocastrum*. Quasi novum *Castrum*. Civitas autem vetustissima creditur. Aliquibus *Lysania*, *Sicania*, *Numistrum*, & *Leocastrum*. Sæpe terræmotibus everſum fuit. Civitas hæc duos habuit Episcopos qui ad summum Pontificatus apicem eveçti fuere, nempe *Marcellum II.* & *Innocentium IX.* Ibidem *Fridericus*, & *Carolus V.* Imp. moram traxere aeris amœnitate alleçti; *Amburga* Comitissæ *Drogonis* filia ac *Rogerii* Northmanni neptis in templo ab ea constructo sepulta est ann. 1100. Vide Ughel.

Mamertinum inter & Neocaſtrenſem agrum, ubi *Pyrrhus* a Mamerti-

nis ſufus est, ſequens inſcriptio legitur;

AQUAS LIMPIDISSIMAS PENDENTIBUS HINC INDE COLLIBUS EXORIENTES, ET AD SUPREMUM HINC, AD INFERUM ILLINC DECURSA NTES MARE, VIDIT ETAS PRISCA IN SANGUINEM VERSAS, EXERCITUS PYRRI EPIROTARUM REGIS CLADE, QUI TOT VICTORIS ONUSTUS, ET A MAMERTINIS ROMANIS FOEDERE JUNCTIS FUSUS TERGA ABRIPIIT ANNO AB URBE CONDITA. . . . MAMERTINORUM VRBS NE TANTI FACTI PERIRET MEMORIA, THOMÆ ACQUINATIS XII. IPSIUS COMITIS, STATUUM, OPPIDORUM, VRBISQUE ADJACENTUM PRINCIPIS JUSSU POSUIT ANNO DOM. MDCXC. VII.

Fuerunt ex hoc loco *Guido* Episcopus & *Civis* ann. 1179. *Boemundus* item ann. 1195. MS. Mart. *Leonardus* a Capitulo electus ann. 1266. & a *Clemente IV.* confirmatus, *Nicolaus* ann. 1299. *Robertus Mazza* ex Canonico Episcopus ann. 1394. *Venutus* ex Franciscana familia Episcopus Catacenſis ann. 1309. *Petrus* ex monasterii S. Euphemie monacho Episcopus Strongyli ann. 1254. vide Ughell.

Marcellus Riccius Dienius poeta celebris. Topp. *Thomas Porta* Minorita Theologus celebris Gonzag. hist. Seraph. & MS. Gualt. *Juniparus* ex eadem reformata Familia laicus, sanctæ vitæ vir: Ex Chron. & MS. Mart.

Noſtris vero temporibus *Angelus* instituti Capuccinorum pietate conspicuus, *Dominicus Felix Verardi* eruditione clarissimus, multa edidit

Neapoli & Venetiis: alique non pauci.

6. *Cum emporio nobili*. Quatuor annis singulis emporia fiunt, nempe in festo *S. Antonii Patavini*, quem Cives summa veneratione colunt, *S. Petri Apostolorum Principis*, *S. Francisci Assisnatis*, & *Omnium Sancto- rum*.

7. *Blasium*. Fuerunt ex hoc loco *Franciscus Longus* ex Minimorum familia Sacerdos, Orator eloquentissimus, morumque integritate conspicuus; Ex Chron. ann. 1581. *Joannes Baptista de Rubeis*, Philippi Regis Astronomus & Mathematicus celeberrimus. Paris. & Maraf.

Nostis fere temporibus *Antoninus de Flore* Dataria, Cancellaria, & Secretaria Apostolica rerum cognitione, praxi, & integritate nulli secundus, Innocentio XI. Collegioque Apollolico acceptissimus: multa scripsit hac de re apprime utilia. Obiit Romæ V. Nonas Martias 1696. octogenario major. Vide Contit. XIII. Alexandri VIII. in Bullario Romano novissime excuso, cujus typorum emendationi satis nos insudavimus. Pertinet ad Diocesim Neocastrensem.

8. *Marcinara*. Ex hoc loco fuit *Thomas Melina* Episc. Boven. 1731.

9. *Feroletum*. Oppidum nobile, ubi *Fridericus* Imperator celebrem sibi extrui ædem jussit, cujus rudera etiamnum invifuntur. Duplex hic nobile celebratur emporium Kal. Maji, & XVIII. Kal. Sept. Ex hoc loco itidem fuit *Bernardinus* ex reformata Franciscana familia Sacerdos, Theologus & concionator celebris, morum integritate clarus: ex Chron. & MS. Mart. In Diocesi Neocastr. Sunt quoque in agro Neocastrensi vic

Zangaronum, *Petranium*, *Angelum*, *Serrastrieta*, *Amatum*, & *Milliarina*.

10. *Maida*. In quibusdam monumentis Northmannorum *Maja*, postmodum a Mauris aliquando habitari cœpta *Mayda* appellata est. MS. Mart. Inter pagos hujus oppidi est *Petretum*, vulgo *S. Pietro di Maida* satis habitatorum habens. Fuerunt ex hoc loco viri eruditi non pauci. Nostis vero temporibus *Marcus Antonius Fabiani* Canonicus Neocastrensis, *Ostavius Piacente* ejusdem Cathedralis Canonicus eruditione clari. *Hyacinthus Maysanus* Dominicanæ familiæ opusculum edidit *Arte di ben confessarsi*. Neap. 1723. *Elias Carmelita* eruditissimus.

11. *Calocius mons*. Nunc vulgo *Contessa*.

12. *Ex hoc oppido*. Fuerunt itidem *Bartholomeus de Aquino* Philosophus, scripsit de Numeris satis luculenter, MS. Gualt. *Elasius Bonellus* Carthusianus quædam edidit dum adhuc seculo viveret sub nomine *Francisci*. Vide Topp. *Felix* ex Minimorum familia edidit poema Italicum: *Le lagrime della Madalena e di S. Pietro*. Topp. *Franciscus Cereus* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, mox Episcopus Lavellensis ann. 1621. Obiit Romæ X. Kal. sept. 1626. Ughell. & Topp.

Franciscus Maurus Medicus in utraque lingua doctissimus, *Campanelle* & *Sertorio Quattrimano* familiarissimus, quædam ex Græco in Latinum sermonem transtulit. MS. Gualt. *Joannes Alphonfus Mantegna* Presbyter eruditione conspicuus, scripsit quædam. Topp. *Petrus Antonettus*, Presbyter, scripsit quædam ascetica: MS. Gualt. *Theodorus* ex Minimorum fa-

familia orator celeberrimus, biliothecam in Conventu Bononiensi erexit : ex eod. *Vincentius Motta* Innocentii IX. Summi Pontificis a secretis, in utraque lingua celebris : ex eod. *Isidorus* ex Minimorum familia doctissimus, linguæ Sanctæ deditus multos Hebræos ad fidem perduxit, nonnulla itidem scripsit, Lanov. & Topp. *Joannes Baptista Bonjoannius* eruditissimus, multa scripsit, edita autem reperi duo, *De Carceratione Mulierum* & *Vite de Pittori antichi Napolitani sino al 1600.* Neap. 1674. aliique apud exteros, & nostrates, quos inter, *Cereus Maurus*, *Servideus*, *Petrus Paladinus*, & *Carolus Squitti*, eruditione clari. In Dicec. Neocastr.

13. *Viancus*. Aliis *Vojanus*.

14. *Pagi sunt*. Præter hos est & *Vina*.

15. *Lacania*. Aliis *Lautonia*. Vulgo *Laconia* pen. long. Ex hoc loco fuit *Petrus de Sonnino* ex Archiepiscopio Geruntinus & Chariatenfis X. Kal. Novembris 1481. Inde ad Neocastrensem sedem translatus IV. Kal. Februarii 1489. obiit 1490. Ughell. In eadem Dicec.

16. *Monsaurum*. Vulgo *Monteforo*. Patria *Hieronymi* instituti Seraphici Sanctitate conspicui : ex Chron.

17. *Monardum*. Vulgo *Castel Monardo*. In terræmotu anni 1659. multa passum, nongentis capitibus obrutis. Modo satis est refertum habitatoribus, ut non tam oppidum nobile quam civitatem dixeris. Hic crypta inest, appellata vulgo *del Drago* p. 4. latitudine, longitudine vero ad duo mill. natura, vel arte incertum, ubi anaglypha sunt quædam mirabili varietate, & fons aquæ.

Ex hoc loco fuerunt *Hiacyntibus Serraus* ex Dominicana familia doctissimus, Missionarius Apostolicus, quædam edidit de Sacris Missionibus Neap. 1669. in 4. Topp. *Joannes Regitanus* in bello clarissimus MS. Mart. *Joannes Antonius Vallone* profundæ eruditionis vir, edidit Commentarios in Satyras Persii, Neap. 1576. in 8. Topp. & Nicod. Vivit modo *Marcus Antonius Amalfitanus Episcopus Orthonenfis*. In Dicecesi Miletenfi.

18. *Francavilla*. Ex tribus oppidulis *Creta*, *Carthopoli*, & *Cloponio* quæ interierunt ut ex monumentis in Archivio Pitii ad ann. 1474. tametsi incolæ ex antiqua Itria civitate maritima ortum sibi vindicent. Patria *Joannis Matthæi Mileto* eruditione conspicui. In ead. Dicecesi.

19. *Angitula*. Vide *Lucam Holsten*, in Ortelium. Nunc vulgo *Rocca Angitola*. Habebat antiquitus septendecim pagos, quorum plerique interierunt, ut ex monumentis in Archivio Pitii supra laudatis. Fuit ex hoc loco *Ignatius Eremita* circa initium præteriti sæculi sanctitate & penitentia mirabilis MS. Gualt. in ead. Dicec.

20. *Polia*. Extabat antiquitus ubi novissime extructum est *Poliolum* vicus; sed inde biscentum circiter ab hinc annis translata ubi nunc est. In ead. Dicec.

21. *Capistranum*. Patria *Camilii Bongiuorni* eruditione clarissimi : ex Amat.

22. *Pitium*. Aliis *Picium*. Nonnulli autumant *Nepetiam* fuisse. Vide *Dissert. Hilarii Tranquilli*. Nunc vulgo *il Pizzo*. Ex hoc loco fuere *Andreas Fodius Gambarara Philosophus* & *Medicus præstantissimus*,

mus, quædam edidit Neap. 1665. in 4. Topp. in bibl. *Dominicus Tranquillus* ex Minimorum familia Theologus eruditissimus: ex eod. *Janus Baptista Januarius* Philosophus, Medicus, exquisitæque literaturæ vir. Vide Jan. Pelus. Lufuum lib. 3. & Paul. Manut. in epist. *Joannes Franciscus Savarus* Archidiaconus Miletensis, eruditione conspicuus, multa edidit. MS. Mart. *Ioannes Franciscus Tranquillus*, vir apprime eruditus, quædam edidit. Vide Topp. *Nicolaus Antonius Marinus* edidit Tragediam S. Georgii martyris. Ms. Mart.

Nostri autem temporibus *Vitalis Vitale* Regius Consiliarius, acris ingenii vir, in re literaria nulli secundus. *Hilarius Tranquillus* doctissimus, scripsit Dissertationem de antiqua *Nepetia* aliæque multa. *Bonarventura* instituti Capuccinorum pœnitentia clarus. *Dominicus Satrianus* Archipresbyter bonis literis instructus. *Jo: Dominicus Tassonus* de literaria república optime meritis. *Franciscus Maria Martinus* ex Dominicana familia literis & pietate clarissimus, aliique non pauci: In Diœcesi Miletensi.

23. *Philocasa*. Anno 1659. corruit ex terræmotu, sed paulo remotius Oppidum ab incolis reedificatum. Nunc satis refertum est habitatoribus. Hinc fuit *Dominicus de Sanctis* Dominicana familiæ celebris Theologus, & orator: edidit quædam 1667. Topp. *David Romeus*, qui licet a nonnullis Sciolis Neapolitanus putetur, in suis tamen operibus Calabrum fatetur sese. Hic quorundam Sanctorum vitas scripsit, Neap. 1570., & 1577. in 8. in quibus a nupero scriptore factis ridicule carpitur, sed a *Jacobo de*

Monacho Presbytero eruditissimo strenue ac sapientissime vindicatur. Vide Topp. qui Philocastrensem facit, quapropter corrigendus. In eadem Diœc.

24. *Stephanaculum*. Nunc vulgo *Stephanaconi*. In quibusdam privilegiis Abbatiae Miletensis ann. 1087. fit de eo mentio. In ead. Diœcesi.

25. *Panagia*. Extabat hic satis munita arx, ut ex MS. Mart. Patria *Gregorii Angeleri* instituti Capuccinorum, qui librum edidit de *Præparatione Evangelica*: Neap. 1653. aliaque apud Topp. Varia extant MS. in eodem loco ingenii sui monumenta. In ead. Diœc.

26. *Vallonga*. Hanc *Ioannes Jacobus de Martino* cons. 1. n. 7. & seq. auctumant fuisse *Nicephorum*, sive *Vallem Nicephori*. In ead. Diœc.

27. *Pizgonum*. Olim *Cerasia*, ut ait *Dominicus Martyre*. Ex hoc loco fuit *Didacus* Min. Convent. scripsit quædam apud Franchin. in bibl. n. 101. & *Ludovicus Mandarano* Ord. Prædic. vitæ integritate clarus. In ead. Diœcesi.

28. *Squilla*. Bulbus nobilissimus capæ modo multipliciter tunicatus, qui etiamnum in officinis nomen retinet, & aliter *scilla* dicitur. Vide *Pallad.* lib. 8. tit. 8.

29. *Nicolaum*: Vide *Jo: Jacobum de Martino* hujus loci civem in in lib. Consil. Ex hoc loco itidem fuit *Antonius Papa* Episcopus S. Marci, Innocentio XI. apprime charus. Obiit in sua Cathedrali VI. Idus Julii 1687. Ms. Mart. In Diœcesi Miletensi.

30. *Broniaturum*: Vulgo *Brunatore*. In Diœcesi Scylacensi.

31. *Cymbarium*, Patria *Joannis Romani* ex *Orthonensi* Episcopi Catacenensis anno 1735. Obiit Neapo. li co.

li eodem anno; in Dicecesi Seylacensi.

32. *Belisfortum*. Ex hoc loco fuerunt S. S. *Cnuphrius* & *Helena* instituti Basiliani. Vide Abb. Agrest. in Vita S. Basilii. Q. *Tiberius Angelerius* Philosophus, & Medicus præstantissimus a Rege Hispaniarum in Sardiniam missus ob pestem ibi grassantem. Calari librum composuit. MS. Gualt. In Dicecesi Miletensi.

33. *A Rogerio Guiscardo*. Hic multa bona ac tenimenta largitus est B. Brunoni, ut apparet ex Diplomatis, quæ in eodem Monasterio S. Stephani asservantur. Dono dedit insuper homines illos qui cum Sergio reperiiebantur. Legitur enim in uno Diplomatum: *Hæc sunt nomina linearum servorum, & villanorum 121. qui inventi sunt cum Sergio proditore in obsidione civitatis Capuæ Cal. Martii Incarnat. Domini anno 1098. indiæ. 7. quos ego Rogerius Calabria & Sicilia Dei voluntate Comes pro miraculo quod dignatus est visibiliter mihi ostendere orationibus B. Brunonis ad salutem fidelium Christianorum qui mecum erant, & mea, donavi eidem Patri Brunoni, ejusque successoribus, non solum ipsos, sed etiam filios filiorum suorum usque ad sempiternum in servos perpetuos & stabilibus habitis & habendis ubique locorum sistentibus &c.*

Hic autem Rogerius Comes frater fuit Roberti Guiscardi, ut patet ex alio Diplomate, in quo legitur: *Ego Rogerius Comes Calabria, & Sicilia pro Dei amore, & animæ meæ remedio, & pro salute animæ Roberti Guiscardi fratris mei gloriosissimi Ducis Apulie & Calabria &c.* Fuit Siquidem Rogerius Bossus appellatus, filius Tancredis, pater Rogerii Regis,

avus Gulielmi Mali appellati, proavusque Gulielmi Boni dicti, ut videre est ex hujus Diplomate quocetera confirmantur sub anno 1173. mense Februario, Indiæ. Septima.

Præter Supradicta Diplomata asservatur in eodem Monasterio Breve Alexandri III. Summi Pontificis tenoris sequentis: *Alexander Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Priori et Fratribus S. Stephani de Nemore salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum quidam, sicut accepimus, qui voto tenentur Sepulcrum Domini & limina B. Jacobi visitare, in Ecclesia vestra desiderent habitum religionis suscipere, a nobis sollicitè postulastis ut in hac parte nostrum vobis præstaremus assensum. Attendentes igitur quomodo in Ecclesia vestra religio ferventer per Dei gratiam observatur auctoritate vobis Apostolica duximus indulgendum, ut si aliqui eorum, qui vel ad Sepulcrum Domini, vel ad limina B. Jacobi, aut alia religiosa loca visitare tenentur, in ecclesia vestra voluerint habitum religionis suscipere, & vobiscum Domino militare, liceat eos vobis, dummodo liberi sint, ad conversionem vestram suscipere, & sine contradictione qualibet retinere: Quia votum non violat qui in melius ipsum commutat. Datum Anagni VII. Kalendas Decembris 1175.*

34. *Beati Brunonis*. Extat ejus epistola ad Monachos Carthusiæ, relata a Marafioti lib. 2. cap. 21. In finibus Calabria cum fratribus religiosis, & aliquot bene eruditis, qui in excubiis persistentes divinis expectant redditum Domini sui, ut cum pulsaverit confestim aperiant ei, eremum incolore ab hominum habitatione satis undique remotam; de cujus amœnitate,

aerisque temperie & sospitate, vel plantitie ampla & grata inter montes in longum porrecta, ubi sunt virentia prata, & florida pascua, quid dignum dicam? Aut collium undique leniter se erigentium prospectum opacarumque vallium recessum cum amabili fluminum, rivorum, fontiumque copia, quis sufficienter explicet? Nec irrigui desunt horti, diversarumque arborum fertilitas. Verum quid his diutius immoror? Alia quippe sunt oblectamenta viri prudentis, gratiora, & utiliora valde, quia divina. Veruntamen arctiori disciplina studiisque spiritalibus animus infirmior fatigatus saepius his relevatur, ac respirat. Arcus enim si assidue sit tensus, remissior est, & minus ad officium aptus. Quid vero solitudo eremique silentium amatoribus suis utilitatis, jucunditatisque conferat, norunt hi solum qui experti sunt. Hic namque viris strenuis tam in se redire licet quemlibet & habitare secum, virtutumque germina instantes excolere, atque de paradisi felicitate fructibus uti. Hic oculus ille conquiritur, cujus sereno intuitu vulneratur sponsus amore, quo mundo & puro conspicitur Deus. Hic otium celebratur negotiosum, & in quiete pausat actio. Hic pro certaminis labore repensat Deus athleticis suis mercedem optatam, pacem videlicet, quam ignorat mundus, & gaudium in Spiritu Sancto. Hæc est illa Rachel formosa, pulchra aspectu, a Jacob plus dilecta, minus filiorum ferax, quam Lia secunda, sed lippa: pauciores enim sunt contemplationis quam actionis filii. Veruntamen Joseph & Benjamin plus sunt ceteris fratribus a patre dilecti. Hæc pars illa optima

quam Maria elegit, quæ non aufertur. Hæc Sunamitis pulcherrima, sola in omnibus finibus Israel reperta, quæ David foret senem & calefaceret.

Multa scripsit quæ a Bellarmino, Labbæo, & Tutino referuntur. Eidem attribuitur Oratio illa celebris: Ante oculos tuos Domine &c. quam Urbanus VIII. auxit, & ante Confectionem Principis Apostolorum nostræ Vaticanæ Basilicæ, indulgentias recitanti-bus largiendo, apponi iussit. Sub Urbano II. interfuit Concilio X. Claramontano, ubi institutum fuit Officium B. Mariæ Virginis, & ab eodem B. Brunone concinnata fuit Præfatio: Et te in veneratione &c. Vide Tutin.

Invisitur lapis super quo Sanctus Bruno cubabat, & specus in qua pœnitentiam egit, ubi adest inscriptio hæc: IN SUMMA VENERATIONE HABENDUS EST LOCUS ISTE FRATRES CHARISSIMI, IN QUO FIDELIS CHRISTO SERVUS ET SACRÆ PAGINÆ DOCTOR BRUNO MULTIPLICI POENARUM GENERE CORPUS SUUM AFFLIXIT, IN QUO POST HUIUS MISERÆ VITÆ CURSUM AD CÆLUM EVOLAVIT.

Extat & alia inscriptio super tumulum;

Primus in hac Christi fundator ovilis eremo
Promerui fieri qui tegor hoc lapide.
Bruno mihi nomen, genitrix Germania, meque
Transulit ad Calabros grata quies memoris,
Doctus eram, præco Christi, vir notus in orbe:
Desuper illud erat, gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris sexta resolvit
Ossa manent tumulo, spiritus astra petit.

Anno 1729. Mense Junio, vidi locum illum, humanissime a viris religiosi exceptus hospitio. Aedes Monasterii satis augustæ sunt; Ecclesia lapidibus pretiosis, marmoreisque anaglyphis mirabili varietate contexta, maiestatem redolet ac sanctitatem.

35. *Monfaurum*. Sub ditione Monasterii S. Stephani.

36. *Gasparium*. *Spatula*. Sub ditione ejusdem Monasterii. Extat & alius vicus *Serra* dictus sub anno 1098. fundatus a Sergio, aliisque hominibus, quos Rogerius Comes E. Brunoni mancipavit. Vide *Tutin.* & *de Flore*, Patria *Dominici Peronacii* Episcopi Umbriaticensis anno 1732.

37. *Sorianum*. Extat hic Cœnobium satis amplum Ordinis Prædicatorum, cum templo nobili, ubi Icon achiropea S. Dominici fundatoris toto orbe celeberrima asservatur, ac religiosissime colitur, quam & ego vidi. Allata fuit XVII. Kal. Octobris anno 1530. mirabili apparitione Beatissimæ Virginis Mariæ. Et licet ex scriptoribus contemporaneis nullus fere de illa faciat mentionem, sicuti nec de translatione almæ Domus Lauretanae in Picenum, & imaginis Vultus Christi ad nostram Sacrosanctam Vaticanam Basilicam, qui *Vultus Sanctus* & *Veronica*, idest *Vera* icon appellatur, quique tot seculorum intercapedine religiosissime ibidem asservatur & colitur; non dubitamus quin ab omnibus orthodoxis pro veris habendæ sint. Non enim humanæ sapientiæ verbis, sed piæ fidelium traditioni tamquam solidiori fundamento

ae miraculis innixa veritas comprobatur. Quapropter nec mirandum si apud Barrium pene contemporaneum ne verbum quidem de hac imagine. Vide Bosium Rom. Subterr. to. 2. lib. 5. Lemb. in Chron. Sorian.

Fuerunt ex hoc loco *Augustinus* Ord. Prædicatorum, qui Neapoli edidit librum *Raccolta de' miracoli dell' Immagine di S. Domenico*. Vide Topp. in bibl. *Dædalus Fortunatus*, doctissimus, edidit *Vitam S. Eutibii*. Viterbii 1631. in 8. aliaque apud Topp. & Leon. Allat. *Dominicus* ex Dominicana familia Sacerdos, vitæ sanctitate celebris; ex auct. Capituli. Gener. Romæ 1644. & Lemb. in Chron. *Franciscus* & *Joannes* instituti Capuccinorum vitæ integerrimi; miraculisque conspicui: ex Chron. *Franciscus Maria Imeneus* Ord. Præd. sanctæ vitæ vir, obiit in terræmotu anni 1659. MS. Mart. *Heronymus*, ejusdem Ordinis edidit librum *De miraculis Imaginis S. Dominici* Neap. 1647. Topp. *Petrus Zillus* Carmelita doctissimus. Flor. Calab. illustr.

Nostris autem temporibus N. *Isidellus* Episcopus titularis in partibus infidelium, & *Martinus Campitellus* Archidiaconus Miletensis, qui Romæ ascetica quædam edidit. Est in Dice, cesi Miletensi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Non longe Suberum promontorium est, Brettium a Sallustio appellatum.* Longe errat gentium Barrius; nam Promontorium, quod *Bruttium* est Sallustio, & Martiano Capellæ, aliis est *Promontorium Herculeum*, nunc *Capo di Spartivento*. *Promontorium Terinaeum* est illud, quod nunc dicitur *Capo del Suvero*.

(b) *Lametia.* Nunc *Sancta Euphemia* dicitur. Sunt qui *Lametum* appellant.

(c) *Neocastrum.* *Lisaniam* appellat Auctor Annalium.

(d) *Turres.* Non est *Blasium* ut Barrius credit, sed *Castilio* prope Terinam; nam tunc aliud tenebatur

iter e Consentia, & via mediterranea non frequentabatur.

(e) *Maida Melanium olim*. Sic etiam nostri Annales; sed non video cur ita vocent.

(f) *Mons aureum*. Nunc *Montesoro*.

(g) *Ancitula, Crissa nunc*. Rocca Ancitula, cujus meminit Antoninus putatur *Arx Nicephori*, a nonnullis creditur *Crissa* Urbs Phocentium a *Crisso* Panopei filio condita, quoniam esset prope *Hipponium* e regione *Crotonis* ex Isacio; sed divinare est, hoc credere; cum multæ sint aliæ Urbes *Hipponi* proximæ, nec sit e regione *Crotonis*, cum Isacius non *Crisfam*, sed *Crimissam* intelligat prope

Crotonem, de qua Strabo.

(b) *Pitium Oppidum*. Auctor nostrorum Annalium *Lupitum* appellat: & est illud Oppidum, quod *Nepetiam* appellant antiquiores, a qua finis *Nepetinus*. Synt qui *Napitium* appellent, & Sinum *Napitinum*.

(i) *Bellifortum Subscinum Antonino Pio*. *Bellifortum* putant nonnulli *Subscinum* ab Antonino Pio appellatum, quod mihi non probatur. Aliam tenuit viam Antoninus, & longe diversam ab ea quæ nunc frequentatur. Multi tamen conveniunt *Subscinum* Antonini Pii esse Oppidum quod nunc *Belforte* dicitur; idque rationibus conantur ostendere.

(k) Vulgo *Serpentino*,

C A P U T XII.

De Montileono, olim Hipponio, Vibone, & Valentia dicta, ejusque Pagis.

SUBinde est MONTILEONUM oppidum (1) (a) *Hipponium* olim ab Hippone Heroe, ut vult Stephanus, dictum, fortassis Phocense; nam Phocenses multas urbes in hac ora, & alibi in Calabria aut condiderunt, aut ab Ausoniis & Oenotriis conditas incoluerunt. Hujus urbis meminit Lycophron in Alexandra. Strabo vero libro sexto hanc & Medamam a Locris conditas tradit: qui sic ait: „*Hipponium* Locrorum ædificium, quam obtinentibus Brettis eripuerunt Romani, qui *Vibonem* (2) *Valentiam* appellavere. Hic Agathocles Siciliæ Tyrannus ea potitus urbe nobile emporium instituit, cujus florentissimæ regionis amœnissima prata esse constat, ad quam Proserpina e Sicilia carpentos ad flores venit. Hinc matronarum usus invaluit, ut collectis ex floribus coronas texant, cum dies festos agunt, quoniam emta gestare festa vitio illis datur „ A qua urbe Hipponienses & Hipponiates, Vibonienses, & Valentini incolæ. Hic Gelo nemus amœnissimum extruxit, quod Cornu Amalthææ appellavit. De quo Duris apud Athenæum libro xii. sic scribit: „*Cornu Amalthææ* locus est, quem struxit Gelo in nemore amœnissimo egregiæ pulcritudinis, aquisque irriguum juxta *Hipponium* civitatem „ Fuit nempe urbs hæc opibus ac gloria, vel portu inclita. Hanc & Rhegium inter septem illustriores & opulentiores Italiæ civitates fuisse, quæ substantia & domorum pulcritudine pavimentisque præstabant,

Ap-

Appianus bellorum civilium libro quarto memoriae reliquit . Fuit quoque Romanis amica ac socia . Quæ cum sub id tempus , quo Annibal Placentiæ erat, Carthaginienſes claſſem ad eam oram vaſtandam miſſent , Hipponienſes agri libentius depopulationem , urbiſque terrorem pertinaciter ſunt perſiſſi , in fideque & ſocietate P. R. perſiſterunt. urbemque neceſſariis rebus, quo hoſtibus reſiſterent, munerunt, ut Livius Bel. Pun. libro primo tradit ; ubi ſic ſcribit : „ Jam forte „ Carthaginienſes viginti quinquiremes cum mille armatis ad populandam oram Italiæ miſere , populatoque Vibonienſi agro, urbem quoque terrebant . Repetenti Siciliam T. Sempronio Conſuli excuſio hoſtium in agrum Vibonienſem facta nunciatur , Sexto Pomponio legato cum vigintiquinque longis navibus Vibonienſem agrum, mari- timamque oram Italiæ tuendam attribuit „ . Fuit & Colonia Romanorum civium prilulſtris , velut Livius Bel. Mac. libro v. auctor eſt, ad quam, inquit, mille ſeptingenti pedites & trecenti equites ivere. Vellejuſetiam Paterculus Valentiam Coloniam deductam ſcribit . Fuit quoque nobiliſſimum Municipium Romanorum, ut Cicero in Verrem actione ſeptima innuit , ubi ſic inquit : „ Iſſis Valentinis ex tam „ illuſtri nobilique municipio tantis de rebus reſponſum nullum dedisti,, . Cicero exilii ſui tempore cum Melitam inſulam petere ſtatuiffet , ut ibi commoraretur quouſque res ſuas componeret, Vibonem, ad Siccam terreſtri itinere conceſſit , ut inde tranſmitteret . Ceterum ubi Clodii rogationem de ſuo exilio allatam percepit , per quam cccc. ab Italia milliaria aqua & ignis ſibi interdicebatur, ut ipſemet ad Att. libro tertio & xvi. ſcribit, cum Melitæ ſibi eſſe non liceret, conſilio repente mutato a Vibone Brundulium convertit, ut ſe in Græciam reciperet, verum prius Locros ad clientes ſuos petit , quo ex loco ſcribit ad Att. inde Crotonem contendit & Thurios. Quo in itinere omnes Calabriæ civitates , ad quas divertebat , ipſum quam humaniter excipiebant hoſpicio , ut ipſemet in oratione pro Planco dicit . ” Et , ut opinari licet , ipſum & in calamitate pecuniis etiam juvarunt ” . Poſt vero reditum ſuum in urbem Senatus univerſus, ut ipſemet Cicero in oratione pro domo ſua ad pont. ſcribit, gratias agendas cenſuit civitatibus iis , quæ M. Tullium recepiſſent . In bellis autem civilibus , Hipponium Cæſaris partes eſt ſequuta , ut Appianus Bel. civilium lib. tertio ſcriptum reliquit . Hic Cæſaris naves quinque a Pompejanis combuſtæ ſunt , ut Cæſar ipſe Bel. civilium libro quarto prodiit . Hanc urbem Plutarchus Lucaniæ eſſe dicit . Ex hac urbe fuit *Peſtanus* ” Latinus ” ſcriptor antiquus, cujus meminit Macrobius Saturn. libro ſexto, quem adducit in verbo *tranſmitto* pro *tranſeo*. Signabant Vibonienſes in numo Proſerpinam habentem in capite tiaram , quod ibi ejus templum eſſet celebre : & ex poſtico gemina Amaltheæ cornua regionis ubertatem ſignificantia inſcriptione Latina, VALENTIA . Interdum incidebant Iovem & ex altera parte fulgur . Aliquando incidebant Herculem , & ex altera facie duas clavas . Interim incidebant Minervam, & ex poſtico noctuam ejus alitem . Quandoque incidebant Apollinem , & ex altera facie Iyam . ” Interdum ſignabant Proſerpinam, & ex altera parte cornucopium zona ligatum, & caduceum inſcriptione Græca (3) ΙΠΠΟΝΙΕΩΝ.

Erat Hipponii magnificentissimum Proserpinæ Phantum plurimis mareis columnis ornatum, quas Rogerius Guiscardus Calabriae princeps Miletum transtulit & in Episcopali aede, atque Sanctæ Trinitatis delubro locavit. Hujus Proserpinæ signum arasque Romani religionis cultores Hipponio ab eis deducta colonia reficientes DCCLXX. m. XC. Sestertios expendere, hoc est usualis nostræ monetæ numerum aureorum xviii. millia ducenta quinquaginta duo cum quadrante. Nam mille sestertii masculino genere, & sestertium neutro genere idem sunt, valentque aureos numos vigintiquinque. Basis cum inscriptione est Mileti in foribus Episcopalis ædis infuso loco sita transeuntium pedibus conculcata. Quod hi, qui eam ibi locarunt, quive destituunt, sunt vetustatis contemtores, unde & primi versus literæ quædam absumptæ sunt. Cum potius hujusmodi rerum memoria magno esset studio conservanda, ut nobis esset ad imitandum exemplum. Nam si idololatræ vanæ ac falsæ religionis cultores tanto studio, ac tam magnis sumptibus idolorum templa, ac signa, arasque decorabant, quid nobis est faciendum? Inscriptio autem hujus basis hæc est:

L. VID. VIR. 5L. Q. CINCIUS. C.
AUL. IIII, VIRI D. ... SIGNUM PROSERPINÆ
REFICIUNDUM STATUENDUMQUE,
ARASQUE REFICIENDAS EX S. C.
CURARVNT HSDCCCLXX M. XC FVERE.
HELVIA Q. F. ORBIA M. FILIA.

Curæ esse debet Hipponiatis basim illam alibi locare, ne tantæ rei memoria prorsus aboleatur. Fuit etiam Hipponium sedes Episcopalis. Synodo Romanæ sub Symmacho Papa interfuit *Ioannes* Episcopus Vibonienfis, & Synodo Nicænæ Secundæ sub Hadriano Papa primo interfuit *Stephanus* Episcopus Vibonienfis. "*Orestes* Episcopus Vibonienfis interfuit Synodo Constantinepolitana VI sub Agathone Papa. Meminit Beatus Gregorius Papa lib. V ep de *Rufino* Episcopo Vibonienfis, ad quem scribit, ut sacris imbuat aliquem in Episcopatu Nicoteriano, sive Nicoterienfis, ea tum Sede vacante". Eruta fuit Viboniam ab Agarenis sub beati Nili tempus, quo & Terina, & Taurianum, & Trifchenes eversæ fuere. Sedes hæc Episcopalis, necnon Tauriani Miletum translata sunt a Gregorio Papa hujus nominis septimo. Celebratur Hipponii nobile emporium ter in annos singulos. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax est. Fit saccarum, & sesama, & oleum clarum. Fiunt perdicum & phasianorum aucupia, extant verricula thynnaria. De bonitate thynnorum Hipponiatis sinus diximus. Sunt in hoc agro pagi *Piscopium*, *Gregorium*, *Vena*, & juxta *Vena* iterum, *Treparnum*, ubi lapis specularis nascitur. "*Petrejum*". *Longoburgum* cum linis non ignobilibus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

- I. *Hipponium olim*. Montileo- II. Imperatoris a secretis, jussu & auctoritate ejusdem extructum anno
num a *Matthæo Marcobaba* Federici
Christi

Christi circiter 1245. atque ex incolis Vibonæ, aliorumque pagorum inhabitari cœptum satis apparet ex quodam Brevi Alexandri IV. sub anno 1255. quod Romæ in Archivio Collegii Græci asservatur, in quo sic legitur: *Ex tenore vestre petitionis accepimus, quod licet jurisdictio spiritualium in Burgis Castellarii, Bibonæ, S. Gregorii, & Larzonæ, ac eorum territorii Militen. Diœcesis ad Monasterium ipsum de antiqua & approbata ex hætenus pacifice observata consuetudine pertinere noscuntur; tamen quia Matthæus Marcosaba tunc Secretarius q. Federici Romani Imperatoris quoddam Castrum quod Monteleonis vulgariter appellatur in fundo ipsius Monasterii dictis Abbate & Conventu contradicentibus, & invitis de novo construi fecerit multos clericos & laicos locorum hujusmodi ad inhabitandum dictum Castrum minus jussu compulsi in gravem ipsius Monasterii lesionem. Quare &c.*

Dictum est autem Montileonum a telleris ipsius Marcosabæ quæ erant tres montes duobus leonibus interclusi. Vide Petr. Sanct. de teller. gentil. Nunc Civitas hæc nobilissima prisæ Vibonæ nihil invidet majestati.

Fuerunt hinc Angelus & Antonius Min. Observ. sanctitate clari, Marc. ab Ulyssip. & MS. Gualt. Antonius, Bernardus, & Dominicus Franza fratres in bello Clarissimi Flor. & MS. Mart. Antonius Sorbillus ab Eugenio IV. creatus Episcopus Miletensis VII. Kal. Augusti 1435. Obiit anno 1466. Ughell. Caesar Noparus Min. Conventualis Episcopus Peranus in partibus infidelium prope Constantinopolim creatus a Clemente VII. 3. Idus Aprilis 1526. ut ex

mem Ms. in Conventu Montisleonis a Dom. Mart. laudat. *Lionysius* ex Dominicana familia Theologus celebris, Episcopus Venufinus, creatus a Martino V. Idibus Novembris 1419. Obiit 1431. Ughell. & Fontana in theatr. *Dominicus* ex Min. observ. eruditione clarus, quædam edidit Romæ. Vide Topp. *Dominicus* ex Franciscana reformata familia sanctæ vitæ vir. Obiit Nicosæ in Sicilia 17. Decembr. 1603. ex Chron. & MS. Mart.

Dominicus Pizzimettus, Philosophus, in utraque lingua doctissimus, Prædicamenta Architæ Tarentini ex Græco in Latinum sermonem transtulit: scripsit quoque super Chemicam, & breve Chronicon patriæ suæ, ut ait Scipio Mazzella & MS. Gualt. *Felix Rotundus* Conventualis eruditissimus, multa edidit: *Le Poesie del P. Catalano*, Romæ 1655. *Enchiridium Diæceticum*, Patavii 1672. *Enchiridium Neotericum*, ibidem; aliaque Dogmatica, & Scholastica. P. Franchin. n. 118. *Franciscus Zoda*, pictor celebris, depinxit Panormi pinacothecam regiam: ex MS. Mart. *Joannes* ex Augustiniana familia Episcopus Tagastensis, nobilis cujusdam mulieris filius a Turcis captus, quæ ob eximiam pulcritudinem Sultani uxor effecta, filium Episcopum fieri fecit, ut ait Dominicus Martyre. Verum apud Herreram in Alphabeto Augustiniano ne verbum quidem de hoc *Joanne*.

Joannes Falconius, eruditione conspicuus, edidit *Theoremata legalia* Bononiæ 1587. in 4. Top. *Antonius Mazza* Carthusianus eruditione & morum integritate clarus. Topp. *Joannes Mazza* itidem Carthusianus

vitz

vita sanctitate, pœnitentia, & puritate celebris, Carolo V. Imperatori acceptissimus, cui multa prœdixit. Obiit anno 1582. *Summont. Tutin. & MS. Gualt. Joannes Dominicus Fratea* Conventualis quædam edidit: *Franchin. & MS. Mart. Joannes Nicolaus Angelonius* Jurisconsultus insignis in alia Urbe ut ex seq. inscriptione apud *Schraderum Ital. monum. & Topp.*

JOANNI NICOLAO ANGELONI
DE MONTELEONE JUR. CONS
SUMMA ET INTEGRITATE, ET
RERUM GERENDARUM PERITIA
PRÆDITO, PRINCIPIBUS SUÆ
ÆTATIS VIRIS GRATISS. DIANA
UXOR. TINOLIA, CASSINDIA,
ET HIERONYMA CASTOREA FILIÆ
BENEMER. CVRANTE FARNEŒIO
BENNATO AMICO PRÆCIPUO PON.
CURAV. VIXIT ANN. XLVIII. OBIT
KAL. JUNII ANNO SALUTIS MFL.

Hieronymus Augustinianæ discipulæ sanctæ familiæ sanctæ vitæ vir. *Herr. & Torell. Julius Jaggolinus* Philosophus & Medicus celebris multa edidit Neapoli 1573. & 1588. Vide *Mazzell. & Topp. Joseph Capalbus* edidit *Historiam Geographicam patriæ suæ* Neap. 1659. in 4. *Topp. Malea-ger Pentimallus* scripsit *Vitam S. Brunonis* ann. 1622. *MS. Gualt. N. N.* Presbyter, sanctæ vitæ vir, cui Dominus electionem Vincentii Carasæ in Præpositum Generalem Soc. Jesu VII. Idus Januarii 1646. sequutam revelavit. Hunc nonnulli putant fuisse *Dominicum Sebinnium*, ut ex *MS. Mart.* Vide *Daniel, Barthol.* in *vita Vincentii Carasæ lib. 1. Cap. 6.*

Silvius Badulatus Carthusianus scripsit super *Epistolas Divi Pauli*: *MS. Gualt. & Topp. Silvester* instituti Capuccinorum Generalis emeritus anno 1593. *Rossignan. hist. Seraph. Thomas* ex Dominicana familia sanctæ vitæ vir, obrutus est Soriani in terræmotu ann. 1659. *MS. Mart.*

Nostris vero temporibus *Leo Lucas Vita* an. 1734. creatus Episcopus Oppidenſis. *Cesar Bisogno* in legalibus & poesi præstantissimus edidit poemata varia & Allegationes Juris Neap. 1715. *Joseph Bisogno de Gattis* publico juri fecit librum cui titulus: *Hipponii, seu Vibonæ, Valentie, vel Montisleonis Auxoniæ Civitatis accurata historia.* Neap. 1710. *Dominicus Potenza* Presbyter eruditione clarus, alique quamplurimi.

2. *Valentiam* appellavere. Nempe a fortitudine, non sine allusione ad *Valentiam* oppidum Latii, quod postea *Roma* appellatum est ab *Euan-dro*, ut *Solinus* ait cap. 2. *Poëun Roma* siquidem, si Græcis credimus fortitudinem sonat. Vide *Plin. lib. 3. cap. 5.* Verum eruditissimus *Franciscus Marianus* nostræ Vaticanæ Basilicæ Beneficiatus & amicus noster, in suo opere *de Etruria Metropoli* non a Græco sed ab Hebraico deductum putat רומא *Romah* quod *hastam* sonat, sicuti & *Quiris*, unde Romani *Quirites* sunt appellati.

3. *IIIPIONIEON.* Vide *Golt. & Paris.*

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Hipponium.* Nunc *Montelione*: Viget hic nobilissima *Silva*, quæ a nonnullis putatur *Lucus Agathoclis*, cum proximi fontes ibi deri-

vari potuerint. Itaque legendum apud *Plinium* *Vibonensis Lucus*, & non *locus*.

CAPUT XIII.

*De Briatico, Tropæa, eorumque Pagis, ac de
Jopoli ubi de Augustino Nipha
Philosopho.*

Post Hipponium (1) *Briaticum* oppidum est edito loco miliario a mari sepositum, distat a Montileono m. p. quatuor. In mari statio est *Nicola* dicta, & juxta *Praca*, & *Braces*, & *Turrecula* (2) modicæ insulæ sunt, *Ithaceusæ*, a Plinio nuncupatæ. Ait enim: „ Contra Hipponium insulæ parvæ sunt, quæ *Ithaceusæ* appellantur, „ *Ulyssis* specula, sunt & (3) retia thynnaria „. In Briaticensi agro vina & olea clara fiunt, item xylon, & sesama, & amygdalarum copia, & varii generis fructus optimi, laudatur & Apiana uva. Extant & viridaria citrorum, limonum, & malorum aurcorum. Nascitur & sponte ubertim in collibus arido loco, ubi nec aliud feri, aut nasci potest, herba angusta & longa duorum cubitorum ad fiscorum, sportarum, & restium, verriculorumque usum, & vinearum ligamenta apta, præbet & bobus pabula, *votumum* vocant incolæ, ego *spartum* „ subrusticum „ id esse autumo. (4) Sunt in hoc agro pagi, *Mantineum*, quod vaticinium notat: *Paraconum* quod significat salutare: nec procul est *Paradionum*, quod præter odium sonat: & ei conterminum est *Cænidonum*, id commune donum significat: & prope est *Mesonum* a meso idest medio dicto. Inde est *Syconum* a ficuum ubertate dictum: & ei vicinum est *Favelonum*, & juxta est *Cisidonum* a Cisso desiderio nominatum. Inde est *Cochiceronum*, & *Marcum*, & *Sophadum*, quod sapientem cantum significat. Item *Conum*, & *Pisitonum*, quod humidum locum sonat. Exin Tropæam versus sunt *Polycarpum*, *Leum*, ubi rubrica fabrilis nascitur: *Constantinum*, *Potentionum* cum soleis optimis. *Rosarnum*, *Madaradonum*, quod salvum donum significat, *Sterapodonum* quod solidum pedem notat. Post Briaticum *Sabronum* promontorium est Hipponium appellatum ab Ifacio, distat a Briatico m. p. viii. Intus est (5) *Mesianum* oppidum cum nundinibus quæ in singulos annos celebrantur. Ager Mesianensis frumenti & aliarum frugum ferax est, sit & optimi olei copia, provenit in agro hoc crocus silvestris. Suntque pagi *Zeugarium* quod jumentum sonat, *Papelontum*, *Picinum*, quod densum significat, *Argiona*, quod venationem notat, *Scaletum*, *Celandarium*, quod significat vallem, *Prasfinacum* a prasia areola herbarum, *Pernocarium* a pernos aquilæ specie, & *Pernocarium* iterum, *Orcilladum* ab orcillo adjuro, *Rombiolum* a rombeo volvo dictum: *Caryvatum* a Carya nuce: *Moladum* ab eventu aliquo, moleo enim significat pugno. Ad mare (6) (a) TROPÆA civitas est, mari incumbit, a tropæo retroverto dicta, quod, ut licet opinari, dux quispiam Romanus Classis præfectus ex Africa, aut aliunde reversus eam condiderit, aut ex castello, quod hic erat, in urbem aucta. Non enim ora hæc vinetis & olivetis, aliisque arboribus impendio com-

moda

moda absque habitatoribus, frequentibusque villis ab Auxoniis, & inde ab Oenotriis, aliisque Græcis destituta fuit. Meminit hujus urbis Stephanus Bizantius, quam *Postropeam* vocat. Fuit Iustiniani Imperatoris temporibus. Distata (7) *Sabreno* promontorio m. p. sex. Est & sedes Episcopalis antiqua. *Theodorus* Episcopus Tropiensis interfuit Synodo Constantinopolitanae sextæ, Et *Stephanus* Episcopus Tropiensis interfuit Synodo Nicænæ secundæ, & *Laurentius* Episcopus Tropiensis interfuit Synodo Romanæ sub Symmacho Papa. In æde divi Francisci una spinarum coronæ Dominicæ asservatur. Hic mercatus quotannis celebratur. Fiunt panni gossipini nobiles. Secundum urbem insulæ adjacent duæ cum statione. Vivit modo hujus urbis civis " *Vincentius Laureus*, Medicus, & Philosophus clarus" & a Pio V. Episcopus Vondivi creatus. Vivit & *Petrus Vianus* medicus Chirurgus, qui, præter cetera, labia & nasos mutilos integritati restituit. In hoc agro provenit (8) Staphisagria, nascitur & ingens votumi copia. Sunt in Tropæanensi agro pagi plerique Græcis appellati nominibus. Juxta urbem parte leva est *Paralia*, quasi maritima, quod secus littus sit. Inde est *Sabronum*, quod edacem significat cum oleo & vino nobili. In his pagis gossipii ubertas fit, supra est *Joannum*. Inde urbem versus est *Daphina*, & juxta, *Daphina* iterum, a lauris dicta, postea est, *Phitalis*, quod plantam hortumque arboribus consitum significat. Supra est (9) *Zacharopolis* quasi utilis civitas. Ex hoc Vico fuit *Mansuetus* Divi Francisci coenobita, sanctæ vitæ vir tempore B. Ludovici: ejus corpus Consentiaë quiescit"; & prope est *Alphitum* a bonitate olei dictum. Cui contemina est *Drapea*, quod maturam messem sonat. Dein est *Cbespanum* a cheo fluo dictum cum optimi olei copia. Et ei propinqua est *Charia*, a valle dicta. Exin est *Britarium*, quod scatens ac fervens notat: & prope est ejusdem nominis amnis: intus est *Chorametum*, quod regionem vini sonat: ei proxima est *Dominica*. Hic pagus quomodo initio vocatus sit compertum non habeo, nunc *Dominica* dicitur, quod in eo beata DOMINICA nata sit, eique templum erectum, tametsi quidam "Calabræ gloriæ invidentes" eam (10) Campaniæ tribuant, & huc ejus corpus miraculo, neque modo, neque tempore expresso, delatum fabulantur". In mari (b) portus est *Herculis*, *Formiculas* vocant accolæ, *Herculis* formas: cujus meminit Plinius, itemque Strabo, qui ubi de Hipponio fatus est, ait: „Cum ad Herculis portum navigas, extrema Italiæ circumflectis, est enim haud procula Vaticano promontorio: Secundum portum hunc statio quædam est, & *Gadanus* scopulus; nec longe *Mescheta* & *Proteria* stationes alteræ sunt: dehinc (c) *Vaticanum* promontorium occurrit, Terinaum Hipponiatemque sinum efficiens, a vaticinio aliquo dictum, & ejusdem nominis amnis, distat a Tropæa m. p. septem. Hinc rursus *Geoleensis* sinus incipit & usque ad *Cenidem* promontorium protenditur. Contra est *Mantinaus* scopulus a Vaticanio itidem dictus. Ab urbe hucusque ora hæc vinetis & olivetis est referta. Intus est *Nicolaum* pagus, & prope est *Briadum*, quod floridum, latum,

lætum, ac delitiosum significat, cum ficis optimis. Inde est *Orchiladum*, ab olei copia dictum, orchis enim oleam sonat. Juxta est *Rigadum*, quod fedis ruinas notat. Intus rursus sunt *Bryanacalum* a bryo & ana iterum & calos dictum, quod ager hic bonum semper scaturiat: prope est *Lapathonum* a lapatho herba dictum, hic bumastus uva optima fit: exinde est *Panagia*, quod totum purum significat, & juxta est *Spilinga* quod saxum concavum significat: dein est *Condrochinonum*, quasi fructus particeps, nec longe est *Carciladum*, quod cancrum sonat. Inde est (11) *Iopolis* exiguum castellum edito eoque salubri loco situm quasi Diopolis, hoc est Jovis civitas, haud nimium a mari semotum (12) AUGUSTINI NIPHÆ philosophi patria. Quem Sinuessani quasi Julia lege repetunt Sinuessam. Hic cum jam puer, mortua matre, a patre & a noverca (duxerat enim ejus pater aliam uxorem) male haberetur aufugit domo & se Neapolim recepit. Quem præclaram præ se indolem ferentem Sinuessanus quidam cum esset intuitus Sinuessam in domum suam duxit, ut liberis suis inserviret. Qui quod acris ingenii, ac gloriæ cupidus esset, simul cum illis in literarum studium incumbit. Atque inde cum eisdem Patavium profectus philosophiæ studio acriter navavit operam. Cumque postea Sinuessam ac Neapolim reversus patrem omnia bona dilapidasse, atque subinde mortuum esse percepisset, noluit amplius Iopolim patriam suam redire, sed Sinuessæ uxorem duxit, & Neapoli multos annos philosophiam publice est professus. Floruit Leonis decimi temporibus in cujus gratiam Medicæ familiæ cognomen sumit, & obiit Pauli tertii pontificatu, senio confectus. (13) Scripsit in omnes fere Aristotelis libros Commentarios. Extat adhuc Iopoli Nipharum familia. Verum ipse in Sinuessanorum gratiam, quod apud eos aliquando degerit, uxoremque duxerit. Sinuessanum se scribebat. Quamquam sæpius in gymnasio palam Calabrum se esse fateretur, & in epistola, quæ est ad Joannem Arenarum principem in Commentario super perihermenias se Calabrum esse testatur. Id quod tamen in secunda operis editione sublatum fuit postea tota epistola sublata. Sed porro vani ac dementis est alienam gloriam aucupari, & inopem laudis aliena laude prædicare se gloriosum. Fit Iopoli olei copia, & amygdalæ laudatissimæ, ac præter ceteros fructus, pira nobilissima, & pepones optimi, fit & sericum nobile. Extant & horti nemorosi citrorum, limonum, & malorum aureorum. In hoc agro votumi herbæ copia nascitur. Est & *Cocurinum* pagus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Briaticum*. A Græco Βριατικός *robustum* reddo. Civitas namque est fortissima, undique rupibus circumsepta. Nonnulli putant sedem Episcopalem fuisse a vocis affinitate cum *Umbriatico*; sed conjecturæ non sapientur. In Dioeceli Miletensi.

2. *Modicæ insulæ sunt*. Nunc parvi scopuli prominent.

3. *Retia thynnaria*. In hoc mari thynni expiscantur raræ magnitudinis & bonitatis, quod nec latuit Archelstratum apud Athenæum lib.

T

VI.

VII. Si forte Hipponii Italiae perveneris oras, optimi erunt illic thynni cunctorum.

4. Sunt in hoc agro pagi. Ex his septem jam interierunt, nempe *Mesonum*, *Cochiceronum*, *Sophadum*, *Pistionum*, *Polycarpum*, *Rosarnum*, & *Sterapodonum*. Pertinet Briaticum cum pagis ad Diocesim Miletensem.

Fuit ex hac Civitate *Ferdinandus Bisbal*, Praefes M. Curiae in Sicilia: ex MS. Gualt. *Ferdinandus Conca*, qui a Turcis captus linguaeque orientales impense edoctus Sultano sistitur, variisque ministeriis additus, tandem ad Regem Ferz legatus mittitur. Verum vi tempestatis Siciliam appulsus ad Proregem ducitur, inde ad Philippum II. a quo benigne exceptus Excuriali liguarum magister praeficitur. MS. Gualt. *Franciscus Nottuccius* ex Archidiacono Miletensi Episcopus Oppidensis 3. Non. Julias ann. 1542. Ughell. *Nicolaus Antonius Gravatus* Jurisconsultus Venetias concessit, ubi librorum impressionibus praefectus, multa edidit, emendavitque; veruntamen veneno ob invidiam sublatus est. Gifner. in bibl. & MS. Gualt. *Paulus* ex Minorum familia sanctae vitae vir, Caenobium Catacense fundavit ann. 1577. & aliud Arocellae ann. 1580. ex Chron. *Vincentius Godanus* Regni Siciliae Secretarius. MS. Gualt. Nostris autem temporibus *P. Antonius Nicolinus* Alcala Jurisconsultus eximius in Patavina universitate Cathedralicus: multa scripsit. *Joachimus Tambatus* Cisterciensis eruditissimus.

5. *Mesianum*. Oppidum vetustissimum cum arce nobili, *Castrum Cybelis* dictum, quod Hipponiae *Messen* a messium ubertate appellarunt. Di-

cuntur autem *messes*, ut Varro fert, quod in medio fecarentur: *medium* autem Graece Τὸ μέσον. Nunc pagus tenuissimus est, arx omnino diruta, templique Cybelis prope *Palalon-tum* vicum rudera vix dignoscuntur. Destructum fuit oppidum, ut conjicitur ex Archivio Miletensi, circa initium praeteriti seculi. In Diocesi Milet.

Fuit ex hoc loco *Bernardinus Barone* Regi Ferdinando II. acceptissimus, muneribusque auctus peculiari diplomate IV. Idus Junii 1498. MS. Gualt.

6. *Tropaea*. A verbo Graeco Τρέπω *verto*; quod usque huc maris aestus interluendo pertingat, indeque revertatur *Lamenticum* inter, & *Geolien-sem* sinum. *Stephanus Postropeam* appellat, quod *Portus Herculis* antea appellaretur, ut ipse putat. Alii aliter legunt, nempe *Prostropeam* Graece προστρόγων *ad Tropaeam*: vide Luc. Holsten. in notis ad Cluver. *Constantinus Lascaris Tropheam* dicit, quod *Scipio* ex *Aphrica* victor rediens eo appulsus sit diis libaturus, ibique trophaum devoverit. *Janus Parrhasius* noster *Triumphaeam*, quod *Pompejus* exercitu Caesaris fuso ad Promontorium Vaticanum triumphum reportaverit. *Paulus Jovius Portum Herculis* nuncupatum credit, quod ab ipso vel initium vel incrementum acceperit. Ut ut sit, Civitas vetustissima existimatur ab *Ausonius*, aut certe ab *Oenotriis* fundata, deinde a Graecis vel restaurata aedificiis, vel habitatoribus aucta. Regibus fidelissima, ac privilegiis & libertate donata omni virtutum genere floruit.

Fuit *Tropaea* illustrium hominum mater

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. XIII.

147

māter semper fecunda, & præter paucos a Barrio huic civitati adscriptos fuit ex hoc loco S. *Dominica* Virgo & Martyr, de qua infra, SS. *Dorotheus* & *Arsenia*, seu *Eusebia* ut in menolog. Græc. Sanguinis nobilitate ac Christiana pietate clari, parentes S. *Dominice*, qui a Diocletiano ad Euphratem pulsi illustre martyrium pro Christo subiere, ut in MS. Martyrensi. *Laurentius* Episcopus & Civis ann. Christi 499. *Joannes* Episcopus & Civis ann. 649. *Theodorus* 680. *Stephanus* 787. *Colochinus* 1089. *Iustegus* circ. 1094. *Gerutus* 1155. *Stephanus* II. 1156. *Herveus* 1157. *Coridon* 1158. *Colandinus* circa idem tempus. *Riccardus* I. 1215. *Riccardus* II. 1315. MS. Mart. & Flor. Vide Concil. gen. Labb.

Vincentius Laureus S. R. E. Cardinalis, tametsi nonnulli *Paraliam* Tropæ pagum repetant. Natus est V. Kal. Aprilis ann. 1523. ex *Antonello Laureo*, & *Raymunda Migliaresa*. Apud Cardinalem *Petrum Paulum Parisium* Fillenensem civem nostrum Romæ educatus, tantum bonis literis ac pietate profecit, ut ad varios Principes Legatus, mirum quot labores pro Sancta Ecclesia Catholica exantlaverit. S. Pio V. acceptissimus, & Gregorio XIII. a quo Calendarium Romani emendationis provincia concredita fuit, & inter Purpuratos Patres cooptatus ann. 1583. Sancto Carolo Borromæo in deliciis erat, parumque abfuit quin summus Pontifex renunciatus sit. Tandem senio confectus obiit Romæ magna doctriæ & Sanctitatis fama die XII. Kal. Januar. 1592. Hæc de eo ait Flaminius Parisius in Epist. nuncupatoria De Resign. Beneficior. *Vir sapiens*

alta quadam mente ac judicio præditus, *Vincentius Laureus* Cardinalis Montis Regalis, cujus patrocinium jam diu amplissimum mihi esse atque ornatissimum intelligo. Vide adnot. lib. II. Cap. VIII. num 12. Vide etiam Oldoinum, Roger. Tritonium in ejus vita, Sper. lib. 3. de nobil. profess. Paul. Freher. in theatr. to. 1. aliosq. Sepultus est in Ecclesia S. Clementis tituli sui, ubi extat inscriptio hæc partim ab ipso dum viveret, partim ab heredibus concinnata:

D. O. M.
HIC JACET VINCENTIUS LAUREUS
III. S. CLEMENTIS S. R. E. PRESB. CARD.
MONTIS REGALIS NUNCUPATUS
OBIIT XII. KAL. JANUARI
MDCXII.
RELIGIO MINISTRANTIVM INFIRMIS
HERES OPTIME DE SE MERENTI
EX TESTAMENTO POSUIT.

Adest ibidem & alia inscriptio:

D. O. M.
VINCENTIO LAURO PHILOSOPHO, POETÆ, ORATORI LATINE ET GRÆCE ELOQUENTISSIMO, OMNIQUE VIRTUTVM ET CIVILITATVM GENERE SUMMIS PRINCIPIBVS PROBATISSIMO, QVEM GREGORIUS XIII. BONCOMPAGNVS ANNO A JULIANIS MENSIBVS CONTRACTIS ALTERO AD HONOREM PURPUREÆ FAM SEXAGENARIUM EVEXIT. OBIIT DECENNIO POST, TRABESAM IMMORTALITATIS BEATIOREM. A. CIVIS, RELICTO HEREDE SODALITATÆ MINISTRANTIVM INFIRMIS. CHRISTOPHORVS LAVRVS TROPIENSI. PERVSINVS NON LONGA SERIE AFFINI PROPIVS PATRONO BENEFICENTISSIMO, SVÆQVE IMITATIONIS ARBITRO, QVEM ET LEGATVM IN ANGLIAM A PIO V. MISSVM EST SEQVVTVS, MULTIS CVM LACRIMIS P. MDCXCII.

Alphonfus Alvarez Guerrerius Episcopus Monopolitanus circa ann. 1566. Obiit ann. 1577. Topp. *Alphonfus Mancus* Cleric. Regul. min. Generalis emeritus, edidit quædani. Vide Topp. *Joannes* ex Minimorum familia sanctæ vitæ vir, Tropæani

Cœnobii ann. 1543. & Briaticensis ann. 1550 fundator. *Andreas* itidem pietate conspicuus Oppidense Cœnobium ædificavit ann. 1610. ex Chron. *Antonius Barone* Soc. Jesu edidit *Vitam S. Dominicæ* V. & M. Neap. 1692. in 4. & *vitam Sertorii Caputi Paternensis*, ut ex MS. Mart. *Antonius Fazzarus* thoracatorum militum dux: ex eod. *Antonius Laureus* Episcopus Belicastroensis 1599. Obiit 1609. Ughell. *Antonius Niphus* in utraque lingua doctissimus, in bello clarus. Lelli sup. fam. *Antonius Paparottus* Dominicanæ familiæ vitæ integer. Obiit Soriani in terræmotu ann. 1659. MS. Mart. *Antonius Spanous* pictor celebris circa initium præteriti seculi, Regi Philippo apprimè charus, depinxit partem Excurialis. MS. Gualt.

Bernardinus Vulcanus M. C. V. Ju. dex MS. Gualt. *Bernardus* seu *Bernardinus Laureus* Dominicanæ familiæ doctissimus, tametsi alii *Amantbeam*, repetant, Episcopus Sanctorinensis in Græcia sub Pio IV. 1565. Fontan. in monum. *Caspar Romaus* Philosophus, Medicus, & Poeta celebris, multa edidit. V. Topp. *Rogerus Laureus*, Vincentii ptoavus, Petri Aragoniæ Regis classis præfectus *Roger Triton*. in Vita Vinc.

Dominicus Fazzalius, Dux militum, MS. Mart. *Franciscus Gabrielus* Jurisconsultus eximius. Marafiot. *Franciscus Nomicitius* Episcopus Alefinensis, obiit 1507. Hunc Marafiotus N. *Nomicosum* scribit, inscriptionemque laudat, Florius *Ormicius*; Ughellus vero Neapolitanum facit. *Gaspar Toraldus* ex Archidiacono Tropæensi Vicarius Generalis Miletensis, Mox Episcopus Bitettonensis, tandem Episcopus Tricaricensis ann.

1676. Obiit mense Decembris 1681. MS. Mart. *Joannes & Domitius Niphus* fratres in bello clarissimi. Lelli sup. fam. *Ioannes Tropæanus* Ferdinandi II. Cubicularius. Maraf. *Joanninus Malatacca* Episcopus Oppidenfis creatus a Bonifacio IX. ann. 1394. Ughell. *Joannuccius Senatore* Ladislai Regis Familiaris ann. 1404. MS. Gualt. *Joannes Andreas Mediotesta* Dux militum, Crotone Mustaphum Turcam singulari certamine occidit. Engen. sup. Trop. qui tamen cognomen familiæ non indicat.

Hieronymus Lancellottus ex Decano Tropæensi Episcopus Policastroensis ann. 1438. Ughell. *Hieronymus Sannius* Philosophus & Medicus præstantissimus. V. Maraf. *Julius Cæsar Gallupus* Jurisconsultus multa edidit, ex quibus satis apparet Tropæanum fuisse; iccirco Toppius corrigendus qui Neapolitanum credidit. Constat etiam ex MS. Gualterii. *Gotifridus de Castro* Episcopus Martyranensis ann. 1442. mox Episcopus S. Marci. Obiit 1484. Ughell. sup. Diceces. S. Marci. *Ludovicus Vulcanus* Dux triumvirum Maraf. *Laurentius Dardanus* in quodam a se confecto volumine hæc ait: *Ad scopulos Tropææ proximos Messagios appellatos vi tempestatis quassatus nudus apparuit homo civibus obstupentibus, a quibus interrogatus quis esset, nequidquam locutus est, sed innuit velle se scribere, allataque papyro scripsit, Nescio quis sim, vel unde, nec quomodo huc venerim; vita mea brevis est. Post horam occubuit, & ante portam Ecclesiæ S. Joannis sepultus fuit.* V. Maraf. lib. 2. cap. 18. *Jeracius Barone* Carolo I. acceptissimus, muneribusque auctus ann. 1279. Campanil.

Aloy-

Aloysius Ventus Magnus equorum Magister *Maraf.* sed *Engenius* nihil de hoc. *Marius Laureus* Vincentii Cardinalis frater ex Dominicana familia doctissimus Episcopus Campaniæ & Satriani VII. Kal. Febr. 1560. interfuit Concilio Tridentino, ubi sapientissime disputavit. Card. Pallav. Abb. Justin. Ughell. aliq. *Matthæus* Episcopus Puteolanus Non. April. 1434. eodemque anno obiit. *Maraf.* qui tamen nomen non indicat, appellatque cognomine *Grisconium*; Ughellus autem *Matthæum Cusiam* appellat. N. Episcopus Neocastrensis. Monum. in Monast. S. Sergii Trop. N. *Gallupus* in Bello Lusitano clarus. MS. Gualt.

Othavius Gloritus Jurisconsultus Cathedraticus celebris Neapoli & Mellanæ, multa scripsit *de Principiis naturæ* Venet. 1571. & *de Divina providentia*, *Maraf.* & *Topp.* *Salvator Mosca* Episcopus Vicepsis ann. 1451. Ughell. *Theophilus* ex Dominicana familia Theologus insignis, Paulo IV. acceptissimus, Commissarius S. Inquisitionis, diu cum hæreticis luctatus est. Fontan. in monum. Gualterius tamen in MS. Briaticensem facit. *Theophilus Gallupus* Episcopus Oppidenfis ann. 1561. Interfuit Concilio Tridentino. Ughell. *Annibal de Petro Paulo* Episcopus Castrimaris 1684. sed hic ad *Paralam* Tropæ pagum pertinet. MS. Mart.

Nostris vero temporibus *Nicolaus Pelliccia* Presbyter, Jurisconsultus, *Franciscus Gallupus* eruditissimus *Silvester Stanous* Episcopus Minorinus anno 1722. alique non pauci.

7. *Sambrono*. Vulgo *Capo di Zambrone*.

8. *Staphisagria*. Genus vitis agrestis; a Latinis *pituitaria* & *pedicularis* appellatur. Vide Plin. lib. 23. Cap. 1.

9. *Zacaropolis*. Patria *Pauli Colliæ* ex Minimorum familia ex Lariensi Episcopi Nicoteriensis ann. 1726.

10. *Campania tribuant*. Ubi S. *Dominica* Græce *Κοῦλα* Martyrio coronata est sub Diocletiano die VI. Julii, anno, ut puto, humanæ salutis 300. persecutione decima. Verum sacrum corpus ab Angelis divinitus Tropæam translatum, ubi religiosissime colitur, ad stipulante traditione tot seculorum, ac testimonio S. Bernardini Senensis, satis vindicat patriam suam. Vide Bolland. qui tamen cum S. Euphemia S. Dominicam confundit, & ex duabus unam facit. Fuit etiam ex *Dominica Archangelus* Dominicanæ familiæ doctrina, & sanctitate clarus. Lopez & Amat.

11. *Jopolis*. Sunt qui putant cum Mugnos de fam. oppidum hoc ædificatum fuisse a quodam *Arthodoro Jopoli* Græco Duce sub Carolo II. Andegavensi; sed potius, ut puto, ab hoc Rege Duci illi ob aliquod præclarum facinus concessum; nec ipse oppido nomen sed oppidum ipsi cognomen dedisse. Ut ut sit, satis habitatoribus est refertum, & pertinet ad Diocesim Rhegiensem.

12. *Augustini Nipha*. Præter *Lellium*, paucosque alios, scriptores omnes tum nostrates cum exteri Calabrum faciunt. Vide Petr. Ang. Speram, Gabriel. Naudeum, Paul. Jov. aliosque.

13. *Scripsit etc. commentarios* Scripsit etiam *de Astronomia*. Quinimmo anno 1524. cujusdam Monachi

chi impostura rumor increbuit mense Februario ex planetarum aspectuum in signo Piscium conjunctione diluvium futurum, quo omnes absorberentur; adeo ut non pauci utriusque Siciliae proceres in cacuminibus montium adiculas sibi construxerint, populusque concepta formidine coniter-

natus ad Augustinum Nipham Philosophum & Autronomum peritissimum confugerit; qui sedata multitudine, verbo & exemplo nihil timendum esse constanter asseruit. Res ita accidit: nihil imbrium mense illo, imo summa ferenitas. Joseph. Bonf. histor. Sic. lib. 2.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Tropæa*. A *Tropæo* revento dicta; non quod Romanus quispiam Præfectus classis ex Africa rediens eam condiderit, ut sentit Barrius; sed quia æstus Siculi freti hucusque excurrit, inde Messanam non minori impetu retrocedit: A Stephano Bizantio *Post-tropæa* dicitur.

(b) *Portus Herculis*. Tropæa secundum aliquos.

(c) *Vaticanum Promontorium a vaticinio aliquo dictum*. Hoc est divinare. Sunt qui dictum credant, quoniam Sibylla Cumis derelictis, & Lilybæo, itlic vaticinata sit; quod non recipio, cum nusquam apud idoneos invenerim.

CAPUT XIV.

De Nicotera & Mileto, ac de eorum Pagis & Vicis.

EXinde est (1) (a) NICOTERA civitas sedes Episcopalis edito salubrique loco sita mari imminens. Septem m. p. intervallo a Vaticano promontorio abest. Olim a Græcis *Madma*, a Romanis, vel Domitiani ætate *Medama* validioris soni gratia dicta, quo tempore scripsit Plinius. Antonini vero Pii tempestate aut paulo ante Nicotera idest *Vitrix* dici est coepta. Cujusidem Cæsar in itineralio semel atque iterum meminit. Quidam puerili atque anili opinione ducti in littore duobus locis Medamam fuisse, bisque eversam fabulantur: Cum a Domitiano ad Antonini tempora anni interceserint quadraginta paulo amplius aut minus. Jam pulso ab Italia Annibale usque ad Honorii principatum, quo tempore Gothi irruperunt, nil ab exteris passa est Italia. Sed qui priscis condendarum urbium mos fuerit dicemus. Conjiciendum est Romanæ Classis præfectum, aut Nerva, aut Trajano, aut Adriano imperante, qui inter Domitianum, & Antoninum Pium fuerant ex Africa aut aliunde cum victoria revertentem acceptos e classe permultos huic urbi dedisse accolæ, & ea ex victoria nominasse Nicoteram, & insuper Tropæam civitatem a se auctam, & a reverfione appellavisse Tropæam. Fuit Medama urbs a Medama fonte appellata, ut vult Hecateus apud Stephanum. De hac Strabo ita refert:

„ Me-

„ Medma, Locrorum ædificium, Madama a Romanis, & prope ejus-
 „ dem nominis fons magnus. Quæ nobile emporium habuit. Ante
 „ littus hoc Liparensium jacent insulæ longe ab euripo xxv. m. p. „
 Hoc ipsum scribit Plinius. (2) Ex hac urbe fuit *Philippus* vir, ait
 Stephanus, maximæ æstimationis, qui scripsit De ventis. *Sergius*
 Episcopus Nicoterensis interfuit synodo Nicænæ secundæ, sub Hadria-
 no Papa anno Christi Dccclxxxi. Meminit hujus urbis Joannes Joa-
 chinus abbas super Efsaiam licet mendose pro Nicoterensi Geracotra-
 nensis legatur. In æde beatæ Mariæ beati *Pauli* Synopolitani Mino-
 ritæ corpus quiescit. Hic serica & lina clara fiunt. In hoc agro pa-
 gi sunt *Comerconum*, *Pryetonum* (3) *Calofytonum*, quod pulcræ plan-
 tam significat, *Vatunium*, a bateo abundo, & *Carinetum* a cariza nu-
 ce. Non longe ab urbe statio est fida navigiis. Inde *Metaurus* amnis
 navigabilis mare illabitur, cujus meminit Strabo. Intus est (4) *Philoca-*
strum oppidum edito amœnoque loco situm, quasi amabile castrum.
 Hic serica, & vina, & olea clara fiunt, & fructus optimi: Sunt
 in hoc agro pagi *Nicolaum* cum emporio nobili, *Libadum* a loci amœ-
 nitate dictum: *Caronum*, quod significat sortem, & *Madaranum*.
 Exinde est *Calimera* castellum, quod bonam diem significat; cum
 mercatu annuo. Cujus ager, sicut Philocastri aquis irriguus est. Extant
 & horti nemorosi limonum, citrorum, & malorum aureorum, fiunt
 olea laudatissima, & fructus optimi. Extat & fons salis aquam man-
 nans, ex qua fit muries. Nec longe est *Calocerum* pusillum castellum,
 quod bonam cæli temperiem significat. In hoc agro, gypsum mar-
 morosum & speculari exciditur in ripis *Litromæ* fluvii, qui hunc a
 Miletensi agro discernit. Postea est (5) MILETUS civitas vetusta
 inter duos amnes edito loco a Milesiis Asiæ populis condita. Nam,
 ut Herodotus libro sexto auctor est, Mileto Asiæ a Dario reversa,
 Milesi, qui ea clade superfuere, privati patria, ut quondam Trojani
 una cum Samiis liberis & conjugibus susceptis novam sedem conquientes
 Rhegium pervenerunt. Qui ab Anaxilao Rheginorum tyranno suasi,
 Zanclem hoc est Messanam obsident, sed quia numero longe erant infe-
 riores a Zancleis victi fusique sunt, superstites vero sinistræ fortunæ tædio
 affecti, cum in Sicilia esse sibi non liceret, in Calabriam redeunt. Et
 Samii Samum Calabriæ urbem a Samiis jam olim conditam pergunt
 ire. Milesi vero ad Medmæum littus appellant (abest Madama a
 Messana m. p. xl) ac quietem a maritimis casibus perturbationibus-
 que semotam sedem quærentes hanc condunt urbem, quæ distat a
 Medmæo littore m. p. octo, eamque priscae patriæ nomine, quasi
 adhuc illam colentes Miletum vocant, ut Locri Naritii Locrum in
 Calabria condidere, utque illi Locri, ab hac Locrenses; ita a Mile-
 to Asiæ Milesi, ab hac Miletenses dicuntur. Sunt nempe in Cala-
 bria pleraque loca iisdem nominibus appellata, quibus Græciæ aut
 Asiæ loca: ut Temsa, Pandosia, Thuria, Miletus, Scyllæum,
 Amphissa, Locrus, Samus, Thebæ, Melissa urbes. Item Acheron,
 Butrotus, Crathis, Sybaris amnes. Hic (6) Rogerius Guiscardus,
 junior Roberti ex fratre nepos Calabriæ princeps nobile templum divo
 Nicolao extruxit, marmoreisque columnis, quas ex Hipponio ex-
 porta-

portavit ; ornavit . Atque anno humanæ salutis (7) M. vclxxxv. Gregorio hujus nominis septimo Pont. Max. jam Hipponio & Tauriano ab Agarenis erutis , in Episcopatum erexit , & magnis proven-
tibus ditavit . Primus Episcopus fuit Arnulphus . In hujus templi
valvis inferiori loco est basis illa , de qua alibi locuti sumus . Fran-
ciscus Maurolicus homo Siculus, Neotericus scriptor Sicula vanitate
præditus Miletensem , & Marcensem Calabriæ episcopatus Messe-
nio Archiepiscopo olim fuisse subiectos temere scribit , deprava-
ti textus Joannis Joachini lectione delusus , nesciens judicii inops
Jochinum singulæ regionis Episcopatus describere ; & cum Calabriæ
Episcopatus describit, Miletensem, & Marcensem Episcopatus in ea
describit, & Marcensis Episcopatus Melivitenſi, Temſano quondam,
ſuſſectus eſt , qui Melivitenſis Episcopatus ad ſedem Apoſtolicam
olim pertinebat . Miletenſis vero , ut dixi , Hipponiati & Tauriano
Rhegino præſuli ſubjectis eſt ſubrogatus . In hoc Miletenſi delubro
multorum Sanctorum fruſta aſſervantur . Sunt enim fruſtula linte-
minis , quo Chriſtus fuit conditus in ſepulcro , pꝑli beatæ Mariæ
Virginis, Perpetuæ & Felicitatis, Victoriæ & ſociorum , Proceſſi &
Martiniani , Petronillæ , Anaſtaſii , Arnulphi Epſcopi , Silveſtri ,
Macarii , Leonis, Cryſanthi , & Dariæ , Martini , Stephani , Blaſii ,
Cornelii papæ , Alexii , Marcellini , Chriſtophori , Sebaſtiani , Bar-
baræ , Domitillæ , Laurentii , Hilarionis , Pancratii , & aliorum
quorundam : in ædícula quadam eſt fruſtulum crucis Dominicæ . Con-
didit etiam idem pius princeps anno virginei partus (8) M.cii. in Mileti
Suburbii in ſpecula magnificentiſſimum ſanctæ Trinitatis templum
quod marmoreis columnis ex Hipponio allatis ſuſtentatur . Quod tem-
plum Caliſtus Rom. Pont. hujus nominis ſecundus anno a Chriſto
nato Mcxxii " Kalendis Junii " conſecravit , plurimiſque criminum
expiationibus decoravit " Pontificatus ſui anno ſecundo . Qui in Ca-
labriam conceſſit ut ipſe in eis literis dicit, quibus ſe hoc templum
conſecraſſe memorat quo Guillelmi , & Rogerii animos conciliaret.
Commoratus eſt autem hic dies xv. licet Platina aliiſque ſcriptores &
id & alia multa prætereant " . Hic Rogerii corpus in nobili marmo-
reo Sarcophago conditum eſt . Sebaſtianus Corradus in epiſtolam Cic.
ad Att. libro tertio putat Melitam oppidum id eſſe quod inquit po-
ſitum eſt non procul a Vibone . (9) Ex hac urbe ſive ejus pagis fuit
beatus *Paulus* Prædicatorum Ordinis Cœnobita , cujus corpus in Al-
timonto eſſe diximus , qui primus Prædicatorum ordinem in Cala-
briam duxit . Hic mercatus annuatim celebratur . Fiunt lagenæ tan-
tum . Et bovini corii optime concinnantur . Eſt Miletenſis ager fru-
mentis & aliarum frugum ſerax , ſit olei copia , exciditur gypſum
marmorofum , & ſpeculare . Siſon naſcitur , quam aromatarii & herbarii
amomum eſſe opinantur . Sunt in hoc agro pagi *Ioannum*, *Comparonum*
cum linis non vulgaribus , *Petrejum*, *Paravatum* quod tranſgreſſionem
ſignificat , *Ionadum* oppido par , quod violarium notat , *Nais* ab a-
quarum copia ac bonitate , *Cotoſonium* , quod vocem iratam accedem
ſignificat , *Calaurum* quod notat delitioſum .

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. XIV.
THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

133

1. *Nicotera*. A Græco Νίκη *Victoria*, quasi *Civitas victrix*; quemadmodum *Medama* a Græco Μένω *impero*, quasi *Civitas imperans*. Alii a *Medama* distinguunt. Vide Cluer. S. Gregorius Epist. lib. 5. ep. 40. *Massam Nicoterianam* vocat. Anno Christi 884. & 1065. & decennio post 3. Kal. Julias a Saracenis; anno 1085. a Benaverto Saraceno Syracusano, ann. 1285. a Rogerio de Lauria, sepiusque a Turcis depopulata fuit. Vide Janfrid. Malater. lib. 2. & 3. Maurolic. lib. 3. Tandem XII. Kal. Jul. 1638. pene deleta. Modo satis habitatoribus plena est. Fit copia frumenti, vini olei, & leguminum.

2. *Ex hac urbe*. Fuit etiam *B. Casareus* Episcopus, qui anno Christi 884. in prima Civitatis direptione a Saracenis captus, fidem Catholicam exacerari frustra compellitur; tum fustibus cæditur; tandem in confessione Christiana admirabili constantia perseverans, indomito Equo ad semimiliarium tractus, martyrio coronatus est. Extat etiamnum manifestissimum documentum; nam locus ille, per quem sanctus Episcopus trahebatur, tanquam sale satus nudus apparet, ceu semitæ vestigium, ubi nec herbæ nascuntur, nec arbores. Hujus rei constans traditio est. MS. Gualt. Vide Mut. Febon. hist. Marf. lib. 3. Cap. 7.

Marcellus Fossatarus, sanctæ vitæ vir, de Neapolitana urbe optime meritus, ubi anno 1589. divino spiritu afflatus pauperulos profugosque pueros recolligens, anno postmodum 1598. Hospitium Misericordiæ nuncupatum erexit, quo otium profligavit, & animarum salutem abunde consuluit. Cæs. Engen. edit. Neap.

fol. 136. MS. Gualt. *Paulus* ex Franciscana reformata familia Sacerdos morum integritate conspicuus. Obiit Romæ prænuntiato mortis die. Chron. MS.

3. *Calosytonum*. *Nicotera* pagus, qui jam interiit initio, ut putatur, præteriti seculi. In hoc loco, ut apud Nicoterienses constans traditio durat, natus est S. *Januarius* Martyr Episcopus Beneventanus. Neque hic prætermittendum duximus testimonium quod Episcopus Puteolanus Episcopo Centosorenio Nicoteriensi Puteolis anno 1650. transeunti ostendit, Chronicon nempe antiquissimum ibidem asservatum, ex quo satis apparebat S. Januarius Calosytoni natus esse. Sed & quidam Græcus Episcopus per Calabriam transiens quoddam antiquissimum Martyrologium Græce conscriptum ostendebat, ex quo S. Januarius Calabrum fuisse evincebatur, ut ex MS. Mart. Quinimmo Magistratus Nicoteriensis in incolumitatis testimoniis, quæ incolis discedentibus, aut peregrinis transeuntibus dari solent, hac forma utitur: *Dei Gratia & intercessione S. Januarii Episcopi & Martyris Concivis nostri &c.*

4. *Philocastrum*. Extabant in hoc agro duo vici *Martinum* & *Membricium*, sed penitus interierunt. In Diœcesi Nicoteriensi. Huc spectat *Hieronymus Prænестinus*, sic dictus quod Præneste Latii Urbe majores sui orti sint; tamen si Neapoli natus sit, optime de Philocastro meritus, ubi anno 1632. Capellam S. Michaelis construxit, & Capellanum congruo perpetuoque stipendio auxit; Cœnobium Dominicanæ familiæ erexit, postea suppressum. Fuit hic Capel-

pellanus Major Philippi IV. Regis, postmodum Episcopus Syracusanus electus, sed morte præventus consecrari non potuit. Obiit Matrili circa annum 1636. MS. Mart.

Petrus Corsus Præful integerrimus, optimeque de Patria meritis qui pro sede Apostolica plurimum laboravit, ut ex inscriptione quæ extat Romæ in Ecclesia Spiritus Sancti nationis Neapolitanæ ad viam Juliam.

D. O. M.

PETRO CORSO V. J. D. VIRO OPT. E PHILOCASTRO INSIGNI CALABRIÆ OPPIDO, ET DE NOBILIB. COMIT. DE ISTRIA ORIUN. QUI POSTQUAM PLURIMIS ANNIS APUD CAROLUM V. ROM. IMP. ALIOSQUE CHRISTIANÆ REIPUB. PRINCIPES PRO SERENISSIMO REGE POLONIÆ ORATORIS MUNUS CUM SUMMA SUA LAVDE EXERCVIT, PLVRIBVSQVE MAGISTRATIBVS INTEGERRIME FVNCTVS SS. INQVSIITIONIS OFFICIO RELIGIOSISSIME ALIQVANDO INSERVIVIT, ET TANDEM BENEFICIORVM DEI MEMOR SOCIETATEM SPIRITVS SANCTI REG NEAPOLIT. PRO QVA ERIGENDA SVMMA SEMPER CPE NISVS EST, HEREDEM INSTITVIT, VT ROMÆ COLLEGIUM SCHOLARIVM DE INDUSTRIA NVNCVPANDVM POST MORTEM NEPOTVM, QVOS DVM VIVVNT VSVFRVCTVARIOS RELIQVIT, ET RERV. OMNIV. MOBILIV. ABSOLVTE DOMINOS ESSE VOLVIT, ERIGAT, EOSQVE SVB CERTO NVMERO ELIGENDOS ET NVTRIENDOS PERPETVO VSQUIPIAT; ITA TAMEN QVOD PROXIMIORES SVI ET POST ILLOS ALII DE PATRIA, ET OMNIBVS DEFICIENTIBVS VICINIORES CÆTERIS PRÆFERANTVR, IVRIQVE CANONICO ET CIVILI STVDEANT: CORPV. SVVM HONESTO IN LOCO POST EIVS OBIVTVM CONDI IVSSIT. JOANNES VICTORIVS DONADEVS, NICOLAUS MARIA PASSAVANTIVS, ETCAMILIVS LA MARRA EX! SORORIBVS NEPOTES VSVFRVCTVARIII PIE VOLVNTATEM EXEQVENTES EXACTISSIME POSVERE.

VIXIT ANNOS 73. MENS. 5. DIES 7.
OBIIT VI. KAL. AVGVSTI 1577.

5. *Miletus*. Thucidides lib. VI. aliter rem narrat ac Herodotus, Milesios nempe Anaxilai opera a Zancleis fugatos. Utut sit, conicere sane licet *Miletum* Asiæ non adeo a Dario everfam ut vel solo æquata credatur, vel nullus incolæ superstes inibi extiterit. Nam vel tempore Apostolorum adhuc extabat, ut Aët. 20. *A Mileto Paulus mittens Epbesum*. Nisi dicere velimus paulo post ab eodem Dario restauratam, novisque habitatoribus refertam esse.

6. *Rogerus Guiscardus junior*. Hic non junior fuit sed senior Roberti frater, ac Rogerii junioris, Siciliæ regis pater. Vide supra Adnotat. ad Cap. XI. num. 31.

7. *MVCLXXXV*. Mendum est. Nam Gregorius VII. ab anno MLXXXIII. usque ad MLXXXVI. juxta Petavium Ecclesiam rexit. Quare satis evincitur Rogerium hunc Comitem fuisse Calabriæ, Non Siciliæ Regem, ut etiam ex documentis supra allatis abunde constat.

8. *M. C. II*. Ex monumentis Romæ in Archivio Collegii Græci existentibus constat fundationem hujus monasterii anno 1081. contigisse. Excerptimus siquidem fragmenta quædam, quæ non tam ad Chronologiam quam ad historiam illustrandam conducunt.

DIPLOMA I. ROGERII COMITIS.

In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Notum sit cunctis meis successoribus, & universis Ecclesiæ fidelibus, qui hoc nostrum privilegium viderint, quod Ego Rogerius Comes Calabriæ & Siciliæ divina inspiratione instigatus pro salute anime meæ & Conjugis meæ Adelasiæ, & pro animabus patris

IN GAB. BARRIUM. LIB. II. CAP. XIV.

155

patris & matris meæ, & omnium propinquorum meorum, & D. mei Ducis fratris videlicet mei, cujus beneficio totius honoris mei summam retineo, ab ipsis fundamentis construxi Abbatiam temporibus meis cum uxore mea Adelasia, & cum filiis meis Goffrido videlicet & Jordano, Rogerio & Simone in Civitate Mileti ad honorem SS. Trinitatis, Sanctæque perpetuæ Virginis Mariæ, & B. Michaelis Archangeli, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, atque omnium Sanctorum, quorum ibidem nomina & reliquæ continentur, ibique secundum Dei gratiam communi consilio fratrum consensu, & uxoris meæ, filiorum meorum, Abbatem constitui nomine Robertum consanguineum meum &c. Scriptum est hoc privilegium anno ab Incarnatione Domini 1081. Indiæ. IV. & ut sit firmum & ratum nostro sigillo signare fecimus & testimonia subscriptorum testium confirmamus & roboramus. Signum Roberti Ducis. Signum Rogerii Comitis. Signum Goffridi. Signum Arnulphi Archiepiscopi (Hic creditur fuisse Archiepiscopus Consentinus) Signum Asgoti. Signum Sarlonis. Signum Guillelmi Straticoti. Signum Roberti Silvani. Signum Roberti de Guasconia. Signum Hugonis Bardulphi. Signum Jordanis. Signum Rogerii. (Hic fuit postmodum Rex Sicilia.) Signum Simonis.

DIPLOMA II.

Favore dicti Monasterii cum augmento bonorum ab eodem Rogerio expeditum anno 1091. die XV. Mensis Februarii in Civitate Mileti.

DIPLOMA III.

Indultum Urbani II. favore Monasterii Abbatialis pro confirmatione concessionum sub ann. 1099. Datum

Barii per manum Jobill. S. R. E. Diacon. Card. VI. Idus Octobris, Indiæ. VII. Pontif. XI.

DIPLOMA IV.

Indultum Paschalis II. favore dicti Monasterii. Datum Romæ X. Kal. Aprilis Indiæ. 8. ann. 1100. Pontif. I.

DIPLOMA V.

Concessio Bibonæ Abbati, Monachis, & Abbatia supradictæ. In nomine Individuæ Trinitatis anno ab Incarnatione D. N. Jesu Christi 1101. Indiæ. X. (fortasse IX.) Ego Rogerius Comes Calabriae & Siciliae Divina inspirante dignatione &c. Hanc donationem facio ego prædictus Rogerius Castellarium cum Bibona & portu & Tunnaria, & omnibus eorum pertinentiis videlicet culturis & vineis, sicut ego uno die & una nocte tenui &c. Hujus concessionis testes sunt Joannes Baptista de Lucino. Robertus de Bucellis. Villanus de Altavilla Cuncbilet. Edmundus de Villa. Gualterius de Canina. Robertus de Tarsia. Rogerius Cathaniensis Episcopus. Dominus Robertus de Parisio Militenfis Electus. Et ego Rogerius Comes hanc donationem scribere feci, & meo sigillo sigillavi. . Locus sigilli.

DIPLOMA VI.

Alterius Concessionis ab eodem Rogerio factæ favore dicti Monasterii sub anno 1102.

DIPLOMA VII.

Consecrationis ejusdem Ecclesiæ a Calisto II. factæ ann. 1122. Calistus Episcopus. Servus Servorum Dei Universis in Christo fidelibus salutem & Apostolicam benedictionem. Notum sit omnibus Sanctæ Matris Ecclesiæ fidelibus, atque orthodoxis quibuscumque cernentibus atque

legentibus, seu audientibus has præfentes literas. Nos anno veræ Incarnationis Domini 1122. Indictione XV. reformandæ pacis causa inter Guglielmum Ducem Italiae & Rogerium Siciliæ Comitem partes Calabria adventasse & apud Miletum ob prædictam causam per quindecim dies & amplius moram fecisse, ibique Ecclesiam in honorem SS. Trinitatis, & Apostolorum Principis Petri & Pauli cum pluribus Episcopis & Cardinalibus nostris, quorum nomina subscripta sunt propriis manibus, per Dei gratiam dedicasse & consecrasse & caput ac dignitatem Abbatie totius Parochiæ Tabernaculorum ipsi Ecclesiæ concessisse & confirmasse. Cui quidem Ecclesiæ ex parte & auctoritate Dei, ac B. Genitricis ejus Matris, & Apostolorum Principis Petri & Pauli, assensu & confirmatione ipsorum Episcoporum & Cardinalium, qui nobiscum intervenerunt tale munus misericordia, & remissionis contulimus & concessimus, ut omnes quorum corpora in cœmeterio ejusdem Ecclesiæ suo voto sepelirentur, vel quicumque sua bona ac spontanea voluntate in fine hujus vitæ positi ibi dormire cupientes, vel suas elemosynas de longinquis regionibus tribuentes, nisi in excommunicatione & absque confessione morerentur, ab omnibus peccatis suis ipsi absolvantur. Addimus quoque intuitu Dei & consensu Episcoporum & Cardinalium, auctoritate &c. ut extorsionis infernalium cruciatuum & perpetua gehennæ redimerentur, & pie resurrectionis participes esse mereantur. Ad dimus quoque Dei intuitu & Consensu Episcoporum & Cardinalium, auctoritate Apostolorum, ac Apo-

stolica dignitatis & Ecclesiasticæ potestatis, quod omnes qui ad annuale festum dedicationis ipsius Ecclesiæ, quod per octo dies celebrandum decrevimus, scilicet a prima Dominica mensis Junii anni cujuslibet, usque ad ipsius Octavam devote venerint, unum annum remissionis criminalium peccatorum & tertiam partem venialium ubi confessi essent, vel intra Octavas confiteantur, & munera offerentibus altari, seu super marmoream columnam tantæ munus indulgentiæ innumerabile, quemadmodum unius palatæ arenæ sunt innumerabiles ex supradicta auctoritate unusquisque consequatur. Universi autem qui eidem Ecclesiæ suas prædictas elemosynas largituri sunt, ipsamque defensori, seu augmentaturi, ex parte Dei, & auctoritate SS. Dei Genitricis Mariæ, & Apostolorum Principum Petri & Pauli, & nostram benedictionem & nostras orationes recipiant. Deo gratias.

Hæc sunt nomina Episcoporum & Cardinalium, qui nobiscum fuerunt.

Ego Gualterius Barenfis Archiepiscopus. Ego Gregorius S. Severinæ Archiepiscopus. Ego Petrus Militenfis Episcopus. Ego Policretus Episcopus. Cbasuens. Ego Joannes..... Ego Nicolaus de S. Angeli Ecclesiæ Mileti Abbas. Ego Lambertus Magister Eremitarum. Ego Joannes presb. Card. tit. S. Georgii. Ego Albertus Hostienfis Episcopus, atque Cardinalis. Ego Crescentius Portuenfis Episcopus atque Cardinalis. Ego Bonifacius presb. Cardinalis. Ego Desiderius presbyter atque Cardinalis Eccl. S. Prædix. Ego Annuntius presb. Card. tit. S. Crucis in Hierusalem. Ego Joannes Simonus Card. Cosma

Cosma & Damiani. Ego Indicus presb. Card. Civitatis Sanctæ Jerusalem.

DIPLOMA VIII.

Indultum Innocentii II. favore dicti Monasterii ann. 1139.

DIPLOMA IX.

Indultum Eugenii III. favore dicti Monasterii ann. 1150. quod etiam adducitur ab Ughello to. I.

DIPLOMA X.

Indultum Alexandri III. sub anno 1178.

DIPLOMA XI.

Indultum Alexandri IV. favore ejusdem Monasterii super jurisdictione Montileonis sub anno 1255. cujus fragmentum supra adduximus, Cap. XI.

9. *Ex hac urbe.* Huc etiam spectat Rogerius Northmannus, de quo supra, qui Mileti regnavit, Oratores Principum excepit, ac tandem obiit mense Junio anno 1103. ibique sepultus est. Sunt qui putant anno 1101. Rogerium obiisse. Vide Protospat. Summont. Tutin. Collenuc. Rocc. Pyrrh. Fazzel. aliosque. Veruntamen ex Diplomate VI. supra alato satis apparet Rogerium anno 1102. concessionem fecisse; vivebat siquidem tunc temporis. Cudebantur Mileti numi in quibus exculptus erat miles hastatus, & ex postico epigraphæ Comes Rogerius. In pinacotheca Serenissimi Ducis Etruriæ extat Rogerii Comitis depicta imago, eique similis in monasterio S. Stephani apud Scylaceum conspicitur. Mileti itidem natus est Rogerius Rogerii Comitis & Adelassæ filius, Siciliæ postmodum Rex, a S. Brunone baptizatus B. Lanuino Northmanno compatre, ibique educatus. Vide Tutin. Ad hujus urbis gloriam referenda est tota

Rogerii soboles, Simeon, Guillelmus I. & II. & Constantia uxor Friderici Imperatoris, Anselmus Regis Rogerii filius, Princeps Capuæ ann. 1135. & Dux Neapolis ann. 1140. Vide Rocc. Pyrrh. & Zaverrop. Apolog.

Fuit etiam Arnulphus Mileti Episcopus & Civis ann. 1073. Diospoborus circa idem tempus. Janfridus 1094. Ebrardus 1099. Stephanus 1139. Anselmus 1170. MS. Mart. Vide Ughell. Manfredus Giffonus Episcopus & Civis, tamen nonnulli Montileonum repetant, confirmatus fuit VII. Kal. Julias 1311. Obiit Nonas Novembris 1328. uti apparet ex inscriptione quæ extat in Ecclesia Miletensi. Gottifridus Fazzarus ex Decano Consentino Episcopus Miletensis, pietate clarus, & Ecclesiasticæ libertatis defensor acerrimus circa ann. 1329. obiit ann. 1339. ut ex monum. in Archivo Mileti. quare corrigendus Ughellus, qui mortuum asseruit ann. 1348.

Bonaventura & Dominicus laici ex Franciscana familia Sanctitate clari MS. Gualt. Dominicus itidem ex eadem reformata familia pœnitentia conspicuus. MS. Gualt. Dominicus Fiumara Gleric. Reg. min. eruditissimus, quædam edidit. Topp. Jacobus Ord. Prædicat. ex Sebasteno Episcopus Miletensis ann. 1259. Fontan. in theatr. Jacobus Gagliardus, Jurisconsultus, quædam edidit de Usuris MS. Gualt. Joannes de Nicephoro Rogerio Northmanno acceptissimus. ex Decano Miletensi Episcopus. Scylacensis ann. 1096. Obiit V. Idus Martii 1098. Ughell. Joannes Lucas Confortus Capellæ Pontificiæ Cantor Celeberrimus sub Innocentio IX. ann. 1591. Hic vocem toto instructam organo

gano fortitus est: Musicæ peritissimus continenti spiritu tremulam eden. di vocem (vulgo *il trillo*) rectisque harmoniæ regulis applicandi primus rationem invenit. MS. Gualt. Vide Andr. Adamum obs. Cap. Pontif. *Julianus* Dominicanæ familiæ doctissimus, ex Inquisitore Generali Episcopus Cephaledienfis, vulgo *di Cepbalu* ann. 1398. Obiit ann. 1410. Leand. Albert. lib. 3. Fontan. in theatr. *Dominicus* ex Franciscana Familia laicus sanctæ vitæ vir. MS. Gualt. *Rogerus*

Carbonellus, Canonicus, Catacenfis, eruditione clarissimus, scripsit historiam Trifchenes ab Ughello editam to. 9. super. Diœc. Catanar. *Ciccus* Poeta celebris, de quo fit mentio in Codice Buccoliniano. *Ptolomeus Pípernus* Dux militum in Etruria, mox Beneventum se recepit, ibique obiit. In Capella S. Lucæ extat inscriptio hæc:

HIC JACET PTOLOMÆUS PIPERNUS
MILES MILITENSIS SINE MILITIBUS
IN PAGE. ANNO MDLVI.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Nicotera*, seu *Nicudrus*; Etam credant ruinis Medimæ Civi. *Medama olim dicta*. Sunt qui cre-

tatis.

C A P U T X V.

De Francica, Arenis, Soreto, Calatro, aliisque Oppidis & Castellis.

SECUNDUM Miletum milliario cum dimidio (1) FRANCICA oppidum est cum emporio nobili, & serico laudatissimo, (2) meum natale solum optimis lymphis fœcundum. Novum opus ab hinc quingentos circiter annos constructum. Siquidem qui huc transmigrarunt antea circum oppidum semimilliario ab eo vicatim vitam agebant. Unde etiam num quorundam Sanctorum templa semiruta visuntur, ut Theodori, Pauli, Blasii, Andreæ, Petri, Joannis, & secundum oppidum B. Mariæ, quod Callistus II. consecravit; & id Presbyterorum sacerdotium est; nam templa intus oppidum populi sunt. Nomen autem ut conjectari licet a Francisco sive a Francisca muliere huius ditionis nutrice est sumtum. Francicanus ager pene totus campestris est, & pulla tellure, frumenti & aliarum frugum ferax: quem *Scoropetus* fluviusa Miletensi, & Medama amnis a Sorianensi agro dirimit & *Cocaracius* fluvijs ab Hippone separat. Fiunt in hoc agro olea & vina non vulgaria. Item phasianorum, externarum, palumborum, phasfarum, torquatos vocant incolæ, rusticularum, reverfinos appellant, & gallinaginum, & ficedularum, & cornicum aucupia. Nascitur radix dulcis, radix tindoria, raphanum, scordium, mandragora, lilium convallium, & fison, & fison herba ea, quam amomum vocant, & aliæ medicinales herbæ nonnullæ. Hic circiter annum Christi M. D. VI. magna Gallorum strages edita est. Sunt in hoc agro pagi *Pinguadum*, *Mutarium* a mutata fede, *Clamista* quasi pensilis, *Con-*
stanti-

stantinum Barra familia, ut de cognomine meo aliquid dicam, a *Barro*, hoc est *Elephanto*, deducto cognomine, vetustissima est: meminit hujus familiae Cicero in Bruto de T. Bettutio Barro Asculano oratore eloquentissimo loquens". (3) Ex hoc oppido fuit *Fernandus Ritura* presbyter, vir imprimis integerrimæ vitæ, Latinis literis satis eruditus, poeta, itemque orator, atque etiam sacri eloquii præco eximius. Inerat ei peracris ac facile ingenium, in edendis carminibus facilis erat, & elegans. Fuit & flagitiorum objurgator verissimus, ac cunctarum virtutum simulacrum repræsentabat. "Cunctis circum populis ac primatibus charus erat". Milliario ab oppido haud longe a Constantino pago locum sibi delegit, cui nomen est *Comerconum*, ubi quieti ac literarum ocio commodius incumberet. Se enim mirificum doctrinæ laboribus addixerat, non parvamque sibi bibliothecam comparaverat. Ibi beatæ Mariæ deiparæ ædem statuit, cœnobiumque erexit, in quo cum *Nicolao Aloysio Baronio*, & *Marco Candioto* presbyteris civibus suis probis itidem moribus refertis agebat. Ac primum, ne talentum sibi a Deo præstito abstrusum retineret, literarum ludum aperuit, cujus schola cunctæ circum regioni patuit. Ad quem scilicet audiendum frequens hominum turba non epheborum modo, sed trigessimum etiam excedentium annum ingenti veneratione confluebat. Inde vero se se colligens adspiravit ad potiora. Quandoquidem Dei obsequio se totum tradens, ejus eloquii concionator perspicuus effectus est. Vestibus cœruleis & ipse & contubernales talotenus utebantur. Vitam cum morte commutavit nono Cal. Julii senio confectus a natali Domini anno M. D. xvi, diem obitus sui ante præfagiens. Hunc ego puerulus novi, atque interim collobio indutum & Francicæ, & Mileti audivi concionantem. Scripsit Commentarios in orationes Ciceronis recondita eruditione, scripsit & de Vita activa & contemplativa, & alia quædam: item poemata, quæ omnia post ejus obitum in manus alienorum pervenire. Hoc templum Juspatri-natus Francicanorum est: quod cum Franciscus....., homo Samnis Miletensis Episcopi Vicarius a Francicanis eripuisset, die consecrationis templi hujus quæ Nonis Augusti celebratur, locatis clam a Scipione... in Episcopali æde igneis machinis, dum altaris sacra peragerentur miserabiliter perit anno Christi MDLvii. Quare motus Episcopus jus ipsum Francicanis restituit". Intus (4) *Arenæ* oppidum est edito loco situm, in cujus agro ingens olearum numerus est, ut silvæ prope videantur, unde & magna olei copia fit. Extant & castaneta ingentia, & silvæ, ad domorum tigna & navigiorum fabricam aptæ, fit & fericum optimum, nascitur saxifragia, & lapis molaris. Sunt in hoc agro pagi *Dasa* cum vino optimo, quasi silvosa, quod olearum silvæ sint, quam ejusdem nominis fluvius adlabitur: *Aquarium* cum mero non vulgari: *Simiatonum* itidem cum claro vino: *Lympidum*: *Brazaria* cum vino optimo: (5) *Potamia*, quod secus flumen sit: *Melianum*: *Ceanum*, ubi gypsum e terra foditur, quo utuntur figuli ad vasa linienda: & *Ierocarnum* cum fluvio eodem nomine, quod sacram carnem significat. Arenis ejusque pagis incolæ vasis supelletilibusque ligneis conficiendis operam navant. Vbi Arenis cesseris, tenderisque ad Occidentem (6)

(a) *Soretum* oppidum invenies a foro, hoc est acervo dictum cum mercatu annuo, *Altanum* Antonino Cæsari in itinerario, distat a Subicino idest Beliforto m. p. decem, ab Arenis quatuor. Quod *Metaurus* amnis torentinis & anguillis affuens præterfluit. Fiunt Soreti vina & olea clara, & silvestrium animalium venationes: & gallinaginum, turdorum, phasianorum, externarum, & ardearum aucupia. Sunt & herinacei, & testudines terrestres & aquaticæ. Exciditur lapis molaris optimus frumentarius & olearius. Est & ager hic frugifer, provenit terebinthus. Suntque pagi *Melichlochbia* a melle & cloazo abundo dicta: *Dynamis*, quod robur significat & ejusdem nominis amnis anguillis uber: hic corii hircini, caprini & arietini optime concinnantur, ut merito his palma detur: soleæ quoque perbene concinnantur. Fit vinum & oleum optimum: nec longe *Melanda* fluvius torentinis uber labitur. In agro hoc glandiferæ arbores agaricum ferunt, arnaceam accolæ vocant, quem e quercu decerpunt, eoque in cibo utuntur. Non longe a Soreto (7) *Charida* oppidulum est, quod gratiam conferens significat. Hic generosum vinum nascitur, fit & oleum laudatissimum. Extant & castaneta, & glandiferæ arbores, quercus agaricum ferunt. Sunt in hoc agro pagi, *Charopolis*, quod gloriosam urbem significat, & *Petrezum*. Fiunt & venationes, quales Soreti. Inde ad meridiem tendenti (8) *Borellum* oppidum offertur edito loco situm quasi aquilonare, borios enim aquilonem significat. Quod *Metaurus* amnis navigabilis anguillis uber præterfluit, hic lutræ sunt. Abest a freto m. p. sex. Hic emporium quotannis celebratur. Ex hoc oppido fuit beatus *Randisus* divi Benedicti monachus Cassini agens vir sanctitate plenus. Qui dum ægrotaret beatum Stephanum protomartyrem cum innumerabili turba ad se venientem in visione præcepit, quod cum aliis recenseret continuo e vita hac abiit. Borellensis ager frumenti & aliarum frugum ferax est. Fiunt lina non vulgaria, nascitur & spectatum vinum. Extant & pulchra nemora limonum, & malorum aureorum: subtus oppidum in hortis *Camilli Protospatarii* pistacius arbor est, fert pistacia, sed inania, quod mas deficit. In hoc agro cepuria & fructus optimi fiunt. Sunt & herinacei & testudines aqueæ. Exciditur lapis molaris, qualis Soreti. Sunt pagi *Serrata* cum temeto bonitate præcipuo, "Pauli III. Romani Pontificis potu nobilitato". Hic rubrica fabrilis nascitur. *Candinorum*: *Belatonum*, quod floridam sagittam significat: *Stridanum*, quod significat pingue, hic fons est falsam manans laticem & *Lauriana* a lauris dicta. Non longe est *Pretianum* pusillum castellum edito salubrique loco situm cum vino & oleo claro, & ficis laudatissimis, quorum magnus fit numerus. Sunt in hoc agro silvæ glandiferæ & castaneta ad porcos alendos opportuna. Est & *Feroletum* pagus ubi aqua sulfurea scatet. Intus est (9) *Calatrum* oppidum imo loco in radicibus Apennini situm collibus undequaque circumseptum, quod bonam uberemque terram notat, quod *Metaurus* amnis anguillis & torentinis gratissimi saporis fecundus intermeat, ubi lutræ sunt. Hic vina, olea, & serica probatissima fiunt. Et soleæ longe optimæ concinnantur, ut jure inter Calabras, & fortasse Italas etiam bonitate obtineant principatum, ut corii hir-

hircini & arietini Dynamis. Harum solearum magnus numerus in Siciliam invehitur. Hic sulfureæ aquæ scaturiunt, nascitur ferrum, & lapis Phrygius. Est in hoc agro beati Eliæ abbatis templum olim divi BASILII monachorum Cœnobium, (10) nunc Minoritarum. Fuit hic beatus Elias divi Basilii monachus patria Boventis, vixit beati NILI temporibus, ejusque amicus fuit, cujus corpus hic esse creditur. Sunt in Calatrensi agro "castaneta &" silvæ ad domorum tigna, ac suppellectilia commodæ. Fiunt & venationes pulchræ silvestrium animalium. Nec longe ab oppido vicus est *Micropolis* ab eff. du. Et prope est (11) *Anogeum* castellum, quod iussu & cœnaculum sonat. In hoc agro lapis molaris exciditur frumentarius & olearius; suntque pagi (12) *Micopetum*, & *Tritantum*. Exinde est (13) *Quinquefrondum* castellum in Apennini radicibus, quod *Cherapotamus* fluvius anguillis uber præterfluit, quod salubre flumen significat. Fiunt hic vina non vulgaria, & fructus optimi. Extant & horti nemorosi limonum & malorum aureorum. Scaturiunt & sulfureæ aquæ, sunt venationes, quales Calatri. In silvis Laburnum arbor nascitur. Inde est (14) (b) *Georgetum* oppidum in Apennini radicibus celso tamen salubrique loco situm. Morgetum olim sive Morgetia dictum a Morgete "Itali filio" conditum, ut ait Stephanus. *Georgium* vocat vulgus. In hoc agro *Melichlochium* pagus est.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Francica*. Oppidum nobile ex pluribus pagis, ut incolæ multitudine ac sætu ab hostium incursionibus tutarentur. Fundatum fuit, ut conjicere licet, Northmannorum tempore a Francis ducto cognomine; *Francus* enim Germanica lingua *liberum* sonat. Vide Cluerium de antiquit. Germ. Cap. 2.

2. *Meum natale solum*. Quæro quid hic reponant sive nuperus scriptor; ceteroquin eruditissimus, sive quicumque alius, qui huic operi succentescentes supposititium crediderunt? Sane hi Barrii opera non viderunt, sed more pecudum alienis fabulis sine criterio adtutulati sunt. Wadingus quoque alioquin scriptor celeberrimus *Gabrielem Barrium Francicanum a Francica* oppido *Franciscanum* credidit errore ductus cujusdam opusculi, de *Vita Abbatis Joachimi*, ubi *Francisca-*

nus pro *Francicano* mendose legitur; atque inter scriptores sui Ordinis connumeravit. Scripsit quoque *Barrius* ut ipse testatur *libros tres pro lingua Latina: de Aeternitate Urbis: & de Laudibus Italiae*. Romæ in ædibus Populi Romani ann. 1571. in 8.

3. *Ex hoc oppido*. Fuit etiam *Antonius* sive *Antoninus Asta*, instituti Capuccinorum, nobilibus parentibus natus, vitæ Sanctitate conspicuus. Obiit Polystrinæ anno 1603. cælesti visione recreatus. Corpus suum trienio post incorruptum repertum est. Chron. p. 2. to. 2. & MS. Gualt. *Petrus* ejusdem instituti vitæ integerri-mus, obiit Rossani magna sanctitatis fama. MS. Gualt. *Julius Caesar Commercus* Medicus celeberrimus Philippo II. Regi acceptissimus quem a morbo pediculari sanavit, obinde privilegio certam summam ex emporio

Francica exigendi donatus. Topp. & MS. Mart. *Stephanus Carlevalius* Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1584. doctrina & pietate clarus. Chron.

Nostris vero temporibus *Antonius Lafilica*, amicus noster, bonis literis instructus. In Diocesi Mileteni.

4. *Arena oppidum*. A Northmannis, ut par est credere extructum, seu potius restauratum. Vide Tutin, hist. Magn. Justit. Patria fuit *S. Laurentii* instituti Basiliani. Agrest. in Vit. S. Basil. *Aloysii de Arena* in bello clarissimi. Pontan. & MS. Gualt. *Joannis Nicolai* in Hydruntino bello contra Turcas militum Ducis strenuissimi. Amat. In ead. Diocesi. In hoc agro est *Ceanum* pagus, de quo Barrius, Patria *Josephi Sirjoanni* viri doctissimi qui librum edidit Etrusco sermone *L' Apostrofo interdetto* Venetiis anno 1714.

5. *Potamia* A flumine ducta voce; *potamós potamos* namque *flumen* significat. Hic extat imago S. *Francisci Xaverii* Soc. Jesu miraculose depicta anno 1661. plurimis clara miraculis typis evulgatis. Leopoldus Imperator impetratæ valetudinis testimonium statuam argenteam obtulit ann. 1665. cum epigraphe ad stylobatem: *D. Francisco Xaverio Potamensi Tbaumaturgo Patrono de se regnisque suis optime merito ob receptam valetudinem gratus hoc mnemosynon posuit devotissimus cliens Leopoldus Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ Rex, Romanorum Imperator*, ut ex MS. Mart. In ead. Diocesi

6. *Soretum*. A Græco *Σορετα cumulo*, quasi oppidum aliis oppidulis cumulatum, ut conicere licet. In ead. Diocesi.

7. *Charida*. A Græco *Χαρίσ gratia*. Modo oppidum fatis habitatorum habet. In ead. Dioc.

8. *Borellum*. De fundatione hujus oppidi silent scriptores. Si autem incolis credere licet, a quodam duce Locrensi tempore secundi belli Punici extructum contenditur: alii putant a Northmannis, seu ab iis potius auctum. Ut sit, visuntur ibidem monumenta varia antiquitatem ac magnificentiam præferentia. Multæ familiæ nobilissimæ inde alio transmeant. Huc pertinet *Paulus Leontius* Regi Ferdinando apprime charus muneribusque auctus, ut ex Diplomate VI. Kal. Decembris 1486. MS. Gualt. *Franciscus Zungaro*, & *Martinus Minorita* Sanctitate & literis clari. Amat. In Diocesi Mileteni.

9. *Calatrum*. Oppidum nobile, Civitati par, a Græco *καλός* quod *bonum* significat. Quando extructum fuerit, incertum; vetustissimum tamen existimatur, & reliquiis Tauriani locupletatum. Gens culta, atque humanissima est. Extabant in hoc agro plura Basiliani instituti cœnobîa, quæ injuria temporum diruta in Commendas cesserunt. Harum una Clementis XI. Summi Pontificis munificentia sub titulo SS. Salvatoris insignitus fuit, ac S. Mariæ Lauretanæ Præpositura. Vicus extabat supra Calatrum *Gbilena* nuncupatus in monte vulgo *di Sfarà* Abbatîæ SS. Salvatoris subiectus, qui interiit. MS. Mart. Fiant Calatri ficus qui ceteros Calabriæ superant bonitate, ac temeta optima. Sunt & pulcherrima templa, inter quæ illud S. Mariæ a Valle in folio Lateranensi fundatum MS. Mart. Fui ego Calatri anno 1729. Hic primo pellis, quæ vulgo *Cordoana* dicitur

aur, concinnata fuit a quodam *Cordia-*
no opifice, a quo nomen sumsit. Hic
eniam primo *Capuccinorum* nomen
audiri coepit, quod postea huic insti-
tuto cessit. Habetur enim in *Chronicis*:
Pueri Galatresis clamabant: Fugite
Capaccini, fugite Capuccini.

10. *Nunc Minoritarum*. Cœ-
nobium hoc instituto *Capuccinorum*
cessit, ubi præcipue regularis ob-
servantiæ viget disciplina. Hinc fuit
Benedictus ejusdem instituti Sacerdos,
sanctæ vitæ vir, qui mortuum ad vi-
tam revocavit. *MS. Gualt.*

Iuerunt ex hoc Oppido viri in omni
virtutum genere conspicui, ut par est
credere, tametsi temporum injuria &
scriptorum inopia ad nostram memo-
riam non pervenerint. Fuit & *Grego-*
rius Passalia poeta celebris Marafioti
Chronicon carmine auspicatus, ut vi-
dere est initio ejusdem operis. In
Diœcesi Mileten.

11. *Anogeum* Vulgo *Anoja*. Ex
hoc loco fuit *Franciscus Vitalis* Mi-
norita Episcopus Cephædiensis ann.
1455. *MS. Gualt.* Tametsi *Roccus*
Pyrrhus Nojam in Apulia, seu verius
in Lucania, repetat. *Hieronymus*
Arruxolus Carolo V. Imperatori acce-
ptissimus muneribusque auctus, ut ex
Diplomate ann. 1530. *MS. Gualt.* &
Mart. Salvator Minorita Guardianus
Hierosolymitanus strictioris obser-
vantiae, sanctæ vitæ vir. *Chron. MS.*
ann. 1680. In ead. Diœc.

12. *Micopetum*. Vulgo *Maro-*
patis: Patria *Andreae* Minoritæ Theo-
logi celeberrimi. In ead. Diœcesi.

13. *Quinquefrondum*. Oppi-
dum vetustissimum a Locrensisbus ex-
tractum, Musarum templo famosum,
Tauriani ruinis auctum, arce ac mœ-
nibus munitum. Extabat hic celebre

monasterium Basiliani instituti sub ti-
tulo S. Philippi de Argiō, quod post-
ea in Commendam cessit, quæ ab
eodem Clemente XI. summo Pontifi-
ce insignitus fuit. Ex hoc oppido fuit
Nicolaus instituti *Capuccinorum* lai-
cus vitæ sanctitate, & miraculis cla-
rus, sæpe ecstasi, divinisque illustra-
tionibus recreatus. Obiit ann. 1570.
Chron. & Pauluc. Salvator Varrone
Soc. Jesu eruditione conspicuus edidit
opus *istoria del Vesuvio*, aliaque apud
Alegamb. & Topp. In ead. Diœc.

14. *Georgetum*. Vulgo S. *Gior-*
gio. A monasterio instituti Basiliani
nomen oppido immutatum; nam S.
Georgii protectione mirabili a Sara-
cenorum direptione servatum fuit in-
colume ann. 986. *Altani* ruinis, quod
a *Georgeto* 3. m. p. distabat, auctum.
Hoc autem *Altanum* ab alio, cui *So-*
retum successit, diversum, cujus
adhuc rudera in Apennini radicibus
conspiciuntur, crediturque sedes Epi-
scopalis fuisse, *Tanum* seu *Tannum*
fortasse Anonymo Ravennati. Fuit
ex *Georgeto* *Lucas* Abbas Generalis
Cælestinorum ann. 1534. orator, &
Theologus celeberrimus. *Chron. &*
MS. Gualt. Thomas Maria Amendo-
lia Dominicanæ familiæ Theologus,
edidit librum *de Sacramento Pœni-*
tentiæ. Messanæ 1687. In ead. Diœc.

Ex Altano, quod Totila in *Casi-*
nianum mutavit, creditur a nonnul-
lis fuisse S. *Eusebius* Papa & Martyr.
Omnes Græcum faciunt, sed ex quo
loco fuerit non indicant, Ciaconius
autem, & Oldoinus, Casinianen-
sem scribunt. Ego vero ad *Cosantum*
seu *osam* vulgo *Cassano* spectare pu-
to. Vide adnot. lib. V. Cap. XVIII.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Soretum Oppidum*. Putatur a nonnullis *Altanum*, ex Antonino; nam in alto situs est loco, a quo ad *Hipponium* est iter. Nunc *Sorito*.

(b) *Georgetum Oppidum*. Nunc Sanctus Georgius. Creditur a Barrio *Morgetum* a *Morgete* conditum, sed non video cur hoc sibi persuaserit; nam verba Stephani nihil ad rem.

CAPUT XVI.

De *Polystina*, *Rosarno*, & *Geolia* olim *Metauria*,
ubi de *Stesichoro*, & *Oreste*.

Est ager hic pascuis aptus. Subtus est (1) *Polystina* oppidum, quod robur, magnamque vim significat, quod *Cberapotamus* fluvius continis, & anguillis uber influit, & juxta *Bracalis* fluvius alter labitur. Distat a freto m. p. octo, affluit bonarum aquarum scaturiginibus. Fit optimi serici copia, fiunt cepuria clara, ac lina laudata, vina item optima nascuntur. Nundinae bis annis singulis celebrantur. Laudantur & hujus oppidi sepatiae candelae, & telae. Fiunt in hoc agro phasianorum, & externarum, & coturnicum aucupia. Inde est (2) *Rosarnum* oppidum a freto m. p. duobus sepositum, a Nicotera quatuor. Quod *Metaurus* amnis navigabilis adlabitur, cuius, ut alibi diximus, meminit Strabo. Inter hujus oppidi cepuria pones laudantur, inter legumina vero ciceres, crassi sunt & costibiles. Fit & ingens phaseorum copia. Extant & testudines aquae. In hoc agro silva extat nobilibus herbis medelae aptis referta, ubi, praeter ceteras, crocus silvestris, reuponticum, tragium, & lison quae amomum a pharmacopolis dicitur, erumpunt. Est & (a) *Felum* pagus *Hipporum* Antonino Pio in itineralio, abest ab Altano idest Soreto m. p. decem. Post *Rosarnum* (3) *Geolia* oppidum se se offert, quasi gemma, paulum a mari remotum, distat a *Rosarno* m. p. sex, (b) *Metauria* sive (4) *Metaurum* olim dicta a *Metauro* amni, qui haud longe ab eo fluit. De quo meminit Strabo, qui duos fluvios *Metauros* in hac ora post *Medamam* non nimium inter se distantes scribit. Post *Metaurum* inquit *Metaurus* alter occurrit, & ejusdem nominis statio. *Metaurus* hic *Rheginorum* agrum a *Locrensi* olim agro discriminabat. Hunc Cato in Originibus, ut mox ostendam, *Paccolinum* vocatum refert, & ex septem fluviiis, quibus *Orestes* a matricidio se expiavit, septimum esse ait, fines *Rheginorum* atque *Taurianum* dissepcentem. *Taurianum* *Rheginorum* erat cum omni hac regione Alecem amnem usque, *Metauria* vero, & *Medama*, & *Hipponium*, & item *Temesa* *Locrensi*. De *Metauria* oppido meminit Mela, qui illud inter *Taurianum* & *Medamam* locat. *Locrorum* aedificium, ait Stephanus, licet Solinus illud a *Zancle*nsibus *Peloponnesi* populis conditum scribat. Ex hac urbe fuit *Stesichorus* musicus & poeta lyricus, filius *Euphemi* *Metauriensis*, licet quidam ipsum *Medmaum* dicant. Fuit unus e novem lyricis. Hic, ut quidam volunt, in

Sici.

Siciliam cum uxore & filiis trajiciens Himeræ habitavit : hinc quidam ipsum Himeræum putarunt , ut Pythagoram Calabrum putarunt Samium , quia pater eius cum uxore & filiis Samum incoluit. Fuit (5) Stesichorus Pythagoræ , & Phalaridis tyranni avo . Cuius etiam filiarum poemata edidit . Luscina , ait Plinius libro decimo , in ore Stesichori cecinit infantis , mirabili auspicio summum eum poetam futurum præmonstrans. De hoc Suidas sic ait : „ Stesichorus , ut nonnulli volunt , ex Metauria Italiæ civitate natus est olymp. xxxvii, obiit autem olymp. quinquagesima sexta „ „ senecta ætate quintum & octogesimum annum agens ” . Habuit fratrem Mamertinum geometria peritum , & alterum Helianactem legislatorem . Sunt eius poemata Dorica lingua libri vigintis sex . Dicunt autem ipsum cum scripsisset vituperationem Helenæ excecaturum fuisse , & rursus cum laudem Helenæ scripsisset ex insomnio (6) palinodiam fecisse , & visum recepisse . Appellatus est autem Stesichorus , quoniam primus constituit chorum ad cantum citharæ , alioqui antea vocabatur *Tisias* . Plato etiam in Phædro inquit : „ Est autem his , qui confabulando peccant , expiatio , quam „ Homerus non novit , sed Stesichorus ; oculis enim privatus ob „ Helenæ vituperationem non ignoravit cæcitatis causam , ut „ Homerus , sed utpote musicus eam agnovit . Itaque statim illa fecit carmina :

*Num verus sermo ille fuit ?
Nec navibus altis existi fugiens ,
Nec adisti pergama Trojæ .*

Atque ita edito poemate , quam palinodiam , idest cantum contrarium vocant , confestim visum recuperavit amissum . Meminit de Stesichoro Ovid. & Hor. libro quarto car. Stesichori , inquit , graves camænarum . De quo Quintilianus libro decimo ait : „ Stesichorus „ quam sit ingenio validus , materiæ quoque ostendunt , maxima „ bella , & clarissimos canentem duces , & epici carminis onera „ lyra sustinentem , reddidit personis in agendo simul loquendoque „ debitam dignitatem : ac si tenuisset modo . „ Hic (ait Aristoteles rhetoricorum libro tertio) in Locris dixit , non oportet eos contumeliosos esse , quia cicadæ non cantant defectus , idest cum patiuntur injuriam , non murmurant „ . ” Suadebat enim principibus nequid nefandum agerent , ne cicadæ canerent defectus , hoc est , ne populares homines murmurarent ” . Fuit & *Ameristus* Stesichori frater geometra . De quo Proclus libro secundo ait : „ Thales geometriam „ apud Aegyptios repertam in Græciam transtulit , multa quidem „ invenit , multorum autem principia sibi succedentibus enarravit . „ Alia quidem universalius , alia vero sensibilius attingens . Post „ hunc autem Ameristus Stesichori poetæ frater tanquam qui geometriæ studium tetigit degustavitque memoratur , cuius Hippias „ quoque mentionem fecit , veluti in geometria gloriam reportantis . „ Post hos Pythagoras eam philosophiam , quæ circa ipsam geometriam „ versatur liberalis doctrinæ figuram commutavit , altius ipsius principia considerans , immaterialiterque , & intellectualiter theoremata

„ per-

» percrutans. Qui sane eorum etiam, quæ explicari in geometria non
 » possunt, tractationem, mundanarumque figurarum constitutionem
 » invenit,,. Non longe a Metauro amni est portus Orestis, *Ravago-*
sum appellant accolæ, cuius meminit Plinius, licet locorum ordinem
 confundat. Meminit & Strabo, qui Metaurum fluvium, & eius-
 dem nominis stationem scribit. Cum enim Orestes oraculo admoni-
 tus ut in septem fluviis se ablueret, Rhegium petiit secum illuc Dianæ
 Fascelidis portans simulacrum, in eisque ipsis se abluit fluviis, ut
 Probus in *Bucolica* Virg. scribit, ubi sic ait: ,, Orestes post parri-
 » cidium furens responso didicit, quod deponeret furorem, ita de-
 » mum si recuperata sorore Iphigenia ablueretur fluvio quod septem
 » fluminibus confunderetur, diu vexatus cum in Taurica Iphigeniam
 » reperisset, venit ad fines Rheginorum, illique invento flumine elutus,
 » est,,. Huius autem fluminis, apud quod purgatus est Orestes, Var-
 ro meminit rerum humanarum libro decimo sic: ,, Juxta Rhegium
 » fluvii sunt continui septem Lapadon, Micodes, Eugion, Staferos,
 » Polme, Melcissa, Argeades, in his a matris nece dicitur purga-
 » tus Orestes, ibique diu fuisse ensen, & ab eo ædificatum Apol-
 » linis templum, cuius loco Rheginos cum Delphos proficiscerentur re-
 » divina facta lauream decerpere solitos quam ferrent secum,, Item (c)
 Cato in originibus tertio ait,, Rhegini Taurocini vocantur de fluvio,
 » qui præterfluit. Id opidum Aurunci primo possederunt, idest, Achei
 » Troja domum redeunt. In eorum agro fluvii sunt sex, septimus fi-
 » nis Rheginorum atque Taurianum discedens, fluvio nomen Paccoli-
 » nus. Orestem autem cum Iphigenia, atque Pallade dicunt maternam
 » necem expiatum venisse, & non longinqua memoria est, cum in
 » arbore ensen viderint, quem Orestes abiens reliquisse dicitur, Fa-
 » scelidis autem Dianæ,, Lucilius quoque in tertio Satyrarum memi-
 nit sic: ,, Et sæpe quod ante optasti, freta Messanæ, & Rhegina
 » videbis mœnia, tum Liparas Fascelinæ templa Dianæ,,. Geolix
 » mercatus annuus celebratur. Est Geolienis ager frugifer. Mare hoc
 » piscosum est, ubi, præter ceteros pisces magna trichiarum captura fit,
 » quæ in cadis sale condiuntur. A Geolia Geolienis sinus dicitur, qui
 » a Vaticano ad Canidem protenditur. Post Paccolinum hoc est Metau-
 » rum amnem *Tauriani* oppidi vettigia videntur, paululum a mari semota.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Polyssina*. A quodam *Polyxe-*
na, cui Fridericus Imperator oppi-
 dum largitus est, nomen sumpsit;
 prius namque *Marina* nuncupabatur,
 vulgo *S. Marina*. Quod accitis undi-
 que accolis impense auxit; unde &
 cognomen suscepisse putandum est.
 Πολυξένη siquidem multitudinem ad-
 venarum sonat. Vide *Marasiot*. In hoc

agro antiquorum monasteriorum in-
 stituti Basiliani, quæ jam interierunt,
 rudera conspiciuntur, nempe *S. Ma-*
riæ de Ruvo, *S. Mariæ de Placet*,
S. Mariæ de Carbonara, *S. Barbaræ*,
S. Petri, & *S. Eliæ*.

Fuerunt ex hoc loco *Sigismundus*
Mangiaruna Episcopus Opedensis
 ann. 1537. Ughell. *Placidus* bis Ab-
 bas

bas Generalis Cælestinorum ann. 1516. & 1525. Catal. Congr. *Hieronymus Marafiotus*, Minorita typis vulgavit opus *Croniche di Calabria* in 8. emendatum auctumque iterum edidit Patavii ann. 1601. Veruntamen majori plausu exceptum fuisset, si castigatius simpliciusque. Vide Leon. Al-lat. in Inghiram. Edidit quoque opuscul. *De arte reminiscentiæ* Venetiis 1605. *Adnotationes in Evangelia* 1606. in 4. *De arcanis numerorum*. Wading. & MS. Gualt. Item *Della gran religione e bontà de' Serenissimi Re di Spagna e dell' eroiche azioni degli Spagnuoli* Neap. 1626. in 4. Top. *Antonellus Marafiotus* Musicæ peritissimus. Maraf. *Dominicus* Franciscanæ reformatæ familiæ, sanctæ vitæ vir. Chron. MS. ann. 1680. *Franciscus Longus* in utraque lingua doctissimus. Mar. f.

Joannes Baptista Dominicanæ familiæ sanctitate & poenitentia clarus. Act. Capit. gen. ann. 1644. *Joseph Nocera* Presbyter doctrina & morum integritate conspicuus. Spera lib. 4. *Antonius Norri* Minorita Episcopus Liparitanus. Vide Amat.

Nostris vero temporibus, *Antonius Condomitti* Dominicanæ familiæ acris ingenii vir, doctrina & moribus clarus, multa scripsit, sed morte præventus publici juris facere non potuit: edidit tamen tomos duos in primam secundæ *Divi Thomæ* Neapoli. Sunt & *Polystinæ* alii quamplurimi in utro-

que Jure, Theologia, Medicina, atque eruditione clarissimi. Multis ab hinc seculis oppidum hoc sub dominio est nobilissimæ Milanorum familiæ. In ead. Diocæsi.

2. *Rosarnum*. Ex *Scunnii* civitatis ab Agarenis destructæ sub Pontificatu Clementis II. ann. 1047. Reliquis extructum, ut autumat *Colleenucus* lib. 3. Dictum est autem *Rosarnum* a rosarum, florumque copia, ut incolis placet. Siquidem pro insignibus arce rosa superimposita utuntur. Fuit ex hoc loco *Hieronymus Musitanus* Dominicanæ familiæ doctissimus, qui scripsit *de Divinis auxiliis*, sed imprimendi potestas denegata fuit ann. 1621. MS. Gualt. Vide Topp. in ead. Diocæsi.

3. *Geolia*. Aliis *Jovia*, *Joba* & *Zoa*. Vulgo *Gioja*. Anno 1444. & 1625. depopulata. MS. Gualt. In ead. Diocæ.

4. *Metaurum*. Prope *Geoliam* etiamnum rudera invisuntur antiquissimæ civitatis.

5. *Fuit Stesichorus*. Hæc de eo *Trezza* epigr. 25. Α Βάσις δὲ οὐχ ἔσθ' ἄλλος καὶ τῷ Πυθαγόρῃ. *Abaridi* autem contemporaneus erat atque *Pythagore*. Vide lib. IV. Cap. XX.

6. *Palinodiam fecisse*. Hanc fabulam tetigit & *Horatius* Od. XVII. in Epod ad *Canidiam*, sic scribens: *Infamis Helenæ Castor offensus vice, Fraterque magni Castoris, victi prece Adempta vati reddidere lumina.*

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Felum pagus*. Nunc *Santo Fili* prope *Soretum*. Credunt omnes una cum *Barrio* esse *Hipporum* *Antonini Pii*.

(b) *Metauria*, sive *Metaurum oppidum*. Nunc *Gioja*. Ita omnes.

(c) *Cato in Originibus*. Non est *Cato*, sed *Joannes Annii*.

CA-

De Tauriano, ubi de B. Phantino aliisque viris sanctitate conspicuis, ac de Droſio aliisque Oppidis & Pagis Opedum uſque.

TAURIANUM, ſive (1) *Tauriana* civitas his locis "ſtetit, & interiit, e cujus reliquiis excitata eſt civitas SEMINARIA. Eru- tum autem fuit Taurianum B Nili temporibus", cujus meminit Pli- nius, itemque Pomp. Mela, qui ipſum inter Mataurum, & Scyl- laum oppida locat, meminit & Stephanus, *Tauriana* (inquit) *urbs, a qua Taurianus civis*. A quo oppido piſcem quendam nomen ſumſiſſe Athenæus libro ſexto refert. Scribit enim Taurianum obſonium. *Tbimos*, inquit, *Taurianus a Tauriano oppido piſcis qui Taurianus eſt ap- pellatus*. Plinius autem libro trigefimoſecundo, *Taurianus*, inquit, *a u xiphiam vocant*. Et rurfus xiphiam, ideſt, gladium roſtro mucro- nato eſſe, ab hoc in oceano naves perfoſſas mergi. Inveniuntur quan- doque qui delphini magnitudinem excedunt, ait idem libro nono. Hos Strabo Galeotas appellat, vulgus piſces Spatos vocat. De quo- rum captura mox. Fuit Taurianum Sedes Episcopalis, *Georgius Tau- rianus* Episcopus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ. Et (2) *Theodorus* Episcopus Taurianus interfuit Synodo Nicænæ ſecun- dæ. Meminit de hac Episcopali Sede Beatus Gregorius Papa lib. 2. epiſtola ad Paulinum Episcopum Taurianenſem cui commendat Ec- cleſiam Liparitanam: meminit idem ad Petrum Diaconum de ipſo Paulino Episcopo Taurianæ civitatis Provinciæ Brettiorum, quo Epi- ſcopo ex hac luce ſublato idem Gregorius Taurianenſem Ecclēſiam commendat Joanni Episcopo Scylatico. Et in decretis Gregorii Papæ tertii, qui fuit anno a virgineo partu Dec. xxxv. fit mentio de *Op- portuno*, Episcopo Taurienſi, licet mendose legatur Metaurienſe. Ex hac urbe fuit beatus (3) *Phantinus* abbas Monachus divi Baſilii, vere lumen. Hic primo cujuſdam civis ſui equiſo fuit, ejus vitam civis quidam ſuus Græce ſcripſit: Qui in æde divi Phantini. quæ non procul a Parma op- pido extat, ſepultos eſſe ait beatos Joannem, & Gregorium Episcopos Tau- rianos. Floruit autem beatus hic Phantinus beati Nili ſeculo, de quo ſuo loco dicemus. Cujus mutua benevolentia beatus Phantinus in- genti ſuavitate ac delectatione fruebatur. Quem beatus Bartholomæus in vita beati Nili celebrem appellat: præerat beati Mercurii monaſte- rio. De quo Bartholomæus ipſe ita ſcribit: „ Beato Phantino ecclæſiſ „ contigit, verius fuit mutatio dexteræ Excelli, qui vere propheta „ fuit, atque uti Jeremiam audivimus capite ac mento abraſo Hieru- ſalem in luſtibus verſantem obambulafſe, atque exiſtimationem „ delirantis ſtulti de ſeiſpo exhibuiſſe, ad eundem modum erat vide- „ re hunc celebrem virum, vereque prophetam ac beatum effectum „ eſſe. Sive enim ſenſibilem Calabriæ vaticinans deſtructionem, ac miſe- „ ran-

„ randam Agarenorum invasionem, five omnimodam virtutis everfio-
 „ nem, ac monachorum ad vitia declinationem atque vulgaritatem,
 „ quod magis credendum est. Verum & ipse obambulabat luctibus de-
 „ plorans ecclesias, monasteria, librosque. Has quidem dicens afinis
 „ & burdonibus repletas esse ac coinquinatas: Hæc vero igne combusta
 „ sunt, inquit & pereunt: Hi vero quod araneis pleni sunt & evanue-
 „ runt, fracti sunt, neque deinceps habemus quos legamus. Cum au-
 „ tem videbat aliquem e suo monasterio cœnobitam, ut mortuum
 „ eum lugebat, dicens: Ego te fili interfeci. Hæc & huiusmodi fa-
 „ ciebat ac loquebatur. Nec sub tecto stare, sed sub dio; nec cibum
 „ gustare volebat, sed per deserta oberrans vivebat agrestibus oleribus.
 „ Hæc in maximam tristitiam induxerunt beatum Nilum (tunc enim
 „ in ea crypta prope monasterium beati Mercurii commorabatur aram
 „ habente beato Michaeli Archangelo dicatam) ac pene nocte, &
 „ die lugebat & ipse beatus Nilus boni focii, amici, & cooperatori-
 „ s privationem. Sæpe illum secutus est, ut ei suaderet, quo ad mo-
 „ nasterium reverteretur, & illic conquiesceret. Ipse verò ejus mo-
 „ nitis parere noluit dicens: Qui in monasterio habitant non sunt mei
 „ cœnobia: si enim essent, mecum lugerent. At contra me furem
 „ ac mente captum vocant. Scito igitur dilecte pater quod ad supe-
 „ riorem regionem emigrabo, atque ibi perficiar, & ad monaste-
 „ rium meum non amplius revertar. Atque ita beatus fecit, ut dixit,
 „ apprehendens locum, quem Deus ante omnia secula illi præfinivit „.
 „ Ejus festum agitur (4) nono Cal. Aug. Hunc Franciscus Maurolycus
 „ Siculus Syracusas repetit, & ejus parentes Fantum & Deodatam mar-
 „ tyres fuisse Sicula vanitate nugatur. Erat in eodem monasterio beatus
 „ Lucas frater beati Phantini, illius prudentia, & vita similis, & ad
 „ gubernandum idoneus, ac sacrarum literarum mediocriter eruditus.
 „ Quem invitum beatus Nilus una cum ceteris ejus monasterii mona-
 „ chis beato Phantino in monasterii regimine suffecit. Erat etiam in
 „ eodem monasterio beatus Zacharias magnæ virtutis ac sanctitatis
 „ vir, quem beatus Bartholomæus Angelicum appellat, cujus quoque
 „ benevolentia beatus ipse Nilus fruebatur. Non longe ab hoc mona-
 „ sterio erat aliud monasterium (erat nempe tum Calabria altera Ægy-
 „ ptus monachorum parens) cujus nomen beatus Bartholomæus sub-
 „ titulavit. Arbitror id esse, quod est Melichlochiaz, de quo mox, in quo
 „ monasterio degebat beatus Ioannes abbas beati Nili ævo vir cum sa-
 „ cris literis longe eruditus, tum sanctitate plenus, quem beatus Bartho-
 „ lomæus Magnum appellat. Hic lectioni incumbere assidue præsertim
 „ Divi Gregorii Nazianzeni, eamque aliis edifferebat. Hunc beatus
 „ Nilus veluti Joannem Baptistam venerabatur: ita ut sæpe vel vestigia
 „ pedum ejus ingenti devotione exosculetur, eumque sacræ scripturæ
 „ dubia consulebat, quæ ille sapientissime & doctissime elucidabat. Eru-
 „ tum autem fuit Taurianum ab Agarenis, Mauris, Carthaginensibus
 „ impia inter se inita societate ac magno exercitu comparato adjuvanti-
 „ bus Siculis, beati Nili ævo, quo & alia & Calabria, & Lucania,
 „ & Apulia oppida everfa sunt. Ob quam vastitatem, quia civitates
 „ quædam civibus vacuæ remanserunt Episcopales sedes in alia oppida
 „ trans-

translatæ sunt, aut aliis adjunctæ. Supra Geoliam (5) *Drosum* castellum est, quod rorem significat. Et supra est (6) *Terranova* oppidum nobile edito loco, quaque versum rupibus septum in Apennini radicibus, quod *Marnus* fluvius adlabitur torrentinis uber, ubi lutræ sunt. Abest a freto m. p. decem: oppidum vetustum est, sed post Calabriae vastitatem ab hinc annos sexcentos novis colonis susceptis sic appellatum est. Hic emporium nobile in annos singulos celebratur, fit & optimi ferici ingens numerus. In templo divæ Catharinæ duæ spinæ Coronæ dominicæ, & frustulum ligni crucis, & columnæ, in qua Christus fuit flagris cæsus asservantur: Item frustula pepi beatæ Mariæ Virg. Matthæi Apostoli, Blasii, Christophori, & aliorum sanctorum. Id oppidum in specula existens magna planitie gaudet, quæ frumenti & aliarum frugum ferax est, & pabulis apta. Hic vina præclara nascuntur, fiunt & lina laudatissima duum generum, quæ indigenæ masculina & feminina vocant, fit & cannabis, fiunt & pulchra aucupia phasianorum, exter-narum, perdicum, & aliarum alitum, in montibus venationes silvestrium animalium. Sunt in hoc agro pagi (7) *Rigiconum*, *Leonum*, (8) *Martinum* cum cepuriis claris, ubi aquæ calidæ ac sulfureæ scaturiunt, *Martinum* iterum, *Chrestum* quod bonum & utile significat, *Vatonum* a vateo abundo, (9) *Radicina* oppido par, "cum linis nobilibus". Ex hoc pago est *Ioannes Jacobus Bombinius* Latinis literis eruditus. *Iotrinonum* quasi medicinale cum linis optimis. Ex hoc pago fuit *Antonius Floceanus* Iureconsultus eximius nostræ ætate, qui Neapoli magnæ fuit existimationis: *Baracadum* quod breve significat cum mercatu annuo. *Cortiladum*, *Galatonum* ab eventu fortasse, galatonus enim lactentem puerum significat: *Scrophonium*, *Molochium*, quod molle notat, & *Molochium* iterum cum emporio. Dein est *Castellacum* pusillum castellum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Taurianum*. Civitas vetustissima, de qua Plinius lib. 3. cap. 5. *Portus Hercules*, *Metaurus* amnis, *Taurianum* oppidum, *Portus Orestis*, & *Medma*. Ejus tamen origo ignoratur, & an a quodam Tauro Duce, an a Tauro Asiæ monte, an vero a *Metauro* flumine ducta voce, incertum.

2. *Theodorus*. In secunda Synodo Nicæna sub Hadriano I. adversus Iconoclastas habita act. VII. hæc de eo leguntur: *Sedentibus bis ante sacrum ambonem templi Sanctissimæ, & almæ Ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia, presentibus & audientibus gloriosis-*

simo & magnificentissimo duce Petrona clarissimo Consule, & Petro Patricio, & comite Imperatorii obsequii, præterea Religiosissimis Archimandritis, præsentibus & Monachis eo ordine qui in præcedenti actione est annotatus, propositis sanctis & inviolatis Dei Evangelis, Theodorus Sanctissimus Episcopus Taurianus insulæ Siciliæ acceptam in manibus editam definitionem legit. Ubi notandum Calabriam etiam nomine Siciliæ appellari, ut adnotavimus in Anastas. Biblioth. sub Agathone, de quo inferius redibit sermo.

Fuit etiam ex hoc loco *Marcianus* Pre-

Presbyter a S. Gregorio creatus Episcopus Hieracenſis, cui etiam cauſam Cleri Rhegini contra Bonifacium Episcopum delegavit. Epist. lib. 6. & Ughell.

3. *Beatus Fantinus*. Tres Fuere hujus nominis viri Sancti: *Fantinus* Calaber, quem aliqui Consentinum faciunt, ut videre est in Monasterio Cryptæ Ferratæ agri Tusculani, *Georgii* & *Erienne* filius, de quo in menologio Græco a Cardinali Sirleto in Latinum sermonem translato. *Fantinus Taurianensis* Joannis & Thedibæ filius, de quo hic agit Barrius. *Fantinus* itidem *Taurianensis*, *Fantii* & *Theodætæ* martyrum filius, quem aliqui infulſe Syracuſas repetunt, ubi aliquando degit; sed vel ex Mandreſio ſcriptore Siculo, qui codicem citat Petri Episcopi Taurianenſis, conſtat Taurianenſem fuiſſe. Hic poſt reditum a Syracuſis, *Taurianum* civitatem ſuam ad Chriſtum convertit, ibique Sanctitate ac miraculis clarus ad ſuperos evolavit IX. Kal. Auguſti.

Fuerunt etiam ex hoc loco Sancti Martyres *Nirvitus*, *Cantianus*, *Candidus*, *Chryſogonus*, *Attheon*, *Quintianus*, *Protus*, *Theodulus*, & *Cantionilla*, ut conſtat ex antiquiſſimo codice MS. quod extat in Monasterio Baſiliano S. Eliæ, & MS. Gualt.

4. *Nono Kal. Aug.* In Martyrologio Baſiliano notatur X. Kal.

5. *Droſum*. Diſtat a mari 3. m. p. Ad equites Hieroſolymitanos pertinet.

6. *Terranova*. Olim *Sappominulum*. Hæc nobilis civitas non tam belli calamitatibus, quam inteſtinis ſimultatibus plurimum paſſa eſt, præſertim anno 1579. Hic dicitur *Gaspar* & *Foſſo* Archiepiſcopus Rheginus pri-

mam Synodum provincialem celebrare.

Fuerunt ex hoc loco *Thomas Philipponus*, & *Thomas Montileonus* Dominicanæ familiæ morum integritate conſpicui, obruti ſunt Soriani in terræmotu ann. 1659. MS. Mart. *Dominicus* Auguſtinianæ familiæ librum edidit: *Brevis longa methodus medendi*. ex eod. *Philippus Morettus* militum dux ſtrenuiſſimus, Carolo V. Imp. acceptiſſimus, obſidioni Tunetanæ interfuit ann. 1535. atque in expeditione Oſtienſi clarus, obiit in patria ſua, ubi & ſepulcrum extat in Eccleſia S. Catharinæ Congregat. Cæleſtinorum cum epigraphe.

PHILIPPO MORETTO
TUNETANA IN EXPEDITIONE
SUB CAROLO V. CÆSARE PED-
ITU MDVCI ET IN BELLO OSTIENSI
MILITARI PRÆSTANTIA CLA-
RO JACOBVS, FERDINANDVS,
MYTIVS, ET MARCVS ANTO-
NIVS FILII PATRIBVS EMERENTI.
ANNO MD. LXXII.

Franciſcus Cangemus Auguſtinianæ Familiæ edidit librum *de morbis curandis* Romæ 1658. aliaque. Topp. *Franciſcus* ex Franciſcana reformata familia multis Romanis Pontificibus charus, doctrina, pietate, & prudentia conſpicuus. Obiit Romæ ſenio conſectus anno 1597. ut ex Chron. par. pr. lib. X. *Ioannes Franciſcus Gualterius* ſcripſit quædam. MS. Gualter. *Ioannes Leonardus Burghesius* Muſicæ peritiſſimus, ſcripſit quædam: ex eod. *Joannes Romæus* inſtituti Capuccinorum ſanctæ vitæ vir, ſpiritu prophetiæ afflatus. Obiit Calatri ann. 1473. magna ſanctitatis fama. Chron. *Julius Mantineus* Congregationis Cæleſtinorum Abbas Generalis emeritus. Obiit ann. 1680. MS. Mart. *Marcellus Stillitanus* Romanæ

Curæ Præful integerrimus *ms. Gualt.*

Paulus Gualterius a Molochio Archipresbyter & Parochus summæ eruditionis vir, optime de Calabria meritis, edidit librum, *Il glorioso trionfo, e leggendario de' Santi Martiri di Calabria* Neap. 1630. in 4. Topp. Multa scripsit ad Calabriae historiam pertinentia, ejus MSS. apud heredes asservantur, utinam edenda, quæ nos sæpius in hoc opere laudare contigit. Obiit IV. Kal. Decembris 1655. septuagenario major, diversus, ut puto, ab alio *Jo: Paulo Gualterio* Altimontano de quo supra lib. II. Cap. III. num 2. *Vincentius Manerius* Carthusianus, eruditione & pietate clarus, edidit librum *de Passione Christi* heroico carmine concinnatum, Neap. 1540. & *de Ascensione* carmine Sapphico, aliaque apud Tutin. & Topp.

7. *Rigiconum*. Ex his septem jam interiere, nempe *Cortiladum*, (ex cujus reliquiis constructum est *Castrum novum* vulgo *Casalnuovo* anno 1616. quod modo satis habitatorum habet, *Cbrestoum*, *Leonum*, *Bracadum*, *Pitura*, *Carbonarium*, & *Castrum novum*. Civitas cum aliquot pagis ad Opedensem; aliorum pars ad

Rhegiensem, pars vero ad Miletensem Diocesim pertinent.

8. *Martinum*. Vulgo *S. Martino della Piana*. Pagus vetustissimus. Hic erat *Vallis Salinorum*, vulgo *Piana di S. Martino*, ubi Carolus, Salerni Princeps aciem instruxit. *Summont-* Hic identidem inter Honorium IV. Pontificem & Carolum I. Andegavensem 3. Kal. Aprilis 1283. de Regno conventum est. Capit. regn. fol. 332. Hinc fuerunt *Franciscus*, & *Angelus* instituti Capuccinorum sanctitate vitæ & miraculis clari. Obiit ille ann. 1574. hic vero Milet 1572. Chron. p. 2. t. 1. In Diocesi Miletensi.

9. *Radicina*. Ex hoc loco fuit etiam *Bonaventura* instituti Capuccinorum laicus vitæ puritate & miraculis conspicuus: obiit octogenarius V. Kal. Martias 1575. celesti visione recreatus. Chron. p. 2. t. 1. *Joannes Franciscus Gemellius Carera* M. C. V. Judex emeritus. Hic literis & militia clarus totum peragravit orbem, ac suæ peregrinationis librum edidit *Giro del Mondo* novem tomis dittributum Neapoli 1700. Vivit modo *Dominicus Sfarapetra* Presbyter eruditione clarissimus, amicus noster.

CAPUT XVIII.

De Opedo & Seminaria Civitatibus, Parma & Balnearia, aliisque Oppidis & Pagis, ac de Scylla & Charybdi.

SUPRA est (1) OPEDUM civitas, sedes Episcopalis, in radicibus Apenini edito salubrique loco sita, opem incolis dans, inter duos amnes *Trecotium* & *Madam*, torentinis & anguillis fecundum, quæ est undique vallibus cincta. Hic nobilis nundinæ quoto quoque anno celebrantur Ager hic cuncta incolis suggerit necessaria, nam frumenti & aliorum frugum ferax est, & pascendis gregibus aptus & irriguus, ubi egregia equorum armenta activo tempore pabulantur.

tur. Fiunt olea & vina, & ferica nobilia. Sunt in hoc agro pagi (2) *Varapodum* oppido par cum emporio, quasi gravis stabilitique pes, *Cbrotonum* quod laudem sonat, *Trefilicum*, *Mefinadum*, & *Sargonadum*. Hic olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ, & carnosæ conditæ in cupis optimæ sunt esu. Nec longe est (3) *Cbristina* castellum humili loco situm in radicibus Apennini, quod ejusdem nominis fluvius præterfluit. In hoc agro silvæ glandiferæ sunt ad porcos alendos opportunæ, nec non silvæ ad domorum tigna, ac supellectilia, & ad navigiorum fabricam aptæ: fiunt venationes, quales Calatri, fit & oleum nobile, olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ & carnosæ conditæ in doliolis optimæ sunt esu. Sunt in hoc agro pagi (4) *Pedaulum* quasi pinguipes, vel puerorum aula, cum linis optimis, quæ Alexandrinis minimum invident: *Sidum* cum emporio annuo, quod assulam, scandulamque significat, itidem cum linis optimis, qualia Pedauli fiunt, (5) *Georgia*, quod agricolationem sonat, *Cocypædonum*, quod puerorum ploratum notat, *Lobricum*, & *Sitizanium*, a *Sitizo nutritio* dictum, ubi marmor nascitur. Hi pagi Græci sunt: & rem divinam Græca lingua ac more faciunt; in quotidiano vero sermone Latina & Græca lingua utuntur. Exin ad meridiem proficiscenti (6) *Synopolis* oppidum se se offert in Apennini radicibus edito, sed pensili loco, quod *Vadus* fluvius torentinis & anguillis uber adlabitur. Ex (7) hoc oppido fuit beatus *Paulus* Minorita, cujus corpus *Nicoteræ* quiescit. In hoc agro castaneta sunt, & pagi *Euphemia*, (8) *Præcopum*, *Synopolis* Græcus pagus cum mercatu annuo, (9) *Aquarium*; ubi nascitur vinum nobile, fit optimi olei ubertas; hinc etiam olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ & carnosæ sunt, quæ conditæ in cadis optimæ sunt esu. Non longe a Synopoli *Cosiletum* tenue castellum est. Inde (10) *Melichlochis* oppidum, ubi olei optimi copia ingens fit, & olivæ quales Synopoli. Hic emporium in annos singulos celebratur. Est & beati *Elie* Abbatis divi Basilii monachi templum, cujus corpus Calatri esse existimatur. Dehinc (11) SEMINARIA civitas offertur *Tauriani* reliquæ a freto m. p. tribus semota declivi loco orientem solem spectante. Nam post Tauriani vastationem populus ea clade superstes cum suo Pontifice huc se contulit, perstititque hic Episcopalis sedes annis plurimis. Sed Rogerius Guiscardus & hanc, & Hipponiatem sedem Miletum transtulit, quod tum & Hipponiates, & Taurianensis, qui huc concefferat, populus exiguus esset. Nunc autem & Hipponium, & Seminaria clara oppida sunt, ac satis populosa. Quare utrique Episcopalis sedes restituenda esset, remanente Mileti sua. Nam nunc Miletensis diocesis ingens est, ut in tres dioceses commode distribui possit. Fit hic ferici & olei probatissimi copia, olivæ crassæ, & carnosæ sunt, quales *Melichlochis*. Fiunt telæ nobiles, nascitur vinum non vulgare, & gypsum speculari, fiunt aucupia phasianorum, externarum, & aliarum alitum. Haud procul est beati *Philareti* ædes divi Basilii monachorum cœnobium, ubi ipsius Philareti brachium, & beati *Elie* ejus magistri caput asservantur. Fuit beatus hic Philaretus divi Basilii monachus hujus regionis accola, ejus magister fuit, ut dixi, beatus *Elias*. Festum beati Philareti octavo idus Aprilis cele-

celebratur. Subtus oppidum *Metaurus* amnis excurrit. In hoc agro pagus est (a) *Anna*. *Decalstidium* Antonino Pio in Itinerario cum olei optimi copia, & olivis crassiss & carnis, quales *Seminariæ*. In hoc agro usque *Cænidem* crocus silvestris affatim provenit. Inde est (12) *Parma* oppidum supra mare cum oleo nobili, distat a *Geolia* m. p. sex. Non longe est beati *Phantini* delubrum, olim beato *Mercurio* dicatum divi *Basilii* monachorum monasterium, ad quod beatus *Nilus* monachalem habitum suscepturus accessit, ubi tunc plerique sancti viri erant, ac præter ceteros, erat beatus *Phantinus*, beatus *Zacharias*, beatus *Lucas*, & beatus *Philaretus*: Supra oppidum mons est sublimis mari imminens, hic specus est, in quo beatus *Elias* Abbas solitariam vitam interim degere solebat, quam interdum etiam beatus *Nilus* incolebat. *Parmæ* retia thynnaria sunt, est enim mare hoc piscosum, ubi thynni & xiphiae, & murenæ, & auratæ, & congii, alique nobiles pisces capiuntur. Capitur *Coralium*. Post *Parmam* (13) *Balnearia* oppidum offertur, cum statione, mare alluitur, edito loco sita inter duos amnes *Catianum* & *Stalassam*, abest a *Parma* m. p. septem. In phano divæ *Mariæ* pleræque sanctorum reliquiæ asservantur, inter quas effructulum crucis dominicæ, & tabulæ, in qua Dominus cœnavit, & vestis beatæ *Mariæ* Virg. Post *Balneariam* ad tertium lapidem *Crateis* fluvius in mare cadit, cuius meminit *Plinius*, qui ait, (*crateis amnis* (b) *mater, ut dixere, Scyllæ*). Id quoque scribit *Solinus*, itemque *Ovidius* *Meth.* libro tertio decimo, meminit & *Virgilius* in *Cyrim*, & *Homerus* *Odif.* libro duodecimo. "Fingunt enim Poetæ *Glaucum* deum marinum *Scyllam* *Phorei*, & *Crateidis* nymphæ filiam adamasse". Dehinc (14) *Scyllæum* oppidum occurrit, mari incumbit, supra *Scyllæum* promontorium, sublime saxum, distat a *Balnearia* m. p. septem, arx est hic loci natura & inde manu satis munita. De quo *Strabo* libro sexto ait: "Scyllæum excipit saxum sublime, quod humilem a tergo tellurem abluentibus undis habeat, in *Chersonesi* faciem, quam *Rheginorum* tyrannus *Anaxilaus* ædificato munivit muro, ut *Tuscis* navale strueretur, & prædonibus navigandi per euripum facultatem interciperet,." *Craffus*, ut ait in eo *Plutarchus*, *Spartacum* in hac *Rheginorum* *chersoneso* exercitum statuentem, loci naturam diligenter contemplatus, fossa & muro interclusit. *Isthmum* enim muro clausit, & *Spartacum* a continenti disjunctum. Et licet opus magnum esset & perdifficile, brevi tamen temporis spatio ex transverso *isthmi* utrinque ad mare pertingentem trium millium pass. cum dimidio fossam quindecim pedum latitudinis atque altitudinis totidem duxit, superque eam murum constituit robore atque altitudine mirandum. Hæc primo *Spartacus* contemnere, ac nullius omnino momenti ducere simulabat. Inde vero deficientibus comitatibus, cum jam nihil in *chersoneso* superesset, quod ad victum suppeditaret, noctem observans nebulis obscuram & vehementer ventorum flatibus turbulentam, non magnam fossæ partem abscissis arborum ramis, ac superinjecto aggere complevit, & sic *Craffum* frustratus evasit. *Scyllæi*, ait *Solinus*, (c) *Ulysses* *Minervæ* templum extruxit. Hic *Dionysius* *Apher* *Scyllæum* *Minervæ* promontorium nuncupat. Dictum est autem *Scyllæum* a (15) *Scylla* monstro,

ut

ut poetæ fingunt. In superiori enim parte promontorium id humanam effigiem, in inferiori vero plures refectos scopulos sub radicibus cavernosos habet, intra quos dum æstuosum mare ingreditur, ab iis refractum tumultuando canum latratum, & luporum ululatum sonat ac repræsentat. (16) Hinc poetæ fabulantur monstrum esse virgineam faciem pubetenus, reliquam vero corporis partem piscium vel canum, atque luporum habens. Hinc igitur fabulæ *Scyllam* & (17) *Charybdim* peperere, hinc latratus auditus, hinc monstri credita simulacra, dum navigantes magnis vorticibus pelagi disidentis exterriti latrare putant undas, quas forbentis æstus vorago collidit. Hanc cecinere Homerus *Odyf* libro duodecimo, & Virgilius *Æneid.* libro tertio, & Ovid. *Meth.* lib. tertiodécimo & sequenti. Hic *Vlysses*, ait *Dydís* *Cretensis*, inter *Scyllam* & *Charybdim* mare vorticosum sævissimum & illatas sorbere solitum naves fabulam sic est interpretatus: „*Scyllam* ferunt virginem „pulcherrimam, quam *Glaucus Antedonis* filius amavit, quem *Circes* *Solis* filia diligebat, irataque *Scyllæ*, fontem in quo lavari solita erat, venenis infecit. Vbi illa descendens ab inguine lupis canibusque marinis inserta est, „*Scylla* enim *Græce* quasi *Scyllon dicta* est, quod nos Latine confusionem dicimus. Et quid confusio nisi libido est? Quam libidinem amat *Glaucus*. *Glaucus* enim *Græce* luscitosus dicitur, unde & *glaucomata* dicimus cæcitatem. Ergo omnis, qui luxuriam amat cæcus est; nam & *Antedonis* filius dictus est, *Antedon* enim *Græce* quasi *Antidon*, quod nos Latine contraria videns dicimus. Ergo lippitudo ex contraria visione nascitur. *Scylla* enim in modum ponitur meretricis, quia omnis libidinosa canibus lupisque inguina sua necesse est misceat. Iuste ergo lupis & canibus mista, quia nescit sua alienigenis devorationibus saturare secreta. Sed hanc *odisse* *Circe* dicitur: *Circes* manus dijudicatio & operatio nuncupatur, Laborem enim manuum & operationem libidinosa mulier non diligit, sicut *Terentius* ait; *A labore proclivem ad libidinem, accepit conditionem, de hinc questum occipit.* Nam *Ulysses* innocuus transit qui libidinem sapientia contemnit. In *Scyllæo* agro nobile vinum nascitur, (*d*) *melvasum* dictum, quale nascitur *Cretæ*. In hoc mari, ut dixi, piscium, & præsertim galeatarum, idest *Xiphiarum* magna piscatio fit. De quorum captura ita *Strabo* libro primo scribit: „De geleatarum piscatione, quæ circa *Scyllæum* tractum instituitur, manentibus in statione frequentibus remorum duorum scaphis, speculator quidam communis superne instat, duos singulæ scaphæ tenent, alter navigat, „alter hastam habens sedet in prora. Cum primum vero speculator supereminentiam galeatæ signo indicat, belluæ vero supra mare pars tertia eminent fertur, scapha propius appellitur, deinde jacto manu „telo vulnus incutitur. Tum evulsa sine cuspidē de corpore hasta, „quod telum sane est hamatum ut educi facile queat, apteque infixo „ei funiculo, appensum fauciata acclinant belluæ, donec agitata suffugiensque lassatur. Tunc in terram deducunt, aut intra scapham accipiunt. Quod si in mare telum exciderit, haud sane perit. Est „nanque vel e quercu, vel ex abiete compactum, adeo quod quæ „na gravitate demersum, deinde in sublime relatum facile possit „ap-

„ apprehendi . Contigit autem interdum & remigem in scapha
 „ per magnum geleatarum gladium vulnerari . Et cum instar apri belluæ
 „ vigeat impetus, asperrime fit ipsa venatio,, . Thynni enim cum gre-
 gatim præter Italiam acti elabuntur , & in Siciliam attingere prohi-
 bentur in majores incurrunt belluas , ut puta delphinos , canes ,
 aliasque balenis similes , equorum venatione canes & galeotas pin-
 guescere , quos xiphias idest gladios appellari ferunt . Vnde Ho-
 merus Odyf. xii.

Illic circa Scyllam & ejus scopulum piscosum

Delphinorum canumque indagatrix, & siqua apud Græcos est balena ?

De bonitate gladii piscis hujus & Byzantini maris Archestratus apud
 Athenæum lib. septimo ait :

Accipito gladii accedens byzantia frustra

Vertebamque ipsam postremam : est optima nanque

In Siculo ponto circa ostia summa Pelori .

Canem vero marinum Nicander , Athenæo lib. eodem referente, La-
 miam & Scyllam vocari inquit. Laudatur & Latus piscis in hoc mari.
 Athenæus lib. eodem ait : *Latum optimum nrsi in Italia* scribit *Arche-*
stratus hunc in modum :

Italia nemorosa Latum sibi præbeat ora ;

Quod Scyllæus habet epulum mirabile portus :

Est , ait Athenæus, hic piscis candidissimus , atque optimus , suavis-
 simusque quacunque ratione fuerit conditus .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES :

1. *Opedum* . A Græco , ut puto ;
 οπιδεύς comes . Dicitur etiam *Oppidum* .
 Civitas incertæ originis , ex reliquiis
 Metauriæ & Tauriani , ut credere
 par est , vel extructa , vel aucta . Anno
 1059 . a Rogerio Comite obsessa , &
 ann. 1577 . pestilentia vexata . MS.
 Gualt. Hinc fuit *Chrysostomus Palum-*
bus Congregationis Cælestinorum do-
 ctissimus , scripsit *Chronicon Mona-*
sterii de Casaluce in Campania MS.
 Gualt. *Barnabas* ex monacho Basilian-
 o Episcopus ann. 1338 . *Nicolaus* ex
 Archidiacono item Episcopus ann.
 1352 . Ughell. *Franciscus Grimaldi*
 Cler. Regul. doctrina clarus . Amat .

2. *Varapodum* . Patria *Matthæi*
 ex Franciscana reformata familia fan-
 ctæ vitæ viri . Chron. MS.

3. *Christina* . Vulgo *S. Cristina* .
 Ex hoc loco fuerunt *Desiderius Medio-*
pica Carmelita Theologus celeberrim-
 us , interfuit Concilio Tridentino ;
 mox Episcopus Bosanus in Sardinia ,
 inde translatus ad Ecclesiam Ugenti-
 nam in Regno Neapolitano , obiit
 1593 . Ughell. & MS. Gualt. tametsi
 nonnulli ridicule Siculum faciant . *Hie-*
ronymus Barlingous Bellotta , & *Lu-*
dovicus ex reformata Franciscana fa-
 milia morum integritate clari . Chron.
 MS. ad ann. 1680 . *Hieronymus Medio-*
pica ter apud Regem Hispaniarum Ora-
 tor . MS. Gualt. In Diœcesi Opedensi .

4. *Pedaulum* . Hinc fuit *Cartha-*
rina Rechichia eximie pulcritudinis
 & castitatis exemplar , quæ a perditis-
 simis hominibus in discrimen adducta
 vel

vel vitæ vel pudicitia, Lucretia Romana major, mori maluit quam fœdari. Gualt. in Martyrol. 3. 1. Januar. Johannes Germanus Presbyter eruditione conspicuus, edidit librum *Super Vaticiniis S. Malachia*, Neap. 1674. MS. Mart. In ead. Diœcesi.

5. *Georgia*. Vulgo *S. Giorgia*. Olim Γεωργία, quod Latine *Sacrofantam* sonat. Cœpit autem appellari *Georgia* anno 1628; ut ait Paulus Gualterius auctor synchronus, Sancta in Patronam adscita. Hinc fuit *Hieronymus* instituti Capuccinorum Sacerdos, qui anno 1561. dum pestilentia per agrum Rhegiensem grassaretur, ægros verbo Dei, atque Ecclesiæ Sacramentis muniens, victima charitatis occubuit, Sanctitate & miraculis clarus. Chron. Est in Diœcesi Opendensi.

6. *Synopolis*. Seu verius *Sinopolis* a Sinone Northmanno, ut Gualterio placet, extructa, vel restaurata Σινόπολις namque *Sinonis civitatem* sonat. Extat fons nobilis aquarum nitrosarum. Hic B. Mariæ Virginis icon miraculis celeberrima religiosissime colitur. In Diœcesi Miletensi.

7. *Ex hoc oppido*. Fuere quoque *Franciscus* instituti Capuccinorum laicus sanctæ vitæ vir. Obiit ann. 1606. cælesti visione recreatus. Chron. *Octavius Camerarius* Medicus celebris, scripsit quædam P. Cajet. to. 1. de Sanct. Sic. *Nicolaus Carbone* Jurisconsultus edidit librum *Practica practicarum* 8° c. Venet 1590. *Scipio de Gregoriis*, & *Camillus Carnevalius* eruditissimi Maraf. & Amat.

8. *Præcopum*. Vulgo *S. Procopio*. Patria *Hyacinthi Garcaa* Grammatici celeberrimi, qui nostris temporibus librum edidit pro addiscenda lingua

Latina utilissimum, *Ingeniosa Apis* Neap. 1710. sæpius recufum & Commentarios in Hymnos sacros. In ead. Diœcesi.

9. *Aquarium*. Ab aquis nomine ducto. Stemma enim hujus loci flumen est, quod illac præterfluit. Hinc vel ex alio *Aquario* Arenarum fuit *Heronymus* instituti Capuccinorum verbi Dei præco celeberrimus, qui Consentinae Provinciæ diu Sanctitate vitæ & miraculis præfultit. Chron. p. 2. to. 2. ad ann. 1595. In Diœc. Miletensi.

10. *Melichlochia*. Vulgo *Meliccocà*. Ex hoc loco fuit *S. Lucas* instituti Basiliani Episcopus Isulanus, sanctitate & miraculis clarus, ut colligitur ex vetustissimo codice MS. Græce exarato, quod asservatur Messanæ in Monasterio Ss. Salvatoris. Coniungere autem par est, Sanctum Episcopum acceptissimum fuisse Rogerio Comiti, qui Episcopatum Isulanum impense auxit. Vide Ughell. *Bernardus Spina* Jurisconsultus & Prætor Civitatis Januæ. MS. Gualt. *Michaelangelus Falvetta* Presbyter musicæ peritissimus in Cathedrali Ecclesia Messanenfi Musicorum præfectus circa ann. 1695. MS. Mart. *Petrus Gammacurta* ex Principibus Ardurii Congreg. B. Petri de Pisa, Campanellæ discipulus, memoriæ arte & doctrina clarus. Nonnulli tamen Ardurium repetunt. Obiit Romæ in Conventu S. Honuphrii ann. 1689. septuagenarius Topp. Hoc oppidum sub ditione est equitum Hierosolymitanorum.

11. *Seminaria*. Civitas nobilis, quasi Seminarium non tam rerum ad vitæ commodum, quam illustrium virorum ad gloriam. Cum enim major pars Tauriani tunc temporis floren-

titiani, atque a Saracenis destructi huc confluxisset, non tam divitias quam virtutes adduxit. Evenit autem anno, ut ex Protospata colligitur 986. in quo tota fere Calabria depopulata est.

Fuerunt ex hoc loco *Philippus Spinellius* ex Comitibus Seminarie Archiepiscopus Colossensis, mox Episcopus Polycastrensis & Camera Apostolicæ Clericus, inde Nuntius Apostolicus ad Rodolphum Imperatorem, & Vicelegatus Romandiolæ, tandem post tot exantlatos labores S. R. E. Cardinalis tit. S. Bartholomæi ad Insulam Tiberinam creatus a Clemente VIII. postridie Nonas Septembrias 1603. & anno 1605. Episcopus Averfanus. Obiit ann. 1616. quinquagenario major. Ciaccon. & Oldoin. to. 4. tametli Gualterius in suo Ms. Christianam repetat. *Jacobellus* Minorita Episcopus Bovenfis ann. 1441. Obiit Romæ 1443. Ughell.

Barlaam ex monacho Basiliano Episcopus Hieracensis ann. 1342. de quo Barrius in suppl. infra lib. III. Cap. V. Hic Imperatori Constantinopolitano Andronico Palæologo juniore acceptissimus Græcos omnes schismaticos qui eum oderant semel atque iterum profligavit, præcipue ann. 1341. in Synodo Constantinopolitana coram Imperatore & Joanne Patriarcha. Sacra præphanaque eruditione nulli secutus, Leontium Thessalonicensem, Bucatium, Paulum Perusinum, Petrarcham, aliosque docuit. Scripsit contra Græcos Epistolas quinque, de Primatu Papæ, Ethicam Stoicorum, aliaque apud historicos ingenii sui acerrimi præclarissima monumenta. Extant & Ms. varia Viennæ in bibliotheca Cæsarea. Vide Nicephorum Gregor. lib. 2. Ughell. in dicta Dice-

cesi n. 12. Philipp. Cypr. Bucat. in genealog. lib. 15. Philipp. Bergom. Voss. Leon. Allat. Topp. aliosque. Fuit & alius *Barlaam* Episcopus Hieracensis natione Constantinopolitanus; quem aliqui Calabrum dicunt, & ex duobus unum faciunt.

Angelus Jerace Minorita sanctæ vitæ vir, Cœnobii Bethlehemitici Guardianus emeritus, anno 1610. Terræ Sanctæ Vicarius, ann. 1614. a Summo Pontifice paulo V. in Ægyptum legatus, & S. Sepulcri Guardianus, a barbaris cæsus occubuit. Ms. Gualt. ubi laudat hystoriam Seraph. Gonzag. *Dominicus Anania* ex Dominicana familia sanctæ vitæ vir, obiit Soriani in terræ motu ann. 1659. cum aliis, de quibus alibi. Ms. Mart. *Dominicus Cianciarufus* ex Dominicana itidem familia edidit opusculum *L' Umiltà non finit* Messanæ recusum ann. 1690. Ms. Mart. *Vincentius Martellucci* ejusdem familiæ, sanctæ vitæ vir. Amat.

Franciscus Silvestrius, dux militum in Messanenſi bello ann. 1674. ut ex sæpius laudato Ms. Dominici Martyre auctoris synchroni *Franciscus Supravvia* Philosophus & Medicus peritissimus scripsit *de Natura rerum* adversus Peripateticos. Maraf lib. 1. Cap. 30. *Franciscus Martellius* Comes Palatinus Ms. Mart. *Franciscus Tornesius*, Musicus & Poeta celebris, Civitatis Messanæ Secretarius Ms. Mart. *Petrus* instituti Capuccinorum Sacerdos Sanctitate & miraculis clarus. Obiit ann. 1576. octogenarius, prænuntiato mortis die. Gualt. *Joannes* ejusdem instituti laicus vitæ sanctitate & poenitentia conspicuus. Obiit centenario major magna Sanctitatis fama: corpus mirabili odore ac sudore per-

perfusum triduo insepultum jacuit, ut confluentibus fieret satis. Chron. ann. 1593.

Julius de Alexandris Dux militum Ms. Mart. *Joseph* ex Franciscana reformata familia vitæ integerrimus Chron. Ms. *Jacobellus Francus* Comes Palatinus, ut ex inscriptione. quæ extat in Ecclesia PP. Conventualium.

Salvatoris JESU CHRISTI TRANSFIGURATIONI DICAVIT. ET SIBI ET SPIRITUS FUNDAMENTIS OPE DIVINA EREXIT JACOBELLUS FRANCUS, ANTONII FILIUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA MILES ET COMES PALEATINVS ET CANONICVS MILETENSIS 1555.

Scipio Chiricus Dux militum Ms. Mart. *Thomas Speranza* Caroli V. Imperatoris familiaris ut ex Diplomate ann. 1549. MS. Gualt. *Joannes Baptista Modius*, Medicus celebris, unus ex primis filijs *Philippi Nerii*, de quo infratametsi alii Seberinatem faciant, Calabrum tamen nullus inficiatur. Vide infra lib. IV. Cap. IV. n. 1. In Dicecesi Miletensi.

12. *Parma*. Nunc vulgo *Palme*. Pagus olim ex reliquijs Tauriani inhabitari cœptus; nunc oppidum nobile est satis habitatoribus plenum. Ex hoc loco fuit *Antonius Minorita*, celebris concionator, ubi & cœnobium ædificavit. Gonzag. hist. Seraph. & MS. Gualt. In Dicecesi Miletensi.

13. *Balnearia*. Nonsemel civitas appellata. Vulgo *Bagnara*, a balneis ducto vocabulo. Hæc sive Civitas, sive oppidum a Northmannis extructa sub Rogerio Comite, & ab iisdem inhabitari cœpta est an. 1085. Ubi primo Ecclesiam cum Monasterio sub titulo S. Mariæ & SS. Duodecim Apostolorum ædificarunt, quæ ad Canonicos Regulares S. Augustini aliquan-

do descendit, tum ad Ordinem Florentem, inde nempe ann. 1470. ad Canonicos Lateranenses, & sub Sixto IV. ann. 1471. ad Capitulum Lateranense, quod Civitatem sive oppidum vendidit *Jacobo Ruffo* ann. 1579. ut ex instrumento & actis Capitularibus. Hæc Civitas sive oppidum multis privilegijs gaudet, ut ex Diplomatum Caroli III. ann. 1381. Joannæ II. 1432. Alphonsi 1443. & Regis Ferdinandi de Aragonia 1503. in eodem Archivo asservatis. Jurisdictio spiritualis pertinet ad Priorem Conventus S. Dominici, qui ibidem præsidet, ut ex Indulto Sixti V. Novas Majas 1588.

Hic natus est, ut ait Dominicus Martyre in suo MS. *Thomas Ruffus* ex Ducibus Balneareæ inter nobilissimas Italiæ familias cum Majoribus suis coruscans, S. R. Ecclesiæ Cardinalis, atque Archiepiscopus Ferrariensis, de S. Sede Apostolica optime meritis, ejusque nepotes *Antonius* Cameræ Apostolicæ Clericus, & *Joseph* omnigena eruditione clarissimus, Episcopus Liciensis.

Clemens Blasius Dominicanæ familiæ doctrina & morum integritate clarus. Obiit Romæ ann. 1656. Topp. *Franciscus* ex reformata Franciscana familia sanctæ vitæ vir. Chron. MS. *Marcus de Philippis*, Poeta, in *Tragedia S. Catharinæ* aliisque pœmatibus celebris. Maraf. *Antonius* instituti Capuccinorum vitæ sanctitate conspicuus. Amat.

14. *Scylleum*. Vulgo *lo Sciglio*. Nonnulli scriptores ob Calabræ geographiæ imperitiā *Scylleum* cum *Scylaceo* aliquando confundunt, cum alterum ab altero satis discriminetur.

15. *Scylla*. Si Græcis credatur ἀπὸ τοῦ σκύλ-

σκόλλαν a vexando dicta est. Sed Græci, ut alibi diximus, omnia antiquitatis monumenta susque deque habentes corruperunt. *Scylla* siquidem non a Græca sed a Punica voce סקל *Scol* idest *exitium* deducitur. Vide Bochart. in Chanaan lib. 1. Cap. 28. Heraclitus, quem Leo Allatius in Latinum sermonem transtulit hæc de *Scylla* ait: *Eam narrant præternavigantes exedere. Sed fuit scortum non inelegans insulare, habebatque penes se voraces ac impudentis oris parasitos, cum quibus peregrinos devorabat, inter quos et Ulyssis comites exhaussit: Ulyssi vero veluti casto non nocuit.*

16. Hinc poeta fabulantur. Virgilius in Cyrim hæc de *Scylla* cecinit, tametsi de opusculo hoc nonnulli dubitent an Virgilii sit.

*Quæ Colophonico Scyllæ dicuntur Homero
Ipse Cratem matrem, sed sive hanc. sive Erichthei,
Sive illam monstro genuit grandæva biformi,
Sive esneura parens, atque hoc in carmine toto,
Inguinis id vitium Veneris descripta libido.*

Et Propertius lib. 4. eleg. 4.

*Quid mirum si patrios Scyllam sœvisse capillos
Candidaque in sævos inguina versa canes?*

17. *Charybdim*. Multi putant *Charybdim* scopulum esse sicut & *Scyllam*, sed hallucinantur, cum sit vortex ex adverso *Scyllæ*. Græci ut moris est ἀπὸ τοῦ χαλῶν, vel ἀδωσαν ab *hian-do* & חֲבַדִּים impetuose derivant; sed rectius ab Hebraica voce composita חור-ובדן Chor-Obdan idest *foramen perditionis* deducendum putamus. Vide Bochart. in Chan. lib. 1. Cap. 28. Unde proverbium invaluit, *Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim*: & de iis dicitur qui dum quærant periculum minus evitare, in majus incidunt.

Fuerunt ex *Scyllæo* viri in omni virtutum genere, sanctitate præcipue, celebres. Sancti Martyres *Speratus*,

Martialis, *Aquilinus*, *Citinus*, *Be-turinus*, *Felix*, *Laetantius*, *Januarius*, *Generosa*, *Thessia*, *Donata*, & *Secunda*: omnes hi Carthaginem ducti sub Saturnino Præfecto sanguinem pro Christo fuderunt & Martyres *Scyllitani* appellati sunt. Vide *Martyrolog. Nautkeri*, *Baron. aliosque*, tametsi nonnulli ad novam Carthaginem vulgo *Carthagera* in Hispania referant. Id sane tunc temporis erat Calabros inter Africanosque commercium, ut S. Gregorius Papa lib. 2. ep. 26. Episcopo Scylacensi Africanorum ordinationem interdixit. Fuerunt & Sancti Martyres *Cucuphates*, & *Felix* fratres in Hispania pro Christiana fide passi. *Martyrolog. Nautkeri*.

Fuit & *Ambrosius Carpanianus* Philosophus & Medicus celeberrimus. Maraf. *Benagiamus Romanus* Presbyter vitæ integer, S. Petri Apitolorum Principis solertissimus imitator vel in captura piscium, quos spatos vocant; erat enim piscator ingeniosissimus. Maraf. *Franciscus Palmerius* ex Dominicana familia opusculum edidit *La Pastorella Domenicana Messanæ* 1670. Topp. *Joannes Baptista Alemagna* Medicus celeberrimus edidit librum de Febribus Neap. 1530. Topp. *Joseph Lottellus* ex Dominicana familia *Vitam B. Rosæ a S. Maria* a P. Gonzalez Latine scriptam in Italum sermonem transtulit, & evulgavit Montileoni 1668. in 8. Topp. *Nicolaus Rodius* Philosophus & Medicus clarissimus edidit quasdam dissertationes criticas contra Ferdinandum Castanum pro Altimario magistro suo, & Jo: Andrea Nola Crotoniensi, Venetiis 1568. in 4. Pasch. Gall. in bibl. medic. Topp. & Ms. Gualt. Notandum autem hic non abs re erit Joannem

nem Ravisium in sua Officina huic loco adscripsisse *Apollodorum Medicum* Græcum, qui scripsit *de Venenis*, sed

Plinius, quem laudat, nihil de hoc; immo Athenæus dipnos. Atheniensem facit, In Dioeceli Rhegiensi.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Anna*, Nunc *Sant' Anna*, *Decastalium* Antonino. Sic omnes.

(b) *Mater*, ut dixere, *Scylla*. Crataeis amnis, nunc *piscium amnis* ab accolis appellatur. *Mater Scyllæ*, ut Homerus XII. Odyss. Virg. in Cyri & Ovid. XIII. Metam. Itaque legendum in Plinio & Solino, *Mater* ut dixere *Scille* non autem *Pater*, ut pessime emendarunt scioli quidam Grammaticuli. Vide Scalig. in Cyri.

(c) *Ulysses Minervæ*. Falsum est

Ulysses in Brutiis templum extruxisse, legendumque apud Solinum in *Picentinis* ut alibi satius declaravimus. Nec verum est Dionysium Aphrum Scyllæum Promontorium, Minervæ Promontorium appellasse. Vide omnino Dionys.

(d) *Malvasium dictum*. Vinum quod nunc dicitur *Malvagia*, non *Malvasium*, sed vinum *Creticum*, & *Ancisium*. Franc. Petrar. *Il Vin di Creti*.

CAPUT XIX.

De Malleis & Euripo, ubi de æstu maris mirabili.

Supra Scyllæum (1) *Malleæ* oppidum erat, quod interiit, cuius meminit Antoninus Pius in itineralio. Extat templum semirutum. Aberat a Nicotera m. p. vigintiquatuor ni textus depravatus est. Post Scyllæum (2) (a) *Cænus* promontorium occurrit Geolienfem sinum efficiens, & Euripi initium. Abest a Scyllæo m. p. tribus, a Lao ait Strabo, m. p. clxx. Euripi tractus usque ad Herculeum promontorium milliaria sunt lx. De Euripo ita Strabo inquit: „ Cænus „ promontorium ultimas conficit oras, & angustias freti ad pro- „ minens Siciliæ promontorium Pelori, quod in æstivos vergit ortus, „ sicut Cænus in occasum, cum mutuam inter se faciant inflexio- „ nem. A Cænide in (b) Possidonium recessum & Reginam colu- „ mellam ad Euripum angustus provenit meatus ad stadia sex, ubi mi- „ nimus trajectus paulo major est. Ab ipsa vero Columella ad Rhe- „ gium m. p. xii. cum dimidio, cum prodeuntibus in exterius & orien- „ tale pelagus, quod Siculum dicitur, latior extenditur Euripus. „ Minimus autem Euripi trajectus in Cænide est „. Cænus autem, ait Plinius, abest a Peloro Siciliæ promontorio milliario cum dimidio, id etiam astruit Diodorus Siculus. Thucydides vero, & Polybius dicunt Siciliam a continenti abesse m. p. duobus cum dimidio id etiam asserit Parrhasius qui locum hunc se metatum fuisse ait. De Euripi autem natura Strabo libro primo ita scribit: „ Quolibet die „ & nocte Euripi fretum bis fluxum alternat, quod ex altiore su-

„ per-

„ perficie Tyrrheni maris inundatio descendit . Nam fluxus ipse eo-
 „ dem tempore incipit , & quiescit , quo ipsæ inundationes . In-
 „ cipit enim (3) circa exorientem lunam & occidentem , definit
 „ autem cum utique cœli medio & super terram adiungitur , & de-
 „ crescentiæ contrarium exeuntem vocari , utrisque per cælum me-
 „ diis sitibus lunæ incipientem , sicut ipse , ex crescentiæ . Inundan-
 „ tiæ vero conjunctionibus ad ortum & occasum desinentem , . Ho-
 „ merus vero & Virgilius ter die id fieri scribunt . Ait enim ille Odyf. xii.

*Terque die revomit , ter sorbet deinde reflexus:
 Terrificum est , ibi nec fueris sorbente Charybdi ,
 Te neque ab hac pesti servaverit Enosigeus .*

Hic vero tertio Æneid ait:

*Dextrum Scylla latus , levum implicata Charybdis
 Obsidet , atque ima barathri ter gurgite vastos
 Sorbet in abruptum fluctus , rursusque sub auras
 Erigit alternos , & sidera verberat unda .*

Idipsum scribit Ovid. in Medea. Aristoteles autem libro primo de mirabilibus stupendum quiddam de hoc Euripo scribit , ait enim : „ De
 „ Siculo freto cum alii complures scribunt , tum hic stupendam rem
 „ evenire inquit Polycretus rerum Sicularum scriptor . Tyrrheni enim
 „ maris æstum strepitu ingenti utrinque cum Sicilia , tum Italiae
 „ oram , quam Rhegium vocant , ferire , delatumque ex mari vasto
 „ angustias postremo concludi , atque ibi sublimem tolli sonito ma-
 „ gno , spatioque altissimo , ut procul distantibus conspicua sit hæc
 „ aquarum ebullitio , ut puta alba & spumosa , nec similes maris in-
 „ cremento . Hæc ut credibiliter narrentur , ita contueri oculis nemo
 „ sustinet . Interdum enim diffusi rursus ex collisione mutua æstus
 „ adeo profundum atque horribilem aspectum necessario intuentibus
 „ præbent , ut nonnulli præ timore animi impotentes , velut of-
 „ fusa oculis tenebra concidant . Postquam vero ad alterutram par-
 „ tem fluctus allisi sublatique ad littus supremum , denuo in sub-
 „ jectum mare devolvuntur , tum magno rugitu cum vorticibus &
 „ immensis & crebris ex imo fundo ebullit , inque gyrum elevan-
 „ tur , & omnigenos etiam colores reddit . Interdum enim ater ,
 „ nonnunquam cæruleus , frequenter purpureus apparet . Ceterum
 „ cursum atque immensitatem fluxus refluxusque ne reptilia qui-
 „ dem vel audire vel videre sustinent . Quocirca ad radices montium
 „ juxta confugiunt . Tempestate autem desinente in sublime effe-
 „ runtur , voragines specie relucente varia , turbinibusque ac moti-
 „ bus ventorum aut ingentium serpentium spiris non ab similes „ .
 „ Euripi pisces laudatissimi sunt , tum maxime murenæ & anguillæ .
 „ Quæ , Macrobius , ait , olim accersebantur ad piscinas urbis ab us-
 „ que Euripo , & utræque ex illo loco *plota* a Græcis , a Latinis *fluta* ,
 „ idest navigabiles vocantur , quod in summo supernatantes , sole torre-
 „ factæ curvare se non possunt , & in aqua mergere desinunt ; atque ita fa-
 „ cile capiuntur . De his Martialis ait :

Quæ natat in Siculo grandi murena profundo.

Non valet exustam mergere sole cutem.

Et Archestratus apud Athenæum libro septimo :

Italiam si intra, pelagique angusta Sicani

Murenâ captam videas, quæ fluta vocatur;

Hanc eme, nanque illic epulum admirabile nosces.

Et rursus ibidem de Euripi anguillis inquit :

Anguillas omnes laudo, præstantior illa;

Quæ capitur Rhegi maris e regione profundî :

Hanc aliis cunctis mediam tu ponito, &c.

Capitur etiam circa Rhegium piscis *exormiston*, de quo mox dicemus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Malleæ*. De interitu hujus oppidi nihil hucusque reperi apud scriptores; corrigere autem par est in communi Saracenorum incursione perisse.

2. *Cenis*. A Græco, ut puto, *Καινὸν περὶ μορῆς*; unde *καὶνὸς* mors a freto

periculossimo, quod navigantibus negotium faceffit. Vel a *χαλῖνῳ* bisco, ob eandem rationem. Nunc *Coda di volpe*, aliis *Capo di Pessolo*.

3. *Circa exorientem lunam*. De ex crescentia & decrescentia maris vide Galilæum de Galilæosque.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Cenis*. Nunc, *Il fiume di Fiumara de' Mori*.

(b) *Possidonium*. Id est Rhegium recessum. *Rhegium* enim Ne-

ptunia ab Antiocho dicitur, ut Dionysius Halicarnassæus auctor est, & *Possidonia*, *Neptunus* enim Græce *Possidon*.

C A P U T XX.

De Columella sive Columna Rhegia, Cænide ubi de Hieronymi Fabæ stupendis opificiis, ac de aliis Oppidis Pagisque Rhegium usque.

Post Cænidem promontorium (1) *Columella* est sive *Columna Rhegia*, "Cotona, Cotton portus est manufactus," cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario, quam distare a Malleis oppido ait m. p. xiiii. a Nicotera xxxviii, nil locus sit depravatus. Commeminit de Columna ipsa Cicero in oratione pro P. Sextio. De qua Strabo libro tertio inquit: „Rhegini *Columellam* turrem exilem super freto pro confinio locaverunt, cui e regione turris posita est, quam (2) Pelori nuncupant, . Distat a Rhegio m. p. xii. cum dimidio. Supra *Cænidem* promontorium m. p. tribus, *Cenis* sive, ut Stephanus ait (3) *Cenisium* oppi-

pidum est, licet ipse Siciliae, ut alia Calabriae oppida multa scribat. Abest a Medama, ait Strabo m. p. xxxi. edito ceque pensili loco situm meridiem spectans, quod ejusdem nominis fluvius adlabitur Quem, quia utrinque frequentes mororum arbores silvarum instar sunt, flumen *morum* pro *mororum* vocant. Hic sarica laudatissima sunt, & horum copia ingens. Extant & horti nemorosi limonum & malorum aureorum. Novi ego *Hjeronymum Fabam* presbyterum huius oppidi civem integerrimae vitae virum, Latinarum literarum minime expertem: Qui innumerato habet ingenium; nam & carpentariam & futoriam artes, quandiu libuit, exercuit, picturam quoque & sculpturam optime scit. fructus facit ex buxo cujusvis generis artificio mirabili, ut facile crederes veros esse, ac recenter decerptos ex arbore. Quare plerique decepti sunt. (4) Rhedam fecit ex ligno magnitudine ossis cerasi (incredibilem video fortasse quibusdam rem scribere, at vera refero) in qua statiuunculae, hoc est viri ac mulieres sedentes, & boves, qui rhedam trahere videbantur, & rhedarium sedentem, rhedamque regentem. Aliam fecit, quam pulex catena lignea alligatus trahebat. Fecit item ex buxo opus, in quo tota passionis Christi series continebatur, ut " oratio, & Angelus cum Christo loquens in horto, & coena " cum apostolis, captura a Judaeis & Juda, flagellatio ad columnam, coronatio spineae coronae, & delusio, damnatio a Pilato, & Christus crucem bajulans, Crucifixio cum latronibus, & resurrectio. Quod opus tanto erat artificio, ut in cortice nucis avellanae contineretur. Fecit eodem artificio ac magnitudine domum Pilati cum ministris educantibus Christum per scalas Crucem bajulantem, & Pilatum lavantem manus, erat ibi & hortus pensilis in quo flores erant & aves, erat & cavea cum carduele ave, vasa item cum floribus. Fecit eodem artificio & magnitudine historias veteris testamenti " & praefecium, ubi Beata Maria virgo & Joseph & Christus; & bos & asinus, & stella & magi " & alia ejusmodi pleraque. Ejus opera " quaedam " ad Carolum Quintum Caesarem, & ad Gallorum regem, & ad Philippum regem Hispaniarum pro miraculo advecta sunt. Post oppidum *Gallicum* & inde *Lubonum* amnes cadunt in fretum. Supra oppidum haud procul ab eo (5) *Calanna* oppidum est in radicibus apennini, quod pulcrum agnum sonat, cum serico & oleo nobili. In cuius agro pagi sunt *Alessum* " *Lachanadum*, " & *Stephanum*. Intus Apennini (6) Silva est nobilis mirae longitudinis proceris arboribus, & aquis recentibus referta, ac picis ferax optimae, uberemque ad domorum tigna reliquave utensilia opera, & ad navigiorum fabricam materiam suggerens. Sunt, & glandiferae arbores alendis porcis opportunae. Proveniunt & frugiferae arbores sponte, erumpunt & herbae nobiles medicinales. Lata ibi ac diffusa planities, montibus virentibus herbis coronatis cinta, valles ibi amoenae susurrantibus rivis irrigatae. Pascua pabulave vulgo laeta ac florida. Frequens illi & varia venatio, est enim ferarum lustrum; nam, ut semel atque iterum dixi, in apennino Calabriae varia silvestrium animalium genera stabulantur, congerunt & accipitres multigeni: in planis vero multarum avium genera sunt, quare in utraque Calabriae ora aucupia & venationes uberes sunt. Nascitur

tur passim lapis Phrygius, provenit anisum, cuminum, crocus sylvestris, fraga, cytissus, & tuberes: fontes in ea manant perspicui, ac flumina prope innumera pisculenta torentinis & anguillis fecunda, quæ utranque Calabria oram ubertim irrigant. In loco dicto *Perrona* agri Synopolitani nascitur marmor. Hujus silvæ meminit Plinius, & Solinus, qui eam Rheginorum saltum appellat. De hac ita Pontanus hor-
torum libro secundo scribit:

*Est nemus extremis Calabrum inviolabile terris,
Diis sacrum patriis multa & pietate verendum,
Arborei dives fœtus volucrumque rapinis
Opportuna domus, tuta & spelea ferarum.
Hoc nemore in ipso, lucisque horrentibus olim
Advectam memini stirpem, quæ citron ab omni
Parte & odore quidem, foliis & flore referret.
Sed fructu variata, & longe aliena figura,
Vix orbem retinens, protento & corpore longo
Se se agit in ductus, varia & trahit agmina cauda.*

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Columella*. A Rheginis nomen impositum, unde & cognomen sumpsit *Columella Rhegina*: ab Hannone Carthaginienſi destructa, ut nonnulli putant, alii vero arbitrantur ab Agarenis eversam.

2. *Pelori*. Vulgo *Torre di Faro*.

3. *Cænifum*. Vulgo *Fiumara di muro*. In Diœc. Rhegienſi.

4. *Rhebam fecit*. Solinus Polyhist. Cap. 1. ait: *Callicrates formicas ex ebore sic scalpſit, ut portio earum a ceteris secerni nequiverit*. Vide Varr. lib. 6. de L. L. Sed locus Plinii de eo Callicrate sic legendus: *Callicrates ex ebore formicas & alia tam parva fecit animalia, ut partes eorum a ceteris cerni non possent*. Mirmecides quidam in eodem genere inclauit, quadriga ex eadem materia, quam musca integeret alis, fabricata, & nave quam apicula pinnis absconderet. Vid. Salmas.

Fuit etiam ex hoc loco *Cornelius Ruffus* Jurisconsultus eximius, scripsit Repertorium legale *Mare magnum* appellatum. Ms. Gualt. Leo instituti Capuccinorum laicus sanctæ vitæ vir. Ms. Gualt.

5. *Calanna*. Nonnulli autumant fuisse *Columnam Rheginam*, voce clanculum immutata: Alii putant *Columnam* fuisse speculam. Utut sit, *Calanna* oppidum celebre est amœnumque. Fuit ex hoc loco *Angelus* instituti Capuccinorum vitæ sanctitate & miraculis clarus. Obiit ann. 1555. Gualt. *Marcellus Scaleonus* Soc. Jesu, morum integritate & cælestium rerum contemplatione conspicuus. Samper. In Diœcesi Rhegienſi.

6. *Silva est nobilis*. Vulgo *Aspromonte*.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De Rhegio, aliisque notatu dignis.

RHEGIUM (1) in Italia humero, ait Plinius, situm, a quo veluti cervicis incipit flexus, inter *Lubonem* & *Calopinacum*, *Taurocinum* olim dictum amnes est. Abest a Messana m. p. septem. Vrbs equidem longe nobilissima & vetustissima, totius Calabriae metropolis, utpote prima in Calabria, imo vero in Italia, Roma excepta, ut mox latius ostendam, Christi fidei sit complexa; primumque, ut libro primo ostendi a diluvio condita Quae liberalium artium scientia excelluit, permultos in omni scientiarum genere eruditissimos viros edidit. Fuit & Respublica celebris, & " multas colonias in Calabria deduxit: nam ante Oenotriorum in Calabriam adventum, qui e Graecis primi in eam adventasse dicuntur, Rhegium *Ascbena* prius a conditore dicta colonos per totam regionem, " imo per totam Italiam " & si rare, emisit. Quos Graeci (2) *Auxones*, & regionem *Auxoniam*, ut alibi retuli ab *auxo* idest *augeo* quod rerum proventus ibi semper augeatur, appellavere. Fuit autem condita non multo post diluvium Noe ab *Aschenaz* ipsius Noe pronepote, filio *Gomer*, ut jam libro primo demonstravimus. Qui *Aschenaz* a *Gomer* in Italiam ad habitandum directus, cum is sibi primus locus esset oblatus, loci amoenitate captus, hic confedit, urbemque hanc statuit, quam a suo nomine *Aschenam*, atque incolas appellavit *Aschenazeos*. Viget medius fidiis in hac ora beata felixque quaedam amoenitas, ubi ver perpetuum, arborum frondes perennes. Hinc horum nemorosi omni optimorum fructuum genere referti; nemora insuper malorum aurorum, citronum, & limonum arboribus oppleta, ut totus Rheginus ager, jam irriguus, pomerium videatur. Hic palmae ob caligratam temperiem dactylos ferebant, qui ad maturam frugem perveniebant, sed a Turcis incisae sunt.

Vidi Rhegii plantam, musam vocant, & paradisi malum, quae folia habet cubitali longitudine, lata palmo prope, ejus caulis haud diu perdurat, arescit enim, & iterum pullulat, fructus fert digitali longitudine crassos & gibbos dulcis saporis, maturescunt mense Novembri. Fit Rhegii fericum laudatissimum & ubertim, nascitur & vinum probatissimum: de quo Galenus apud Athenæum libro primo ait: „ Vinum „ Rheginum cum Surrentino pinguius sit, usque ad annum quintumdecimum est utile „ Sunt Rhegii figlinae, ubi ollae coquinarum laudatissimae sunt. Olim etiam patinae nobiles fiebant, ut Plinius libro trigesimo sexto refert. *Rhegium*, inquit, *figlina* & *plastica* nobilitatur. Et rursus: *Nobilitatur Rhegium patinis*. Hic nudinae nobiles in annos singulos celebrantur. In Rhegino littore post Canidem promontorium m. p. qua-

quatuor usque ad Leucopetram " portum qui abest a Rhegio m.p. V. " simul atque mare exieris, pede uno, & interim eo minus, terra effusa aquæ dulces scatent. In hoc agro vitex, filiqua silvestris, & absynthium sponte proveniunt. Nascitur & molaris lapis, frumentarius & olearius. Palladiæ arbores idest olivæ affatim nascuntur. Olivæ ad magnitudinem amygdalarum crassæ, & carnosæ conditæ in doliolis optimæ sunt esu. Sunt in hoc agro pagi *Mota, Sabatellum, Diminitum, Boracianum, Orbium*, quod rectum altumque significat, *Aresium*, ab arezo placeo dictum, *Cerasetum, Tiretum, Trezenum* a treto gemo, *Perlupum, Nase-tum, Pavilianum*: *Canavum*: *Peratum, Velanedum* & ejusdem nominis fluvius. Olim Rheginorum ditio a *Paccolino* nunc *Metauro* amni, ut ostendi usque ad *Halecem* fluvium protendebatur. De piscibus, qui in Euripo, circa Rhegium capiuntur, diximus. Cassiodorus epistolarum lib. duodecimo ad Anastasium Cancellarium Lucaniæ, & Brettiorum præpositum scribens de Rhegina ora sic ait: „ Rhegini cives „ ultimi Brettiorum iniqua suggerunt se exactorum præsumptione fa- „ tigari, implorantes non aurium, sed oculorum nostrorum nota reme- „ dia, qui possumus scire territorium eorum quod petitur non habere. „ Rheginorum terra est montanis lapillis rarissima, arida pascuis, sed „ undosa vindemiis, segetibus adversa, sed olivis accommoda. Ideo „ cultura ejus omnis in sarculis est. Quia superficies ipsius sicca nu- „ tire non valet superne nascentia. Stercore illic ager nudus industria „ potius, quam natura vestitur. Nam Palladiæ silvæ viriditate con- „ tegitur, quæ in solo aridissimo approbantur. Talibus enim locis il- „ la proficiunt, quæ radicibus proceris ad humi penetrare descendunt. „ Segetes irrigantur ut vivant, & conditione mutata hoc aristis im- „ penditur, quod oleribus exhibetur. In portis autem rusticorum „ agmen habetur operosum, quia olus illic omnium saporum est ma- „ rina irroratione respersum, quod humana industria fieri consuevit. „ Contra Maronis autem sententiam intuborum illic fibræ dulcissimæ „ sunt, quæ præcinctæ foliis dulcissimis tortuosis callosa teneritudine con- „ globantur. Vnde in morem vitri aliquid decerptum frangitur, dum „ a sæcundo cespitè segregatur. His victualibus, si vis nosse, regio „ ipsa sæcunda est. Nam & marinis delitiis copiosa jucunditate per- „ fruitur. Quia ibi mare superum atque inferum infertis fontibus „ adunatum delitias utriusque pelagi in unam congregationem sinus „ sui volubilitate perducitur. Necesse est enim illuc & pisces prope- „ rare, ubi constat & undam posse defluere. Exormiston quoque inter „ pisces regium genus compar murenis corpore vel colore, distans na- „ ribus fetosis, colostrea delicatitudine præditum, oleoso ac suavi li- „ quore coagulatum, appetibilis grataque pinguedo. Cum spumis „ fluctuantibus inter aeris confinia cœpit enatare, nescit ad cubilia red- „ ire, quæ deferit. Credo immemor reversionis, aut teneritudine „ summa mollitus nequit undis elevantibus contraria obluatatione de- „ mergere. Fertur velut corpus exanime nullis nixibus periculum „ nulla arte devitans, & hinc viribus destitutus creditur non redire, „ quia neque fugere posse sentitur. Hic plane tantæ dulcedinis esse „ dignoscitur, ut & nullus piscium comparetur. Hæc sunt in littore

„ Rhegino, quæ diximus, quod non alio referente cognovimus, sed
 „ visuali probatione retinemus. Quapropter laridi atque tritici species
 „ nullis temporibus coercionis nomine inde decernimus postulari. Quia
 „ nimis calumniose petitur, quod loci beneficio non habetur. Deinde
 „ sufficere debet ostensio veritatis, & testimonium judicis. Quia nimis
 „ execrabile malum est, si cum aliud noverit conscientia, aliud lin-
 „ gua decernat. Additur etiam quod tantis commeantium fatigatur
 „ adventibus, tanta exurentium laceratione deteritur, ut rationabi-
 „ liter illi remitti debuisset vel quod apud ipsam nasci posse constaret. „

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Rhégium.* Hæc civitas vetustis-
 sima variis nominibus appellata est,
Aschena, Rhégium, Possionia, Ne-
ptunia, Phœbia, & Rhégium Julium,
 ut dictum est in Dissertatione De *Au-*
sonia & constabit ex infra dicendis.
 Vide *adnotat. lib. 1. cap. 2. n. 5.*

Nonnullas inscriptiones hic appo-
 nere operæ pretium duximus, quæ
 iter a Rhégio ad Capuam designant.

Ex Grutero

VIAM FECIT A RHÉGIO AD
CAPUAM ET IN EA PONTEIS,
MILLIARIIS, TABELLARIOSVE
POSEIVI. SUNT E RHÉGIO AD
CAPUAM MILL. CCLXXXV.
HINC AD COLVMELLAM
MILL. CCX. ABIBONA AD LOCROS
MILL. XXXV. A FRETO AD
STILAM MILL. LX. IDEMVE
FECIT, UT EX AGRO POPLICO
ARATORIBVS CEDERENT
PASTORES.

Ex eod. Grutero. n. 7.

VIAM FECIT AB RHÉGIO AD
CAPUAM, ET IN EA VIA
PONTHEIS OMNEIS
MAILIARIOS, TABELLARIOSVE
POSEINEI. HINC SUNT
NUCERIAM MEILIA LI. CAPUAM
XXCIII. MVRANVM LXX. III.
CONSENTIAM CXXXII.
VALENTIAM CLXXXII. AD
FRETVM, AD STATVAM
CCXXII. RHÉGIUM MEILIA
CCCXI. ET EIDEM PRATOR IN
SICILIA FUGITIVOS
ITALICORVM CONQVISEI,
REDDIDEIQUE HOMINES
DCCCXVI. EIDEMVE PRIMVS
FECIT VT DE AGRO POPLICO

ARATORIBVS CEDERENT
PASTORES, FORVM EDISQVE
POPLAENS HÆ IA FECIT.

In litore Puteolano ex *Schradero*

fol. 255.

VIAM FECIT AB RHÉGIO AD
CAPUAM ET IN EA VIA
PONTEIS OMNEIS MILLIARIOS,
TABELLARIOSVE POSVI. HINC
SUNT NUCERIAM MILL. LI.
CAPUAM XXCIII. MVRANVM
LXXIII. CONSENTIAM CXXXII. LI.
VALENTIAM CLXXXII. AD
FRETVM, AD STATVAM
CXXXI. RHÉGIUM MEILIA CCC.
HUNC PONTEM FECIT AD
IMITATIONEM XERSIS, QUI
HELLESPONTVM RATIBVS
QVNXERAT.

Juxta *Tylessium* ex *Petro Appiano,*

& *Freccia* de *subseudis* lib. 2.

IN PRINCIPATV AD BASIM
VIAM FECIT AB RHÉGIO AD CA-
PVAM ET IN EA VIA
PONTHEIS OMNEIS MILLIARIOS
TABELLARIOSVE
POSEINEI. HINC SUNT NV-
CERIAM
MEILIA LI. CAPUAM XXCIII.
MVRANVM LXX.
III. CONSENTIAM CXXXII. VA-
LENTIAM CLXXXII.
AD FRETVM, AD STATVAM
CXXXII. RHÉGIUM
MEILIA CCC. AB EIDEM PRÆ-
TOR IN RM. A. P.
XXII. SICILIA FUGITIVOS ITA-
LICORVM CON-
QVISEI, REDDIDEI.
HOMINES CCCCXV.
EIDEMVE PRIMVS FECIT, VT DE
AGRO POPLICO
ARATORIBVS CEDERENT PA-
STORES FORVM
EDISQVE POPLICOS HEIC FECIT.

Ex

Ex pluribus aliis Itinerariis Mediolano, Romaque Rhegium usque Antonini instar a scriptoribus allatis duo selegimus, ceteris oppidis quæ Mediolanum Lucaniamque interjacent omissis. Alterum mediterraneum.

Nerulum, nunc vulgo *Lago nero* m. p. XVI. Summurum XVI. Caprafiā, vulgo *Tarfa* XXI. Consentiam XXVIII. Sabbatium fl. vulgo *Savuto* XVIII. Turres, nunc vulgo *Biagio* X. Angitulam fl. XIII. Nicoteram XXV. Malleas jam interitas XXIV. Columnam Rheginam, aliis Calannam, m. p. XIV.

Alterum maritimum est: Heracleam nunc *Casal nuovo* m. p. XXVIII. Vicenumum, nunc *Trebisacce* XXIV. Thurium, nunc *Terranova* XX. Rosfan. XII. Paternum nunc *Cirò* XXVIII. Neathum, vulgo *Rocca di Neto* XXXII. Tacinam, vulgo *Rocca di Tacina* XXIV. Scylaceum XXII. Cocinthus, vulgo *Capo di Stilo* XXII. Succajanum XX. Subficinum, vulgo *Belforte* XXIV. Altanum, quod jam interiit XX. Hipporum nunc *S. Fili* XXIV. Decastadium, nunc *S. Anna di Seminara* XII. Rhegium XX.

Fuit Rhegium nedum S. Pauli Apostoli, ut ex Act. Apolt. cap. 28. verum etiam & aliorum Sanctorum Patrum, præsertim S. Hieronymi præsentia decoratum. Ait enim hic lib. 3. Apolog. advers. Ruffin. *Veni Rhegium, in Scylleo litore paululum steti, ubi veteres didici fabulas, & præcipitem fallacis Ulyssis cursum, & Syrenarum cantica, & insatiabilem Charybdis voraginem.* Appulit quoque Rhegium Titus Vespasiani filius post everfam Hierosolymam teste Suetonio in ejus vita n. 50. anno a Christi nativitate LXXI. Hic Julia Augusti Cæsaris filia in exilio perit, ut ait Tacit. lib. 1.

Ad Rheginum fretum mirabile quoddam affolet visu, præsertim æstivo tempore ob nimiam vaporum exhalationem. Apparent miræ pulcritudinis altissimæ turres, Stationes, silvæ, innumeræ ædes, aliaque id genus portenta, quæ ab incolis *Fata Morgana* appellantur. Vide supra lib. II. cap. XIX.

2. *Auxones*. Vide Dissertationem de Aufonia.

C A P U T II.

Referuntur quædam ad Rheginam historiam pertinentia.

INde vero postea Chalcidenses una cum Messeniis e Peloponneso Rhegium incoluerunt Antistene sine Antinesto duce, qui ait Heracleides in Rep. Aristocratiam constituerunt: nam mille optimates electione creati civitatem administrabant. Licet Strabo eam a Chalcidensibus conditam dicat. "Græci quidem scripturas Hebraicarum rerum nescii omnia oppida a Græcis condita fuisse putarunt". Eam Græci *Rhegium* appellavere a (1) fractura, ut quidam volunt; *ῥῆγμα* enim, ut dixi, *fissuram* significat: Sicilia enim Italiæ conjuncta erat, sed terræ motibus avulsa est. Quocirca Strabo libro sexto de Rhegio loquens ait:

„Sed

„ Sed ei, Aeschilo teste, casu quodam hoc nomen inditum est; namque
 „ Siciliam ab continenti vi terræmotus avulsam & ille & alii memo-
 „ riæ prodiderunt, ex quo (2) erhagine idest a fragendo nomen asse-
 „ cutum. Referatis enim oribus, per quæ ignis respirat, & igniti
 „ lapides & aquæ affluunt, raro vicina freto tellus motibus quatitur;
 „ cum vero omnes ad superficiem meatus ocluderentur, in subterra-
 „ neis concavitatibus ardentes ignes, & spiritus vehementes terræ-
 „ motus efficiebant. Agitati vero ventorum violentia loci cessere, &
 „ abscissi utrique mare admiserunt: cum Sicilia tota cavernosa sub ter-
 „ ra sit, fluviis & igne plenissima, sicuti Tyrrhenum mare usque Cumas
 „ est,, . Id ipsum scribit Trogus Pomp. apud Iulium lib. quarto.
 Et Virg. lib. tertio Aeneid. idem affirmans ait:

*Hæc loca vi quondam vasta convulsa ruina,
 Tantum ævi longinqua valet mutare vetustas;
 Dissiluisse ferunt, cum protinus utraque tellus
 Una foret, venit medio vi pontus, & undis,
 Hesperium Siculo latus abscidit, arvæque & urbes
 Littore deductas angusto interluit æstu.*

Ceterum credibilis est, ut alibi dixi, *Rhegium* ab aeris temperie cælique clementia dictum, nam *ῥῆγος* utile, jucundum, & bonum notat, Hebraice autem *pascua eorum* Strabo quoque hanc urbem ob illius claritatem *Rhegium* dictam putat: & Samnites eam *Regiam* appellabant. Callimachus autem *Rhegium* Joacasti urbem dixit. Nam Joacastus Eoli filius eam tenuit: id etiam Diodorus Siculus lib. sexto asseverat. Meminit de Joacasto & Dyctis Cretensis libro quinto: fuit enim non multo post excidium Trojanum. De Aeolo Strabo libro primo sic ait,, Aeolus
 „ in Euripi Siciliae locis, quæ per cursus & recursus est, & naviga-
 „ tionis asperitas per fluxus atque refluxus agrediendi signi præmon-
 „ stravit,, . Itaque ventorum custodem, atque regem creditum fuisse Polybius refert. Antiochus autem apud Dionysium Halicarn. *Rhegium* (3) *Neptuniam* appellavit. Quæ & *Possidonia* dicta est: nam *Possidon* Neptunius dicitur. Quare Strabo a Cæride usque in Possidonium recessum, & Rheginam Columellam angustum provenire meatum ait. Incoluerunt quoque Rhegium (4) *Arunci*, ut Cato in Orig. ait. Dicti quoque sunt Rhegini *Taurocini*, ait idem, a fluvio. Frequens de Rheginis, Locrensis, & Thuriis, apud Thucydidem fit mentio.

Hanc & Hipponium inter septem illustriores & opulentiores Italiae urbes, quæ substantia, & domorum pulcritudine, pavimentisque præstabant, Appianus bellorum civilium libro quarto, fuisse memoriam prodidit. Cicero in Verrem adione sexta Siculos Rheginorum civitati invidere ait. Polybius etiam libro x. hanc & Locrum & Cauloniam & Crotonem clarissimas urbes fuisse refert. Strabo quoque libro sexto ait: „ Antiochus locus hunc universum circum Rhegium ab Si-
 „ culis antiquitus habitatum, simul & a Morgantiis, fuisse tradit.
 „ Qui deinde ab Oenotriis ejecti in Siciliam traiecere. Sunt qui Mor-
 „ gantium ab hisce nomen duxisse scribant. Ingens vero olim Rhegi-
 „ næ civitatis potentia fuit, validis quaquaversum castellis munita,
 „ Pro-

„ Propugnaculum assidue imminens habens insulæ & priscais annis ,
 „ & ætate nostra. Cum solitante Sexto Pompejo Sicilia descivit a Ro-
 „ manis „ . Cumque de separatione Siciliæ ab Italia , Rhegiique ob
 id nomine differuisset , adjecit : „ Verumtamen siue ob eam causam
 „ nomen civitati factum est , siue propter illius claritatem , considerari
 „ licet utro veritas se modo habeat . Cum Samnites Latino sermone
 „ Regiam illam appellarint . Et prisca eorum auctores regendis civita-
 „ tibus communia cum Romanis instituta servarint , ac plurimum
 „ Latinam linguam usurparint , & in pleraque oppida colonias dedu-
 „ xit , ac permultos celeberrimos viros edidit , seu gubernandæ reipu-
 „ blicæ virtutem , seu doctrinæ magnitudinem proposueris . Eam Dio-
 „ nysius solo æquavit , illa commotus causa : nam cum ex ea civitate
 „ puellam in matrimonium petiisset , Rhegini servi publici seu ligo-
 „ ris filiam ei protenderunt . Ejus filius quandam urbis partem acce-
 „ ptam instaurans Pyrrhi ætate Phœbiam nominavit . Inde Campano-
 „ rum præsidium Rheginos maxima ex parte deleuit . Terræmotibus
 „ quoque paulo ante bellum Marficum urbis pars magna corruit . Post-
 „ ea Cæsar Augustus fugato ex Sicilia Pompejo cum desolatam ho-
 „ minibus urbem cerneret , acceptos e classe permultos ei dedit ac-
 „ colas . Nunc autem bona fatis est civitas „ . Hinc Rhegium Julium
 dictum est . Julius etiam in libro de prodigiis inquit (5) „ L. Martio &
 „ Sex. Julio Consulibus pars urbis muri Rhegii terræmotu diruta fuit .
 „ Atque (6) L. Furio & Attilio Sarrano Consulibus Rhegium pene
 „ totum incendio consumtum sine ullo humanæ fraudis vestigio . Dio-
 „ nysius , (ait Sex. Julius Frontinus Stratag. libro tertio) multis urbi-
 „ bus captis , cum Rheginos aggredi vellet , qui copiis abundabant ,
 „ simulavit pacem , petiitque ab eis , ut commeatus exercitui ipsius
 „ subministrarent , quod cum impetrasset , exhausto oppidanorum
 „ frumento agressus urbem alimentis destitutam superavit . Hic (ait
 „ Aristoteles Oecon. libro secundo) cum cœpisset Rhegium convocato
 „ populo dixit , quam ob causam ab eo iuste capti essent , nunc tamen
 „ impensas , quas in belli usum consumsisset , percipiens , & insuper
 „ ab unoquoque minas tres , absolveret eos . Rhegini vero quæcunque
 „ absconderant , in apertum eduxerunt , & egeni a ditioribus , & pere-
 „ grinis mutuo accipientes , conflare summam , quam præceperat ,
 „ quam ab ipsis accipiens , nihilominus omnium corpora vendidit ,
 „ & cuncta & sup. lledilem , universaque bona siue occulta , siue aperta ,
 „ diripuit , a civibus accipiens pecunias ea lege , ut illas restitueret
 „ cum ab eo repeterent , iussit ad se afferri quantum quisque posside-
 „ ret argenti , alioqui mortem multam indixit . Delato autem argento
 „ numum percussit novo charactere , deditque drachmam duarum .
 „ drachmarum valore , sicque debitum penes ipsum remansit „ .
 Hæc Rhegium a Sicula crudeli tyrannide , simulatione ac fraude per-
 pessa est .

Tullit & Rhegina civitas mala plurima a Siculis ipsis & Campanis ,
 infidis & levibus hominibus . „ Nam cum Rhegini (ait Justinus ex
 „ Trogo libro quarto ,) discordia laborarent civitasque per dissensio-
 „ nem divisa in duas partes esset , veterani ab altera parte ab Himera
 ur-

„ urbe in auxilium vocati, pulsus civitate, contra quos implorati fuerant,
 „ & exinde casis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus &
 „ liberis sociorum occupavere, ausi facinus nulli tyranno comparandum.
 „ Quippe ut Rheginis melius fuerat vinci, quam vicisse: nam sive aucto-
 „ ribus captivatis iura servassent, sive amissa patria exulare necesse ha-
 „ buissent, non tamen inter aras, & patrios lares trucidati crudelissimis
 „ tyrannis patriam cum conjugibus ac liberis prædam reliquissent. Tem-
 „ pore autem (ait Polybius libro primo) quo Pyrrhus Epirotarum rex in
 „ Italiam copias trajecit, adventu ejus terribi Rhegini, simul quod Car-
 „ thaginienses tunc mari dominantes metuebant, populi Romani opem
 „ atque præsidium postularunt. Missi ab Romanis ad Rheginos milites
 „ aliquandiu urbem tutati, fidem civitati servaverunt, erant numero
 „ quatuor millia hominum, quibus duces præerant Decius, & Campa-
 „ nus, sed tandem Mamertinorum exemplo permoti, & eos tanti faci-
 „ noris conspiratores habentes, ipsi quoque Rheginis fidem violant, tam
 „ rei opportunitate, tum Rheginorum opulentia pellecti, cives alios
 „ ex urbe depellunt, alios cædunt. Denique ut Mamertini fecerant,
 „ civitatem detinent. Id etiam Livius ab urbe condita libro xii. scri-
 „ bit. At tanti sceleris legio ipsa meritas sibi pœnas. Nam ut bel. Mac. li-
 „ bro primo Livius ipse tradit, Romani eam bello persecuti in potestate in-
 „ redactam tergo & cervicibus pœnas sociis pendere cum coegissent, ur-
 „ bem, agros, suaque omnia cum libertate, legibus Rheginis reddiderunt,
 „ id ipsum scribit libro xv. Rheginorum resp. ut ait Arist. Pol. libro sexto
 „ in Anaxilai tyrannidem commutata est. Hic, ut ait Thucydides libro sex-
 „ to, exterminatis Samiis, qui antea Siculos & Zancleam expulerant, Zan-
 „ cleam urbem promiscuis hominibus frequentem reddidit, & a sua con-
 „ dam patria Messaniam appellavit. Hic (ait Justinus ex Trogo libro
 „ quarto) justitia cum ceterorum crudelitate certabat, cujus modera-
 „ tio haud mediocrem fructum attulit. Quippe decedens cum filios par-
 „ vulos reliquisset, tutelamque eorum Micytho spectatæ fidei servo com-
 „ misit, tanti amor memoriæ ejus apud eos fuit, ut parere servo, quam
 „ deferere filios mallent, principesque civitatis obliti dignitatis suæ re-
 „ gni majestatem administrari per servum paterentur. Id etiam scribit
 „ Macrobius Sat. libro primo.

Sunt Rhegini suapte natura summa humanitate ac benignitate præ-
 diti. Fuere Rhegini Tarentinis amicitia conjuncti. Horum ad tria mil-
 lia, qui opem Tarentinis, ut ait Herodotus libro septimo, adversus Me-
 sapios tulerant, quo tempore Micythus regnum administrabat, interiere.
 Ipse vero Rhegio excedens Tegeam Arcadam incoluit. Cumque Tar-
 rentini, ait Helianus de varia historia libro quinto, a Romanis obside-
 rentur, & fere parum abesset quin præ nimia fame caperentur, Rhegini
 publico decreto sanxere decimum quunque diem jejunium agere, & illis
 cibos præbere, & recedentibus postea Romanis servati sunt, & memores
 periculi illius festum agebant quotannis vocatum nistian, idest jejunium.
 Magna etiam erga Athenienses usi sunt humanitate: Nam (ait Thu-
 cidides libro sexto) cum classis Atheniensium in Italiam appulisset, &
 „ nulla civitatum recepti sunt, neque in mercatum, neque in urbem
 „ aquatione tantum eis & statione concessa, ac nec his quidem concessis
 „ a Ta-

„ a Tarentinis atque Locrensis donec ventum est Rhegium Italiæ
 „ promontorium, ubi contractis jam copiis extra urbem, quoniam
 „ intra muros non recipiebantur, castra tenuerunt, & apud Rhegi.
 „ nos verba fecere, ut illi Chalcidenses essent, Leontinis, qui & ipsi
 „ Chalcidenses erant auxilium ferrent. Rhegini negant se alterutris
 „ affuturos, sed quicquid Italicis ceteris communiter placeret, id
 „ esse facturos. Verumenimvero aliquando Rhegini ut ait idem libro
 „ tertio, in bello Syracusanorum Leontinis, Locrenses vero Syracu-
 „ sanis itudebant. Rhegini & Athenienses, ait idem libro eodem, cum
 „ triginta navibus Eolias insulas invaserunt. „ Rhegini, & Locrenses (ait Ci-
 „ cero in oratione pro Archia poeta) Archiam ipsum civitate: ce-
 „ terisque præmiis donarunt. „ Dionysius major Siciliæ tyrannus plata-
 „ nos arbores (Theophastrus libro quarto de plantis tradit) primus ex
 „ Sicilia in Italiam transtulit, & Rhegii in hortis domus suæ mira-
 „ culum plantavit, quæ in gymnasium stant, ibi enim postea factum
 „ est gymnasium, nec ullam magnitudinem capere possunt. „
 „ Id etiam scribit Plinius libro duodecimo. Rhegii Q. Luceius, ait Cice-
 „ ro in Verrem actione septima, argentariam maximam fecit. Cicero
 „ Rhegii aliquando commemoratus Topicorum libros edidit, ut ipse in
 „ epistola ad Trebatium scribit. Rhegini & Petelini (?) in fide &
 „ amicitia P. R. ad ultimum permanferunt, ut Livius bel. Pun. libro
 „ tertio prodit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Afractura.* Tametsi nonnulli cum Clucrio scissuram hanc fabulo-
 sam putent, non abs re alienum duxi-
 mus antiquorum scriptorum senten-
 tias præter a Barrio adductas adnotare.
 Ait quippe Diodorus Siculus lib. 5.
 cap. 14. Tradunt periti rerum scripto-
 res Siciliam olim fuisse Italiæ conjun-
 ctam, sed postea insulam evasisse.
 Ovidius lib. 15. Metam.

Nunc freta circumcunt, Zancle quoque junctæ fuisse:
 Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
 Absulit, & media tellurem reppulit unda.

Plinius lib. 2. Cap. 90. Namque
 & hoc modo insulas rerum natura fe-
 cit: avellit Siciliam Italiæ, Cyprum
 Syriæ &c. Et lib. 3. cap. 8. Sicilia
 quondam Brutio agro coherens, mox
 interfuso mari avulsa XII. M. P. in
 longitudinem fretum, in latitudinem au-
 tem MD. juxta Columnam Rhegiam,

ab hoc debiscendi argumento Rhegium
 Græci nomen dedere oppido in margi-
 ne Italiæ sito. Pomponius Mela lib.
 1. cap. 5. Sicilia ut ferunt aliquando
 continens, & agro Brutio annexa,
 post fretum maris Siculi abscissa est. Soli-
 cus cap. 8. Therachina insula diversam
 fortunam a Rheginis experta, quos
 fretum medium a Siculis vi abscidit.
 Et cap. 11. Oppidum Messana Rhegio
 Italiæ oppositum est, quod Rhegium a
 debiscendo argumento Πήγιον Græci
 dicebant. Philo Hebræus to. 2. Igno-
 ratis celebrem de Siculo fretum historiam,
 quando Italiæ continenti Sicilia quon-
 dam adnexa fuit?

Tertullianus lib. contr. Gent. Et
 vis undarum Lucaniam Italiæ ab-
 scissam in Siciliæ nomen relegavit.
 M. Aurelius Cassiodorus lib. 12. va-
 riar. epist. 14. Rhegienses cives ultimi
 Bb Bru-

Brutiorum quos è Sicilia corpore violenti quondam maris impetus segregavit, unde civitas eorum nomen accepit. Ildorus in fragm. ad calcem Salustii: Italiam conjunctam Siciliae constat fuisse, sed medium spatium aut per humilitatem obrutum est aquis, aut per angustiam scissum. Claudianus lib. 1. de raptu Proserp.

..... Trinacria quondam
Italia pars magna fuit, sed pontus & æstus
Mutavere situm: rapuit contermina Nereus
Victor, & abscessos interluit aquore montes,
Parvæque cognatas prohibent discrimina terras.

Dionysius Apher de situ Orbis:

Aspicit Ausoniam, Boreæque Pelorus ad axes,
Qua mare vix superant haud æquum mille periculis,
Angustam, rapido quod frangit gurgite saxa;
Traditur hic pelago diruptas viribus olim
Excepisse fretum terras cogente ruina.

Silius Italicus 2. bell. Pun. lib. 14.

Ausonia pars magna jacet Trinacria tellus
Et semel expugnante notho, & vastantibus undis,
Accessit freta caruleo propulsa tridente.

Vide Mart. Capell. lib. 6. de Ital. aliosque.

2. Ex quo erhagine. Strabo lib.

VI. ait: *Ex quo ἀπὸ τῆς ἐαγῆνας, idest a frangendo nomen assequutum.* Si autem in tot rerum a nobis disjunctarum ambagibus divinare licuerit, ἀπὸ τῆς Πηνίης ab Rhegio Aborigines, quemadmodum Siculos a Sicilire, non tam a fractura terre quam a divisione linguarum dictos putamus. Vide *Adnotat. lib. 1. cap. VI.*

3. *Neptuniam*: A Neptuno, qui idem fuit ac Japhetus filius Noemi, ut lib. 1. cap. 2. exposuimus.

4. *Arunci*. idem ac Aufones. Vide dissert. De Aufonia.

5. *L. Martio*. Hi fuerunt Consoles A. U. 598. ante Christum Dominum 155. ut Petavius fert to. 3.

6. *L. Furio*. Anno videlicet ab U. C. 618. ante Christum 135. ut Petavius ibidem fert.

7. *In fide & amicitia Populi Romani*. Vide dissertat. De Origine Brettiorum.

CAPUT III.

*Rhegium Colonia & Municipium Romanorum.
Nihil ab Hannone & Totila passum. Numismata. Francisci Maurolyci sententia
rejicitur. Pleraque ad Historiam
Ecclesiasticam pertinentia.*

Fuit Rhegium Romana civitate donatum, ac Colonia Romanorum, inde Municipium nobilissimum, ut Nonius Marcellus & Festus Pomp. scribunt. C. Paterculus libro primo ait: *Scylaceum & Neptunia colonie deductæ, Cosse donata civitas.* Et Cicero in Verr. libro sexto, inquit: „ Quid arbitramini Rheginos, qui jam „ cives Romani sunt, mereri velle, ut ab iis marmorea Venus il „ lane auferatur? „ Et Philip. Prima: „ Cum autem me ex Sicilia „ ad Leucopetram, quod est promontorium agri Rhegini, venti „ detulissent, ab eo loco conscendi, ut transmitterem, nec ita „ multum provectus, rejectus sum in eum ipsum locum, unde con „ scenderam. Cumque intempesta esset, mansissemque in villa P. Va „ „ lerii

„lerii comitis & familiaris mei, postridieque apud eundem ventum
 „expectans manerem, municipales Rhegini complures ad me venerunt „.
 Et in epistola ad Cornificium eos tribui Cornificiæ attributos esse ostendit: ait enim „. Ego iratus temporibus in Græciam desperata liber-
 „tate rapiebar, cum auster adversus maximo flatu me ad tribules tuos
 „Rheginos retulit „. Vnicuique enim tribui Romanæ municipia attribuebantur, ut in Livio bel. Mac. libro octavo liquet. In foro Rhegino hæc inscriptio erat:

T. TAREFENUS, T. F. SABINVS TRIVMVIR ÆD. POT. II. TESTAMENTO LEGAVIT MVNICIPIBVS RHEGINIS JVL. IN PRITANIACO STATVAM AVREAM MERCVRII, TRVLLAM ARGENTAM ANAGLYPTAM. P. II. S. LARES ARGENTEOS SEPTEM P. II. S. PELVIM ÆREAM CORINTHIAM ITEM IN TEMPO APOLLINIS MAJORIS PUGILLARES MEMBRANACEOS OPERCVLIS EBOREIS: PVXIDEM EBOREAM: TABVLAS PICTAS XIII. HEREDES EJVS PONENDA CVRAVERVNT.

Exstat & Rhegii lapis Græcis literis insculptus sic:

Ο ΔΙ' ΜΟΣ ΤΟ'Ν Ρ'ΕΙ'ΝΟΝ ΝΙ ΚΑΝΑΡΟΝ ΝΙ ΚΟΝΟΣ ΤΟ'Σ ΘΕΟ'Σ

„Exstat & lapis alius hac inscriptione:

D. M. FABIA STERRATA ΣΑΛΛΟΥΣΙΣ AGATHOCLES
 V. C. A. ERODIOS Α'ΤΟΙΣ ΕΠΟΙΗΣΑΝ.

Erat olim Rhegium, ut dixi, validum propugnaculum. Hanc urbem Hanno ut Livius bel. Pun. libro quarto scriptum reliquit, obsedit, sed dies aliquot nequicquam absumpsit. „Gothi, (ait Procopius libro „tertio de bello Gothico) ubi Rhegium pervenere haudquaquam „prius intermedium fretum trajiciunt, quam Rhegii præsidium pertentassent. Præerant tum ejus loci custodiæ Teremundus & Imereus „per Belisarium præfides constituti, qui cum multos & fortissimos „apud se milites tum forte haberent, a mœnibus non solum hostes „erumpendo propellunt, sed vel pugnam cum his conferentes victoriam „retulerunt. Verum cum numero essent longe inferiores intra muros quieti de cetero se continebant. Totilas vero exercitus ibi parte „in obsidione relicta, potiturum se famæ præsidium, & Romanos „simul operiendo victurum ratus, Tarentum cetero exercitu misso „sine ullo negotio præsidium cepit „. Id ipsum scribit Agathius de eodem bello libro quarto. In illa tam furiosa persecutionis rabie Cretensium & Carthaginensium, quam universa Calabria, & Lucania, & Apulia perpeßæ sunt, nil adversi sensit Rhegium. Idque ob sanctitatem *Eusebii* Archiepiscopi Rhegini, cujus precibus servata est civitas.

Franciscus Maurolycus homo Siculus, neotericus scriptor, atqui bonarum literarum nescius, Sicula vanitate ac crassitudine delibutus, infans & jejunos, Arcadium Imperatorem Rhegium nobilissimam urbem Messenæ civitati assignasse peculium nulla etiam proposita causa temere nugatur, & Miletensem & Marcensem Calabriae Episcopatus Messenio Archiepiscopo olim subiectos fuisse blaterat. Apertissimum & vanissimum commentum Siculae genti peculiare. Qui, ut probe Plutarchus in Nicia de Timeo Siculo historico scribens ait, in historia scribenda, sæpe ad ridenda quædam ac levia, minimeque ad

historiæ contextum pertinentia digrediuntur . „ Qui Timeus (ait in „ Bruto Cicero) Lyfiam Athenienfem oratorem quafi Licinia & Mutia lege repetit Syracufas „ . Franc. Maurolycus in fuo martyrologio divum (1) Phantinum Taurianum f. n. d. i. Basilii monachum , de quo dudum fcripfimus , quafi Licinia & Mutia lege , ut Ciceronis verbis utar , repetit Syracufas , illiusque parentes martyrio vitam finiffe blaterat . Beatam Dominicam Tropianenfem Campaniæ tribuit . Quid multa , cum Siculi Calabros claros viros , ut fe Siculos effe dicerent pecunia , quod ostendemus , fubornarint . Meffana autem colonia fuit Rheginorum : nam , ut dudum ex Thucidide offendi , Anaxilaus Rheginorum tyrannus exterminatis Samiis , qui Zanclem incoluerant , urbem promifcuis hominibus frequentem reddidit , & a fua quondam patria Meffanam appellavit . Jam vero Calabri , utpote Locrenfes Meffenæ , quod ostendam , aliquando dominati funt , ergo Meffana nunc fub Rheginorum , nunc fub Locrenfium ditione fuit . Nec Miffenii fine Calabro commeatu vivere poffunt : nam cuncta vel quidem certe ligna & faxa ipsis ex Calabria fubminiftrantur (2) Effingebant Rhegini in numo leporem & currum . Nam (ait Arit. Julio Pol. „ luce referente) Anaxilaus cum Sicilia ante lepores non gigneret , „ hic invehens nutriendum fimul , rheda in Olympia vincens , Rheginorum monetæ rhedam infulpsit & leporem „ . Imprimebant etiam in numo interdum mufam , & ex poftico lyram fortaffe in Ibiçi poetæ gloriam infcriptione græca ΠΙΓΙΝΩΝ : interdum ex poftico mufæ fig nabant leonem gradientem . Quandoque infulpebant Mercurium altera manu caduceum , altera mafupium tenentem , & ex altera facie Caftorem & Pollucem . Interim effingebant Jovem & ex altera parte Minervam fertum dextra tenentem . Aliquando fig nabant Proferpinam , & ex altera parte Jovem , five Æfculapium fedentem . Quodque fig nabant Lunam biformem , & ex poftica facie Jovem fedentem . Signabant & Solem fub imagine Leonis quafi custodem , leo enim dormit apertis oculis , vigilat claufis . Imprimebant nonnunquam Apollinem , & ex altera facie folem . Plerumque fig nabant Caftorem & Pollucem , & ex poftico militem facrificantem fuper aram tenentem crateram . Item Apollinem & Dianam , & ex altera parte tripodem . Item Jovem & ex altera facie falutem , hoc eft Ygiam Æfculapii filiam dextra serpentem tenentem . Item Martem , & ex poftico Minervam tenentem fcutum , & Viâoriam .

Rhegina autem Ecclefia , Archiepifcopalis fedes eft vetuftiffima ab Apoftolo Paulo fidem edoâta , totius Calabriæ Metropolis . Et Archiepifcopus Rheginus in generalibus Conciliis poft Romanum Pont. five ejus Legatum femp̃ primas fedes tenuit . Cum enim ut alibi dixi , Paulus Apoftolus ex Judæa Romam peteret , Rhegium diverfit , ut Lucas in Actis Apoftolorum tradit . Qui diem totum hic commoratus , & Dei verba apud populum , ut fuus erat mos , faciens , Rheginos ad Chriftum convertit , & Stephanum quendam Archiepifcopum Rheginum constituit . (3) Extat Rhegii ipsis beati Stephani vita e Græco in Latinum verfa hunc in modum : „ Paulus Apoftolus „ Rhegium perveniens , ac die uno ibi moratus , Deique verbum apud „ Rhe-

„ Rheginos adhuc idola colentes concionatus , ipsos ad Christi fidem
 „ convertit. Et sicut bona terra semen recipiens centuplum reddit, ita
 „ Rhegini verbum divinum receperunt, in eoque usque perfiterunt, quos
 „ beatus Paulus instruxit, & plurimos eorum baptizavit in nomine Pa-
 „ tris & Filii & Spiritus Sancti „ . Quibus Stephanum Nicænum ho-
 minem, qui ipsum e Judæa fuerat comitatus, Episcopum constituit .
 Cumque Stephanus ipse septem & decem annos Rheginam ecclesiam
 optime rexisset , & multos circumvicinos populos prædicatione ad
 fidem duxisset , atque Episcopos & presbyteros ordinasset , orta in
 Christianos persecutionis rabie, ipse & (4) SUERA circumvicinæ ci-
 vitatis Episcopus , necnon Agnes , Felicitas , & Perpetua mulieres
 beati Stephani discipulæ Christum constanter confitentes , idola vero
 ligna & saxa insensata esse libere fatentes , Rheginæ civitatis præsidis
 Hieracis nomine iussu faxis petiti , ac fractis oculis in fornacem pro-
 jecti fuerunt, ex qua illæsi egressi sunt. Quod videntes qui adhuc erant
 idololatræ , clamantes Deum beati Stephani & Sueræ verum & ma-
 gnum esse , crediderunt in eum . Illi vero Nonis Julii interemti sunt.
 Corpus autem beati Stephani intempesta nocte a viris catholicis in
 australi parte civitatis milliario ab ea in secessu , oratorio suo sepultum
 est. Aliorum vero corpora eodem loco humata sunt ubi fuerant truci-
 dati . Haud dubium & Rheginos , & circumvicinæ regionis ac de-
 mum universæ Calabriae utriusque sexus fideles permultos postea usque
 ad Constantini & Silvestri tempora martyrii palmam fuisse affecu-
 tos , plurimosque absque martyrio sanctitate floruisse .

Nicanæ synodo primæ Constantini & Silvestri tempore celebratæ
 interfuit præfens *Marcus* Archiepiscopus Rheginus solus ex tota Ita-
 lia, *Victore* & *Vincentio* Romanis presbyteris exceptis , qui gessere
 vices Papæ . *Joannes* Archiepiscopus Rheginus una cum *Joanne* Epi-
 scopo Portuensi & *Abundantio* Episcopo Paternensi , quæ civitas ,
 ut ostendam , in Calabria est , gessit vicem Papæ *Agathonis* Rhegini
 civis in synodo Constantinopolitana sexta; & *Constantinus* Archiepisco-
 pus Rheginus interfuit synodo Nicænæ secundæ *Adriano* papa celebratæ.
 Anno a partu virginis cccxxxviii. sub Sixto papa tertio , & Theo-
 dosio juniore & *Valentiniano* Imp. (5) habita fuit Rhegii provincialis
 synodus *Hilario* Archiepiscopo adversus *Briaticensem* Episcopum qui
 minime legitime fuerat ordinatus. *Gregorius* papa libro quinto ad *Bo-
 nifacium* Archiepiscopum Rheginum scribens *Chariatensem* Ecclesiam
 ob civium paucitatem Rheginæ Ecclesiæ committit . Erat enim olim,
 ut dixi , Rhegina Ecclesia totius Calabriae Metropolis , quæ cum opus
 erat , provincialia concilia indicebat . Sed ambitione Archiepiscopalem
 dignitatem affectante , & ne uni subjiçiatu suffragante superbia ,
 quatuor nunc sunt in ea Archiepiscopales sedes , quot vix ferme sunt
 in reliqua Italia . Atqui certe sicut unum corpus non plura capita ,
 ut monstrum, sed unum dumtaxat habere expedit , & una provincia
 unum Præsidem , cui universi pareant , habere decet : ita unum Præ-
 sulem , cui omnes Episcopi ac Sacerdotes obtemperent , habere con-
 venit . Et in una provincia non plures sed una dumtaxat synodus est
 habenda , ad quam cuncti provinciales Episcopi coeant.” Jam vero
 Cle-

Clemens Romanus Pontifex hujus non inis primus in qualibet regione unum dumtaxat Archiepiscopum instituit. Quare mea quidem sententia, optime provideretur, si uni Rhegino Archiepiscopo in tota provincia primatus dignitas deferatur, cujus partes sint provincialem synodum cum oportuerit, cogere, & ad quem unum habeatur relatio, qui jure Archiepiscopus dicitur. *Archon* enim Græce, Latine principem significat. An autem Episcoporum princeps dicendus sit is, qui in tres tantum in provincia Episcopos, aut in duos, & in nullum prorsus potestatem habeat, non video. Jam vero Consentinus Archiepiscopus (6) tres solummodo Episcopos sub ditione sua habet, (7) Severinates duos, (8) Rossanensis nullum prorsus. Elegit Rhegina Ecclesia beatum Brunonem Carthusiensis ordinis iniciatorem in suum Archiepiscopum Urbani secundi temporibus, qui ipsum in Archiepiscopum confirmavit, ut Dionysius Carthusiensis in Acta Apostolorum scribit, sed ille eremiticam vitam prætulit Archiepiscopatu. Cumque Rhegium locuples olim ac potens urbs fuerit, & ut semel dixi, prima a diluvio in Calabria condita, coloniasque in ea plurimas emisit, ac prima Christi fidem suscepit, plurimumque Græcam & Latinam linguam usurpaverit, haud dubio plurimos præstantes viros & gubernandæ resp. idoneos, & doctrina ac sanctitate præditos protulit. Quorum plerique simul cum aliis Calabris multis aut memoriæ a scriptoribus traditi non sunt, aut sub Siciliæ nomine sunt scripti, idque scriptores sive dolo Calabriæ gloriæ invidentes egerunt, sive in-scitia, sive quia Rhegium, Rheginaque regio Siciliæ insulæ vicina est, & ut libro primo ostendi, olim a Siculis habitata Sicilia dicta est, vel quidem certe Thucididis tempore, apud quem libro tertio Rhegium & Messenam opulentissimas Siciliæ urbes fuisse scriptum est. Et Steph. Bizan., ut alibi dixi, multa Calabriæ loca sub Siciliæ nomine scribit: & Rogerius Guiscardus Calabriæ, & Trinacliæ insulæ dominus, utriusque Siciliæ citra & ultra pharum Innocentii secundi tempore ab antipapa Anacleto Rex cognominatus est. Sed certe cum quælibet regio suo proprio & peculiari vocabulo nominetur, & , ut de aliis nunc taceam, Trinacalia insula Sicilia, citra pharum vero Italiæ pars usquead (9) Talaum & Sirim amnes, Calabria dicatur, nequaquam res Calabræ confuse & indistincte sub Siciliæ nomine scribi debent; nam, ut alibi dixi, nulla regio, nulla urbs, nullus locus, nullus homo sua propria laude fraudandus est. Quod si qui eximii ac memoria digni viri confuse & indistincte sub Siciliæ nomine "patrio solo suppresso" ab auctoribus scripti sunt, utique hi Calabri intelligendi sunt. Nam Calabria & antiquitate, & quod non insula, sed in continenti Italia, ejusque non minima pars sit, nobilior est quam Trinacalia insula, & primo a Siculis habitata, Sicilia dicta est. Et ob id Rex, qui Calabriæ, Apuliæ, Lucaniæ, Campaniæ, & Samnio dominatur, "Siciliæ" citra pharum Rex cognominatur, non quod hæ regiones, præter Calabriam, aliquando a Siculis habitatæ, Siciliaque dictæ sint. Ceterum nequaquam me fugit, aliquos fore, qui claros viros ab auctoribus confuse & indistincte sub Siciliæ nomine scriptos propriis Siciliæ insulæ, locis asserent, id quod jam hucusque de aliis multis egerunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Phantinum*. In martyrologio Ufuardi legitur : *Calabria oppido Tabritano S. Phantini Confessoris*. Tabritano pro Tauritano vel Tauritano. Vide *Adnotat. lib. 2. cap. 17. n. 3.*

2. *Effingebant Regini*. Præterea Janum bifrontem cum epigraphe ΠΗΙΝΩΝ. Item Neptunum cum epigraphe ΠΟΣΕΔΩΝΕΑ: plurimoque alios numos, quos videre poteris apud Goltium de Numismat. Magnæ Græciæ, Paris. & Flor. Calab. illustr.

3. *Extat Regini*. Historiam B. Stephani Græce conscriptam ab Andrea Episcopo Hierosolymitano legit Marafiorus in Monasterio S. Bartholomæi instituti Basiliani secus Euphemiam Synopolitanam sito, ut ipse testatur lib. 1. cap. 20. Incipit autem historia his verbis : Ο Πᾶυλος Ἀπόστολος ἐπὶ τὸν Ρῆγιον ὁ ἐρχόμενος &c. *Paulus Apostolus Reginum perveniens &c.* ut supra in textu Barrii.

4. *Suera*. Hic fuit Consentinæ Ecclesiæ Episcopus ut conjicitur ex Catalogo in Ms. Martyrensi adducto.

5. *Habita fuit Regini Provincialis Synodus*. In hac sex Canones decreti fuere, ut videre est apud Hieronymum Marafiotum lib. 1. Cap. 26. & Concil. Gen. sub Sixto III. Ibidem quoque mentio fit de Metropolitano nec non in Notitia Græca Constantinopolitana, Leoni attributa, sermo fit de

Reginana Metropoli. Vide Carolum a S. Paulo Geograph. sacr.

CANONES AUTEM HI SUNT.

I. *Ut perversi ordinatores nullis denuo ordinationibus intersint.*

II. *De remotione ejus quem ordinare perperam duo præsumpserunt.*

III. *De hæreticis & schismaticis Episcopis, si ad catholicam fidem pervenerint, quid agendum?*

IV. *Ut Episcopus benedicat & confirmet Neophytum.*

V. *Ut Episcopus, cum sepelierit Episcopum, curam habeat ecclesiæ ipsius.*

VI. *Ut absque Metropolitanæ literis & consensu nullus accedat ad Ecclesiam destitutam Episcopo.*

6. *Tres solummodo Episcopos*. Modo unum tantum suffraganeum habet, nempe Martyranensem.

7. *Severinates duos*. Quinimmo quinque, nempe Belicastrensem, Isulanum, Chariatensem, Umbriaticensem, & Strongylensem. Habebat aliquando Melitensem, & Marcopolitanum jam exemptos. Ms. Mart.

8. *Rossanensis nullum*. Habebat olim Chariatensem; sed hic ubi unitus fuit Geruntinenfi, Severinatis suffraganeus effectus est. Ms. Mart.

9. *Talaum*. Vide adnotat. lib. 1. Cap. 1. n. 1.

CAPUT IV.

*De Rheginis viris præstantissimis tum Dignitate;
tum Sanctitate, ac Doctrina. Pythonis Illustre
facinus . Fragmentum Hipparchi de Vitæ
felicitate .*

Fuerunt ex Rhegina civitate, aut certe ex Rhegina regione (1) *Leo* junior, (2) *Stephanus* tertius sive quartus, & (3) *Agatho* Romani Pontifices, sub Sicilia nomine indistincte ab aliis scripti, quorum postremus *Joannem* archiepiscopum Rheginum, & *Abundantium* episcopum Paternensem (4) conterraneos suos Synodo Constantinopolitanæ sextæ præfecit. Fuit & ex hac urbe beatus *Cyprianus* divi Basilii monachus divi Nicolai monasterii Abbas, quod est in Calamitio pago. Fuit & beatus (5) *Thomas* ejusdem divi Basilii monachus Abbas monasterii in Tiroto pago. Fuere & nostra memoria *Ludovicus* divi Francisci Asinini monachus sanctæ vitæ vir" qui primus cum Georgio cive suo integræ vitæ viro reformandæ Minoris Ordinis vitæ in Calabria auctor duxque extitit. Hic diem mortis suæ prædixit: illius animam Bartholus Philocastrensis sanctæ vitæ vir ejus socius uti facem in aera conspicatus est". Cumque, ut semel atque iterum dixi, Rhegina civitas Paulo concionante Christi fidem amplexa sit, ambigendum non est plurimos utriusque sexus homines pro ea vitam cum sanguine fudisse, aliosque post Constantini baptismum sanctitate floruisse. Qui etsi ab hominibus, sive dolo, sive incuria scribi prætermissi fuere, in Dei tamen libro stylo ferreo exarati sunt. Nunc scribendi sunt qui disciplinis claruerunt. Sed primum is est scribendus, qui non "Pythagoræ disciplina instructus", sed suo ipsius exemplo qualis in patriam "etiam ingratam" charitas esse debeat docuit. „*PYTHON Rheginus*, „ait Philostratus de vita Apollonii Tyanei, exul cum ad Dionysium „Siciliæ tyrannum confugit, atque honoratius ab eo susceptus, quam „exuli convenire videretur, tyranni mentem intellexit Rhegii capiendi „percupidam: cumque id Rheginis per epistolam nuntiaffet a tyranno deprehensus est. Quapropter tyrannus illum uni ex machinis, quas pro Rhegio expugnando construxerat, vivum suspendit, eumque muris admovit, existimans Rheginos ne Pytho- „nem vulnerarent, adversus machinam tela non emissuros. Ille autem „magis vocibus exclamans, Rheginos hortabatur, ut in machinam „tela torquerent, se namque agebat signum libertatis esse propositum. „Hic academicam disciplinam secutus, sapiens liberque evasit. Eruditos autem homines ex hac urbe complures fuisse opinandum est, cum, ut relatum est, Rhegini plurimum Græcam & Latinam linguam usurparint: tum quidem maxime Pythagorica disciplina instructi fuere. Nam præter eos, qui agente Crotone Pythagora eo commigrantes ejus discipuli extitere, Pythagorici, ut ait Jamblicus, exustis ducibus phi-

philosophiæ, Rhægium contendere, ibique diu versati sunt. Pythagoræ autem discipuli præclarissimi viri fuere, ut ait idem Jamblicus in libro De secta Pythagorica, *Aristides, Aristocrates, Demosthenes, Arba- sion, Calais, Euthycles, Elicaon, Hipparchides sive Hipparcus Mnesibolus, Obsimus, Phetius, Selinuntius, & Theocles*. Horum *Elicaon, & Hipparcus*, item *Pbyti* philosophi clari fuerunt, & legum latores, qui Rhæginas respublicas constituerant, & eam, quam gymnasiarcham vocant, & eam, quæ sub Theocle dicebatur. Hipparcho Plato librum inscripsit, De studio lucrandi. Ex Hipparchi autem dictis, hæc sunt apud Stobæum in sermone, Quod eventus: *Homines, qui brevissimum vitæ tempus habent, si totius mundi ævo com- paretur, optimam in vita veluti peregrinationem transigent, si vixerint in tranquillitate. Hoc autem assequuntur si in primis diligenter scientiam, & cognitionem sui habuerint: nempe quod mortales sint, ex carne con- stent, corpus offensu facile & corruptibile gerant. Denique gravissima quæque ad ultimum usque spiritum expectare cogantur. Primum enim lugenda sunt, quæ circa corpus eveniunt, morbi costales, pulmonarii, phrenitides, podagræ, stillicidia urinæ, tormina, veterni, comitia- les, putredines, & infinita alia. Circa animam vero longe majora & difficiliora contingunt. Siquidem omnia quæ per vitam committun- tur nefanda mala, illegitima, & impietates ex animi affectibus oriun- tur. Nam propter immoderatas contra naturam cupiditates, multi in affectus effrenatos inciderunt, & nec a filiabus, neque a matribus suis impiissima voluptate capiendi sibi temperaverunt: quin etiam parricide facti sunt, & multi eorum suos liberos jugularunt. Quid illa recen- seam quæ foris impendent nobis, per imbres, squalores, æstus immodi- cos, & nimia frigora, ita ut frequenter propter inaequalem aeris in- temperiem pestis & fames, & alii multi diversique casus fiunt, & integræ civitates desolentur? Cum igitur hujusmodi multa nobis immi- neant, neque corporis dotibus gloriantes efferri debemus, ut quæ vel exigua febricula deum voluntate immissa statim immarcescant, nec ex- terna prosperitate, ut putatur, & hæc enim ut plurimum citius perire, quam oriri solet. Quippe hæc omnia incertam atque instabilem obtinere naturam, & in multis variisque mutationibus gigni exploratum habemus, & nil ipsorum permanere, neque immobile, aut firmum, aut continuum esse. Quapropter si hæc cogitemus tranquille vivemus, quos- vis eventus fortiter sustinentes. Nunc vero multi omnia, quæ natura, fortunave ipsis contulit, quam optima fore animo secum præsumentes, & non qualia sunt repudiantes, sed qualia in præstantissimo sui statu fieri possent, subito illis privati animam onerant multis magnisque, & illegitimis ac temerariis malis: atque ita usu venit ipsis, & vitam acerbissimam tristissimamque agent. Contingunt autem talia amissis pe- cuniis, vel amicis mortuis, aut liberis, aut alterius rei pretiose exi- stimate facta jactura. Deinde flentes ac lugentes se solos infortunatos & infelices esse putant. Nec meminerunt quod similes casus & aliis mul-*

tis acciderunt; & adhuc accidunt: neque animo perspicere possunt, vel aliquot nostri seculi hominum vitam vel jam defunctorum in quantis calamitatibus & malorum tempestatibus illi quidem adhuc sint, illi quidem quondam fuerint. Considerantes igitur quod multi pecuniis amissis ipsi deinde servati sint propter pecuniæ jacturam, cum aliter in periculum a latronibus, aut a tyranno patiendi aliquid venturi fuissent. Item quod multi cum amore & maxima benevolentia prosecuti quosdam essent, eosdem paulo post vehementer odio habuerint. Hæc inquam omnia postquam cognovimus ex historia nobis tradita, & intellexerimus quod multi a liberis & amicis delectissimis perditī sint, vitamque adeo nostram cum infeliciores contulerimus, & eventus omnes humanos nec nobis solum contingentes reputaverimus, tranquillius degemus. Non enim æquum est, hominem aliena mala levia putare, sed propria etiam leviter ei ferenda sunt, cum videat omnem humanam vitam multis adversitatibus obnoxiam esse. Qui autem flent ac lugent, præter id quod rem pereuntem aut discedentem nihil plane juvant, in majores perturbationes animam suam impellunt, in medio multorum pravorum affectuum constitutam. Quamobrem convenit ut abnuentes ac repugnantes modis omnibus nævos illos in philosophiæ corpore jam induratos abstergamus. Hoc autem faciemus si prudentiam & temperantiam colamus, præsentibus utamur, & non multa desideremus. Quid est quod homines multi sibi conquirant, cum post illud vite tempus usus eorum nullus sit futurus? Utamur igitur bonis præsentibus, quæ per philosophiam decora & honorifica sunt, & insatiabili malorum cupiditate liberabimur. De hoc Plinius libro secundo ait: Utriusque syderis cursum in sexcentos annos præcinit Hipparcus, menses gentium diesque & horas, ac situs locorum & vicos populorum complexus ævo teste baud alio modo, quam consiliorum naturæ particeps. Et infra: Ducentos annos Hipparci sagacitate compertum est, & lunæ defectum aliquando quinto mense a priore fieri, solis vero septimo. Eandem bis in triginta diebus supra terras occultari, sed ab aliis, atque aliis cerni, quæque sunt in hoc miraculo maxime mira, cum conveniat umbra terræ lunam hebetari; nunc ab occasus parte hoc ei accidere, nunc ab ortus. Et rursus: Hipparcus nunquam satis laudatus, ut quo nemo magis approbaverit cognationem cum homine syderum, animasque nostras partem esse cæli, novam stellam, & aliam in ævo suo genitam deprehendit. Ejusque motu qua die fulsit ad dubitationem est adductus, an ne hoc sapius fieret moverenturque & eæ, quas putamus affixas. Et rursus: De terra universæ mensura Erastotenes ducentorum quinquagintaduorum millium stadiorum prodidit. Quæ mensura Romana computatione efficit trecenties quindecies centena millia passuum. Hipparcus & in coarguendo eo, & in reliqua omni diligentia minus adjecit computationi illius stadiorum paulominus viginti quinque millia. Item: Hipparcus nomina stellis omnibus imponens, syderum stellarumque numerum explicavit. Ejus epitaphium apud Stobæum sic erat.

PERGE JUSTITIAM ANIMO COMPLECTENS.

" Hic, ait Clemens Alexandrinus, accusatur quod aperte scripſisset ſecreta Pythagoræ, expulſus fuit e ſchola, & propter ipſum tamquam propter mortuum facta eſt columna".

Fuit & ex Rhegina urbe *Androdamus* Philoſophus & Legislator, qui, Ariſtotele Pol. libro tertio referente, Chalcidenſibus leges ſcripſit, iis, qui ſunt in Thracia, cujus extant de cæde leges, & de hereditatibus. Fuit & *Theatetus* Philoſophus & Legislator, cui Plato librum De ſcientia inſcripſit, fuit & (6) *Lycus* Philoſophus Pythagoricus Alexandri Magni temporibus, ad quem magnum librum ſcripſit. De quo Suidas inquit: *Lycus qui & Buteras hiſtoricus adoptione pater Lycophronis tragiçi, qui fuit ſub Alexandri ſucceſſoribus, inſidiis petitus a Demetrio Pbalareo*. Hic hiſtoriam Libyæ & Siciliæ ſcripſit, Meminit huius Stephanus. Ergo Lycophron poeta tragicus Rheginus fuit, & idcirco ut huius regionis indigena Calabras res diligenter ſcripſit. Fuit & (7) *Hippas* ſive *Hippys* philoſophus, & orator, poeta, & hiſtoricus, ut Suidas tradit. Qui floruit Perſicis temporibus, primus Siculas res ſcripſit, quas poſtea Myes in compendium redegit. Scripſit, De Italia conſtructa, De rebus Siculis libros quinque, De temporibus totidem, De rebus Argolicis libros tres. Qui & prius Parodiam, (8) Choliambumque, & alia ſcripſit. De quo Plutarchus de oraculis deficientibus meminit, aitque de eo mentionem feciſſe Phaniam. Meminit huius & Galenus in libro De hiſtoria philoſophica. Qui materiam ignem & aquam eſſe dixit, & feminas non minus maribus ſemen effundere opinatur, quicquam tamen ipſum ad conformationem fœtus non conducere, cum extra uterum incidat. Hic mulieres aliquot, viduas præſertim abſque virili concubitu ſemen interdum emiſſe. Hic ut ait Stobæus in ſermone De invidia, dicit duplicem invidiam eſſe: juſtam quidem, cum quis invidet improbis honoratis; injuſtam vero, cum bonis. Et invidi duplo magis quam ceteri calamitoſi ſunt: non enim ſolum propriis malis gravantur, ut alii, ſed alienis quoque bonis. Hic, ut ait Plutarchus in libro De calumnia apud ipſum Stobæum, graviffimam rem calumniam eſſe dicit, quia nulla pœna lege fancita ſit calumniatoribus, ut furibus, quamvis amicitiam, quæ optima eſt poſſeſſio, furentur. Quamobrem contumelia licet malefica ſit, juſtior tamen eſt, quam calumnia quæ quia latet nocentior eſt. Xenophon facit interlocutores De juſto *Hippyam* & *Socratem*, cui Plato duos libros inſcripſit, De pulcro, & De mendacio. Vtebatur *Hippas*, ait *Ælianus* De varia hiſtoria libro duodecimo, veſtibus purpureis. Fuit & *Glaucus* ſive *Glaucia* Philoſophus Pythagoricus & Muſicus excellentiſſimus Democrito contemporaneus, qui ſcripſit De poetis & muſicis antiquis, ait Plutarchus in muſica, ſcripſit & alia, cujus meminit Laertius Diogenes in Democrito. Fuit & *Theagenes* poeta clarus, qui, ut Eufebius libro decimo De præparatione Euangelica refert, Cambyſæ regis patris Cyri temporibus floruit. Qui, ut Tatianus in libro contra Græcos prodiit, ante omnes alios perſecutus eſt Homerum, ſcripſitque De ejus poeſi ac tempore.

" Hic igitur primus omnium Homerum interpretatus , aliis viam elucidandi poetas aperuit ". Fuit & *Cleonymes* poeta dithyrambicus . Scripsit ad Alexandrum Magnum epistolas & dithyrambos , ut Athenæus libro nono auctor est . Fuit & *Ibycus* poeta Lyricus & historicus & musicus *Certandis* filius . Quem decantat Aristophanes in *Cerealiis* : *Ibycus* , inquit , poeta circa musicam & concentum versatus est . Fuit unus ex novem Lyricis universæ Græciæ , ut Itacius in *Lycophronem* , & auctor quidam epigrammatum ajunt : A quo *Ibycium* metri genus dictum est , pluraque lingua Dorica scripsit . De quo Suidas inquit : *Ibycinum* dictum , sed *Ibycini* versus . Ipsum ait idem Suidas , & *Plutarchus* in *Symposiis* , Nequid erga Deos peccans poenam ab hominibus acciperet , est autem consonum cum Sacerdotio . Hic , ait idem Suidas , *Certandis* Rhegini filius fuit , Samumque petiit *Olimp. xliiii* . *Polycrate* *Polycratis* tyranni patre regnante . *Ibycinum* instrumentum , ait idem , ab *Ibyco* inventore in conflictu Celtarum cum Romanis . Erat autem innumerabilis tibicanetarum & tibicinum multitudo simul totius exercitus canentium *Pæana* . Clamor erat commixtus , ut & vicina loca resonarent , & videbantur edere vocem terrificam . Id magno adiumento tum Romanis fuit . Fuit etiam *Ibycus* , ait *Athenæus* libro quarto , inventor *Ibyci* instrumenti musici triangularis , (9) *trigonum* dictum . Scripsit libros sexaginta , & triangularem *Citharam* invenit , quæ *Sambuca* dicitur . *Sambuca* ut ait *Porphyrus* , est triangulum instrumentum , quod ex inæqualibus longitudine , sicut & crassitudine nervis efficitur . Hic diluculum *cliton* appellavit , quod eo tempore *clim* , hoc est audire jam & loqui liceat . Hic etiam , ait *Athenæus* libro primo , affirmat *Ambrosiam* ad mellis naturam nocu-
plam habere dulcedinem , mel dicens nonam *Ambrosiæ* partem habere secundum suavitatem . Ab eo *Ibycus equus* proverbium est : ait enim *Plato* in *Parmenide* : „ *Ibyci* equo athletæ & seniori cursuum sub-
„ turo certamen , & propter experientiam eventuum extimescenti
„ *Ibycus* ipse se conferens , intuitus inquit , & ipse jam senex ad
„ amores regredi cogor , unde *Ibycus equus* proverbium „ . Fuit
autem puerorum amator , de quo *Cicero* *Tusc. Quæst.* libro quarto ait :
maxime vero omnium flagrasse amore *Rheginum* *Ibycum* apparet
ex scriptis . De quo auctor epigrammatum ita scribit :

Rhegium Italiae pallustris extremum cano ,

Semper Trinacriam gustans aquam ,

Propterea quod amantem lyram , amantem pueros

Ibycum frondosa posuit sub ulmo .

Hic multa passus , multam sub sepulcro ederam fundit .

Et candidi plantam calami .

" *Thomas Falsellus* homo Siculus *Ibycum* *Messanam* falso repetit" . Fuit autem occisus a latronibus de cuius morte *Plutarchus* *De futi-*
liloquacitate ait : „ *Ibycus* cum in latrones incidisset jam occiden-
„ dus grues forte supervolantes obtestatus est . Aliquanto post tem-
„ pore cum iidem latrones in foro federent , rursusque grues su-
„ pervolarent , per jocum inter se susurrabant in aurem , Adfunt
„ *Ibyci* grues . Eum sermonem assidentes in suspicionem rapuerunt ,
ma-

„ maxime desiderato jam pridem Ibyco , Rogati quidnam sibi vellet
 „ ea oratio , hæsitante , atque inconstanter responderunt : subiecti tor-
 „ mentis facinus confessi sunt , atque ita velut gruum inditio , pœnas
 „ Ibyco dederunt , ac potius suo ipforum inditio , ut dicitur , per-
 „ ierunt : Unde parœmia orta est : Ibyci grues , ” Hinc etiam ver-
 sus extat ”

Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus .

Simile quidpiam Crotone Pythagoræ tempestate accidisse Jamblicus in libro De secta Pythagorica , de nautis quibusdam , qui quosdam e navi in mare demerferunt , refert .

Fuit ex hac urbe & *Aristo* musicus , de quo meminit Strabo , ut in Locris dicemus . Fuit & *Syllax* pictor celebris , qui , ut Athenæus libro quinto tradit , porticum in Philunte egregie pinxit , quod Pollemachio dicebatur . Fuit & *Clearcus* statuarius celeberrimus : de quo Pausanias in Laconicis ita scribit ; „ In dextra Chalcici parte Jovis ex ære signum factum est omnium , quæ ex eadem sunt materia vetustissimum : neque enim una & eadem fuit uni-
 „ versi operis fabricatio , sed particulatim , in membra excusæ in-
 „ ter se deinde sunt apte clavis confixæ , atque ita ne dissolvi pos-
 „ sint coagmentatæ : fecisse ajunt , Clearcum hominem Rheginum ,
 „ quem Dipœmi & Syllidis nonnulli , alii Dedali discipulum di-
 „ cunt fuisse , ” Fuit & *Pythagoras* Græcis literis eruditus statarius & fidor clarissimus , qui primus statuarum proportionem consideravit . Floruit , ait Laertius , tempore Pithagoræ Philosophi , & primus numerorum ac modorum repertor fuit . Qui , ut Pausanias in Eli-
 cor . prodit , discipulus fuit *Clearci* Rh. gini in plastice arte cele-
 bris , ut siquis alius , idest fidor . Fecit imaginem Astyli , quam stadiodromostylon vocant . Fecit in Olympia statuam Mnasei cur-
 foris cognomento Libin . Fecit statuam Euthymi , & Leontisci cuius-
 dam . Fecit , ut idem Pausanias in Phociacis scribit , in Olympia sta-
 tuam Protalai Mantinei athletæ , qui pueros in pugilatu vicit Fecit Taren-
 ti ex ære egregiam imaginem tauri exportantis Europam Agenoris filiam
 ex Phœnice , ut Varro Linguae Latinae libro primo scriptum reliquit De
 hoc Plinius libro trigesimoquarto Cap. Viii , Pythagoras Rheginus sta-
 tuarius vicit Myrronem diligentissimum statuarium pancraciaste Del-
 phis posito . Licet ipse primus multiplicasse varietatem videtur , nu-
 „ merosior in arte , quam Polycretus , & symmetra diligentior , ” Fuit ,
 „ Olympiade lxxxvii . circiter urbis annum cccxvi . Fuit & alius Py-
 „ thagoras Samius initio pictor nepos ex forore & discipulus Rhegini ,
 „ eique indiscreta facie similis , ” Ergo Pythagoræ Rh. gini statuarii
 foror Samio homini nupsit . Fuit enim in Calabria urbs *Samos* , quam
 ædificaverunt Samii , ut Locri Naritii Locrum , & Milesii Asiae Mi-
 letum urbes in Calabria condiderunt . Sunt , ut retuli , in Calabria
 & alia loca complura iisdem appellata nominibus , quibus & orientalis
 Græciæ loca . ” Quare haud quidem ab re Divus Thomas Pythagoram
 Philosophum ex Samo Calabriae urbe fuisse dicit . Fuit ex Rhegio *Ni-
 colaus* medicus eximius Latina Græcave lingua apertè eruditus , qui
 Nicolaum Alexandrinum medicum , atque omnia Galeni opera e Græco
 in

in Latinum vertit, sed pauca extant. Edidit librum De Cemate, qui Græce desideratur, collationem locorum Galeni & Hippocratis emendatiorem. Ejus exemplaria castigatissima & integerrima si extarent, non tot erratis scateret Galenus. Floruit a natali domini anno M. cccclx. Fuit & ex hac urbe C. *Antistius* vir magna prudentia præditus, & re militari peritus, legatus C. Julii Cæsaris in bello Gallico, ut libro sexto bel. Gal. scriptum est. Fuit & (10) Lucius Romæ tribunus plebis, cujus meminit Val. Max. libro quarto. Fuit & *Ludovicus Chereus* Jureconsultus, edidit opus quoddam ad jus civile attinens. *Prosper* Præsul Rheginus scripsit De vita solitaria, & De temporibus ab Adam usque ad suum seculum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Leo junior*. Nempe Leo II. qui Agatoni successit. Hic fuit in utraque lingua doctissimus, sacros hymnos, psalmosque in meliorem concentum redegit. Præclarissima ejus gesta videre poteris apud Anastasium Bibliothecarium de Romanis Pontificibus, & Breviarium Romanum die 28. Junii. Tametsi Siculus scribatur, fuit sane Rheginus, in Valle Salinorum natus vulgo *Piana di S. Martino*, quæ *Vallis Sicula* nuncupatur. Neque audiendi sunt Scipio Mazzella & Ciaconius, alioquin Scriptores cordatissimi, qui Aprutinum faciunt, aliquo monumento decepti, ubi pro *Brutiis*, *Aprutiis* legerunt. Quod de Agathone, & Stephano identidem crediderunt. Vide Adnotat. lib. 2. Cap. 17. num. 2.

2. *Stephanus*. Dissentiunt Scriptores de patria hujus Pontificis. Ciaconius Aprutinum facit, ut supra dictum est, Oldoinus Romanum, oriundum a Syracusis. Scriptores Siculi Siculum contendunt. Sed Rheginus fuit; Calabria enim Sicilia nomine sexcenties nuncupata est, ut sæpius adnotatum fuit.

3. *Agatho*. In menologio Græco die 21. Februarii sic legitur: *Agathon*

Thaumaturgus Italus, parentibus piis natus &c. Siculi Siculum faciunt. Rheginus autem fuit; Calabria quippe Italia & Sicilia dicta est. Quinimmo Rhegium Siciliae conterminum, civitas Siciliae a Thucidide vocatur. Theodorus quoque Episcopus Taurianensis in Sexta Synodo Constantinopolitana ex insula Siciliae scribitur, ut supra tullimus lib. 2. cap. 17. num. 2. Apud omnes autem compertum est Taurianum in Calabria existisse non in Sicilia. Quid ni? Poterat Agatho Pontifex, poterat Leo, & Stephanus, natione Rheginus, Siculus nuncupari, sed citra pharum. Ciaconius Aprutinum scribit, sed errat ut vidimus supra num. 1. Oldoinus anceps est nec audet Siciliae insulae adscribere: putat siquidem vel Rheginum, vel Aprutinum fuisse. Verum enim vero Aquilani jam diruti in Rhegina ditione natus est, ubi & Leo ut supra vidimus. Apud Rheginenses quippe constans & perpetua traditio durat.

4. *Conterraneos*. In Conciliis Generalibus Labbei legitur *οὐδ' ἄλλος*, idest *confamilios*. Ex quo autem codice excerpterit Barrius incompertum habeo.

5. *B. Thomas*. Eidem B. Cypriano

no coevus . Obiit in eodem monasterio , quod jam corruit , III. Nonas Julias MS. *Gualt.* Vide Agrest. in præfat. ad vitam S. Nicodemi .

Fuerunt ex Rhegina civitate , præter a Barrio adductos , & alii viri in omni virtutum genere celeberrimi . *Agathocles* obscuris natalibus ortus , egregiæ pulcritudinis adolescens , re militari & prudentia eo profecit , ut Sicilia Rex renuntiatus sit . Hic cum figuli esset filius , generis humilitatem non modo non distimulavit , verum etiam & veluti firmissimo argumento usus est , ut suos ad capeffendam virtutem inflammaret . Quapropter vasis aureis figulina admiscere solebat , ut ostenderet fordidissimæ etiam conditionis hominibus per virtutem ad honores vel supremos iter patere . *Diodor.* Sic. lib. 19. Vide Patav. to. 1. *N. Rheginus* scripsit opusculum , cui titulus *Polymnemon* a multa rerum copia . Vide *Suid.*

Tempore autem gratiæ SS. *Elias* & *Arsenius* Abbates , & *B.B. Vitalis* & *Cosmas* instituti Sancti Basilii , vitæ sanctitate & miraculis clari , ut ex actis quæ in Monasterio Sanctissimi Salvatoris Messanæ asservantur Vide Agrest.

Archiepiscopi & Episcopi Cives Rhegini: Sanctus *Sisinnius* , qui S. Placidum monachum & Martyrem Rhegii hospitio excepit antequam Messanam trajiceret . Vide *Ughell.* *Rogerus* ann. 1014. *Arnulphus* Archiepiscopus ann. 1089. *Rhodulphus* 1122. *Bernardus* 1123. *Rogerus* alter 1146. *Jacobus* ex Archidiacono electus Archiepiscopus ann. 1199. ab Innocentio III. post approbatam ele-

ctionem per Gregorium Crescentium Sicilia Legatum confirmatus . Obiit ann. 1216. *Ughell.* *Landus* , vel *Leander* electus ann. 1217. ab Honorio I.I. confirmatus . Hic eidem Pontifici & Friderico II. Imperatori acceptissimus fuit , rebusque ejus operacum Longobardis , mox inter Fridericum & Gregorium IX. compositis , Messanam translatus est , ubi decessit circa ann. 1235. Interfuit consecrationi Ecclesiæ Constantinæ . *Guillelmus Logotheta* sanguine clarissimus electus Archiepiscopus ann. 1232. a Joanne XXI. confirmatus . *Benvenutus* ex Canonico Archiepiscopus ann. 1261. *Guillelmus II. Logotheta* Archiepiscopus ann. 1440. *Philippus de Lanzano* Episcopus Coronenfis in partibus infidelium ann. 1346. Vide *Ughell.* *Antonius Scrada* Episcopus Miletensis ann. 1420. *Ughell.* *B. Matthæus Saracenus* minorita , Secius S. Bernardini Senensis , ad bellum Hungaricum contra Turcas cum S. Joanne de Capistrano concessit : grassantem hæresim *Novorum Christianorum* nuncupatam in regno Neapolitano delevit , multisque laboribus pro Ecclesia Dei fortiter susceptis , Archiepiscopus Rossanensis a Pio II. ann. 1460. renuntiatus est . *Chron.* *Wading.* *Ughell.* alique . *Paulus Dianus* Episcopus Opendensis circ. ann. 1663. Obiit 1674. Ms. Mart. *Paulus Philocamus* ex Archidiacono Rhegino Episcopus Scylacensis ann. 1676. Obiit 1687. Ms. Mart. *Demetrius* Episcopus Corcyrensis Ms. Mart.

Antonius , *Benedictus* , *B. Bonaventura* , *B. Franciscus* , *Jacobus* , *B. Joannes* , *Hieronymus* , *Martinus* , *Matthæus* , & *Seraphinus* instituti

Ca-

Capuccinorum sanctitate clari. *Chron.* Fuit ejusdem instituti *Bonaventura Campagna* doctissimus, scripsit *Chronicon*, aliaque. Ms. Gualt. *Joseph Marropadi* Presbyter sanctæ vitæ vir, Obiit Romæ septuagenario major III. Id. Julii 1685. magna sanctitatis fama Ms. Mart. *Angelus Minorita* Conventualis sanctitate, & miraculis clarus, obiit circa ann. 1640. Ms. Mart. *Anna Labruta* tertii Ordinis S. Dominici vitæ puritate, & amore erga Christum sponsum celeberrima. Obiit 18. Novembris 1660. ut ex Aët. Capitular. *Didacus*, & *Dominicus Barone* Equites Hierosolymitani, magnæ prudentiæ viri. Al-dimar. *Didacus de Mari* Jurisconsultus, quædam edidit. Topp. *Ægidius Minorita* sanctitate & miraculis clarus. Ludovic. Jacobell. to. 2. de sanct. Umbr. *Franciscus Majorana* ex Minimorum familia eruditione conspicuus, edidit *Lavacrum sacrum*, Messanæ 1643. & *Promptuarium Sacramentorum* 1644. in 4. Topp. *Franciscus Saccus* poeta celebris quædam edidit per jucunda. Leo Allat. & Topp. *Joannes Montiel* Soc. Jesu sanctæ vitæ vir, in Indiis pro fide Jesu Christi occisus P. Nadas. in ann. mem.

Jo: *Angelus Spagnoli* doctrina, & morum integritate clarus, scripsit *Chronicon* ab anno mundi usque ad annum Christi 1625. quod aservatur Rhegii in conventu Franciscanæ reformatæ familiæ. Cornel. a Lapid. in cap. ult. Aët. Apost. Jo: *Baptista Bovius* Jurisconsultus celebris edidit librum *De statuarum Urbis præscriptione* Neap. in 8. Topp. Jo: *Baptista Cariddius* Soc. Jesu morum integritate clarus Ms. Mart. Jo: *Baptista Catangaritus* Presbyter in utra-

que lingua doctissimus, scripsit contra Græcos *De vera utriusque Ecclesiæ concordia circa processionem Spiritus Sancti*. Venetiis 1633. Leo Allat. de Eccles. Occid. & MS. Gualt. *Hieronymus Monsolinus* ex Dominicana familia sanctæ vitæ vir. Obrutus est cum sociis in terræmotu Soriani No-nis Novembr. 1659. eademque nocte apparuit forori suæ cælesti luce circumdatus. MS. Mart. *Julius Fulcius* edidit opusculum *De fructibus elemosynæ*. Romæ 1581. MS. Mart.

Joseph Photius Soc. Jesu doctrina & morum probitate celebris, multa edidit ingenii sui præclarissima monumenta, sed quædam sub alio nomine: *Informazione della Vita del Ven. Ignazio Abezeda, e Compagni* 1664. in 4. *Vita di S. Francesco Sales* 1662. in 8. *Vita di S. Maria Madalena de' Pazzi* 1669. in 4. Ex Gallico in Italicum sermonem transtulit, ediditque sub nomine P. Stephani Binetti *La Conversione del Buon Ladrone* 1638. in 12. *Consolazione dell' Anime afflitte* 1635. in 12. *Gli efficaci rimedi contro la peste* 1658. in 12. *Risposte alle domande d' un gran Prelato circa la Gerarchia Ecclesiastica* 1638. in 12. *Degli efficaci diletti dell' amore di Gesù Cristo* 1643. in 12. Item: *Il perpetuo coltello della Regina de' Martiri* sub nomine N. Andries 1652. *Casi ed eventi della Confessione fatti da Cristofaro Vega* ex Hispano in Italicum sermonem 1668. in 12. *Istoria santa composta da Nicolo Folone* quam transtulit, ediditque sub alio nomine 1649. in 12. *Epistola Parenetica del P. Gofuvino Nikel, De Paupertate* ex Latino translata 1654. in 8. *Articoli dell' estamento della Duchessa Buglione* 1670. in 8. Scripsit quo-

quoque *Vitam S. Demetrii*, & *Hannibalis de Afflicto* Archiepiscopi Rhegini 1687. in 8. Vide P. Natanael. in Catal.

Innocentius a Purificatione Augustinianæ discalceatæ familiæ sanctæ vitæ vir, obiit anno 1660. prænuntiato mortis die. Chron. Ms. *Leo Magnus* Regni Sen. scalcus, Magister Rationalis, & Regius Consiliarius ann. 1321. & 1329. Topp. & Marra. *Nicephorus Sebastus Melissenus* Augustinianæ familiæ doctissimus, multa edidit. Topp. *Nicolaus* Congregationis Olivetanæ bis Abbas Generalis emeritus ann. 1447. & 1459. Vujon. to. 2. lib. 3.

Octavius Saccus, Presbyter Urbanus VIII. familiarissimus, primus Judex qui summarie lites rusticorum cognosceret, ut etiamnum sub ejus cognomine exercetur vulgo *Il Tribunale dell' Abate Sacco*. Hic fuit pater pauperum, præsertim dum pestilentia in Urbe grallaretur. Sanctissime vitam traduxit, quem Europæ principes in oculis ferebant, & vel ipse Othomanus variis datis epistolis reverebatur. Obiit XI. Kal. Februarii ann. 1660. octogenario major, sepultusque est in Ecclesia S. Mariæ super Minervam, in qua extat inscriptio hæc:

OCTAVIO SACHO NOBILI
RHEGINENSI
PATRITIO ROMANO
ABBATI COMMENDATARIO
COENOBII S. ANGELI IN
DIOECESI RHEGINENSI
CIVILIVM ET CRIMINALIVM
CAUSARVM
IN CURIA ROMANA JUDICI,
PAUPERVM PATRI
IN CIRCUMFECTO ROMÆ
TRACTV VERSANTIVM
QVORVM NECESSITATIBVS
TVM CORPORVM
TVM ANIMARVM PERPETVO
CONSVLVIT

SVEFECTIS AD CELEBRANDA
SACRA
DIEBVS FESTIS
ET MINISTRANDA OPPORTVNE
SACRAMENTA SACERDOTIBVS
CVM DILIGENTIA ET ORDINE
AMPLISSIMÆ REGIONI
PROSPICERET.

QVO SVAS PAROECIAS
PAROCHI SINGVLI CVRANT.
OBIIT DIE 22. FEBRVARII 1660.

Ex Ms. Mart. ubi fuse de eo. Vide Abb. Piazz. oper. pior. tract. 5. Cap. 22. & 32.

Paulus Alagona Cler. Reg. Theat. edidit *Allegationes in jure utriusque Principis & Regularium*. Veronæ 1644. in 4. Silos in fin. to. 3. & Topp. *Petrus Bugurgius* medicus celebris, dum Ladislaus Rex Niceti vulgo S. Lucido versabatur, a quo Messanæ, Siciliæque Consul renuntiatus est ann. 1404. Ms. Gualt. *Prosper* Philosophus, Theologus, historicusque non contemnendus, multa scripsit, quæ Neapoli in bibliotheca S. Joannis ad Carbonariam nuncupati asservantur. MS. Gualt.

Silvester Bendicius, Dominicanæ familiæ Theologus in Naxivanæ Provinciæ Collegio Regens emeritus & Missionarius Apostolicus, a barbaris Tunetanis captivus ducitur, post biennium carceribus mancipatur; inde educatus & per duos menses de religione ejuranda frustra tentatus, in fide catholica constantissime perseverans, vivus in foveam collotenus sepelitur, lapidibusque obruitur: tandem abscisso capite gloriosam martyrii palmam promeruit circa ann. 1655. Ita testatur *Matthæus Avascinenfis* Archiepiscopus Majoris Armeniæ, & Fr. *Bartholomæus Nazarius Armenus* in folio impresso Patavii 1668. apud Sardum, quibus adtipulatur *Gregorius Barbadicus S. R. E. Cardinalis Episcopus Patavinus*. Pd Sil-

Silvester Politus, in sæculo *Marci* *Antonii*, Medicus celebris, Dominicanæ familiæ doctrina & pietate clarus edidit *Chronicon Rheginum*, Messanæ 1617. Topp. & *Tragœdiam S. Stephani Episcopi Rhegini*. Diem obiit IV. Idus Junii 1681. MS. Mart. *Simon Fornarus* Carthusianus doctissimus scripsit *Commentarios super Ariostum*, aliaque Ms. Mart. *Simon Portius* Philosophus celebris. Ms. Bombini & Mart. *Stephanus Pepe* Cler. Reg. Theat. Theologus & orator insignis, scripsit de *Purgatorio* tomos duos, edidit *Conciones*, *Vitam S. Cajetani*, aliaque. Topp. & *Silos* to. 3. *Vincentius Bonachepus* gigantæ staturæ circa finem præteriti seculi, quem vel e disjunctissimis regionibus homines invisebant *Polit.* lib. 2. *Ursicinus* sub duce *Bellifario* miles clarissimus anno Christi 538. *Procop.* lib. 1.

Nostri vero temporibus *Joannes Baptista Panagia* Caroli VI. Imperatoris Antiquarius. *Joseph Logotheta* Protopapa Ecclesiæ S. Mariæ vulgo *la Cattolica*, a Rogerio Comite ut fertur extractæ, de qua vide *Amat.* & *Zaverron.* *Antonius Spizicagiglius* opusculum edidit asceticum, Neapoli 1719. in 12. Aliique quamplures apud nostrates & externos.

6. *Lycus*. Pater adoptivus *Lycophronis* historici & poetæ inter illustres Rheginos viros merito computandi. Fuit siquidem *Lycophron* patria Chalcidensis, natura filius *Sophoclis* grammatici.

Chalcidenses autem Rheginis affines sunt, quorum Colonia Rhegium plurimum locupletatum est. *Strab.* lib. VI. Fuit etiam *Lycophron* inter septem poetas, qui *Plejades* dicebantur a numero Stellarum a Philadelpho Ptolemæo cooptatus. Ejus *Tragœdias* numerat *Suidas*. Scripsit *Alexandram* poema valde obscurum, in quo agit de vaticiniis *Cassandrae*, exorsusque ab *Hercule* & rebus Trojanis, usque ad *Alexandrum Macedonem* perducit. Hoc *Isacius Tzezza* & *Meursius* commentariis illustrarunt. De morte *Lycophronis* hæc *Ovidius* in *Ibin* fert:

*Vtique coturnatum periisse Lycophrona narrant,
Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.*

7. *Hippas*. Hic *Arcades* omnium primus *πρὸς ἄνδρας*, idest ante lunam appellavit. Vide *Steph.* v. *Ἀρκάδης*.

8. *Choliambumque*. Versus *Jambicus*, quinto loco *Jambum* habens sexto *Spondeum*, ita dictus quasi *claudus Jambus* a *χαλὸς claudus*, quia exturbato sexta sede *Jambo* quasi claudicare videatur. Dicitur etiam *Scæzon* a *σκαζο claudico*. Vide *Diomed.* lib. 3.

9. *Trigonum*. Hoc instrumenti genus simile videtur fuisse ei quod nos *Harpam* dicimus. Sunt qui volunt fuisse id quod a nobis dicitur *Colascione*.

10. *Lucius*. Hunc *Valerius Maximus* lib. IV. Cap. VII. ab amicitia *Cepionis*, quem e carcere liberavit, commendat.

Extat & pagus S. *Dominica*.

CAPUT V.

*De Agatha, Leucopetra, Laurento, Amygdalia
olim Peripoli, ubi de Praxitele ejusque operibus.*

Post Rhegium *Calopinacum* flumen *Taurosinum* olim dictum excurrit. A partu Virgineo anno MDLXII. non procul a fluvio hoc "labes facta est &" diffiluit refeditque tellus iugeris spatio, & mare ingressum est. Supra Rhegium m. p. quatuor (1) *Agatha* Græcum oppidum est, quod *bonum* significat, edito loco natura satis munitum, quod undique rupibus clauditur, & ejusdem nominis fluvio torrentinis & anguillis fœcundo abluitur, ab Ausoniis conditum. Cum enim, ut semel atque iterum, ac tertio dixi, Auxonii idest Aschenazæ utranque Calabriae oram primum incoluerint, oppidaque plurima, licet ut dixi raro condiderint, certe haud dubium in hac Rhegina ora oppida condidere, colonialque deduxere. Inde Oenotrii & Itali Oenotrii genere, deinceps Morgetes, postea Phocenses, & in ora Crotoniata Philoctetes urbes in Calabria condiderunt. Hic serica & olea optima fiunt, nascuntur cappares. Sunt in hoc agro pagi *Cardetum* & *Misoripha*. Incolæ in communi sermone Latina & Græca lingua utuntur, rem vero Divinam Græca lingua Græcove ritu faciunt. Post *Calopinacum* amnem, *Agatha* fluvius excurrit. Inde est (2) *Leucopetra* portus, distat a Rhegio mill. pass. sex. Et supra est ejusdem nominis, (3) Græcum oppidulum, olim P. Valerii Villa, ut dudum ostendi, abest a Rhegio m. p. octo. Incolæ in communi sermone Latina & Græca lingua utuntur, sacra vero Græca lingua Græcove more faciunt. Inde est *Leucopetra* promontorium, distat a Rhegio m. p. duodecim. De quo Strabo ait: „E Rhegio ad orientem naviganti Leucopetra promontorium occurrit, quod a colore Leucopetram id est saxum album appellant, per stadia quinquaginta, ubi montis Apeninini finem adesse ajunt „. De hoc promontorio plurimi veteres scriptores meminere, ut Strabo ipse, & Plinius, & Mela, & Dionysius Apher, & Cic. ad Att. libro xvi. & Phil. prima. Quare miror Paulum Manutium *Leucopetram* Tarentinorum semel atque iterum impressisse. In hoc mari corallium capitur. In agro hoc nascuntur cappares. Inde est (4) *Pentadactylum* castellum, quod quinque digitos significat, milliario a freto distans, in cujus agro sesama fit, & amygdalarum & capparum ubertas: fiunt & mella optima, nascitur cos aquaria nobilis. Fit in hoc mari optimarum trichiarum captura ingens, quas sale in cadis condunt. Ex hoc castello fuit Petrus Sancti Basilii monachus Cryptæ Ferratæ, quod monasterium ab urbe m. p. duodecim distat, Abbas, utraque lingua satis eruditus, acrisque ingenii, & integræ vitæ vir. Interfuit Florentinæ synodo, Eugenio Romano Pontifice hujus nominis quarto. In qua adversus Græcos pro Romana Ecclesia doctissime disputavit. Opus sane egregium absolvit multa ad utranque linguam attinentia continens. Quædam ejus opuscula re-

periuntur, ut Epistolæ, Logistices libri, Arithmetica, De numeris, Geometria, super inventione festi Paschæ, Theologica speculatio. Fuit præceptor Pauli Perusini iureperiti. "Fuerunt ex Calabria & alii plurimi Græcarum literarum doctissimi homines, & in his fuere Leon seu Leontius, & Barlaam Monachus Divi Basilii institutorum sectator, sed ex quo oppido fuerint incompertum habeo. De quibus Franciscus Petrarcha in epist. xi. rerum senilium in epistola ad Hugonem Sanctofoverinatem Calabrum hominem, de quo mox, sic ait :
 „ Aliquot Græcæ linguæ doctissimos homines nostræ ætate Calabria
 „ habuit, in his duos Barlaam Monachum, & Leontem seu Leontium,
 „ uterque mihi familiaris, primus etiam & magister fuerat „. Et
 in libro, cui titulum fecerat, De ignorantia sua & aliorum, licet ipse de ignorantia sui, non Latine dicat. „ Calaber, inquit, Barlaam
 „ præcipue modernum gratiæ specimen sophi fuit „. Horum Boccatus etiam in libris de Genealogia Deorum commemorat. „ Fuit, inquit,
 „ Barlaam Calaber Monachus Divi Basilii corpore pusillus, at scientia,
 „ Græcisque literis prægrandis, ut nullus non modo sua ætate,
 „ sed multis etiam sæculis ante in tota Græcia fuerit, qui illi potuerit
 „ comparari, cui & ob ejus doctrinam & vitæ probitatem omnes ei honores
 „ habebant, atque etiam Imperatores sui sæculi alii. „
 „ que & Græci & Latini Principes ipsum in oculis ferebant. Scripsit
 „ Græco sermone nonnulla opera. Floruit & ipse & Leontius Roberti
 „ Siciliæ Regis temporibus. „ Supra est *Montibellum* tenue castellum, in eo
 loco situm cum amygdalarum copia. In littore sal marinus sit.

Dehinc est (5) *Laurentum* oppidum edito loco, quod ejusdem nominis fluvius adlabitur, abest a mari m. p. octo, a *Pentedaetylo* decem. Hic lina optima fiunt, & caseus probatissimus, provenit terebinthus, nascitur lapis molaris, frumentarius & olearius, nascuntur cappares, cuminum silvestre, & sceniculum marinum, & Seriphium sive absynthium marinum, quod & fantonicum vocant. Nascitur herba, quam alii votumum vocant, Græci Calabri lixin, & sinnacum appellant, nascitur & spartum, teres est & lini modo, sed crassius, bulliunt, & terunt, macerantque. In templo divo Angelo dicato beati *Gerasmi* hujus oppidi civis corpus quiescit. Ejus festum decimo octavo Cal. Julii agunt. Exin (6) *Halex* fluvius labitur torrentinis & anguillis uber; „ Qui Locros (ait Strabo) a Rhægio
 „ determinat. Qui per vallem profundam cursum habet. Peculiare
 „ quiddam de cicadis obvenit, quæ enim in Locrorum ripa versantur
 „ sonantius strident, illis aliis vox nulla contigit, cujus rei causam
 „ suspicantur esse: nam cum iis omnino umbrosa regio sit, unde rosas
 „ scidas alarum pelliculas minime pandant, illis sole fervida est, quæ
 „ aridas & uti corneas habeant, unde apte stridor emittitur „. Diodorus Siculus libro quinto de antiquorum gestis fabulosis hujusce rei aliam causam tradit: „ Cum, (inquit) Hercules ad fines Rhæginorum
 „ & Locrensiū pervenisset, deque via festus quiesceret, cicadarum strepitu pertæsus Deos orasse fertur, ut eas inde amoverent,
 „ exaudita prece, non solum tunc, sed etiam postmodum cicadæ nunquam sunt his locis repertæ „. Id quoque asseverat *Grænius*

nus apud Solinum: Athenæus lib. xv. & Ælianus in libro de historia animalium negat, huiusce rei causam sciri posse. Canunt autem cicadæ, ait Ælianus, membraculæ verberatione, & non ore, ut cetera animalia. Quod si ita est, vera est causa, quam scribit Strabo. Juxta Halecem amnem (7) *Amygdalia* oppidum est, *Peripolis* quondam dictum, edito loco natura satis munitum, cum linis, & caseo, & melle optimis, a mare m. p. quatuor distans, a Laurento totidem, Locrensiū quondam, nam, ut dixi, olim Halæx fluuius Locrensem agrum a Rhegino disteminabat. Fuit hoc oppidum simul cum tota ora hac Romana civitate donatum, ut Plinius tradit, "qui Praxitelem ex Græcia Italiæ & hac utique ora fuisse scribit". De quo oppido Thucydides libro tertio sic ait: „Athenienses, qui circa Siciliam agebant, cum in Locridem „navigassent” ingressu quodam Locros, qui loco auxilium ferebant, „superant, ac Peripolim capiunt „: Quod oppidum situm est ad flumen Halecem”. In hoc agro lapis Phrygius nascitur, proveniunt & asparagi omnibus anni mensibus, suntque pagi *Rigudum*, *Arocha* & *Gallicum*.

Ex Peripoli oppido hoc fuit *Praxiteles* ille statuarius & pictor celeberrimus, qui arte sua naturam est imitatus: cuius simulacra vivis adeo simillima erant, ut vel bruta animalia deciperentur & homines ad concubitum allicerentur. De quo Plinius libro trigésimoquarto ita scribit: „Praxiteles primus specula fecit magni Pompei ætate ciii. „Olymp. „Et rursus: „Praxiteles statuas argenteas cælavit”. Et libro quadragesimoquarto: „Praxiteles marmore felicior, ideo clarior. „Fecit tamen ex ære pulcherrima opera, Proserpinæ raptum, item „Catagufam, & Ebrietatem, & Liberum patrem, nobilemque una „Satyrum, quæ Græci peribæton cognominant. Signa etiam, quæ „ante Felicitatis ædem fuere, Veneremque, quæ cum ipsa æde incendio cremata est Claudii principatu, marmoræ illi suæ per terras „inclitæ parem. Item Stephusam, Spelumenem, Oenophorum, Harmodium, & Aristogytone Tyrannicidas, quos a Xerse Persarum „rege captos, victa Perside, Atheniensibus remisit Magnus Alexander. „Fecit & puberem Apollinem sub repenti lacertæ cominus sagitta „insidiantem, quem Sauroctonon vocant. Spectantur & duo signa „eius diversos affectus exprimentia, flentis matronæ, & meretricis „gaudentis. Hanc putant Phrynen fuisse, deprehenduntque in „ea amorem artificis, & mercedem in vultu meretricis. „Et libro xxxv. „Possunius laudat Praxitelem, quia plastice matrem statuariæ sculpturæque & cælaturæ esse dixit. „Et libro xxxvi. „Praxiteles marmoris opera „gloria” superavit etiam semet. Opera sunt Athenis in Ceramico, sed ante omnia, & non solum Praxitelis, „verum etiam in toto orbe terrarum Venus, quam ut viderent multi navigaverunt Gnidum. Duas fecerat, simulque vendebat, alteram velata specie, quam ob id quidam prætulerunt optione, „quarum conditio erat Coy, cum alteram etiam eodem pretio detulisset. Severum id ac pudicum arbitantes rejectam Gnidi emerunt „impressa differentia famæ. Voluit eam postea a Gnidis mercari rex Nicomedes, totum æs civitatis alienum, quod erat ingens dis- „so-

„ soluturum repromittens . Omnia perpeti maluere : nec immerito ;
 „ illo enim signo Praxiteles nobilitaverat Gnidum : ædícula ejus tota
 „ aperitur , ut conspici possit : undique effigies deæ , favente ipsa ,
 „ ut creditur , facta , nec minor ex quacunque parte admiratio est .
 „ Ferunt amore captum quemdam , cum delatuisset nocte simulacro
 „ cohæsisse , ejus cupiditatis esse indicem maculam . Sunt in Gnido
 „ & alia signa marmorea illustrium artificum , nec majus aliud Vene-
 „ ris Praxitelicæ specimen , quam quod inter hæc sola memoratur .
 „ Eiusdem est Cupido obiectus a Cicerone Verri ille , propter quem
 „ Thespiæ visebantur , nunc in Octaviæ scholis positus . Eiusdem est
 „ alter nudus in Pario colonia Propontidis par veneri Gnidia nobi-
 „ litate , & injuria . Adamavit enim eum Alcidas Rhodius , atque
 „ in eo quoque simile amoris vestigium reliquit . Romæ Praxitelis ope-
 „ ra sunt Flora , Triptolemus , Cæres , in hortis Servitianis , Boni
 „ Eventus , & Bonæ Fortunæ simulacra in Capitolio , item Mena-
 „ des , & quas Thiadas vocant & Caryatidas , & Silleni in Asinii
 „ Pollionis monumentis , & Apollo , & Neptunus . Praxitelis fi-
 „ lius Cephisodorus rei & artis hæres fuit . Cuius laudatum est Per-
 „ gami Symprega signum nobile , digitis corpori verius , quam mar-
 „ mori impressis . Romæ ejus opera sunt Latona in palatii delubro ,
 „ Venus in Asinii Pollionis monumentis , & intra Octaviæ porticus
 „ Junonis æde Æsculapius , ac Diana „ . Et rursus infra : „ Admi-
 „ ratur & Praxiteles qui etiam quinque volumina scripsit nobilium
 „ operum in toto orbe . Natus hic in Græcia Italiæ ora , & civita-
 „ te Romana donatus cum iis oppidis Jovem fecit eburneum in Me-
 „ telli æde , qua campus petitur . Accidit vero ei , ut cum in navi-
 „ bus , ubi feræ Africanæ erant , per caveam intuens leonem cæla-
 „ ret , ut ex alia cavea panthera erumperet non levi periculo dili-
 „ gentissimi artificis . Fecisse opera complura dicitur , sed quæ fece-
 „ rit nominatim non refertur „ . Et libro trigésimoquinto : „ Ceris
 „ pingere ac pictura inurere quidam Aristidis inventum putant , post-
 „ ea consummatum a Praxitele . De quo Varro , „ Rerum humanarum
 „ lib. i. ait : „ Praxiteles propter artificium egr. gium nemini est paulo
 „ humaniori ignotus „ . Et Cicero de divinatione libro primo : „ Pra-
 „ xiteles cælavit argento Roscium puerum circumplexum serpentis
 „ amplexu , quod ejus futuræ probitatis inditium fuit „ . Et in Ver-
 „ rem actione sexta . „ Apud Hejum erat signum Cupidinis marmo-
 „ reum Praxitelis . Idem opinor artif. x. ejusmodi Cupidinem fecit il-
 „ lum , qui est Thespiis , propter quem Thespiæ visuntur , nam alia
 „ visendi causa nulla erat „ . De hoc etiam meminit Strabo libro no-
 „ no , qui & libro tertiodécimo ædem templi Dianæ Ephesinæ , totam
 „ Praxitelis operibus plenam fuisse tradit . Et Val. Max. lib. octavo :
 „ Praxiteles Veneris statuam in marmore quasi spirantem in templo
 „ Gnidorum collocavit , propter pulcritudinem operis a libidinoso
 „ cujusdam amplexu parum tutam . Equus etiam visa equæ statua
 „ hinnitum edere coactus est . Et canum latratus aspectu pidi canis
 „ latratus , taurusque ad amorem , & concubitum vaccæ Syraculis
 „ nimia similitudinis irritamenta compulsus „ . Hunc quoque decan-
 „ tavit Propertius sic :

Pra-

Praxitelem parius vindicat arte lapis.

Fecit & Niobis statuam pulcherrimam a Græcis poetis celebratam. Extat hoc epigramma ad verbum Latinum factum :

*Ex vita me dii fecerunt lapidem, ex lapide vero
Vitam Praxiteles iterum fecit.*

Item Aufonius.

*Vivebam, sum facta flex, quæ deinde polita,
Praxitelis manibus vivo iterum Niobe.*

Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.

Hanc ego, cum læsi numina, non habui.

Et Pausanias in Atticis : „ Bellonæ signum Praxitelis filiorum opus.
„ Fecit & statuam equestrem militari ornatu non longe a porta Athe-
„ nienſium . Fecit & equum ipsum & hominem insidentem . In Cere-
„ ris templo ipsius deæ , & filiæ , & Inachi facem præferentis signa
„ fecit . Fecit & deam Suadelam , & deam , quam Paregoron , hoc
„ est , consolatricem vocant , & Satyrum in sacello Dionysii e pario
„ lapide , quem patrium vocant , & alterum Dionysium , quem Da-
„ syllum appellant è lapide pario . In templo quodam fecit duodecim
„ deorum signa . In arce Athenienſium fecit Dianam . In templo
„ Veneris fecit ipsam eburneam cognomento praxim a nomine suo .
„ Fecit & Fortunam in templo ejus , & Latonam , & Dianam , &
„ Apollinem in templo ejus longe præclarum , & Dianam Brau-
„ toniam . Phryne interim eum percontante quodnam ejus esset
„ pulcherrimum opus , Praxiteles dicere noluit . Accurrens autem
„ Phrynes famulus dixit , multa Praxitelis opera consumpta esse
„ igne accenso in domicilio , non tamen omnia absumpta fuisse .
„ Praxiteles respondit , Nil refert , dum ignis Satyrum , & Cu-
„ pidinem non absumferit . Tum Phryne dixit Praxiteli , Nil du-
„ bites , nam nihil amissum est , nec ignis in domicilio accensus est .
„ Hoc commento mulieris confessus est Praxiteles quod pulcherri-
„ mum opus fecerit . Tum Phryne petiit ab eo (8) Cupidinem . Fe-
„ cit (ait idem in Arcadicis) signa Latonæ , & ejus filiorum . Fecit
„ & Junonem in templo ejus sedentem in sella , & Heben filiam ejus ,
„ & Minervam Junoni assistentes . Fecit & Plataæ (ait idem in
„ Bœoticis) Rheam , quæ saxum fasciis involutum pro puero , quem
„ pepererat Saturno habet , & Taleam , idest adultam Junonem e la-
„ pide pentelesio , & Cupidinem ex eodem lapide , & commentum
„ Phrynes in ipsum . Quem Cupidinem Gajus Imperator abstulit ,
„ Claudius vero eum remisit Theſpas , quem rursus Nero abstulit ,
„ quem postea ignis consumpsit . Fecit & Phrynem & Venerem . Fe-
„ cit & in laquearibus Thebanorum majorem partem duodecim labo-
„ rum Herculis & signum quoddam ingenti magnitudine , virumque
„ e lapide pentelesio . Fecit & Æsculapium . Fecit (ait idem in Eliacis)
„ & Mercurium portantem Bacchum infantem in templo Junonis ,
„ & Dionysium in templo ejus . Fecit (ait idem in Phocicis) Dianam
„ dextra facem , sinistra canem , in humeris vero pharetram habentem ,
„ Calistratus etiam de Cupidine Praxitelis duobus locis plura scribit .
Ce.

Cephisodorus autem Praxitelis filius, præter ea, quæ Plinius scribit, fecit, ait Pausanias in Atticis & Bœoticis, Bellonam & Cadmum. "Extat etiamnum Romæ in colle Quirinali egregium Praxitelis opus e lapide, hominis statua est tenentis equum".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Agatha*. Vulgo *S. Agata*. nequidquam profuturos, atque ita evenit.
Oppidum vetustissimum, quod anno 1552. Draguttus Maumethanus pirata frustra occupare conatus, sive loci munitione sive civium vi fractus pulsusque est. Cives Alphonso Calabriæ Duci, & Ferdinando Regi sponte dederunt sese, teste Jovio lib. 3. In Dicecesi Rhegensi.

Ex hoc loco fuit celebris ingeniorum fœnix JOANNES ALPHONSUS BORELLIUS Medicus & Philosophus ac in Matheseos institutis nulli secundus. Docuit Messanæ, Neapoli, ac Pisis nostrorum majorum ætate. Romæ a Christina Suecorum Regina doctorum virorum patrona ac faultrice mentitro censu auctus, multos instituit; verum a scelestissimo famulo expilatus, una die totam rem familiarem amisit. Tum senio confectus Clericorum Regularium scholarum piarum S. Pantaleonis de Urbe hospitio recipitur, ubi septem annos absolvit, donec diem clausit extremum anno 1688. ibique sepultus est. Hoc de Borellio peculiare mihi narravit quidam laicus senex, qui eidem inserviebat: Cum Borellius gravissima laboraret infirmitate, ut omnes crederent brevi morituum, ille laico dicebat, *Non moriar hac vice*, spretoque cubili ad assueta munia perrexit, convaluitque. Cumque post aliquot annos leviter ægrotaret, optimamque spem futuræ sospitatis ostenderet, Joanni laico dixit: *Nunc moriar, voca Medicos, ut curer, ne demens habear, tametsi certo sciam*

Hunc Siculi Siculum faciunt, quod Messanæ educatus sit, sed Calaber fuit; extat siquidem in Progyrnasmat. epistola Thomæ Cornelii Viri Calabri de quo supra Marci Aurelii Severini de quo infra nomine Joanni Alphonso Borellio municipi suo conscripta, quem vocat *Timeum Locrensem*. Vidi ego Borellii iconem ære insculptam cum epigrapha: *Io: Alphonsus Borellius Neapolitanus*; ut scilicet tanti viri honos Regno tribueretur, quem Provincia sola non caperet. Dominicus Martyre scriptor synchronus Borellium Calabrum & Agathensem constanter fatetur in suo M. S.

Multa scripsit ediditque Borellius sapientissime acutissimeque, *Euclide restituto* Pisis 1658. in 4. *Teorica de' Pianeti Medicei* Florentiæ 1666. in 4. opus Amstelodami recusum: *De vi percussionis* Bononiæ 1667. in 4. *Istoria dell' incendio di Mongibello* Rhegii 1670. in 4. *De motu animalium* Romæ 1680. in 4. & Amstelodami.

2. *Leucopetra*. Statio, & promontorium, nunc vulgo, *Capo dell' armi*.

3. *Græcum oppidulum*. Nunc vulgo, *Motta di S. Giovanni*. Fuit ex hoc loco Nicolaus Maria Madassarrus in utraque lingua doctissimus, Romæ in Ecclesia S. Thomæ in Parione Parochus, a Gregorio XV. ad reformandas Græcas Regni Neapoli-

politani Ecclesias missus, tandem Nonis Maji 1622. Episcopus Bovenfis renuntiatus est: diem clausit anno 1627. Ms. Gualt. & Ughell. tametsi hic patriam taceat. Vide Nic. Erytr. in pinacot. par. 3. *Sebastianus de Alexandris* Carmelita doctissimus, orator celebris, a Clemente X. creatus Episcopus Rudienfis: obiit mense Decembri 1671. edidit librum *De numero prædestinatorum*. Romæ 1670. aliaque Topp.

4. *Pentedaetylum*. Anno 1462. ab Alphonso Calabriae duce depopulatum. Fuit quoque hinc *S. Ursula* instituti Basiliani, ut ex Ms. Angeli Spagnoli, quod in Monasterio Franciscanæ reformatæ familiæ Rhegii aservatur, & Gualt. Vide Agrest. in præfatione ad vitam S. Nicodemi. *Urbanus* instituti Capuccinorum Sacerdos, & concionator insignis, sanctæ vitæ vir. Obiit Romæ mense Julio 1670. magna sanctitatis fama. Ms.

Mart. In Diœcesi Rhegiensi.

5. *Laurentum*. Vulgo *S. Lorenzo*. In cad. Diœcesi

6. *Halex fluvius*. Aliis *Alex*, *Alexum*, *Cecinus*, *Amygdalia*. Nunc vulgo *Ancendolia*, a vicino oppido sumto nomine. Vide Cap. seq. num. 6.

7. *Amygdalia*. Civitas vetustissima, sita creditur ubi nunc locus, vulgo, *Pagliapoli*, Græce *Παλαιόπολις*, unaque fuisse ex Civitatibus quibus Caronda & Zaleucus leges dedere. Vide Aristot. lib. 2. politic. & Cic. lib. 2. de legib. In Diœcesi Bovenfi.

8. *Cupidinem*. In hujus statuæ basi ad theatri scenam positæ hos versus insculpsit Praxiteles, teste Athenæo lib. 13.

*Praxiteles quem passus est Amorem elaboravit,
E suo corde sumto genuino primarioque exemplari:
Pro mercede illi dedit Amor Phrynem: is autem
venenum dum amatorium mittit,
Non jactit temere sagittas, sed intenti oculis colli
mat:*

CAPUT VI.

*De Bova Civitate ejusque Pagis; Herculeo, & Zephyrio
Promontoriis; Crepacorio, fortasse olim Samo,
Bianco, & Condojano Oppidis.*

Post Peripolim, hoc est Amygdaliam (1) BOVA civitas offertur, sedes Episcopalis, in montis cacumine sita, distat a freto m. p. quinque, ab Amygdalia tribus. *Laurentius* Episcopus Bovenfis interfuit Synodo Romanæ sub Symmacho Papa. (2) Ex hac urbe fuit (3) beatus *Helias* Abbas divi Basilii monachus, beati Nili contemporaneus, eique benevolentia conjunctus. Ejus corpus Calatri esse creditur. Cujus festum agunt tertio Idus Septembris. In hoc agro est *Africum* pagus, ex quo fuit beatus *Leo* divi Basilii monachus, cujus corpus Bovæ jacet in æde Episcopali. Ejus festum agunt tertio Nonas Maji. Fit hic caseus laudatissimus, item vina, olea, & mella præclara. Extant & sylvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ, congerunt & accipitres multigeni. Fiunt & coturnicum aucupia non vulgaria. A Leucopetra villa hucusque incolæ in familiari sermone Latina

tina & Græca lingua utuntur, sacra vero Græca lingua, Græcove ritu faciunt. Post Bovam (4) *Palitium* tenue castellum est humili loco, quod ejusdem nominis fluvius præterfluit, abest a Bova m. p. sex, a freto totidem. Hic quoque caseus laudatissimus fit, & vina, olea, & mella clara, extant & Sylvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ. Fit in hoc agro sesama, nascuntur cappares affatim, & tubera. Est & ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. In hac orientali Calabriae plaga provenit passim & ubertim siliqua silvestris, azojalum vocant indigenæ, " ut mireretur non hanc plantam inferant ut Gajuani faciunt, " & terebinthus, quam alii *Acroscinum*, idest Silvestrem Schinum, alii transpositis dictionibus *Scinocrastum* vocant, schinus autem lentiscum significat. Item oleander rufus & albus, vitex, Lachanum vocant Græco vocabulo, quod herbosum & fruticosum significat. Item tamarix, lentiscus, & eringium. Item in hac ora vulgo, & præsertim Palitii agro, & Brancalconis, Bianci, Geoliosæ, Arocellæ, Cutri, Crotonis, Coriolani, Caltrovillari, atque alibi herba nascitur, quæ masticem fundit. Quam Plinius libro duodecimo in Asia, & Græcia reperiri tradit: de qua, sic scribit: „ Sed mastice „ quoque gemina est, quoniam & in Asia, Græciaque reperitur herba „ e radice folia emittens, & carduum similem malo, feminis plenum: „ lacrimaque erumpit incisa parte summa, vix ut dignosci possit a „ mastice vera. Fit autem vera mastix e lentisco „ . Post Palitium (5) *Herculeum promontorium* occurrit, ab Hercule dictum, portum habens ob occasu. Distat a Leucopetra promontorio m. p. circiter xxxvii. De quo sic scribit Strabo: „ Herculeum promontorium extremum ad „ meridiem inclinatur, nam cum deflexerit, statim ventu navigan- „ dum est Africo usque in Japygiam: postea in Septentrionem semper, & magis in occasum vergit in sinum Ionium „ . A Leucopetra hucusque optimarum (6) trichiarum ubertim captura fit, quas sale asservant in cadis. Nascitur, & in ora hac vulgo votumum herba. Deinde est (7) *Brancaleonum* pusillum castellum in montis supercilio locatum, abest a mari milliario cum dimidio, ab Herculeo vero promontorio m. p. quatuor. Hic mel optimum fit, & gossipium, & sesama, fiunt aprorum, & aliarum quadrupedum venationes, & aucupia minutarum alitum, nascuntur tubera, provenit terebinthus, nascitur lapis molaris, frumentarius & olearius, item magnesia lapis, quo utuntur figuli.

Exinde est (8) *Bulsanum* oppidum super saxum conditum, " super Zephyrium Promontorium Locrorum Zephyriorum, ut arbitror reliquias. Hic enim primum Locri urbem condiderunt, quam postea transfulerunt ubi nunc est, & Hieraceum dicitur, sed credendum est ex eis aliquos hic mansisse. Hinc quidam qui veteres auctores emendare putant ignari vulgi dictis innitentes pro *Zephyrio* promontorio *Brutium* ab hoc oppido *Brutiano* a vulgo dicto immutarunt: cum potius oppida a promontoriis, & fluminibus, quam hæc ab illis nomina sumant ". Distata Brancaleono m. p. tribus, a freto quatuor. Huc Cretensium, Maurorum, & Carthaginiensium classis primo applicuit anno post Christum natum M.lxxv. qui & oppidum id, & totam Calabriam,

Apuliam, & Lucaniam diripuerunt. " In Monasterio Divæ Mariæ *Pesaca* cognomine agri Tabernensis scriptura quædam est in qua scriptum est *Bulſanum*, sive *Brettianum* sedem Episcopalem fuisse, & ejus Diœcesis partim Bovenſi, partim Locrenſi addita". Ager hic frugifer est, fiunt aucupia parvarum avium, proveniunt tubera. Est in hoc agro *Mota* vicus. Inde est (9) *Crepacorium* castellum edito loco cum melle spectato, abest a mari m. p. quinque, fortasse *Samos* olim dicta, per hæc enim loca Samii Samum urbem condiderunt. In hoc agro *Agatha* vicus est, ubi cos aquaria eximitur. Postea (10) *Zephyrium* promontorium extat. Hic Locrenſis sinus incipit *Cocinthum* promontorium usque: ejus ambitus m. p. L. est: distat a promontorio Herculeo m. p. xii. De quo Strabo sic scribit: „ Zephyrium promontorium agri Locria quo Locrenſes Zephyrii dicti sunt, portum habens ab occasu venientibus commodum, unde & nomen accepit, habet & portum alterum ab ortu „. Hic Locrus urbs primo condita fuit. Hic, ait Plinius, *includitur Europæ sinus primus, ab eoque maria nuncupantur*. Et rursus: „ Primus Europæ sinus a Calpe Hispaniæ extimo monte Locros & Zephyrium usque, protenditur immenso ambitu „. Pomponius Mela in hac ora tres sinus ponit, primum inter promontoria Salem & Lacinium, qui Tarentinus & Thurinus dicitur ab oppidis. In quo Tarentum, Metapontum, Thurium, & Crotonem locat. Secundum inter Lacinium & Cocinthum promontoria, licet mendose pro Cocintho Zephyrium legatur, qui Scylaticus sinus nuncupatur, in quo portum Castra Annibalis; Peteliam, Scylaceum, & Cæcinum locat, ejus ambitus lxx. m. p. est. Tertium inter Cocinthum & Zephyrium, licet mendose pro Zephyrio Brettium legatur, qui Locrenſis sinus appellatur: in quo Consulium, Cauloniam, & Locrum ponit. Plinius autem inter Zephyrium & Cocinthum, Miſtram, Locrum, Cauloniam, Sagram, & Locanum ponit. Qui libro trigesimo quarto ait: *Molybdæna idest Galæna laudatissima quæ in Zephyrio fit*. Mare hoc pluribus locis scopulosum est secus littus. Post Zephyrium (11) *Biancum* oppidum est edito loco situm, distat a freto miliario cum dimidio, a Zephyrio vero m. p. tribus. Hic vinum bonitate mirificum nascitur, album est & austerum, semper seipso melius, cujus & magnus numerus fit. Sunt in agro hoc silvæ glandiferæ alendis porcis commodæ: oriuntur cappares, nascitur cos aquaria probatissima: est & *Casignana* pagus. Inde est (12) *Potamia* oppidulum cum melle spectato abest a freto m. p. sex hic tubera nascuntur, & lapis Phrygius. Dein est (13) *Bovolina* oppidum cum vino bonitate præcipuo, distat a Bianco m. p. sex, a freto duobus. Aer hic saluberrimus est. In hoc agro legitur manna, nascitur gypſum, & rubrica fabrilis, & ætites lapis, proveniunt tubera, nascuntur cappares, fit gossipium & sesama. Extant & perpulcra pabula, ubi medicarum sponte nascentium copia est ingens. Hic regia equorum armenta pabulantur, faginanturque. Fiunt & pulcra perdicum, coturnicum, turdorum, rusticularum, gallinaginum, ardearum, & aliarum minorum alitum aucupia: congerunt &

pitres multigeni . Extant & horti nemorosi limonum , citrionum , & malorum aureorum . Supra est (14) *Charerum* exiguum castellum , "quali gratiosum a charis gratia" , ubi actites & tubera nascuntur . Legitur manna . " Postea *Camurium* flumen labitur " . A Bovolina ad quartum lapidem (15) (a) *Condejanum* oppidum est edito loco situm , abest a mari milliario cum dimidio . Id *Vriam* esse arbitror , nam , ut ostendi , Varro dicit Idomeneum classe Locros appulisse , ibique oppida aliquot condidisse , in quibus est *Vria* , & *Castrum Minervæ* nobilissimum , licet Strabo & Plinius *Vriam* alibi ponant , fortasse ibi ejusdem nominis oppidum fuit . " Ab Urinibus Romani bello Punico quatuor naves acceperunt " . In hoc agro actites nascuntur , proveniunt cappares , fit gossipium & scsama & amygdalarum copia . Fiunt vina & mella optima , & aucupia qualia in Bianci agro . A Leucopetra hucusque & inde vulgo in montibus apri , cervi , capræ , meles , sciuri , lutræ , martes , lynces , viverræ , & istrices stabulantur , & lepores , extant testudines terrestres , & herinacei , passim nascuntur cappares ubertim , item vitex , oleander , terebinthus , tamarix , lentiscus , filiqua silvestris , & votumum herba . Extant & perpulcra pabula pascendis faginandisque armentis gregibusque opportuna , ubi præter alias herbas medica sponte affatim provenit .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Bova* . Civitas vetustissima , a *bobus* nomine sumpto , cujus origo incerta . Conjicere autem par est a primis Italiæ incolis conditam esse , Rhegioque supparem . In ejus agro pix conficitur ad picandas naves optima . Varia antiquitatum monumenta invifuntur , numismata , stannei meatus , & his similia . Extat & templum rotundum Sanctissimæ Dei genitrici dicatum , quod *παρια Παναγια* , idest *Sanctissima* nuncupatur . Sunt & fontes aquarum copiosi ac perennes . Vide Flor.

2. *Ex hac urbe* . Fuit præterea S. *Constantinus* instituti Basiliani ut constans traditio est . Vide David Rom. Paul. Reg. & Michael. Mon. in Sanctuar. Capuan.

3. *B. Elias* . Dicitur *Spileotes* a spelunca , ubi aliquandiu delituit : postmodum , extructo in honorem SS. Apostolorum Petri & Pauli tem-

plo ac monasterio primus Abbas instituti Basiliani præficitur , vitæ sanctitate , prophetæ dono , ac miraculis celeberrimus . Hic Bovæ natus creditur , sed ex nobilissima *Bozzettarum* familia Rhegio oriundus . Ejus vitæ brevium servatur Messanæ in bibliotheca SS. Salvatoris Græce exaratum .

Fuit ex eadem urbe *Joannes Imblamitus* ex Archidiacono Bovenfi Bari in spiritualibus locum tenens , mox Episcopus Belicastroensis anno 1688. Ms. Mart. *Robertus* sub Guilelmo I. in re militari clarissimus . Francisc. Capecelat . & Maurolic lib. 3. *Petrus Mennitus* Ord. S. Basilii Abbas Generalis . Vivit modo *Dominicus de Marzano* ex Strongylenfi Episcopus Bovenfis anno 1735 .

4. *Palitium* . A voce Græca *Πάλη* ut puto , Latine *lucta* ; hinc *παλιν* ; *luctator* . Fuit ex hoc loco Angelus instituti Capuccinorum vitæ fan-

IN GAB. BARRIUM LIB. III. CAP. VI.

221

sanctitate conspicuus . Amat.

5. *Herculeum promontorium* . Nunc vulgo , *Capo di Spartivento* .

6. *Trichiarum* . Piscis genus , vulgo *Sarda* . Cum autem a Leucopetra ad Herculeum promontorium maxima trichiarum ubertas sit , in eoque tractu sit flumen Halex , ut ex Strabone ac Dionysio Ahro manifestum est , conjicere utique licet pisciculos illos quos *Aleces* , vel *Haleces* dicimus , vulgo *Alici* a Græco *ἄλις* mare aut *sal* ; vel *ἄλιος* ; *marinus* ; quique selectissimi sunt in eo maris tractu quæ flumen Halex excurrit , aut flumini nomen dedisse , aut probabilius a flumine accepisse . Hinc etiam liquamen illud quod ex piscium intestinis conficitur , quodque *halecem* appellamus , vulgo *Salamoja* , fortasse dictum putamus . Vide adnotat . lib. 1. cap. VII. n. 2.

7. *Brancaleonum* A pedibus anterioribus leonis , vulgo *branche* sumpto nomine . In Diœcesi Bovenfi .

8. *Bulfanum* . Aliis *Brutium* & *Brutianum* , quod a Brutis vel exstructum vel auctum sit : nunc vulgo *Bruzzano* . Creditur sedes Episcopalis ante communem Calabriæ direptionem . Ms. Mart. Hic natus est *Paulus Carafa* ex Ducibus Bulfani , in Hungarico bello adversus Turcas clarissimus . Flor. & Ms. Mart. In Diœcesi Hieracensi .

9. *Crepacorum* . Vulgo *Crepacori* . Nunc *Precacori* . In Diœcesi Hieracensi .

10. *Zephyrium* . A zephyro vento , qui ab occasu flat , vulgo *Ponente* , quasi *ζωνφερος* , sive *τὸ ζῆν φέρον* , idest *ferens vitam* ; quia nempe τῷ θεῷ πνεύματος αὐτοῦ οἱ καρποὶ αὐξάνονται , idest *calore ipsius flantis fructus augentur* ;

immo & genitilis mundi spiritus a Plinio appellatur . Sunt quidem varia Zephyria promontoria in aliis mundi partibus ui pote quæ ad occiduum vergunt . Vide *Baudrand* . Nunc *Capo di Bulfano* sive *Bruzzano* aliis *Capo di Bianco* .

11. *Biancum* . Ex hoc loco fuere *Joannes* Dominicanæ familiæ , sanctæ vitæ vir , quem cum Angelis divinas laudes recitasse compertum est . Act. Capitul. ann. 1644. & Ms. Mart. *Marcellus Francus* Episcopus Bovenfis V. Idus Octobris 1577. Ughell. qui tamen corrigendus est ; variat enim nomen , & patriam . Act. Consistor . apud Ciampin. & Ms. Gualt. In Diœcesi Hieracensi .

12. *Potamia* . Antiquitus in cacumine montis inaccessibilis oppidulum extabat , quod postmodum a Loffrido Bovalinæ Marchione ad radices translatum ; & anno 1592. a Vincentio Bonardo parœcia ducta , ut ex Synod. Diœcesan. Nunc vulgo *S. Luca di Potamia* . Etymon vide in adnotat . lib. 2. Cap. XV. n. 5. In Diœcesi Hieracensi .

13. *Bovalina* . Diminutivum a Bova forsan hujus Colonia . Ex hoc loco fuit *B. Franciscus* ex reformata Franciscana familia laicus , vitæ sanctitate , miraculis , præsertim in panis ac vini multiplicatione , ac prophetiæ dono illustris . Obiit octogenarius Idibus Julii ann. 1596. Chron. & Ms. Gualt. *Camillus Constantius* Soc. Jesu in Japonia insula pro fide Christi publice combustus ; tametsi alii Consentinum faciant . Ms. Gualt. Dan. Barth. aliique . Multa scripsit . Vide Alegamb. & Topp. *Franciscus Matemera* ex Franciscana reformata familia laicus sanctæ vitæ vir ad nostram

strat. memoriam usque In Diœcesi Hieracensi.

14. *Carerum*. Patria *Didaci* reformatæ Franciscanæ familiæ doctrina & moribus clari. Amat. Habet & vicum *Natilum* dictum. In eadem Diœcesi.

15. *Condojanum*. Ad mare ru-

dera antiquissima etiamnum invisuntur. Quapropter autumo hic fuisse *Uriam* ab Idomeneo constructam, teste Varrone; post cuius ruinas superius oppidum quod *Condojanum* dicitur ædificatum esse, satis par est conjicere In ead. Diœcesi.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Condojanum Oppidum, Urias olim*. Condojanum putatur a nonnul-

lis *Urias* sed male, cum in agro Trischinenfi excurrat *Urias* fluvius.

CAPUT VII.

De Hieracio olim Locro, ubi de Dionysio Syracusarum Tyranno ejusque sceleribus.

POST Condojanum, (1) HIERACIUM civitas est sedes¹ Episcopalis" a hierace ave, quasi sacra, Latine falsodicitur, dicta, "LOCROS olim dicta, edito eoque saluberrimo, ac natura munitissimo loco sita inter duos amnes *Mericum* & *Novitum*" idest *Sagram*, "distat a freto m. p. iiii. a Rhegio, ait Strabo, septuaginta quinque. Est quidem vetustissima ac nobilissima ab Ajace Oileo & Locris Naritiis super *Zephyrium* promontorium primum condita, unde & *Locri Epizephyrii* dicti sunt, inde huc, ubi nunc est, translata fuit urbs, quia is locus illi tutior & salubrior sit. Est enim, ut dixi, locus eminens, quod ipsum Dionysius etiam Apher & Strabo scribunt: "ille enim de loco urbis loquens ad summa loci ait; hic vero urbem in montis supercilio conditam scribit". Fuit enim mos priscis, ait Dionysius Halicarn. condendi urbes parvas & crebras in montibus. Strabo quoque libro quinto de Populonia loquens inquit. „ Conditores urbium maritimas fugitabant oras, vel „ ante illas tuta jaciebant propugnacula, ne illi incurfantibus prædonum „ navigiis in promptu jacerent, exuviaeque illorum fierent. „ In condendis autem urbibus locus opportunus ortum aut meridiem spectans deligendus est, & si regionis situs patitur, editus, in faxo, ne cuniculis sit obnoxius, natura munitus, aut certe semimunitus, rupibus vallatus undique, aut maxima parte, qui manu adjutus facile muniri possit, quo incolæ tutari se, & hostes lædere possint. Item celi temperies requirenda est, & aquarum ubertas bonitasque. Hæ loci dotes Hieracio, Locro olim, conspiciuntur, in qua & duæ arces erant paulum inter se distantes, ut Livius lib. nono scribit. Quare longe hallucinantur qui urbem Locrum secus littus in loco, quem *Peripolim* vocant, olim fuisse opinantur.

tur. Nam quod in Livio bel Pun. libro quarto de Locri obsidione scriptum est, Amilcar loco superiore castra ponit, unde agros urbemque possit conspiciere. Et libro septimo: „ Crispinus Locrum oppugnare „ conatus obsedit, naves ex Sicilia accersivit, quæ vergentem ad mare „ partem urbis oppugnarent „. Non quidem, ibi, loco superiore comparative accipiendum est, ut locus ille superior urbe, hoc est eminentior fuerit, cum neque circum urbem locus sit ea editior, sed superiore pro edito intelligendum est: nam Latinitas identidem comparativo pro positivo utitur. Partem autem urbis ad mare vergentem naves oppugnabant, ne oppidani per ea loca vagarentur, neve commeatus in urbem invehiretur, præsidiumque adventaret. Urbes enim vicinæ mari marique terraque obsidentur, oppugnanturque. Secus vero littus suburbia erant, nam Locrus potens olim & opulens urbs fuit. Peripolis autem ubi sit, ostendimus. A Locro urbe cives Locri & Locrenses dicuntur.

A quibus autem condita sit Locrus varia est scriptorum opinio. Dionysius enim Apher in libro de situ orbis (2) a Locrorum regina hanc urbem conditam scribit: ait enim:

*Hinc est ad Boream Zephyri, quæ summa vocatur,
Sub qua sunt Locri celeres, qui tempore prisco,
Illuc reginam propriam venere secuti,
Ausoniamque tenent, qua currit flumen Halecis.*

Maro lib. tertio Æneidos eam a Locris Naritiis conditam scribit. Vbi ait:

Hic & Naritii posuerunt mœnia Locri.

Hi, ait Servius, socii fuere Ajacis Oilei, qui post tempestatem montis Capharei huc concessere, & urbem hanc condidere. Strabo autem libro sexto ita de ea scribit: Locri Epizephyrii urbs insignis. Quoniam è Locris Chryseum havitantibus sinum coloni huc profecti sunt. Erantbe ductore paulo post conditam Crotonem, atque Syracusas. Qua in re fallitur Ephorus, eos ab Locris Cpuntius descendisse iniquiens triennio, aut quadriennio cum Zephyrium incolerent. Postmodum urbem transtulerunt, opem ferentibus Syracusanis una cum iis, apud quos est lacus Lucrinus, ubi Locri in expeditionem profecti fuerant. Nam e Rhegio usque Locros m. p. lxxv. intersunt. Situm est autem oppidum in quodam montis supercilio, quod Esopis vocatur. Eos autem primos legibus scriptis usus esse opinio est. Et plurimum temporis rempublicam optimis rexisse institutis. At Dionysius ejectus a Syracusanis flagitiosissime omnium abusus est. Quippe ornatis sponsalibus puellas cubicula & thalamos irrumpens vitiabat. Formosas vero & maturas viro virgines in unum congregabat. Debinc dimissas integris alis columbas in convivio illas nudas in circuitu quaritare & captare videbat. Nonnullasque sandalia soluta calciantes partim superne partim infime sectari dicebat dedecoris causa. De quibus pœnas dedit postmodum cum recuperaturus imperium rursus in Siciliam regressus esset, Locri enim caso Dionysii præsidio, primo quidem in libertatem sese vendicarunt, debinc uxorem illius ac liberos in potestatem suam redegerunt. Erant autem filie quidem duæ, filius vero unus minor natus, sed jam ad adolescentiam perveniens.

Alter enim Apollocrates nomine una cum patre in expeditionem comes reversionis in regnum causa profectus fuerat. Cum autem Dionysius pariter ac pro eo Tarentini multis eos fatigarent precibus ut corpora redderent redemptione, quaecunque collibuisse, accepta, nullo pacto restituerunt. At obsidionis incommoda, agrorumque populationem potius toleraverunt. Et iracundiam furoremque omnem in filias evomerunt. Eas namque passim constupratas demum strangularunt, corpora deinde concremaverunt, ossaque cum molendo attrivissent in mare dissipaverunt. Clearchus quoque hac de re sic scribit: Dionysius junior Doridis Locrensis filius cum ad Locrensum civitatem venisset, serpillis ac rosis amplissimam totius civitatis domum constravit, Locrensumque virgines vicissim arcessebat, cum quibus denudatis nudus ipse super stratis volutatus nihil omnino turpitudinis intentatum relinquebat. Quare non multo post qui injuriam acceperunt ejus uxorem liberosque comprehensos in via statuerunt, omneque contumelia genus in eos exercuerunt, qua demum exaturati acubus sub ungues praefixis interfecerunt. Et ut in defunctas quoque servirent, earum ossa in mortariis contunderunt, carnesque reliquas partiti, eos, qui non degustassent, execrati sunt, reliquas in mare projecerunt. Ipse vero Dionysius postremo in Cybelis sacris tripudians tympanum gestans miserabiliter vitam finivit. Item Trogus Pompejus Justino libro vigesimoprimo referente ait: Dionysius junior a Syracusanis dejectus exulque a Locrensis sociis acceptus, velut jure regnaret, arcem occupat, solitamque sibi servitiam exercet, conjuges principum ad stuprum rapiebat, virgines ante nuptias abducebat, stuprataeque sponsis reddebat, locupletissimos quosque aut civitate pellebat, aut occidi imperabat, bona eorum invadebat. Deinde cum rapinae occasio deesset universam civitatem callido commento circumvenit. Nam omnes feminas impensius ornatas in templum Veneris convenientes immixtis militibus spoliavit, quarundam viros ditiores interfecit, quasdam ad prodendas virorum pecunias torquet. Cumque his artibus per annos sex regnasset, conspiratione Locrorum civitate pulsus in Siciliam redit. Quæ tyrannorum ferax & nutrix tales sæpe emittebat flagitiosissimos & lætiferos fructus, Dionysius autem major, inter cetera flagitia, Proserpinæ templum Locris spoliavit. De quo Cicero libro tertio de Nat. Deorum ait: Dionysius cum fanum Proserpinæ Locris expilasset, navigabat Syracusas, isque cum secundum cursum teneret, Videte ne, inquit, amici, quam bona a diis immortalibus navigatio sacrilegis detur? Hoc ipsum scribit Val. Max. libro primo. Aristides Locrus ex Platonis familiaribus unus (ait Plut. in Timoleone) cum superior Dionysius unam natarum ejus in uxorem peteret, respondit suavius sibi fore illam mortuam, quam tyranno nuptam aspicere. Paulo post cum Dionysius eum morti damnaveret & contumeliae causa illum interrogasset si quemadmodum prius de collocatione filie sentiret, respondit, rerum gestarum mœsitia affici, dictorum autem nulla pœnitentia detineri.

1. *Hieracium*. Hoc nomen nobilissimæ urbi post Christum natum obtigisse vulgo creditur; *Locrus* enim tempore gratiæ aliquando ante Saracenorum incurfionem Civitas sive *Phanum* S. *Cyriacæ* appellata fuit, ut ex Porphyrogenito Themat. 10. & Lupo Protospata anno 986. qui tamen S. *Chiriachi* infit & corrupto nomine *Hieracium* postmodum dicta. Attamen verosimilius puto a Græco *ἱέραξ* accipiter, sub cujus augurio urbs reedificata fuerit, nomen sumfisse. Accipiter siquidem Marti sacer habebatur; & *Locrus* Martem colebat, teste

Pyndaro od. 10. de *Locro*, ubi sic ait: *Illiusque curam habet Calliopes, & ferreus Mars*. Extabat inscriptio antiquissima, ut ait *Flor.*

JOVI O. M. DIIS, DEABUSQVE
IMMORTALIBVS, ET ROMÆ
ÆTERNÆ
LOCRENSES.

Licet alii immutatam referant:

SOLI DEO SVBDITA ET
AMICA POPVLO ROMANO.

2. *A Locrorum Regina*. Hanc *Locros* condidisse, quos *Nariti* postmodum incoluerunt, par est conjicere. Vide *Strab.* & *Dionys. Aphr.*

C A P U T VIII.

De Locrensi ditione, dominatu, legibus, bellisque confectis, & de Proserpinæ Templo.

Fuit *Locrus*, teste Platone, flos Italiæ nobilitate, divitiis, & gloria gestarum rerum. Quæ non modo quotam Calabriæ orientalis oræ partem ab *Halecio* amni usque ad *Crotalum* flumen, sed non modicam quoque occidentæ Calabriæ oræ partem possedit. Nam, ut ostendi, *Metauria*, *Medama*, *Hipponium*, & *Temesa* *Locrensi* fuere. Cum itaque *Metauria*, & *Medama*, & *Hipponium* sub *Locrensi* ditione essent, haud dubium & ora hæc maritima omnis a *Paccolino* idest *Metauro* amni *Lametum* flumen usque (id enim flumen *Viboniensem* agrum a *Terinæ* determinabat) nec non mediterranea regio sub illorum ditione erat. Erant & præter cetera oppida sub *Locrensi* ditione *Itone* & *Melæa* ipsorum finitimæ, ac *Colonæ*, quæ aliquando ab ipsis descivere, ut mox ex *Thucidide* liquabit. Jamvero *Itonem* urbem & alibi, & in Italia quoque fuisse scribit *Stephanus*. Ceterum in qua parte hæc urbes finitimæ essent *Locrensi*, an in orientali plaga cis *Cæcinum* amnem, an in occidua oræ cis *Lametum* flumen, an in agro *Temesæo*, qui etiam ut ostendi *Locrensi* erat, & an maritimæ an mediterraneæ, incertum est. Redegerunt etiam *Locrenses* in potestatem suam *Messanam* urbem, ut *Thucidides* tradit, qui libro quarto sic scribit: *Decem Syracusanorum naves totidemque Locrensi in Messanam in Sicilia ceperunt, ab ipsis oppidanis acciti. Defecit autem ab Atheniensibus ea civitas præcipue opera cum Syracusanorum, qui cernentes id oppidum invadendæ Siciliæ opportunum, metuebant ne se majoribus copiis aggrederentur, illinc profecti Athenienses; tum Locrensi, qui Rheginos sibi invidiosos volebant utrin-*

que oppugnari. Itaque in eorum agrum cum omni exercitu invadunt; simul ne Mamertinis illi ferrent auxilia, simul inducunt ab Rheginis, qui apud ipsos erant exulibus. Nam Rhegium permulto tempore seditionibus agitabatur, nec in presenti poterant Locrenses arcere: quo etiam magis illi ingruebant, posteaquam agrum populati sunt redire cum peditatu: nam naves ad Messanam in praesidio erant in eodemque aliae quae instruebantur venturae atque illinc bellum gesturae. Et in libro quinto. Pheax Atheniensium legatus cum rediit in Italiam cum nonnullis civitatibus de amicitia Atheniensium sermonem habuit, atque cum Mamertinis apud Locros agentibus, quo relegati erant, cum post Siciliensium pacificationem orta inter Mamertinos seditione ab adversa factione accitis Locrensibus ejecti essent, factaque aliquandiu Messana Locrensium. Hos itaque Pheax illuc receptus nihil laetit, quia cum Locrensibus transfugerat Atheniensium nomine. Soli enim omnium sociorum in reconciliatione Siciliensium foedus abnuerant cum Atheniensibus, ne tum quidem admitturi, nisi bello adversus Iones & Melaeos occupati fuissent finitimos suos atque colonos. In bello Syracusanorum cum Leontinis, Locrenses Syracusanis, Rhegini Leontinis studebant, ut Thucydides libro tertio prodit. In bello vero Atheniensium cum Syracusanis, Locrenses Syracusanis, Rhegini Atheniensibus favebant, quo tempore Locrenses Rheginorum agrum depopulabantur, ut idem auctor libro quarto scribit. Polybius etiam libro decimo Locrum & Rhegium & Cauloniam, & Crotonem clarissimas urbes fuisse scribit. Romani, ait idem libro primo, Locrensi & Tarentinorum, & Neapolitanorum navibus usi cum exercitu in Siciliam transfretarunt. Pulso quoque Italia Annibale Romani, ut libro primo ostendi, naves a Locrensibus sociis acceperunt. Hanc urbem decantavit Accius poeta qui in Erigona, Nonio referente, ait: *Locrorum luca viridia, & frugum ubera sunt.* Hanc urbem Ovid. Meth. libro quintodecimo *Naritian* vocat, quod eam (1) *Nariti* condiderint. Cicero etiam libro tertio ait ad Atticum scribens: *Nariti Locridis.* Et Virgilius Georg. libro secundo picem, quae in apennino hujus urbis agro fiebat laudans ait: *Et juvat Naritiae picis spectare lucos.* Hujus & Crotonis aeris salubritatem Plinius libro secundo his verbis ostendit: „Locris & Crotone pestilentia nunquam fuit, nec ullo terramotu „laboratum annotatum est. „Et rursus. „In Italia Locris nullo „non die apparet arquus. „Inest enim natura occultum quidpiam, quod ad loci felicitatem facit, unde ob gratam caeli temperiem hic clara ingenia usquequaque claruerunt. Visus erat Locrensis, ut matronae ex laetis floribus necterent coronas. „A Locris, (ait Plinius „lib. 3. c. 10.) Italiae frons incipit Magna Graecia appellata, „in tres sinus incedens Auxonii maris, quoniam Auxones te- „nuere primum. „Obtulerunt Locrenses, ait Pausanias in Eliacis, Sicyoni Apollinis statuam ex buxo, capite vero aureo, quam Patrocleus Crotoniata Catylli filius fecit. Locrenses, ait Cicero in oratione pro Archia poeta, ipsum Archiam civitate ceterisque praemiis donarunt. Fuit Cicero ipse Locrensi ac totius Calabriae patronus, libro enim secundo de legibus Locros clientes suos ap-

appellat. Locrenses, ait Polybius libro sexto, fœdus cum Siculis inientes aliorum capita sub tunicis super humeros imposuerunt, & terram injectam calceis sub pedibus habentes jurarunt se firmam ac solidam ipsis temp. conservaturos donec eam terram calcarent & capita in humeris ferrent. Jurijurando fidem habentes, Siculos omnes postridie Locrenses interfecerunt, quasi jam non amplius in eadem terra gradientes, nec capita in humeris ferrent. Causa autem, ut Locrenses eam potentiam ac felicitatem amitterent, fuit Dionysii tyranni affinitas. Duxit enim uxorem Doridem Locrensem, ait Diodorus Siculus libro quartodecimo, Xenoti filiam, qui cives suos illis temporibus gloriæ amplitudine superabat, ex ea Dionysium juniorem suscepit, ut idem in Philippo tradit. Meminit hujusce rei Cicero, Tusculan. libro quinto, qui flagitiosissimus fuit, & sævissimus tyrannus. Ait itaque Arist. Pol. libro secundo: *Causa fuit ut Locrorum civitas interiret propter Dionysii affinitatem, quod non contigisset in populari statu, neque in ea optimam gubernatione, quæ optime mixta temperataque fuisset.* Locrenses enim, ait Plato libro primo de legibus (2) optimis legibus usi sunt. Et libro sexto. Ephorus describendis Locrorum legibus memoriam faciens, quas ex Cretensibus & Spartanis, Areopagitarum institutis Zaleucus conscripsit, inquit: „ Illud in primis novum induxisse Zaleucum, ut „ cum pristinæ leges definiendarum condemnationum in singulis delictis modum judicibus ipsis concederent, ille per leges ipsas terminavit. Putavit enim iudices ipsos haud eandem eadem de re habituros esse sententiam, oportere autem easdem approbare, & de contrariis iisdem simpliciori quodam modo instituere. Thuriolos „ postea, cum præter Locros acutius explicare voluissent, celebriores „ quidem, ceterum deteriores evasisse. Bonos quidem legumlatores „ esse non qui omnia accusatorum acta caverint, sed qui simpliciter „ latis consistant. Hoc & a Platone dictum est. Quibus leges adfunt „ plurimæ, ac pœnæ plurimæ iis, & vivendi ritus depravatos esse, sic „ ut quibus plures adfunt medici, iis & ægritudines permultas adesse „ se probabile est.

Fuerunt Locrenses Romanis amici ac socii, quos, ut in Siciliam transmitterent, suis navibus, ut retuli, adjuverunt. Horum & Brettiorum agrum, ait Polybius libro primo, Hamilcar classis præfectus vastavit. Cumque (3) ab Hannone obsiderentur, urbem omnibus necessariis rebus, quo Pœnis resisterent, munierunt, ut in Livio bel. Pun. libro primo liquet. Quam autem ob causam se Annibali dederunt idem Livius bel. Pun. libro quarto prodit, ubi sic ait: „ Hannibal „ no adjutoribus & ducibus Brettii Græcas urbes tentavit, eo facilius in societate manentes Romana quod Brettios, quos & oderant „ & metuebant, Carthaginensium partis factos cernebant. Rhegium „ primum tentatum est, diesque aliquot ibi nequicquam absumti. Interim Locrenses frumentum lignaque & cetera necessaria usibus „ ex agris in urbem rapere etiam, nequid relictum prædæ hostibus esset, & in dies major omnibus portis multitudo effundi. Postremo „ modo relictæ in urbe erant; qui reficerent muros ac portas, telaque „ in propugnacula congerere cogeantur. Impermixtam omnium ætatem,

„ tum, ordinumque multitudinem & vagantem in agris magna ex
 „ parte inermem Amilcar Pœnus equites emisit, qui violare quem-
 „ piam vetiti, tantum excluderent ex urbe fuga dissipatos turmas ob-
 „ jecere. Dux ipse loco superiore castra ponit, unde agros urbemque
 „ possit conspiciere, Brettiorum cohortem adire muros, atque voca-
 „ re principes Locrensiū ad colloquium iussit, & pollicentes amici-
 „ tiam Annibalis, adhortati ad urbem tradendam, Brettis in collo-
 „ quio nullius rei primo fides est. Deinde ut Pœnus apparuit in col-
 „ libus & refugientes pauci aliam omnem multitudinem in potestate
 „ hostium esse afferēbant, tum metu victi consulturos se populum re-
 „ sponderunt. Advocataque extemplo concione cum & levissimus
 „ quisque novas res novamque societatem malle, & quorum propin-
 „ qui extra urbem interclusi ab hostibus erant, velut obsidibus datis
 „ pignoratos haberent animos. Pauci magis taciti probarunt constan-
 „ tem fidem, quam probatam tueri auderent, haud dubio in spem
 „ consensu sit ad Pœnos deditio L. Attilio præfecto præsidii, quique
 „ milites cum eo Romani erant, clam in portum deductis atque im-
 „ positis in naves ut Rhegium deveherentur. Amilcarem Pœnosque
 „ ea conditione, ut fœdus extemplo æquis legibus fieret, in urbem
 „ acceperunt. Cujus rei prope non servata fides est deditis. Cum Pœ-
 „ nus dolo dimissum Romanum incusaret, Locrensesque profugisse
 „ ipsum causarentur. Locrensisbus iussu Annibalis data pax, ut legi-
 „ bus suis libere viverent, urbs pariter & portus in potestate Locren-
 „ sium esset. Societas eo jure stare, ut Pœnus Locrensem, Locrensis
 „ Pœnum pace & bello juvaret. Ceterum non multo post ad Ro-
 „ manos redierunt. Nam, ut idem bel. Pun. libro nono refert, Lo-
 „ crenses alterius factionis, qui Romanis studebant, & qui in civitate
 „ erant, & qui Rhegii ab adversa factione pulsi exulabant, Scipionem
 „ ex Sicilia advocarunt, ut urbem reciperet; qua recepta Scipio voca-
 „ tos ad concionem Locrenses graviter ob defectionem incusavit, de au-
 „ ctoribus supplicium sumisit, bonaque eorum principibus alterius fa-
 „ ctionis ob egregiam fidem erga Romanos concessit. Inde (4) Q. Ple-
 „ minio legato, præsidioque quod arcem ceperat ad tuendam urbem re-
 „ licto, cum quibus venerat copiis Messanam trajecit. Ira superbe & cru-
 „ deliter habiti Locrenses a Carthaginensibus post defectionem ab Roma-
 „ nis fuerunt, ut modicas injurias non æquo modo animo pati, sed pro-
 „ pe libenti videri possent. Verumenimvero quantum Pleminius Amil-
 „ carem præsidii præfectum, præsidarii milites Romani Pœnos scelere
 „ atque avaritia superaverunt, ut non armis, sed vitiis viderentur certa-
 „ re. Nihil omnium, quæ inopi invisas opes potentioris faciunt, præ-
 „ termisissum in oppidanos est ab duce, aut a militibus, in corpora i-
 „ psum, in liberos, in conjuges infandæ contumeliæ editæ. Nam ava-
 „ ritia ne sacrorum quidem spoliatione abstinuit. Nec alia modo tem-
 „ pla violata, sed Proserpinæ etiam intacti omni ætate thesauri, præ-
 „ ter quod a Pyrrho, qui cum magno piaculo sacrilegii sui manubias
 „ retulit, spoliati dicebantur. Ergo sicut ante regiæ naves laceratæ nau-
 „ fragiis nihil in terram integri, præter sacram pecuniam deæ, quam
 „ exportabant, retulerunt. Tum quoque alio genere cladis eadem illa
 pe-

pecunia omnibus contactis ea violatione templi furorem iniecit, atque inter se ducem in ducem, militem in militem rabie hostili vertit. Nam cum clamatum esset ad arma Pleminii milites videnti sunt a militibus tribunorum. Inde tribuni virgis cædi a Pleminio iussi sunt. Rursus Pleminius a militibus tribunorum pene exanguis, naso, auribusque mutilatis relictus, tribunos postea laceratos omnibus, quæ pati corpus ullum potest, supplicii interfecit. Nec satiatus virorum pœna, insepultos projecit. Simili crudelitate & in Locrensi principes est usus, quos ad conquirendas injurias ad P. Scipionem profectos audivit, & quæ antea per libidinem atque avaritiam fœda exempla in socios ediderat, tunc ab ira multiplicia edere: infamiæ atque invidiæ non modo sibi, sed etiam imperatori esse. De templo autem Proserpinæ, ita Locrensi legatorum unus de Pleminio conquerens Romæ in Senatu retulit: *Fanum est apud nos Proserpinæ, de cujus sanctitate credo aliquam famam ad vos pervenisse, Pyrrhi bello, qui cum ex Sicilia rediens Locros classe præterveheretur, inter alia quæ propter fidem nostram erga vos in civitatem nostram edidit, thesauros quoque Proserpinæ intactos ad eam diem spoliavit. Atque ita pecunia in naves imposita, ipse terra est profectus, Classis postera die fœdissima tempestate lacerata, omnesque naves, quæ sacram pecuniam habebant, in littora nostra ejectæ sunt: quæ tanta clade edoctus tandem deos esse superbissimos agnovit rex. Pecuniamque omnem conquistam in thesauros Proserpinæ referri iussit. Nec tamen illi unquam postea prospere quicquam evenit, pulsusque Italia ignobili atque inbonesta morte temere nocte ingressus Argos occubuit. Et post pauca. Majores nostri cum gravi quondam Crotoniensium bello premerentur, hanc pecuniam, quia extra urbem templum erat, transferre in urbem voluisset, nocte audita de delubro vox est: abstinere manus, deam sua templa defensuram. Quia movendi inde thesauros inconcussa erat religio, muro circumdare templum noluerunt. Ad aliquantulum jam altitudinis excitata erant mœnia, cum subito collapsa ruina sunt. Quibus legatis ita a Senatu per Fabium responsum est: Senatui placere Pleminium legatum, victum Romam deportari, & ex vinculis causam dicere, & si vera essent, quæ Locrenses dicebant, in carcere necari, bonaque ejus publicari. Locrensis coram Senatu respondere, quas sibi injurias factas quererentur, eas neque Senatum, neque populum Romanum velle factas: viros bonos, socios, & amicos eos appellari: liberos, conjuges, quæque alia erepta essent restitui: pecuniam, quanta ex thesauris Proserpinæ sublata esset conquiri, duplamque pecuniam in thesauris reponi. Pleminius autem vinculis connectus prius mortuus est, quam de eo populi judicium perficeretur. Meminit hujus rei & Val. Max. libro primo.*

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. Naritii. Aliis Naricii, a voce Hebraica נהר Naar quod Latine flumen sonat, & a Græco, ut puto, ὠκύς ocys

Lat. *velox*; vel ὠκύς iceo, Latine *habito*. Vide in adnotationibus lib. 2 cap. 9. num. 15. quæ diximus de Ocynaro flu.

fluvio : sunt enim plane synonyma, utrumque a velocitate, vel incolatu.

2. *Optime legibus usi sunt*. Scribit Demosthenes legem fuisse apud Locros, ut si quis suafurus esset novam legem, sententiam suam universæ proponeret multitudini, collo in laqueum inserto: & si placuisset nova lex, auctor incolumis dimittebatur; sin vero displicuisset, statim strangulabatur: & ideo annis amplius ducentis nulla nova lex lata est, nisi sola hæc. Cum enim ibi receptum esset, ut si quis excussisset alteri oculum, ut ipsi vicissim oculum excuteretur, nec id supplicium ulla pecunia redimi posset: quidam comminatus fertur inimicus inimico unum oculum habenti, se illi eum unum oculum excussurum. Eas minas luscus ægre ferens, cum sibi in cæcitate vitam morte acerbior fore putaret, fertur ausus fuisse, collo in laqueum interto) proponere hanc legem: Si quis oculum lusco excusserit, illi contra utrumque eripendum, ut pari calamitate utrique conficiantur. Quæ lex ab omnibus tum approbata, & rata facta est. Hæc recitat Demosthenes, ut doceat in bene constituta republica præcipue hoc cavendum esse, ne temere leges

mutentur. Vide Joann: Possellium in apophegm. loc. 50. de legib.

3. *Ab Hannone*. Vide dissert. De Origine Bretticorum.

4. *Q. Pleminio*. Vide elegantissimam concionem a I ocrensibus habitam ad Senatum Romanum adversus Pleminium, quam Livius lib. XXIX. ob oculos ponit. Ait quoque Valerius Maximus lib. 1. cap. 2. *Tam mebercule Q. Pleminii legati Scipionis in thesauro Proserpinæ spoliando sceleratam avaritiam juxta animadversione vindicavit. Cum enim vinctum Romam protrahi jussisset ante causæ dictionem in carcere teterrimo genere morbi consumptus est: pecuniam dea ejusdem Senatus imperio, & quidem summam duplicando, recuperavit. Quæ quod ad Pleminii facinus pertinuit bene a Patribus Conscriptis vindicata: quod ad violentas Pyrrhi sordes attinuerat, seipsam potenter, atque efficaciter defendit; coactis enim Locrensibus ex thesauro ejus magnam illi pecuniam dare, cum onustus nefaria præda navigaret, vi subita tempestatis tota cum classe vicinis dea litoribus illisus est, in quibus pecunia incolumis reperta sanctissimi thesauri custodia restituta est.*

CAPUT IX.

*De Zaleuco Locrensi legislatore, ejusdem
fragmenta ex Stobæo, præclaraque
facinora afferuntur.*

Fuerunt ex hac præclarissima urbe viri præexcellentes quamplures, sed quorum memoria habetur sunt hi: ZALEUCUS philosophus & legislator Pythagoræ discipulus, velut Laertius & Jamblicus tradunt. Qui civibus suis Locrensis leges dedit, ut dudum ostendimus. De quo Aristoteles Pol. libro secundo inquit: „ Scripserunt leges Zalaucus Locris iis, qui ad occidentem pertinent, & Charondas Calcidicis civitatibus, quæ sunt Italiae & Siciliae finitimæ. „ Et rursus: „ Zaleucus primus legum ferendarum peritus „. Item Cicero ad Atticum libro sexto ait: „ Quis Zaleucum leges Locris scripsisse non dixit? „ Et de legibus libro secundo: „ Zaleucus & Charondas non studii delectationis, sed reipublicæ causa leges civitatibus suis scripserunt, quos imitatus est Plato. Zaleucum commemorant ipsius cives nostri clientes Locri. „ Dedit etiam leges Thuriis, ait Athenæus libro undecimo, & quia erant utiles, suavit quibusdam Græcis illis uti. Ephorus autem & Chamaeleon Heraclotes in opere de ebrietate, & Aristoteles de republica Locrorum, Clemente Alexandrino Stromate primo referente, Zaleucum Locrum leges a Minerva accepisse literarum monumentis mandant. Id etiam refert Plutarchus ad Herculanum scribens. Item Val. Max. libro tertio inquit: „ Zaleucus sub nomine Minervæ apud Locrenses prudentissimus habitus est „. Zaleuci autem legum præmium, deorum pluralitate excepta, divinæ cuiusdam actioni haud quamquam quidem absumile est. Quod hoc fuisse Stobæus de lege testatur: „ Omnes, qui urbem ac regionem inhabitant persuasos esse oportet, existimareque deos esse, quod manifestum sit ex cæli & totius mundi inspectione, rerumque in ipsis dispositione pulcherrima & ordine. Haud enim fortuita aut humana huiusmodi opera putare convenit. Deinde colendi honorandique dei sunt, ut honorum omnium nobis auctores, quæ aliqua ratione fiunt. Singulos igitur habere & comparare animam quemque suam oportet, ut ab omnibus malis pura sit. Nam ab improbo homine non honoratur Deus, neque sumtibus colitur, neque tragædiis capitur, instar hominis mali, sed virtute, atque instituto bonorum operum & iustorum. Quocirca opus est unumquemque pro virili bonum esse tum factis, tum voluntate, qui modo futurus sit Deo charus: & non metuere pecuniarum iacturam magis, quam vitæ & famæ dedecora: & civem meliorem existimare, qui opes amittere mavult, quam honestatem & iustitiam. Ceterum illos, quorum voluntas non facile ad hæc persuaderi potest, animus ad iustitiam pronus est, viros, & feminas, cives, aliosque cohabitatores admoni-

„ nitos velim meminisse deorum, ut qui & sint, & poenas ab iniustis su-
 „ mant, atque ob oculos ponere tempus istud, quod unicuique finis est vi-
 „ tæ futurum. Morituros enim omnes injuriarum, quas commiserunt,
 „ memores poenitentiam invadit, & vehemens cupiditas, qua vellent ex-
 „ atam sibi viam omnem fuisse iustam. Quamobrem singulos oportet sem-
 „ per in singulis actionibus illud tempus adeo suis cogitationibus familia-
 „ re facere, ac si præsens esset. Ita enim maxime honesti iustique cura vi-
 „ gebit. Si quis vero a malo genio quopiam assistente sibi ad injusti-
 „ tiam instigatur, is ad templa arasque & delubra versetur fugiens in-
 „ justitiam, ceu dominam impiissimam molestissimamque, & deos oret
 „ ut opem ad propellendam ipsam sibi ferant. Accedat quoque viros
 „ probitatis nomine claros, & de vitæ felicitate, & malorum homi-
 „ num vindicta differentes audiens, ab iniustis facinoribus animum
 „ avertat. Mali genii a superstitiosis metuuntur. Ceterum qui ur-
 „ bem habitant, deos omnes venerari debent ritibus patriis, qui om-
 „ nium optimi censendi sunt. Præterea cunctos oportet obedire le-
 „ gibus, principes revereri, eisque assurgere, & quod præcipitur face-
 „ re. Siquidem post deos, dæmones, & heros, proximis honoribus
 „ afficiuntur parentes, leges, ac principes apud homines, qui men-
 „ tem habent, atque incolumes agere student. Civitatem vero cha-
 „ riores sibi facere nemo debet, quam patriam suam: de his eum dii
 „ patrii ulciscuntur. Tale enim studium prodicionis initium est.
 „ Adhuc autem deterius est patria deserta vitam in aliena degere. Ni-
 „ hil enim natura nobis, quam patria, coniunctius est. Sed neque
 „ quisquam pro hoste irreconciliabili reputat aliquem de numero ci-
 „ vium, quem leges voluerunt reipublicæ muneri participem esse.
 „ Talis enim vir neque imperare, neque iudicare poterit recte, ut
 „ qui irascibilis animæ partem ratione superiorem habeat. Nemo
 „ etiam maledictis petat neque civitatem communiter, neque civem
 „ ullum privatim, sed legum custodes eos, qui delinquant, observent,
 „ admonendo primum, deinde, nisi pareant, multando. Ceterum
 „ ex conditis legibus siqua videbitur non bene lata esse, in meliorem
 „ formam mutetur. Confirmatis vero & permanentibus omnes obe-
 „ diunt. Nam positas leges ab hominibus vinci nec debet, neque con-
 „ ducit: contra homines superari a lege præstantiori honestum simul
 „ & utile est. Ista autem transgredientes puniendi, ut qui inobedi-
 „ tiam maximorum malorum principium in civitate excitent. Porro
 „ principes non sint contumaces, neque ad contumeliam iudicium fe-
 „ rant, neque iudicando amicitiae inimicitiae meminerint, sed iusti-
 „ tiae. Sic enim iudicia quam iustissima proferent, & officio suo di-
 „ gni erunt. Siquidem servos certe convenit ob timorem aliquid ius-
 „ te facere, liberos vero propter reverentiam, & honestatem. Quo-
 „ circa præfectos quoque tales esse oportet, ut subditis digni videan-
 „ tur, apud quos erubescant. Quod si quis voluerit leges sanctas mo-
 „ vere, aut novam statuere, is (1) collo ad laqueum immisso de lege ver-
 „ ba faciat, & si per suffragia videatur legem veterem esse tollendam, aut
 „ eam, quæ nova infertur, bonam esse, indemnitas maneat: Contra si prior
 „ lex melius haberi videatur, aut quæ nova proponitur, iniusta sit, is,
 „ qui movet, infertque legem, laqueo attractus moriatur.

Dicere solebat Zaleucus, ut ait idem Stobæus, leges esse (2) similes telis araneorum: nam si musca aut culex impigerit detinetur, si vero vespa, aut apes, dirupta tela advolat: ita se res habet in legibus. Ex-
tat aliquot legum Zaleuci memoria apud auctores. Aristoteles Pol. li-
bro secundo ait: „ Apud Locros lege cautum est, ne quis patrimonium
„ alienare possit, nisi evidentem calamitatem ostenderet supervenisse.
Locrenses, ait Ælianus de varia historia, mortuos non lugebant, sed
postquam cadaver efferrent & humarent convivabant. Nec caupona
apud eos erat mutabilis, sed agricola vendebat sua. Si quis apud Locros,
ait idem Ælianus & Athenæus libro decimo, merum hausisset medi-
cinæ causa medico non imperante mortis multa afficiebatur, Zaleuco
legem ferente. Laudanda, ait Plutarchus de curiositate, Locrensiū lex,
quæ si quis peregre reverfus rogasset, Nunquid novi? eum multa affi-
ciebat. Lege etiam excepit Zaleucus, ait Lucianus, ne liceret mulie-
ri aureis ornamentis circumponi, neque contextis indumentis, arte-
que laboratis venustari, ni cum scortari, atque amatorem sibi mo-
liri studuerit. Legem quoque tulit, ait Suidas, liberam mulierem in
forum prodeuntem candidis vestibus indutam cum domesticis incede-
re ancillam unam habentem; alias vero in floridis, idest, varii colo-
ris. Tulit etiam legem, ait Ælianus itemque Val. Max. libro sexto,
ut in adulterio deprehensis oculi eruerentur. Quam legem cum ejus fi-
lius temerasset, ut eam exemplis firmitus probaret, filio oculos effodi
jussit. Et cum universa civitas, eum precaretur ut necessitatem pœnæ
adolescensculo remitteret, aliquandiu repugnavit. Ad ultimum preci-
bus populi evictus, sibi prius deinde filio oculo eruto, usum utrique vi-
dendi reliquit, æquitatis admirabili temperamento inter misericordem
patrem & justum legislatorem partitus est. Lege etiam cavit, ut ait
Hierocles apud Stobæum in sermone de patria, & Eusthatius in pri-
mum Iliad. Homeri, ne quis ens in concilium ferret. Cumque ipse
interim imminente bello eum detulisset, atque de hoc a quopiam, qui
prope ipsum erat, admonitus quod ipse legislator eam temerasset, inquit,
Modo eam sanciam: mox eidem ensi districto incumbens, sibimet mortem
conscivit. Licet apud Val. Max. hanc legem Charondam tulisse men-
dose legatur. Locrenses, ait Athenæus lib. vi. neque per legem posside-
re licebat servos aut servas.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Collo in laqueum immisso.*
Vide quæ diximus supra Cap. VIII.
n. 2.

2. *Similes telis araneorum.* Hoc

dictum etiam Anacharsidi Philoso-
pho attribuitur. Vide Joann. Posse-
lium in apophtegma.

CAPUT X.

*De Stenida, aliisque Philosophis ac Legislato-
ribus, & præcipue de Timæo ejusque
institutis, ad quem audiendum
peragravit Plato.*

FUIT & ex hac urbe Locro Stenidas Pythagoricus legislator, qui scripsit de regno. Qui, præter cetera, ut scribit Stobæus, de regno dixit: (1) Oportet regem sapientem esse, sic enim venerandus erit, atque æmulator summi Dei, qui natura primus est rex, & princeps. Ille vero creatione, iste imitatione. Deus quidem in omnibus & universo, ille terra solum. Deus omnia semper gubernat & vivit, in se possidens sapientiam; ille vero per aliquod tempus scientiam habet. Imitabitur autem Deum quam optime si magnanimum, sapientem & paucorum indigum sese præstiterit, paternum animum in subditos gerens. Hanc enim ob causam præcipue Deus existimatur primus esse parens deorum, atque hominum. Quoniam omnibus sibi subjectis benignum se præbet, nec unquam cessat gubernatione sua neglecta. Nec satis putavit se creatorem tantum rerum omnium esse, quin etiam nutritor, præceptorque bonorum omnium; ac legislator omnibus ex æquo est. Talis & ille debet esse, qui in terra & inter homines rex futurus est. Nihil vero citra regnum imperiumque laudandum est. Sine sapientia vero, & scientia neque rex neque princeps ullus esse potest. Itaque Dei imitator & minister legitimus erit vir sapiens & rex. Fuit & ex hac urbe Locro Onomacritus legum ferendarum peritus, ait Aristoteles Pol. libro secundo, & in Greta circa legislationem exercitatus ad Thaletem profectus. Fuit & Timares, ait Jamblicus, optimus legislator. Fuit & Gyptius, ait Jamblicus. Fuit & Philistion medicus nobilis, cujus Athenæus libro tertio, & Plinius libro primo sapius, & trigesimo, & Gellius libro decimoseptimo, & Galenus libro primo methodorum meminere. Hic, ait Athenæus, panes similagines magis ad robur conferre asserit, quam alicarios, secundo loco hos collocat, tertioque triticeos.

Fuerunt & (2) TIMÆUS, & Euthicrates, & Acrion philosophi Pythagorici celeberrimi, a (3) quibus Plato plura didicit, ut Cicero libro quinto de finibus tradit, ubi ait: Plato ad Euthicratem, Timæum, & Acrionem Locros Pythagoricos peragravit, ut cum Socratem expressisset, ad ungeret Pythagoreorum disciplinam, eaque, quæ Socrates repudiabat, ad disceret. Et Tusc. libro primo: Plato a Timæo Pythagoreo omnia didicit. Hic sagacis animi vir philosophus & mathematicus & medicus, & primus de animorum æternitate & de universi natura scripsit, ut Laertius tradit, ad quem videndum venit Locros Plato, qui ei librum de mundi natura inscripsit. De quo in eo libro inquit: Timæus quidem hic ex Locris quæ urbs in Italia justissime gubernatur, nobilitate & opibus præstantissimus,

mus, summis magistratibus & honoribus functus est, & ad summa totius philosophiæ, ut opinor, ascendit. Et rursus: Timæus in astronomia nostrorum omnium peritissimus, maximeque in rerum natura cognoscenda versatus primus edisserat: ita ut a mundi generatione exordiens usque ad generis humani naturam deveniat. Aristoteles, ut Laertius prodit, ex Timæi & Architæ disciplinis excerpens scripsit librum unum. Timæus ut Theodoretus libro secundo de principiis, & Eusebius libro tertiodécimo de præparatione euangelica, & Clemens Alexandrinus Stromate quinto testantur, negat Deum esse genitum. Ait enim: Unum omnium est principium, quod non est genitum. Si enim id genitum sit, non utique erit principium. Sed principium potius illud erit, unde id sit exortum, quod vocabamus principium. Scripsit, ut ait Suidas, librum de Mundo & anima, & mathematica, & de vita Pythagoræ. Solusque, ut ait Proclus in libro de anima & dæmone, omnem animæ essentiam declaravit. Dicit etiam essentiam animæ nostræ non ex primis omnino generibus constitutam quemadmodum superiores animas, sed ex secundis, tertiisve, atque ex individua dividuæque natura constitutam. Rursus Proclus ait: Timæus omnem animæ ortum atque creationem ex formis complevit mathematicis, omniumque causas in ipsa collocavit. Hic erudiendi viam mathematicarum, disciplinarumque appellat cogitationem, quoniam sane eam habet rationem ad universorum scientiam, primamque philosophiam, quam eruditio ad virtutem. Et rursus: Timæus de omnium natura contemplationem mathematicis nominibus patefecit, elementorumque ortus numeris atque figuris exornat, & vires, & passiones, actionesque ipsorum ad ea refert, tum angulorum acumina, & obtusitates, tum laterum levitates, vel vires contrarias, & multitudinem, ac paucitatem pervarie elementorum mutationis causam esse sentiens. Et rursus: Timæus nos docuit universorum unionem & divisionem, identitatem una cum diversitate. Et præter hæc, statum & motum ad animam complendam rerum opifex suscepit, ex hisque generibus ipsam constituit. Miraculorum effectrix triplex est: alia ponderibus, quorum motus inæquilibrium, status vero æquilibrium Timæus determinavit. Et rursus: Timæus ex rectis circularibusque lineis animam constituit. Ille qui animam produxit ad omnia providis progreditur actionibus, ad seseque reversus est, manens in suo quodammodo more. Et rursus: Sunt enim, ait Timæus, parissimæ atque perfectissimæ pulcritudines animarum figuræ, quæ cum vita quidem plenæ per seseque nobiles sint, iisque quæ ab alio moventur præexistunt; cum vero immaterialiter & sine ulla dimensione subsistant, iis, quæ dimensionem & materiam habent, præcellunt, de quibus & Timæus nos docuit, qui opificam essentialemque animarum explicavit figuram. Timæus cum universi elementa rectilineis constituisset figuris, motum ipsis circula rem & informationem ab ea quæ mundo insidet animæ præbuit.

"Timæus, & Philolaus, & alii Calabri Pythagorici tres animæ partes fecerunt; iram in corde, concupiscentiam in jecore & splene, rationem in cerebro tamquam in arce ad regendas alias collocarunt. Hos sequutus est Plato". Item Timæus, ut Aristoteles in libro de ani-

ma refert, animam movere corpus erectione quadam atque intellectio-
ne dicit, eo enim quod movetur, & corpus movere, propterea quod
connexa est ad ipsum. Tradit etiam animas per affectiones prius elegis-
se sortes formasque vitarum palam obiecta, secundo dæmonas accepis-
se, tertio motiones attigisse fatales per vehicula sua scilicet cælestia ex-
tum corpora cælestibus influxibus motionibus contigua. In motu vero
animæ verum esse numerum musica proportionem concentuque constan-
tem dicit. Neque autem humanas animas in bestias transire, sed id in-
ductum falso esse ad terrorem hominum impiorum, negat quoque eas
ex homine in hominem transmigrare, utpote qui in corporibus aeris
putat eas interea vivere, atque ita vexatione purgari. Mundum autem
ut Cælius libro primo refert, duobus constare Timæus astruit, mente
& necessitate, idest actu formali, qui sane est divinæ mentis voto præ-
cipuus, mentisque imago: item ex necessitate, idest materia, quæ non
tam intentione propria, quam necessaria quadam conditione ad hoc
opus accipitur. Plato Timæum præceptorem suum summi opere coluit,
nec tamen per omnia est eum æmulatus. Nam cum divinus Timæus an-
te mundum ejus architectum fuisse, mundumque ipsum factum, at-
que ab alio factum ingenue tateatur, Plato longe secus sentit. Nam hic
Petro Comestore in Genesim referente tria ab æterno fuisse dicit, Deum,
Ideas, yle, hoc est materiam, & in principio temporis de yle mundum
factum fuisse: Aristoteles duo, mundum & opificem, quibus de duobus
principiis scilicet materia & forma operatus est une principio, & opera-
tur sine fine: Epicurus duo, inane & atomos, & in principio natura
quosdam atomos solidavit in terram, alios in aquam, alios in aerem,
alios in ignem: Timæus triplicem mundi causam perscrutatur, efficien-
tem, idest, divinam mentem, exemplarem, idest, idearum seriem,
divina mente conceptam, & finalem. Quam apud sapientes optimam
arbitratur habendam. Utque mundus, inquit, perfectus foret, anima-
lia cuncta tam divina, quam caduca sunt genita. Ait etiam Deum mun-
di opificem cum creavisset mundum requievisse, dicens mundi opificem
in circumspæctum suum se recepisse. Quod quidem cum divina philoso-
phia convenit nam, ait Petrus Comestor in historia eccl. super Genesim:
*Deus requievit ab opere in semetipso, idest, a mutabilitate operum ejus immu-
tabilitas apparuit.* Plotinus in libro de cælo ait: *Cum igitur Timæus mun-
di corpus ex igne primum terraque componat, ut per ignem quidem videri,
per terram solidum esse tangique valeat: consentaneum esse videtur, ut &
astra non totum quidem sed plurimum habeant ignem. Quandoquidem astra so-
liditatem habere videantur.* Forsan vero recte se id habebit, quippe cum
Plato sententiam hanc probabili & apparenti ratione confirmat. Cæ-
lum autem Timæus ipse nominavit universum. Ait enim: *Deus animam
mundi creavit suo corpore priorem tum potestate, tum tempore.* Quod Pla-
tonis expositores Plotinus, Porphyrius, & Proclus, alique sic expo-
nunt, ut potestas & tempus, quibus anima præcedit corpus non sit ex-
trinsecum intervallum, sed ut successio quædam in anima in ipsa forma-
rum discursione antecedit origine mundi motum, ut hic sit motus ab il-
lo, atque ille sit seculum seculorum. Rationales autem animas non
ab anima mundi, sed ab eodem auctore, a quo & illam, & ex generi-
bus

bus consimilibus asserit constitutam. Dicit quoque intellectum in nullo unquam aliopreterquam in anima fieri. Objecta autem intellectus præstantiora verioraque esse, quam objecta sensus. Timæus, ait Plutarchus libro tertio de placitis philosophorum & Galenus in libro de historia philosophica, complures fluvios e Celtarum montibus in Atlanticum pelagus labi putat, horum incursu pertundi, & inundare mare credit, defectu revocare & subsistere. Infantes eodem Plutarcho eodem in libro referente, in utero novem menses permanere existimat, cum alii decem putent. Timæus, & Neocles Crotoniata apud Ælianum libro octavo de historia animalium, ajunt rubetas dua jecora habere, & alterum quidem occidere, alterum alteri adversantem salutem asserre. Scripsit etiam Timæus, ut Plinius libro primo tradit, de medicina metallica. Et libro secundo ait: *Timæus millia de medicina scripsit.* Et rursus: *Signiferi autem ambitum peragit in certis & duo quinquagenis diebus ab Sole nunquam absistens partibus sex atque quadraginta longius, ut Timeo placet.* Et libro quinto: *Timæus mathematicus Syris Asiae fluminis incrementi occultam protulit rationem phialem appellari.* Et libro quintodecimo: *Folia decidere Timæus mathematicus Sole Scorpionem transeunte syderis vi, ut quodam veneno aeris putat.*

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. Oportet Regem sapientem esse. Agapitus Diaconus in epistola Patenetica ad Justinianum Imperatorem simile quoddam inculcat, & tunc ait prosperæ vitæ tempus adesse ὅταν ἡ φιλοσοφία βασιλεύσῃ, ἢ βασιλεὺς φιλοσοφῇ, cum vel Philosophi regnabunt, vel Reges philosophabuntur.

2. Timæus. Vide Thomam Stanlejum, histor. Philosoph.

3. A quibus Plato plura didicit.

Hæc de Platone S. Hieronymus refert to. 4. ep. 1. ad Paulinum: *Plato Aegyptum, & Architam Tarentinum, eamque oram Italiae, quæ quondam Magna Græcia dicebatur, laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat & potens, cujusque doctrinam Academiae gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere, quam sua impudenter ingerere.*

CAPUT XI.

De aliis Locrorum Philosophis Pythagoricis,
& Athleticis, ac præsertim de Euthymo,
& Agefidamo.

Fuerunt (1) & alii philosophi Pythagoræ discipuli, ut Jamblicus scribit, ut Adicus, Euetes, Euthemus, Gyptius, Philodamus, Sosisratus, Stenonides, & Xenon. Fuit & Eurytus, ait Constantinus Lascaris, vir doctus, & citharædus eximius. De quo Strabo sic ait: *Eurytus philosophus*

phus, quem vidit Plato. Fuit & Xenocrates poeta heroicis perillustis, & musicus excellentissimus, qui, ut Heraclides tradit, ex nativitate cæcus fuit. De quo Plutarchus in musica ait: *De Xenocrate Locrense ex Locris urbe Italiae dubitari video utrum poeta Pæanus fuerit. Argumenta heroica gesta continentia condidisse proditum est memoria, ac propterea nonnulla argumenta dithyrambos vocitasse.* De hoc etiam meminit Plinius libro primo. "Fuit & Charita poeta, qui Athenis fabulam docuit anno primo CXIII Olympiadis, Euthycrito Archonte". Fuit & Herasippus, ut scribit Heraclides: Fuit & Glaucus, qui ut Julius Pollux, & Athenæus libro nono produnt, scripsit de obsoniis ac re coquinaria. Fuit & Teano mulier vates poetrix lyrica nobilis. Scripsit cantica lyrica, & cantus permultos, ait Suidas, scripsit lyricis versibus de patria sua multa. Vivit modo Fabius Monteleonius, jurisconsultus, qui tractatum de privilegiis senectutis, & de arbitralibus, & Commentarios super Pragmaticis Caroli V. scripsit. Fuit & Eunomus, citharædus clarus, de quo sic Strabo lib. vi. *Locris Eunomi Locrensis citharædi statua ostenditur, quæ insidentem cicadam habet. Timeus tradit in Pythiorum quodam certamine Eunomum Locrensem & Aristonem Reginum citharædos aliquando in contentionem venisse uter premium sortiretur. Aristonem fufis precibus Apollinem invocasse Delphicum, ut sibi adjutor afforet. Eunomum dixisse Reginis nunquam de musica ab eorum primordio fuisse certamen. Cum quidem apud eos cicada, cunctorum animalium cantu suavis-
sime, omni sono destituta sint; nihilominus Eunomum victorem declaratum. Statuam in patria posuisse, quæ cicadam insidentem habet. Nam cum inter cantandum chorda una fracta defecisset, cicada supervolans affuit, quæ vocis supplementa faceret.* Fuit & Euthymus athleta sane quam fortissimus, qui, ut Plinius libro septimo tradit, solus vivus consecratus est, sentiensque oraculi ejusdem jussu, & Jovis deorum summi aspiculatu: Euthymus Pytha semper Olympic victor, & semel victus. Patria ei Locri in Italia, ubi imaginem ejus esse, & Olympic alteram eodem die tactam fulmine, Callimachum, ut nihil aliud miratum video, eumque jussisse sacrificari, & quod vivo factitatum & mortuo, nihil adeo mirum quam hoc placuisse diis. Et Ælianus de varia historia libro septimo: Euthymus Locrus ex Italia Pytha inclytus & robore incredibili insignis fuit. Lapidem gestabat ingenti magnitudine, qui Locris ante fores ostenditur, & Temeseum heroa, quod cuique per vim abstulerat, reddere coegit etiam cum fœnore, ut inde natum sit adagium iis, qui & injustos quæstus faciunt, Affore Temese genium. Euthymus autem ad Cæcinum amnem oculis hominum apparere desiit. De hoc Pausanias in Æliacis ita scribit: „ Quæ autem ad victorias & reliquam Euthymi
„ gloriam pertinent præteriri minime decet. Fuit quidem Euthymus
„ ex Locris Italiae patre Attycleo, vel, ut indigenis persuasum est, e
„ Cæcino amne. Vicit in Olympia quarta & septuagesima Olympia-
„ de. Hic, insequente Olympiade, semel a Theagine Thasio vi-
„ ctus, non tamen quidem iusto certamine, sed ab eo circumventus
„ dolo. Unde nec a Græcis iudicibus Theagini decretus honor. Insu-
„ per damnatus Theagenes & multæ nomine talentum sacrum dan-
dum

„ dum deo, & aliud Euthymo ob injuriam solveret. Sexta autem &
 „ septuagesima Olympiade argentum debitum deo solvit, & nec in
 „ certamen eadem Olympiade, neque insequenti prodire sibi concessum
 „ est. Euthymus autem coronam suscepit. Ejus statuam fecit Pytha-
 „ goras celeberrimam. Cum postea rediisset in Italiam pugnavit ad-
 „ versus heroem. Nam Ulysses erroribus actum post captam Trojam
 „ & ventis in Italiam delatum fuisse, atque cum ad alias Italiæ ur-
 „ bes, tum etiam ad Temesam cum navibus applicuisse memoriæ
 „ proditum est, unumque e nautis temulentum virginem violasse, ob
 „ quam injuriam ab incolis lapidibus obrutum fuisse. Ulysses autem
 „ hominis interitu nihil prorsus commotum naves conscendisse atque
 „ abiisse. Dæmon vero interfecti hominis numquam postea destitit
 „ in omne tempus Temesenses exturbare. Pythia eos ex Italia om-
 „ nino fugere decernentes nec Temesam relinquere permisit. Verum
 „ heroem placare jussit, suasitque templum dæmoni ædificari, atque
 „ ut quotoquoque anno virginem pulcherrimam ex Temesa illi expo-
 „ nerent. Itaque Pythiæ parentes dæmoni omnia, quæ jussi fuerant,
 „ sedulo curarunt, nihilque amplius incommodi a dæmone perpassi
 „ sunt. Cum autem Euthymus post octavam & septuagesimam Olym-
 „ piadem patriam repetisset, ad Temesamque forte fortuna pervenis-
 „ set, ad constitutam illius celebritatis diem, rem ut erat edoctus,
 „ & templum illud ingredi & virginem expositam videre concupivit;
 „ Quam cum conspexisset pietate primum motus, mox etiam ejus amo-
 „ re incensus, fide prius ab ea accepta, si eam servasset, non alium, quam
 „ se virum habituram, accinxit se ceu cum dæmone pugnaturus. Qui
 „ adventantis dæmonis impetum sustinuit facile, & eum demum ludan-
 „ do superavit in solum prosternens. Quare dæmon ipse Temesam de-
 „ struxit, & vicinum mare cum strepitu subintravit. Nuptiasque Eu-
 „ thymo & Virgini celebres regio universa a dæmone liberata celebra-
 „ vit, vixitque cum ea Temesæ perquandiu: alioque, quam ceteri mor-
 „ tales solent, modo excessit. Audivi ego hæc ab homine ad me ad
 „ emporium veniente. Vidique talem perlegens scripturam. Erat in
 „ quadam tabula vetustissima juvenili effigie (a) Sybaris & Calaber flu-
 „ vius simul cum fonte Calyeo, aderat Juno, & Temesa civitas, &
 „ inter hæc dæmon ille, quem e regione Temesæ expulerat Euthymus,
 „ colore plane admodum niger, forma vero terribili, quæ plurimum
 „ inspectantes perterrere posset: lupi autem pellem indutus videbatur.
 „ Nomen appositum erat dæmoni Lybantes. Inde statuam Euthymi
 „ Pytharchus posuit Mantinæus.

Fuit & *Agæsidamus* Archestrati filius Athletæ Olympionicus val-
 dequam fortissimus Pyndari tempestate. Qui in Agæsidami laudem scri-
 psit hymnum. Unde ode decima musas omnes & inter alias, veritatem
 cum filia Jovis in Agæsidami laudem invocat. Ubi etiam Locrum ur-
 bem a loci amœnitate, a veritate, a poesi, & a rebus bellicis commen-
 dans ait:

*Olympiorum victorem ad memoriam revocate
 Mibi Archestrati filium, quo Locrorum
 Mentis mee scriptus sit.*

Dul.

Dulce nanque ipsi melos debens,

Ejus oblitus sum o Musæ.

Atque tu una veritate Jovis filia;

Recta manu arcete mendaciorum in inimicos delinquentem sermonem.

A longe nanque adveniens futurum tempus meum pudefacit ingens debitum.

Attamen dilationem tardam scenus persolvere potest.

Nunc ubi præfluens fluctus submergit volutatum in littore calculum,

Et ubi jam communem ad charam jam oblectationem sermonem exolvemus.

Porro sinceritas urbem Locrorum administrat Zephyriorum,

Illisque cura est Calliope, & ferreus Mars.

Convertit autem in fugam cycnea pugna & juribus præstantem Herculem.

At pugil Agesidamus Olympiade vincens Hyle referat gratiam.

Quemadmodum Achilli Patroclus, sic alium virtute magnum virum alius exercens,

Ad sublimem evexit gloriam dei numine. Et post pauca;

Sic est quando is, qui egregia facinora peregit,

Sine hymno Agesidamus ad Ditis ædes accesserit.

Inaniter enim spirans labore suo breviter admodum delectatus est.

Tibi vero suavissima lyra, dulcisque tibi gratiam parit ac variat.

Sed & Pierides Jovis filie longe lateque tuam adaugeant famam.

Et ego adjunctus musis in inclitam Locrorum gentem

Inciidi, melleque fortem irrigans amabilem Archestrati filium laudavi.

Quem vidi manus robore, ad aram Olympiam præstantem

Eo quidem tempore forma pulcrum, ætate temperatum,

Quæ impudentem a Ganymede mortem una cum Venere prohibuit.

Et ode undecima laudans eum a pugilatu, a corona victoriæ, a liberalitate tum ipsum, tum Locros, a sapientia, & a fortitudine, & hospitalitate ait:

Abundans autem laus Olympiorum victoribus constituta est.

O noster, quam & lingua nostra dispensare gestit;

Dei enim providentia sapientibus aliquis perpetuo curis floret.

Noveris itaque nunc Archestrati fili Agesidame tuæ pugilatoricæ causa,

Qua aurea olea corona coronatus es.

Hunc suavissonum ornatum resonabo.

Locrorum Epizephyriorum genus magni ducens.

Illic & vos una mecum o musæ chorum ducite;

Spondeo enim vos æversantem hospite exercitum, neque honesti inexpertum;

Cete-

Ceterum ad sapientissimam belligeratores accessuras;

Natura nanque insitum mare, neque astuta vulpecula, neque terribiles leones facile permutarint.

Hylas autem fuit aliptes Agasidami, qui cum videret fere succubentem primo Agasidamum: ita ei animum addidit, ut protinus suum adversarium vinceret.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

I. *Fuerunt.* Præter a Barrio al-
latos fuerunt etiam a Locrorum civi-
tate, nunc Hieracio, viri in omni vir-
tutum genere celeberrimi. Cetus
Philosophus Pythagoreus, quem Pla-
to invisit. Ait enim Valerius Maxi-
mus lib. VIII. cap. VII. *Quo minus mi-
ror in Italiam transgressum, ut ab
Archita Tarenti, a Timæo, & Ario-
ne, & Ceto Locris Pythagoræ præ-
cepta, & instituta acciperet.* Fuit
& Diophanes, qui, teste Athenæo lib. I.

Thebas profectus vesicas lacte vino-
que plenas succinctus, compressis il-
lis ex ore manare simulabat. *Par-
menides* Locris natus, sed incola
Eleæ urbis, nonnullis vulgo *la Sca-
lea*, aliquibus *Bonifati*. Vide adno-
tat. lib. 2. cap. 4. num. 3. Fuit ami-
cus Xenophanis, scripsitque metro
Physiologiam; Luciferumque Sidus
idem esse cum Hespero prius agno-
vit. *Laert. lib. 9.* Vide *Suid.*

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Sybaris & Calaber fluvius.* fania: codicem incidens, erravit una
Legendum in Pausania, *Sybaris &* cum alijs.
Crathis. Barrius in corruptum Pau-

CAPUT XII.

*De Numismatibus Locrorum, sacris Lipsanis;
& Viris sanctitate conspicuis.*

(1) **S**culpebant Locrenses in numo Jovem, & ex postico asteriam
alitem pedibus leporem habentem, quam Græci jera cum
vocant, a qua urbs nomen est mutuata inscriptione Græca ΛΟΚΡΩΝ. In-
terdum ex postico signabant fulgur & caduceum, & Amalthææ cornu, ali-
quando cancerum. Interim imprimebant Bellonam idest Minervam ga-
leatam, & ex postico Pegaseum equum & fulgur, & ex altera facie etiam
Cererem & stellam cum Amalthææ cornu stantem. Aliquando signabant
Minervam & ex altera parte mulierem sedentem altera manu crepi tacu-
lum, altera crateram habentem. Nonnunquam sculpebant Minervam
& ex postico Pegaseum, aliquando ex postico fulgur. Quandoque Apol-
linem & ex postico aquilam fulgur pedibus habentem, & post tergus pal-
mam. Aliquando signabant Jovem habentem fulgur & campum plenum
fru-

fructibus, & ex postico Castorem & Pollucem. Interim signabant Martem gladio & scuto pugnantem, & ex adverso Minervam galeatam, quam sapientiæ deam significare volebant, quod arma, prævia sapientia, quæ ex scientia comparatur, sumi debent.

Est Hieracium sedes Episcopalis antiquissima *Petrus* Episcopus Locrensis interfuit Synodo Romanæ sub Felice tertio. Et *Stephanus* Episcopus Locrensis interfuit Synodo Constantinopolitanæ sextæ sub Agathone Papa. In æde Episcopali asservantur frustula crucis dominicæ, Thomæ & Simonis Apostolorum, Stephani Prot. Petronillæ, Mariæ Ægyptiacæ, Judithis Virg & martyris, Agathæ, capitis Joannis Bapt. Gervasii, Felicis, Hippolyti, Moysis, & vestis Beatæ Mariæ Virginis. Est & arcula multorum aliorum sanctorum frustulis referta. Est & beatæ Mariæ Virginis imago quæ in magna religione & pietate ab oppidanis & circumvicinis populis veneratur. (2) Ex hac urbe fuit beatus *Antonius* divi Basilii monachus, ejus festum agitur decimo Cal. Sept. Et beatus *Jejunius* itidem divi Basilii monachus, cujus festum agitur octavo Cal. Junii. Et beatus *Nicodemus* etiam divi Basilii monachus. Et (3) beata *Venera* Virgo, ejus festum agitur quinto Cal. Aug. Exuberat urbs hæc aquarum scaturiginibus, & iis optimis. Est & fons Francia dictus, cujus aqua est bonitate præcipua. Extant & balnea clara, sunt enim sulfuræ aquæ & salæ multis morbis utiles, conferunt & mulierum sterilitati. Fiunt Locris figlina opera nobilia, patinæ, gutti, capfices, amphoræ, lances, disci, cannæ, & alia id genus. Fit & sericum & oleum nobile, legitur manna, oriuntur cappares: nascitur rubrica fabrilis, & lapis molaris frumentarius & olearius, item magnesia, silex, & lapis gilvus, quo figuli utuntur, provenit reuponticum, fit gossipium & sesama. In hoc agro pagi sunt *Nicolaum*. (4) *Ardurium* ab ardo verbo Græco quod irrito significat, *Bombilium*, *Cannabum*, *Partileola*, & *Antonimina*. In hac ora ab agro hoc usque Cocinthum promontorium & alibi novilunio terra evomitur, *Maramuscum* vocant, ceu a talpis mota assurgit, quæ sine aqua cocta rubrica fabrilis fit optima. Ab urbe in part. duobus *Novitum* flumen navigabile excurrit, (a) *Buthrotus* olim dictum, cujus meminit Livius belli Pun. libro nono, quod haud procul ab urbe Locris abesse dicit. Inde est (5) *Sideronum* vicus. Postea *Proteriatum* flumen navigabile anguillis & torrentinis uber labitur, (b) *Locanus* olim dictus, cujus meminit Plinius. Qui ait: *In hac ora flumina innumera, sed memoratu digna Locanus, Sagra.*

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Sculpebant Locrenses* Vide: Goltium de Numismatibus Magnæ Græciæ.

2. *Ex hac urbe fuit.* Temporibus gratiæ, præter a Barrio allatos, fuerunt Sancti Martyres *Florentinus*, & *Flavianus* a S. Modestino Episcopo

Antiocheno ad fidem conversi, qui sub Diocletiano, & Maximiano varie torti atque mirabiliter servati, tandem cum Dei nutu ad locum in radicibus Montis Virginis *Prætorum* appellatum secessissent, in sancta confusione quieverunt; quorum corpora sub Guil-

IN GAB. BARRIUM LIB. III. CAP. XII.

243

Guillelmo II. ibidem reperta sunt cum Epigraphæ:

MO. FL. FLI.

MO. FL. FLIO. M.

Idest *Modestini, Florentini Flavii. Modestino, Florentino Flavio Martyribus*. Vide Ughellium in Dicecesi Avellin. Paul. Reg. Bolland. 14. Febr. alioque.

Episcopi & Cives Locrenses. *Basilus* ann. 451. *Basilus II.* ann. 504. *Creſcentius* ann. 649. Episc. & Cives Hieracenses *Gregorius* ann. 709. ut ex catalogo Martyrenſi. *Leontius* ann. 1119. Ughell. *Eustasius* ex Thesaurario electus Episcopus ann. 1178. obiit 1194. Ughell. *Nicolaus I. Droſpater* ann. 1194. Ughell. *Basilus III.* ex Canonico Episcopus ann. 1204. *Niphus* ann. 1219. Synod. Hierac. *Joannes Trifeus* seu *Tirſeus* ex Monacho Basiliano & Abbate S. Philippi de Argirò Episcopus ann. 1312. Hujus precibus Robertus Rex multa privilegia illi Ecclesiæ concessit. Obiit ann. 1342. Ughell. *Nicolaus II.* ex Episcopo Bovenſi in hanc sedem translatus ann. 1342. Ughell. *Nicolaus III. Mele* ex Archidiacono electus Episcopus ann. 1366. Sed quia Clementis VII. Antipapæ partes fovit Episcopatu privatus est. Ughell. *Ammonius* seu aliquibus *Amerigus* ex Cantore Bisidianenſi electus Episcopus Hieracensis ann. 1429. Obiit ann. 1444. Ughell. *Gregorius II. Droſitanus* ex Primicerio Episcopus ann. 1444. Ecclesiam rexit summa vigilantia & morum integritate. Obiit ann. 1461. & in eadem Cathedrali ad altare S. Chryſanthæ sepultus. Ughell. Hujus corpus *Didacus Curtalis* Canonicus Pœnitentiarius scripsit post ducentos annos incorruptum, vestesque integras reperisse. M.S. Mart.

Gregorius ex Cantore Hieracensi Episcopus Oppidenſis ann. 1338. Ughell. *Andreas* ex Primicerio Hieracensi Episcopus Bovenſis ann. 1342. Ughell. *Benedictus Hieracius* in utraque lingua doctissimus, Parochus in Ecclesia S. Mariæ ad Campum Carlæum de Urbe, mox ab Innocentio X. ann. 1650. Episcopus Liparitanus renuntiatus est. Cum autem ad sacra Limina Romam accessisset, obiit XV. Kal. Septembr. ann. 1660. sepultusque in Ecclesia S. Agathæ ad radices Montis Quirinalis, ubi adest inscriptio:

D. O. M.
BENEDICTVS HIERACIVS CIVITATIS
HIERACEN. ORIUNDVS
LIPARENSIVM EPISCOPVS
DIVINARVM ATQVE HVMANARVM
LITERARVM INCOMPARABILIS,
INSIMVL ANIMI PROBITATE
ET RELIGIONE ADJVNCIA VIR
ORNATISSIMVS HIC JACET
SACRA APOSTOLORVM LIMINA DE
MORE VENERATVS DIE XVIII.
AVGVSTI MDCLX. ÆTATIS
ANNORVM LXXI. ROMÆ OBIIT.
TERENTIVS TORNATORIVS
AMICO MERITISSIMO FACIENDVM
CVRAVIT.

Vide Ughell. in append. to. 6. & Topp.

Bonarventura Perna Conventualis, pœnitentia, vitæ sanctitate, & miraculis clarus. Obiit Messanæ III. Nonas Januariæ 1668. magna sanctitatis fama MS. Mart. *Ambrosius* instituti Capuccinorum laicus sanctæ vitæ vir. Obiit Cassani ann. 1579. Chron. *Franciscus* & *Mansuetus* ejusdem instituti laici morum integritate & prophetiæ dono mirabiles. Gualt. in MS. *Accursus Musculus* Astronomus & Poeta, scripsit quædam MS. Mart. *Bernardus Barbatanus* minorita Philosophus & Theologus celebris Gonzag. & MS. Gualt. *Tiberius*

Hh. 2

Al-

Alpharanus nostræ Vaticanæ Basilicæ Clericus, Architectus celebris sub Sixto V. Edidit ichnographiam veteris Basilicæ S. Petri, Cardinali Euangelistæ Pallotto Archipresbytero dicatam ann. 1590. unde apparet Hieracensem fuisse. *Fabius Bova* eruditione clarissimus edidit opusculum *Gli effetti della Gioventù* Neap. 1647. MS. Mart. *Felix & Marcellus Drogus* musicæ peritissimi. MS. Gualt. *Thomas Galliardus* instituti Capuccinorum, quædam edidit. Topp. *Hieronymus* Dominicanæ familiæ sanctitate clarus cujus corpus integrum asservatur in Conventu Tabernarum. Amat. *Magdalenæ Galliarda*, *Catharina & Maria Malarbi* ejusdem Dominicanæ familiæ, morum integritate conspicuæ. Idem.

Nostreis autem temporibus *Franciscus Nicolai* Presbyter eruditione conspicuus, amicus noster: *Franciscus Malarbi* Presbyter eruditissimus. *Dominicus Migliaccius* Presbyter doctrina conspicuus. *N. Calauëtus* ex Minorum familia sanctæ vitæ vir. *N. Paladinus* Conventualis orator celebris aliique quamplurimi.

3. *Beata Venera virgo*. Aliis *Parascere*, quod hac die nata sit; aliis *Veneranda*: sed hujus nominis Sanctæ, ut par est conjicere, multæ fuerunt; Siculi enim, Galli, Latini suam habere contendunt; ni dicere velimus S. *Veneram Hieracensem* divino spiritu afflatam, in Siciliam, in Latium, & tandem in Galliam ubi martyrio coronata est concessisse: Vide Breviarium Gallicanum, Bolland. aliosque.

4. *Ardurium*. Oppidum præterito sæculo a Turcis captum depopulatumque: nunc satis habitatorum habet. Vide lib. II. cap. XVIII. num. 10. In Diocæsi Hieracensi:

5. *Sideronum vicus*. Nunc oppidum nobile, civitati par, vulgo *Sidero* a ferro ducto cognomine; *Sideros* enim ferrum sonat. Ex hoc loco fuerunt *Joannes Baptista Correalius* Episcopus Neocastrensis. Amat. *Donatus Pollien* Congregationis Cælestinorum Philosophus, Theologus, atque orator celebris: scripsit *de Pace componenda*, *Chronicon Ecclesiæ S. Stephani Bononiæ* ibidem impressum ann. 1610. in 8. *Rhetoricam, tædicatorum, Historiam Monasterii de Casaluce*, *de Numismatibus*, aliaque. MS. Gualt. *Joannes* instituti Capuccinorum edidit Apologiam adversus errores Armenorum, Messanæ 1645. Vvading.

Paulus Pyromallus Dominicanæ familiæ doctissimus, Missionarius Apostolicus, in Armenia & Perside per annos duos supra viginti pro fide catholica enixe laboravit. Cum Romam rediret a piratis captus, & a Religione redemptus ann. 1654. Archiepiscopus Nacheivanensis renuntiatus est: variis pro Ecclesia Dei exantlatis laboribus ad sedem Besidianensem translatus ann. 1664. ubi post triennium obiit. Multa scripsit, quæ sunt: *Apologia de duplici Christi natura contra Simonem Armenum*. Viennæ in Austria 1656. *Theandropologia*, seu *Oeconomia Salvatoris nostri*, sive explicatio mysterii Incarnationis ad Sciabas Regem Persarum. Viennæ in Austria. 1656. *De unitate Ecclesiæ Christi*. *De ejus Capite*. *De casu ecclesiæ Armenæ*. *De Concilio Chalcedonensi* & S. Leone. *De festo Nativitatis Christi*. *De Inferno*, *Paradiso*, & *Purgatorio*. *De cibis comedendis*. *Titulationes*. *Quæstio magna de duabus naturis in Christo*. *Apologia contra Stephanum* & *Nier*.

& Niersem sacerdotes . *Translatio* literale Persarum . Aliud Vocabula-
 aliquarum Epistolarum S. Leonis Pa- rium vulgare Perso-Latinum . De
 pæ in lingua Armena . Responsiones ad conversione P. Cyriaci Vartabi , &
 dubia Armenorum . Vocabularium Patriarche Constantinopolitani pro
 Armeno-Latinum . Grammatica Ar- natione Armenorum , aliaque , Vide
 meno . Latina . Opusculum ad Re- Fontan. in monum. par. 5. cap. 3.
 gem Persarum de Fide Evangelica . Amat. Aliosq. In Dicec. Hieracensi .
 in lingua Persica . Vocabularium

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) Butrotus de quo Livius . (b) Locanus olim . Sunt qui Lo-
 Nunc Novitum , apud quem , ut So- cranum putent vel Alocrim , ut Plinii
 linus auctor est , sepultam ferunt ab verbis utar . Nec desunt qui censcant
 Jasone , vel , ut alii , a Theseo Me- esse Turbidum .
 deam .

C A P U T XIII.

*De Crypteria & Geoliosa Oppidis, ubi de Sagra
 fluvio, ad quem Locrenses inter & Crotonia-
 tas dirum conflatum est bellum.*

SUptra est (1) (a) Crypteria oppidum edito ac pensili loco super saxum
 conditum , orientem solem spectans . Distat a freto m. p. sex , a Lo-
 cris decem , olim , " ut opinor " , Castrum Minervæ dictum , quod condidit
 Idomeneus Cretensium rex eruta Troja " quod Vellejus *Minervium* vocat ,
 Coloniamque Romanorum fuisse refert . " Jam vero , Varro , ut ostendi ,
 Idomeneum aliquot oppida juxta Locros condidisse scribit : in quibus est
 Uria & Castrum Minervæ nobilissimum . " Et Maro Idomoneum inter
 Locrum & Petiliam , urbes cepisse scribit . " Hic emporium in annos sin-
 gulos celebratur . Fiunt vina , olea , mella , & serica clara , & fructus op-
 timi , & amygdalarum copia , extant & horti nemorosi limonum , citro-
 rum , & malorum aureorum arboribus instructi . Extant & silvæ glandi-
 feræ ad porcos alendos opportuna , nascitur marmor , & plumbum , &
 aurum , " est argentum " . Provenit terebinthus , & filiqua silvestris . In
 hoc agro pagi sunt (2) *Mammola* , ubi pars calvitii beati Nicodemi mo-
 nachii Sancti Basilii , de quo supra mentio facta est , asservatur . Fiunt
 hic figlina opera , hoc est pilæ & hujusmodi e terra subrussa ; item *Joan-*
num pagus cum fluvio , & (3) *Martonum* . Huius oppidi regulus ob multa
 in oppidanis flagitia Melitæ in perpetuum damnatus exulat . Post Cryp-
 teriam (4) (b) *Geoliosa* oppidum existit edito ac pensili loco situm , orien-
 tem solem spectans , quod *Galitium* flumen præterfluit , abest a freto m. p.
 trib. *Mistra* olim dictum , cuius meminere Stephanus , & Plinius , & Me-
 la : licet in Mela mendose in sinu Scylatico scribatur . Hic serica , vina , &
 olea

olea laudabilia fiunt. Fit & gossipium & Sefama. Est & nativum sal, nascitur lapis, quo pictores imagines inumbrant, tener est & subater: nascuntur cappares. Extant horti nemorosi citrorum, limonum, & malorum aureorum.

Ad mare (5)(c) *Arocella* oppidum est edito loco, eoque natura munito, distat a Locris m. p. xii. *Amphisfia* olim dictum ab *Amphisfia* urbe Locrorum Ozolorum, cuius meminit Ov. Meth. l. xv. ubi de huius oræ oppidis loquens ait: *Levibusque Amphisfia remis Saxa fugit*. Est enim mare hoc aliquibus locis saxosum. Ubi corallium capitur. Fit in hoc agro xilon & sefama, proveniunt cappares. Secundum flumen aurum nascitur. Dehinc (6)(d) *Alarus* fluvius navigabilis, cadit in mare, *Sagra* olim dictus, Crotoniatarum strage & auctorum scriptis celebris. Quem Strabo inter Locros & Cauloniam ponit, qui sic scribit: „ Post Locros *Sagra* fluvius labitur, quem feminine vocant, in cuius ripa *Castoris* & *Pollucis* aræ sitæ erant. „ Apud quem decem Locrorum millia una cum *Rheginis* adversus *Crotoniatis* numero cxxx millia Marte collato victores evaserunt. Quo ex negotio ortum est adversus incredulos proverbium. Hoc re apud *Sagram* gesta verius est. Qua die certamen initum est ad *Olympia* existentibus ille nunciatus est belli exitus, & tanta celeritate nuntiatae pugnae veritas comperta est. Hanc ipsam vero cladem *Crotoniatis*, ne magno ulterius perdurarent tempore, causam extitisse memoriae proditum est. Tanta quidem mortalium occisorum fuerat multitudo. De hac parcemia mentionem facit *Menander*, ut ait *Apostolus Bizantius* proverbiorum scriptor. *Trogus* vero *Pompejus* libro vigesimo, *Iustino* referente, belli causam scribens de numero dissentit a *Strabone*, ni horum alterius textus depravatus sit. Ait itaque: „ *Crotonienses* cum *Sybaritanis* & *Metapontinis* pelli re ceteros „ *Græcos* Italia statuerunt. Cum primam urbem *Syrim* cepissent in expugnatione ejus quinquaginta juvenes amplexos *Minervæ* simulacrum, sacerdotemque deæ velatum ornamentis inter ipsa altaria trucidarunt. Ob hoc cum peste & seditionibus vexarentur, priores *Crotonienses* *Delphicum* oraculum adierunt. Responsum his est, finem mali fore, si violatum *Minervæ* numen, & interfectos manes placassent, itemque cum statuas juvenibus justæ magnitudinis, & in primis *Minervæ* fabricare cœpissent. *Metapontini* cognito oraculo deorum occupandam manum & pacem deæ rati juvenum modica & lapidea simulacra ponunt, & deam panificiis placant. Atque ita pestis atra ibi sedata est: cum alteri magnificentia, alteri velocitate certassent. Recuperata sanitate non diu *Crotonienses* quievire. Itaque indignantes in oppugnatione *Syris* auxilium contra se a *Locrensis* latum, bellum his intulerunt. Quo motu territi *Locrenses* ad *Spartanos* decurrunt, auxilium supplices deprecantes. Illi longinqua militia gravati auxilium a *Castore* & *Polluce* petere eos jubent. Neque legati sociæ urbis responsum spreverunt, profectique in proximum templum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant, litatis hostiis, obtentoque, ut rebantur quod petebant, haud secus læti, quam si deos secum advekturi essent, pulvinaria iis in navi componunt, faultis processionibus solatia suis pro auxiliis de-

por-

portant. Iis cognitis Crotonienses & ipsi legatos ad oraculum mittunt, victoriæ facultatem, bellicque prosperos eventus deprecantes. Responsum, prius votis hostes, quam armis vincendos. Cum vovissent Apollini decimas prædæ, Locrenses & voto hostium, & responso dei cognito, nonas voverunt, tacitamque eam rem habuerunt, ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem processissent, & Crotoniensium centum vigintiquinque millia armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam circumspicientes (nam quindecim millia militum habebant) omiſſa spe victoriæ in destinatam mortem conspirant. Tantusque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non multi morerentur. Sed dum mori honeste quærent, felicius vicerunt. Nec alia causa victoriæ fuit quam quod desperarunt. Pugnantibus Locris aquila ab acie nunquam recessit, eosque tandiu circumvolvitur, quoad vincerent. In cornibus quoque duo juvenes diverso a ceteris armorum habitu, eximia magnitudine, & albis equis & coccineis paludamentis pugnare visi sunt: nec ultra apparuerunt, quam pugnatum est. Hanc admirationem auxit incredibilis famæ velocitas: nam ea die, qua in Italia pugnatum est, Corintho, & Athenis, & Lacedæmone nunciata est victoria. Olympiæ etiam belli eventus nunciatus est. Cicero quoque de Nat. deorum libro secundo inſit: „Atque etiam cum ad fluitium Sagram Crotoniatis Locri maximo bello deviciſſent, eo ipſo die auditam eſſe pugnam ludis Olympiæ memoriæ proditum est. „Et libro tertio: „De Sagra Græcorum est vulgare proverbium. Qui, quæ affirmant, certiora eſſe dicunt, quam illa, quæ apud Sagram. Id etiam ſcribit Plinius.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Crypteria*. Aliis *Crypta aurea* ab aurifodinis quæ circum ſunt ducto nomine, quod poſtea corruptum fuit. Vide Flor. Hinc fuit *Nicolaus* Philoſophus & Medicus celeberrimus, qui antidotum contra peſtem invenit. Floravant. & Gualt. in MS.

2. *Mammola*. Ex hoc loco fuit *Apullinaris Agreſta* Baſiliani inſtituti quater Generalis vigilantiffimus, ſapientia & pietate clarus, Græcæ linguæ doctiſſimus. Hic libros Græcos Eccleſiaſtiſticos manu exaratos ab innumeris erroribus expurgatos typis donavit anno 1676. quamobrem ſummam ſibi inſtitutoque ſuo laudem comparavit. Edidit quoque Romæ Vitam S. Baſilii Magni variis

adnotationibus illuſtratam, quam recudit Meſſanæ: item SS. Joannis & Nicodemi ejuſdem Baſiliani inſtituti. Obiit Meſſanæ die 24. Decembris 1695. ſeptuagenario major. Vide Topp. Noſtris vero temporibus Jo: Chryſoſtomus Scarpho, Monachus Baſiliani eruditione clarus, multa ſcripſit.

3. *Martonum*. Vulgo *li Martoni*. Patria *Cajetani Antonii Gentili* eruditione clariſſimi ad noſtram memoriam uſque. In ead. Diœceſi.

4. *Geolioſa*. Vide Itinerarium Antonini. Nunc vulgo *Giojoſa*, aliis *Motta Giojoſa*. Ad mare antiquitus erat; ſed barbarorum incurſionibus exagitati incolæ tertio ab hinc ſæculo ad radices montis, ubi nunc eſt, oppidum

duin transfulere. Hic mirabile quoddam invisitur. Per cochleam descendibus ædes satis amplæ apparent, quæ ad plura millia subtus terram protenduntur. Locus iste Νηνίλιον *Nenilium*, idest *sine sole* appellatur. In Ecclesia S. Mariæ Gratiarum icon inest Deiparæ celeberrima, quæ summa fidelium veneratione colitur cum emporio nobili VI. Nonas Julias MS. Mart. Patria *Victoriæ Theotino* tertii Ordinis S. Dominici Sanctitate conspicuæ. Amat. Et *Felicis Amatorii* Philosophi & Medici celeberrimi, ad nostram memoriam usque scriptis quædam. In Diœcesi Hieracen.

5. *Arocella*. Incolæ Civitatem dicunt, Caroli V. quodam diplomate freti. Extat Ecclesia S. Victorio sacra, quæ miraculose uno mane abluta apparuit, ut constans traditio est:

MS. Mart. Ex hoc loco fuit *Franciscus* Franciscanæ reformatæ familiæ laicus sanctæ vitæ vir. Chron. MS. Jo: *Antonius Martellinus* Philosophus & Medicus illustis, librum scripsit *de nutriendis bombycibus*, ut ait Gualt. in MS. *Joseph Martellinus* Presbyter Jurisconsultus librum edidit: *Il trionfo della fede Cattolica contro la setta Maumettana*. Neap. 1681. in 4. MS. Mart. *Ignatius Augustinianæ* familiæ doctrina & pietate clarus Amat.

6. *Alarus*. Aliquando *Hilarus* nuncupatus, a S. *Hilarione* ducto cognomine, qui pœnitentiæ ac celestibus meditationibus vacans hunc tractum incoluit, ut qui Castoris & Pollucis aris, teste Strabone lib. VI. pollutus fuerat, tanti viri pœnitentia ac sanctitate expiaretur, ut constans traditio est. Vide Flor.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Crypteria*. Nostri Annales *Crypterium* appellant, & *Cryptariam* penultima correpta. Sunt qui credant olim dictum *Castrum Minervæ*, quod mihi probatur.

(b) *Geoliosa*. Nunc *Mottagioiosa*. A nostris annalibus *Geoliosa* pen. corr. appellata. *Mistri* olim dicta a quibusdam, quod nec recipio, nec reprobo.

(c) *Arocella Oppidum*, olim *Amphibia*. Qui potest videri? cum *Oricella* sit in sinu Locrensi, *Amphibia* vero *saxa* in sinu Scylaceo, ut habetur ex Ovid. lib. xv. Metam. ubi de

navigatione *Æsculapii* ex *Epidauris* in Italiam sermo habetur. Nec est Oppidum illud quod nunc *Oricella* appellatur: nam *Palæopolis* dicebatur. Amicus quidam meus censet *Oricellam* hanc esse antiquorum *Romechium*, quod non recipio, cum *Romechium* Oppidum eo positum esset loco, qui nunc *Romechius* ab incolis appellatur.

(d) *Alarus fluvius Sagra*. Male a Barrio putatur *Sagra* cum locetur inter Locros & *Cauloniam*, & *Scylaceum*.

CAPUT XIV.

*De Castroveto, olim Caulonia, ejusque Philosophis,
Athleris, & Numismatibus.*

INde est (1) *Castrovetus* oppidum edito salubrique loco situm inter *Alarum* & *Musam* amnes torentinis & anguillis fecundos, undique rupibus septum, distat a mari m. p. tribus, a Locris duodeviginti, (2) (a) **CAULONIA** olim dicta, a qua abest *Lacinium* lxx. m. p. ut apud *Plinium* prodidit *Agrippa*. Fuit quidem *Caulonia* urbs nobilissima. Hanc, & *Rhegium*, & *Locrum* & *Crotonem* clarissimas urbes fuisse *Polybius* lib. decimo tradit, ad quam oppugnandam *Fabius* Consul, ait *Livius* bel. Pun. Libro septimo, octo millia hominum misit, quibus additi sunt *Brettiorum* perflagæ. Qui hunc sub adventum *Annibalis* ne opprimerentur in tumultum a præsentis impetu tutum, ad cetera inopem, se recipere, quos *Annibal* in deditionem accepit. De hac urbe *Strabo* sic scribit: „ Post *Sagram* *Caulonia* extat prius „ *Aulonia* quasi *Vallonia* a vicina valle denominata, ab *Achivis* condita „ *Solinus* vero a *Crotoniensibus* conditam scribit. „ De qua *Stephanus* sic scribit: „ *Aulon* est quam *Coloniæ* deduxerunt *Crotoniata*, quæ appellatur *Caulonia* „. *Aulon* quidem vallem planitiemque ac florida loca significat, *Caulonia* vero jactantiam, quod ob loci salubritatem rerumque opulentiam præcellat, monique *Aulon* & *Caulon* est appellatus *Maronis* & *Flacci* præconio decantatus. Ait enim ille tertio *Æneid*. *Caulonisque* arces. Hic vero secundo *Car. libro* „ ad *Septimium* scribens, arces has idest colles ob aeris beatam temperiem, & vini præcipuam bonitatem, beatas appellat, ubi & villam habebat, in qua *Septimium* amicum secum vitam agere avebat; ait enim:

.....Et amicus *Aulon*,
Fertilis *Baccho*, minimum *Falernis*
Invidet *uvæ*.

Ille te mecum locus & beata
Postulant arces. Ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.

Et *Martialis* libro teritiodecimo.

Nobilis & lanis, & felix vitibus *Aulon*
Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

Servius autem in *Virgilium* *Horatium* *Caulon* scripsisse dicit. „ *Caulon* „ inquit mons est *Calabriæ*, ut *Horatius*, & amicus *Caulon* fertilis „ *baccho* „. Sed & *Aulon* & *Caulon* dici potest. „ Sicut oppidum *Aulonia*, & *Caulonia* dictum est. *Acrion* etiam *Aulonix* *Calabriæ* montem, ut est quidem, esse asserit. *Phormio* quoque *Caulonem*, si-
ve *Aulonem* montem contra *Tarentinam* regionem esse dicit. Quod

autem Maro primo Caulonis colles, inde Scylaceum scribat, id aut metri causa egit, aut quia ab Epiro Rhegium versus navigantium aspectui Lacinium promontorium & Caulonis colles, a longe offeruntur. Scylaceum vero, quia in sinu est, & in secessu, nonnisi e conspectu cer-
 ni potest. Opinandum est hic Horatium Villam habuisse. Hanc & Rhegium diripuit infida & seclerata Campana legio, quam Romani Rhegium & in hanc urbem praesidium miserant Pyrrhi bello, ut alibi diximus. De hac urbe Pausanias in *Æliacis* ait, „Caulonia, quam Au-
 „loniam Hecateus appellavit propterea quia juxta vallem sit, inde
 „Achæorum Colonia. Cujus etiam colonus fuit Typhon Æginensis.
 „Hæc dirpta fuit a Campanis Romanorum militibus, qui in praesidio
 „erant, eo tempore, quo Pyrrhus cum Tarentinis adversus Romanos
 „bellum conflagravit. Et Arist. Pol. libro secundo, „Quo tempore ea
 „in regione Italiae, quæ tunc magna Græcia appellabatur, cœtus
 „Pythagoreorum ob clandestinam conjurationem concrematus fuit,
 „magna rerum publicarum mutatio facta, utpote principibus unius-
 „cujusque civitatis temere interfectis accidit ea loca, easque urbes
 „maximis cædibus seditionibusque vexari. Quocirca variae ad eos
 „undecunque legationes componendarum rerum gratia confluxere.
 „At illi ceteris posthabitis Achæorum duntaxat fidei res suas com-
 „miserunt. Qui etiam non multo interjecto tempore omnino insti-
 „tuta illorum imitari, atque eam rempublicam effingere decreve-
 „runt. Siquidem Crotoniatæ, Sybaritæ, Cauloniatæ compositis in-
 „ter se unanimiter rebus primo Omenii Jovis templum publice con-
 „stituerunt, ubi & conciones fieri, & cum populo agi possit. Præ-
 „terea acceptis ab Achæis institutis & legibus, iis duntaxat uti,
 „suamque rempublicam componere volebant, sed a Dionysio Syra-
 „cusanorum tyranno & vagantibus per id tempus circum ea loca Gal-
 „lis desistere ab incepto coacti sunt. Cauloniae materia ad fabri-
 „candas naves idonea, quæ Atheniensibus præparata erat, a Syra-
 „cusanis concremata est, ut ait Thucydides libro septimo. Quo tempo-
 „re Dion Syracusanus patriam in libertatem vindicare simulabat, arma
 „adversus Dionysium suscipiens, Dionysius ipse ad Cauloniam age-
 „bat, ut Diodorus Siculus in Philippo tradit.

Ex (3) hac urbe fuere, ut Jamblicus ait, *Callibratus*, *Drymon*,
 & *Dicon* philosophi Pythagoræ discipuli. Dicon autem Callibrati fi-
 lius, ait Pausanias in *Æliacis*, quinque in Pythicis ludis cursu victorias
 reportavit, tres autem ab isticis, quatuor ex Hemeis, Olympicam
 unam dum esset puer inter pueros, duas alias inter viros, sibi que tot
 statuarum extant in Olympia, quot victoriarum. Hic se Cauloniatam, ut
 erat, dicebat, postea vero propter pecunias, quas a Syracusanis ac-
 cepit, Syracusanum. (4) Signabant Cauloniatæ in numo cervum
 cum vase, & ex altera facie, Cresum Cauloniatam manu olivæ ra-
 mum habentem, qui cum cervum fugaret in fluvium cadens suffoca-
 tus est, inscriptione Græca ΚΑΥΛΟΝΙΑΤΩΝ. Fiunt Cauloniae vina bonita-
 te mirifica, item olea & mella clara, & caseus, & hippaces laudatissi-
 mi, & figlina opera non vulgaria. Fit gossipium, & sesama, na-
 seuntur cappares, provenit terbinthus, nascitur gypsum, & ma-
 gne-

gnesia lapis, & rubrica fabrilis, item sal nativum, plumbum & aurum. Extant & silvæ ad domorum tigna & ad navigiorum fabricam aptæ: item silvæ glandiferæ & castaneta porcis alendis & pabulis opportunæ. Fiunt & venationes uberes aprorum, cervorum, & aliorum silvestrium animalium. Sunt & testudines & herinacei. In fano (5) divi Hilario nis brachium ejus præservatur. Hujus oppidi regulus ob plurima in oppidanos patrata scelera Neapoli capitali sententia damnatus obtruncatus fuit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Castrovetus*. Baudrando & Ferrario Civitas olim Episcopalis Rhegino Antistiti suffraganea. Nunc vulgo *Castel vetero*, & *Castel vetere*. Habebat quatuordecim vicos qui interierunt. Vide *Flor.*

2. *Caulonia*. Aliis *Aulonia* Teffre Strabone lib. VI. Notum est autem L & R literas maxime permutabiles esse: sic in Hispania *Tabila* Arabice est *טבירה Tabira*. In Corsica *Alalia* & *Alaria*. In Sardinia *Caralis* & *Calaris*. In Bœotia *Aliartus* & *Ariarthus*. In Judæa montes *Bether* & *Betbel*. Adde etiam in Sinis *Mogol* & *Mogor*. Quapropter *Aulonia* fortasse *Auronia* aliquando appellata est, ab *Auruncis* ducto cognomine: præsertim quod *αυλῶν*, unde secundum Græcos *Αὐλὼν* idem fere sonet ac *Aurunci*. Consentaneum quippe putamus *Cauloniam* ad præscos *Aschenazæos* pertinere: ideoque Græci scriptores nescientes ubi calculum figerent, a *Crotoniatis*, alii a *Locrensis*bus, alii ab *Achæis* ædificatam tradiderunt: sed verosimilius ab his restauratam esse conjicimus. Vide *Dissertat. de Ausonia*.

3. *Ex hac urbe*. Fuerunt præterea *Alibertus Asciuttus*, qui circa annum 1087. ex peregrinatione Hierosolymitana rediens cum aliquot *Barrensis*bus, corpus S. Nicolai Episco-

pi Mirensis Barium advexit; ac tandem in patriam reversus, Ecclesiam eidem Sancto sacram construxit. M.S. Mart. Vide *Flor.* Ibidem natus est *Carolus Maria Carafa* ex Marchionibus ejusdem urbis, vir singulari eruditione ac prudentia præditus: edidit librum *de Horologiis solaribus* Mazareni 1689. in fol. & *de Politica Christiana* ibidem 1692. in fol. *Jacobus Carafa* Archiepiscopus Rossanensis. *Flor.*

Carolus Pancalus eruditissimus Clementis IX. Pontificis Max. a secretis varias dignitates & munia oblata singulari animi moderatione recusavit. M.S. Mart. & *Flor.* *Dominicus Asciuttus* Dux militum *Flor.* *Hycinthus Alcadus Fillettus* Regius Consiliarius ad nostram memoriam usque. *Joannes Baptista de Sancto Blasio* Philosophus & Juris consultus celebris in Patavina Universitate, a Philippo Bergomate anno 1490. Patavinus appellatus, fortasse ex longo incolatu. Vide *Flor.* *Vincentius Protopspatarus* Archiater, & *Joseph Protopspatarus* Episcopus Bojanen. Amas. *Michael Sergius Carthusianus* sanctæ vitæ vir. *Tutin.* *Petrus Franciscus*, & *Cosmas* instituti Capuccinorum morum sanctitate conspicui. *Chron. Faustinus Salernus* Carthusianus, do-

Guilissimus, scripsit de præstantia B.M. Virginis, & super Psalmos Flor.

Nostros vero temporibus Joseph Rossi presbyter Congregationis S. Hieronymi Charitatis de Urbe vir probus & doctus, amicus noster. Felix Cancellarius Jurisconsultus. Paulus Fini presbyter & Parochus Ecclesiæ S. Joannis in Ayno de Urbe eruditione clarus. Jo: Baptista Argirò Jurisconsultus in suo Theatro Universi Juris clarus, alique non pauci.

4. Signabant. Vide Goltium de Numismatibus Magnæ Græciæ.

5. Divi Hilarionis. Constantis traditio est S. Hilarionem locum quemdam circa Alarum fluvium incoluisse, ut supra diximus Cap. XIII. num. 5. nec improbabilis conjectura; nam ex Pachino Siciliæ monte ubi teste S. Hieronymo in ejus vita diu delituit, facile hæc loca non longe a Pachino dissita potuit penetrare.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADV.

(a) Caulonia. Nunc Castello vetere. Sic omnes.

CAPUT XV.

De Pacanica, & Stylo Oppidis, eorumque Castellis, ubi de Guilelmo Sirleto Cardinali, ac de Afsulapii navigatione.

A Caulonia ad quatuor lapides (1) Pacanica oppidum existit edito loco, quasi panaca, idest salutaris, quod Pacanimum flumen navigabile & pisculentum adlabitur, distat a freto m. p. quinque. Hic etiam vinâ, olea, mella, & serica clara fiunt. Fit xilon & sesama, nascuntur cappares. Nascitur hematites. Inde est (2) Monasteracum tenue castellum inter Stilarum & Assam fluvios milliario a mari fectum, a Pacanica m. p. quinque. Hic etiam caseus probatissimus fit, & lina clara, fit & gossipium & sesama, nascuntur cappares. Supra est (3) Stylum oppidum nobile cum annuo emporio edito loco super saxum a stylo, hoc est columna dictum, quod Stylarum flumen adlabitur, a quo oppidum nomen sumpsit. Cui mons saxeus imminet celsus, distat a freto m. p. quinque, Consulinum olim dictum, cujus meminit Mela, itemque Plinius, qui illud in hoc Locrensi sinu ponunt inter Cocinthum & Zephyrium promontoria. "In quadam scriptura Græca, quæ est in monasterio Divæ Mariæ & Pesaca epistola extat Gregorii Papæ ad Joannem Episcopum Scylaticum, qua ei Tabernensem Episcopalem Ecclesiam regendam committit. Extat & Epistola Calisti Papæ ad populum Tabernensem, qua Joannem Episcopum Tabernensem consecrasse scribit". In hoc agro fit gossipium & sesama, fiunt & lina clara: Nascuntur cappares, provenit Crocus, & filiqua silvestris, & terebinthus, nascuntur & herbæ medicinales,

ut

ut panax trigena, aristolochia, centaureum, chameleon, daucus, sticas, cistus, hypocistus, turbit, peucedamum, pyretum, hypericon, chametreos, ameos, cyperus, staphisagria & aliæ multæ. Nascitur æs, & chalcalthum, rubrica fabrilis, & lapis ophites optimus ejus generis, quo columnæ, quæ in Romano Panteon extant. Nascitur argentum, & ferrum tribus locis, conflatur & nunc hic ferrum. Non longe ab oppido Joannis Abbatis divi Basilii monachi cognomine (4) *Theristi* idest messoris templum existit, ubi ipsius corpus quiescit, qui beati Nili coævus & amicus fuit, de quo alibi fati sumus, ejus festum agitur sexto Cal. Martias. Hic etiam & beatorum Bartholomæi & Nicolai divi Basilii monachorum corpora jacere dicuntur. In hoc agro pagi sunt *Patianum*, ubi aurum & argentum & cyaneus color nascitur, sunt & *ferrofodinæ*: *Camenum* ubi tubera nascuntur: (5) *Stenianum*, ubi lapis molaris frumentarius & olearius nascitur. (6) *Reatium* oppido par, & (7) *Virdivallis* (8) **GUILELMO SIRLETO** nobilis. Hic Latinis, Græcis, & Hebraicis literis, divinæque Scripturæ scientia apprime eruditus est, & a Pio Romano Pontifice hujus nominis quarto S. R. E. Cardinalium ordini est addictus.

Inde est (9) *Cocinthum* promontorium Locrensem sinum efficiens. Quod, ait Plinius, longissimum Italiæ promontorium esse aliqui existimant. Id, ait Polybius libro secundo, unus est Italiæ angulus meridianam plagam spectans, Ionium ac Siculum dividit mare. A freto enim hucusque Siculum Ausoniumque mare dicitur, a Cocinthe vero usque Hydruntum Ionium mare nuncupatur, inde Adriaticum. Hydruntum, ait Plinius, ad discrimen Ionii & Adriaci maris. Distat Cocinthum a Zephyrio promontorio m. p. circiter x. A Cocinthe rursus Scylaticus sinus incipit, & Lacinio promontorio terminatur. Ovidius Meth. libro xv. in navigatione Æsculapii meminit Lacinii & Scylacei, inde Cocinthe & Zephyrii promonteriorum, & Amphissæ, & Cauloniæ, & Naritiæ, idest Locri, licet metri causa locorum ordinem minime servet. Ait enim de Æsculapio loquens:

*Italiam tenuit, præterque Lacinia templa
Nobilitata dea, Scylaciaque littora fertur.
Linqvit Iapygiam, levibusque Amphissæ remis
Saxa fugit, dextra prærupta Cocinthia parte
Zephyriumque legit, Cauloniam, Naritiamque,
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori.*

Jam vero ostendimus inter Lacinium templum & Scylaceum tria Iapygum promontoria esse. Sed quidam codices depravatos accipientes magis depravant. Sunt enim qui pro Scylacia legunt Scyllæa, cum Scyllæum post Euripum contra Pelorum sit, pro Amphissæ legunt Amphrysia, cum Amphrysus fluvius sit in Thessalia; pro Cocinthea legunt Ceraunia, cum Cerauni montes sint in Epiro, pro Zephyrio nescio quod Romechium somniant. Non animadvertentes, quod Ovidius Æsculapium ex Epidauo Romam navigantem Italiam attingisse navigio aperte scribat. Et nunc orientalis Calabriae

oræ loca, per quæ erat Æsculapius transiturus describit, inde reliqua Romam usque, non Epiri, aut alterius alicuius regionis. *Levis*, inquit, remis fugit saxa Amphisia, nam contra Amphitiam saxa sunt, inter quæ, & urbem navigabat: aut levibus remis, quod mare illud, ut dixi, saxosum sit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pacanica*. Nunc vulgo *Motta Placanica*. Hinc fuere *Aloysius* instituti Capuccinorum, ac *Dionysius* Dominicanæ familiæ, doctrina & pietate conspicui. Amat. In Diœcesi Scylacensi.

2. *Monasteracum*. A Monasterio Equitum Rhodiorum nunc Hierosolymitanorum ibidem extructo, quod interiit. Aliquibus *Rhodianum* & *Rubianum*. In eadem Diœcesi.

3. *Stylum*. Ab Aufoniis, ut credere par est, & ex iis quæ infra dicemus liquebit, constructum ad radices Cocinthe promonterii eodem fortasse nomine insignitum, unde a Græcis translatus ubi nunc est, mutatoque nomine a promontorio columnæ figura donato *Stylum* appellatum, a quo flumen etiam nomen sumpsit potius quam a flumine *Opipidum*, ut vult *Barrius*. *Στυλος* quippe columnam sonat. Nunc civitas nobilis, quam aliqui Episcopalem fuisse contendunt. Vide *Ughell*. Extat ibi imago B. Mariæ Virginis *de Stella* nuncupatæ, quæ summa veneratione colitur, signisque præfulget.

Fuerunt ex hac civitate viri celebres. *Antonius Sabinus* Carthusienensis monachus, sanctæ vitæ vir, cui Deus locum ubi corpus S. Brunonis requiesceret post tot sæcula revelavit. *Tutin*. fol. 135. & *MS. Mart. Camillus Carnevalius* Episcopus Auriensis *MS. Mart. Claudius*

Carthusianus, morum integritate conspicuus. *Tutin. Dominicus Carnevalius*, Latine, Græce, & Hebraice doctissimus, Urbano VIII. apprime charus, ab Innocentio X. Episcopus Isulanus renunciatus anno 1645. *Ughell. & Topp. Dominicus Vigliarolus* Regius Cosmographus celeberrimus. *Marasiot. Joannellus Lazarus* Regis Roberti familiaris *MS. Gualt. Joannes Baptista Carnevalius* Medicus celebris edidit librum *De epidemico strangulatorio affectu* Neapoli 1620. in 4. *Vander & Topp. Joannes Baptista Gregoracius* Poeta tragicus edidit quasdam *Tragedias* *Topp. Joseph Comestabilis*, Dux militum in Belgio. *MS. Mart. Ludovicus Franciscus Carnevalius* Regius Auditor. *MS. Mart. Marcus Antonius Comestabilis* Episcopus Bovenfis ann. 1669. Obiit anno 1699. *MS. Mart. Vide Agrest. in initio vitæ S. Joann.*

Michael Angelus Politus, Medicus celeberrimus, Neapoli publice docuit. *MS. Gualt. Nicolaus Carnevalius*, Roberto Regi acceptissimus & a Regina Joanna Ciambellanus renunciatus, ut ex inscriptione ne quæ extat in Ecclesia SS. Annuntiationis, & *MS. Mart. S.S. Ambrosius & Nicolaus* instituti Basiliani. Vide *Agrest. in vita S. Joann. Ni. colaus Maria Carnevalius*, Dux militum, Carolo V. & Philippo II. acceptissimus, ut ex inscriptione quæ
ex.

extat in gentilitia Capella, & MS. Mart. *Nicolaus Petrus de Casare* Neapoli Locumtenens, ex quo prodierunt viri celeberrimi, Scipio sub Carolo V. Dux militum, *Octavius* Regius Consiliarius sub Philippo II. & *Camillus* Coronellus sub Joanne de Austria. MS. Mart. *Petrus Bonus* ex Minimorum familia ab hæreticis in Gallia ann. 1511. trucidatus Flor. & MS. Mart. *Petrus Villaroel* Franciscanæ reformatæ familiæ doctissimus, sanctæ vitæ vir, edidit poema super Joanne de Austria Neapoli 1614. aliaque. Chron. MS. *Stephanus Bardarus* Conventualis in utraque lingua doctissimus, ex Græco in Latinum sermonem transtulit vitam S. Joannis Theristi Bolland. to: 3. 24. Febr. *N. Telefianus* Philosophus multa scripsit pro Telefio Philosopho Consentino contra Peripateticos ann. 1590. MS. P. Oldoini apud Mandosium. *Thomas de Rinaldis* in bello clarissimus sub Carolo V. Imperatore a quo privilegiis auctus est & muneribus, ut ex diplomate die 2. Octobris 1540. In Diœcesi Syracens. 4. *Theristi*. A verbo Græco *θερίστω* meto quod hic Sanctus segetes plurimas subito ac mirabiliter melluerit. Vide Agrest. in ejus vita.

5. *Stenianum*. Vulgo *Stegnano*. In Diœcesi Scylacensi. Ex hoc loco fuit celeberrimus ille vir THOMAS CAMPANELLA, ingeniorum portentum, Philosophus Telefianus acerrimus. Hic Telefii scripta avide devorans ad totius philosophiæ apicem pervenit. Anno ætatis suæ decimo tertio Dominicæ familiæ adscribi voluit, ac Theologiæ absolutæ curriculo decimo septimo ætatis suæ anno alios docere

cœpit. Anno 1593. Neapolim, Romam, ac Pisas docendo percurrit. Anno 1594. S. Inquisitionis jussu Patavii carceribus mancipatus doctrinæ suæ redditæ ratione absolvitur, ac libertate donatur. Anno 1598. Calabriam repetit, ubi per biennium spe futuræ libertatis Regno captivitatem molitur. Sed anno 1600. quem Regno fatalem prædixerat, sibi funestum expertus est; cumque alienam libertatem aucuparetur, perdidit suam: nam ann. 1599. per duellionis & hæreseos crimine insimulatus Neapolim ducitur, atque in carcerem conjicitur, ubi viginti quinque annorum spatio detentus varia opera scripsit. Verum enim vero, cum nec satis crimina probarentur, Pontificem appellavit. Romam translatus post aliquot annos a tribunali sacræ Inquisitionis absolutus fuit ann. 1629. Tum in Galliam Ludovico XIII. acceptissimus se recepit anno 1634. ubi docuit, ac tandem VIII. Kal. Decembris anno 1639. ætatis suæ 71. diem clausit extremum, regiaque pompa sepultus est. Vide Leon. Allat. in Ap. Barberin. Topp. Nicod. Laurent. Craff. Wander de scriptor, medic. Gabriel. Nauder. Nic. Erythr. Thom. Const. Morer. aliosque.

Fuit *Campanella* staturæ proceræ, optimique temperamenti: caput habebat Æfopium, peponis instar varijs segmentis distinctum, capillos hispidos, oculosque castaneos. Ejus effigies a celebri artifice Francisco Cozza cive suo ac consanguineo depicta Romæ in Cajetana pinacotheca asservatur. MS. Mart.

Opera ejus impressa sunt hæc: *Tomus I. Philosophia rationalis, Grammatica, Dialectica, Rhetorica*, Poe-

Poeticam & Historiam continens. Tomus II. Philosophia realis Physiologiam, Ethicam, Politicam, & Economicam complectens. Ibidem tractatus est Civitas solis nuncupatus, & liber De Regno Dei. Item Politica Ecclesiastica, atque Octo Dissertationes pro Teleſio adversus Peripateticos. Tomus III. Philosophia practica, De sensu rerum, Magia, Astrologia, & Fato. Tomus IV. Philosophia communis, Metaphysicam complectens. Tomus V. Philosophia Divina, ubi de Theologia, ac de omnibus nationibus triginta libris describitur. Tomus VI. Theologia practica. De conversione Gentium, Judaeorum, Maomethanorum, Hereticorum, Atheistarum, &c. Tomus VII. Politica practica. De Monarchia Messiae &c. Tomus VIII. De arcanis astronomicis. De symptomatibus mundi &c. Tomus IX. Poemata. Tomus X. Miscellanea. Multa alia opera Campanellæ appinguntur quæ nec ipse somniavit. Vide Topp. & Nicodem.

Franciscus Cozza celebris pictor, Campanellæ confanguineus, Romæ varias tabulas depinxit plausu incredibili, quas videre poteris apud Philippum Titum in libro cui titulus Studio di pittura. Obiit septuagenario major idibus Januarii ann. 1682. atque in Ecclesia S. Augustini sepultus est. Duæ tabulæ celeberrimæ nempe S. Mariæ Magdalena, ac Vulcani typis consignatæ fuerunt. Notis vero temporibus Marcus Antonius Attaffius Episcopus Scylacensis ann. 1718. Carolus Consentia Episcopus Vici Aequensis anno 1732.

6 *Reatium. Vulgo Reace. In eadem Diœcesi.*

7. *Virdivallis, Vulgo Guardavalle. Cardinalis Guilelmi Sirleti (de quo mox) opera a Rege Catholico per decennium vestigalibus publicis immunis redditur. MS. Mart. In Diœcesi Scylacensi.*

8. *Guilelmo Sirleto. Paulo latiori calamo de Sirleto jure merito peragendum. Hic inter septem Thomæ (qui vixit centum & quinque annos) filios quintus anno 1514. natus est Virdivalle, ut ipsemet in epistola ad Scylacenses infra adducenda testatur. Quare corrigendus Ciaconius qui Styli & Spondanus qui Scylacei natum scribunt. Nec sine prodigio natiuitas, in incunabulis enim aspergillum aquæ lustralis mirabiliter nescio quomodo apparuit, quod futuram Sirleti in Ecclesia dignitatem præmonstrabat. Adolefcens liberalibus disciplinis, præsertim Græca, atque Hebraica lingua instructus miro quo pollebat ingenio ceteros antecelluit. Neapoli in illustri Equitum Piscitellorum domo, ut ait Spera, aliquando versatus fuit: inde Romam solis sacris Bibliis contentus se recepit, & a Cardinali Cervino Sanctæ Crucis nuncupato, viro doctissimo ac literatorum Mæcenati, qui postea Marcellus secundus summus Pontifex fuit, benigne exceptus, Sapientissimus Calaber per Antonomasiæ appellabatur. A Paulo III. Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus renuntiatus, ea qua pollebat rerum agnitione quosdam qui Persiæ Regis nuntios se jactabant, literarum patentium ac signorum vitio detecto solus summo Pontifici, ac sacro Collegio aperuit. Domum Cl. Reg. Theatinorum S. Silvestri ad Quirinalem dicti, eisdem acceptissimus, frequentabat, Sancto Caro-*

rolo Borromæo, ut ex literis infra adducendis, summa familiaritate conjunctus, in ædibus Vaticanis literaria comitia doctissimorum viro- rum, quæ Noctes Vaticana nuncupa- bantur, instituit. Concilii Tridenti- ni Patribus vel absens summo adju- mento fuit, ut videre est ex Epi- stolis in Vaticana Bibliotheca asser- vatis. A Pio IV. Protonotarius Apo- stolicus, & sacro Collegio instan- te inter S. R. E. Cardinales coopta- tus, mox a S. Pio V. anno 1566. S. Mariæ, quam Ecclesiam invisit, post- modum ann. 1568. Episcopus Scyla- censis creatus fuit. Anno 1572. S. R. E. Bibliothecarius, Decreto Gratiani ac sacris libris emendandis, præsertim Catechismi Romani edi- tioni ac Calendarii emendationi sum- mam navavit operam. Templum Neophytorum S. Mariæ ad Montes dictæ ex elemosynis fidelium ac pro- prio ære erexit, ut ex inscriptione, quæ ibi extat:

GREGORIUS XIII. PONT. MAX.
 TEMPLUM HOC EX ELEEMOSTNIS
 A POPOLO COLLATIS
 EDIFICATUM PRIVILEGIIS
 EXORNAVIT
 ET CATECHUMENORUM
 FAMILIÆ ATTRIBUIT
 PONTIFICATUS SUI
 ANNO OCTAVO
 S. A. L. H. M. MDLXXX.
 AUCTORE GUILIELMO SIRLETO
 CARDINALE
 PIÆ DOMUS PATRONO
 AC PROTECTORÆ.

Tandem tot tantisque laboribus pro Ecclesia Dei exantlatis in febrem incidit; cumque ejus vitæ finis instaret, sacramentis Ecclesiæ rite susceptis, variis orationibus quas jaculatorias appellant ante imaginem Jesu Christi e cruce pendentis se ad ultim- um certamen disposuit, dicens: Cupio

dissolvi & esse cum Christo. Quam dilecta tabernacula tua Domine. Glo- riosa dicta sunt de te civitas Dei. Oculum non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit quæ præparavit Dominus diligentibus se. Domine miserere mei sicut scis & vis. Gratias tibi ago Domine, qui ad op- tatum hoc iter me adduxisti, nec deseruisti in ultimo certamine. In pace in idipsum dormiam & requie- scam. Atque ita in osculo Domini animam exalavit VI. Idus Octobris 1585. ætatis suæ septuagesimo primo, magna sanctitatis fama. Corpus triduo insepultum mansit, ut confluentibus fieret satis, quod post- ea in Ecclesia S. Laurentii in Panc & Perna sui Tituli conditum est, ubi inscriptio extat:

GUILIELMO SIRLETO
 CARDINALI STILI IN CALABRIA
 NATO HUIUS ECCLESIE
 TITULARI SEDIS APOSTOLICE
 BIBLIOTHECARIO HEBRAICÆ
 GRÆCÆ LATINÆQUE LINGVÆ
 PERITISSIMO HUMANARVM
 DIVINARVMQUE
 DISCIPLINARVM
 SCIENTIA CLARO
 ERUDITORVM AC PAUPERVM
 PATRONO AC PARENTI
 BENEFICENTISSIMO
 OB PROBITATEM EJVS
 PIETATEMQUE
 A PIO IV. PONTIFICE MAXIMO
 SACRO INSTANTE COLLEGIO
 CARDINALI CREATO
 VIXIT ANNOS LXXI.
 OBIT ANNO MDLXXXV.

Plurima extant ingenii sui monu- menta in Bibliotheca Vaticana, sunt autem hæc: Variæ lectiones in sa- cram scripturam. Adnotationes in quatuor Evangelia. Adnotationes in Isaiam. Adnotationes in Apocalypsim S. Joannis. Correctio passionum ali- quot Sanctorum. Interpretatio Syno- di Constantinopolitana. Interpre- ta-

tatio Basilii in Isaiam. Interpretatio Orationis Amphibichii. Collectio de Oratione Dominica. De Symbolo Apostolorum. Discursus super Bula Breviarii. Alia de Missali, & Breviario. Attestationes de officiis Ecclesie Conimbricensis & Rituum Capelle Regis Lusitani. Responsio de reform. in Summo Pontifice & Sede Apostolica. Excerpta de gestis Polonorum. Variæ Collectiones. De S. Thoma Apostolo ex Græco. De præstantia Basilicæ S. Petri. Super senecam. Adnotationes in Psalterium. Bibliorum apparatus (Hi duo tractatus in lucem prodierunt in Pello Italiæ lib. 4. sed sub nomine Gabrielis Sirleti) Correctiones & additiones in Jus Civile. Epistolæ tempore Sac. Concilii Tridentini. De Monarchia Ecclesiastica. Variantes lectiones in Bibliis Regiis Antverpiæ impressis. Menologium Græcum in Latinum versum, a Cardinali Baronio Sirleti in Græcis institutionibus discipulo sæpius laudatum, ut in additionibus ad Martyrologium 3. Januar. aliaque plura. Hujus opera usus est Marianus Victorius in corrigendis restituendisque S. Hieronymi scriptis. Sic enim ait ad Pium IV. in Epistola nuncupatoria: Adhibuimus præterea in restituendis locis Illustrissimi Cardinalis Gulielmi Sirleti iudicium, cui Erasmi vafrities, & imperitia præsertim literarum Græcarum jamdiu compertissima erant, ex locis que in Testamento novo Erasmus vitiaße, longo labore ipse deprehendit, sicut opus cum vulgatum fuerit, omnibus ostendat. Ejus bibliothecam, quæ selectioribus codicibus inter alias Europæ celeberrima erat, Afcanius Cardinalis Columna quatuordecim au-

reorum numorum millibus emit, quæ postea Duci Altempio, ut Ghilinus fert; inde MS. Petro Cardinali Otthobono, impressi codices variis emptoribus cessere. De Sirleto Vide Ciaccon. Oldoin. Ughell. Moret. Topp. Nicodem. Nic. Erythr. in pinacoth. Ludovic. Don. in ejus vita. Christophor. Ranzov. in epist. ad Georg. Calist. aliosque.

Ut autem tanti Viri virtutes dignis laudibus extolleremus, non abs re putavimus quodammodo ostendere quid ille de suis, quidve alii de illo sentirent, relictisque tot doctissimorum virorum ac Principum elogiis, pauca selegimus omnium præstantissima. Hic itaque subnectimus Epistolam suam qua Scylacenses uti Episcopus complectitur, nunnulasque S. Caroli Borromæi ad Sirletum datas quibus ejus virtutes commendat: quæque in bibliotheca Vaticana asservantur.

EPISTOLA

GUILIELMI SIRLETI

AD SCYLACENSES.

Figli, e Fratelli Carissimi. La vostra Lettera delli 23. di Giugno in risposta alla nostra mi ha dato grandissima consolatione, e insieme animo di sperare sempre meglio delle RR. VV. che si hanno a portare in quel modo che si conviene a buoni Sacerdoti, e Chierici, acciò li laici possano regolare con la buona e honesta vita vostra, tutte le attioni loro, pensando che portandosi bene il Clero, può esser causa che il popolo attende alle opere virtuose, & alla salute: come per il contrario è ruina di molti colpe sempio e vita mala. Sicchè le persone clericali hanno a render conto a Dio benedetto in due mo-
di

di. Primo della loro vita mala: appresso dello scandalo che danno col loro esempio pessimo. Sicchè mi rallegro di vedervi ben disposti a far quel che l'ufficio e debito vostro richiede. Spero che la buona opinione che havevo di voi ogni dì si confermerà con li fatti. Quanto al costume che dite essere di dare il caritativo sussidio alli nuovi Prelati, e che per questo desiderate eseguire, quanto vi sarà imposto, ringrazio assai le RR. VV. dell' offerta, e prontezza di animo; e quanto a questa parte non voglio che in alcun modo si parli: perchè se a quella Chiesa (loquitur de Marcopolitana) alla quale io ero forastiero, non ho voluto consentire che mi daffero cosa alcuna, quanto meno devo patire che la mia madre non abbia a sentire gravezza della nostra promotione alla sua cura? Ho detto Madre, perchè essendo nato io in Guardavalle, la quale come minima parte della Diocesi di Squillace è mia Padria, e figliuola della detta Diocesi, ragionevolmente son anche io figliuolo. E perchè è piaciuto al Signore che da figliuolo sia fatto padre, tanto più devo procurare la utilità de' figliuoli, per far quel che dice l' Apostolo con queste parole: Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Desidero guadagnar voi, non le cose vostre, per dir col medesimo Apostolo: Non quero quæ vestra sunt, sed vos. Prego la Maestà Divina che mantenghi che possa dire: Ego autem libentissime impendam, & superimpendam ipse pro animabus vestris. Il sussidio adunque caritativo sarà che siate ubbidienti alli canoni e decreti de' sacri Concilj, e

specialmente a quello di Trento, attendendo alla honestà clericale, la quale non solo si mostra coll' habito conveniente, ma ancora colle parole, con l' atti, e gesti, e soprattutto con la vita buona, acciò i laici vedendo le nostre buone opere glorifichino il Signore. Mi persuado che in Squillace il Clero non sia come boggidi in molti altri luoghi disordinato circa il mangiare, lussuriare, circa i giuochi, false comedie, & altre brutte usanze. Quando questo fosse bisogna lasciare tutte queste dishonestà, e simili opere vane: perchè altrimenti saremo forzati metter mano alli rimedj, che sono necessarij, e pensiamo di dare ancor noi il caritativo sussidio per la salute dell' anime. Ma spero non bisognerà, essendo tanto ben disposte da se stesse le RR. VV. all' esecuzione dell' ufficio loro, e la misericordia Divina le concederà che possano essere buoni figliuoli, e a me buon padre a lode e gloria sua, e salute nostra. Da Roma 10. di Luglio 1568. Il vostro Vescovo e Pastore. Il Cardinal Sirletto.

EPISTOLÆ

S. CAROLI BORROMÆI
AD CARDINALEM SIRLETUM

Illustrissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo. Finchè non ho aperto questo Sinodo Provinciale cominciando a ridurme in prove le cose che io haveva divisate, non ho voluto scrivere a VS. Illustrissimæ, giudicando che mi si convenisse più tosto darle conto di qualche attione che de' miei disegni. Hor le fo sapere che a 15. ho dato principio al Sinodo con tutte quelle solennità e divotioni, che si richiedevano. E se

bene io non resto mai di pregare Nostro Signore Dio che voglia drizzare i pensieri, e le opere mie a beneficio della mia Chiesa, e di tutta questa Provincia; non di meno ho eletto di pregare ancor VS. Illustrissima che si contenti di accompagnarmi a questo pio officio, persuadendomi che la sua vita innocentissima e esemplare habbia forza di far non solo udire, ma esaudire le sue orationi. E con questo fine le bacio humilmente le mani. Di Milano alli 17. Ottobre 1565. Di VS. Illustrissima e Reverendissima Humilissim. Serv. Carlo Cardinal Borromeo.

Illustrissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo. Le Lettere di VS. Illustrissima m' hanno dato molte cause a conoscere quello che debba considerare in tutti i pensieri le attioni mie, di che la ringratio sommamente. Ho preso gran consolatione intendendo che nel Convento di S. Prassede si trovino Padri di quella bontà e dottrina che mi scrive VS. Illustrissima, e più che la Chiesa habbia quegli Officj, e quel culto si conviene. Ho letto volentieri la confortatione che già fece Monsignor Illustrissimo Contarino di fel. mem. a i Vescovi di Germania, e parmi che sia come una imagine dell' anima di quel Signore pieno di pietà Christiana, e di buon zelo nel servizio di Nostro Signore Dio. Poichè veggo che la Santità di Nostro Signore ha piacer di havere spesso VS. Illustrissima, me ne rallegro seco infinitamente; perchè spero che ogni dì ne habbia a sentir contentezza. E con questo fine le bacio humilmente le mani. Di Milano a 27. Ottobre 1565. Di VS. Illustrissima e Reverendissima Humilissimo serv. Carlo Cardinal Borromeo.

Illustrissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo Ringratio VS. Illustrissima dell' informatione che mi ha dato di quel Prete Calabrese sfratato, il quale ho subito dato ordine che sia rivotato da una Curia dove io l' havevo posto, indotto dalla sufficienza ch' egli mostra, della quale si ha tanto bisogno in questi nostri paesi di quà. Si vedrà di persuaderlo a rientrare nella Religione, e quando non voglia farlo, si manderà per i fatti suoi. Ho poi letto il resto della lettera di VS. Illustrissima con quell' attentione e gusto che si conviene alli pii, dotti, e fruttuosi discorsi suoi; oltrechè l' essere stato molto tempo a digiuno me gli ha fatto gustare tanto più saporitamente. E non è un mese che io havevo a punto nelle mani quella Epistola di S. Bernardo al Clero e popolo Milanese, la quale VS. Illustrissima mi lauda tanto in quel suo poi scritto, siccome veramente è bella, e degna di esser molto ben considerata. Resta che io le renda gratie come fo della memoria che tiene di me nelle orationi sue, nelle quali m' ingegnerò così debole come sono di contraccambiarla in qualche parte. Scrivo a Monsignor Illustrissimo di Como, e la lettera sarà qui allegata ed aperta, che faccia cercare quella lettera del Re di Polonia, e ne dia copia a VS. Illustrissima, alla quale con questo fine humilmente mi raccomando, dandole avviso come già un mese mi trovo fuori nella Diocesi in visita verso le parti de' Svizzeri e delle montagne di S. Gottardo. Di Clario alli 26. d' Ottobre 1567. Di VS. Illustrissima e Reverendissima Humilissimo serv. C. Card. Borromeo.

Illustrissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo. Io farò parte a Monsignor Buonhomini dell' Homilia di S. Giovan Grisostomo che VS. Illustrissima m' ha mandato in più volte, poichè Ella se ne contenta per la sua lettera di 26. del passato. Il che non ho voluto far prima havendo in memoria il comandamento di VS. Illustrissima, ancorchè io sapessi quanto il predetto Monsignore le sia confidente. Con questa occasione le do nuova del mio ben stare per gratia del Signore, il simile desiderando che sia lungamente di VS. Illustrissima e la supplicarò, che venendole fatta alcun' altra traduzione, si degni al solito farmi favore di mandarmela: e le desidero da Nostro Signore Dio ogni vero contento, e le bacio le mani. Di Milano a 16. Marzo del 69. Di VS. Illustrissima e Reverendissima Humilis. Serv. Carlo Card. Borromeo.

Illustris. e Reverendis. Sig. mio Osservandis. Questa sarà per visitare VS. Illustrissima con occasione della venuta di Monsignor Jeoponto nostro, al quale ho commesso quest' officio. Però da lui potrà intendere del stato mio, e di haver un lungo ragguaglio delle cose di quà, massime dell' accidente mio ultimo, e della protectione che Dio Nostro Signore ha tenuto di me in quell' occasione. Onde invito VS. Illustrissima a darne meco laude a sua Divina Maestà siccome so che le orationi sue hanno havuto parte nell' impetratione di questa gratia; e humilmente me le raccomandando, e bacio le mani. Di Milano a 3. Decembre del 69. Di VS. Illustrissima, e Reverendissima Humilissimo serv. Carlo Cardinal Borromeo.

In relata Epistola S. Carolus De igneo globulo, quo nefariorum opera percussus, ac divina virtute servatus fuit, intelligit: quod accidit VII. Kal. Novembris 1569. ut in ejus vita.

Illustrissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo. Quel povero Neofito di cui mi scrisse VS. Illustrissima fu condannato alla galera dal mio Vicario per cinque anni già molti di sono. E quando non fusse il mal esempio, e scandalo che si darebbe a liberar costui che è andato tanto tempo questuando con Bolle false, e viruto così notoriamente di simili rubbamenti, veramente la compassione de' molti figli che ha; e delle miserie sue mi havrebbe fatto inclinare ad altra resolutione, massime dopo la ricevuta della lettera di VS. Illustrissima. Ma in effetto non havendo costui altr' arte onde sostentar sè, e li figliuoli; ed essendosi così abituato, sarebbe molto da temere che oltre il mal esempio sopradetto non havesse da ammaestrare anco li figliuoli nella medesima arte. Per il che non veggo come io possa per giustizia far altra determinatione. E qui facendo fine, a VS. Illustris. humilmente mi raccomando. Di Milano a 25. d' Aprile 1571. Di VS. Illustris. e Reverendis. Humilis. serv. Carlo Card. Borromeo.

Illustris. e Reverendis. Signor mio Osservandis. Havendo inteso la morte del Fratello l' ho compatito humanamente, sapendo l' amor singulare che era fra di loro, e la consolatione, che Ella riceveva della compagnia sua. Onde mi sono imaginato a questo caso di vedere VS. Illustris. posta in quella tenerezza che si leg-

legge di S. Ambrogio per la morte di S. Satiro suo fratello, e che dall' altra parte s' haveva proposto l' esempio di quel santo Vescovo nel ricevere con molta tranquillità d' animo questo accidente dalla mano di Dio benedetto, servendosi anche di questa occasione per unirsi più vivamente con sua Divina Maestà, dalla quale prego a VS. Illustriss. ogni compiuta consolatione di spirito, e humilmente me le raccomando. Di Milano il primo di Febraro 1576. Di VS. Illustriss. e Reverendiss. Humiliss. serv. Carlo Card. Borromeo.

Fuerunt ex Virdivalle & alii viri celebres. Camillus Salernus in bello clarissimus sub Carolo V. & Philippo II. Vixit annos centum ac tredecim: obiit mense Martio 1627. MS. Mart. Marcellus Sirletus ejusdem Guilelmi fratris filius, Græcis Latinisque literis apprime eruditus, Episcopus Scylacensis; pietate & miraculis clarus. Ughell. & Maraf. Fabricius Sirletus ejusdem Cardinalis ex fratre nepos Latine, Græce, & Hebraice instructus Episcopus Scylacensis a Clemente VIII. Cardinale. Baronio instante renunciatus V. Idus Aprilis 1603. Hic Ecclesiam S. Carolo Borromæo, ejus patruo ut annotavimus familiarissimo, sacram a fundamentis erexit: Ecclesiasticæ libertatis defensor acerrimus fuit. Bibliothecam selectissimorum codicum summo labore sibi comparavit, quæ Romam aliquando allata Francisco Cardinali Barberino cessit. Obiit V. Idus Aprilis 1635, & in eadem Ecclesia S. Caroli sepultus est. Ughell. & MS. Mart. Scipio Sirletus Jurisconsultus celebris Urbano VIII. atque Innocentio X. acceptissimus.

Obiit Romæ ann. 1635. & in Ecclesia S. Francisci de Paula ad Montes dicti sepultus. MS. Mart. Thomas Sirletus Guilelmi itidem ex fratre nepos Latinis & Græcis literis instructus, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, mox Episcopus Scylacensis ann. 1594. sanctæ vitæ vir. Ughell. Hieronymus Sirletus Guilelmi frater doctissimus, Bibliothecæ etiam Vaticanæ Præfectus, ubi varia ingenii sui monumenta asservantur. Obiit ann. 1576. ut ex Epistola S. Caroli. Guilelmus Sirletus alter, Dux militum in bello Hydruntino S. Francisko Paulitano acceptissimus, quem invisit Paterni cum sacras candelas populo dispensaret. Vide Joan. Vaz in orat. funeb. Card. Sirleti Vincentio Card. Laureo dicat.

Franciscus Galeotta Dux militum obiit Tortonæ circa ann. 1640. MS. Mart. Franciscus Tirotta Episcopus Scylacensis anno 1665. MS. Mart. Joannes Bernardinus Galeotta Dux militum in Belgio ex cod. Hieronymus de Balzo pluries Romæ senatoria toga insignitus, nempe ann. 1606. & 1616. ut ex regestu Capitolino fol. 251. & 115. sed sub nomine Hieronymi Sirleti, erat quippe Guilelmi sororis filius. Obiit Romæ VI. Id. Junii 1626. & in Ecclesia S. Jacobi sepultus est, ubi hæc inscriptio legitur:

D. O. M.
HIC RECONDITA SVNT OSSA
HIERONYMI DE BALZO DE SIRLETIS
EX SORORE NEPOTIS
GVILIELMI CARDINALIS SIRLETI
AD EXPECTANDAM VOC-M ILLAM
SURGITE MORTUI
ET
VENITE AD JUDICIUM
OBIT HOC ARCHIHOSPITALI
HEREDE RELICTO
DIE VIII. JUNII MDCXXVI.

Joseph Rossi Rosarni Abbas; scripsit, quædam de lingua Latina MS. Mart. Ludovicus de Rinaldis Guilelmi Sirleti sobrinus, Caroli V. Imperatoris a Secretis, muneribus ac diplomate III. Id. Julii 1541. auctus MS. Mart. Scipio de Rinaldis Dux militum in Belgio ann. 1603. MS. Mart. Thomas Dominicanæ familiæ laicus sanctæ vitæ vir, obiit Soriani in terramotu cum aliis superius allatis ann. 1659. MS. Mart. Vivit modo Romæ Guilelmus Sirletus eruditione conspicuus, amicus noster.

9. Cocinthus promontorium. Nunc vulgo Capo di Stilo, quasi כתיס חק Choq Cithim, idest terminus Cithæorum ut ait Samuel Bochartus: Veteres appellabant extremum Italiæ promontorium, de quo Polybius lib. 2. Plinius etiam medium ponit Lacinium inter & Leucopetram lib. 3. cap. 5. Ibid. cap. 10. Cocinthus esse longissimum Italiæ promontorium aliqui existimant. Et in Antonino Cocinthus Oppidum XXII. M. pass. distat a Scylace, vel Scylacio, hodie Squillaci חיק Choq pro termino reperitur Job. 26. 10. Prov. 8. 29. &c. Nec desunt qui Romanos & Latinos asserunt a Cithis vel Cetiis traxisse originem; atque hanc illis fuisse priscam appellationem. Eusebius Κίτιοι, ἐξ ὧν Λατίνοι, οἱ καὶ Ρωμαῖοι. Cithii populus, ex quo Latini, qui & Romani. Chronicon. Alexandrinum Κίτιοι, ἐξ ὧν Ρωμαῖοι, οἱ καὶ Λατίνοι. Suidas Λατίνοι, οἱ νῦν Ρωμαῖοι. Τὴν λέξιν γὰρ ὡς Ἡρακλῆς οὐ ἐπιχληθεὶς Λατίος μετανοήσας πάλαι Κητίος λεγόμενος νῦν Λατίος. Latini, qui nunc Romani. Telephus enim Herculis filius cognomento Latinus eos qui olim Cethii vocabantur, mutato nomine La-

tinios nominavit, ut nunc vocantur.

Quinimo in ipsa voce Cbittim Latinorum nomen latet. Etenim Latium a latendo dici plerique consentiunt. Sic Herodianus lib. 1. Saturnum narrat apud Janum κρυπτοῦντο λαθῶν ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα δοθῆναι τῷ χῶρῳ τῆς Ἰταλίας absconditum latuisse, unde & nomen Italiæ loco inditum, nempe Latio ut statim additur. Eutropius lib. 1. Hic Saturnus quia in Italia latuit, ab ejus latebra Latium appellata est. Ovidius in Fastis lib. 1.

Et dicta est Latium terra latente Deo.

Virgil. lib. 8. Æneid.

Latiumque vocari

Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris.

Varro autem Latium dici putat, quod latet Italia inter præcipitia Alpium & Apennini. Latii autem vox, quæ a latendo deducitur efficta fuit ad instar Hebrææ כתיס Cbittim. Nam Arabica dialecto, quæ Hebrææ ramus est, כתם Chatem est abscondere & Cbittim est occultus, latens. Hac voce nihil frequentius in sacris paginis. Prov. 60. & 115. Ps. 50. 74. Luc. 1. 24. & cap. 8. 17. & alibi passim.

Cbittim, vel Cbittim veteres scribunt. In Latio occurrit urbs Κέτια Cetia apud Halicarnasæum lib. 8. una e septem urbibus a Coriolano captis. Vide Plutarch. in ejus vita. Circa Cumas Κετὸς Cetus fluvius, in quo tradit Aristoteles lib. de mirabilibus plantas ἀπολιθῆσθαι lapidescere. Unde Cetum colligas eum esse fluvium, quem alii Silarum vocant. Nam de Silaro Campaniæ amne idipsum referunt Strabo in fine lib. 5. Plin. lib. 11. cap. 103. & Silius Italicus lib. 8. vers. 582. Hæc Bochartus.

SER.

(2) *Monasteracum*, *Mistra* olim, quod non recipio, nec damno.

CAPUT XVI.

*De Catharena, & Badolato Oppidis, eorumque
Pagis, & Vicis.*

Post Cocinthum promontorium ad sextum lapidem (1) *Catharena* oppidum offertur edito loco, distat a mari m. p. quatuor. In hoc agro sal fossile nascitur, & rubrica fabrilis, nascuntur & cappares, provenit terebinthus, sit gossipium & sesama, fiunt olea, & mella nobilia, oritur cistus & hypocistus, & aliæ nobiles herbæ. Hic panni fiunt ex lana coloria nigri coloris haud ignobiles, fiunt enim multis modis ex stamine fericeo, vel gossipino, vel lineo, & subtegmine laneo: Item panni gossipini tenues, quibus mulieres peplos utuntur. Inde (2) *Badolatum* oppidum sese offert edito loco a vadome verbo Græco, quod diligo significat, quod is locus dilectione dignus sit: secundum oppidum *Bruda* fluvius labitur, abest a *Catharena* m. p. tribus a mari duobus. In hoc agro gossipium & sesama fiunt, item vina olea & mella, & ferica insignia, provenit terebinthus. Fiunt hic & gossipini panni quales *Catharenæ*. Sunt in hoc agro pagi (3) *Andreas* & *Isca*. Non procul ab oppido *Calipparus* amnis navigabilis fluit. Inde *Alaca* fluvius alter labitur. Dehinc (3) (a) *Satrianum* oppidum occurrit edito loco, *Cæcinum* olim dictum, distat a freto m. p. quatuor, a *Badolato* decem, quod *Cæcinus* amnis navigabilis adlabitur. De *Cæcino* oppido meminit *Mela*, qui ipsum in *Scylatico* sinu ponit: de *Cæcino* fluvio meminit *Plinius*, qui in hoc sinu, inquit, amnes navigabiles sunt *Cæcinus*, *Crotalus*, *Semiris*, *Arocha*, *Targines*. Item *Stephanus*, *Cæcinum* inquit, oppidum & fluvius, meminit & *Thucydides* libro tertio, ubi ait: „*Laches* & *Athenienses* egressi e navibus nonnulla in loca *Locridis* juxta *Cæcinum* amnem *Locrenses* ad arcendam vim occurrentes cum *Proxeno* *Camptonis* filio circiter trecentos ceperunt, detractisque armis abierunt”. Ad *Cæcinum* amnem, ait *Pausanias*, *Euthymus* apparere desit. Hic mel optimum fit, & gossipium & sesama, nascitur terebinthus, & gypsum e terra foditur. In hac orientali *Calabriæ* ora, ut semel atque iterum ac tertio dixi, passim & ubertim provenit terebinthus, & vitex, & tamarix, & oleander, & lentiscus. Sunt in hoc agro pagi *Sestum*, & *Daulum*, quod pingue sonat. “Mare hoc, piscosum est, ubi pisces multigeni capiuntur & affatim, ut locus quidam a *fagena*, *Sagenarius* appellatur ab accolis”. Post *Cæcinum* *Galeatum* vicus est. Inde *Petrinitum* castellum salubri loco situm cum vino & melle optimis, abest a mari m. p. tribus. Hic etiam terebinthus provenit. Non longe est *Clavavallis* castellum alterum cum linis optimis non cedentibus *Alexandrinis*.” A quo m. p. tribus est *Turris* oppidulum”.
Inde

Inde est (5) *Suberatum* castellum supra mare paululum, edito loco, quod *Beltrana* fluvius præterfluit, abest a Cæcino m. p. quatuor: in æde divæ Mariæ beati Francisci Sapanensis corpus quiescit. Sunt in hoc agro pagi *Argustum*, "ubi Beati Hilarionis reliquæ quædam asservantur", & *Cardinalum* cum linis optimis, qualia fiunt Claravalli, fit & caseus optimus, extant & horti nemorosi citrorum, limonum, & malorum aureorum." In hoc agro Campus est qui *Saginarium* a pinguedine foli ab accolis vocatur, quod fertile sit, ubi stolidum vulgus Locrenses cum Crotoniatis conflixisse opinatur". Inde est (6) (b) *Montipaonum* tenue oppidum, distat a Suberato p. m. duobus, a freto milliario. Hic juxta Meliteum fontem quercus est nunquam folia dimittens." Fit sescama, & oleum non vulgare".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Catharena*. Vulgo *S. Caterina*. Ex hoc loco fuit *Eusebius* instituti Capuccinorum sanctitate conspiciuus. Chron. ann. 1537. *Petrus Jacobus Favilla* Jurisconsultus Ferdinando Imperatori acceptissimus, ut ex diplomate prid. Id. Martii 1642. MS. Mart. *Petrus* Dominicanæ familiæ Picior celeberrimus, Pinacothecam Conventus SS. Mariæ super Minervam depinxit, & in eadem Ecclesia sepultus est majorum nostrorum ætate.

2. *Badolatum*. A Græco ut opinor *Βαδος*, profunditas, & *Λαδων* qui latuit a *λῆθω*, seu *λανθάνω* lateo. Est enim oppidum hoc rupibus circumseptum. Hinc fuerunt *Dominicus Longus* eruditissimus, edidit quandam Apologiam Neap. 1638. in 4. Vide Topp. *Franciscus* & *Gaspard Toralti* in bello clarissimi. Flor. *Joannes* Franciscanæ familiæ strictioris observantiæ in Palæstina pro fide catholica strenuam navavit operam. Item *Justinus* & *Thomas* sanctæ vitæ viri. Chron. MS. ann. 1680. *Joannes Dominicus Cofcia* Neapoli primarius Jurisprudentiæ Cathedraticus. Obiit 3. Id. Augusti 1649. &

in Ecclesia S. Dominici de Soriano sepultus. Prodierunt postmodum ann. 1652. sub ejus nomine quædam Dissertationes. Vide Topp. *Julius Berlingerius* Jurisconsultus Neapoli itidem publicus Cathedraticus, postea Congregationem Oratorii ingressus, multa scripsit. Obiit anno 1627. Topp. *Laurentius Loyerius* Dominicanæ familiæ edidit *Rosarium Santiss.* Nominis Jesu, Neapoli 1627. Topp. *Aloysius Braccius* in memoriæ arte celeberrimus. MS. Gualt. *Octavius Sanctacrucius* eruditione clarissimus. Topp. Vivit modo *Franciscus Maria Loyerius* ex Episcopo Umbriaticensi Episcopus Neocastrensis anno 1731. In Diœcesi Scylacensi.

3. *Andreas*. Vulgo *S. Andrea*. A quodam Andreano ann. 1094. extructus. Vide Flor. In ead. Diœcesi.

4. *Satrianum*. Quo tempore hoc nomen *Cacino* impositum fuerit, incompertum habeo. Ex hoc loco fuit *Fabius Hermogida* Philosophus & Medicus præstantissimus circa ann. 1568. MS. Gualt. *Julius Cæsar Destitus* Soc. Jesu doctissimus, edidit quædam, ut ait Toppius, qui tamen

Apulum immerito credidit.

5. *Suberatum*. Patria Jacobi instituti Capuccinorum sanctitate conspicui. Amat.

6. *Montipaonum*. Nonnulli autumant *Aurunco* oppido vetustissimo

successisse, alii verius negant, cum anno 1090. ex monumento in archivo Scylacenſi aſſervato de utroque oppido mentio fiat. Vide Tulin. in proſpect. In ead. Diœceſi.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Satrianum*. Olim *Cæcinum* dictum.

(b) *Montipaonum*. Auctor *Analium Montipalonium*.

C A P U T XVII.

De Scylaceo Civitate, ubi de Cassiodoro ad quem Theodoricus Rex miſit Epistolam hic insertam.

EXinde est (1) SCYLACEUM, civitas nobilis & vetustissima, sedes Episcopalis, edito ac natura munito loco sita, penſilis est, & orientem solem ſpectat, undique rupibus vallata inter duos amnes, qui ſubtus urbem in unum coeunt, abest a freto m. paſſ. tribus, ab Auxoniis, aut ab Ænotriis condita, & inde ab Athenienſibus colonia deducta. Quandoquidem, ut ſæpe dictum est, Auxonii in utraque Calabria ora multas condidere urbes, inde Ænotrii ea potiti, urbes crebras & parvas conſtruxerunt. Poſtea Athenienſes, & Phocenſes, & Philoctetes, & Idomeneus complura oppida in Calabria aut ædificaverunt, aut colonias deduxerunt. De hac autem urbe ita Strabo ſcribit, „ Scyllæum Athenieſium colonia, qui Mneſtei comites fuere. Hoc tempore Scylaceum vocatur. Tenentibus autem Crotoniatis, Dionyſius Locris terminum ſtatuit, . Ab urbeque ſinus ipſe Scylaticum nomen accepit. Qui ad Hipponiatem ſinum iſthmum, quem diximus, efficit. Conatus est autem Dionyſius iſthmum illum mœnibus munire, in ea expeditione, quam contra Lucanos ſuſcepit. Verbo quidem ut intra iſthmum habitantes redderet adverſus barbaros tutiores, re autem vera, ut communem Græcorum invicem concordiam diſſolveret, & ſecurius interiores ſuo ſubderet imperio. Verum exteriores inſurſione facta vetuerunt. Mneſteus autem, cujus comites hanc urbem coloniam deduxerunt, rex fuit Athenienſium electus, Theſeoque ſuſſeſtus. Qui Ilium in expeditione Græcorum eſt proſectus, ut Plutarchus in Theſeo ſcribit. Plinius etiam ait, „ Sinus & Scylæum, quem occurrens Terinæus ſinus peninſulam efficit, & in eo portus, qui vocatur Caſtra Annibalis, nuſquam anguſtiore Italia „ xx. m. paſſ. latitudo eſt „. Id etiam Strabo & Ariſtoteles aſſerunt. „ De hac urbe meminit Maro lib. 3. Æneid. Signabant Scylatici in de.

denario Mercurium galeatum, & ex altera parte rostrum navis, fortasse quia maritimam mercaturam exercebant.

Fuit Scylaceum Romanorum Colonia, ut C. Velleius Paterculus lib. primo scribit. Ex hac Urbe fuit (2) CASSIODORUS, vir & Doctrina & Sanctitate perspicuus. Ex epistola enim Theodorici Regis ad Cassiodorum lib. primo liquet ipsum fuisse Calabrum, quippe qui ejus virtutes describens & laudes, Siciliam, quam illi gubernandam tribuerat, peregrinam illi provinciam; Calabriam vero, quam ei postea regendam tradidit, natale solum, patriamque dicit, ubi illius consanguinitas, quam ipse parentelam appellat, erat. Ipse vero Cassiodorus in Epistola quæ est ad Maximum Præpositum & ad Anastasium, clare ostendit se esse Scylacensem. Ad Maximum enim scribens Scylacei patriæ suæ, sui que ruris, ac vivariorum laudes describens, queritur cives suos Scylacenses ab ipso vexari; atque se eo magis eorum vexatione commoveri dicit, quod & Præses esset provinciæ, & civis Scylacensis, quare patriotica cogi se affectione commoveri. Quamobrem præcipit illi ne de cetero ipsos infestet. Et ad Anastasium scribens, jubet ut ad se vinum, & caseum Scylacenses, quos magnopere laudat & non alterius loci mittat; *Nam, inquit, falli non possumus, quia patriotica charitate retinemus*. Libuit hic regis epistolam innedere, quæ hæc est: „ Cassiodoro viro illustri atque patricio Theodoricus Rex. Quamvis proprio fruatur honore quod est natura laudabile, nec defunt probatæ conscientia fæces, cum generant animo dignitates. „ Omnia siquidem bona suis sunt juncta cum fructibus. Nec credi potest virtus, quæ sequestratur a præmio: tamen judicii nostri culmen excelsum est, quoniam qui a nobis provehitur præcipuis plenus meritis existimatur. Nam si æquabilis credendus est, quem justus elegerit, si temperantia præditus, quem moderatus ascivit, omnium profecto capax potest esse meritorum, qui judicem cunctarum meruit habere virtutum. Quid enim majus queritur, quam ubi invenisse laudum testimonia, ubi gratificatio non potest esse suspecta? Regnantis quippe sententia judicium de solis actibus sumit, nec blandiri dignatur animus domini potestate munitus. Repetantur certe quæ te nostris sensibus infuderunt, ut laboris tui fructum capias, ut nostris animis singula suaviter inhæsisse cognoscas. In ipso quippe imperii nostri devotus exordio, cum adhuc fluctuantibus rebus provinciarum corda vagarentur, & negligi rudem dominum novitas ipsa pateretur, singulorum suspicantium mentes ab obstinatione præcipiti deviasse, culpam removens illis, nobis necessitatem subtrahens ultionis. Egit salubris persuasio, quod vehemens non poterat emendare districtio. Lucratus es damna provinciæ, quæ meruit sub devotione nescire. Ubi sub præcincto Marte civilia jura custodiens, publica privataque commoda inavarus arbiter æstimabas. Et proprio censu neglecto, sine invidia lucri, morum divitias retulisti, excludens vel querelis aditum, vel derogationibus locum. Et unde vix solet reportari patientiæ silentium, voces tibi militavere laudantium. Novimus enim testante Rullio Siculorum natura quam sit facilis ad querelas, ut solita consuetudine possint iudices etiam de suspicionibus

bus accusare . Sed nos nec eorum præconiorum sine contenti , Lucania & Brettiorum tibi dedimus mores regendos , ne bonum quod peregrina provincia meruisset , genitalis soli fortuna nesciret . At tu consuetudine devotiones impendens eo nos obligasti munere , quo tibi putabamus omnia reddidisse . Inde ampliando debitum , unde credi poterat absolutum . Egisti te per cuncta iudicem totius erroris expertem , nec invidia quenquam deprimens , nec gratia blandientem sublimans . Quod cum ubique sit arduum , tamen sit in patria gloriosum , ubi necesse est , aut gratiam parentela provocet , aut odium longe contentiones exasperent . Oblectat igitur adus præfecturæ recolere totius Italiæ notissimum bonum , ubi cuncta provida ordinatione disponens , ostendisti quam leve sit stipendia sub iudicis integritate deprehendere . Nullus graviter intulit quod sub æquitate persolvit . Quia quicquid ex ordine tribuitur , dispendium non putatur . Fruere nunc bonis tuis , & utilitatem propriam , quam respectu publico contempsisti , recipe duplicatam . Hæc est enim vitæ gloriose commoditas , dominos esse testes , cives habere laudantes . His ergo tot amplissimis laudibus incitati Patriciatus tibi apicem iusta remuneratione conferimus , ut quod aliis est præmium , tibi sit retributio meritorum . Multæ summæ vir felicitate laudabili . Qui ad hanc vocem dominantis animos impulisti , ut bonorum tuorum potius fateremur esse quod credimus . Sed hæc divino perpetrata auxilio , ut cum hæc pro remuneratione tribuimus , ad meliora iterum tuis meritis exigamur , Et lib. tertio multa scribit de laude Cassiodori .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Scylaceum* . Aliis *Scyllacius* , *Syllatius* , *Scyllatium* , *Scylletium* . *Σκυλλήτιον* , ut tradit Plin. lib. 3. cap. X. Aliis *Squillacum* , *Scyllaceum* , *Scyllaceon* ; & *Scylaceum* . Virg. 3. *Æneid* .

Caulonisque arces , & navisfragum Scylaceum Valer. Flac. lib. 3. vers. 36. *Spumefaque legunt fracta Scylaceon ab unda* Tametsi alii legant , *Fracta Scyllaceon unda* . Hinc nominis affinitate decepti pro *Scylaceo* , *Scylleum* aliud oppidum prope Rhegium nonnulli scripsere . Alii dicunt Ulysses post naufragium in Italia de navium fragmentis civitatem ibi fecisse , quam *Scylaceum* nominavit : Ita Servius ἀπὸ τῶν σκυλίων scilicet τῶν νηῶν , qui

locus satis ostendit *Σκυλλάκειον* esse scribendum cum unico λ , ac propterea longe diversum a Scyllæo Oppido ἀπὸ τῆς Σκυλλῆς . Ideoque signabant navem in numis , non a mercatura ut vult Barrius . Vide Salmas. in Solin.

2. *Cassiodorus* . Aliis Magnus Aurelius Cassiodorus , aliis Marcus Aurelius , Scylacei natus anno 475. Sub Odoacre primo Italiæ rege , annos circiter sexdecim agens , Comes privatarum rerum & donorum anno 491. creatur . Sub Theodorico monasterio Vivariensi Scylacei anno 494. extructo in Siciliam trajecit , eamque in ordinem redegit . Romanam inde rediens , Theodorici a se cre-

cretis, mox Præfectus Lucaniæ, & Brettiorum circa ann. 500. Hinc Quæstor, Magister officii, & Præfectus Prætorio; anno circiter 504. Patritius; anno 514. Consul ac Senator creatur. Sub Atalario regni gubernacula suscepit anno 526. Iterum Quæstor, & Præfectus Prætorio circa annum 528. Sub Theodato a secretis, & tertium Præfectus Prætorio anno scilicet 534. Liguriæ penuria laboranti anno 537. providit. Sub Witige eodem anno in Præfectura confirmatus, iterum Quæstor, & Præfectus Prætorio circa ann. 538. Tunc temporis rebus mundi abdicatis cum annum ageret sexagesimum quartum, monachus fit in monasterio Vivariensi, ubi Abbas fuit, & Dionysium Exiguum monachum doctissimum socium habuit; ac tandem VII. Kal. Octobris 575. centenarius,

doctrina & sanctitate conspicuus diem clausit extremum. Hoc de eo singulare & plane admirabile existimatur, quod sub quinque regibus Ariana labe infectis nihil nisi Catholicum unquam sapiit. Hic lucernas mirabili artificio ad monachorum commodum concinnavit, ut ipsemet fatetur in tractatu de Institutione Divinarum Lectionum cap. 30. *Paravimus etiam nocturnis vigiliis mechanicas lucernas conservatrices illuminantium, flammarum, ipsas sibi nutriendas incendium, quæ humano ministerio cessante, prolixè custodiant uberrimi luminis abundantissimam claritatem, ubi olei pinguedo non deficit, quamvis flammis ardentibus jugiter torreatur.* Vide Joann. Garetium in ejus vita, Baron. Bellarmin. de script. Ecclesiast. Bolland. 17. Martii Natal. ab Alexand. Topp. aliosque.

CAPUT XVIII.

Cassiodori testimonium de Scylaceo Patria sua, ubi mirabile quoddam de Arcthusæ fonte.

IPse vero Cassiodorus libro duodecimo in epistola ad Maximum præpositum de laude Scylacei patriæ suæ & ruris sui scribens sic ait:
 „ Scylaceum prima urbium Brettiorum, quam Trojæ destructor
 „ Ulysses creditur condidisse, irrationabiliter dicitur præsumendum
 „ nimitate vexari, quod nobis præsentibus non oportuisset assumi: quia
 „ læsiones ejus cogimur plus dolere, dum patriotica nos probetur affe-
 „ ctione contingere. Civitas supra sinum Adriaticum constituta in mo-
 „ dum botrionis pendet in collibus, non quod difficili ascensione turgescat,
 „ sed voluptuose campos virentes, & cærulea maris terga respiciat. Hæc
 „ nascentem solem ab ipsis cunabulis intuetur, ibi ventura dies non præ-
 „ mittit auroram, sed mox ut oriri cœperit lampadem suam vibrans
 „ fulgor ostendit. Gaudentem respicit Phœbum, propria illic luminis
 „ claritate resplendet, ut ipsa magis Solis putetur esse patria. Rhodi
 „ opinione superata, fruitur luce perspicua. Aeris quoque tempera-
 „ tione dotata, apricas hiemes, refrigeratas sentit ætates, & sine
 „ ali-

„ aliquo mœrore transigitur, ubi insecta tempora non timentur. Hinc
 „ & homo sensu liberior est, quia temperies cuncta moderatur. Patria
 „ siquidem fervens leves efficit, & acutos; frigida tardos, & subdolos;
 „ sola temperata est quæ mores hominum sua qualitate componit.
 „ Hinc est quod antiqui Athenas sedem sapientum esse dixerunt,
 „ quæ aeris puritate peruncta lucidissimos sensus ad contemplativam
 „ partem felici largitate præparavit. Nunquid enim tale est corpori
 „ aquas cœnosas sorbere, quale perspicuitatem lucidissimi fontis
 „ haurire? sic animæ vigor oneratur, dum spiritu graviore compri-
 „ mitur. Subjacemus enim necessario talibus rebus, quando nubilo
 „ tristes efficimur, & iterum naturaliter ad serena gaudemus: quia cæle-
 „ stis animæ substantia ad insecta quæque tristetur, & purissima lætetur.
 „ Fruitur marinis quoque copiosa delitiis, dum possidet vicina quæ
 „ nos fecimus claustra Neptunia. Ad pedem siquidem Moscii mon-
 „ tis saxorum visceribus excavatis, fluenta Nerei gurgitis decenter im-
 „ misimus, ubi agmen piscium sub libera captivitate ludentium &
 „ delectatione reficit animos, & admiratione mulcet obtutus. Currunt
 „ avidi ad manus hominum, & antequam cibi fiant, escas expetunt.
 „ Pascit homo delicias suas, & dum habet in potestatem quod capiat,
 „ frequenter evenit, ut repletus omnia derelinquat. Spectaculum
 „ quoque pulcre admirantium non adimitur in civitate sedentibus.
 „ Cernuntur affatim copiosæ vindemiæ, arearum pinguis tritura
 „ conspicitur, olivarum quoque virentium vultus aperitur. Non
 „ eget aliquis agrorum amœnitate, cui datum est de urbe cuncta con-
 „ spicere. Hanc quia modo non habet muros civitatem credis rura-
 „ lem, villam judicare possis urbanam, inter utrumque posita copia-
 „ sa noscitur laude ditata. Hanc dum frequenter invisere desiderant
 „ commeantes, dum tædia laboris refugere cupiunt, amœnitate civi-
 „ tatis in veredariorum & annonarum præbitione propriis cives fati-
 „ gantur expensis. Quapropter ne lædat urbem amœnitas sua, aut
 „ res præconii fiat causa dispendii, veredariorum & annonarum præ-
 „ bitionem secundum evectiones concessas, in assen publicam consti-
 „ tuimus imputari. Pulveratica quoque judicis funditus amputantes,
 „ trium tantum etiam dierum præfulibus annonas præberi secun-
 „ dum vetera constituta decernimus, suis expensis facta tarditate ve-
 „ cturæ. Leges enim administrantes, remedio non oneri esse volue-
 „ runt. Qua de re æquitatis intuitu civitas vestra relevetur: judicia-
 „ rium est quod tibi referimus, non remissum. Vive juvante
 „ Deo justitia sæculi, & securitatis gaudio singulari. Alii dicant
 „ insulas, ego vero habitationes tuas appellarem potius fortu-
 „ natas. Civitas vestra, & habitationes tuas dicit, quia Maximus,
 „ ad quem scribit, Scylaticæ regionis præpositus erat, & Scylacei re-
 „ sidebat. Et libro eodem ad Anastasium Cancellarium Lucaniæ & Bret-
 „ tiorum Præpositum de caseo & vino Brettiano, & præsertim Scylatico
 „ vino loquens ait: „ Cum apud rerum dominum solezni more pran-
 „ deremus, & diversæ provinciæ de suis deliciis laudarentur, ad vina
 „ Brettiorum & Scylatica ei suavitate currente, ut assolet, sermone
 „ perventum est. Quod herbarum beneficio tanta ibi naturæ jucun-
 „ di-

„ ditate conficitur , ut non credas deesse mellis gustum , quem nulla
 „ conspicias qualitate permixtum , Manet illic leviter provocatum lac
 „ uberibus fistulosis , & quasi in alios ventres naturæ ubertate colle-
 „ ctum , non guttis impluit , sed quibusdam repentinis torrentibus
 „ influescit. Redolet suavis & varius odor herbarum , naribus agno-
 „ scitur pecudum pastus , qui flagrans virtute diversa , thuris senti-
 „ tur inspirare similia . Huic tanta pinguedo sociatur , ut arbitris
 „ simul decurrere Palladium liquorem , nisi quod ab illa prasina vi-
 „ riditate niveo candore discernitur . Tunc cadis late patentibus co-
 „ pia illa mirabilis læto nimium pastore suscepta cum admixtione
 „ coaguli in callosam cœperit teneritudinem condurari , ad pulcher-
 „ rimum orbem forma perducitur , quæ subterraneis horreïs ali-
 „ quantulum congregata diuturnam casei facit esse substantiam : Hoc
 „ quantocius superimpositum navigiis destinabis , ut desideriis re-
 „ galibus parvo munere satisfecisse videamur . Vinum quoque quod
 „ laudare cupiens Palmatianum nominavit antiquitas , nos stipsim
 „ a spiritu sed gratum suavitate perquirere . Nam licet inter vina
 „ Brettia videatur extremum , factum est tamen pene generali opinio-
 „ ne præcipuum Ibi enim reperitur & Gazato par , & Sabino simile ,
 „ & magis odoribus singulare . Sed quia illud famam sibi nobilissimam
 „ vendicavit , hoc & in suo genere nimis elegans perquiratur , ne pru-
 „ dentia majorum aliquid appellasse videatur improprium . Est enim
 „ suavi pinguedine molliter crassum , vivacitate firmissimum , nare
 „ violentum , candore quoque perspicuum . Quod ita redolet ore ru-
 „ statum , ut merito illi a palma nomen videatur impositum . Viscera
 „ defecta constringit , vulnera madida desiccant , lapsum reficit pectus ,
 „ & quod vix valet implere potus arte compositus , hic naturaliter
 „ præstat insectus . Sed provide ut supradictas species exactas debeas
 „ destinare , quia falli non possumus , qui hoc patriotica veritate reti-
 „ nemus . Ad præsens enim de cellariis nostris quæ desiderabantur
 „ obtulimus , tu autem tuo periculo dissimilia facis , quorum jam
 „ inditia tenere posse cognoscis , „

„ Et Atalaricus Rex nepos ex filia Theodorici ad Senatum scribens
 apud Cassiodorum lib. VIII. „ de admirabili cujusdam fontis natu-
 ra agri Scylatici, qui Arethusa dicebatur, ita dicit, „ Cum Nisandus vir sub-
 „ limis pro causis suis ad comitatum sacratissimum festinaret , itineris
 „ longinquitate confectus, animalia fessa reparare contendens (1) ad fon-
 „ tem Arethusæ in Scylatico territorio constitutæ elegit ponere
 „ mansionem. Eo quod ipsa loca & pasturarum ubertate fecunda
 „ sint , & inundatione aquarum pulcrescant „ . Est enim , ut
 „ dicitur , sub pede collium supra maris arenam fertilis campus . Vbi
 „ fons vastus egrediens cannis in coronæ speciem cingentibus riparum
 „ suarum ora contextit, amœnus admodum, & arundineis umbris, & aqua-
 „ rum ipsarum virtute mirabilis . Nam cum ibi tacitus homo & stu-
 „ diose silentiosus advenerit , aquas fontis irrigui reperit sic quietas,
 „ ut in morem stagni non tam currere, quam stare videantur. At ubi concre-
 „ pens tussis emissa fuerit, aut sermo clarior fortasse sonuerit, nescio qua
 „ vi aquæ ibidem concitatae profiliunt . Os illius gurgitis ebullire vi-
 „ deas

deas graviter excitatum , ut putes aliquem rigentem succensæ ollæ suscepisse fervorem. Silenti homini tacite loquenti strepitu & fragore respondet , ut stupefascas sic subito perturbatam , quam nullus tactus exagitat . En nova vis , inaudita proprietas , aquas voce hominum commoveri . Et quasi appellatæ respondeant , ita hominum sermonibus provocatæ nescio quid immurmurant . Credas ibi aliquod animal prostratum somno quiescere , quod excitatum magno strepitu tibi respondeat . Arethusa enim fons multis locis esse fertur , diciturque ab irrigando ,

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ad fontem Arethusa* . Poetarum fabula ad fluvium Siciliae apud Syracusas pertinet . Vide Ovid. V. Metam. Verum enim vero sunt & alii fontes hoc nomine nuncupati in Smyrna, in Chalcide, in Ithaca, in Bœotia, in Eubœa. Vide Plin.

C A P U T XIX.

De Cassiodori operibus & muneribus .

Fuit Cassiodorus in secularibus disciplinis omnium suo seculo facile eruditissimus . Sed seculi honoribus contemptis divi Benedicti Monachus factus, divinarum scripturarum scientia, atque etiam sanctitate effulsit. Fuit Abbas Cœnobii, quod est (1) Ravennæ: scripsit epistolarum libros vigintiocto : Historiæ tripartitæ libros duodecim , in Epistolas Catholicas libros septem : in Actus Apostolorum librum unum , Institution. secular. libros novem : Institution. divinar. lection. libros duos . De ratione animæ librum unum , in Cant. Canticorum librum unum : Memorial. scripturar. librum unum : Complexiones in Apocal. lib. unum : in Sacerdotem prænominatum lib. unum , in totum Psalterium lib. unum , ubi psalmorum occulta præcipue ac potentissime referavit . Catalogi Consulum Romanorum lib. unum , de Etymologiis lib. unum : de Orthographia lib. unum : de Schematibus & tropis lib. unum . Claruit temporibus Justini senioris usque ad imperii Justiniani junioris finem . Obiit (2) annum agens xvi. a Christo nato Dlxxv. Fundus est autem Romæ magnis ac (3) summis honoribus ac magistratibus , nam fuit Senator , & Quæstor , & Consul , & Magister officiis, & Præpositus officiorum Theodorici, & Alarici regum, & totius Italiæ Præfectus .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ravennæ*. Verosimilius Scylacei in Monasterio Vivariensi monachum egit Cassiodorus . Vide Baron. Monasterium quippe juxta Ravennam

nam extructum fuit circa ann. 545. Cassiodorus autem factus est monachus ann. 538. postquam Monasterium Vivariense, imo & Monasterium Classense celebre asceterium, apud Scylaceum ruri suo, cujus adhuc rudera invisuntur, ædificavit. Vide *Baron. & Garet.*

2. *Annum agens* XCVI. Alii cum Baronio centenarium faciunt. Vide *Garet.*

3. *Summis honoribus.* Vide supra Cap. XVII. num. 2.

Cassiodori opera notis ac dissertationibus illustrata, ac in duos Tomos digesta a Joanne Garetio Benedictino Rothomagi prodierunt 1679. in fol. Sed & Critici nonnulla inter spuria adscribunt, quæ sunt: *Expositio in Cantica Canticorum. De Schematibus & Tropis, liber. De amicitia vera liber unus.* SS. *Papbuntii Spiridionis, & aliorum, Vita.* Nonnulla autem interierunt, quæ sunt: *Ad Reges, & Reginas Panegyrici. Expositio Epistolæ ad Romanos. Tractatus Grammatici aliquot de Schematibus, Etymologicis, & in Donatum. Liber Titulorum de Sacra Scriptura collectus, Memorialis dictus. Breves explanationes in Acta & Epistolas Apostolorum, & Apocalypsim.* Vide *Garet.*

Fuerunt præterea ex Scylaceo viri celebres. *Episcopi Gaudentius* ann. 465. *Zacheus, sive Zacharias* ann. 553. *Joannes* ann. 593. *Paulus* ann. 680. *Joannes II.* ann. 827. *Donatus, Petrus* ann. 1100. *Drogon* ann. 1123. *Amerigus* ann. 1160. *Ugo* ann. 1196. *R.* ann. 1217. *Nicolaus, Riccardus* ann. 1228. inde ad Ecclesiam Rheginam translatus ann. 1254. *Riccardus* alter sub Clemente IV. an-

no 1266. *Donatus* Minorita doctissimus Anglonæ Episcopus sub Innocentio IV. ann. 1254. *Leo Colacurius* ex Archidiacono Episcopus ann. 1413. *Fr. Bonifatius* Episcopus S. Leonis anno 1490. sed hæc Civitas, quæ erat inter Siberenam & Crotonem jam interijt. Extant inscriptiones Melichlochix & Francix. *Hieronymus Monez* Basilianus Episcopus Gallipolitanus ann. 1524. *Stephanus* Minorita doctissimus Episc. Urienfis. Ughell. to. 9. in fin. *Marcus Antonius Parisius* Episcopus Urienfis anno 1631. ut ait Ughellius, vel 1633. ut ex traditione illius Cleri, doctrina, pietate, & integritate conspicuus. *Petrus* ex Canonico Scylacensi Episcopus Vicensis 1343. Vide Ughell. & Flor. licet Barrius tres tantum commemoret cap. seq.

Fuit & *Aurelius Candidus Cassiodorus* M. Aurelii pater, *Candidi* filius Imperatori Valentiniano apprime charus, qui Siciliam & Calatram a Wandalorum incursionibus libera- vit. *Heliodorus Cassiodorus* bis orientali præfectura insignitus. Vide *Cassiod. lib. I. var. ep. 4. Agathius Assanthius* Jurisconsultus in Neapolitana Cathedra celebris ann. 1575. *Topp. Agathius Striverius* Regius Consiliarius Pragm. 1. tit. de Usuris. *Andreas Gironda* Soc. Jesu Philosophus, Theologus, & Mathematicus celeberrimus, edidit librum de *Episcopo* Neap. 1653. *Topp.* qui corrigendus est, nam eundem Barensem facit. *Antonius Rodius* Minorita doctissimus. Confag. & MS. *Gualt. Berardus Sanseverinus* Regis Ferdinandi a consiliis. MS. *Gualt. Bernardinus Ermogida* Ferdinandi II. a consiliis ann. 1498. MS. *Gualt. Bernardinus Gironda* Or-

diis Minimorum sanctitate & miraculis clarus ut ex Process. canoniz. S. Francisci & Chron. *Bernardus Striverrius* R. Cam. Præses. Topp. *Franciscus, Paulus, Lucas Tiriolus* Franciscanæ reformatæ familiæ, & *Catharina* Tertiaria sanctitate celebres. Chron. MS. *Ferdinandus, Henricus, Guilelmus, & Petrus Passalacqua*. Friderici Imperatoris, Regis Roberti, aliorumque Regum muneribus ac diplomatibus insigniti. Vide Samblas. *Franciscus Gironda* Regis Ferdinandi a consiliis & Dux militum. Pontan. de bell. Neap. lib. 3. *Bernardinus Franca* in Academia Salmanticensi celeberrimus Ms. Gual. Jo: *Victorius Spagnolius* doctissimus, ut ex Ms. Gualt. *Julius Colobranus* eruditione conspicuus. Topp. *Guilelmus Castellus* Regi acceptissimus, ut ex regest. anni 1398. & Ms. Gualt.

Marcellus Megala, Cleric. Reg.

Theat. Theologus celeberrimus, edidit *Institutiones peregrinorum Confessariorum & pœnitentium*. Mutinæ 1615. & 1618. *Variarum resolutionum tom. 1. & 2.* Neapoli 1624. *Consilia, seu decretationes diversorum casuum &c.* Mutinæ 1675. *Promptuarium Theologicum morale scholastico Canonicum & Civile.* Neap. 1633. in fol. *Praxis Crimin. Canonic.* Neap. 1638. in 4. *Considerationi sopra gli Evangeli delle Domeniche di tutto l'anno &c.* Mantuæ 1625. *Isiruzione, ovvero Metodo per espeditamente confessare i peccati.* Neap. 1635. Scripsit etiam gesta Isabellæ de Sabaudia, quæ in bibliotheca SS. Apostolorum Neapoli asservantur. Vide Leon. Allat. Topp. & Sylos. *Petrus Gironda* R. Cam. Præses. Topp. Nostis vero temporibus *Xaverius Ferrarius* Episcopus Marturanensis ann. 1727. sub Benedicto XIII. Obiit anno 1733.

CAPUT XX.

De Scylaticis Præsulibus, sacris Lipsanis, variisque Pagis; Gemiliano, & Tyrio Oppidis, eorumque Castellis, ubi de Tiberio Rosello Philosopho, & Agathio Guidacerio viro eruditissimo,

EST Scylatica Ecclesia vetustissima. *Zacharias* Episcopus Scylaticus interfuit Synodo Romanæ sub Vigilio Papa, & *Paulus* Episcopus Scylaticus interfuit Synodo Constantinopolitanæ sextæ sub Agathone Papa, & *Gaudentius* Episcopus Scylaticus interfuit Synodo Romanæ sub Hilario Papa. In æde Episcopali divi *Agathii* corpus quiescit, asservantur & frustula dominicæ crucis, & crinum beatæ Mariæ Virg. & Mariæ Magdalenæ & beatorum Apostolorum Matthæi & Bartholomæi. In calamitate illa, quam universa Calabria & Lucania ab Agarenis, & Cretensibus, Mauris, & Carthaginensibus perpeffæ sunt, Rhegium ob Archiepiscopi sanctitatem, & Scylaceum quod tuto ac munito loco est, nil adversi tulerunt. Celebratur hic nobile empo-

porium annuatim . Fiunt figlina opera insignia , utpote patinæ , lances , disci , & alia id genus . Fiunt & vina , olea , mella , & lina optima : sunt aurifodinæ & argentifodinæ : nascitur marmor . Effoditur gypsum trigenum , specularè , & marmorosum , & alabastritæ simile , sive ut quibusdam placet , alumen scissile . Fit gossipium , & sesama , & oriza , fit & triticum laudatissimum , provenit terebinthus , vitex , tamarix , & oleander . Sunt in hoc agro pagi (1) *Stalatum* a *italizo* stillo , & mons sive promontorium eodem nomine , *Moscius* olim dictus , in ima parte cuius secus littus Cassiodori villa fuit . Hic tubera producuntur , & asparagi sponte omnibus mensibus anni : intyborum campestrium fimbriæ dulces sunt . In templo huius pagi est corpus (2) beati Gorgonii . *Montaurum* , ubi divi Pantaleonis frustra quædam asservantur . *Gasparina* , *Vitum* cum linis optimis minimum invidentibus Alexandrinis . Hic sanctorum Viti , Modesti , & Crescentiæ corpora jacere dicuntur . *Lucenadum* , (3) *Olivadum* , *Centracum* , *Palermium* , ubi effoditur marmor , *Helia* , *Amaronum* , *Florum* , & *Borgia* . Sunt & in Scylatico agro castaneta mortalium usui & porcis alendis opportuna . Intus est (4) *Gemilianum* oppidum , quod *Crotalus* amnis præterfluit , abest a Scylaceo m. p. novem , a freto duodecim . Oppidani ligneis vasis conficiendis navant operam . In hoc agro chalcanthum nascitur , & cos olearia oleo trahens aciem . Ex hoc oppido fuit TIBERIUS ROSELLUS philosophus , Augustini Nyphæ auditor , qui Neapoli post præceptorem suum primum locum inter philosophos obtinebat . Salerni plures annos philosophiam publice est professus . Inde Africæ visendæ impatiens , eam adiit , ubi a suo mancipio sopore sepultus interfectus est . Viget modo *Joannes Chrysostomus* divi Benedicti monachus , spectatæ vitæ vir , Latina & Græca lingua impense eruditus , Archiepiscopus Dyrrachinus . M. p. octo ab oppido divæ Mariæ a Coratio cognomine templum extat Cisterciensium monachorum cœnobium , ubi multorum sanctorum frustra asservantur . Ad secundum lapidem a Gemiliano (5) *Tyrium* oppidum est vetustissimum edito loco situm , distat a freto m. p. duodecim , a Scylaceo novem . Fuit ab Atheniensibus aut conditum , aut deducta Colonia Hierone ductore circiter Olymp. septuagesimam , ut Plutarchus in Nicia tradit . Vbi sic ait : „ Hieron Coloniam , quam Athenienses in Italiam miserunt , ductor „ constitutus fuit , & Tyriorum civitatem ædificavit „ . Licet quidam *Thuriorum* legant . Sed porro hallucinantur , nam *Thurium* Coloniam deduxit Pericles , quocum sene Nicias juvenis præturam gefcit . Hic caseus laudatissimus fit . Extat mons sublimis nobilibus herbis medicinalibus refertus , sunt enim Apennini juga . In hoc agro vicus est (6) *Sitigianum* , nec longe *Marcinara* vicus alter . Inde ad fretum redeunti (7) *Arocha* castellum occurrit , quod *Crotalus* fluvius adlabitur . Ex hoc castello fuit (8) AGATHIUS GUIDACERIUS presbyter integræ vitæ vir , Latina , Græca , & Hebraica lingua apprime eruditus . Romæ Hebraicas literas publice docuit Leone & Clemente Pont. Inde bibliotheca , quam multo studio sibi comparaverat , arripita eam direptione , quæ per Carolum Borbonium facta est , Parisios a diit , ibi plures annos easdem literas publice est professus . Edidit ru-

dimenta Grammaticæ Hebraicæ linguæ . Scripsit ad Clementem septimum super Cantica , & super aliquot Psalmos , & in Daniele . Migravit e vita Parisiis Pauli Tertii Pont. anno octavo , ætatis suæ anno sexagesimoquinto . Exinde est *Girifarcum* castellum cum oleo optimo , cuius ager frumenti & aliarum frugum ferax est , & pabulis , necnon phasianorum , externarum , & coturnicum aucupio commodus : nascitur (*a*) rauponticum . Secus littus a Scylaceo m. p. sex cuiusdam oppidi vestigia visuntur , quod a Cretenfibus , Mauris , & Carthaginienfibus excisum fuit . Juxta locum hunc *Crotalum* amnis navigabilis in mare defluit , cuius , ut dixi , meminit Plinius . Qui olim Crotonienfem agrum a Locrensi dispefcebat ; nam antea illum Cæcinus determinabat . Siquidem Scylaceum Crotoniensium erat , ut dudum ex Strabone ostendi . Qui & alibi ait : *Post Scylaceum Crotoniatarum fines sunt* : sed Dionysius Tyrannus illud Crotoniatis adimens Locrenfium juris fecit . Tota nempe ora hæc a Cæcino prius , ut dixi , inde a Crotalo amni usque ad (*b*) Hyliam , nunc Triontum flumen sub Crotoniensium ditone erat : ab Hylia vero usque ad Acalandrum flumen Thuriarum .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Stalatum* . Vulgo *Stalattè* Patria *Raymundi* Dominicanæ familiæ , qui librum edidit , *Vita di S. Agazio Protettore di Squillaci* . Amat . In Diocesi Scylacenfi .

2. *Corpus B. Gorgonii* . Constantis traditio est inibi asservari corpus B. Gregorii Thaumaturgi .

3. *Olivadum* . Patria *Antonii* instituti Capuccinorum verbi Dei præconis celeberrimi , doctrina & sanctitate conspicui , qui librum edidit : *Viaggio doloroso sul Calvario* ann. 1705 . Hic cum socio dum *Amanthea* Citrarium contenderet a Sanctis Angelis Custodibus mirifico pane refectus est . Vide eruditissimum Joannem Marangonium amicum nostrum in lib. De SS. Angelis Custodibus l. 6. n. 42 . Vivit modo ejus nepos *Franciscus Spadea* , Montipaoni natus , insignis Basilicæ Sanctæ Mariæ Tranthyberim Parochus eruditione clarus , variis Ecclesiasticis ministeriis addictus , qui coram Summo Pontifice Benedi-

cto XIII. in eadem Basilica inter Missarum solemnias luculentam ad populum habuit Orationem : ut mihi retulit Vir clariss. Petrus Morettus ejusdem Basilicæ Canonicus meritissimus . In ead. Diocesi .

4. *Gemilianum* . Vulgo *Gemigliano* . Ex triginta fere vicis jam dirutis ob Saracenorum incursiones incolæ in unum confluentes hoc oppidum extruxerunt . Vide Flor. Fuerunt ex hoc loco præter a Barrio allatos , *Adamus* monachus Basilianus Episcopus S. Leonis ann. 1349 . Ughell. & Ms. Gualt. *Angelus Grotus* Dominicanæ familiæ doctissimus & concionator celebris , qui hospitium Calabrum Neapoli extruxit Ms. Gualt. & Mart. *Annibal Rosellus* Minorita , acris ingenii vir , in Italia , Gallia , Anglia , Belgio , & Polonia celeberrimus , multa edidit , quæ sunt : *Pymander Mercurii Trimegisti* &c. *De Spiritu Sancto* &c. *Angelis* . Cracoviæ 1585 . in fol. De ente , materia , forma , &c. rebus meta-

metaphysicis. Ibid, 1586. *De Celo, elementis, & descriptione totius orbis* ann. 1586. *De immensitate* anno 1590. *De Sacramentis* Posnaniæ 1590. aliaque multa. Vide Topp. & Vyding. *Petrus Tavanus, Maximilianus Scorafava*, aliique eruditione clari apud Amat. Est in Diœcesi Catacensi.

5. *Tyrium*. Vulgo *Tiriolo* Nonnulli existimant sedem Episcopalem fuisse. Conjicere autem par est oppidum vetustissimum ab Oenotriis fundatum in Apennini vertice, ubi aquæ stillicidiorum partim ad Mediterraneum, partim ad Ionium mare decurrunt. Simile quidpiam cernitur in promontorio supra Fillenum vulgo *li Cozzarelli* ubi ex eodem fonte duo flumina emanant, quorum alterum ad Mediterraneum, alterum ad Ionium mare labuntur. Hic inventa fuit lamina legem continens, qua Bacchanalia interdicebantur, quamque Livius refert lib. 39. Modo in museo Cæsareo Vindobonensi asservatur. excusa autem ac doctissimis commentariis illustrata est ab eruditissimo viro Matthæo Ægyptio Neapoli MDCCXXIX. Vide Adnotat.

lib. V. Cap. XVI. num. 2. Hic quoque passim in rudibus inveniuntur monumenta, & numismata, atque ossa Gigantum. Patria fuit *Josephi Schettini* Jurisconsulti celebris in civitate Neapolitana, qui librum edidit, *De concursu creditorum* in fol. multa que alia scripsit nostrorum majorum ætate Ms. Mart. In Diœcesi Neocastrensi.

6. *Sitigianum*. A Græco Σίτος frumentum quo abundat. Nunc oppidum satis habitatorum habens, ex ruinis *Arochæ* auctum, vulgo *Settiniano*. Patria *Francisci* instituti *Seraphici* pœnitentia, & sanctitate conspicui. Chron. In Diœcesi Catacensi.

7. *Arocha*: Jam interiit: Vide supra num: 6:

8. *Agathius Guidacerius*. In quibusdam ejus operibus, nempe *super Canticis Cantic.* Parisiis ann. 1531. in 4. & *super Psalmis* ibidem anno 1540. impressis Catanfariensem se facit, licet alii *Marcinaram* repetant. Vide *Gisner. Genebrard. Topp. & Nicodemum*. Hic eum vindicat contra *Lambinum*, qui *Hispanum* credit.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Rauponticum*. Ab aliis *Raidix Pontica* Corn. Cels.

(b) *Hylia fluvius*. Nunc *Tri-onto*. Sic omnes.

Finis Libri Tertii.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

De Catazano , & Taberna olim Trifschene
Civitatibus; Cropiano, aliisque Oppidis
& Pagis.

DOST *Crotalum* flumen(1) **CATAZANUM** civitas nobilis extat inter *Crotalum* ipsum & *Allium* amnes edito salubrique situ locata, loci natura & inde munitione, distat a freto m. p. sex, a Scylaceo duodecim, est sedes Episcopalis. Novum opus, fuit autem a Fagitio Nicephori Imperatoris in Italia procuratore conditum post vastitatem eam quam universa Calabria, Lucania, & Apulia perpeffa est. Condidit etiam Fagitius ipse in hac urbe ecclesiam in honorem S. Michaelis Archangeli, quam Stephanus Archiepiscopus Rheginus consecravir. Dictum est autem Catazanum a *Catizo* verbo Græco quod significat *sedeo*, quod hoc condendæ urbis loco delecto, hic confederint. Vel a *catà* idest super & *zao* hoc est vivo, & *oros* idest mons, quod super hunc montem aeris temperie cælique amœnitate præstantem condita sit urbs. Unde Catazarum esset appellanda. Quæ adeo coaluit, ut hac tempestate inter primas Calabriae urbes annumeretur. Hic omnis generis, & versicolores sericei panni, & ii optimi texuntur, quibus conficiendis textores adsunt plurimi, telariaque plurima in ea sunt. Hanc Episcopalem Ecclesiam Calistus huius nominis secundus consecravir, sub nomine tamen trium Tabernarum. ut in literis eius de Consecratione huius Ecclesiæ scriptum est, quas ego legi. In æde Episcopali beati Vitaliani membra aliquot, & beati Theodori brachium asservantur. Nuper excessit e vita *Joannes Jacobus Pavifus* huius urbis civis philosophus. Qui Patavii, & inde Romæ plures annos philosophiam publice est professus. Scripsit super primam philosophiam, & super animam Arist. & alia. In hoc agro vina clara fiunt, nascitur gypsum speculari, & color cyaneus: provenit terebinthus, & vitex, & oleanther, sit gossipium, & sesama, & oriza. Inde est (2) **TABERNA** civitas nobilis juxta Silam silvam (hic. n. incipit) (3) **SILA** Trifschenes urbis reliquiæ, quam Allium flumen torrentinis & anguillis uber adlabitur. Abest a Catazaro m. pass. octo, a freto quatuordecim. Fuit autem Trifschene civitas nobilis & magna ac populosa, muris & turribus cincta inter *Crotalum*, & *Semirim* amnes non longe a freto. Quæ cum a Cretensium, Maurorum, & Carthaginiensium exercitu graviter obsideretur, cives se diu viriliter tutati sunt, sed longa obsidione & insidiis expugnata tandem fuit & dirupta. Fuit & sedes Epi.

Episcopalis antiquissima Nimirum *Lucius* Episcopus trium Tabernarum interfuit Synodo Romanæ sub Hilario Papa. & *Decius* Episcopus Tabernarum interfuit Synodo Romanæ sub Felice Papa. Hæc sedes, ut in codice Vaticano scriptum est, ad sanctam Romanam sedem pertinebat. Gregorius Papa hanc Ecclesiam ob civitatis vastationem Joanni Archiepiscopo Rhegino commendat. Dicta autem fuit Trischene, id est tres Tabernæ, sive tria Tabernacula, quod cum ibi tres principales Ecclesiæ essent, Episcopus urbis in eis alternatim principalibus festis diebus divina facere consueverat. Ceterum post vastitatem illam Nicephorus Græcorum Imperator Gorgolanum in Calabriam misit, ut urbes dirutas refarciret, aut alio eas transferret, Terina, & Taurianum, & Arocha, & Trischene in novas sedes translatae sunt, reliquæ eisdem in locis refarcitæ. Restituitque eis Gorgolanus Episcopales cathedras. Trium Tabernarum Ecclesiam Stephanus Episcopus Scylaticus consecravit. In templo Minoritarum beati Matthæi Mesurgacensis corpus quiescit. Tabernenfes mortuo Episcopo *Nicolaum Marinum* in suum Episcopum delegerunt. Incolæ plurimum Latinam linguam usurpant, liberalibusque disciplinis, & juri civili navant operam, atque ob gratiam cæli temperiem præclara ingenia gignuntur. Affluit & urbs optimarum aquarum scaturiginibus. Nascuntur in hoc agro vina clara. Nascitur & chalcanthum, & lapis specularis. Provenit terebinthus affatim, extant & silvæ glandiferæ & castaneta faginandis porcis commoda. Suntque pagi *Sorbum*, *Nucum*, *Maranifum*, *Sabutium*, *Fossatum*, *Pentonum*, *Joannum*, *Album*, *Dardanifum*, *Magifanum*, (4) *Viculifum*, *Petrium*, ubi stibium nascitur, lapis est plumbeo colore, untuosus, & tener, qualis nascitur in Britannia & Romam deportatur. Ab urbe ad secundum lapidem est divæ Mariæ templum divi Basilii monachorum cœnobium, ubi una costarum divi Laurentii, & frustra divi Basilii, & Senatoris, & Cafatorii, & Dominatoris, & Pancratii, Polycarpi, Sebastiani, Tryphonis, & aliorum sanctorum asservantur. A Taberna ad fretum tendenti (a) (5) *Afylia* castrum occurrit edito loco inter Allium & Semirim amnes quod defensaculum significat. Ager hic frugifer est, nascuntur vina præclara, fit gossipium, & sesama, nascitur color cyaneus, provenit terebinthus. E regione Asyliæ parte læva (b) (6) *Zachbarifum* oppidum est edito loco secundum Silam silvam quod nomen utile significat. In hoc agro (c) spina pontica, & reuponticum, & lapis Phrygius producuntur. Subtus Asyliam (d) (7) *Semiris* oppidulum est, edito loco, & juxta ejusdem nominis amnis navigabilis anguillis fecundus excurrit, cujus, ut alibi dixi, meminit Plinius, a quo oppidum nomen sumsit, distat a mari m. p. quinque, a Catazaro sex. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax est, & pascuus. Fiunt vina & mella nobilia, legitur manna, fit gossipium, sesama & oriza, nascuntur cappares, provenit terebinthus, & vitex, fit & cafeus optimus. Post Semirim amnem (8) *Cropanum* oppidum est, abest a Semiri m. p. octo, a freto quatuor. Ager hic campestris est, & frugifer. Fit amygdalarum copia, & gossipium ac sesama. Scaturit & fons salsus, legitur manna, fiunt vina, olea, mella, & serica optima

ma. A Semiri amni Chariatum tenus vulgo agri feraces sunt, & campi pascui, & novalis roscidi, triticum candidum ferunt. Non (e)longe a Cropano *Arocha* fluvius navigabilis defluit, cujus meminit Plinius.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Catazanum*. Aliis *Catacium*. *Cantazarium*, & *Catanzarum*. Quidam a Græco *Κατίζω* sedere facio, & *ὄρος* mons, quasi civitas supra montem posita; alii verosimilius a duobus ducibus *Cattaro* & *Zaro*, qui eam extruxerunt, nomen sumxisse putant, quod postea corruptum in *Catazarum*, & *Catazanum* verti coepit. *Ticinum* quoque civitas a Papio Francorum Duce *Papie* nomen obtinuit, nunc vulgo *Pavia*, teste Sigonio de reb. Ital. Conjicere autem par est sub Nicephoro Phoca anno Christi 963. ædificatum fuisse. Hic enim contra Saracenos secunda bella gessit, oppidaque quamplurima recepit. Vide Cedren. Sive autem civitatem hanc de integro extruxerit, sive oppidum aliquod vetustum *Catacium* fortasse appellatum Colonia deducta in civitatem auxerit, incompertum. Ut sit, civitas nobilissima est, Imperatorum, & Regum privilegiis decorata; quandoquidem eo usque devenit, ut ulterioris Calabriae anno 1593. Regio Tribunali introducto, caput evaserit. Vide Flor.

Hinc fuerunt viri celeberrimi *Petrus Ruffus*, *Ludovicus de Aragona*, *Lucius Saxo* S. R. E. Cardinales. Vide Ciaccon. & Flor. Episcopi, & cives fuerunt *Bassorinus* ann. 1200. *Robertus* 1217. *Fortunatus* Minorita 1252. *Nicolaus* 1275. Vide Flor. *Evangelista Turnefranza* Juris-

consultus celebris creatus Episcopus ann. 1505. Ughell. & Topp. *Antonius de Paula* ex Monacho Cisterciensi Episcopus Neocastrensis, mox ad Catacensem sedem evectus ann. 1523. Ughell. & Topp. *Hieronymus de Paula* Antonii ex fratre nepos vitæ integer & eruditione clarus ex Neocastrensi ad eandem Sedem translatus ann. 1530. Ughell. & Ms. Gualt. *Fabius Olivadisius* Lavellensis 1626. Bovenfis 1627. & Catacensis Episcopus 1646. Ughell. *Agathius de Summa* eruditissimus ex Episcopo Geruntino & Chariatenfi Episcopus Catacensis, multa edidit Vide Leon. Allat. & Topp. & Nicod. *Julius Parisius* ex Dominicana familia Archiepiscopus Surrentinus ann. 1558. Ughell. & Fontan. licet ibi Brixiam repetant. Vide Flor. & Bibliothec. Dominican. *Hieronymus Passarellus* Archiepiscopus Salernitanus 1689. Vide Tutin. de Sept. off. & Flor. *Franciscus Arceus* Episcopus Scylacensis ann. 1418. scripsit *de Fide Catholica*. Vide Flor. *Rhodulphus Dulcinus* Episcopus Scylacensis 1657. ut ex Catal. ejusd. *Eccles. Stephanus de Rosis* ex U. S. Referendario Episcopus Hieracenfis ann. 1624. Ughell. & Topp. *Joannes Antonius de Paula* Episcopus Belicastrensis ann. 1577. Ughell. *Nicolaus Calaber*, sed verius, *Nicolaus Moranus* ex Dominicana familia Episcopus Iulanus 1445. Vide Fon-

Fontan. in theat. Immo apud Catacenes constans traditio est *Andream Nicolettam*, & *Jo. Franciscum Gerardinum* Isulanos quoque Episcopos fuisse. *Franciscus Biblia* ex Basilicæ S. Mariæ Majoris de Urbe Beneficiato Episcopus Isulanus ann. 1631. Ughell. *Jo. Franciscus Ferrarius* ann. 1657. & *Carolus Ross* Jurisconsultus ann. 1660. Episcopi itidem Isulani Ughell. & Amat. *Guilelmus* ex Archidiacono Catacensi Episcopus Vmbriaticensis ann. 1346. Ughell. *Vitalianus Marefcanus* Episcopus Vmbriaticensis anno 1661. *Mutius de Ross* U. S. Referendarius, mox Episcopus Theanensis ann. 1642. Vide Ughell. *Hieronymus Rocca* Jurisconsultus Episcopus Isulanus 1673. obiit anno 1681. edidit quædam Ms. Mart. *Joseph Catalanus* Episcopus Larinensis ann. 1685. obiit ann. 1702.

Antonius Lembo Dominicanæ familiæ vir apprime eruditus edidit Chronicon Sorianense, ann. 1664. Topp. *Vincentius* ejusdem familiæ, sanctæ vitæ vir, quem sanctissimus Patriarcha Dominicus non semel de erigendo Sorianensi Cœnobio per visum admonuit. Vide Eliam de Amato. *Antonius* Minorita S. Jacobi de Marca socius, S. Bernardino Senensi acceptissimus, & S. Francisci de Paula a sacris confessionibus, sanctitate clarus: obiit Catanzarii ætatis suæ anno centesimo octavo. Vide Isid. Toscan. vit. S. Franc. lib. 1. *Antonius Maria Serfalis* Cler. Reg. Theatin. edidit quædam. Topp. *Antonius Ranerius* Dux militum a Rege Ferdinando privilegiis auctus ann. 1462. Tutin. & Ms. Mart. *Antonius Rocca* in bello clarissimus, Al-

dimar. *Antonius Roccus* Philosophus & Medicus celebris Alphonso Regi acceptissimus Topp. *Antonius Lacconus* Regius Archiater ann. 1491. Topp. *Bartholomæus Piterà* Regi Ferdinando charissimus, muneribusque auctus, ut ex Regio diplomate V. Kal. Septembr. 1495. Ms. Gualt.

Bernardinus Ayerbius de Aragonia instituti Capuccinorum Commissarius generalis ann. 1605, Flor. *Franciscus Poerius*, *Dominicus Lancetta*, & *Bernardus* Franciscanæ reformatæ familiæ sanctitate & miraculis clari. Chron. Ms. *Erittus Moranus* Regius Consiliarius. Lell. to. 2. famil. Neap. *Camillus Bilotta* edidit quasdam musicas elucubrationes ann. 1612. Ms. Gualt. *Cesar Biblia* M. C. V. Judex Topp. *Conradus Malatacca*, in bello clarissimus, Ms. Gualt. *Dantes Olivadifus*, Regius Consiliarius. Topp. *Didacus Striverrius* Jurisconsultus celebris, postmodum societatem Jesu ingressus est. Ms. Gualt. *Fabricius Biblia* eruditissimus librum edidit de cudendis numis ann. 1621. Topp. *Fabricius Salernus* Jurisconsultus scripsit super Constitutionibus Regni. Ms. Gualt. *Fridericus Roccus* Chronicon Aragonense de Hispano in Italicum sermonem transtulit. Topp. *Franciscus Albertinus* Soc. Jesu doctissimus, sanctæ vitæ vir, edidit tomos duos Philosophiæ & Theologiæ Neap. 1606. Vide Topp. *Franciscus Pavone* Soc. Jesu doctrina & Sanctitate mirabilis, scripsit *Commentarios super Pentateuchum* & *Euangelia*, aliaque opuscula ascetica: Congregationem Presbyterorum instituit in Collegio Neapolitano, unde multi operarii, in vinea Domini solertissi-

mi, prodierunt. Nadaf, Ant. Mireus, Alegamb. & Topp. *Franciscus Ricca* Dux militum. Vinc. Amat. *Franciscus Laccone* inter Collegiales Neapolitanos eruditione clarus, typis vulgavit *Le strazaganze d' Amore*, Neap. 1653. *Le gare de' disperati*, *Un' Orazione di S. Anna*. *L' Incoftanza punita* Neap. 1676. *Franciscus Laccone* alter Dominicanæ familiæ Theologus celeberrimus, qui primus Theologiam dogmaticam publice exposuit, ac contra hæreticos propugnavit ann. 1658. Topp.

Cajetanus Passarellus Cl. Reg. Theatin. eruditissimus edidit librum *De bello Lusitano* Parisiis 1684. in fol. Ms. Mart. *Joannes Malatacca* Dux militum & Regius Justitiarius tamen Toppius Rhegiensem faciat. Vide Vinc. Amat. *Joannes Alphonfus Ricca*, Dux Militum; obiit ann. 1655. Vinc. Amat. *Joannes Antonius Moranus* M. C. V. Regens Lell. & Topp. Jo. *Franciscus Papparus* Jurisconsultus publici juris fecit librum cui titulus: *Judiciaria praxis* &c. Neap. 1635. in 4. Topp. *Joannes Camillus Bilotta*, musicæ peritissimus, tympana ad rem musicam pulsandi primus rationem invenit. Ms. Gualt. Jo. *Jacobus Pavifius*, de quo Barrius supra, Philosophus & medicus celeberrimus ad Catanzarium spectat, & corrigendus Michael Justinianus, qui inter scriptores Ligures illum adnumeravit. Vide Topp. Jo. *Hieronymus Moranus* ex M. C. V. Judice ann. 1547. & 1548. Aprutii Gubernator. Ferd. Marr. & Topp. de Orig. trib. Jo. *Hieronymus Trombatore* M. C. V. Judex ann. 1603. & 1604. Topp. ubi supr. Jo. *Aloysius* & *Valerius*

Morani Drepani variis muneribus aucti. Mugnos. Jo. *Horatius Scollius* edidit *Compendium Histerie Ecclesiasticæ*, Romæ 1642. in 4. Topp. Jo. *Petrus Cananea* Presbyter scripsit quasdam Meditationes de B. Virginis Rosario. MS. Gualt. Mox Scholarum Piarum institutum amplexus est sub ejus fundatore, doctrina & pœnitentia clarus. Obiit Tusculi postridie Id. Septemb. 1625. MS. Mart. *Joannes Petrus Feulus* Cler. Reg. Theat. a S. Andrea Avellino in tyrocinium receptus, Sanctitate & miraculis ante & post mortem clarus. Obijt Neapoli die Sabbati B. Mariæ Virgini quam impense colebat sacro, Nonas Aprilis 1629. ætatis suæ nonagesimo secundo, apoplectico morbo, ut ipse S. Andreas, correptus. Sylos to. 2. & MS. Gualt.

Joannes Passarellus Jurisconsultus celebris ac Regius Judex. Tutin. *Gregorius Pinellius* Dominicanæ familiæ doctissimus, librum scripsit cui titulus *Stimulus Charitatis* Neap. 1636. & *de Politica Christiana* Romæ 1655. Obiit ann. 1667. Topp. *Gualterius Poerius* R. Cam. Præses, & Regius Confiliarius ann. 1456. Topp. *Guilelmus Frosina* M. C. V. Regens ann. 1496. Topp. *Ignatius Majorana* edidit librum cui titulus, *Gli ozj eruditi* Neap. 1665. in 12. Topp. *Marcus Laureus* Soc. Jesu in utraque lingua doctissimus, edidit quasdam conciones. Vide P. Situell. in biblioth. tamen Toppius *Marcellum* nuncupet. *Marius Bonellus* vulgo *il Moretto Calabrese*, Dux militum contra Turcas celeberrimus. Campan. Crescent. & Vinc. Amat. *Nicolaus Olzina*, Regius Confiliarius & M. C. V. Re.

Regens ann. 1468. & 1469. Top. de orig. trib. Petrus Lusernus Soc. Jesu vitæ integer. Nadaſ. Petrus Salernus Presbyter scripsit De lingua Latina Sper. Ptolemaeus Pavifus eruditione clarus. Topp. Vincentius de Amato doctrina conspicuus edidit librum cui titulus, *Memorie Istoriche di Catanzaro Neap.* 1670. Topp. Annibal Mannarinus Poeta celebris. El. Amat. Io. Franciscus Raymondi doctissimus edidit Centurias politicas. Romæ 1658. aliaque. Rogerius Carbonellus eruditione conspicuus, cujus Monumenta asservantur Neapoli in biblioth. S. Joann. ad Carb. Nostis vero temporibus Antonius Fiocca Parochus publici juris fecit *Statuta, Constitutiones, & Decreta Ecclesiæ & Capituli Catacenſis* Romæ 1704. Vide Joannem Marangon. thesaur. Parochor. to. 2. lib. 3. cap. 1. num. 88. alii que quamplures quos videre poteris apud Eliam de Amato.

2. Taberna. Prius Trischene appellata a Græco Τρῑσχην idest tria Tabernacula x in χ mutato. Vocata est ad similitudinem *Trium Tabernarum* in Latio ubi nunc Ciſterna, aut certe haud procul ab ea de quibus in Actis Apostolicis. Erat Trischene ad mare sita, ejusque devastatio non in communi Calabria ruina contigit, ut nonnulli autumant, sed sub Boemundo & Rogerio fratribus circa annum 1090. Ait enim Laurentius Bonincuntrus lib. 2. Rogerius junior Rogerio Patruo opem laturus in Siciliam a Boemundo habuit indictiorem belli, Rogerio Patruo Sicilia commendata, cum vintiſiquingemillis Agarenis receptus in Cala-

bria ab Henrico, ac Philippo Rufis haud procul a Stalatio copias exposuit, cum quibus urbem Trischenam mari propinquam diripuit. Hac destructa, incolæ partim Catacium transmigrarunt, partim aliam ejusdem nominis civitatem ædificarunt ubi nunc dicitur *Taverna Vecchia*, qua etiam a Guillelmo Malo destructa; inde paulatim ad montem contiguum transferunt aeris amœnitatem allecti, ubi nunc Civitas est satis habitatoribus, ac nobilitate conspicua. Extat Codex Ms. in Bibliotheca Vaticana, *Chronicon Trium Tabernarum & Catanzani* n. 4936. ubi non pauca ad historiam Northmannam pertinentia adducuntur, nec non agnatio & series Northmannorum. Hic Codex fuit ex Bibliotheca Cardinalis Sirleti, ut ibidem notatur.

Hinc viri celeberrimi prodierunt. Organtinus Scarola Episcopus S. Marci ann. 1569. Ughel. Jo. Paulus Marincola, doctissimus, Episcopus Theanenſis 1575. scripsit historiam Concilii Tridentini, Institutiones Canonicas, aliaque nondum edita Ughel. & Ms. Gualt. Horatius Scipianus Episcopus Belicattrenſis 1591. Ughell. Andreas Gervafius Archiepiscopus Anxanenſis 1622. Ughell. & Ms. Gualt. Marcellus Anania ex Canonico Basilicæ Liberianæ Episcopus Sutrinus & Nepeſinus. Obiit 1670. Ms. Mart. Fortunatus Durante, doctissimus Episcopus Scylacenſis 1697. Id. Angelus Verardus Episcopus Martyranenſis 1693. Obiit 1703. Bonaventura Poerus Minorita ex Generali Archiepiscopus Salernitanus ann. 1697 ad nostram memoriam usque.

Alphonsus Poerius Jurisconsultus Senarum Judex Ms. Gualt. *Andreas Mazza* Viceprotonotarius ann. 1392. Petr. Vincent. *Antonius Mazza* Conradi filius Ladislao Regi acceptissimus Regni Marescallus ann. 1398. Prignan. in Ms. fam. Salern. quæ asservantur Romæ in Bibliotheca Angelica. *Antonius Poerius* Jurisconsultus celebris. Topp. *Antonius Schipanus* Soc. Jesu Missionarius celeberrimus in Indiis doctrina & Sanctitate clarus. Samper. & Nadaf. *Bernardus Anania* Dux militum Ms. Mart. *Bernardinus Mandelius* Philosophus edidit librum *Defuturo & proximo Judicio*. Neap. 1560 in 8. Maraf. *Cæsar Monitius* Medicus doctissimus edidit librum cui titulus: *Talia*, & alium, *Crumena sapientia* ann. 1547. in 8. Topp. *Clarus Leonardus Schipanus* Philosophus & Poeta celebris Ms. Gualt. *Conradus Mazza* Ciambellanus Caroli & Ladislai Regum, muneribus auctus ann. 1392. Prignan. ubi sup.

Dionysius Instituti Capucinorum laicus sanctæ vitæ vir Chron. ann. 1601. S. *Falcus* Eremita de quo supra Lib. I. Cap. XVIII. Vide Flor. *Ferdinandus Poerius* Regius familiaris Topp. *Jacobus Preti* Jurisconsultus, Obiit Romæ ann. 1691. & in Ecclesia S. Benedicti in pisciculis dicti sepultus: ex inscriptione quæ ibidem extat. *Joannes Andreas Filante* Jurisconsultus, ac in civitate Neapolis cathedralicus, edidit quasdam institutiones ann. 1602. in 4. Topp. *Joannes Antonius Anania* Presbyter doctrina, & pietate clarus, hæresim, quæ anno 1560. Vardix in Calabria grassabatur, de-
exit, historiamque carminibus con-

cinnatam descripsit. Flor. Vide lib. 2. Cap. v. *Joannes Laurentius Anania* Philosophus & Cosmographus celeberrimus, multa scripsit, ediditque librum cui titulus: *L' universal fabbrica del Mondo*. Venet. 1576. in 4. De *Natura Daemonum & Angelorum* Neap. 1582. Et Romæ hic liber auctus est & recusus ann. 1654. Vide Topp. Posslev. Capacc. Paul. Reg. alioque *Hieronymus Gualterius*, Dux militum. Flor. *Hieronymus Madottus* poeta clarissimus multa edidit ann. 1551. Ms. Gualt. *Gregorius Preti* pictor celebris Philipp. Tit. *Laetantius Rocca* Philosophus in utraque lingua doctissimus, multa scripsit Hieron. Pinnell. & Ms. Gualt. *Matthias Preti* pictor celeberrimus Eques Hierosolymitanus Commendatarius, vulgo *il Cavalier Calabrese*, vitæ integer, multas Tabulas mirifice depinxit Neapoli, Romæ, Etruriæ, Mutinæ, Melitæ, & alibi. Obiit Melitæ magna pietatis famâ; nam centum millia nummorum aureorum pauperibus quoad vixit erogasse fertur. Vide Tit. & Pascol. N. *Poerius* Regiæ Cameræ præfes. Ms. Gualt.

Nicolaus Riccius Carthusianus scripsit opus de viris illustribus sui iustituti quod Ms. asservatur Neapoli in Monasterio S. Martini, Topp. *Paulus* Dominicane familiæ doctissimus. Topp. *Paulus Gualterius*, Dux militum Flor. *Petrus Antonius Ferrarius* in utraque lingua doctissimus. Topp. *Petrus Poerius* Regis Ferdinandi Familiaris ann. 1486. Ms. Gualt. *Pompejus Filante* eruditione clarissimus. Capacc. & Topp. *Pompejus Mazza*, Dux militum. Prignan. ubi sup. *Raymundus Ferrarius* Ju-
rif

risconsultus eximius. Topp. Nostri quoque temporibus *Dominico Donemma* Ord. Prædic. aliisque viris clarissimis floret. In Diœcesi Catacensi.

3. *Sila*. Mons ubi planities amplissima, de qua Strabo lib. VI. & Virg. *Æneid.* lib. 12. *Ac veluti ingenti Sila summove Taburno*, ubi Servius: *Pessime quidam silvam legunt*.

4. *Viculifium*. Ex hoc loco fuit *Fr. Apostolus* Conventualis sanctitate & miraculis clarus. Obiit Neapoli octogenarius IV. Nonas Aprilis anno 1621. Engen. Neap. sacr. & MS. Gualt.

5. *Aflyia*. Vulgo *Sellia*. pen. long. Ex hoc loco fuit *Marcellus Crassus* ex M.C.V. Judice Regiæ Cameræ Præses emeritus circa ann. 1686. MS. Mart. In Diœcesi Catacensi.

6. *Zacharifium*. Oppidum nobile ac vetustum, *Barbari* pagi incolis auctum, patria *Bonaventura* Franciscani instituti sanctæ vitæ viri. Amat. In Diœcesi Catacensi.

7. *Semiris*. Nunc vulgo *Simari* pen. br. A reliquiis *Trischenis*, ut conjicitur, vel fundata vel aucta. An vero ab ejusdem nominis fluvio nomen sumpserit, an potius dederit, incertum. Ex hoc loco fuit *S. Bartholomæus* Abbas. Vide *Roce. Pirr.* Extat *Soverium* & alia oppidula in hoc agro quæ videre poteris apud Flor. In ead. Diœc.

8. *Cropanum*. De fundatione hujus oppidi vide Flor. Fuerunt ex hoc loco *B. Franciscus* Minorita sanctitate clarus. Obiit circa ann. 1496. Corpus ejus post aliquot annos incorruptum, ac suavi fragrans odore repertum est. Martyrol. Francisc. *B. Paulus de Ambrosiis* tertii Ordinis *S. Francisci*, vitæ integer, ac miraculis clarus, obiit 1489. Chron. *Josep. b.* reformatæ Franciscanæ familiæ sanctitate conspicuus. Chron. MS. *Henricus de Mojo* Cisterciensis Archiepiscopus Severinates anno 1483. Ughell. & Topp. *Antonius Scordante* in bello clarissimus. Flor. *Franciscus Granus* Philosophus scripsit *Homeri* Commentarios heroico carmine. Vide Flor. *Joannes Florius* instituti Capuccinorum doctrina & pietate clarus obiit 1683. Multa scripsit, præcipue tornos tres Italico idiomate super historia Calabria, quorum unus in lucem prodiit: *Calabria illustrata* Neap. 1691. in fol. *Martyrologium Romanum monasticum*. *La Basilica Lateranense sostenuta dalle spalle Francescane* &c. Commentar. S. *Bonaavent.* aliaque. MS. Mart. *Joannes Baptista Ruffus* Tribunus militum Flor. *Lactantius Arturus* Conventualis Theologus celeberrimus, acris ingenii vir. Obiit circa ann. 1604. multa edidit. Vide *Wading.* & Topp. alique quamplurimi. In eadem Diœcesi.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Aflyia* Nunc *La Sellia*. Sic etiam appellatur ab Auctore nostrorum Annalium.

(b) *Zacharifium*. A nostris Annalibus *Saccharifium*.

(c) *Spina pontica*. Quid sit igno-

tum est, nedum mihi, sed herbariæ omnibus studiosis.

(d) *Semiris* Oppidum Non *Semiris* sed *Semirus*. *Simanum* appellat Scriptor nostrorum Annalium.

(e) Non longe a *Cropano Arocha*

cha fluvius navigabilis fuit. Aro- rium: prope Cropanum fuit Crotalus;
cha hodie Alli fuit prope Catanza- qui nunc *Crocchia* dictus.

CAPUT II.

*De Belicastro, ubi de Divo THOMA AQUINO,
 Doctore Angelico, ac de Mesurga
 Oppido.*

DEIN est (1) BELICASTRUM civitas sedes Episcopalis, edito loco sita, distat a Cropano m. p. quatuor a mari oëo. (a) Hanc Chonam esse arbitror, quam Lycophron appellat opulentam. Et Strabo ipsam Philoctetem circa Peteliam, a qua abest m. p. decem, condidisse ait. Necnon eundem circa Peteliam ipsam super Crimissam promontorium, de quo paulo post Crimissam urbem, aliasque deinceps urbes construxisse tradit. Ait enim ubi de Petelia fatus est: *Circa loca ipsa Philoctetes & vetustam condidit Crimissam. Appollodorus quidem in expositione navium Philoctetæ mentionem inferens nonnullos dixisse ait, ut Philoctetes ad Crotoniatarum agrum profectus promontorium Crimissam habitari fecerit, & supra illud oppidum Chonim, a quo Chones incolæ dicti, & Pumentum, & Vertina interius, & Calaserna, & exigui quidam alii vici usque Venusam urbem celebrem extant.* Philoctetes enim in Crotoniata regione oppida quædam condidit, quædam ab Auxoniis & Oenotriis condita, veluti Colonias suis habitanda præbuit. Chonam autem, hoc est Belicastrum *Nascarus* fluvius, *Syrus* olim dictus adlabitur. De quibus Lycophron in *Alexandra* ait: *Et Syrus celer fluvius fuit irrigans profundam Choniæ fertilitatem.* Id quod urbi huic convenit. Agër enim hic frumenti & aliarum frugum ferax est, nascuntur vina nobilissima, & olea, ac mælla optima fiunt. Non caret urbs aquarum scaturiginibus, extat & fons nobilis *Charia* dictus, quod gratiosum significat. Extat & fons falsam aquam manans, ex qua fit muries. Nascuntur cappares. Fit gossipium & sesama, provenit terebinthus, nascitur gypsum speculari, & marmorosum, & alabastritæ simile, nascitur & rubrica fabrili, & terræ genus quoddam, ex qua fit color gilvus, nascitur & filix, legitur manna. Quocirca non abs re Belicastrum ei nomen inditum est. Ex hac urbe fuit (2) Divus THOMAS cognomine AQUINUS, doctor eximius, Prædicatorum Ordinis cœnobita, Landulphi, qui huius urbis & vicinorum oppidorum dominus erat, filius, matre Theodora. Non enim Aquinus dictus est quod Aquini natus sit, quæ urbs in Frentanis in Samnio est, non in Campania, ut geographiæ rudes quidam falso scribunt, sed quod id vocabulum Aquinus divi Thomæ familiæ gentilitium nomen est. Extat etiamnum in Calabria multis locis Aquina familia, ut Consentia, ut Tropææ, ut alibi, ubi viri nobiles sunt & locupletes, ac præter ceteros, viget modo *Cæsar Aquinus* divi Thomæ

mæ agnatus, ac gentilis, Castioni, quod oppidum, ut ostendi, in Calabria est, dominus. Quare altius nobis repetenda est historia. Nimirum divi Thomæ familia initio a nobili Frangipana Romana familia, quæ olim potens admodum fuit, originem ducit, ex qua & divus Gregorius Papa fuit. Hujus familiæ unus quispiam, inter cætera oppida, Aquinum etiam Samnii oppidum possidebat, a quo Aquina sive Aquinia familia cognomen sumit; quod ad posteros manavit deinceps. Qui cognominandi mos etiamnum Romæ viget; nam fere omnes oppidorum domini ab oppidis ipsis cognomina mutuuntur. Alique prope innumeri vel ab oppidis ubi orti sunt, aut quibus imperant, cognomina sumunt, quin etiam plerique a provinciis quoque cognomina mutuuntur. Divi autem Thomæ majores, qui ea ratione, qua diximus, Aquina sive Aquinia cognomine dicti sunt, urbi huic Belicastro dominabantur, in eaque agebant, in qua & divus ipse Thomas est ortus. In annalibus enim Magistrorum Ordinis Prædicatorum sic scriptum est: „Thomas de Aquino in linea paterna natus est ex genere Comitum Aquinorum, qui dicuntur de Loreto & de Belcastro, & antiquitus dicebatur de Frangipanis Romanis. Quæ fuit progenies Sanctissimi Gregorii Papæ primi hujus nominis, & progenies est antiquissima. Retulit dominus Bernardus Comes de Loreto se habere unum instrumentum apud se pertinens ad progeniem suam, in quo Boetius Senator summus philosophus & theologus, qui alias Sanctus Severinus appellatur, pro teste inducitur, in quo ipsa domus de Loreto & de Belcastro vocatur de Frangipanis, ut reperitur in quadam chronica antiqua in conventu Sanctorum Joannis & Pauli Venetiis. In linea vero materna habuit matrem Neapolitanam Thodoram nomine, quæ habuit duas carnales sorores, quarum una mater extitit Petri serenissimi regis Aragonum, altera autem mater fuit inclita Ludovici regis Sicilia;.” Hæc ibi. (3) Qui liber est Romæ in Bibliotheca Vaticana. Comitum inquit Aquinorum plurativo numero, hoc est Aquinæ familiæ, qui dicuntur de Loreto & de Belcastro, id est, qui his oppidis dominabantur. Mater tantum Neapolitana fuit. Contat ergo Aquinam familiam vel Boetii tempestate Belicastro dominatam fuisse.

Quamquam non desunt Calabriae gloriæ parum faventes, qui nollint Thomam Calabrum fuisse: qui præter rem mihi subirascentes, locum illum annalium prædictorum, ceu falsum, immutandum, aut delendum se curare dixerunt. Jamvero constans apud cives suos Belicastroenses memoria hucusque durat. Thomam ipsum hic fuisse ortum. Extat insuper in hujus urbis arce ædícula, in qua pictura est vetustissima hujusmodi. Pictus est Thomas ipse puerili specie aperto sinu rosas recentes patri ostendens. Cum enim in hac regione ingens caritas esset, Thomas jam tum puerulus pietate incensus quicquid habere poterat erogabat egenis. Cumque aliquando in hujuscemodi præclaro facinore ipsum pater hyberno tempore deprehenderet, sciscitareturque quidnam gestaret in sinu, ipse pavore perculsus, se rosas gestare respondit, illicove sinum aperuit, & veræ rosæ recentes visæ sunt, proinde atque si tum ex rosario decerpæ essent. Hoc miraculum ostendit Deus illius

futurae sanctitatis inditium. Edidit animam in monasterio Fossae novae agri Terracinae, quod oppidum non in Campania est, ut quidam scribunt, sed in Latio, humanae salutis anno M.cclxiv. dum proficisceretur ad Lugdunense concilium a Gregorio decimo eo accersitus. Nihil aliud de eo a me scribendum censui, nam reliquam ejus vitam scribere alii. Id unum tantum addere mihi visum fuit, quod divus ipse Thomas, ut homo Calaber, patria charitate devinctus ex historia tamen (4) Pythagoram philosophum Calabrum conterraneum suum fuisse in (5) primum Met. Arist. scripsit. Ceterum sunt & alii quidam qui indignantur, ac permoleste ferunt divum Thomam Calabrum fuisse, & ipsum, ut alios Calabros multos, aliis regionibus falso ac maligne asserunt, perinde ac si Calabra regio in Italia vilis sit & abjecta, & non ea, quae hujusmodi homines edere possit. Cum Calabria, ut ostendi (fremant ac dirumpantur invidi, omnes licet, ubi eorum perversitas id me scribere adegit, dicam id quod res est:) omnium Italiae regionum, Latium tantum ob Romae majestatem excipio, & habitationis, & Christianae religionis vetustate, ac populorum claritate, utpote a pronepote Noe, & a claris Graeciae populis Oenotriis & Atheniensibus, postremo a Romanis ceterisque Latinis habitata, nam ex triginta in Italia coloniis, novem in Calabria sunt, quot in nulla alia Italiae regione, multis oppidis municipale jus datum, sola primo Auxonia, Hesperia, Oenotria, & Italia dicta, & in omni scientiarum genere, ac rerum omnium tum quae natura sponte gignuntur, tum quae industria sunt copia ac varietate est nobilissima. Quae enim Italiae regio, Latio excepto, tot claros doctrina, & robore praestantes viros protulit, quot Calabria? quae Magna Graecia ut quidam volunt dicta est ob plurima praecleara virorum ingenia eruditorumque multitudinem, qui & multarum rerum fuere inventores. Proinde apponant obsecro digitum ori, & obmutescant maligni obtrectatores, & desinant de cetero aliorum laudi ac gloriae ac virtuti invidere ac detrudere. Post Belicastro (6) Messurga oppidum est, Reatium olim dictum ab Oenotriis conditum, a Reatio flumine nuncupatum, ut ait Stephanus, quod secundum oppidum excurrit. Est autem oppidum inter Reatium & Virgarum amnes, qui Targini miscuntur, civis Reatinus, abest a Belicastro in p. quinque, a freto sexdecim. Dictum est autem Messurga quasi Mellurgus, exempto a, quod cantorem significat, quod ob agri fertilitatem incolae cantu, hoc est laetitia gestirent. Est enim ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. Fiunt figlina opera ex argilla, & ex luto subrufo. Fit in hoc agro gossipium, nascuntur cappares, & terebinthus, oritur rubrica fabrilis, & terra ex qua fit color gilvus, nascitur, & marmor in Sila silva. Fiunt aucupia multarum avium. Ex hoc oppido fuit (7) Beatus Matthaeus Vadius Minorum ordinis coenobita, cujus corpus Tabernae quiescit. Messurgacenses anno a virgineo partu M. D. xxvii. (8) tale quidpiam patrarunt in regulum, quale quondam Locrenses in Dionysium. Nam Jo: Andream Caracciolum & ejus conjugem, filium & filias omnes praeter unam, quae ab amicis servata est, ob plurima in ipsos flagitia jugularunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Belicastrum*. Nonnulli contendunt Petiliam fuisse. Vide adnotat. cap. 22.

2. *Divus Thomas cognomine Aquinus*. Nicolaus, sive Nicoletus Verniates quæst. de intellectu *Theatensem* appellat: Cæsar Engenius Neap. Sac. & Nicolaus Toppius in *Biblioth. Neapolitanum* contendit: Carafa hist. Neap. lib. 1. *Lucanum* facit: Jo: Antonius Campanus in orat. natum asserit *Aquini* in primis finibus Campaniæ, cui ad stipulatur Bollandus. Sed absit verbo invidia, Belicastri natus est in Calabria, ut optime refert Barrius; quæ enim adducit monumenta Romæ S. Pii V. Pontificatu examinata utique atque expensa ab emunctæ naris censoribus fuisse credendum est. Vide Paul. Freher. theatr. viror. illustr. to. 3. Jo: Andr. Quensted. de patr. viror. illustr. Jo: Bapt. Nicolos. historiologic. verb. *Belicastrum*. Ceterum Guillelmus Sirletus Cardinalis de quo supra, in Ms. quæ in Bibliotheca Vaticana asservantur, opusc. de *Emendationibus Breviarii*, sic ait: *Mense Martii. In vita B. Thomæ de Aquino: Thomas Landulpho Comite Aquinate natus Aquino a Corrado Imperatore vastato, quintum annum agens monachis S. Benedicti Cassinensibus custodiendus traditur: mox subjungit: Hæc Historia falsa est, Siquidem Landulphus Thomæ pater non Aquini opidi Comes fuit, sed ut in Annalibus Magistrorum Ordinis Prædicatorum scriptum est, Comes fuit Belicastrensis in Calabria ex Aquina*

na familia, quæ adhuc floret in Calabria multis locis, ut in libris meis de rebus Calabris ostenditur. Quinimo Belicastri, ut fertur, in die Divo Thomæ sacra, stella apparet nequidquam radiis solaribus officientibus, quam Camillus Oliverius Episcopus Gravinensis non semel vidisse mihi testatus est.

3. *Qui Liber est Romæ in Bibliotheca Vaticana*. Hujus libri auctor est Jacobus Susatus, cujus eadem verba Vir Cl. Antoninus Bremondus Ord. Prædicat. refert in notis ad Bullarium ejusdem Ordinis editionis Romanæ 1730. ex Typographia Hieronymi Mainardi pag. 162. in Bulla Canonizationis D. Thomæ a Joanne XXI. dicto XXII. Avenione peractæ. Ceterum in elencho Bibliothecæ Vaticanæ non extat, fortasse erit in Archivo, ibique Barrius illum legerit, antequam a Bibliotheca Archivum sejungeretur.

4. *Pythagoram &c.* Joannes Antonius Campanus in supradicta orat. in festo D. Th. ait: *Quamobrem etiam quod esset longe corpulentissimus, quæ res illi familiæ multis jam seculis est hereditaria, alii eum mutum bovem, alii Pythagoricum utrem appellant: quod Pythagorici quinquennio tenuisse sub præceptore silentium dicerentur.*

5. *In primum Met. Arist.* Hoc non reperitur in exemplaribus recentioribus.

Fuerunt præterea ex hoc loco B. Polychronius Episcopus circa ann. 1100. qui interfuit consecrationi Ecclesiæ Catacenensis ann. 1122. ut

ex Cod. Ms. Messanæ asservato. Sed hic ad Cerentham spectare videtur, nisi duos fuisse Polychronios eodem tempore Episcopos dicere cogamur; sed de hoc nihil apud Ughellum. Vide infra lib. IV. *B. Petrus Minorita* sanctitate clarus circ. ann. 1520. Chron. *Michael Petirrius* Episcopus Thermolarensis ann. 1689. Ms. Mart. *Lucius de Urso* eruditione conspicuus, quædam edidit. Topp.

6. *Messurga*. Nunc vulgo *Mesforoca* quasi Μεσορεάκιον *Mesoreacium*, ut puto, hoc est *Medium Reacium* a Rheatio oppido vetustissimo, cui alludit ejusdem vocis affinitas, potius quam *Messurga* ut Barrio placet. Dictum est autem *Rheatium*, a *Rhea* Jovis matre, Saturnique uxore. Extat etiamnum supra Oppidum hoc Mons *Jovis* appellatus, in cujus vertice rudera illius templi invisuntur. Ibiq; imaguncula aurea equestris præterito seculo inventa fuit. Extant duo pagi *Arieta*, & *Marcedusa* quam & *Mesoreacium* putant nonnulli fuisse Petiliam. Vide quæ superius diximus; & quæ infra dicemus: Extabat & vicus *Trojanum* a Turcis depopulatum, ac solo æquatatum. In hac direptione puellam miræ pulcritudinis abstulerunt, quæ *Sarra Rossa* vocabatur & Sultani conjux evalit, fidem ca-

tholicam retinere permissa. Hæc quemdam Missionarium Neapolitanum Dominicanæ familiæ a sacris confessionibus habuit, quem inde abeuntem rogavit data pecunia ut Cænobium Mesforacienle ampliaret, quæ postea nescio quomodo in ædificatione Cænobii *Salutis* appellati in Civitate Neapolis erogata fuit, ut ait Dominicus Martyre in suo Ms. & ex Chronicis Sorianensibus liquet. Extat & alius vicus *Petro-na* recens extractus. In Diœcesi Seberinate,

7. *Beatus Matthæus Vidius*. Aliis *Ovidius*. Hic miraculorum multitudine, & vitæ sanctitate celeberrimus est. Vide Chron. par. 4. lib. 1. cap. 39. Fuit etiam *B. Hieronymus* ejusdem instituti sanctæ vitæ vir. Chron. part. 4. lib. 2. cap. 51. Ex hoc loco etiam fuit *S. Zosimus* Papa Abrahami filius, qui Pelagium damnavit. Vide Anastas. Biblioth. Constantin. & Scipion. Mazzell.

8. *Tale quidpiam* &c. De Chronologia dissentiant scriptores; alii enim ad ann. 1517. alii ad 1526. alii ad 1527. alii 1528. & alii ad ann. 1537. id referunt. Sed verosimilius ad ann. 1528. creditur contigisse. Vide Francisc. de Petr. super famil. & Gregor. Rossi.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Hanc Chonam esse arbitror.* Belicæstrum esse Chonam, nullæ persuadent rationes; nec Lycophron aut Strabo, quibus nititur ipse Barrius, quidquam adjuvant.

(b) *Messurga*. Nunc *Mesuraca*. Rheatum olim. Sic Auctor nostrorum Annalium.

CAPUT III.

*De Policastro, nonnullis Petelia, Romanorum Colonia,
& Municipio, aliisque Oppidis.*

SUbinde est (1) (a) *Policastrum* oppidum in radicibus Silæ edito loco validum propugnaculum, loci natura munitum, rupibus undique septum inter *Soleum* & *Cropam* amnes, torrentinis & anguillis fecundos: distat a *Messurga* m. p. quinque, a mari viginti, a *Crotone* totidem, (2.) *PETELIA* olim dicta. *Mela* enim itemque *Plinius* *Peteliam* in hoc *Scylatico* sinu ponunt. Rursus *Plinius* eam *mediterraneam* esse ostendit, cum ipsam intus esse dicit. *Sex. Julius* *Peteliam* undecim menses obsidionem ab *Annibale* sustinuisse scribit. *Livius* hanc *Annibalem* multo suorum sanguine cepisse prodit, atque non vi sed fame: quæ res argumentum est *Peteliam* validum propugnaculum esse: Proinde *Policastrum* *Peteliam* esse minime est ambigendum. Licet *Raphael Volaterranus* ex *Peteliæ* occasu vicinum oppidum *Altimurum* ædificatum esse nugetur: cum neque *Petelia* interierit, & *Altimurum* in *Apulia* sit. Est *Petelia* urbs vetustissima ac nobilis, sed non adeo magna, ab *Auxoniis*, vel ab *Oenotriis*, ut opinari licet, condita: qui multas urbes in utraque *Calabriæ* ora condiderunt, inde a *Philoctete* habitata. Quidam vero eam a *Philoctete* ipso *Peantis* filio & *Herculis* comite haud multo post *Ilii* excidium conditam velint: ait enim *Virgilius* *Aeneid.* libro tertio:

Hic illa ducis Melibœi

Parva Philoctetæ subnixâ Petelia muro:

Et *Strabo* libro sexto: *Petelia* *Lucanorum* metropolis putatur, satis ad hoc tempus incolarum habens. Hanc *Philoctetes* e *Melibœa* per seditionem profugus ædificavit egregiis munimentis validam, adeo ut *Samnites* eam quandoque castellis exædificatis corroborarint. " *Philoctetes* quidem urbes quasdam *Calabriæ* a se colonis deductas auxit". (3) Fuit *Petelia* amica & focia *P. R.* *Petelini* enim & *Rhegini*, ait *Livius* *Bel. Pun.* lib. tertio, semper in fide & amicitia *Romanorum* ad ultimum permanserunt. Et rursus: *Petelinos*, qui uni ex *Brettiis* manserunt in amicitia *Romana*, non *Carthaginienſes* modo, qui regionem obtinebant, sed *Brettii* quoque ceteri ob separata a se consilia, oppugnabant, quibus cum obsistere nequissent *Petelini*, legatos *Romam* ad praesidium petendum miserunt, quorum preces lacrimæque (in questus enim flebiles, cum sibimetipsis consulere jussi sunt, sese in vestibulo curiæ profuderunt) ingentem misericordiam patribus ac populo moverunt: Consultique iterum a *M. Aemilio* prætore patres circumspectis omnibus imperii viribus fateri coacti sunt, nil tam longis sociis in se praesidii esse, redire domum, fideque ad ultimum expleta consulere sibimetipsis in presenti fortuna jusserunt. Hæc posteaquam nunciata legatio *Petelinis* est, tantus repente mœror pavorque senatum eorum coepit, ut pars profugendi quisque posset, ac deferenda urbis auctores essent: pars adjungendi se ceteris *Brettiis*, ac per eos dedendi *Annibali*. Vicit tamen ea pars, quæ nihil raptim ac temere agendum, consulendumque de integro censuit. *Relaxa-*

ta postero die per minorem trepidationem, retinuerunt optimates, ut conuictis omnibus ex agris urbem ac muros firmarent. Et paulo post: Expugnata tandem Petelia fuit ab Amilcare Annibalis præfecto aliquot post mensibus, quam cæpta oppugnari erat. Sed sanguine multorum ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit. Nec ulla magis vis obsesses quam fames expugnauit. Absumtis frugum alimentis, carnisque omnis generis quadrupedum, su-trinaque postremo coriis, & herbis, & radicibus, & corticibus teneris, stricisque rubis vixere. Neque antequam vires ad standum in muris ferendaque arma deerant expugnati sunt. Et Sextus Julius Frontinus Stratag. libro quarto: Petelini a Pœnis obsessi parentes & liberos propter inopiam eiecerunt, & ipsi coriis madefactis & igne siccatis, foliisque arborum, & omni genere animalium vitam trabentes, undecim menses obsidionem tolerauerunt. Idipsum scribit Athenæus libro duodecimo: "Petelini fidem Romanis inconcussam seruantes eo usque ab Annibale obsessi tolerarunt, ut omnes pelles comederent, quæ reperiebantur in Civitate, omnesque arborum cortices, atque omnes simplices ramos absumserint: atque cum menses undecim obsidionem passi essent, nullusque ex Romanorum decreto ipsis suppetias tulisset, expugnati sunt." Ad Petelinos montes, ut Plutarchus in M. Crasso tradit, Spartacus fugit, Q. Crassi legatum & Scropham quæstorem in fugam vertit, Sub tumulo Peteliæ, ut Livius belli Pun. libro septimo prodit, Equitum duo, peditum tria millia ab Annibale in occulto locata, quæ in explorato euntes Romani cum incidissent ad duo armatorum castra, & mille ducenti ferme vivi capti, alii dissipati fuga per agros saltusque rediere. Tumulus erat silvestris inter Punica, & Romana castra a neutris primo occupatus, ibi M. Marcellus Consul, qui suorum cladem cum percepisset e Venusio cum Crispino collega atque exercitu, eo concesserat, ab Annibalis militibus in insidiis collocatis occiditur. De hoc tumulo sic Plutarchus in Marcello inquit: *Inter Romana Punica castra munitus admodum surgebat tumulus varia densus silva, acclives utrinque specula, inde fontani labuntur rivuli:* (4) Signabant Petelini in denario Bacchum habentem in capite sertum ederae, & ex postica facie citharam & sertum lauri hac Græca inscriptione ΠΕΤΗΛΙΝΩΝ. Interdum signabant Jovem fulminantem & sinistra manu sceptrum habentem, & juxta stellam, & ex altera parte Cererem. Interim effingebant Jovem coronatum lauro, & ex altera facie itidem Jovem fulgurantem, & sinistra habentem sceptrum, & juxta caduceum. "Aliquando effingebant Apollinem coronatum lauro, aliquando effingebant Apollinem coronatum lauro, & ex altera parte Serapis simulacrum cum duabus facibus". Aliquando effingebant Jovem coronatum lauro, & contra victoriam palmam manu tenentem, aliquando ex postico Jovis signabant tripodem. Fuit Petelia Romanorum civium colonia nobilis a Sempronio consule deducta. Fuit & nobile municipium Romanorum, ut ex duobus faxis literis incisis, quæ Strogylî sunt, apparet: Sic M. MEGONIO M. F. M. N. M. PRON. COR. LEONI AED. IV. VIR. LEG. COR. Q. P. P. IV. VIR. DECURIONES AUGUSTALES POPULUSQUE EX ÆRE CON.

CONLATO OB MERITA EJUS. Et in alio sic: M. MEGONIO M. F. COR. LEONI AED. IV. VIR. LEG. COR. QUÆST. PEC. P. PATRONO. MUNICIPI AUGUSTALES OB MERITA EJUS L. D. D. D. Decreverunt enim Petelini statuas Marco Megonio municipi, quibus locus datus decreto Decurionum fuit. Peteliæ in æde divæ Mariæ (5) una spinarum Coronæ Dominicæ affervatur. Hic mercatus in annos singulos celebratur. In hoc agro vina optima fiunt, fit gossipium, & sesama, & crocus, legitur manna, provenit terebinthus, nascitur marmor. Sunt & silvæ glandiferæ, ad porcos alendos opportunæ, necnon silvæ ad domorum tigna, reliquæ utensilia commodæ, fiunt venationes silvestrium animalium, & aucupia multarum avium. Nec longe est (6) *Crotoneum* castellum. Inde (7) *Targines* fluvius navigabilis & piscosus fuit, cujus meminit Plinius: & juxta est eodem nomine oppidum, nunc (8) (b) *Vernauda*, dictum a vernante aere, cum emporio, abest a Petelia m. p. quatuor, a mari duodeviginti. Ager hic frugifer est, & pascuis commodus, fiunt vina, & olea, & mella præclara, fit gossipium, & sesama, nascitur sal fossile. Non proculest (c) *Clibanus* mons, cujus meminit Plinius, *Visardum* vocant accolæ.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Policastrum*. A Græco Πόλις *Pollis*, idest *Civitas*, & *Castrum*. Aliis *Palæocastrum*, idest *Castrum vetustum*, ab Aufonijs extructum, ut credere par est. Civitas hæc a Roberto Guiscardo prope devastata fuit, ejusque incolis *Nicotera* Civitas aucta: tametsi Engenius de Policaastro Lucaniæ intelligat. Vide *Malaterr*: In Diccæsi Seberinate.

2. *Petelia*. Vide infra in Adnotat. Cap: XXII.

3. *Fuit Petelia*. Vide quæ diximus lib. I. Cap. XIV:

4. *Signabant Petelini*. Goltius nihil de numismatibus Peteliæ affert. Vide *Flor. & Paris*.

5. *Una spinarum Coronæ Dominicæ*. *Dionysius Saccus*, Minorita, hujus urbis civis doctrina & pietate clarus, Claudie Galliarum Reginae a sacris confessionibus, ab eadem spinam Coronæ Dominicæ dono accepit, quam Policastrum in Ecclesia San-

ctæ Mariæ collocavit, quamque refert P. Silvester Petras. tom. 3. de miraculis perpetuis cap. 6. *In urbe orientalis Calabria Policaastro habetur alia item spina ejusdem Coronæ attineturque intra reliquiarum thecam, cuspide deorsum inversa, ex qua pendet guttula cruoris teres, & movetur atque agitur, quasi recens flueret ex capite jam consauciato. A cunctis vero spectari potest; nam ipso die Virginis Deipare in celum Assumptæ palam ostendi consuevit*. Fuerunt etiam ex hac urbe alii viri celeberrimi: *Gregorius Cesar Poerius* Eques Hierosolymitanus Commendatarius & Magna Crux, *Petrus, Dominicus*, & *Hortensius Poerii* Magnæ Cruces, Vide *Flor. & Amat. Joannes Franciscus Fanelus* eruditione & argutiis *Æsopus* alter, obiit Strongyli ann. 1646. Ms. Mart. *Martinus Minerva* R. C. Præses emeritus ann. 1479. ad Regem Tunitanum legatus. Topp. de

de orig. Trib. *Josephus Cocus* primos duos Torquati Tassi cantus in vernaculam linguam transtulit ediditque Romæ ann. 1690. in 16. aliique multi quos videre poteris apud Eliam de Amato.

Circa hæc loca conjicitur fuisse *Rufranum* oppidum jam dirutum, de quo fit mentio in quadam indictione Baronum ann. 1445. sub Marchione Ruffo. Extat in monasterio Cryptæ Ferratæ agri Tusculani inscripto Græca παρῆλθον τὴν ἡγουμένην ἐγὼ Νικόλαος τὸ Παιδίον τῆς Κρυπτοφέρρας καὶ τῆς Ρουφράνης ἔτος α. χ. μ. ἑνδικατία 4. Accepi *Hegumeniam* ego *Nicolaus Pedin Cryptoferrata* & *Rufrani* anno 6640. Indictione X. Christi 1132. demtis nempe annis 5508. ab annis mundi more Græcorum, qui totidem ante Christum natum numerant annos. Ad invenendam autem Indictionem Christi anno respondentem hæc a Chronologis traditur regula: Annis Christi æræ communis tres alios adde, summam per 15. divide, quod superest Indictio erit. Si nihil superfit, Indictio erit 15. Hinc versus:

*Si tribus adjunctis Domini diversis annos.
Ter tibi per quinos Indictio certa patebit.*

Sed hoc *Rufranum* de quo fit mentio in allata inscriptione pertinet ad *Policastrum* *Lucaniæ*, ut ex privilegio *Rogerii Regis*. Vide virum *Cl. Gregorium Placentinum* in *Palæograph. Græc.*

6. *Crotonæum*. Vulgo *Li Crotronei*. Oppidum a *Crotoniensibus* ut creditur edito loco extructum. In *Dicecesi Seberinate*:

7. *Targines*. Nunc vulgo *Tacina* pen. br.

8. *Vernauda*. Antea vulgo *Rocca di Pagani* & *Rocca di Tacina*, nunc *Rocca Bernauda*, a quodam *Bernardo de Carpio* ejus *Domino* cognomen sumpsit. Vide *Ughell. to. 9.* Ex hoc loco fuit *B. Joannes Cadurius* S. *Francisci de Paula* socius, quocum in *Galliam* trajecit. Vide *Lanov. Jo. Baptista Guercius* Presbyter *Parochus* S. *Mariæ Majoris Neapolis* sanctitate clarus, *Joseph Rosa* *Archiepiscopus Nazarenus* anno 1689 obiit ann. 1694. optime de Patria meritis. Ms. Mart. In *Dicecesi Seberinate*.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Policastrum Petelia olim dictum*. Minime gentium. Est enim *Petelia* quæ nunc *Strongylis* appellatur.

(b) *Vernauda* non dicta est a vernante aere, sed a *Bernaudo latrone*,

qui cauponulam hic erexerat & hospites expoliabat: nec est *Tacina* oppidum, cum paucis ab hinc annis erectum sit.

(c) *Clibanus mons*, ut alii *Magliacane*, ut alii *Monte Visardo*.

CAPUT IV.

*De Siberena Civitate, aliisque Oppidis & Castris,
ac de Isula.*

EXinde est (1) (a) SIBERENA civitas nobilis, ac vetustissima, sedes Archiepiscopalis, celsò eoque faxeo loco sita, natura validissimum propugnaculum, ingentibus faxeis rupibus cautibusque undique cincta, abest a Vernauda m. p. tribus a Crotone duodecim, ab Oenotriis condita, ut auctor est Stephanus: quam imperitum vulgus sanctam Severinam appellat, & oppidani historiarum gloriæque sui nescii puerile, & anile quiddam ineptiarum plenum narrant. Cum urbs hæc ante Christum natum annis M.ccl. ab Oenotriis condita sit. "Civis Severinas, & Severinianus". Signabant Siberenates in numo Dianam cum pharetra, & ex postica facie cervum Græca inscriptione ΣΙΒΕΡΗΝΗ: hunc numum aureum vidi Romæ pendentem drachmas duas. Signabant & Minervam galeatam, & in galea delphinum, & ex altera facie noctuam Minervæ alitem cum capsace, & circum olivarum rami, inscriptione eadem. Hic emporium haud ignobile quotannis celebratur, fiunt vina præclarissima, quæ Plinius lib. xiv. cum aliis Calabris vinis quibusdam laudat, ait enim: *Ab Ausoniomari non carent gloria Siveriniana, & Consentia genita*, & quæ sequuntur, ut alibi relatum est. Licet quidam Servitiana mendoselegant, nullum enim in hac ora oppidum est, quod Servitium fuerit appellatum, & (b) vina Siveriniana talia sunt, quæ jure a Plinio inter generosa ab hoc Ausonio idest Calabro mari numerentur. Fit & oleum optimum olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ & carnosæ conditæ in doliolis optimæ sunt esu. Sunt & viridaria citrorum, limonum & malorum aureorum arboribus instructa. Fit gossipium & sesama, provenit terebinthus. In æde episcopali beatæ Anastasiæ brachium asservatur." Ex hac urbe fuit Hugo Græcis literis ac disciplinis eruditissimus, ut Franciscus Petrarcha in epistola ad illum scribit, cui juvenem quemdam Græcam linguam discere cupientem commendat, ut ipsum institueret. Nam cum universam Græciam Græcarum literarum desiderio peragrasset si forte uspiam inveniret a quo eas discere potuisset, nullibi invenit: Fuit & *Alphonsus Sanctorus* civis Parrhasii ætate Latinis literis impense eruditus". Ab urbe ad secundum lapidem (2) *Neathus* fluvius navigabilis & piscosus labitur. Est & (c) (3) eodem nomine castrum. Hic montes nativi salis candidissimi sunt, quod lapidicinarum modo eximitur. Intus gemmam salis habet. In hoc agro pagi sunt (4) *Maurum*, *Joannum*, (5) *Scandalium*. Est & (6) (d) *Cutrum* castrum cum linis non vulgaribus, & agro pascuo, ac tritici, & aliarum frugum feraces. Hic opera figlina fiunt. Ad mare *Posteriorum* promontorium extat. Inde (7) *Castella* oppidum est cum portu nobili, qui, (e) *Castra Annibalis* appellatur, cuius meminit Mela, qui portum Annibalis in hoc Scylatico sinu ponit. Item Plinius ait: „ A Scylaceo Scylaticus sinus nomen ac-

„ cepit, & in eo portus, qui vocatur Castra Annibalis nusquam „ angustiore Italia xx. m. p. latitudo est „. Item Solinus „ Italia „ inquit, arctissima est ad portum, quem Annibalis portum dicunt „. Hic Annibal classem habebat, qua cum opus erat, exercitum quo voluisset trajiciebat. Quidò Ravennas & eum sequutus Blondus portum Castra Annibalis Trojam Apuliæ esse somniant. Cum Troja Apuliæ oppidum non maritimum sit, ut in eo portus esse possit, sed mediterraneum xxiii. m. p. a mari distans. Quod Bubaganus Nicephori Imperatoris exercitus in Italia dux condidit. In hoc mari corallium capitur. Hujus oppidi ager frugifer est, & pabulis aptus: nascuntur vina clara, exciditur lapis molaris frumentarius, & olearius. Juxta oppidum (f) *Pilaca* fluvius defluit, (8) *Ajax* olim dictus. Cuius meminit Lycophron in *Alexandra*, ubi sic ait:

Ubi errantem molestant videbit vitam

Lacmanii bibentis Ajacis aquas.

Crathis autem vicinus est saxosis finibus locus.

Super quibus verbis Isacius ait: „ Neneus Charopi & Aglaæ filius „ post navigationis errores habitavit juxta Lacinium montem & „ Ajacem fluvium. Crathis autem vicinus est fluvio Aiaci, & locus „ vicinus saxosis locis „. Ab hoc oppido atque a mari m. p. tribus (9) **ISULA** civitas est sedes Episcopalis, cuius meminit Abbas Joachinus, licet mendose pro Isulensis Gefulensis legatur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Siberena*, seu potius *Seberena* a verbo Græco Σεβω veneror, ut puto: vulgo *S. Severina*. Civitatem hanc vetustissimam in Clibani Montis vertice vulgo *Visardi* extructam fuisse ferunt. Hinc fuit *S. ZACHARIAS* Papa sanctitate & doctrina mirabilis, ut legitur in Breviario Canonico Lateranen. Hic urbes quatuor a Luitprando Rege ecclesiasticæ ditioni restitundas, pacemque Ravennatibus dandam precibus impetravit. Carolomannum Pipini fratrem, & Rachim Longobardorum regem ad monachorum vitam & habitum ab ipso admissos fuisse constat, & Gregorii Magni Dialogos cum id multi summo opere optarent in Græcam linguam conversos. Ecclesiam Montis Casini anno 748. consecravit. Vide Anastas. Biblioth. editionis Vaticanæ cum Notis var. ubi quædam etiam nos adnotavimus & Bullar. Rom.

Benedicti XIII. Episcopi & Archiepiscopi hujus civitatis cives fuerunt Stephanus Episcopus circ. ann. 1096. Constantinus Archiepiscopus ann. 1099. Sererus, seu Seleucius 1119. Gregorius 1122. Joannes, 1129. Vide Flor. Obizus Joannes Vicecomes de Ficechia Episcopus Belicattrensis ann. 1418. Ughell. Alexander Episcopus Urbevitanus 1503. Ughell. Fabricius Sufanna Episcopus Montis Pelusii 1684. Ms. Mart. Angelus de Luca Tribunus militum celeberrimus obiit in eadem urbe ann. 1514. sepultusque in Ecclesia Fratrum Prædicatorum ubi extat inscriptio hæc:

*ANGELVS DE LVCA CIVIS OPTI-
MVS CÆS. MILITVM TRIBVNVS
FORTISSIMVS QVI SEMPER IN
ACIE INVICTISIME DVLICAVIT
HIC DEO OPT. MAXIMO REDDIDIT
ANIMAM, ET CORPVS
VNIVERSE MATRI RESTITVIT.
ANNO DOMINI MDXIV.*

Bartholomæus Eustachius, Medicus & Anatomicus celeberrimus, multa scripsit, ediditque Tabulas anatomicas. *Vander. Topp. aliique*. Sed hic Septempeda in agro Piceno, vulgo *S. Severino della Marca*, restitendus, ut ex monumentis satis perspicuis ostenditur a Cl. viro Bernardo Gentilio Presbytero Congregationis S. Hieronymi de urbe ac Patritio Septempedano. *Joannes Leonardus Carusus*, mendose ab aliquibus *Cerusus* dictus, morum integritate conspicuus, Gregorio XIII. S. Philippo Nerio, Cardinali Baronio, Ven. Camillo de Lellis, Fridrico Cardinali Borromæo, aliisque acceptissimus. Hic domum pro pueris alendis vulgo *Literatis*, aliamque S. Euphemie ad puellas periclitantes custodiendas erexit, spiritu prophetie afflatus multa prædixit. Obiit Romæ XIII. Kal. Martias 1595. magna sanctitatis fama, & in Ecclesia fodalitatis Mortis & Orationis sepultus est, ubi hæc inscriptio legitur:

D. O. M.
JOANNES CERVSVS
AS. SEVERINÆ VVLGO
LITERATVS, SVI NEGLECTV
AC DESPICIENTIÆ AMENITIAM
SIMVLANS CVM IN COLLATIS
A SE EGENTIBVS PVERIS
PIORVM OPE ALENDIS, ATQVE
PER VRBEM CIRCVMVOCENDIS
DIO VERBATVS FVLSET
DOMVMQVE ILLIS
CONTINENTEM, ET PVELLIS
INOPIA LABORANTIBVS
EXTRUXISSET, DIVES
CHARITATIS MERITIS, DEO
SPIRITVM REDIDIT ROMÆ
ANNO SAL. HVM. MDCXCV.
VIXIT ANNOS XLIV.

Vide Constitution. Innocentii XII. Ad exercitium pietatis 1693. Piazz. Pancirol. aliisque. Hujus vitam Italice scripsit Marcellus Mansius Presbyter e Religione Ministrantium in-

firmis ediditque Romæ ann. 1625. ac natum dicit Carisi prope Sanctum Severinum in Diocesi Salernitana, anno 1551. allatamque a nobis inscriptionem adducit eisdem verbis: *A Sancta Severina*. Fortasse quia tunc in humanis agebat Cardinalis Julius Antonius Sanctorus Casertanus, vulgo Cardinalis *Sanctæ Severinæ* nuncupatus, qui Literatum conterraneum suum appellabat. Tametsi Dominicus Martyre in suo Ms. Calabrum fuisse contendat.

Joseph Cortecosa Presbyter edidit quædam poemata. Ms. Mart. Jo: *Baptista Modius* medicus celeberrimus unus ex primis filiis S. Philippi Nerii cujus opera bis incolumitati restitutus est. Edidit librum *de Aqua Tiberina*, aliaque. Vide Anton. Gallon. in vita S. Philippi, Papebroch. to. 6. aliosque. Siquidem Gallonius ipse ubi supra ad ann. 1556. hæc de illo habet: *Joannes Baptista Modius Calaber*, qui inter alios *Philippi filios* præcipuus erat, bis uno ferme tempore a media morte ejus opera revocatus fuit. Erat is professione medicus, vir doctus æque ac pius, cujus liber, de Aqua Tiberina inscriptus, ut missas faciam quas in B. Jacobi Tudertis Cantica elaboravit Notationes, non sine Auctoris laude circumfertur. Et paulo post: Hujus deinde opera Beatus Pater in enarrandis priorum rebus gestis magno cum fructu & solatio audientium usus est. Erat enim melliflua quadam facundia præditus, qui cum verba ad multitudinem faceret, utile dulci miscens adstantium pectora mira suavitare replebat. Denique cum magna in pauperes flagraret charitate, misericordie christianeque pietatis operibus

*maxime deditus, aliquot post annis in Dei famulatu absumptis obiit ita religiose pieque, ut vitæ responderit eodem tenore transactæ. Adornavit præterea criticis utilibusque adnotationibus libros Macrobi de Somnio Scipionis, & Saturnalibus, quas autographas inspeximus apud Cl. Virum Petrum Pollidorum. In illis sane non minus ingenii acumen, quam multiplex eruditio Græcæque linguæ exacta notitia spectanda est. Nonnulli Seminarie natum volunt, ubi etiam Familia *Moda* reperitur. Ego quid certi asseram non habeo. *Joseph Faraldius* Presbyter sanctitate conspicuus, qui Ecclesiam in urbe *S. Mariæ ad Fornaces* dictam primo ædificavit, obiit circa ann. 1691. Ms. Mart. *Menelaus Infrosinus* eruditione clarus Ludovicum Ariostum illustravit ac vindicavit. Topp. *Gregorius de Orlando* in Latina lingua apprime versatus, edidit quædam de lingua Ciceroniana Messanæ ann. 1622. Spera lib. 4. Nostros vero temporibus *Carolus Suffanna* Jurisconsultus celebris, aliquæ non pauci apud exteros & nostros.*

2. *Neathus*. Vide adnotat. lib. 1. cap. VII. num. 2. & lib. IV. cap. XXI.

3. *Eodem nomine Castrum*. Vulgo *Rocca di Neto*. In hoc agro nempe Crotonem inter & Siberenam extabat *Leonum* vulgo *S. Leone*, Civitas Episcopalis, quæ præteritis sæculis intereat, ac Siberenæ adjuncta est. Vide Ughell.

4. *Maurum*. Vulgo *S. Mauro*, & aliquibus *Rocca di S. Mauro*. Ex hoc loco fuit *Martinus Megala* Episcopus Bovenfis ann. 1646. Obiit ann. 1656. Ughell. *Franciscus Megala* Episcopus Ifulanus ann. 1679. obiit 1681 Ms. Mart. *Nicolaus Ricchetti* ex Lectore Archigymnasii

Romani Episcopus Martyranensis anno 1703. ad nostram memoriam usque. In Dioecesi Seberinate.

5. *Scandalium*. Aliter *Gaudiosum* appellatur. Vulgo *Scandale*. Patria *Manfueti* ex reformata Franciscana familia laici sanctitate conspicui. Chron. Ms.

6. *Cutrum*: A Crotoniensibus conditum edito loco, a Philippo II. Hispaniarum Rege in gratiam Jo: Leonardi de Bona inludo Latruncolorum nulli secundi, de quo vide Salvium *De Ludo Latruncul.* in Civitatem erectum ut apud incolas fama est. In hoc agro extat lacus ebulliens dum proximum mare effervescit. Fuerunt hinc *Alphonfus Petruccius* Episcopus Belicastroensis ann. 1686. obiit anno sequenti. Ms. Mart. *Bartholomæus Oliverius* Episcopus Umbriaticensis ann. 1696. Ms. Mart. *Antonius Ganguzza* ex nostræ Vaticanæ Basilicæ Beneficiario Episcopus Vestanensis ann. 1560. ut constans traditio est. Vide Ughell. *Thomas Oliverius* Episcopus Strongylenfis obiit anno 1718. *Thadeus* ex reformata Franciscana familia sanctitate clarus. Chron. Ms. *Nicolaus Oliverius* Jurisconsultus celebris. *Marcus Antonius Raymundus* Episcopus Geruntinus & Chariatenfis anno 1626. Vivit modo *Camillus Oliverius* Episcopus Gravinensis eruditione conspicuus. Scripsit de *Cyclo Paschali*. & *Fabius de Bona* Presbyter Clementi XII. aliisque Principibus acceptissimus, centesimum annum agens. Vide infra.

7. *Castella*. Ex hoc loco ut nonnulli autumant sed verius ex Cutro fuit celeberrimus ille vir *Uluciatius*, antea Jo: *Dionysus Galenus* a Turcis captus ann. 1536. qui Christiana fide

de ejurata eo devenit, ut imperii Othomanni sub Solimano, Selimo, & Acmete ad Christianorum perniciem clavum sustinuisse visus sit. Trium Regnorum Algerii, Tripolis, Tunetique Rex constituitur, quæ tamen Regi Catholico Philippo secundo vestigia facere Christianæque religioni sub Pontificatu S. Pii V. & Gregorii XIII. restitui cupiebat: sed occulto Dei iudicio res ad optatum finem nequaquam perducta evanuit. Hoc de matre ejus peculiare ac memorabile scribunt historici, quæ inops cum a filio barbaræ clavis ductore ditanda inviseretur, audiens ejuratam fidem, nec oculos in illum conjecit, sed protinus a se rejectum maledictis increpuit, ejus ope

non indigere rata qui Deo fidem non præstitisset. Obiit Constantinopoli IV. Nonas Julias 1595. Vide *Summont. Const. Sagred.* aliosque. In Diocesi Isulensi.

8. *Ajax*. Hujus nominis fluvius prope Consentiam extat, vulgo *Ajassa* qui Crathidi miscetur. Longe itaque gentium errat Isacius Lycophronis interpres, & cum eo Barrius.

9. *Isula*. Alii *Afula*, *Efula*, *Afulum*, & *Insula*. Vide *Hofman. & Vellej. Patere*. Civitas hæc bis a Turcis direpta plurimum a prisco splendore defecit. Hinc fuerunt *Joannes* ann. 1128. *Petrus de Corono* ann. 1339. & *Nicolaus* ann. 1426. Episcopi & Cives. Vide *Ughell*.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Siberena Civitas*. Nunc *Santa Severina*. Ita Stephanus, & Numismata antiquissima.

(b) *Vina Severiniana*. Ita legitur in codice meo vetustissimo, manu exarato.

(c) *Neathum Castrum*. Nunc *La Rocca di Neto*.

(d) *Cutrum Oppidum*. Annales Critum appellant.

(e) *Castra Annibalis*. Nunc *il Porto delle Caselle*.

(f) *Pilaca fluvius, olim Ajax*. Non video quomodo istic locetur Ajax fluvius qui *Pilaca* dicatur, cum nupiam per hanc oram flumen appareat ab *Æfari* & *Targine*. *Pilaca* enim ager est in agro Semirtano prope amnem Allum: distat etiam hic Ajax Lycophronis a Crathide longius quam octoginta mill. pass. Crathidi vicini sunt Sybaris, & Lucidus.

CAPUT V.

De Lacinio Promontorio, ubi de Templo Junonis Laciniae.

A Castellis oppido ad sextum lapidem (1) (a) *Lacinium* promontorium occurrit, abest a Cocintha promontorio m. p. circiter lxx. a Crotone xviii. Habet ab occidua parte stationem, ab altera vero portum. In hoc promontorio cedri sponte nascuntur. Fuit autem dictum Lacinium a Lacinio prædore hanc oram rapinis & la-

trociniis infestante, quem Hercules occidit, ac juxta templum Junoni construxit, quam Laciniam a nomine occisi prædonis, templumque ipsum, & promontorium Lacinium vocavit. Diodorus Siculus libro quinto de antiquorum gestis fabulosis ait: „ Hercules cari bobus in „ Italiam profectus cum juxta littus progredieretur Lacinium furem „ boves furantem peremit; Crotonem vero cum invitus cæcidisset, „ sepulcro ei constructo sepelivit egregie incolis prædicens futurum „ tempus, quo ibi civitas insignis ex mortui nomine conderetur „. Teocriti vero interpretes a Lacinio Corcyraeo dictum voluit, qui Crotonem hominem fugientem hospitio suscepit. Qui Croto Lacinii sui hospitii beneficii memor hoc promontorium illius nomine appellavit, & Lauram Lacinii filiam duxit uxorem, ut scribit Isacius in Lycophronem, & Crotonem urbem condidit, ut idem Theocriti interpretes vult. *A Lacinio promontorio*, ait Plinius, *secundus Europaë sinus incipit magno ambitu flexus, & Acrocerauno Epiri promontorio finitur, a quo abest lxxv. m. p. A. Lacinio*, ut ait Strabo, *Tarentinus sinus incipit, cujus navigationis circuitus ad ccl. m. p. est, ut autem regionis descriptor Artemidorus est, ccc. & lxxx. expedito viatori. Est autem sinus hic in hemicycli speciem, in cujus utroque exitu duo oppida sunt sita; Croto ad occidentem solem, Tarentum ad orientem, in medio autem Thuriorum civitas jacet. Hunc sinum Ovid. Meth. lib. xv. Thuringum appellat. Quem tractum vocat Japygiam. Ante oram Lacinii, ait Plinius lib. 3. c. 10. „, insula parva est x. m. p. a terra Dioscoron, altera Calypsus, quam (2) *Ogygiam* appellasse Homerus existimatur. „ Hæc insulæ aqua teguntur „. Et tres (6). *Sirenuissæ*. „ Fuit autem Ogygia insula hæc Calypsus dicta a Calypso Nympha Oceani, & Tethios, sive ut alii Atlantis filia, quæ hic regnavit, & Ulysses naufragum benigne excepit, ac septem annos apud se retinuit, eique conjugium suum & immortalitatem obtulit. Sed ille omnia patriæ, & Penelopes suæ amoris posthabuit, ut Homerus Odyss. V. scribit. Tres Sirenuissas insulas Pisinoen, Aglaopen, & Thelxiopion dictas scribit Lycophronis interpretes. Nam Parthenope, Leucosia, & Lygia in mari Tyrtheno sunt. Eustatius vero ait: *Sirenuissas Homerus duas, suppresso tamen nomine, alii tres fecere. Meloessa dicta est a pomorum, & a pecoris abundantia* „. A Lacinio m. p. sex promontorium aliud est cum statione, *Manna* vocant accolæ. Ab hoc promontorio m. p. septem aliud extat (c) promontorium, cum statione, (3) *Naum* vocant, quod significat templum: (4) *Stortbyngum* olim dictum. Hæc promontoria Strabo Japygum appellat, ait enim: „ Post „ Scylaceum Crotoniatarum fines sunt, & Japygum terna promontoria „. Hic quoque cedri nascuntur, & fenicula marina, cristamos vocant. In hoc mari corallium rubeum & album capitur. In hac ora a Manna promontorio usque Crotonem secus littus vulgo fontes dulces scatent. Abest Naum promontorium a Crotone m. p. sex. Hic quondam nobilissimum illud & augustissimum Junonis Laciniaë templum fuit, quod ante Trojanum excidium Hercules, ut dudum diximus, statuit, in quo Æneas thures fecit, cui & muneri dedit pateram Æneam suo nomine inscriptam, veluti Dionysius Halicarn. libro primo me-*

memoriæ prodidit. Ait enim „ Æneas in templo Junonis pateram Æne-
 „ am reliquit scriptura vetere demonstrantem Æneæ nomen donantis
 „ deam „ Huic templo & Menelaus dona obtulit ut scribit Lyco-
 „ phron. De hujus templi nobilitate ac magnificentia Strabo libro sex-
 „ to inquit : „ Lacinium Junonis templum superiori ætate locupletissi-
 „ mum , donisque frequentissimis plenum fuit . Intervalla quidem
 „ non judicatu , non dictu facilia „ . Et Livius belli Pun. libro quarto
 „ ait : „ Sex millia aberat ab urbe Crotone nobile templum ipsa urbe
 „ nobilius Lacinia Junonis , sanctum omnibus circa populis . (5) Lu-
 „ cus ibi frequenti silva , & proceris abiignis arboribus septus . Lata
 „ in medio pascua habuit , ubi omnis generis sacrae deæ pascebatur
 „ pecus sine ullo pastore , separatimque egressi cujusvis generis greges
 „ nocte remeabant ad stabula . Nunquam infidiis ferarum , non frau-
 „ de violati hominum . Magni ergo fructus ex eo pecore capti . Co-
 „ lumnaque inde aurea solida facta & sacrata est . Inclitumque divitiis
 „ etiam , non tantum sanctitate fuit . Ac miracula affiguntur plerun-
 „ que tam insignibus locis . Fama est aram esse in vestibulo templi ,
 „ cuius cinerem nullus unquam moveat ventus „ . Id etiam scribit
 „ Plinius libro secundo , & Val Max. libro primo . De columna autem
 „ illa aurea sic scribit Cicero libro primo de divinatione „ Anniba-
 „ lem , Cælius scribit , cum columnam illam auream , quæ esset in
 „ fano Junonis Lacinia auferret , dubitaret , utrum ea solida esset ,
 „ an extrinsecus inaurata perterebravisset , cunque solidam invenisset ,
 „ statuissetque tollere , ei secundum quietem visam esse Junonem præ-
 „ dicere ne id faceret , minitarique si id fecisset se curaturam , ut eum
 „ quoque oculum quo bene videret , amitteret . Idque ab homine
 „ acuto non esse neglectum . Itaque ex eo auro , quod exterebratum
 „ esset , baculam curasse faciendam , & eam in summa columna collo-
 „ casse „ . Hic in annos singulos Panagyris , idest solemnibus publi-
 „ cis conventus , celebrabatur , ad quam universa Italia confluebat . Erat
 „ templum hoc marmoreis tegulis tectum , quod Q. Fulvius Flaccus viola-
 „ vit tegulas subtrahens , ut Livius libro quadragesimosecundo scriptum
 „ reliquit , ubi ait : „ Q. Fulvius Flaccus Censor ædem Fortunæ Equestris
 „ quam in Hispania Prætor bello Celtibero voverat , faciebat enixo
 „ studio . Nec ullum Romæ amplius aut magnificentius templum es-
 „ set , magnum ornamentum se templo ratus adjecturum , si tegulæ
 „ marmoreæ essent . Profectus in Brettios ædem Junonis Lacinia
 „ ad partem dimidiam detegit . Id satis fore ratus ad tegendum quod
 „ ædificaret . Naves paratæ fuerunt , quæ tollerent , atque asporta-
 „ rent , auctoritate censoria sociis deturitis id sacrilegium prohibere .
 „ Postquam censor rediit , tegulæ expositæ de navibus ad templum
 „ portabantur , quamquam unde essent , sciebatur , non tamen cela-
 „ ri potuit , fremitus igitur in curia ortus est . Ex omnibus patribus
 „ postulabatur , ut consules eam rem ad Senatum referrent . Ut vero
 „ accersitus in curiam censor venit , multo infestius singuli universi
 „ que præsentem lacerare , templum augustissimum regionis , quod non
 „ Pyrrhus , non Annibal violassent , violare parum habuisse , nisi de-
 „ texisset scede , ac prope diripuisset , detractum culmen templo , nu-

„ da-

„ datum tectum patere imbribus putrefaciendum , cenforem moribus
 „ regendis creatum , cui fartatecta exigere sacris publicis , & loca
 „ tuenda more majorum traditum esset . Eum per sociorum urbes ,
 „ diruentem templa ædium sacrarum vagari , & quod , si in privatis
 „ sociorum ædificiis faceret indignum videri possit „ . Et paulo post:
 „ Cumque priusquam referretur , appareret , quid sentirent patres
 „ relatione facta in unam omnes sententiam iere , ut hæ tegulæ re-
 „ portandæ in templum locarentur , piaculariaque Junoni fierent , quæ
 „ ad religionem pertinent , cum cura facta , tegulas relictas in ara
 „ templi , quia reponendarum nemo artifex inire rationem potuerit ,
 „ redemptores nunciarunt „ . Et paulo post scribit , ipsum Flaccum
 „ ob id sacrilegium luisse pœnas ; ait enim : „ Q. Fulvius Flaccus pon-
 „ tifex qui priore anno fuerat censor , hic foeda morte periit . Ex duo-
 „ bus filiis , qui tum in Illyrio militabant , nunciatum est alterum de-
 „ cessisse , alterum gravi , & periculoso morbo ægrotum esse . Obruit
 „ animum simul luctus , metusque , & mane ingressi cubiculum servi
 „ laqueo dependentem invenere . Erat opinio post censuram minus
 „ compotem fuisse sui . Vulgo Junonis Lacinia iram ob spoliatum
 „ templum alienasse mentem ferunt „ . Licet in Val. Max. mendose
 „ legatur templum istud Locris fuisse . Violavit & id Junonis templum
 „ Annibal , qui , ut Livius belli Pun. libro decimo tradit , cum ex Ita-
 „ lia in Africam transire decrevisset , multos Italici generis , quia in Afri-
 „ cam sequuturos abnuentes concefferant in Junonis Lacinia delubrum
 „ inviolatum ad eam diem , in templo ipso foede interfecit . in quo templo ,
 „ ait idem bel. Pun. Libro octavo , Annibal aram condidit dedicavitque
 „ cum ingenti rerum ab se gestarum titulo Punicis Græcisque literis in-
 „ sculpto . Plutarchus vero non aram , sed arquum condidisse ait . Pom-
 „ peius quoque junior , ut Appianus bel. civilium libro quinto prodit ,
 „ templum hoc Junonis Lacinia donariis refertum ad Antonium para-
 „ turus fugam prædæ exposuit . De hoc templo meminit Lycophron
 „ in Alexandra , ubi Menelaum & Achillem huc venisse scribit : Ait
 „ enim de Menelao loquens :

*Venietque errans in Japygum exercitum
 Et dona dicabit virgini prædatrici
 Temesium cratera , & ex pelle bovis agrestis confectum clypeum
 Et uxoris calceos faciles ad induendum :
 Venietque ad Syrim , & Lacinii recessus ,
 In quibus juvenca hortum parabit deæ
 Hoplosmia plantis ornatum .
 Mulieribus vero erit lex incolis semper
 Lugere novem cubitorum Æaci tertium ;
 Et Doridis , flammam miserae pugnae ,
 Et neque auro pulcra ornare membra ,
 Neque tenuissimo filo contexta induere pepla
 Purpura variegata quando deæ dea
 Terræ magnam Storthyngam donavit condere :*

Super quibus verbis Ifacius ejus interpret ait : „ Temesa civitas est Calabriæ optimum æs habens De qua inquit Homerus : In Temesam pro ære duro, sed splendens ferrum . Hoplofiniæ Junonis epithetum, quæ in Elide civitate Peloponnesi honorabatur . In Lacinii locis mulieres accolæ sedentes & nigras vestes habentes plorabunt Achillem, quem novem cubitorum magnitudine fuisse affirmat. Cujus rei gratia dea Thetis deæ Junoni gratificata dicabit magnum promontorium Storthyngum Crotonis, ut fabricet nemus seriatim beneque cultum, & ornatum plantis . In hoc templo sacerdos brevi scuto superstans, sacrum faciebat, & victimam Junoni cædebat „ . Per hæc loca Laurete urbs erat, a Laura Lacinii filia dicta, quam Croto duxit uxorem.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Lacinium*. Nunc vulgo *Capo delle Colonne* : sive a columnis templi Junonis, sive Scholæ Pythagoræ, quarum duæ etiamnum ibidem extant .
2. *Ogygiam*. Vide Dissertat de Oenotro.

3. *Naum*. Nunc vulgo, *Capo della Nave*.
4. *Storthyngum*. Στήρυς, idest *cupis hasta*.
5. *Lucus*. Nunc vulgo, *Fossz del Lupo*.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Lacinium Promontorium*. Sertorius super illud Virgilii 3. *Sed diva Lacinia contra*, A rege conditore dictum putat, vel secundum quosdam a Latrone Lacinio, quem illic Hercules occidit, & hoc loco expiato Junoni templum constituit.

(b) *Tres Syrenusse*. Legunt codices Vaticani, *Syri Seranus*, *Tyri Seranus*, *Tyris Eranusa*, *Tyris Eranus* corrupte, omnino videndum quomodo

legendum.

(c) *Promontorium Naum olim Storthyngum*. Unde hoc ? Ifacius in Lycophrone ? Error est credere Promontorium Naum aliud esse a Lacinio, cum in eodem sit templum Junonis : recentiores Nau caput appellant a templo quod Græci Naon vocant : a Columnis item quæ superfuerunt ex reliquiis hujus templi dixerunt *Columnarum Promontorium*.

CAPUT VI.

*De Crotone vetustissima urbe, ejusque fundatione.
Nonnulla de Zeufis Picturis.*

AB hoc templom. p. sex est (1) (a) CROTO urbs vetustissima ac longe nobilissima amœnissimo ac saluberrimo loco secus mare sita . De ædificatione autem ejus varia est scriptorum opinio . Quidam enim a Lacinio Corcyræo eam conditam volunt. Ovidius vero & Straba a Micylo, Hercules jussu paulo post ipsius Herculis mortem .
Py.

Pythagoras his vetustior, cui magis est adhibenda fides, ab Hercule. Ait itaque Ovid. Meth. libro xv.

*Dives ab Oceano bobus Jove natus Hiberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur, & armento teneras errante per berbas
Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
Intrasse, & requie longum relevasse laborem:
Atque ita discedens, Aëvo dixisse nepotum
Hic locus urbis erit, promissaque vera fuerunt,
Nam fuit Argolico generatus Alehone quidam
Micylum, illius diis acceptissimus ævi,
Hunc superincumbens pressum gravitate soporis
Claviger alloquitur: Lapidosas Æsaris undas
I pete diversi, patrias age desere sedes.*

Et mox de Micyli in Italiam profectio Crotonisque ædificatione adjecit:

*Navigat Ionium, Lacedæmoniumque Tarentum,
Præterit & Sybarim, Salentinumque Neathum,
Thurinusque sinus, Melisenque & Japygis arva,
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Invenit Aeserei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus, jussaque ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem.*

Secundum itaque Ovidium per hæc loca ante Crotonis ædificationem oppidum aliud erat, & ut conjici potest ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum. Etsi quidam pro Melesen mendose (2) Temesen legant. Non quidem fugiebat Ovidium Temesam in occidua Calabriae plaga esse. Quippe qui non semel atque iterum, sed sæpe de ea, ut ostendimus, meminit, sed certe locum depravatum esse liquido constat, & Melesen legendum est, quæ urbs etiamnum in hac ora non longe a Crotone extat, de qua mox. Aut certe Aretemque legendum est, qui fluvius non procul a Neatho defluit. Sed meo quidem judicio melius Melesen legendum est "quod oppidum adhuc extat". Strabo quoque, ut ad rem redeam, libro sexto inquit: Croto a Lacinio decem & novem m. p. distat ab Achirvi condita, Cum enim Achirvi a Deo oraculum cepissent, ut Crotonem contenderent, Micylus ad considerandum locum accessit. Qui cum jam ædificatum cerneret Sybarim a vicino flumine cognomen habentem, hanc præstantiorem esse judicavit, Ea propter reversus ad oraculum denuo rogavit, nunquid hanc pro illa condere datum esset. Cui Deus has reddidit voces (erat enim gibbus)

*Terga brevis Miscelle tuo de pectore mitte,
Cetera perquirens frustra, en venaris iniqua,
At rectum quodcunque datur tu laude probato,*

Reversus igitur Crotonem construxit Archia auxilio, qui Syracusas condidit,

dit, cum forte adnavigasset, quo tempore Syracusanorum domicilia constituebant. Antea sane Japyges Crotonem Ephoro iesse, incolebant. Dicitur etiam, quod cum Miscellus & Archias ad Pythiam oraculum profecti essent, a Pythia interrogati utrum divitias an sanitatem vellent, cum Miscellus bonam valetudinem, Archias opulentiam velle respondissent, huic ut Syracusas, illi ut Crotonem conderent, concessit. Itaque factum est, ut Crotoniata saluberrimam incolerent civitatem, validissimique fuerunt athletæ. In unius etiam Olympiadis ludis septem viri, qui studio ceteros superarunt, Crotoniatae fuere omnes. Iure itaque dici visum est, qui Crotoniatarum possemus est, is aliorum Græcorum primus est. Vetus quoque proverbium alterum, Crotone salubrius, asserit. Quod inde ortum est, quia locus ipse ad salubritatem & bonas valetudines propter athletarum multitudinem plurimum conferat, & plurimos ad Olympia viatores habuit. Ex his Strabonis verbis propalam est in hoc loco, ubi Croto condita est, oppidum aliud, ac circum etiam alia oppida fuisse a Japygibus habitata, oramque hanc Japygiam fuisse. Quippe cum alibi Strabo ipse dixerit: „ Post Scylaceum Crotoniatarum fines sunt, & Japygum terna promontoria „. Ovidius in hoc Thurino sinu, qui & Tarentinus dicitur, Japygis arva scribit. Hanc eandem oram Ovidius Salentinam vocatam ostendit, quippe qui Neæthum flumen Salentinum appellat. Sed hac de re plura libro primo diximus. Nunc autem; quia transversum unguem discessisse videor, ad institutum redeundum est. Pythagoras Crotonem ab Hercule, qui jam ante Trojanum excidium migravit e vita, conditam astruit. Qui, ut Jamblicus ait, Crotoniatis dicere erat solitus eorum urbem Herculem condidisse, quo tempore per Italiam boves agebat, cum enim a Lacinio injuria fuisset affectus, & Crotonem opem ferentem noctu per ignorantiam, quasi esset hostis, interfecisset, pollicitus est postea circa ejus monumentum urbem illi cognominem se esse conditurum, ubi immortalitatem fuisset adeptus. Idcirco debere ipsos gratiam beneficii conservare, quod Hercules ipse patrius esset, cui templum augustum erectum erat. Aiebat etiam Pythagoras, dum Crotoniatarum urbs conderetur, promississe Apollinem duci conditionis se progeniem concessurum si in Italiam coloniam duxisset. Itaque liquet nempe Crotonem sive ab Hercule, sive post ejus mortem a Micylo Herculis jussu ante excidium Trojanum fuisse conditam, licet quidam aliter sentiant. De perenni autem loci huius salubritate cælique temperie Plinius etiam libro secundo insit: „ Crotone & Locris pestilentia nunquam fuit, nec terræmotu ullo laboratum annotatum est. Inest enim natura occultum „ quippiam, quod ad felicitatem facit „. Polybius libro x. Crotonem clarissimam urbem fuisse scribit. Cujus Remp. ut Laertius & Jamblicus ferunt, trecenti viri administrabant. Val. Max. vero libro octavo, mille hominum, ait enim: „ Enixo Crotoniatarum studio „ a Pythagora petierant, ut Senatum eorum, qui mille hominum „ constabat, consiliis suis uti pareretur, opulentissimaque civitas tam „ frequenter venerati sunt post mortem, domum ejus Cereris sacrum fecerunt, quamque illa urbs viguit, & dea in hominis memoria,

„ & homo in deæ religione cultus est „. De Republica Crotoniatarum scripsit Aristoteles , ut tradit Athenæus . Non solum enim ora hæc à Cæcino primum , inde a Crotalo amni usque ac Hyliam flumen Crotoniatarum ditioni subiecta erat , sed non modica quoque occidentalis Calabria pars , nam Terina , ut ostendi , Crotoniatarum erat . Hanc urbem decantaverunt etiam Theocritus & Dionysius Apher poetæ . Ait enim ille Edilio quarto :

*Laudoque Crotonem , pulcra Civitas ,
Et orientale Lacinium , ubi quidem pugil
Ægon octuaginta solus comedit panes ,
Illic & taurum a monte duxit capiens
Ungula , & dedit Amaryllidi .*

Super quibus verbis ejus interpret ait : „ Excellebat Croto omnibus „ Italicis urbibus fortitudine , & ceteris omnibus , quæ ad felicitatem pertinent , unde proverbium tritum erat : Aliæ urbes si ad „ Crotonem conferentur vanæ nihilque sunt „ : Hic vero in libro de situ orbis inquit :

*Moenia cernuntur Metaponti , deinde Crotonque ,
Quam pulcher gratam præterfluit Æsarus urbem ,
Ulterius pergens hinc templa Lacinia cernes .
Amabile & delectabile oppidum bene coronati Crotonis
Habitati sub Æsari gratiosi fluentis .*

Super quibus verbis Eustathius ejus interpret inquit : „ Ideo hæc dicit „ Dionysius , quia Crotoniatæ in certaminibus Græcis victores coronati fuerunt , & propterea honoribus & coronis patriam exornarunt . „ Æsarus autem dictus est ab Æsaro venatore , qui cum cervam insectaretur in id flumen cecidit , unde & flumini Æsari nomen mansit „ Et Cicerolib. sec. de inventione : „ Crotoniatæ quondam cum florent omnibus copiis , & in Italia in primis beati numerarentur , templum Junonis , quod religiosissime colebant , egregiis picturis locupletare volebant . Itaque Eracleotem Zeusim , qui tum longe ceteris pictoribus excellere existimabatur , magno precio conductum adhibuerunt . Is & ceteras tabulas complures pinxit , quarum nonnulla pars usque ad nostram memoriam propter fami religionem remansit . Et ut excellentem muliebris formæ pulcritudinem muta in se imago contineret , Helenæ se pingere simulacrum velle dixit . Quod Crotoniatæ eum muliebre in corpore pingendo plurimum aliis præstare sæpe acceperunt , libenter audierunt . Putarunt enim eum siquo in genere plurimum posset , in eo magnopere elaborasset egregium sibi opus illo in fano relicturum . Neque tamen eos illa opinio fefellit . Nam Zeusis illico quæsiuit ab eis quasnam virgines formosas haberent , illi autem statim hominem in palæstra , atque ei pueros ostenderunt multos magna præditos dignitate (etenim quodam tempore Crotoniatæ multum omnibus corporum viribus & dignitate antelaterunt , atque honestissimas in gymnico certamine victorias domum cum maxima laude retulerunt) cum puerorum igitur formas,

„ mas & corpora magno hic opere miraretur , horum , inquit
 „ illi , sorores sunt apud nos virgines . Quare qua sint illæ digni-
 „ tate potes ex his suspicari . Præbete igitur mihi quæso , inquit , ex his
 „ virginibus formosissimas dum pingo id , quod pollicitus sum vobis ,
 „ ut mutum in simulacrum animali exemplo veritas transferatur . Tum
 „ Crotoniata publico de consilio virgines unum in locum conduxe-
 „ runt , & pictori quam vellet eligendi potestatem dederunt . Ille
 „ autem quinque delegit , quarum nomina multi poetæ memoriæ
 „ tradiderunt , quod ejus essent judicio probata , qui verissimum pul-
 „ critudinis habere iudicium debuisset „ . Licet in Plinio libro xxxv.
 „ mendose legatur Zeufim hanc tabulam in templo Junonis Lacinia
 „ ponendam Agrigentinis fecisse .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Croto* . Aliis *Croton* , *Crotus* longe ante constructa hæc civitas cen-
Crotone , & *Crotonium* . De ejus fun- seatur . Vide infra cap. X. In hoc agro
 datione Dionysius Halicarnasseus lib. extat & *Papanicum* , sive *Papanice-*
 2. hæc ait ; *Quadiennio integro post phorum* , & *Aprilianellum* vici . Vide
regnum Romanorum a Numa acce- *Flor. & Nola* .
pum Myscelus eam condidit anno ter-
tio XVII. Olympiadis . Verum hæc de
 restauratione intelligenda sunt , cum
 2. *Temesen* , Extabat circa hanc
 oram & alia *Temesa* , ut ex tabulis Peu-
 tingerianis retulimus lib. 2. cap. 4. n. 5.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

- (a) *Croto a Lacinio 19. mil. pass.* quod ex Livio distat sex mil. pass. Vide
distat . Error est credere , cum *tem-* Strabonem . Corruptum fortasse Stra-
plum Junonis sit in eodem Promontorio bonis codicem nactus est Barrius .

CAPUT VII.

Nonnulla de Bello Punico ad Crotonem pertinentia referuntur .

L ivius belli Pun. libro tertio de nobilitate & potentia hujus urbis
 „ ita scribit : „ Recepta Petelia Pœnus ad Consentiam copias
 „ traducit , quam minus pertinaciter defensam intra paucos dies
 „ in deditionem accepit . Iisdem ferme diebus & Brettiorum exerci-
 „ tus Crotonem Græcam urbem circumfidunt opulentam quondam
 „ armis virisque , jam tum adeo multis magnisque cladibus afflictam ,
 „ & omnis ætatis minus viginti millia civium superessent . Itaque urbe
 „ defensoribus vacua facile potiti sunt hostes , arx tantum retenta ,
 „ in quam inter tumultum captae urbis e media caede quidam effuge-
 „ re „ . Et libro quarto (a) „ Brettii fremebant , quia Rhegium ac
 „ Locros , quas urbes direpturos se destinaverant , intactas Pœni re-
 „ liquissent . Itaque per se ipsi conscriptis armatisque juventutis suæ

„ millibus xv. ad Crotonem oppugnandam pergunt ire , Græcam &
 „ ipsam urbem, & maritimam, plurimum accessurum opibus, si in ora
 „ maris portum ac urbem mœnibus validam tenuissent , credentes .
 „ Ea cura angebat , quod neque non accersere ad auxilium Pœnos
 „ satis audebant , nequid non pro fociis egisse viderentur , & si Pœ-
 „ nus rursus magis arbiter pacis , quam adjutor belli fuisset , ne in
 „ libertatem Crotonis . sicut ante Locrorum , frustra pugnaretur .
 „ Itaque optimum visum est ad Annibalem mitti legatos , caverique
 „ ab eo , ut receptus Croto Brettiorum esset . Annibal cum præsen-
 „ tium eam consultationem esse respondisset , & ad Annonem eos
 „ rejecisset , ab Annone nihil certi allatum . Neque enim diripi vole-
 „ bat nobilem atque opulentam urbem , & sperabat , quam Brettii
 „ oppugnarent , nec juvare eam oppugnationem appareret , eo ma-
 „ turius ad se defecturos . Crotone nec consilium unum inter popu-
 „ lares, nec voluntas erat . Unus velut morbus invaserat omnes italiæ
 „ civitates , ut plebs ab optimatibus dissentiret , senatus Romanis
 „ faveret , & plebs ad Pœnos remtraheret , eam dissensionem in urbe
 „ perfuga nuntiat Brettii . Aristomachum esse principem plebis tra-
 „ dendæque auctorem urbis , & in vasta urbe, lateque omnibus dejectis
 „ mœnibus partitas stationes , custodiasque Senatorum , ac plebis ef-
 „ se , quacunque custodiant homines plebis, ea patere aditum . Auctore
 „ ac duce perfuga Brettii corona cinxerunt urbem, acceptique a plebe
 „ primo impetu , locos omnes , præter arcem , cepere , arcem opti-
 „ mates tenebant , præparato jam ante ad talem casum perfugio, eo-
 „ dem Aristomachus perfugit tanquam Pœnis, non Brettii auctor urbis
 „ tradendæ fuisset . Urbs Croto habuit murum in circuitu patentem duo-
 „ decim millia passuum ante Pyrrhi adventum in Italiam . At post vasti-
 „ tatem eo bello factam , vix pars dimidia habitabatur . Flumen , quod
 „ medio oppido fluxerat, extra frequentia tectis loca præterfluebat mu-
 „ ros, procul iis, quæ inhabitabantur . Et arx Crotonis una parte emi-
 „ nens mari, altera vergente in agrum, sito tantum naturali quodam
 „ munita, postea & muro cincta, qua per adversus rupes ab Diony-
 „ sio Siciliæ tyranno per dolum fuerat capta . Eam tum arcem satis,
 „ ut videbatur , tutam Crotoniatarum optimates tenebant, circum-
 „ sedente cum Brettii eos etiam plebe sua, postremo Brettii cum
 „ suis viribus inexpugnabilem viderent arcem, coacti necessitate An-
 „ nonis auxilium implorant his conditionibus ad deditionem com-
 „ pellere Crotoniatas conatus, ut Coloniam Brettiorum eo deduci,
 „ antiquamque frequentiam eorum recipere vastam ac desertam bel-
 „ lis urbem paterentur . Omnium neminem præter Aristomachum
 „ movit , (b) morituros se affirmabant citius , quam (1) immixti
 „ Brettii in alienos mores , ritus , leges , & mox linguam verte-
 „ rentur . Aristomachus unus quando nec suadendo ad deditionem
 „ satis valebat, nec sicut urbem prodiderat , locum prodendæ arcis
 „ inveniebat , transfugit ad Annonem . Locrenses brevi post legati
 „ cum permisso Annonis arcem intrassent , persuadent , ut traduci
 „ se in Locros paterentur , nec ultima experiri vellent . Jam hoc, ut
 „ sibi liceret , impetraverant , & ab Annibale missis ad ipsum tum
 „ „ lega-

„legatis, ita Crotone excessum est, deducti Crotoniatæ ad mare
 „naves conscenderunt, Locros omnis multitudo abeunt.” In Cro-
 „toniensis agro, (ait Livius lib. x. bell. Pun.), „Cn. Servilius Con-
 „sul cum Annibale acie confligit, obscura ejus pugna fama est. Nihil
 „ultra rei in Italia ab Annibale gestum”, „Arinavit Croto quondam
 adversus Locros Leonymo duce centum triginta millia hominum, ut
 in (2) Sagra diximus. Verum ait Strabo, Crotoniatæ ex clade, quam
 in Sagra fluvio habuerunt, tanta fuit occisorum multitudo, ut non
 multo ulterius tempore perdurarint. Attamen Dionysio tyranno for-
 titer restiterunt. Nam Dionysius Siciliae tyrannus, ait Trogus Pomp.
 libro xx. qui a Sicilia exercitum in Italiam trajecit, bellumque Græcis
 intulit, expugnata Locri Crotonienses vix vires longo ocio ex prio-
 ris belli clade resumentes aggreditur, qui fortius cum paucis, tanto
 exercitui ejus, quam antea cum tot millibus, Locrensi paucitati
 restiterunt. Tantum virtutis paupertas adversus insolentes divitias ha-
 bet. Tantoque insperata interdum victoria certior est. Soli Crotonia-
 tæ, ait Herodotus libro septimo, Græciæ periclitanti, auxilium una
 navi tulere, cui præerat Phaylus vir tris Pythonicus. Sunt enim Cro-
 toniatæ genere Achæi. Crotoniatæ, ait Timæus, Athenæo libro duo-
 decimo referente, ubi Sybaritas ejecerunt in luxum dilapsi sunt, ut
 & dux ipsorum purpurea veste indutus, aurea corona coronatus, nec-
 non albis calceis calceatus urbem lustraret. Quidam autem tradunt id
 eos egisse non ob delitias, sed propter Democidem medicum Croto-
 niatam. Adamabant Crotoniatæ, ait Maximus Tyrius, oleastrum,
 Sybaritæ luxum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Immixti Brettii*. Vide Dis-
 fertat. De Origine Brettiorum.

2. *Sagra* Vide lib. 3. cap. 13.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Brettii &c.* Erat enim hæc
 dissentio inter omnes Italiae Civitates.

(b) *Morituos se affirmabant pri-
 usquam immixti Brettii.* Idcirco Cro-
 toniatæ jungi Brettiiis nolebant, ne in
 alienos ritus, mores, Leges, & lin-
 guam irruerent, ac suos dediscerent,

ut ait Livius. Magni enim faciebant
 Græci suos ritus, ac omnes nationes
 barbaras appellabant: vel enixe hoc
 contenderunt, quia pars illa Brettio-
 rum quæ ad Pœnos defecerat, tota
 erat e plebe. Nam Senatus Romanos
 sequebatur.

CAPUT VIII.

*De Numis Crotoniatarum , & quomodo in
potestatem Romanorum devenerit Respubli-
ca Crotoniata .*

Imprimebant (1) Crotoniatæ in numo Milonem juvenem Leonis tergum in Capite habentem perinde atque alterum Herculem, item palmam victoriarum illius notam : & ex postico clavam itidem Herculis , & discum , & columnam , quam ipse in gymnasio Pythagoræ laborantem sustinuit inscriptione Græca ΚΡΟΤΟΝΙΑΤΩΝ. " Etiam signabant Milonem & ex altera parte clavam & arcum Herculis " ; aliquando signabant heroem , fortasse Crotonem pileatum , sive Junonem , & ex altera facie Herculem stratum super exuvias leonis seminudum cubantem , cubito humi fixo innixum , ac dextra " scyphum " sive poculum " clavam & arcum " tenentem , & supra ipsum arcum cum pharetra , quandoque loco eorum clavam . Interdum signabant Herculem nudum stantem leonis exuvias a capite dependentem , & clavæ innixum , hac inscriptione ΟΙΚΙΣΤΑ " quod *facientem habitare* significat , quod Hercules hujus urbis conditor , aut condendæ auctor fuerit . Aliquando signabant Herculem pacifice sedentem & ramum olivæ tenentem & ex altera parte tripodem cum corvo , qui Apollini est sacratum . Signabant arcum & clavam " & a tergo minervam galeatam . Interim aquilam tenentem palmam , & ex altera parte tripodem . Quandoque effingebant Herculem & ex postico noctuam Minervæ alitem . Interdum signabant Apollinem , & ex altera facie Herculem infantem , in cunis cubantem duos angues manibus prementem atque oblidentem . Censendum est haud dubium Crotoniatas in suis numismatibus cunctos Herculis labores sculpsisse . Interim effingebant Apollinem & ex postico tripodem . Croto , ut ait Eutropius libro secundo , a Romanis invaditur P. Sempronio & Appio Claudio consulibus . *Cornelius Rufinus* cons. (ait Sex. Julius Frontinus Strateg. libro tertio) *cum aliquanto tempore Crotonem oppidum frustra obsedisset , quod inexpugnabile faciebat assumpta in præsidia Lucanorum manus , simulavit se cœpto desistere : captivum deinde magno premio sollicitatum misit Crotonem (tanquam ex custodia effugisset) qui persuasit discessisse Romanos , id verum Crotonienses arbitrati , dimisere auxilia , destituti que propugnatoribus inopinati etiam invalidi capti sunt . Fuit Croto Colonia nobilissima Romanorum , ut Livius bel. Maced. libro quarto auctor est . Deduxerunt eam triumviri C. Octavius , L. Æmilius , C. Lectorius . Crotoniatæ , ut ait Procopius de bello Gothico libro tertio , a Totila Gothorum rege obsessi , etsi ab hostibus premerentur , & rerum necessariarum penuria urgerentur , tandiu tamen in fide Imperii perstiterunt , quandiu Justinianus Imperator tum Constantinopoli agens de hoc certior factus ipsis auxilium misit .*

THO.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Imprimebant Crotoniæ.* Vide Goltium de Numismatibus Magnæ Græciæ.

CAPUT IX.

*De Pythagora Philosopho Calabro ejusque
Patria.*

FLoruit Crotone diu famosissimum illud amplissimumque studium philosophiæ (1) PYTHAGORÆ primum, inde vero postea Pythagoreorum, a quibus Italicum philosophiæ genus nuncupatum est, ut Laertius, & Aug. libro octavo de civitate Dei scribunt. Atque, ait Cicero Tusc. primo, multa secula sic vixit Pythagoreorum nomen, ut nulli alii docti viderentur. Et Tusc. quarto scribit Romanos Pythagoreorum disciplinam amplexos fuisse. Ait enim: *Quis est enim, qui putat, cum floreret in Italia Græcia potentissimis & maximis urbibus ea, quæ Magna dicta est, in hisque primum ipsius Pythagoræ, deinde postea Pythagoreorum nomen esset, nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces aures clausas fuisse?* Et in Lælio. *Apud me valet auctoritas eorum, qui in hac terra, fuerunt, Magnamque Græciam, quæ nunc quidem deleta est, tunc florebat, institutis, & præceptis suis erudierunt.* Item Laertius. *Ad Pythagoram ex Italicis Picentes, Lucani, Messapii, & Romani disciplinæ studiorum causa proficiscentes cum eo perdurabant.* Et Constantinus Lascaris Bizantiuseo in libro, quem ad Alfonso Aragonum Calabriæ principem de philosophis Calabris scripsit, sic ait: *Video per Calabros philosophos Italiam, Siciliam, ac partem Græciæ nostræ illustratas fuisse.* Fuit nempe Pythagoras Italus ex Calabria Magna olim Græcia dicta. Aristoxenus enim, & Aristarchus, & Theopompus vetustissimi & gravissimi auctores apud Theodoretum, & Laertius Pythagoram Italum fuisse testantur, sed ideo Samum dictum, quia pater ejus Sami habitavit. Constantinus etiam Lascaris dicit Timefarchum patrem Pythagoræ Italum Græcum aurificem fuisse. Multi vero, ut Plutarchus fert in convivio, Pythagoram Locrensem fuisse asseriebant, atque etiam ejus tempestate hujusce rei constans erat opinio. Diuus autem Thomas Aquinas in primum Meth. Arist. Pythagoram Calabrum (2) ex Samo Calabriæ urbe fuisse astituit. Equidem Samum urbem in Calabria a Samiis conditam fuisse mirum videri non debet, cum, ut sæpe dixi, pleraque loca in Calabria fuere iisdem appellata nominibus, quibus & orientalis Græciæ loca, ut Temsa, Pandosia, Miletus, Scyllæum, Locrus, Amphissa, Melissa, Thebæ, Thuria urbes, Acheron, Butrothus, Crathis, Sybaris amnes.

THO.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pythagoræ*. Ita dictus est PYTHAGORAS, quod non minus vera quam *Pythii* oraculum loqueretur. Πυθίος *Pythios* enim cognomen est Apollinis, & *Πυθίου* Latine referre sonat. Ait quoque Cicero Tusc. q. lib. 1. *Pythagoras magnam auctoritatem tribuit divinationi; & offic. 1. Pythagoras etiam ipse augur esse voluit.*

2. *Ex Samo Calabrie*. Hæc sunt verba D. Thomæ laudato loco post recensitam aliam Philosophorum sectam qui Taletem secuti sunt; *Alii Philosophi fuerunt Italici in illa parte Italie quæ quondam Magna Græcia dicebatur, quæ nunc Apulia & Calabria dicitur, quorum philosophorum prin-*

ceps fuit Pythagoras natione Samius; sic dictus a quadam Calabrie civitate. Porphyrius quoque in Vita Pyth. ait nonnullos *Metapontinum* credidisse. Metapontum autem est etiam in Calabria juxta Lucaniam in sinu Tarentino. Cum autem non secus ac de Homero quamplures civitates, ac nationes de Pythagoræ patria contendant, tot inter ambages id unum pro certo asserere audemus quod apud omnes compertum est, *Pythagoram* nempe Crotone Calabrie urbe docuisse. Verosimilius itaque Calabrum fuisse credendum est. Præstat siquidem conjicere domi suæ docere maluisse quam alienæ.

CAPUT X.

Qua tempestate Pythagoras floruerit, & an Numa Pompilius ejus auditor fuerit.

Quo (1) autem tempore Pythagoras floruerit varia quoque est scriptorum opinio. Cicero enim & Livius ipsum longe post Numam fuisse scribunt, Epicarmus autem comicus vetustissimus, & Pythagoræ disciplinæ particeps apud Plutarchum, Numam, qui anno tertio xvi. Olympiadis in regnum fuit constitutus, Pythagoræ philosophi auditorem fuisse tradit. Id ipsum asseverat divus Hieronymus, qui adversus Jovinianum scribens, ad Romamque apostrophans inquit: *Adbuc sub regibus, & sub Numa Pompilio facilius majores tui Pythagoræ continentiam, quam sub consulibus Epicuri luxuriam susceperunt:* Id idem astruit Ovidius antiquitatis non nescius. Qui libro tertio de Ponto ait:

Premia nec Chiron ab Achille talia cœpit;

Pythagoræque ferunt non nocuisse Numam.

Et Fast. libro tertio:

Primus oliviferis Romam deductus ab armis

Pompilius menses sensit abesse duos:

Sive hoc a Samio doctus, qui posse renasci

Nos putet,

Et

Et Meth. libro xv.

*Destinat Imperio clarum prænuncia veri
Fama Numam, non ille, satis cognosce, Sabina
Gentis habet ritus, animo majora capaci
Concipit, & quæ sit rerum natura requirit!
Hujus amor curæ patria, curibusque relictis
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem;
Grata quis Italicis auctor posuisset in oris.
Mœnia quærenti sic e senioribus unus
Retulit Indigetis, veteris non inscius ævi.*

Et post pauca enumeratis aliquot quæ Numa a Pythagora didicit, subdit:

*Talibus atque aliis instructo pectore dictis
In patriam remeasse ferunt, ultroque petitem
Accepisse Numam populi Latialis habenas,
Conjuge qui felix Nympha, ducibusque Camenis
Sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
Assuetam bello pacis traduxit ad artes.*

Plutarchus multis rationibus & conjecturis Numam Pythagoræ philosophi alumnum fuisse asseverat, & ob sapientiam & eruditionem Pythagoricam, quam habuit Numa, & fastum exteriorem, & cultum eodem Pythagoræ instituto Numam summis: Item taciturnitatem, & mysterium, & quæ de deorum simulacris instituit, sacraque, ritum, & sanctimoniam a Pythagora sumit, & uni filiorum suorum Numa Mamercum nomen indidit propter Pythagoræ filium appellatum Mamercum, & ab hoc Æmiliorum familiam nominatam fuisse ferunt. Jamvero Cassius Hemina "vetustissimus auctor & C. Piso & Cicero, aut Cato Censorius, & Valerius Antias Romani scriptores" apud Plinium lib. xiii. in arca Numæ septem libros de jure pontificio, & totidem Græcos de disciplina sapientiæ inventos fuisse ferunt. In quibus nulla scripta erant, nisi philosophiæ Pythagoricæ, & a Q. Petillio prætoribus combustos, quia philosophiæ scripta erant. Quæ ait Plinius, & Livius libro xl. & Val. Max. libro primo ad solvendam religionem, utique de pluralitate deorum, videbantur. "Nam Pythagoras unum Deum, non plures esse dicebat". Quamquam enim "in urbe & in Latio, & multis locis" Latinarum, ac Græcarum literarum studia (in Sabinis quidem literarum studia tum nulla erant) ut in libris pro lingua Latina ostendi, ut temporibus illis, essent, nusquam tamen legitur in eo Numæ tempore quenkum præstantissimum philosophum floruisse, a quo ille philosophiæ præcepta didicerit. Qui, ait Livius libro primo, consultissimus vir fuit, ut illa quisquam ætate poterat, omnis divini atque humani juris. Et Ovid. Meth. lib. xxv. de eo ait:

*Mente deos adiit, & quæ natura negabat
Ufibus humanis, oculis ea pectoris hausit.*

Etsi Livius fieri nequaquam potuisse dicat Numam e Sabinis per tot

R r

dis.

diffonas linguas (erant enim tum in Italia, ut in libris pro lingua Latina ostendi, tot linguæ quot regiones) Crotonem penetrare: quasi Pythagoras, & Plato, & alii non in Ægyptum penetrarint. Imo vero perscibile fuit Numæ adire Crotonem. Nam cum in Latio Græcarum literarum studia tum multis locis essent, potuit Græcam linguam ediscere, atque ejus commercio se in Calabriam recipere: præsertim quod plerique Campanorum, Picentum, Lucanorum, & Mesapiorum Græcæ linguæ, navabant operam, & Romani nonnulli, ut ostendi, se ad Pythagoram contulere." Augustinus etiam lib. vii. de Civitate Dei ex Varone libros Numæ combustos ait propter sacrorum causas. Cicero autem Pythagoram Numæ temporibus minime fuisse dicit, sive quia auctores de Pythagoræ ætate inter se discrepantes reperiens, eum sequutus est quem maluerit, uti quo anno ab urbe condita Livius fabulas docuerit, controversiamque inter auctores scribit ipse in Bruto. Nec non de genere mortis Coriolani, auctores dissentire scribit libro eodem; cum Livii & Coriolani Romanorum hominum ætas recentior Latinis scriptoribus fuerit, quam Pythagoræ Græci hominis, de quo Græci scripsere. Et Livius bell. Maced. lib. vii. de morte Marcelli auctores dissidere scribit: sive quia ipse Cicero fateri nolit Numam hominem Sabinum, Regem Romanum a Pythagora Græco homine disciplinis erudicum fuisse, quemadmodum Tusc. iv. ut ostendi, fatetur quidem Romanos multa sumsisse a Pythagoreis; sed quænam ea sint, ne ab illis sumpta viderentur, se reticere fassus est".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. Quo autem tempore &c. Hæc de Pythagoræ Chronologia refert Dionysius Halicarnassæus Rom. antiq. lib. 2. Multi scripserunt Numam Pythagoræ discipulum fuisse, & quo tempore a Romanis Rex designatus fuit Crotone fuisse, & ibi Philosophiæ operam dedisse. Sed tempus ætatis Pythagoræ cum his rationibus pugnat, non enim paucis annis, sed quatuor integris ætatibus Pythagoras ipso Numæ posterior fuit, ut ex publicis historiis accepimus. Iste enim circiter mediam decimam sextam Olympiadem Romanorum regnum est adeptus; Pythagoras vero post quinquagesimam Olympiadem in Italia habitavit. Sed aliud isto validius argumentum afferre possum, ut demonstrem temporum supputationem non convenire

cum historiis de hoc viro scriptis: quia quo tempore Numa ad regnum a Romanis vocatus est, nondum erat urbs Croto. Quadriennio enim integro post regnum Romanorum a Numa acceptum Myscelus eam condidit anno tertio decimæ septimæ Olympiadis. Fieri igitur non potest, ut Numa cum Pythagora Samio qui quatuor post ætatibus floruerit, philosophiæ operam dederit; atque manserit Crotone (quæ nondum erat condita) cum Romani ipsum ad regnum vocarunt: Sed videntur qui vitam ipsius scripserunt (si modo suam cuique sententiam aperire licet) pro confessis hæc duo accepisse, Pythagoræ habitationem in Italia, & Numæ sapientiam; omnes enim uno ore fatentur virum illum sapientem fuisse, hæc.

hæcque conjunxisse, & fecisse Numam Pythagoræ discipulum: non inquirentes ulterius in eorum vitas, an uterque iisdem temporibus floruerit, id quod ego jam feci. Verum hæc facili negotio conciliari possunt, si, ut supra diximus, Myscelus Crotonem non ædificasse, sed restaurasse pu-

tetur, quemadmodum de tot aliis civitatibus ad ambages tollendas eruditi conjiciunt. Sed & Pausanias in Phocicis Glaucum athletam Crotoniatam commemorat, qui vicit Olympiade XVIII. Croton igitur tunc temporis jam extabat. Vide infra cap. seq.

CAPUT XI.

De præceptis, institutisque Pythagoræ. Nonnullæ ejusdem sententiæ referuntur.

(1) **P**ythagoras, ait Laertius, primus amicorum omnia communia dixit, amicitiamque æqualitatem. Ejus discipuli facultates omnes in unum deponebant, communesque faciebant. Quinquennium item totum fiebant, solum quæ dicerentur, audientes, ac donec probarentur nunquam Pythagoram videntes. Hinc jam ad domum ipsius aspectumque admittebantur, unde adagium ortum erat, ait Suidas, *Taciturnior Pythagoreis*. Sed de silentio Pythagoræ, & de recipiendis instituendisque discipulis plura Gellius libro primo. "Habuit Pythagoras, ajunt Laertius & Suidas, amplius sexcentos auditores, qui noctu ad ipsum audiendum confluebant". Fertur discipulos admonere solitus, ut ista quotidie, cum domum ingrederentur, dicerent: (a) *Ubinam excidi? Quid feci? Quid ex his, quæ facere debui, omisi? Item mala operatus, dole: bona, lætare. Imperare assuesce his, ventri primum, somno, luxuriæque, & iræ. Super januam Academiæ lapidem habebat propria manu inscriptum: QUI NESCIT ID, QUOD EUM SCIRE OPORTET, BRUTUS EST INTER BRUTA: QUI NON SCIT PLUSQUAM SIBI OPUS EST, HOMO EST INTER BRUTA: QUI SCIT OMNE, QUOD SCIRI POTEST, DEUS EST INTER HOMINES.* Hunc lapidem M. Aurelius Imperator habebat. Monuit senatum Crotoniatam, ut Musarum templum extruerent, quo præsentem concordiam conservarent. Earum enim chorus (2) consonantiam, concentum, rhythmum, ceteraque, quæ concordiam efficiunt, complectitur, versaturque circa pulcherrimas contemplationes. Quod templum Crotoniatæ fecerunt, & pellices, quas habere gentile ipsis erat, dimiserunt, rogantque, ut separatim & ad filios suos in Pytheo, & ad uxores in Junonis templo verba faceret. Siquidem Crotoniensibus, ut ait Trogus Pompejus libro vigesimo, post adversam ad Sagram pugnam nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim, quæ infelicititer sumferant, mutassentque vitam luxuria, ni Pythagoras philosophus fuisset, qui eos in luxuriam lapsos auctoritate sua ad usum frugalitatis revocaret. Laudabat quotidie virtutem, & vitia luxuriæ contemnebat, casusque civitatum hac peste perditarum enumerabat.

Tantumque studium ad frugalitatem multitudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos in optimam frugem conversos fuisse incredibile videretur. Matronarum quoque separatam a viris doctrinam, & puerorum a parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam & obsequia in viros, nunc illos modestiam & literarum studium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat. Consequutusque assiduitate disputationum erat, ut matronæ auratas vestes, ceteraque dignitatis suæ ornamenta velut instrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Junonis ædem ipsi deæ consecrarent, præferensque vera ornamenta matronarum pudicitiam non vestes esse, juventute quoque quantum profligatum sit, vidi seminarum contumaces animi manifestant. Interrogatus quod Deo simile facerent homines? respondit, Cum veritatem exercent. Item interrogatus, ait Stobæus in libro de patria, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratham? Ut erga matrem, respondit. Dixit quoque, eodem Stobæo in libro de rep. referente, primum luxuriam civitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremo exitium. Cum juvenibus quibusdam, ut ait divus Basilius in libro de instituenda ratione studiorum, vino, fertis, saltuque per civitatem lascivientibus Pythagoras obviaret, dixisse dicitur ei, qui modos tibia faciebat, ut mutata harmonia Doricum personaret. Quod ubi factum est, baccantes illos adeo resipuisse ferunt, ut ferta abjicerent, & rubore vultus verecundiam confessi domum abirent. Cicero in libro de senectute Pythagoram principem philosophorum vocat. Et rursus ait: „ Vetat Pythagoras in jussu Imperatoris, id est dei, de præsidio & statione vitæ decedere „. Et rursus: „ Audiebam Pythagoram Pythagoreosque incolas pene nostros, qui essent Italici generis philosophi quondam nominati, nunquam dubitasse, quin ex universa mente divina delibutos animos haberemus „. Pythagoras, ut ait Laertius, primus philosophiam, seque philosophum appellasse: quod ipsum Cicero asseverans ita Tus. libro quarto refert: „ Pythagoram, ut scribit auditor Platonis Ponticus Heraclides, vir doctus in primis, Philiumtem ferunt venisse, cumque Leonte principe Philiasiorum doctæ & copiose disseruisset quædam, cujus ingenium & eloquentiam cum admiratus esset Leon, quævisse ex qua maxime arte consideret, at illum artem quidem se scire nullam, sed esse philosophum, admiratum Leontem novitate nominis quævisse, quinam essent philosophi, & quid inter eos & reliquos interesset? Pythagoram autem similem sibi videri vitam hominum, & mercatum cum, qui haberetur maximo ludorum apparatu totius Græciæ celebritate. Nam ut illic alii corporibus exercitatis gloriam & nobilitatem coronæ peterent, alii emendi aut vendendi quæstu & lucro ducerentur, esse autem quoddam genus hominum, idque vel maxime ingenuum, qui nec plausum, nec lucrum quærerent, sed visendi causa venirent, studioque perspicerent quid ageretur, & quomodo. Ita nos quasi in mercatum quadam celebritate ex urbe aliqua, sic in hanc vitam ex alia vita & natura profectos: alios gloriæ servire, alios pecuniæ, raros esse quosdam, qui ceteris omnibus pro nihilo habitis rerum

„ naturam studiose intuerentur , hos se appellare sapientiæ studio.
 „ fos , idest enim philosophos ; & ut illic liberalissimum esset specta-
 „ re, nihil sibi acquirentes, sic in vita longa omnibus studiis contempla-
 „ tionem rerum cognitionemque præstare . Nec vero Pythagoras no-
 „ minis solum inventor, sed rerum etiam ipsarum amplificator fuit .
 „ Qui cum post hunc Philasium sermonem in Italiam venisset , exor-
 „ navit eam Græciam , quæ Magna dicta est , & privatim & publi-
 „ ce præstantissimis institutis , & artibus . Pythagoricis , (ait idem
 „ libro primo de divin .) interdictum putatur (b) ne faba vescerentur,
 „ quod habeat inflationem magnam is cibus, tranquillitati mentis quæ-
 „ renti vera contrarius „ . Et libro secundo „ (3) Faba quidem Py-
 „ thagorci utique abstinere , quasi vero eo cibo mens , non venter in-
 „ fletur „ . ” Erat Pythagoricorum cibus, ait Athenæus libro secundo
 panis cum melle ” . Utebatur Pythagoras , ut Nicolaus Alexandrinus
 ait, contra omnia , quæ in stomacho dolent, antidoto , quo multos ab
 hoc vitio liberavit , & illud expertum dilectis communicavit . Recipe
 iridos drach. xviii. & scrup. duos, gentianæ drach. v. zingiberi drach.
 iiii. & semis, melanopiperis drach. iiii. mellis quod sufficit . Datur in
 modum nucis, febrientibus cum tepida . Scripsit Pythagoras , ut Laer-
 tius tradit , tria volumina , de Instructione, de Civilitate, & de Natu-
 ra . Moritur , ait idem , in domo Milonis , in qua cum fociis con-
 federat , quam quidam ex his , quos ille admittere noluerat , per
 invidiam incendit . Ei Romani statuam erexerunt , ut Plutarchus
 scribit in Numa , qui sic ait : „ Romanis aliquando reddito ora-
 „ culo de illius erigenda apud se statua , qui prudentissimus Græ-
 „ corum & fortissimus extitisset, duas in foro æneas imagines sta-
 „ tuisse, Alcibiadis alteram , alteram vero Pythagoræ „ . Et Plinius
 libro xxxiii. „ Romani statuam Pythagoræ in cornibus comitii posi-
 „ tam dicarunt, Apollinis Pythii iussu, stetitque donec Sylla dictator
 „ ibi curiam fecit .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

(1) *Pythagoras.* Præter fragmenta institutaque hujus Philosophi a Barrio adducta, sunt & alia in vetustis scrip-
 toribus quos videre poteris apud Thomam Stanlejum histor. Philosoph.
 lib. 2. Collegimus quoque nos ex genuinis scriptoribus nonnulla ab aliis

præterita spicilegia ; quæ hic sub-
 necimus .

Constantinus Lascaris aurea Car-
 mina Pythagoræ adscripta ex Græ-
 co in Latinum sermonem transtulit:
 tametsi nonnulli Philolao adscribant .
 Vide Gesner. in Biblioth. Sunt autem
 quæ sequuntur :

*Immortales primum Deos lege ut dispositi sunt
 Cole, & venerare iusjurandum, deinde heroes illustres,
 Et terrenos venerare demones legitime sacrificans,
 Et parentes honora , & proxime cognatos .
 Sed ex aliis virtute fac amicum , qui optimus sit .
 Benignis autem parere sermonibus , operibusque utilibus .*

Nc.

ANNOTATIONES

Neque odio habe amicum tuum peccati causa parvi
 Quoad possis: posse enim prope necessitatem habitat.
 Hæc quidem sic scito, sed dominari assuesce hisce,
 Ventri primum, & somno, luxuriæque,
 Et iræ; facies autem rem turpem nunquam; neque cum alio
 Neque separatim, omnium autem maxime pudeat tui ipsius;
 Tum iustitia exerce opereque verboque.
 Ne stulte teipsum habere in re ulla assuesce,
 Sed scito moriendum esse fato omnibus.
 Pecunias autem aliquando possidere ama, aliquando perdere.
 Quotquot divinis fortunis mortales dolores habeant,
 Horum quancumque partem habeas, æquo animo fer, neque
 egre feras.
 Curare autem decet quoad possis, sic autem considera;
 Non valde bonis istorum multum fortuna præbet.
 Multi autem hominibus sermones malique & boni
 Accidunt, quibus neque obstupesce, neque sane permittas
 Implicari teipsum: mendacium autem si quod dicatur
 Æquo animo feras, quod autem tibi dicam omni in re per-
 ficiatur.
 Nullus neque verbo te decipiat, neque re.
 Fac neque dic quod tibi non melius est.
 Consule autem ante opus ne stulta sint:
 Timidi facereque, dicereque stulta proprium viri;
 Sed ea perfice, quæ te non postea dolore afficiant:
 Fac nihil eorum, quæ non scis, sed docere
 Quæcumque necesse est, & delectabilissimam vitam sic peragere.
 Neque sanitatis circa opus negligentiam habere oportet.
 Sed potiusque mensuram, & cibi exercitiorumque
 Fac, mensuram autem dico eam, quæ te dolore non afficiat.
 Assuesce autem vivendi modum habere primum firmum;
 Et cave ea facere quæ invidiam habent.
 Ne expende præter tempus, tamquam bonorum nescius,
 Neque illiberalis sis: mensura omnibus in rebus optima.
 Fac autem ea quæ te non ledant, considera autem ante opus.
 Neque somnum mollibus in oculis suscipe
 Antequam diurnorum operum ter unumquodque percurras:
 Quo transgressus sum? Quid feci? Quid mihi decens non per-
 fectum est?
 Incipiens a primo percurrere & quæ postea
 Mala quidem operatus, dole; bona vero, latare.
 Hæc labora, hæc meditare, hæc oportet capere te.
 Hæc te divine virtutis ad vestigia ponent.
 Ne per nostræ animæ dantem quaternionem

Fontem perennis natura, sed vade ad opus
 Deos precatus, ut perficiant: his autem impetratis
 Cognosces immortaliumque deorum, mortaliumque hominum
 Consistentiam, ut singula prætereunt, utque tenentur.
 Cognosces autem, quatenus fas est, naturam in omni similem;
 Ut neque insperanda speres, neque te quid lateat.
 Cognosces autem homines spontanea detrimenta habentis:
 Miseri, qui bona, prope cum sint, non vident,
 Neque accipiunt: solutionem autem malorum pauci norunt.
 Talis fortuna mortalium ledit menteis: hi sed cylindris
 Ex aliis in alia feruntur, infinita nocumenta habentis
 Molesta enim comes lis nocens latet
 Infita, quam non oportet adducere, sed cedendo fugere.
 Iuppiter pater, vel a multis malis quiescat omnis,
 Vel omnibus ostendas quamam sorte utantur.
 Sed tu confide, quoniam divinum genus est mortalibus
 Quibus sacra afferens natura ostendit singula.
 Quorum si quid tibi cura est, vinctes, quæ te jubet
 Medicando: animam autem laboribus istis liberabis.
 Sed abstine cibus quos diximus, in quæ purgationibus;
 In quæ liberatione animi dijudica, & considera singula;
 Aurigam iudicium constituens desuper optimum,
 Cum autem relicto corpore, ad ætera liberum iveris,
 Eris immortalis deus, incorruptibilis, non amplius mortalis.

Dicere etiam solitus erat Pythagoras: Ignem gladio ne fodito, idest, Potentium iram ne commoveas. Hirundines pellito, idest, ingratos ac verbosos. Noli gustare ea, quorum cauda est nigra, idest voluptates, quæ blandæ veniunt, sed amaræ fugiunt: & his similia; Vid. Manut. in Adagiis; & Plutarch. de liber. educandis. Eo auctoritatis ac sapientiæ devenit, ut in proverbium abiret: Ἀὐτὸς ἔφα, Ipse dixit. Vide Gell. & Athen. Immortalitatem animarum, ut ait Cic. Tusc. q. lib. 5. maxime confirmavit celebri illa *metempsychosis*, idest animarum de uno corpore in aliud transmigratione. Ait enim Ovidius sub Pythagoræ nomine *Metamorph.* 15.

Morte carent animæ, semper priore relicta
 Sede, novis domibus vivunt habitantque receptæ;

Ipse ego, nam memini, Trojani tempore belli
 Pantooides Euphorbus eram.

Et alibi;

..... inque frinas
 Possimus ire domos, pecudumque in corpora condî;

Dicebat, postmodum Euphorbum transisse in Homerum, postea in pavonem, deinde in Pythagoram. Hanc postremo dicunt renatum in Ennium Poetam. Hinc Pers. sat. VI. v. 11.

Cor jubet hoc Enni postquam destituit esse
 Mæonides quintus pavone ex Pythagæo.

Hæc docuit Pythagoras non modo ad animarum immortalitatem astruendam, verum & ad vitia hominum coercenda; ne si brutis similes essent, ad bruta transirent, ut apud Homerum Ulyssis socii a Circe in porcos mutati sunt, quod fordibus ac libidini dediti essent; & apud Ovidium & Apulejum in *Metamorph.* va-

ria adducuntur exempla. Idipsum fert Athenæus lib. 15. *Differe nobis de eo quod propositum est, ne quod est apud divinum Platonem libro de Animo, te vita defunctum, quemadmodum eos qui gulæ dediti fuerunt, compotationum studiosi, intemperantes, & in alios contumeliosi ac iniusti, aut in asinorum genus transisse, aut alicujus feræ speciem induisse nos intelligamus.*

Fuit & Pythagoras Mosaicis scriptis in Ægypto suffultus, ut ait S. Justinus Martyr ferm. ad Gent. exhort. atque unum Deum asseruit: Pythagoræ de uno Deo sententiam audite banc: Deus unus est, non ut quidam suspicantur extra opus a se ornatum ac dispositum, sed in seipso totus in orbe toto, inspectans quæ gignuntur omnia, cum sit temperamentum cunctorum temporum, opifex potentiarum, operumque suorum, omnium principium, unum luminare in cælo, pater omnium, universorum mens, & animatio, circularum motus omnium. Ita Pythagoras. Et lib. de Monarchia: Cum eo (Orpheo) sentit & Pythagoras dum scribit:

Si quis dicet Deus sum præter unum, is debet Mundum hunc parem condere, & dicere, hic meus est:

Nec solum condere & dicere meus est, sed habitare Ipse in eo quem fecerit: hic autem ab hoc factus est.

Hæc Pythagorica de una Divinitate sententia ex Livio quoque evincitur. Ait namque lib. xl. ad annum Urbis DLXIX. In agro L. Petillii scribæ sub Janiculo dum cultores agri altius moluntur terram due lapideæ arcæ octonos ferme pedes longæ, quaternos latæ inventæ sunt operculis plumbo devinctis, literis Latinis Græcisque utraque arca inscripta erat: in altera Numam Pompilium Pomponis filium regem Romanorum sepul-

tum esse: in altera libros Numæ Pompilii inesse. Eas arcas cum ex amicorum sententia dominus aperuisset, quæ titulum sepulti regis habuerat, inanis inventa, sine ullo vestigio corporis humani, aut ullius rei, per tabem tot annorum ossibus absumentis, in altera duo fascēs candelis involuti septenos habuere libros, non integra modo, sed recentissima species Septem libri de jure Pontificio erant: septem Græci de disciplina sapientiæ, quæ illius ætatis esse potuit. Adjicit Antias Valerius Pythagoricos fuisse, vulgata opinioni, qua creditur Pythagoræ auditorem fuisse Numam, mendacio probabili accommodata fide. Et Paulo post: Lectis rerum summis, cum animadvertisset pleraque dissolvendarum religionum esse, L. Petillio dixit sese eos libros in ignem conjecturum esse. Hi demum, ut Livius subdit, in Comitio igne a victimariis facto in conspectu populi cremati sunt. Nec alia de causa conjici potest, nisi quia populus superstitionibus deditus plures colebat deos, quos Pythagoras, unum asserendo, destruebat. Idipsum refert Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. Noluerunt enim prisci viri quidquam in hac civitate asseruari, quo animi hominum a deorum cultu avocarentur.

Hanc doctrinam hausit fortasse Pythagoras a Jeremia quem in Ægypto, & ab Ezechiele quem in Chaldaea vidit, ut testantur S. Augustinus lib. 2. de Doctr. Christ. & Clemens Alexandrinus, quoinimo & circumcisus creditur, ut facilis ei ad Hebræos pateret accessus. Mirificam quoque illam Pythagoræ τετραχλὴν, ipsum esse suspicantur Dei Nomen ineffabile τετραγράμματον יהוה Jeova;

IN GAB. BARRIUM LIB. IV. CAP. XI.

321

ua; atque ejus notitiam a Daniele jam fene Pythagoram cum in Babylone degeret, accepisse: quinimo Pythagoricum illud, *Non transeundum illac ubi asinus procubuerit*, ex historia Balaam & Asinae proditiis conjicit Huetius demonstr. Euang. prop. IV.

Scripsit Pythagoras de rubro mari, ut ait Athenæus lib. 4. celeberrimamque illam demonstrationem de triangulis rectangulis invenit, ob quam centum boves sacrificavit, quamque Euclides fert Prop. 47. lib. 1. Ait namque Athenæus lib. x. *Appollodorus arithmeticus auctor est Hecatombem illum sacrificasse quod invenisset in triangulo rectis angulis constante, lineam que recto angulo subtenditur tantum valere quantum alie eundem angulum continentes.*

Cum famulus Pythagoras descriptionem linearum celebrem
Repperit, ob quam nobili sacrificio boves immolavit.

Alii Pythagoram Jovi sacrificasse dicunt quod literam Y invenerit, sicque legunt:
Ἡνίκα Πυθαγόρας τὸ περικλυτὸς εὐρατο
γράμμα,
Κεῖν ἐφ' ὅτῳ κλειτὸν ἦν αὖτε βεθυσίην,
Quæ carmina ita interpretatur Ben-
tinius in Antolog.

Pythagoras quondam Diis fecit nobile sacrum,
Inventa est illi Littera quod celebris:

Fuit & Pythagoras paucissimi potus frugalemque sibi adeo rationem victus indixit, ut sapius solo melle contentus fuerit, teste eodem Athenæo. Motum syderis Veneris appellati primus detexit, ait enim Plinius lib. II. cap. VIII. *Quam naturam ejus Pythagoras Samius primus deprehendit Olympiade circiter XLII.* Ex quo intelligimus Numæ Pompili tempore floruisse, ut idem

fert lib. 13. cap. 13. Et cap. XLI. *Pythagoras vir sagacis animi a terra ad Lunam CXXV. millia stadiorum esse collegit. Ab ea usque ad Solem duplum; inde ad duodecim signa triplicatum.* Sub Semneferteo rege Pythagoras in Ægypto fuit; ait namque idem Plinius lib. XXXVI. cap. IX. *Is autem obeliscus, quem divus Augustus in circo magno constituit, excisus a rege Semneferteo, quo regnante Pythagoras in Ægypto fuit, centum viginti quinque pedum est & dodrantis præter basim ejusdem lapidis.*

De Litera Pythagorica vide opusc. XI. ex iis quæ Virgilio adscribuntur; habetur namque.

Littera Pythagorica discrimine sectæ bicorni
Humana vita speciem præferre videtur &c.

Pythagoras quippe ut homines ad virtutem alliceret, atque a vitiis abstergeret, docuit virtutem semitam, videri quidem primum difficilem, sed incredibilem animi quietem ac jucunditatem parere; contra vero vitium latam quidem viam esse, sed ad perditionem impellere: Et quo id rudibus oculis præmonstraret literam, Y objecit. Basim hujus literæ initium actaque infantie nostræ significare asserbat: ubi vero ad bivium, hoc est ad mali bonique cognitionem deveniremus, declinato vitiorum sinistro, dextrum cornu, hoc est virtutem totis viribus arripiendam nobis esse proposuit. S. Hieronymus epist. ad Latam de institut. filia hæc infit: *Donec parvulus ad annos sapientie veniat, & Pythagoræ litera Y eum perducatur ad bivium, tam bona ejus quam mala parentibus imputantur.* Nec Virgilium latuit, qui Æneæ sub rami aurei symbolo virtutem ca-

S s. pes-

peſſendam inculcavit. Vide *Aſcenſ. Perf. ſat. 3. Auſon. alioſque*. Nec abs re putavimus de hac litera obiter adnotare ſequioris ævi Græcos illa uſos eſſe ad *Filium* exprimendum: ſicut enim Π *Patrem*, ſic Υ *Filium*, & Α *Spiritum Sanctum* ſolis primis literis contenti ſignificabant. Υὸς ſiquidem Latine *Filius* dicitur. Cumque in Gallia Ciſalpina pro *Filio* contracte *Fio* pronunciaretur, hinc uſus invaluit, ut litera Υ *Fio* & tandem corrupte *Fia* vocitata ſit, ut ait Conſtantinus Laſcaris in *Gramm.*

2. *Conſonantiam*. Pythagoram ſerunt, cum apud ætarios fabros adnotaviſſet ex malleorum iſtibus conſonantiam lege ponderum provenire, collegiſſe numeros, quibus ſibi conſentiens diverſitas ponderum continebatur. Vide *Marſil. Ficin. comment. in Tim. cap. 31.*

3. *Faba*. Aulus Gellius Noct. Attic. lib. IV. cap. XI. negat Pythagoram fabis abſtinuiſſe. Ait enim: *Opinio vetus falſa occupavit, & convulſit Pythagoram philoſophum non eſſe taſſe ex animalibus; itemque abſtinuiſſe fabulo, quem κύαμος Græci appellant. Et paulo poſt: Ariſtoxenus muſicus vir literarum veterum diſigentiffimus, Ariſtotelis philoſophi auditor in libro quem de Pythagora reliquit, nullo ſæpius legumento Pythagoram dicit uſum quam fabis; quoniam is cibus, & ſubduceret ſenſum*

alvum & levigaret. Verba iſta Ariſtoxeni ſubſcripſi: Πυθαγόρας δὲ λέγει τῶν ὀσπρίων, μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασεν λίαν, κινητικὸν τε γὰρ εἶναι, καὶ διαφορτικόν, διὸ καὶ μάλιστα κέκερται αὐτῷ. Ideſt: Cum diceret Pythagoras de leguminibus, fabam præcipue approbavit; motum enim maxime excitat, & alvum ciet; quomobrem ea maxime utitur. Additque Gellius κύαμον aliud etiam præter fabam ſignificare, & Empedoclem, qui hac voce utitur, more Pythagoræ operte atque ſymbolice non a fabulo edendo ſed a rei veneræ proluvio voluiſſe homines deducere. Id quidem aperte evincitur ab ipſius Pythagoræ dogmate quod refert S. Hieronymus, quodque totius Philoſophiæ ſummam complectitur: Δὲ φυγαδεύειν πάντα τρώπον καὶ ἐκκοπῆν τὴν νόσον ἀπὸ τῶ σώματος, τὴν ἀπαιδευſίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγαν ἀπὸ γαστροῦ, τὴν ἑπſιν ἀπὸ πόλεος, τὴν διαφορίαν ἀπὸ τῆς οὐρείας, κακοινήν ἀπὸ πάſων τῶ ἀκράτες. Ideſt: Fugare convenit ac modis omnibus reſecare morbum a corpore, inſcitiam ab animo, luxuriam a ventre, ſeditionem a civitate, diſcordiam a familia, in ſumma ab omni negotio intemperantiam. Vide Adag. Manut. Idipſum refert Porphyrius in vita Pyth. Plutarchus vero de ſuffragiis non ferendis explicat, quæ per fabas dantur. Vide Opuſc. de liber. educandis.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Ubinam excidi*. Hinc ortum nobile Virgilii epigramma. *Vir bonus & prudens.*

(b) *Ne faba veſcerentur*. Cur Pythagoras fabas diſcipulis interdixit, plura Gellius lib. 4. cap. 11.

de hoc Diog. Laert. in vita Pythag. Plin. lib. 16. cap. 12. Feſt. Pomp. in dictione *Faba* Plutarch. in problem. & lib. de liberis educandis. Eraſm. Retorod. Chel. prima cent. 1. proverb. *A fabis abſineto*.

CAPUT XII.

De Theano uxore Pythagoræ. Ejus sententia de educatione filiorum.

EX schola Pythagoræ, ait Jamblicus, prodire prope innumeri eruditi ac sapientes viri. Duxit Pythagoras, ut Laertius & Suidas ferunt, uxorem *Theano* Brontini Crotoniatæ filiam, quæ docta ac sapiens fuit, philosopha & poetrix. Ex qua suscepit *Thelaugem*, & *Mamercum*, & tres filias *Myan*, sive *Alyam*, *Arignotim*, sive *Erigonem*, quæ doctæ fuere, quarum, ait Constantinus Lascaris, extant epistolæ: & *Damon* sive *Dameam*, quæ etiam longe docta fuit. Scripsit *Theano*, ut Suidas, & Plotinus tradunt, commentaria philosophica, *Apoptygmata*, & poema quoddam heroico carmine, ac mortuo Pythagora scholas cum *Thelauge* & *Mamerco* filiis regendas suscepit. "Animam immortalem dixit." Hæc philosophiæ scitatrix multa pulcra ac scitu digna de pueris educandis scribit ad *Eubolam*. Ait enim: *Audito te pueros delicate educare, sed certe optima genitricis est liberis non deliciose & licenter enutrire, sed modeste ac sobrie. Animadverte obsecro ne non diligentis sed adulantis opus agas. Siquidem voluptuosa educatio pueros assentatores reddit. Quid suavius juvenibus domestica voluptate? Oportet equidem puerorum educationem carere perversitate. Naturæ autem perversitas est cum pueri animo fuerint voluptarii, corpore vero delicati ac molles, laboresque omnes effugerint, ac molliores evaserint. Oportet autem cum educantur exercere eos ne terribilia metuant, sive cum affligi, sive cum laborare opus fuerit, ne turpium affectuum servi reddantur. Nam ob voluptates gulosi efficiuntur, & ob desidia labores effugiunt. Debent pueri res honestas summopere complecti, abstinere a vitiis, & perseverare, in virtutibus. Cavenda est pueris ciborum satietas, & sumptuosa voluptas, & superflua licentia ludorum. Neque permittendi sunt ut intemperate & impudenter in ludis se se exerceant, neque ut omnia dicant, aut agant. Neque metuas si interim plorent, neque lateris & rideas cum nutricem pulsaverint, aut tibi maledixerint. Neque in æstate frigus, aut in hieme calorem suppedites, aut multas delicias, quibus inopes pueri omnino carent. Qui quidem facilius educantur, & crescunt nihilominus, ac longe meliores efficiuntur. Tu vero veluti *Sardanapali* progeniem educas pueros, marium naturam voluptatibus effeminas. Quid enim faciet aliquis puer, qui nisi celeriter comedat, plorat, & si comederit, delectabilia obsonia querit? Quod si æstum senserit, debilitatur; si frigus, concidit; si oburgatur, reluctatur: & nisi ei ad voluptatem res administrabuntur, tristatur; & si non præmansum in os inferatur, ægre fert: & ad voluptatem pravo ocio utitur, ac molliter & effeminate circumagitur. Studiosè autem cum scias quod pueri delicias dum pubescent in viros mancipia reddentur,*

tur, huiusmodi voluptates auferas, & educationem auferam, non delicatam adhibeas: ac permittas eos famem, sitim, frigus, æstum, & erubescentiam pati & ab æqualibus, & a præceptoribus. Sic enim & exercentur animo impigro, & corpore adollescunt. Labores enim quadam corroboramenta sunt pueris ad virtutem, quibus imbuti, quod satis sit, virtutis colorem apprehendunt. Vide igitur ne quemadmodum vites male cultæ fructum non afferunt, ita propter delicias pueri petulantia, & multarum nugarum malitiam gignunt. Hæc, ait Stobæus in Nuptialibus, Pythagoræ dogmatum studiosa cuidam interroganti quomodo celebris evasisset, respondit, Contexens telam, & meum curans conjugium. Item quærenti quod officium esset matronæ, respondit, Viro suo placere. Rogata etiam, ait Laertius, quando mulier a viro munda sit, ad Cereis que sacrarium veniret, respondit, A suo quæque continuo, ab alieno nunquam. Ei vero, quæ ad virum pergeret, in mandatis dabat, ut cum veste & verecundiam poneret, exurgensque denuo cum ipsa illam una resumeret. Rogata quænam hæc? Inquit, Per quæ mulier vocor. Hæc, ait Plutarchus in Nuptialibus, vestem induens brachium nudavit, cum quidam dixisset, O pulcrum cubitum! At non publicum, inquit. Hæc: ait Clemens Alexandrinus Strom. primo, ex mulieribus prima philosophiam, & Apophthegmata scripsit, dixitque: Effet revera pulcris vita convivium iis, qui se scelerate gesserunt, deinde moriuntur, si non esset anima immortalis, mors effet lucrum.

C A P U T XIII.

De viris & mulieribus Philosophis Pythagoreis, & præsertim de Mamercio Æmilio, ex quo Gens Æmilia cognomen sumpsit.

BRontinus autem Theano pater, ait Iamblicus, scripsit de mente, & cogitatu, & alia. *Theauges* five *Theages*, Pythagoræ, & Theano filius philosophus eximius fuit, & patri in philosophia successit, ut ait Laertius, & scholas cum matre & fratre Mamercio regendas suscepit. Fuit & mathematicus, ut ait Suidas, scripsit de numero quaternario libros quatuor, innuens quatuor esse elementa, five, ut alii, profundum, silentium, mentem, & verum. Pro quo Aegyptii, ait Lascaris, ipsum deum habebant. Hunc plurimi & Empedocles Agrigentinus audierunt, cui Plato librum de Sapientia titulum fecit *Theauges*. Mamercus quoque cognomento Æmilius Pythagoræ filius non modo philosophus doctus fuit, sed nimia etiam præditus humanitate, a quo Romanorum Æmilia gens cognomen sumpsit, ceu Sex. Pomp. scribit, qui ait. „ Æmiliam gentem appellatam dicunt a Mamercio Pythagoræ philosophi filio, cui propter unicam humanitatem cognomen fuit „ Æmilios. „ Item Plutarchus in Paulo Æmilio ait: „ Æmiliorum „ familiam in urbe Roma patritiam sane atque vetustam fuisse pluri- „ mi

„ mi tradunt, quod vero primus, qui nomen ei familiæ reliquit, Mar-
 „ cus Æmilius propter sermonis lepiditatem, quam Æmiliam Græci
 „ vocant, appellatus, Pythagoræ philosophi puer fuerit, nonnulli ex
 „ iis tradunt, qui doctrinam Numæ Pompilii regis in Pythagoram
 „ auctorem referunt. „ Mamercus, ut dixi, cum Thelauge fratre, &
 „ matre scholas rexit. Jamblicus autem tradit Pythagoræ in disciplinis
 „ successorem fuisse *Aristæum* Crotoniatam *Demophoontis* filium, is ætate
 „ Pythagoræ vixit septem generationibus, post hunc Mamercum, huic
 „ successit *Bulgaras*, inde *Gartydas*. *Damea* Pythagoræ & Theano filia
 „ philosophiæ sectatrix admodum erudita fuit. Quæ ingenium in expo-
 „ nendis paternis sententiarum involucris exercuit. Fuit summa prædi-
 „ cta castitate. De qua Hieronymus lib. 1. adversus Jovinianum ait: „ Ti-
 „ mæus scribit Pythagoræ filiam virginem choro virginum præfuisse,
 „ & castitatis eas instituisse doctrinis. „ Habuit filiam *Biscalam*, ait
 „ Lascaris, eruditam. Fuerunt Pythagoræ discipuli Crotoniatæ philoso-
 „ phi docti, ait Jamblicus, *Ageas*, *Agylus*, *Antimædon*, *Arignotis*, *Egon*,
 „ *Boythius*, *Bulgaras*, *Bryas*, *Cleostenes*, *Calcippon*, *Cleopbron*, *Damodes*,
 „ *Dymas*, *Dinono*, mulier, *Epilytus*, *Eratus*, *Enandrus*, *Gartydas*, *Ippo-*
 „ *stratus*, *Ippostenes*, *Itaneus*, *Leopbron*, *Myllias*, *Menon*, *Milo*, *Ecpban-*
 „ *tus*, *Onatus*, *Philolaus*, *Phiciadas*, *Rodippus*, *Silius*, *Timieba* uxor *Myl-*
 „ *liæ*, *Philtis* filia *Theopbrii*, *Mea* uxor *Milonis*, & *Neocles*. Ergo (1) no-
 „ vem mulieres Crotoniatæ, præter ceteras, doctrina excelluere. Por-
 „ ro opinandum est per ea tempora omnes prope Crotoniatas & mares
 „ & feminas in Græcas literas ac philosophiæ, aliarumque disciplinarum
 „ studia incubuisse, etsi non omnes in ipsis adeo profecerint, excel-
 „ luerintque doctrina. Ita & Locrenses, & Rheginos, reliquosque Cala-
 „ bros, ut olim Romæ in reliquove Latio in Latinis literis factitatum est.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

i. *Novem mulieres*. In Athe- *thagorizussæ*, quam Pythagoræ di-
 „ næo lib. IV. mentio fit cujusdam *Py-* scipulam eruditi conjiciunt.

CAPUT XIV.

*De Philolao Platonis & Architæ præceptore,
 ejusque institutis.*

(1) **P**HILOLAUS Pythagoræ discipulus, præceptor Platonis &
 „ Architæ fuit, veluti Cicero libro tertio de Orat. insinuat.
 „ Ait enim: „ Pythagoreus ille Lysias Thebanum Epaminondam haud
 „ scio an summum virum unum omnis Græciæ, aut Xenophon Age-
 „ silaum, aut Philolaus Architam Tarentinum, aut ipse Pythagoras
 „ totam illam veterem Italiæ Græciam, quæ quondam Magna voci-
 „ tata est, doctrinis omnibus expolivit atque instituit. „ Plato, ut
 „ Her mippus apud Laertium & Plutarchum in Platone ferunt, tres Phi-
 „ lolai

lolaï libros Pythagoricæ sectæ emit ab ejus consanguineis argenti minis Alexandrinis quadraginta, sive, ut alii centum, sive, ut Gellius decem millibus denarum mercatus est. Quam argenti summam a Dionysio tyranno accepit, ex quibus libris Plato plura in suum Timæum transcripsit. Quos tanto studio lectitabat, ut ad ejus defuncti caput sint reperti. Opinatur Philolaus omnia harmonia ac necessitate fieri. (2) Terram juxta primum circulum moveri dicit. Hic primus de natura rerum scripsit. Quorum est initium: *In mundo natura coacta est ex infinitis ac finitis, mundusque totus, & quæ sunt in ipso omnia.* Hic Dei unitatem asseruit, quare Athenagoras ad Antoninos Cæsares scribens, unum Deum esse ex Philolai scriptis asseruit. Hic, ut Plutarchus scribit, mundi corruptionem bifariam esse dixit, tum ex cælo ignis defluxu, tum ex aqua lunari vertigine ex aere effusa. Horum enim suffimenta mundi esse alimoniam. Dicebat etiam, ut Plutarchus de placitis philosophorum libro secundo, & Galenus in libro de historia philosophica tradunt, Solem vitri modo perlucem accipere ab igne cælesti splendorem, acceptumque ad nos transmittere, & tanquam percolare, adeo cælestem ignem Soli affimilem esse, ex quo prodire Solem & simile quid speculi, tertiamque inde a speculo lucem ad nos per reflexionem dissipari. Hanc enim nos Solem vocare, quasi imaginis imaginem. Dicebat etiam, ut iidem ferunt, moveri circa ignem per obliquum circulum, eo modo, quo Sol, & Luna, ignem vero in medio statuit, quem totius naturæ focum ac meditullium censet. Supra quem terram, huic nostræ contrariam, & inde terram collocat, quam ex opposito sitam illi dicit, & circa eam ferri. Quamobrem eos, qui illic sunt, a nobis videri non posse. Hi dicuntur antipodes. Hanc sententiam plerique Latini & Græci eruditi auctores sunt sequuti. Hic, ut Marcus Vitruvius libro primo auctor est, multas res organicas & gnomonicas numero naturalibusque rationibus inventas atque explicatas posteris reliquit. Item numerus est, inquit, imperiosa quædam & ex se progenita sempiternæ mundanorum perseverantiæ continentia. Proclus ait: „ Plato multas admirabilesque de deis sententias per mathematicas formas nos edocet, Pythagoricorumque phialis utens, vel laminibus sacram divinarum scientiarum tegit disciplinam. Talis enim est & universus facer divinusque sermo Philolai in Bacchis, totusque modus enarrationis Pythagoræ de diis. Jure Philolaus trianguli angulum diis quatuor consecravit, ac juxta tertium angulum ipsorum unionem colligit. Hic omnia ad cælestem harmoniam, coactionemque naturæ retulit. Dicere quoque solebat, Cum in sacrum perveneris ne spectes a tergo. ” Dictum utique divinis literis consentaneum. Hic ait Suidas, suspitionem maxime omnibus cavendam monet: Etsi enim, inquit, nihil committis, sed tantum videaris, infelix es. Eum Crotoniæ tyrannidis suspitione sustulere, ut Laetius prodit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Philolaus.* Amicus scilicet populi, ex φίλος *amicus*, & λαός *populus*.
2. *Terram juxta primum circulum moveri.* Sisteina hoc Pythagoras pri-

primus excogitavit, cui Pythagorei adstipulati sunt, ut ait Aristoteles lib. 2. de cælo cap. 13. Ignem quippe seu Solem veluti elementorum principem in medio inclusum, terramque tamquam platetam circa ipsum cum aliis corporibus cælestibus circumagi, suoque motu harmoniam efficere tradiderunt. Quibus consentit Aristarchus Samius apud Archimedem lib. de arenæ numero, diversusque creditur ab altero Aristarcho, qui ut Plutarchus fert lib. de facie in orbe Lunæ Cleantem Samiam putavit violatæ religionis à Græcis debuisse postulari, tamquam si mundi Lares Vestamque suo loco movisset, quod ea quæ in cælo apparent tutari certis rationibus conatus, posuisset cælum quiescere, Terram per obliquum rotæi circum, & circa suum vexari interim axem.

Et Ovidius Fastor. lib. 6.

Stat vi Terra sua, vi stando Vesta vocatur.

Verumtamen huic Pythagoreorum hypothesei adhæserunt Philolaus noster, Heraclides Ponticus, Nicætas Syracusanus, Ecphantus, Leucippus, ipse Plato jam senior, & Numa Pompilius, qui referente Plutarcho in ejus vita ædem Vestæ in formam orbicularem extruxit, ut in illius medio veluti Sol in centro mundi ignis sacer asservaretur. Novissimus omnium Nicolaus Copernicus Torunensis Canonicus in Polonia eandem hypothesein fuscitavit, ac ab anno 1500. usque ad 1530. ad illam stabilendam totus incubuit, quare *hypotheseis Copernicanæ* nomen obtinuit, cui postmodum Galilæus, & Carthesius adstipulati sunt.

C A P U T XV.

De Alcmaëone Philosopho & Medico.

FUIT & ALCMÆON Crotoniata Pyrithi filius, Pythagoræ alumnus, philosophus & medicus excellens, cognomento Physicus (maxime enim valuerunt Crotoniatae medicina) qui, ait Laertius, plurimum in medicina versatus est, deque ea complura conscripsit, plurimumque de natura disputat, dicens multas rerum humanarum causas. Videtur autem primus de naturæ ratione scripsisse, ut Phavorinus in omnimoda tradit historia. Lunamque hanc sempiternam habere naturam. Quod autem Pyrithi filius fuerit testatur ipse in principio sui operis sic. „ Alcmaon Crotoniata hæc ait Pyrithi filius Brontino, & „ Leoni, & Bathyllo de invisibilibus rebus. Manifestam quidem scientiam habent dii, quantum vero conicere hominibus licet, & quæ „ sequuntur „. Hic, ait Proclus, primus rerum naturam literis explicavit. Animam vero immortalem dixit, moverique perpetuo instar Solis. Hujus meminit Cicero libro primo de natura Deorum: *Alcmaon*, inquit, qui Soli & Lunæ, reliquisque syderibus, animoque præterea divinitatem dedit, non sensit se se mortalibus rebus immortalitatem dare. Et Themistius libro primo de anima: *Alcmaon Crotoniata ille*, qui cognomento Physicus dicebatur, animam, inquit, immortalem esse oportet ratione ea quia semper agitur, eoque simillima rebus immortalibus videatur,

mo veri enim & reliqua immortalia incessabili agitata. Et Arist. libro primo de anima. *Alcmæon dicit animam esse immortalem propter hoc quod assimiletur immortalibus.* Et libro septimo de historia animalium. *Alcmæon Crotoniata ait, mas primum semen genitale magna ex parte incipit ferre anno peracto bis septimo, simul etiam pubescere incipit eodem tempore, ut stirpes semen laturas primum florere.* Et Galenus in libro de historia philosophica & Plutarchus in libro de placitis philosophorum dicunt:
 „ Alcmæon stellas vagas ex adverso fixis incedere dicit, hoc est ab occasu in orientem. Auditum autem fieri, quod aures intus vacuæ sint, vacua autem omnia resonare quoties in ipsa vox aliqua feratur.
 „ Olfactum autem in cerebro præcipuam animæ partem constituit, atque ipsam odores inter respirandum attractos percipere. Gustum vero cum humiditate & temperato calore, tum mollitie saporibus inter noscere linguam. Somnum autem sanguinis recessu in venas ipsius confluxui deputatas fieri. Mortem vero si prorsus omnis illuc abscedat, quia frigidum corpus ita nimium redditur. Expergisci autem, nos sanguinis ejusdem reditu. At sanitatem constare credit ex æqualitate caloris & siccitatis, frigoris & humiditatis, item dulcedinis & amaritudinis, & id genus aliis. Morbos autem excitari quoties istorum unum aliquod ceteris dominetur. Singulorum nanque excessus societatem dissolvit, atque ita morbum fieri. „ Dicit etiam Alcmæon ipse, ut Plutarchus scribit, mulini generis mares quidem steriles propter genituræ tenuitatem, item seminis frigiditatem; feminis vero propter vulvam non dehiscientem, item non se laxantem. Hic primus executionem aggredi ausus est. Primusque fabulas adinvenit, ut Isidorus Etymologiarum libro tradit, ubi sic ait: „ Fabulæ ideo sunt introductæ ut ficto mutorum animalium inter se colloquio, imago quædam vitæ hominum nosceretur. Has primus invenisse traditur Alcmæon Crotoniensis, appellanturque Æsopicæ, quia is apud Phrygiam in hac re polluit. „ Scripsit lingua Dorica, ait Suidas.

C A P U T XVI.

De Neocle, Ascone, & Ecphante Philosophis Crotoniatis. Hujus fragmenta de Regno & Rege præclarissima adducuntur.

Fuit & *Neocles* Crotoniata philosophus & medicus illustris, cujus meminit Athenæus. Hic, ait Ælianus de historia animalium libro octavo, dicit rubetas duo jecora habere, alterum quidem occidere, alterum alteri adversantem salutem afferre. Fuit & *Asco*, sive *Ascon* Crotoniata philosophus celebris Pythagoræ auditor, qui Laertio lib. octavo prodente, complura scripsit, sed Pythagoræ inscribuntur. Fuit & *Ecphantes* Crotoniata Pythagoræ discipulus, qui scripsit de regno. De quo Stobæus in admonitionibus de regno meminit, & hæc ejus dicta ponit: „ Quod uniuscujusque animalis natura ad mundum &
 „ ejus

„ ejus partes accommodata sit, multis mihi videtur argumentis con-
 „ stare. Sic enim consentiens, connexaque singulorum natura opti-
 „ mam simul & necessariam sequitur seriem, quæ ex motu universi
 „ constituta, ut communem rerum omnium ornatum, ita singulorum
 „ quoque officio durationem conservat. Quare mundus etiam appel-
 „ latur, & perfectissimum est animalium. In partibus vero ejus, quæ
 „ multæ sunt, & diversæ natura, id animal primas tenet, quod plus
 „ divinitatis continet. Quare inter cælestia quidem, quæ immortalis
 „ Dei naturam participant, & primario maximeque sequentur, pla-
 „ netæ stellæ salutantur. In regione vero infra Lunam, ubi corporum
 „ motus est rectus, dæmonis natura versatur. Ceterum in terra &
 „ apud nos optimus quidem natura est homo, divinissimus autem rex
 „ & meliori conditione inter ceteros affluens, similis quidem corpore
 „ reliquis, utpote ex eadem materia natus, ab optimo quidem artifi-
 „ ce productus, qui fabricavit eum, archetypum imitatus seipsum.
 „ Quocirca rex unicum & excellens quoddam opus est, imago illius
 „ regis, creatori suo semper familiaris, a subditis vero in regno tan-
 „ quam lumine conspicuo. Examinatur enim & probatur digni-
 „ tas regia non secus quam avium princeps aquila obversis Soli ocu-
 „ lis. Eadem est ratio de regno, ut quod divinum sit & propter ni-
 „ miam claritatem oculos obtundat omnibus præterquam legitimis.
 „ Etenim multi splendorem oculis obversantes, atque vertigines ar-
 „ guunt spurios, qui ascenderunt tanquam in altitudinem insolitam.
 „ Illis vero, qui, ut par est, propter naturæ similitudinem regni ca-
 „ cumen adiverunt, habitari potest, & usum sui commodum præbe-
 „ re. Est igitur regnum res sincera, incorrupta & propter excellen-
 „ tiam divinissima, atque homini difficilis accessu. Oportet autem il-
 „ lum, qui suscepit regnum purissimum, & lucidissimum natura esse,
 „ ne quod clarissimum ejus est, obsecuret suis maculis, quemadmodum
 „ nonnulli sanctissima loca inquinaverunt, & execrabiles quidem eos,
 „ quibus obviam facti sunt. Rex igitur naturam habeat minime pol-
 „ lutam, & quanto reliquis divinius sit, agnoscat, ac cetera, quibus
 „ decenter instructus tum seipso, tum subditis optime uti poterit. Ce-
 „ teri quidem homines a vitiis suis sanctissime purgantur, si principibus
 „ suis similes evadant, sive legem principem, sive regem habuerint. Prin-
 „ cipes vero, qui non habent quod natura sua præstantius imitentur,
 „ illi non longius abire debent, sed statim a Deo utilitatem petere.
 „ Nam neque mundum aliquis quæsierit, in ipso agens, & pars ejus
 „ existens, neque is, qui aliis imperat, illum ignorare debet, a quo
 „ ipse regitur. Maximum autem hoc ornamentum est, quod nihil
 „ non gubernatum non inveniatur. Oportet principem etiam mori-
 „ bus imperium docere. Sic enim statim imperii pulcritudo elucescit.
 „ Qui Dei virtutem imitatur, & ei charus est, quem æmulatus fuerit,
 „ & amplius subditis. Nullum enim Deo charum homines odio pro-
 „ sequuntur. Nam neque sydera, neque universus mundus Deum odit:
 „ nam si ducem suum odissent, non utique ei parerent. Sed quod be-
 „ ne imperat, id in causa est, ut subiecta bene regantur, & pareant.
 „ Equidem existimo terrenum regem nullius virtutis expertem esse

„ debere, qua cælestis ille præditus est. Sed ut ipsa res est peregrina &
 „ admiratione digna, utpote cælitus ad homines profecta, ita nimi-
 „ rum & virtutes ipsius Dei opera existimandæ sunt, divino beneficio
 „ ei accessisse. Quod si rem a principio consideres, verum esse, quod
 „ dico, intelliges. Per communionem enim omnium primam & ma-
 „ xime necessariam hominum genera terrestris rex conciliat. Similiter
 „ facit ille, qui cuncta in universo gubernat. Nihil etenim, si tollas ami-
 „ citiam & communionem consistere potest, quod etiam in civitatibus
 „ ita se habet, si familiarem societatem abstuleris, & si multo inferior
 „ sit, quam divina natura & regia, quæ nihil huiusmodi sibi deside-
 „ rant, utpote perfecta virtutis: sed aliis indigentibus suppeditant, &
 „ communi utilitati consulunt. Amicitia autem civitatis communem
 „ mutuo finem spectans, ipsius universi concordiam imitatur. Porro
 „ citra constitutionem magistratuum nulla civitas habitari posset. Re-
 „ quiruntur autem ad illam constitutionem leges, civilis gubernatio,
 „ subditique, & præfecti, si per se conservanda sit. Hæc sequitur
 „ commune bonum, concinnus quidam status, & multitudinis consen-
 „ sus cum persuasionem concordii. Ille, qui imperat juxta virtutem no-
 „ minatur rex, atque est eadem amicitia consensuque subditis conjun-
 „ ctus, qua Deus mundo & in ipsis contentis jungitur. Ceterum oportet
 „ omnem benevolentiam institui, primum a rege in subditos,
 „ deinde vicissim a subditis erga regem, qualis nimirum patris erga fi-
 „ lium, pastoris erga gregem, & legis adversus utentes ipsa, una ea-
 „ demque virtus tum ceteris imperat, tum vitæ propriæ moderatur. Nul-
 „ lus autem ad vitam sibi propter inopiam, alterius ministerium ac-
 „ cersat, quod ipse sibi secundum naturam satis ministrare potest.
 „ Quamvis enim omnium sit communio, nihilominus quisque per se
 „ suis contentus vivet. Videtur etenim is, qui rebus suis contentus est,
 „ nullo alio ad vitam transigendam opus habiturus. Quod si vitam
 „ activam degere oporteat, liquet quod etiam si alia quæpiam ei ac-
 „ cefferint, nihilominus tamen statu suo contentus manebit. Nam &
 „ amicos habebit suæ virtutis gratia, quibuscum agens non alia virtu-
 „ te eis utetur, quam illa qua reliquam suam instituit vitam. Neces-
 „ se est enim, ut cetera omnia hanc virtutem sequantur, cum nihil
 „ ipsa præstantius ei adjungi possit. Deus sane citra famulorum &
 „ ministrorum operam, neque imperans cuiquam, neque coronans
 „ aut præconis voce celebrans obedientes, aut ignominia notans im-
 „ moderatos, ipse solus tantam imperii molem gubernat. Sed præbens
 „ seipsum imitatione dignum, omnibus desiderium & æmulationem
 „ iniicit naturæ suæ. Est autem bonus ipse, atque hoc solum opus
 „ agit, idque facile. Qui vero imitantur ipsum hoc studio melius om-
 „ nia peragunt, & illius assimilatio singulis sufficit. Non enim alia
 „ virtus est, quæ Deo accepta facit, & alia quæ ipsum imitatur.
 „ Ceterum rex terrenus apud nos cur non similiter se suisque conten-
 „ tus, & in statu suo absolutus sit? Assimilabit enim seipsum uni tan-
 „ tum optimo, & omnes alios sibi undecunque similes fieri studebit.
 „ Quod si vis & necessitas cogat subditos, singuli promptitudinem imi-
 „ tandi remittere solent. Non enim fieri potest ut absque benevolen-
 „ tia

„ tia alterum alteri simile evadat , quam in primis obliterat timor.
 „ Utinam humanum ingenium nulla persuasione opus haberet . Est
 „ enim persuasio terrenæ gravitatis vestigium, qua mortale ani mal par-
 „ ticipat . Nam persuasio res est , vicina necessitati , utque ea perfi-
 „ cere sua opera conetur , quæ necessitatem declinarunt . At quæ spon-
 „ te naturæ honestum amplectuntur , nulla persuasionis reverentia mo-
 „ ventur , nec enim timent necessitatem . Posset autem solus rex in ho-
 „ minis animo etiam hoc bonum efficere , ut quod melius est imitan-
 „ do , decorum sequeretur . Illos vero , qui tanquam ebrietate corru-
 „ pti sunt , & propter malam educationem melioris oblivionem inci-
 „ derunt , oratio adhibita restituit , laborantes sanat , eiectione obli-
 „ vione pravitatis vitio ipsis innata memoriam inserit . Ex qua per-
 „ suasio dida nascitur , quæ licet malis orta , boni tamen aliquid pro-
 „ ducit terram inhabitantibus , in qua quod vitio naturæ deest propter
 „ ejus imbecillitatem , oratio inter homines usurpata refarcit , atque
 „ explet . „ Et rursus . „ Revera rex erit , qui sacram & divinam ha-
 „ buerit animi meditationem , hac enim imbutus persuasusque bono-
 „ rum auctor erit omnium , mali vero nullius . Quin etiam quod futu-
 „ rus sit justus , utpote ad communicandum promptus , cuius constat ,
 „ communicatio enim in æqualitate , & ejus distributione sita est . An-
 „ tecedat justitia , communicatio participat . Nam fieri nequit , ut in-
 „ justus æqualiter distribuatur , aut ut non sit ad communicandum prom-
 „ tus qui distribuit ex æquo . Continentem vero esse illum , qui con-
 „ tentus sit suo statu , quis negaverit ? Sumtuositas enim incontinen-
 „ tiæ parens est , incontinentia contumeliæ , unde pleraque hominum
 „ mala enascuntur . Virtus autem , quæ suis rebus contentos facit , sum-
 „ tuositatem , & quæ sequuntur eam , haud quaquam probat . Sed cum
 „ ipsa princeps quædam sit , præest quidem omnibus , subesse vero nul-
 „ li potest , quod primum Dei , deinde regis proprium est , ut nulli
 „ subijciantur . Sibi vero ipsis imperant . Unde & ἀνταρχὴς apud Græ-
 „ cos dictus videatur παρὰ τὸ αὐτοῦ ἀρχεῖν . Quod autem ista sine pru-
 „ dentia fieri nequeant , apparet ; & quod prudentia mundi Deus sit ,
 „ manifestum est . Ordine enim & constitutione decenti conjungun-
 „ tur , absque mente vero non possent fieri . Proinde rex quoque sine
 „ prudentia non poterit sibi comparare istas virtutes , justitiam dico ,
 „ continentiam , communicandi virtutem , & istis cognatas . „ Et rur-
 „ sus de Magistratu : „ Homines in terra tanquam in exilio sunt , & es-
 „ sentia puriori multum inferiores , plurima terra gravantur , adeo ut
 „ a parente sua ægre extollantur , nisi quis divinorum status miserum
 „ hoc animal meliori parti jungat , sacrum genitoris aspectum mon-
 „ strans , qui a nemine conspici potest . In terra quidem & apud nos
 „ optimum sane ingenium præ ceteris animantibus homini datum est .
 „ Divinior autem inter homines rex , ut qui multum supra commu-
 „ nem naturam emineat , corpore reliquis non dissimilis , utpote na-
 „ tus ex eadem materia : sed ab optimo artifice factus , qui fabricavit
 „ ipsum , archetypo ex se se sumto . Utinam fieri posset , ut humana
 „ natura nulla persuasione egeret . Reliquiæ enim terrestris malitiæ ,
 „ quæ animal efficiunt mortale , causa sunt , ut sine ipsa degere nequeat .

„ Siquis vero animo fuerit præ aliis diviniior, ille nulla in re persuasione opus habebit.

C A P U T XVII.

De aliis Philosophis Crotoniatis, & præcipue de Democride ejusque gestis apud Darium Persarum Regem.

Fuit & *Arignotus* Crotoniata philosophus Pythagoræ discipulus, qui, ait *Lucianus*, sacer cognominabatur. Fuit & *Saletus* Crotoniata philosophus & Legislator, qui Crotoniatis civibus suis leges dedit, atque inter cetera, lege excepit, ait *Lucianus* in *Apologia*, ut mœchi vivi cremarentur. Cumque ipse fratris uxorem polluisset, deprehensus orationem tam luculentam habuit, ut cives remittere poenam vellent, atque exilio tantum eum damnare: at ille magnitudinem culpæ intelligens in ignem ultro insiliit. Fuit & *Orpheus* Crotoniata poeta *Epopeus*, ait *Suidas*, idest, qui vera non ficta scripsit. Quem *Pisistrati Atheniensium Tyranni* familiaritate usum fuisse *Asclepiades* inquit in sexto grammaticorum libro, qua tempestate apud Hebræos Judices rerum summam gerebant. Cujus sunt *Ecanteria*, *Argonautica* *Heroico* carmine, & alia nonnulla. Fuit *Oeagri* filius, & primi *Orphei Threicei* in suo poemate personam induisse videtur: qui se *Oeagri fluminis* & *Calliopes* filium cecinit. *Orpheum* autem *Threicium* *Trojana* tempora præcessisse perspicuum est. In *Orphei* vero *Crotoniatae Argonautico* multa referuntur, quæ post excidium *Trojanum* peracta sunt, & *Alcinoi* regis mentio sit, & aliorum, qui in *Odyssea* celebrantur. Licet *Aristoteles* apud *Ciceronem* de *Nat. Deor.* libro primo, dicat *Orpheum* poetam nunquam fuisse, & hoc *Orphicum* carmen *Pythagorici* cujusdam *Cercopis* fuisse ferunt. *Plato* vero sæpissime de *Orpheo* meminit. *Asclepiades* & *Suidas* dicunt *Orpheum* dixisse rerum omnium principium esse phanous, idest, amorem, qui primus ex *Dia* apparuit. Fuit a *Pythagoricis* eruditus, ait *Constantinus Lascaris*. Fuit & **DEMOCIDES** Crotoniata *Caliphontis* filius medicus celeberrimus *Darii* tempore, cujus meminit *Plinius* libro primo, e cujus libris nonnulla excerptis. De quo *Herodotus* libro tertio ita scribit: *Polycrates ad Oroetem navigans, cum alios, tum vero Democidem Caliphontis filium Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos præclarissime omnium exercebat, secum duxit. Sed Oroetes Polycratem cruci suffixit. Darius mandat Persis, qui in Sardibus erant, ut Oroetem interimant. Contigit autem non diu post, ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit, vehementerque laxaverit, nam talis e juncturis amarus est. Existimans itaque apud se, ut prius, habere ex Ægyptiis eos, qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At illi torquendo pedem, ac violenter tractando plus mali faciebant, adeo quidem ut septem dies totidemque noctes Darius præ molestia, qua afficiebatur,*

trans-

transfegerit infomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democidis Crotoniensis mentionem fecit, cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quam celerrime accersi ad sese jubet, ille ut inter captivos Oroetis inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium productus est, sicut erat pannosus, ac compedes trabens. In medio positum Darius interrogat nunquid eam nosset artem? Democides veritus ne si se proderet, usquequaque Græcia privaretur, dissimulavit. Sed dum videtur notitiam artis præferre, Darius jussit eos, qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium: tum ille simulatione missa, se plene scire artem illam negavit, sed aliquantulum ejus consuetudinem, quam cum medico habuisset. Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, & leviter post acrimia admoveus Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, cum jam se invalidum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem cum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democides, nunquid ideo duplici se malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus ad suas uxores hominem misit. Eunuchi, qui eum deducebant ad feminas, dicebant hunc esse, qui restituisset animam regi. Tunc earum singule auream phialæ thecam suffugientes Democidi donaverunt, tam amplo munere, ut exidentes ex percussione phialarum stateres, famulus, qui sequebatur, nomine Sciton, collegerit non parvam auri summam. Hic Democides hunc in modum e Crotone profectus cum Polycrate consuetudinem habuit. Cum a patre sane iracundo Crotone cobiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam, ubi commoratus unum annum primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens, quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est, ut sequenti anno Æginatæ eum talento conduxerint. Athenienses tertio anno centum minis. Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus est. A quo viro non minimum Crotonienses medici specimen acceperunt. Tunc videlicet cum per Græciam medici Crotonienses primi numerabantur. Secundi Cyrenæi. Tunc Susi itaque Democides Dario sanato maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat omnibus rebus affluens, præter hanc unam, quod in Græciam redire non posset. Quin etiam Aegyptios medicos regem curare solitos cum essent patibulis suffigendi, quod a Græco medico superati forent, impetrata a rege venia, liberavit. Liberavit item Vaticinum quendam Oleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique maximi momenti apud regem Democides erat. Interjecto deinde brevi tempore inter alia contigit, ut Atossæ Cyri filie, erat Darii uxor, in mamma ulcus oriretur, deinde rescissum porro grassaretur. Quod ista quoad fuit exiguum præ pudore occultans nemini indicavit, sed ubi male jam habebat accersito Democide rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adjurat eam, ut sibi vicissim ipsa inserviat, in eo, quod oraverit, oraturum autem nihil, unde dedecus redundaret. A quo, postea quam curata est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, ut Democidem virum maxime idoneum ex omnibus ad demonstrandas Persis res Græcas, atque exponendas mittat, monet.

net. Darius, ubi primum illuxit accitis quindecim Persarum spectatis præcipit ut sequentes Democidem omnia Græciæ maritima collustraret, neve committerent, ut Democides ab ipsis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præceperit, secundo loco Democidem ipsum ad se accersitum orat, ut exposita atque demonstrata Persis omni Græciæ, rursus redeat. Jubeatque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua utensilia, affirmans se alia multo plura illi daturum, ac præter dona missurum ait quæ una iter faciat onerariam navim omnifariis bonis refertam. Hæc Darius nullo dolo consilio, ut mea fert opinio, mandavit. Ille tamen veritus ne se Darius tentaret tanquam fugitivum, si cuncta sibi oblata caperet, respondit, se quidem sua illic relinquere velle, ut ea reversus sibi habeat. Verum navim onerariam, quam Darius promittebat dono fratribus accipere. Darius postquam hæc Democidi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti cum Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in urbem Sydonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam multifariis bonis impleverunt. Comparatisque omnibus in Græciam trajiciunt, & adeuntes maritima ejus loca intuebantur, atque describebant, tum pleraque ac celeberrima loca Græciæ contemplati in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex & ipse Crotoniensis gubernacula Medicarum navium resolvit, pariter & ipsos Persas distinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democides Crotonem abiit in domum suam, quo abeunte Aristophilides Persas missos facit, restitutis his, quæ de navibus abstulisset. Illinc Persæ navigantes ac Democidem persequentes Crotonem perveniunt, nâstique in foro Democidem prebendunt. Cum Crotoniensium quidam rem Persicam reformidantes tradere parati erant; quidam e diverso injectis manibus Persas fustibus cadebant his verbis commonescentes: Viri Crotonienses considerate quid facitis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex usu vobis erit hanc injuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedat ista facientes? Si nos dimiseritis, cui enim prius, quam huic urbi bellum inferamus? Aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotoniensibus persuaserunt; quinimo non modo Democidem sed etiam oneraria navi, quam secum duxerant, privati sunt. Atque ita in Asiam reversi omissa jam studio descendendi ulteriora Græciæ duce fraudati. Quibus tamen in digressu iste mandaverat, ut Dario dicerent, Democidem ducere uxorem Milonis filiam. Erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias mihi videtur Democides eo tempore properasse, magna erogata pecunia, ut ipsum etiam in patria sua spectatum esse Dario appareret. Scripsit Democides librum. Quo tempore, ut ait Timæus apud Athenæum libro duodecimo, Persæ cœperunt Democidem, Crotoniatæ conati sunt solvere festum Olympicum proponentes præmium argenteum opulentissimum. Quidam vero id fecisse ajunt Sybaritas. Antea enim victores coronis coronabantur aut laureis, aut myrteis & hujusmodi. Talentum autem (quia de eo hic mentio facta est) sexcentis aureis numis valebat, ut latius in libro De æternitate urbis ostendimus: mina vero Attica centum drachmis sive denariis Romanis, hoc est decem aureis numis.

C A P U T XVIII.

De Dinonone, & Philyde, ubi multa de temperantia mulierum.

Fuit & *Dinonon* Brontini Crotoniatæ uxor, socrus & discipula Pythagoræ. Quæadmodum docta fuit & sapiens, & virtutibus præcellens, cujus pulcrum illud dictum extat: Mulierem a viri sui congressu surgentem sacrificare eodem die debere. Quod ipsum in Theanoni ejus filiam nonnulli referunt. Fuit & *Philyde* sive *Phryntys* Crotoniata filia *Theophræi*, sive ut alii, *Calicratis*, Pythagoræ discipula, ejusque dogmatum studiosa. Scripsit quædam. Hæc in libro De temperantia mulieris apud Stobæum in nuptialibus, præter cetera, ait: „ Mulier o-
 „ mnino bona & modesta sit: nam sine virtute nunquam talis fieri pot-
 „ est. Omnis virtus enim id cui contingit laudabile reddit. Videndi
 „ virtus oculos, audiendi aures, equi equum, viri virum, sic & mu-
 „ lieris mulierem. Est autem prima virtus mulieris temperantia, qua
 „ virum suum colere & amare poterit. Multi fortassis existimant phi-
 „ losophari non decere mulierem, ut nec equitare, neque concionari.
 „ Ego autem sentio opera quædam propria viri esse, alia mulieris, non-
 „ nulla utriusque. Communia item alia potius ad mulierem, quam
 „ ad virum pertinere, alia contra. Viri propria sunt exercitum aut
 „ rempublicam gubernare, concionari: Mulieri autem peculiare est
 „ custodire domum, manere domi, expectare, & bene tractare mari-
 „ tum: utrisque communia nomino fortitudinem, justitiam, & pru-
 „ dentiam. Quippe cum corporis virtutes & virum, & mulierem pos-
 „ sidere decet, tum animæ similiter. Et ut corpus habere sanum
 „ utrisque prodest, sic etiam animæ sanitas. Corporis virtutes appel-
 „ lo sanitatem, robur, sensuum integritatem, pulcritudinem. Cete-
 „ rum sunt ex virtutibus, quæ magis viro conveniunt, ut fortitudo,
 „ prudentia, cum propter corporis habitum, tum animæ facultatem.
 „ Aliæ mulierem magis decent, ut temperantia. Quocirca hac uirtu-
 „ te instituenda scire opus est ex quot, quibusque hoc bonum mulieri
 „ confletur. Constat igitur ex istis quinque: & primum ex sanctitate
 „ ac pietate circa matrimonium: deinde ex ornatu corporis: tertio ex
 „ egressibus e domo propria: quarto abstinendo bacchanalibus, & ma-
 „ tris deum festis: quinto ut sacrificiis erga Deum cura sit modera-
 „ ta: ex jam dictis maxima & præcipua causa temperantiæ est, quæ
 „ facit, ut circa conjugium incorrupta sit uxor, nec alieno viro com-
 „ misceatur. Principio enim hac parte si peccet, offendit natalitios deos,
 „ ut quæ domui & cognationi non germanos auxiliares, sed spurios
 „ exhibeat. Quinetiam perfida est erga naturæ deos, per quos jurave-
 „ rat una cum parentibus & cognatis suis se convicturam legitime
 „ cum marito ad vitæ communionem, & liberorum procreationem.
 „ Et in patriam quoque peccat non persistens in ejus statutis. Dein-
 „ de

„ de in hisce rebus delinquere, quibus maxima pœna constituta est,
 „ mors ipsa propter magnitudinem sceleris, quod voluptatis causa &
 „ petulantia committitur, omnino nefarium, omnique venia pro-
 „ fus indignum est. Petulantia autem finis perniciēs est. Consideran-
 „ dum est illud, quod nullum inventura sit remedium purificatorium
 „ hujus delicti, ut templa deum ingrediens, arasque accedens, castra &
 „ Deo esse possit. Nam huic sceleri maxime Deus etiam infestissimus
 „ est, atque ignoscit minime. In primis vero honestum & matronæ
 „ pudicitiam suam erga virum per formam liberorum suorum testari.
 „ Quod sit si liberi referant typum similitudinis sui generis. Et hac-
 „ tenus de ipso conjugio. Ceterum quod ad corporis ornatum, illum
 „ probo, qui albus, simplex, & minime superfluus fuerit. Vestes tran-
 „ lucidas, varias, discolorēs, & bombyce contextas corpori non induat.
 „ Sic enim nimium ornatum, luxuriam, & contum effugiet, nec
 „ improbo zelo alios afficiet. Aurum & smaragdum omnino non usur-
 „ pet, nam & nimio constat, & superbiam præ popularibus arguit.
 „ Civitatem autem bene institutam per omnes sui partes ex æquo re-
 „ cte constitui, afficique mutuo consensu, & similibus uti legibus at-
 „ que hujusmodi rerum opifices expellere oportet. Facies vero non
 „ ascititio & alieno colore decoretur, sed genuino & proprio corpo-
 „ ris, & aqua simplici abluatur, ac pudore potissime ornatur. Ita enim
 „ tunc virum, tum seipsam honorabilem magis efficiet. Egrediantur
 „ autem domo matronæ populares sacra factura Deo civitatis, prin-
 „ cipi, & custodi pro se & maritis suis, totaque familia. Verum nec
 „ instante nocte, neque vespera, sed foro hominibus pleno palam ex-
 „ eat mulier vel ad spectandum aliquid, vel emendum ab una an-
 „ cilla aut plurimum duabus honeste deducta. Fiant autem sacrificia
 „ diis frugalia, & pro facultatibus. Ceterum Bacchi & matris deum
 „ sacris domi celebrandis abstineat. Etenim civitatis publica lege con-
 „ stitutum est, alioqui nec festis hujusmodi intersint. Et sane inducunt
 „ ebrietates, mentemque alienant istæ cæremoniæ. Matrem familias
 „ autem, quæ domui regendæ præest temperantem, pudicam, & in-
 „ tactam esse convenit. „ (1) Erubescant nunc Christianæ mulieres lu-
 „ xu & delitiis diffuentes.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Erubescant Christianæ mulie-
 res &c.* Vidimus nos non sine ingen-
 ti exultatione CLEMENTINAM
 Magnæ Britannia Regiam Urbi at-
 que Orbi Christianæ humilitatis, pœ-
 nitentiæ, & excellentissimæ charita-

tis argumenta præbentem, quæ ma-
 gna sanctitatis fama in cælum evola-
 vit ann. 1735. ejusque corpus Regia,
 ut par erat, pompa, ingentique popu-
 lorum concursu in nostra Vaticana
 Basilica conditum est.

C A P U T XIX.

*De Damea & Patroclo Statuariis, Glaucio, Phaylo,
aliisque Athletis Crotoniatis.*

Fuit & *Damea* Crotoniata statuarius celebris. Opus ejus in septo ostenditur, quod *Altim* vocant. Hic *Milonem* celebravit, ait *Pausanias* in *Æliac*. Fuit & *Patroclus* Gratylli filius statuarius, cujus meminit *Pausanias* in *Elicor*. Qui fecit simulacrum *Apollinis*, capite inaurato in *Olympia* dedicatus à *Locris Zephyriis*. Maxime quoque valuerunt *Crotoniatæ* palæstra, in gymnico certamine. Fuerunt itaque ex ipsa urbe athletæ *Olympionici* celeberrimi complures, qui multas viatorias domum reportarunt. *Olympionicen* autem, ait *Cicero* in *Oratione* pro *L. Flac.* apud Græcos prope majus erat & gloriosius, quam *Romæ* triumphasse. Fuerunt igitur illi septem, quos in unius *Olympiadis* ludis ceteros stadio superasse *Strabo* prodit. Fuit & *Glaucius* *Crotoniata*, qui, ait *Pausanias* in *Phocicis*, vicit *Olymp.* xviii. Tertio vero anno hujus *Olympiadis* iudices præmia posuerunt. Fuit & *Diognetus* item athleta, qui, ait idem *Pausanias* ibidem, vicit anno primo *lviii. Olymp.* Fuit & *Phaylus* tris *Olympionicus* celeberrimus, quem decantavit *Aristophanes* poeta in *Achanibus*. Qui Græciæ periclitanti in rebus *Perficis* una navi auxilium tulit. In honorem cujus magnus *Alexander* multas exuvias *Crotoniatis* dono misit, uti *Plutarchus* in *Alex.* commemorat, ita scribens: „ *Alexander* ad *Crotoniatis* quoque „ in *Italiam* magnam exuviorum partem transmisit ob *Phayli* decus „ & gloriam impigri & fortis athletæ, qui *Medico* bello cum Græcos „ ceteri destituisent *Itali*, propria *triremi* *Salaminam* navigavit, il- „ lius periculi communicationem suscepturus. „ Adeo omnia virtutis opera summo studio & benevolentia observabat. „ In ludis *Pythicis* „ (ait *Pausanias* in *Phocicis*) duas victorias est consequutus, tertiam „ stadio. Ejus statua est in *Delphis*. „ Et rursus. „ Is vero, qui eas „ exerceret *Pentathus* dicebatur. „ *Pentathum* autem certamen seu exercitatio quinque artes gymnasticas continebat, discum, cursum, saltum, palæstram, & jaculationem. Vicit enim *Phaylus*, ait *Joannes Tzetzes*, lucta, pugilatu, disco, cursu, saltu, & omni genere ludorum. Saltavit pedes quinquaginta sex. Jecit discum pedes nonaginta quinque. Item *Suidas* inquit. „ *Phaylus* cursor optimus *Olympionicus*. „ De quo *Aristophanes* in *Vespis*:

*Quando cursorem Phaylum existens valde juvenis adhuc cepi;
Impellens convitii calculis duobus.*

Fuit autem & armatus cursor celebris, quem *hodometrum*, idest viæ mensorem vocabant. Fuit etiam *quinquennio*: de quo est distichum:

*Quinque super quinquaginta pedes saltavit Phaylus;
Jecit autem discum centum quinque minus.*

V v

Fuit

Fuit & *Philippus Butacides*, Olympionicus. De quo Herodotus libro quinto inquit: „ Dorico & vitæ & mortis comes fuit Philippus Butacides vir Crotoniata, qui desponsa sibi Telys Sybarita Crotone profugerat, abnegato matrimonio transmisit Cyrenem, ex hac discens, dens sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum summum, quod esset Olympionices idest victor certaminis ad Olympia, & omnium illic Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea, quæ nemo alius, reportavit. Nam sepulturæ ejus heroico monumento extructo Ægestani hostias offerunt. „ Fuerunt & *Astylos*, qui & philosophus fuit Pythagoræ discipulus, & *Isomachus*, & *Tisicrates* athletæ: de quibus Dionysius Halicarnassensis commemorat, qui plures in Olympiacis ludis victorias sunt assequuti. Quorum Astylos, ait idem libro octavo, vicit Olymp. trigesima septima C. Julio & P. Pinario Rufo Conf. Isomachus autem, ait idem libro quinto, vicit bis Olymp. sexagesima octava, quo tempore Porcenna Romanis bellum intulit, & anno quinto Olymp. lxi. post reges exactos. Tisicrates itidem bis vicit Olymp. lxxi. Conf. Aulo Semnio & M. Minutio. Et Olymp. lxx. Conf. Aulo Virginio & Tito Vetustio. Astylo cum tribus continuis Olympicis vicisset stadio, diaulo, & dolicho posita est statua. Quem perpetua virginitate fuisse præditum Plato libro octavo de leg. tradit. Est autem diaulus cursus reciprocus, idest duplex obeundi scilicet stadium, ac mox redeundi spatium duorum stadiorum longitudine, idest ccl. pass. Dolichus vero est spatium duodecim stadiorum, idest M. D. pass. vel ut Suidas, viginti quatuor, idest m. pass. iii. De Astylo Pausanias in Æliac. ait: „ Astylos Crotoniata Pythagoræ quidem opus, tres continuas victorias Olympiacas stadio & diaulo est consequutus. Quoniam autem in duabus ultimis in gratiam Jeronis tyranni se Syracusanum prædicavit, Crotoniata domum ejus carcerem esse constituerunt, & statuum ejus juxta Junonem Lacedæmoniam existentem sustulerunt, & bona insuper publicarunt. „ Ergo Siculi duos, quos scimus Calabros viros hunc & Diconem Cauloniata, ut Siculos dicerent, pecunia subornarunt. Sed levis quidem & vani ac dementis hominis est aliena virtute sibi laudem aucupari. Fuit & *Timasæheus* athleta, quem ætate juvenem Milo in Olympia superare non quivit. Fuit & *Ægon* athleta robustissimus, qui & philosophus fuit Pythagoræ discipulus, qui a Milone persuasus in Olympiam ivit certaturus. Quem decantavit Theocritus Edilio quarto. Ubi Coridonem Ægonis bubulcum sic facit loquentem:

Interdum quidem ipsam in Æsaro pasco,

Et mollis graminis bonum fasciculum do.

Aliquando autem saltat obscurum circa Latymnum,

Et quidem in Malimnum impellitur, atque partes Physci,

Et in Neathum, ubi bona omnia nascuntur,

Egipyrus & Cnyxa, & odorifera Meliteja.

Laudo illamque Crotonem, & illum in orientem Lacinium, ubi ille pugil

Ægon, qui octuaginta solus devoravit panes,

Hic & taurum a monte bumeris duxit prehensens

Ungula & dedit Amaryllidi. Ejus interpres: „*Latymnus*, inquit, mons est „*Crotonis nemorosus*: *Phycus* mons ibidem pascua nimium bobus „*idonea* habens: *Malimnus* os paludis juxta *Crotonem*. „*Ægon*, ait *Joannes Tzetzes* in montes currens tauros superabat, & ungulas a tauris viventibus avellebat, quos humeris sustollens amicis & puellis, & mulieribus donabat.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Phycus mons*: Videndum Theocritus & ejus interpres & quoquo nomine hodie appellatur Mons modo *Latymnus*, & quomodo *Malimnus os Paludis*.

CAPUT XX.

De Milone, aliisque Ducibus Crotoniatis.

FUIT & MILO ille sane quam robustissimus *Diotimi* filius, *Pythagoræ* discipulus adolescens. Qui, ait *Solinus*, supra hominum naturam erat. Floruit ut quidam tradunt, *Tarquini Prisci* temporibus. De quo *Plinius* ait. *Milo Crotoniata* taurum quadrimum in *Olympico* certamine istu nudæ dextræ occidit, & humeris sustollens *stadii* spatio portavit, eumque eodem die consumsit. Unde *parœmia* orta est, *Bovem in faucibus portat*. Hujusce rei meminit quoque *Cicero* in lib. de *senectute*, & *Athenæus* lib. decimo, qui sic ait: „*Milo Crotoniata* „*minas viginti carniū comedeat*, totidemque panum, bibebatque „*tres choas vini*, velut *Theodorus Hieropolites* in libro de certaminibus testatur. At in *Olympicis* quum quadrimum bovem supra humeros assumisset, per stadiumque circumtulisset, ac postea cecidisset, solus eodem die totum comedit. „*Titormusque Ætolus* cum eo bove deposito decertavit, ut narrat *Alexander Ætolus*. Scribit *Phylarchus* in historiis libro tertio *Milonem* taurum edisse cum ante aram *Jovis* esset vocatus, quare hæc in eum scripsit *Doricus* poeta:

Talis erat Milo, qui inter certamina Olympi
Quadrimum e terra sustulit arte bovem
Supra humeros, agnus velut, ingens victima capta est,
Quam leviter circum pertulit hic spatium.
Horror erat certe hoc, magis ac mirabile fecit
Ante sacrum Pise vir peregrine locum.
Non taurum tulit in carnem, qui baud conjugis expers,
Quem cedens edit solus, & illa die.

Huic, ait *Pausanias* in *Æliac*. sex *Olympiæ palæstræ* victoriæ fuere. Ex quibus una inter juvenes. In *Pythiis* autem certaminibus sex inter viros, una inter juvenes. Profectus est & septimo in *Olympia* luctaturus. Sed *Timasitheum* civem suum *Crotoniatam* ætate juvenem superare non valuit, quin neque prope eum accedere. Dicitur autem *Milo* suam

suam ipsius statuat in Altim tulisse. Est autem Altis lucus sive aditus in Olympia circum templum Jovis. De quo Milone Pindarus ode x., & Aristodemus. Ajunt autem ipsum ita malum punicum continuisse, ut nec conantibus eripere permetteret, nec malum ipse premendo collideret. In disco præterea ita constitisse, ut omnes irruentes, trudentesque, ac de disco educere nitentes derideret. Præbebat autem & alia hujusmodi complura ad ostentationem. Alligata etiam fronti chorda æque ac si vittam aut coronam circumposuisset, anhelitum intra labia continebat, & capitis venas ita sanguine replebat, ut præ venarum viribus chordam disrumperet. Dexteræ quoque manus quod ab humero ad cubitum lateri admovebat, quod vero a cubito extat in rectum digitorum protendebat, ex quibus pollice sursum reflexo, reliquis sibi invicem per seriem incumbentibus nemo ne maximo quidem conatu minimum digitorumcorrexisset. Et divus Basilus in libro de instituenda studiorum ratione: Milo, (inquit) in clypeo uncto stabat, nec depelli ab eo ulla vi poterat, sed resistebat non secus ac statua quædam plumbo affixa. Et Plinius libro septimo: Crotoniatam Milonem atletam, cum stetisset, nemo vestigio educebat, malum tenenti nemo digitum corripiebat, cucurrisse. M. ccxl. stadia ab Athenis Lacedæmonem biduo. " hoc est milliaria cclxxx. " Item Strabo libro sexto ait: Fama est columna quandoque in philosophorum contubernio laborante Milonem subeuntem salvos reddidisse universos; deinde seipsum extraxisse. Hic, ait Plinius libro septimo, itemque Solinus, alectoris gemmis in ventriculis gallinaceorum inventis crystallina specie, magnitudine fabæ in certaminibus usus, invictus fuit. Atque, ait Joannes Tzetzes, Crotoniatas in bello adversus Sybaritas præfuit. Qui ut Hercules a Crotoniatis coronatus fuit: nam cum centum millibus Crotoniatarum trecenta Sybaritarum millia trucidavit, ut Diodorus & Herodotus ajunt. Hunc Crotoniatæ Junonis sacerdotem instituere, " qui deæ rem divinam faceret ". Hic ait Cicero in libro de senect. cum senex esset jam, athletasque se in curriculo exercentes videret, aspexisse lacertos suos dicitur, illacrimansque dixit, At hi quidem jam mortui sunt: Notans quod corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam usque durat ætatem. Item Ovid. Meth. xv.

.... Fletque Milo senior, cum spectat inanes
Illos, qui fuerant solidarum morte ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.

De morte autem ejus ita scribit Strabo: „ Milonem ferunt, cum pro-
„ fundam densamque per silvam iter faceret, longe a tramite devias-
„ se, truncum deinde ingentem adactis cuneis invenientem, insertis
„ manibus pariter ac pedibus in scissuram ejus hiantem, ut penitus
„ discinderet, esse conatum; tantum autem solummodo valuisse, ut
„ exillirent cunei, ligni vero partibus statim in sese coeuntibus dereli-
„ ctum in ejus generis laqueo a feris devoratum fuisse. „ Id etiam Ovid.
in Ibin, & Cicero, & Valer. Max. commemorant. „ Verum enim ve-
ro id minime verisimile esse videtur. Siquidem cum Milo nobilis ef-
fet & dives, neque solus, neque pedester in affecta ætate in longinqua
extra urbem Crotonem loca progrediebatur. „ Ejus statua ænea Epho-
ris

IN GAB. BARRIUM LIB. IV. CAP. XX.

341

ris erat, ut Philostratus libro quarto prodit, ubi sic ait: „ Ephoris
„ Milonis ænea statua erat hoc modo. Erat Milo super discum po-
„ situs, simulque vinctis pedibus inniti videtur, sinistra autem ma-
„ lum punicum tenet, dextræ vero manus digiti recti & rigentibus fi-
„ miles apparent, caput vitta redimitum. „ Fuit & Phormio dux rei
militaris peritus: de quo Suidas ait: Phormio, de quo & Theopompus in
Philippicis mentionem facit: Fuit autem Crotoniata, & in Sagra pugna
vulneratus est. Cum autem vulnus curatu difficile esset, oraculum accepit,
ut Lacedæmonem adiret, eum fore illi medicum, qui primus ad cœnam
se vocarit. Ubi igitur Spartam venit, cum e vehiculo descendisset, ad cœ-
nam a juvene invitatus est. Atque inter cœnandum, ad quid venerat in-
terrogatus, oraculum exposuit. Quod cum ille audisset, ab hasta abradens
vulnere imposuit, utque e cœna discesserunt, cum sibi videretur ad currum
ascendere ad januam suæ ipsius domus apud Crotonem deprehenditur. Ve-
rum & divina hospitalia munera ipsum agentem vocaverunt Jovis filii ad-
Baetum, qui apud Cyrenem erat, ac surrexit balsami virgam habens. Pro-
verbum autem est, Phormionis thori, de stratis sordidis ac frugalibus.
Hic enim Phormio bonus fuit militiæ dux, & in instruendis militiæ
ordinibus videtur fuisse perquam laboriosus. Scribitur autem Phormio
duabus navalibus pugnis Lacedæmonios vicisse. Fuit & Leonymus Cro-
toniata, qui Crotoniatarum exercitus ad Sagram dux fuit. De quo Pau-
sanias in Laconicis ait: In Euxino ad Istri ostia insula est nomine Leuca vi-
ginti stadiorum ambitu, silvis densa, ferisque, ac cicuribus animantibus
referta Achilli consecrata in qua ejus templum est, ac simulacrum. Ad hanc
dicitur primus navigasse Leonymum Crotoniatam. Nam bello a Crotonia-
tis conflato adversus Locros, Locrensibusque ob familiaritatem, quam cum
Opuntiis habebant, Ajacem Oileum in prælio invocantibus, Leonymus Cro-
toniatarum ab hostibus vulneratus fuit in pectore, ob quod graviter labora-
bat. Oraculum autem predixit, quod ibi ab Ajace vulnus curaretur. Ita-
que cum sanatus ex insula redisset, vidisse aiebat Achillem, & Oilei ac
Telamonis Ajacem, & cum iis Patroclum, atque Antilochum, Helenam
præterea cum Achille habitare assererat, sibi mandasse, ut Himeram
profectus Stefichoro nunciaret ex Helenes ira ipsum oculorum morbo laborare.
Stefichorus hac de causa palinodiam composuit. Fuit nostra memoria ex hac
urbe M. Antonius Jacominus Latinis & Græcis literis eruditus.”

C A P U T XXI.

*De iis quæ ad historiam Ecclesiasticam pertinent,
ac de Æsaro & Neætho fluviis.*

EST Croto sedes Episcopalis vetustissima, utpote divi Dionysii Areo-
pagitæ discipula. Constans fama est apud Crotoniatas ab usque
Dionysii tempore posteris per manus tradita Dionysium ipsum Ro-
mam petentem Crotonem divertisse, (" Venit enim Romam Pontifice
Cle-

Clemente") & Crotoniatas ad Christi fidem convertisse. Quocirca Crotoniata in signo civitatis Dionysii effigie utuntur. (1) *Joannes* Episcopus Crotoniensis interfuit Synodo Romanæ sub Vigilio Papa. Et *Petrus* Episcopus Crotoniensis interfuit synodo Constantinopolitanæ sextæ sub Agathone Papa. Et *Theotimus* Episcopus Crotoniensis interfuit synodo Nicænæ secundæ sub Adriano Papa." Meminit de hac Episcopali sede S. Gregorius Papa, quam vacantem commendat Joanni Episcopo Scylatico, ut lib. secundo Epistolar. scribit". Celebratur Crotone quotoquoque anno nobile emporium. De aeris autem salubritate, ac cæli clementia jam dictum est. Solum hoc felix est & amœnum, & amplum, non vastis rupibus, non stagnis impeditum, sed aut campestre est, aut amœnis collibus distinctum. Cerealium inaudita fecunditas ac bonitas. Arva insuper locave herbida sunt & pascua, armentorum gregumque pabulis accommodata. Gingitur & urbs vivis ac perspicuis fontibus, & hortis irriguis. In molendis frugibus pistrinis utuntur. Fit hic similago triticea ac globuli probatissimi, ac figlina opera non vulgaria. Fiunt & vina clara. Nasctur in Crotoniato agro rubrica fabrilis, & cappares laudatissimi. Fit sesama & gossipium. Oritur & herba, quæ masticen fundit, de qua alibi diximus. In æde cœnobarum divi Francisci beati *Pyrrhi* corpus quiescit. Secundum urbem (2) *Æsarus* fluvius labitur, qui olim per mediam urbem, ut ostendi, fluebat. Quem Dionysius Apher vocat amœnum. Et ejusdem nominis portus, ait Strabo lib. sexto. Inter Crotonem & Siberenam LEO-NII urbis vestigia visuntur. Extat adhuc Episcopalis sedes. A Crotone m. p. fex (3) *Neæthus* fluvius navigabilis labitur. De quo Strabo libro sexto sic scribit: „*Æsarus* fluvius & portus, & fluvius alter *Neæthus* „ nomine, quorum cognomine casu provenisse dicitur. Nam in Achivo- „ rum errore quosdam ab Iliaca classe applicuisse, & ad locorum explora- „ tionem egressos, Trojanas mulieres navigationis comites tam longi per- „ tæsas pelagi cursus naves incendisse, quas viris desertas esse noverant, „ qua ex causa illi mansisse coacti sunt. Præsertim cum terrarum vir- „ tutem cernerent, evestigioque plurimos alios adventantes, & pro „ sanguinis necessitudine ipsos imitantes multas habitandi effecisse fe- „ des, e quibus plures Trojanorum similem appellationem assecuti sunt, „ *Neæthum*que etiam ex malorum eventu vocabulum vendicavit. „ Et *Lycophron* in *Alexandra*:

Et Neæthus ubi fluit ad mare

Interficient autem illum Auxones Pellenii.

Super quibus verbis Ifacius ejus interpretis ait: „ Secundum Apollodo- „ rum & alios Laomedontis filias, Priami sorores *Æthyllam*, *Astyo-* „ *chen* & *Medesicasten* postquam illuc in Italiam cum reliquis capti- „ vis pervenissent, vitantes Græcorum servitutem suasisse aliis, ut na- „ ves Græcorum viris vacuas, cum in terram descendissent, combure- „ rent. Unde fluvius *Neæthus* dictus est, a *nays* idest navis, & *ætho* „ ardeo, & mulieres ille *naupræstites* dictæ sunt. At Græci, qui cum „ illis erant, exustis navibus ibi habitaverunt. „ *Plutarchus* vero scribit „ fuisse captivam, Romam nomine, reliquis consulentem ut exurerent „ Græcorum naves, *Lycophron* autem *Setæam* fuisse ait auxilium feren- „ tem

tem Lydis; sociamque, ut dixi, Rhodiis. Quæ mulieres hoc deliquio pavidæ viros osculis & amplexibus placaverunt, ut Plutarchus in problematibus auctor est. Hinc mos remansit, ut mulieres propinquos & affines osculo exciperent. Combustæ sunt & aliæ Græcorum naves a Trojanis mulieribus captivis circa Sybarim & Crathim Calabriae amnes, ut ibi ex Lycophrone dicemus. Hoc flumen Naso Salentinum appellat.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

I. *Joannes Episcopus Crotonien-
sis*. Præter Episcopos, quos Barrius
affert, fuerunt & *Flavianus* ann. 540.
Theodosius ann. 649. Vide Flor. *Ni-
colaus* a Crotone Episcopus Græcus
a Michaelæ Palæologo Imperatore le-
gatus ad Urbanum IV. Vide Horold.
comp. Chron. Francisc. to. I. ad ann.
1264. *Jordanus* ex Archidiacono
Episcopus ann. 1427. Ughell. *Fr.
Crocettus* a Monte Minorita ex Epi-
scopo Isulano Episcopus Crotonien-
sis ann. 1445. *Antonius Luciferus* ex Ar-
chidiacono Episcopus Ann. 1510. op-
time de sua Ecclesia meritis. *Joannes
Matthæus Luciferus* Antonii nepos
ex Episcopo Umbriaticensi Episcopus
Crotonien-
sis ann. 1524. magnæ dex-
te itatis ac sapientiæ vir. Ann. 1533.
Cardinalis Gaddi Archiepiscopi Con-
sentini summa laude vices gessit. Obiit
ann. 1551. ut ex act. Capit. Consent.
Antonius Sanguagalis dictus de *Mo-
lino* ex Episcopo Bofensi in Sardinia
Episcopus Strongylen-
sis ann. 1413.
inde Archiepiscopus Seberina-
tes ann. 1430. Obiit. ann. 1454. Vide Ughell.
Mutius Sorianus Archiepiscopus Se-
berinates ann. 1673. Obiit. ann.
1679. quem diu victurum Ecclesia il-
la sperabat. MS. Mart. *Joannes Ja-
cobus Luciferus* Episcopus Umbriati-
censis ann. 1530. Ughell. *Stephanus
Sculco*, Episcopus Hieracensis ann.
1670. MS. Mart. *Annibal Sillanus*,
Episcopus Castrensis anno 1653.

Obiit. circ. ann. 1667. Ughell. *Pom-
pejus Mangionius* Utriusque Signatu-
ræ Decanus summa pietate atque ani-
mi moderatione insignitus. Obiit ann.
1635. sepultusque in Ecclesia Domus
profess. Soc. Jesu ubi super lapide por-
phyretico hæc inscriptio legitur:

D. O. M.
POMPEJO MANGIONIO CROTONIATO
UTRIUSQUE SIGNATURÆ DECANO
PIO, MODERATISSIMO, INTEGERRIMO
OBIIT
JUSTITIÆ PUBLICÆ DII DEFENSÆ
PERPETUUM DESIDERIUM
ANNO SALUTIS MDCCXXXV.
ÆTATIS
LXXII.

Carolus Berlingerus in utroque Jure
doctissimus Archiepiscopus Seberi-
nates ann. 1679. Hic Ecclesiasti-
cæ libertatis vindex fortissimus per
quadraginta annos Ecclesiam suam sa-
pientissime gubernavit, vitæ integerri-
mus. Obiit Nonas Januarii ann.
1719. sepultus fuit in sua Æde Metro-
politana in Sacello S. Leonis, ubi hoc
epitaphium dum adhuc viveret inci-
di juslit.

D. O. M.
CAROLUS BERLINGERIUS
ARCHIEPISCOPUS HUIUS METROPO-
LITANÆ ECCLESIAE
SANCTÆ SEVERINÆ
HIC JACET IN SINU SUÆ DILECTÆ
SPONSÆ.

Vide Ughell. cum addition. to. 8. pag.
490. & seqq. *Pompilius* ejus frater
Episcopus Befidianensis doctrina &
humanitate clarissimus. Ab eodem
ann.

ann. 1711. ad sacrum Presbyteratus ordinem Acræ promotus fuit.

Andreas instituti Capuccinorum. laicus sanctæ vitæ vir. Obiit Neapoli circa ann. 1571. Chron. par. 2. *B. Elias* a Saracenis in odium Christianæ fidei occisus ann. 1058. Malaterr. histor. Northman. Maurolic. Martyrol. Gualt. aliique. *Janus Pelusius* Poeta & Orator celeberrimus, quem Urbini Duces in oculis ferebant. Edidit quat uor libros *Lusum*. Neap. 1567. in 8. alium *Hymnorum*, *Odum* & *Comentar.* in quosdam poetas Parmæ 1592. aliaque. Obiit Romæ pridie Idus Febr. ann. 1600. & in Ecclesia S. Eustachii sepultus est, ubi inscriptio legitur. Vide Jo. Juven. de varia. Tarentin. fort. Spera, Topp. alioque. *Joannes Andreas de Nola* Philosophus & Medicus disertissimus edidit librum de re medica, Venet. ann. 1562. in 4. Topp. & Vander. *Joannes Baptista de Nola Molisi* vir impense eruditus edidit Chronicon Crotoniense Neapoli 1649. in 4. Topp. *Joannes Baptista Scurus* in utroque Jure doctissimus, scripsit Romæ super Jure Civili ann. 1602. MS. Mart. *Joannes Dominicus de Nigris* edidit librum de *Animalibus* Neap. 1562. Vide. Amat. *Chrysostomus Marinus* Carmelita eruditione conspicuus. Foscarin. in syntaxi. *Hieronymus Gattolus* Chirurgiæ Cathedraticus celebris Neapoli. MS. Gualt. *Joseph Sillanus* Presbyter Congregationis S. Hieronymi in Urbe pietate & doctrina clarus, edidit librum *Ecclesiastico ponderato*,

aliumque cui titulus *Aforismi di prudenza* 1704. *Valerius Montalcinus* Dux militum. Vide Flor. *Vincentius Sorianus* Carthusianus doctissimus Procurator S. Martini de Neapoli edidit librum de *Sacramentis* Neap. 1646. quamplurima ejus MS. afferuntur in eodem Monasterio. Vide Topp. *Voltursius* in re militari clarissimus Lentulo amicitia junctus. Vide Sallust. de bello Catilin. Vivit modo *Joannes Paulus Pipini*, Archidiaconus Rossanensis, & *Bonaventura Sculco* eruditione clarissimus, ex antiquis Ducibus S. Severinæ, de quo vide Joseph. Catalanum in Commentariis ad Concil. General. pag. xv. ubi ait: **BONAVENTURA SCULCO** Crotoniata adornavit historiam Concilii Ephesini I. Oecumenici III. & Commentariis illustravit Canonem III. V. & XVII. Nicænum, itemque Canonem X. & XIX. Chalcedonensem. Aliique non pauci apud nostrates & externos.

2. *Æsar*: Aliis *Æsar*. Ab Hebraico **אשר** *Esar* Latine *Beatus*. Apud Etruscos *Deum* significat. Vide Sueton. in August. De hoc flumine loquuntur Theocritus, Lycophron, Livius, Dionysius Halicarnassæus, Ovidius, Diodorus, Plinius, aliique. Vide supra Cap. VI. Dum Crotonis civitas florebat, fluvius hic per medium discurrebat; nunc vero mille pass. distat. Est & alius *Æsar* qui Crathidi admiscetur.

3. *Næthus*. Vide lib. 1. cap. VII. n. 2.

C A P U T XXII.

*De Strongyli Civitate, aliisque Oppidis & vicis, ac
præsertim de Cacurio ubi de Francisco Simoneta
Prætorè, & Jacobo Simoneta
Cardinali.*

Post Neæthum m. pass. sex. (1) STRONGYLIS civitas est, sedes
Episcopalis edito loco, rupibus undequaque fere septa, abest a
freto m. p. tribus, a Seberena duodecim, a Crotone totidem. *Macalla*
five *Macalla* olim dicta, ab emolliendo, ait Stephanus, quod ibi emol-
litus sit Philoctetes, gentile nomen Macalleus. Est quidem vetustissi-
ma, ab Auxoniis, aut certe ab Oenotriis condita. Hujus urbis memi-
nit Lycophron in Alex. ubi ait.

Et rursus in Macalla templum incolæ magnum

Super tumulam extruentes, gravem Deum

Libationibus honorabunt, & sacrificiis horum.

„ Super quibus verbis Ifacius ait: „ Macalla urbs est Italiæ, ubi sepul-
„ crum est, & templum Philoctetis ab incolis conditum eique dicatum,
„ cui bovum sacrificia immolant, uti si Deus immortalis esset „. In-
de, ut apud quendam scriptorem legi, dicta fuit *Tiropolis*, quæ perfe-
cutionis rabiem passa est a Mauris Cretensibus, & Carthaginiensibus.
Aquarum scaturiginibus affluit, circum enim urbem fontes plurimi
scatent. Fit hic similago triticea laudatissima. Ager hic optimi fru-
menti & aliarum frugum ferax est, & armentorum, pecorumque
pabulis accommodatus. Fit gossipium, & sesama, nascuntur cap-
pares, & scœnicula marina, sunt & testitudines terrestres: Fiunt aucu-
cupia turturarum, turdorum, palumborum, & aliarum parvarum
aliturum. In molendis frugibus utuntur pistrinis & molendinis vento
agitatis. Hic (a) lapis est Latinis literis sculptus, aliunde huc delatus.
In quo capita sunt duo testamenti cujusdam, quo testator vineam
collegio Augustalium urbis Peteliæ legat. Hinc quidam Strongylem
Peteliam fuisse opinati sunt. Sed longe decipiuntur, nam Peteliam
Policastrum esse ostendimus. Parte læva m. p. tribus *Melissa* vetustum
oppidum est edito loco ab ape dictum, aut fortasse a Melisso Creten-
sium rege, aut a Melisseis Cretæ populis conditum: civis Melisseus &
Melissius. Cujus meminit Ovidius lib. xv. ut dudum ostendimus. Di-
stat a mari m. p. septem. Ager hic fertilis est. Sunt aquæ sulphureæ.
Fit xilon, & sesama, provenit juniperus. Supra Strongylim parte
dextra m. p. quatuor (b) (2) *Casuonum* castellum est. Abest a freto m. p.
septem. In hoc agro alabastrites nascitur, & gypsum e terra foditur. Est
& sulfur, & juxta (3) *Cinga* vicus est, ubi fontes sunt salsam aquam ma-
nantes. Intus est (4) *Cacurium* oppidum edito loco, in radicibus Silæ
silvæ situm, distat a Crotone m. p. duodeviginti a Policaastro idest a

X x

Pete-

Peteliaocto. Hic sal fossile nascitur. Extant & sulfuræ aquæ. Fit olei copia. Provenit reuponticum. Ex hoc oppido fuit (5) FRANCISCUS SIMONETA utroque jure peritus, vir medius fidius prudens, & apud Franciscum Sfortiam Mediolanensem Principem magnæ auctoritatis. Atque Mediolani Prætozem egit. (6) Joannes ejus frater magni ingenii vir bonarum literarum peritus, apud eundem principem magnæ æstimationis. (c) Ingens opus unius & triginta librorum Francisci Sfortiæ gesta continens edidit. Viget etiamnum Mediolani Simonetarum familia, ex qua fuit Jacobus Simoneta utroque jure doctus, & divinis literis eruditus. Ob quas virtutes a Paulo tertio Rom. Pont. Cardinalium numero fuit adscriptus. A Cacurio m. p. quatuor est (7) Divi Joannis a Flore cognomine ædes Cisterciensium monasterium, a Joanne Joachino Abbate constructum, in quo multorum Sanctorum frusta asservantur. Post Cacurium Lesa fluvius labitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Strongylis*. Aliis *Strongylum*. A Græco *Στρογγυλος* rotundus. Civitas quippe edito loco sita rupibusque undequaque septa rotundam figuram exhibet. Nisi dicere velimus a *Stortyn-go* promontorio finitimo de quo supra, nomen sumxisse. Hoc nomine a Græcis sequiori sæculo donata est, cum antea *Petelia* vocitata sit a *πέτομαι* volo, quod ex volatu avium, quibus ager abundat, sumro augurio Philoctetes illam extruxerit, seu potius ampliaverit, ac in meliorem formam redegerit. Dicta etiam fuit *Macalla* a Machaone ut puto Æsculapii filio, qui Philoctetem ibidem ab immediabili vulnere Herculis sagitta contracto sanavit, ut ait Propert. lib. 2. eleg. 1.

Tarda Philocteta sanavit crura Machaon.

Sed ut rem penitus expendamus, ac suum quibusque locis jus relinquamus, ad notare juvat in Peteliæ expugnatione, ut ait Valerius Maximus lib. VI. cap. VI. Petelinos, feminis omnique ætate imbelli urbe egesta quod tutius armati famem traherent An-

nibali restitisse, quousque omnes pro societate populi Romani animam exhalarent. Multitudo itaque illa, quæ Petelia dimissa fuit, consulere utique sibi, ac partim hac partim illac locum nanscisci debuit. Facili igitur negotio conjiciendum putamus partim Policastrum, partim Mesoreaceum, partim alio transisse, eoque numos aliaque monumenta advexisse. Praesertim vero ad ditionis suæ oppida contendisse, verosimillimum est. Quo factum est, ut destructa omnino Petelia, loci illi qui Petelinos suos susceperunt, tractu temporis numos & monumenta objiciendo, Peteliam se esse arbitrati sunt, & quidem recte si gentem consideremus, si vero situm, non ita. Vide lib. 2. cap. IV. n. 5. & lib. 1. cap. XIV. n. 1.

Ceterum si Strabonem audiamus de Petelia ait lib. VI. *Urbs est natura loci munita*. Et paulo post ex Apollodoro in Commentario de navibus Græcorum ad Trojam, facta Philoctetis mentione, quosdam ait dicere eum in Crotoniatarum agrum pervenisse: & post descriptam Peteliam di-

cit

IN GAB. BARRIUM LIB. IV. CAP. XXII.

347

cit intus esse Vertinas, & Calasernam: Ptolemæus quoque & Mela illam ponunt prope Lacinium promontorium. Quæ omnia Strongyli mirifice congruunt, cum & validum fit propugnaculum, & in agro Crotoniato prope Lacinium promontorium reperitur, imo e regione habeat intus Vertinas & Calasernam. Sed & Virgilius lib. 3. Æneid. Petiliam inter urbes maritimas Æneæ vitandas commemorat, quod de sola Strongyli intelligi potest ad quam apulit Philoctetes.

..... Hic illa ducis Meliboeti

Parva Philoctetæ subnixæ Petilia muro.

Et Paternum eodem fere intervallo a Thuriis ponitur quo Petelia in tabulis itinerariis. Vide Lucam Holsten. in not. ad Cluer.

Liquet sane idipsum non modo ex variis numismatibus, ac testaceis, quæ in dies Strongyli effodiuntur, verum etiam ex inscriptionibus quæ ibidem asservantur, & a Grutero adducuntur, quæque a Barrio in hunc locum apportata sine ullo testimonio asservuntur.

KAPUT EX TESTAMENTO.

Hoc amplius Reipublicæ Petelinorum dari volo HS. X. N. item vineam Cædicianam cum parte m. fundi Pompejani, ita uti optima, maximaque sunt finibus suis, quæ mea fuerant, volo autem ex usuris semissibus HS. N. X. comparari Augustalium loci N. ad instrumentum tricliniorum duum, quod eis me Vibo tradidi candelabra & lucernas belychenes arbitrio Augustalium, quo facilius stratinibus publicis obire possint, quod ipsum ad utilitatem Reipublicæ N. pertinere existimavi, facilius subituris onus Augustalitatis. Dum hoc commodum ante oculos habent, ceterum autem

temporum usura semisse HS. X. N. ad instrumentum Augustalium arbitrio ipsorum esse volo, quo facilius munus meum perpetuum conservare possint, neque in alios usus usuras quas ita a Be.P. acceperint transferri volo, quam si necesse fuerit, in pastinationem, vineam quoque cum parte fundi Pompejani, sicut supradixi. Hoc amplius Augustalibus loci N. dari volo, quam vineam vobis Augustales iccirco dari volo, quæ est aminea; ut si cognationi meæ, qua prospexisse me utilitatibus vestris credo consenseritis vinum usibus vestris dumtaxat, quum publice epulas exercebitis, habere possitis. Hoc autem nomine relevatis impendiis facilius profilituri hi qui ad munus Augustalitatis compellantur, locatio vineæ partis Pompejane vineam colere poterint, hæc ita ut carvifieri, præstarique volo. Hoc amplius ab heredibus meis volo præstari Reipublicæ Petelinorum, & a Rep. Petelinorum corporum Augustalium, & prædiis ceteris meis palumridica, omnibus annis sufficiens pedaturæ vineæ

Quam Augustalibus legavi.

A vobis autem Augustales peto hanc voluntatem meam ratam habeatis, & ut perpetua forma observetis, curæ vestræ mandetis, quo facilius autem nota sit corpori vestro hæc erga vos voluntatem, totum loci Kaput quod ad vestrum honorem pertinet.

Extant & aliæ duæ inscriptiones a

Barrio allatæ supra lib. 4. cap. 3.

M. MEGONIO M. F. M. N. M. PRON. CORN. LEONI AC IIII. VIR. LEG. COR. R. PP. IIII. VIR. DECURIONES AUGUSTALES POPULUSQUE EX ÆRE CONLATO OB MERITA EJUS.

M. MEGONIO M. F. COR. LEONI ÆD. IIII. VIR. LEG. COR. QUÆST. PEC. P. PATRO. NO MUNICIPI AUGUSTALES OB MERITA EJUS L. D. D.

X x 2

FU.

Fuit Petelia Romanorum municipium celeberrimum, ut ex inscriptione quam affert Fabretti, cap. 6. n. 95. **MUNICIPII PETELLINORUM**. Vide quæ de Petelia Livius fert lib. 23. quæque Barrius lib. 4. cap. 3. adducit. Vide etiam quæ supra retulimus lib. 1. cap. XIV. n. 1. Extat Romæ in Bibliotheca Ottoboniana Codex MS. num. 1121. *Ereuve Descrizione della Città di Strongilo anticamente detta PETILIA nella Provincia di Calabria citra per comandamento di Monsignor Illustrissimo e Reverendissimo Cardinal Altemps fatta dal suo obligatissimo servo D. Gio: Stratioti Canonico del Vescolato di detta Città l'Anno 1586.*

Sed & Cives pro insignibus quinque flammis utuntur, quod ex vetustissima traditione Petelinos superstites, ne Pœnus eorum bonis ac supellectilibus potiretur, quinque tumulis ex eis fecisse, ac igne consumsisse arbitrentur.

Fuerunt ex Strongyli civitate S. **ANTHERUS** Papa & Martyr. Ciaccon. & Ughell. Vide Anastas. Bibliot. *Modius* Episcopus ann. 1178. *Almanus* sive *Almainus* ann. 1352. Flor. & Ughell. *Gaspar de Murgia* ann. 1509. quem Puglissius Coriolanensem contendit. Vide Ughell. *Raymundus* ex monacho Basiliano Episcopus S. Agathæ Gothorum, mox Bojanus, tandem ab Eugenio IV. Archiepiscopus Comfanus renuntiatus est ann. 1439. Græcis Latinisque literis impense eruditus. Vide Ughell. & Topp. *Dominicus Sabatinus* Anglonæ Episcopus ann. 1702. ad nostram memoriam usque. Nostris vero temporibus *Joseph Muccarus* Conventualis doctissimus ac subtilissimus

Nicolaus Susanna medicus celeberrimus, *Antonius de Gratia* Presbyter bonis literis instructus, Cardinalis Pici Mirandulani Episcopi Albanensis Vicarius Generalis, *Nicolaus Zitus* S. Lucie in Urbe Collegiæ Canonicus meritisissimus, alique non pauci.

2. *Casuonum*. Vulgo *Casabona*. Anno 1733. mense Martio terræ motu interiit, aufugientibus incolis, uno vel altero tantum obruto. Modo paulo superius reedificatur. Fuit ex hoc loco *Bonaventura* laicus Minorita sanctæ vitæ vir, prophetiæ dono illustris. Hic pestem quæ ann. 1657. Consentiæ grassabatur, immaculatæ Virginis Mariæ, quam impense colebat, aliique colendam proponebat, implorato præsidio, mirabiliter extinxit, postquam ille peste, ut prædixerat, sublatu est. Inde Magistratus Consentinus Deo votum B. Virginem ab omni labe asserendi immunem singulis annis nuncupare consuevit. Vidi ego accepti beneficii documentum publicum Antonii Tango Vicarii Generalis illius temporis Consentiæ typis cūsum die 14. Decembris anni 1657. quod affert Dominicus Martyre in suo MS. In Diœcesi Umbriaticensi.

3. *Cinga*. Vulgo *Zinga*. Ab Epaminonda Ferrario a Casula ejus loci domino paulo remotius translata circa ann. 1660. atque in meliorem formam redacta. Nunc oppidum est satis habitatorum habens. Nascitur sal. In eadem Diœcesi.

4. *Cacurium*. A Græco Κακρυδομαι glorior, ut puto: vel a *Cacumine*, cum oppidum edito loco sit. In Diœcesi Geruntina.

5. *Franciscus Simoneta*. Dicitur *Ciccus Calaber*, ad quem plurimæ ex-

IN GAB. BARRIUM LIB. IV. CAP. XXII.

349

extant epistolæ a Francisco Philelphio datæ. Hic post exantlatos prudentia ac dexteritate incredibili pro Ducatu Mediolanensi labores, inimicorum infidiis die 30. Octob. 1480 septuagenarius capite obtruncatus est, sepultusque Papiæ in Cœnobio Dominicanæ familiæ, ubi binæ extant inscriptiones quarum altera hæc est:

*Principis Insubrium fidus quia sceptræ tuebar,
Acephalon tumulo gens inimica dedit.
Me cæcum dicunt, vidi quia multa superstes:
Credere mihi, sine me patria cæca manes.*

Alteræ

*Dum filius servare volo patriamque ducemque,
Multorum infidiis proditus interii.
Ille sed immensa celebrari laude meretur,
Qui vauit vita, quam caruisse fide.*

Vide Raynald. ad ann. 1487. Cor. hist. Mediol. aliosque.

6. *Joannes ejus frater.* Vide Gesner. in bibl. Paul. Jov. in elog. Philipp. Bergom. aliosque.

Fuerunt ex Cacurio & alii viri celebres. *Franciscus Ciminus* ejusdem loci Baro summæ pietatis & fidei vir. Hic Seminarium Fratrum S. Terefiæ Carmelitarum exalceatorum S. Mariæ de Victoria ad Hortos Sallustianos in Urbe ad Fidem Catholicam propagandam ædificari jam cœptum tribus millibus scutatis annuis primus locupletavit ann. 1608. Quod postea ad S. Pancratium extra muros traflatum est, ubi extat ejus Statua cum epigraphe.

ILLUSTRISSIMO DOMINO FRANCISCO CIMINO BARONI DE CACCURI NEAPOLITANO QUOD SEMINARIUM CARMEL. DISCALCEAT AD FIDEI PROPAGATIONEM PRIMUS FUERIT EX ÆRE FUNDATOR.

G. A. F.

Angelus Simoneta Joannis frater doctissimus, Francisci Sfortiæ Ducis Mediolanensis ad Alphonsum Regem & ad Remp. Venetam Orator. Joan. Simonet. in Sfortiad. lib. 8. Cor. hist.

Mediol. *Joannes Carnutus* ex Episcopo Carinolenfi Episcopus Geruntinus & Chariatenfis ann. 1535. Anno autem 1543. in Chariati direptione a Mauris captus, ut constans traditio est, tametsi ab Ughellio nec patria, nec captivitas exprimitur.

7. *Divi Joannis de Flore.* Modo oppidum nobile est, civitati par, supra quinque millia capitum continens. Sub Abbate Commendatario Salvatore Rota Patritio Neapolitano Caroli V. Imperatoris impetrato assensu, anno 1536. ædificari cœptum, ut ex inscriptione quæ extat in eadem Ecclesia:

SALVATOR ROTA PATRITIUS
NEAPOLITANUS FLORENSIS ABBAS
BASILICAM COLLAPSAM RESTITUIT
SIMULACRIS, SACRAQUE
SUPPLEMENTI EXORNAVIT, ET
CENSUM DUPLUM AUXIT, PAGUM
DITIONEMQUE ADDIDIT ANNO
DOMINI MDXXXVI.

Oppidum hoc situm est intra Silam, quod Neæthus, & Caput album vulgo *Capalvo* piscibus quos lupos sive truttas vocant fecundissimi alluunt. Ager amplissimus est, frumenti quod *Germanum* vocant incolæ ferax. Fit pax probatissima. Sunt & pascua armentorum pabulis accommodata. In præsentiarum Abbas Commendatarius meritissimus est Innicus Martinus Caracciolo ex Ducibus Martinæ Patritius Neapolitanus optimæ indolis, magnæque expectationis, atque incredibilis erga subditos benignitatis. In Dicecesi Consentina.

Variis privilegiis, ac diplomatis auctum fuit Monasterium Florense. Primum siquidem privilegium concessit Henricus VI. Imperator, quo assignantur Monasterio annui Bizantini aurei quinquaginta *de redditibus*

tibus Salina de Neatho. Datum apud S. Marcum anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quinto pridie Nonas Martii 13. Indictionis. Videre poteris hoc privilegium apud Manriquez in Anal. to. 3.

Secundum concessum fuit ab eodem Henrico, quo territorium Abbatiae certis limitibus assignavit. Datum Neocastri sub eodem anno 1195. die 20. Octobris, quod in Archivo ejusdem Monasterii asservatur.

Tertium est Constantiæ Imperatricis, quo Monasterio prædicto varia tenimenta conceduntur. Datum Messanæ ann. 1198. Vide Ughell. to. 9.

Quartum est Friderici Imperatoris pro extruenda domo secus Monasterium in loco ubi dicitur *Caputalbum*. Datum Panormi ann. 1200. Mense Martio. Vide Ughell. ibid.

Quintum est Friderici II pro confirmatione & concessione tenimentorum &c. Datum in Castris apud Castrum S. Petri in tenimento Bononiæ mense Octobri 1220. Quod asservatur in Archivo Florensi.

Sextum est ejusdem Friderici pro concessione Feudi in *Acherentia*, & *Cacurio*, quod tenuit quidam Rogerius Saracenus. Datum in Castris apud Castrum S. Petri in tenimento Bononiæ ann. 1220. Mense Octobri. Quod asservatur in Archivo Florensi.

Septimum est ejusdem Imperatoris pro confirmatione privilegiorum. Datum Messanæ ann. 1221. Mense Junio. Extat in Archivo Florensi.

Octavum est Breve Gregorii IX. quo eadem privilegia confirmantur. Datum Anagninæ V. Kal. Februarii ann. VI.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Lapis aliunde huc delatus.* Cur lapis aliunde delatus? Ut ostendas Strongylum non esse Petiliam? At omnes esse contendunt, multiquæ probant rationibus & argumentis.

(b) *Casuonum Castellum.* Liber nostrorum Annalium *Catuonum*, quem *Chonos* vocant antiqui.

(c) *Ingens opus &c.* Quod Christophorus Landinus in Etruscum sermonem vertit.

Vivit & nunc *Ludovicus Simone* a Pio IV. Pont. Max. Cardinalatus insigni donatus, qui in Synodo Tridentina Legatus a Pontifice bonam & proficuum navavit operam pro Rep. Christiana.

C A P U T XXIII.

*De Cerentia olim Pumento, Vertinis, Briatico,
& Ciro olim Crimissa sive Paterno,
aliisque Pagis*

INde (1) (a) CERENTHIA sive *Gerentium* civitas est, quasi melificium, *Pumentum* olim dictum, ab Oenotriis, sive ut Strabo fert, a Philoctete edito loco super saxum conditum, validum propugnaculum, un-

undique ingentibus saxeis rupibus cinctum. Aer hic saluberrimus est. Distat a Cacurio m. p. quatuor, a mari quatuor & viginti. Fuit sedes Episcopalis, cujus meminit Joannes Joachinus Abbas, licet pro Gerentinus, *ma* syllaba interposita Germaentinus depravate legatur. Hujus urbis Episcopus fuit *Bernardus* Abbas socius sive discipulus. Joannis Joachini sanctæ vitæ vir. Sed hæc Charitati Ecclesiæ juncta est. Hic vina, olea, & mella clara fiunt. Olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ, & carnosæ conditæ in cadis optimæ sunt esu. Ager hic fertilis est. Fit similago triticea optima. Extant sulfureæ aquæ multis locis. Fit sulfur, nascitur sal fossile, & alabastrites, sive lapis alabastritæ similis: & lapis, ex quo fit alumen, quo oppidani ob inscitiam in fabricandis ædibus utuntur. Proveniunt cappares, siliqua silvestris, & glycirrhiza assatim. Fiunt & olera pulcra. Non longe sunt (2) *Spinellum* & (3) *Belividerium* pagi. A Cerentia m. p. sex (4) *Vertina* oppidum existit, vulgo *Vergine T.* in *G.* mutato ab Oenotriis, sive ut Straboni placet, a Philoctete conditum: abest a mari m. p. undeviginti. Hic caseus probatissimus fit, & mel optimum. In hoc agro alabastrites albus & niger nascitur, item sulfur, & alumen, & rubrica fabrilis & chalcanthum, & sal fossile, & lapis sive terra Samia gilva & alba, qua aurum & gemmæ expoliuntur, tripolim vocant aurifices, nascitur & ferrum, & argentum, item lapis albus argenti materia, ut quidam volunt. Proveniunt reuponticum eupatorium, meum, eupragia, centaureum majus, & aliæ nobiles herbar. Nascitur & rhus arbor, item atrolices arbor, & cardus, qui masticen egerit. Extant & silvæ glandiferæ omnigenæ, & tedæ. Fiunt venationes aprorum, caprearum, & aliorum silvestrium animalium. Sunt & testudines, fiunt & aucupia multarum avium. Inde est (b) (5) **BRYSTACIA**, nunc **BRIATICUM** civitas sedes Episcopalis, ex Paterno urbe, de qua mox, huc translata, aut huic adjuncta, cujus meminit Joannes Joachinus Abbas, etsi Antibalensis depravate legatur. Situm est oppidum in vertice montis saxei, ab Oenotriis conditum, ut ait Stephanus. Abest a Vertinis m. p. quatuor, a freto tredecim. Conjiciendum est Pumentum, Cacurium, Vertinas, & alia hujus regionis oppida ab Oenotriis condita, a quibus & Severena & Bristacia, sed a Philoctete postea habitata. In æde Episcopali vestis Christi, & beatæ Mariæ Virginis, & sanctorum Gregorii Papæ, Cataldi, Laurentii, Donati, Stephani, Georgii, & Petronillæ frustula asservantur. In hoc agro legitur manna, fit gossipium, & sesama. Provenit terebinthus, & cappares. Nascitur alabastrites, & gypsum marmorosum, & lapis molaris. Extant & silvæ glandiferæ. Fiunt venationes, quales Vertinis. Ad mare rediens (6) (c) *Alecium* promontorium reperies cum statione, Crimissa olim dictum, distat a Crotone m. p. quatuor & viginti, a Lacinio XLIII. In quo laurorum & juniperorum sponte nascentium copia est. Et juxta Crotone versùs *Lipuda* fluvius, cadit in mare, (d) *Areta* quondam dictus Crotoniatae regionis, ait etymologicus, ab Areta uxore Alcinoi, cujus sepulcrum erat. Super promontorium hoc (7) (e) **CIRUM** sive *Cirra* civitas est edito loco. Abest a Strongyli m. p.

octo, a mari quatuor. Crimissa olim dicta a promontorio, ab Oenotriis condita, cujus meminit Stephanus, qui ait: Crimissa urbs & ejusdem nominis promontorium, & amnis. Quam habitavit Philoctetes. Strabo vero eam Philoctetem condidisse refert. De hac Lycophron in Alex. de Philoctete loquens sic scribit:

Illum vero & Æsari fluente, & parva civitas

Oenotriæ terræ, a cenchrine punctum,

Crimissa torris recipiet interfectorem.

Super quibus verbis Isacius ait: „ Philoctetem Alexandri interfecto-
 „ rem fluente Æsaris fluminis Crotonis, & Crimissa civitas parva
 „ Oenotriæ & Italicæ terræ recipient. Philoctetes bellum inferens
 „ Campanis prope Crotonem & Thoryngium Crimissam habitavit, &
 „ cessans ab oberratione Haleo Apollini templum erexit, cui etiam
 „ arcum obtulit, ut scribit Orion, hoc modo Philoctetes sublatas
 „ est. Ab ea Crimissæus „. Et Aristoteles in libro de mirabilibus „
 „ Apud Sybaritas ajunt, Philoctetem coli, qui ex Troja profugus
 „ inhabitavit, quæ vocantur mollia Crotoniatis, atque Herculis ar-
 „ cus in Apollinis Halei templo consecravit, quos per vim a Croto-
 „ niatis in Apollonium translatos ferunt. Ajunt iis locis mortuum
 „ esse auxilia ferentem Rhodiis, qui cum Thepolemo ad ea loca delati
 „ contraincolas depugnarunt „. Inde urbs hæc Crimissa dicta fuit (8)
 PATERNUM, cujus meminit Antoninus Pius in itinerario, quam
 a Rossano m. p. duodeviginti distare dicit. Nunc, ut dixi, Cirum
 dicitur. Fuit sedes Episcopalis, quæ post vastationem regionis a Pœ-
 nis, Cretensibus, & Mauris in Bryaticum translata est „ aut Briati-
 censi sedi adjuncta „. *Abundantius* Episcopus Paternensis interfuit Syn-
 odo Constantinopolitanæ sextæ sub Agathone Papa, qui una cum
 Joanne Archiepiscopo Rhegino, & Joanne Episcopo Portuensi gessere
 vicem Papæ. Hic similago triticea optima fit. Exuberat urbs hæc
 aquis recentibus. Fiunt vina, olea, & mella clara. Nascuntur cap-
 pares, & tubera & fœnicula marina, provenit terebinthus, legitur
 manna. Nascitur & rubrica fabrilis, & fîlex. Ager insuper hic frugi-
 ferest. Extant & horti nemorosi limonis, citris, & malis aureis, ar-
 boribus instructi. Fiunt & arborum fructus optimi. Non longe a fre-
 to locis quibusdam uvæ maturæ durefcunt, at præcipui saporis sunt.
 In hortis Episcopalis ædis arbor est, quam Plinius libro duodecimo
 in Badris esse scribit. Quæ est inquit, terebintho similis, pomo
 amygdalis, minor tamen magnitudine, præcipuæ suavitatis, aliqui te-
 rebinthum esse proprii generis potius, quam similem ei putaverunt.
 Fiunt in hoc agro aucupia palumborum, turturum, turdorum, fi-
 cedularum, & aliarum parvarum alitum. Post Cirum *Flumica* flu-
 vius labitur, (f) *Crimissa* & ipse, ut ostendi, olim dictus. Inde est
 (g) *Crucolum* castellum, sive *Charocalum*, quod charum bonum si-
 gnificat. Distat a Cirò m. p. quatuor, a mari totidem. Hic rubri-
 ca fabrilis nascitur, & cos aquaria, legitur manna. Non procul est
Scala castellum alterum cum oleo & melle optimo, fit gossipium,
 & sesama. Est & *Marcellus* vicus. In hac ora passim cardus provenit,
 qui masticen fundit. Inde „ *Fluminica* profluens adlabitur. Flumi-
 nica

nica enim quasi dimicationis fluvius, apud quem Sybaritæ cum trecentorum hominum millium exercitu cum Crotoniatis dimicarunt".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Gerentbia*, sive *Gerentia*.

Aliis *Geruntia*, *Gerentum*, & *Acherentia*, ut in quibusdam privilegiis Monasterii Florentis. Quare autem Barrius melificium interpretetur, incompertum habeo. Hæc urbs aliquando civibus frequentissima, pestilentia aliisque temporum injuriis plurimum a pristino splendore defecit. In hoc agro extat Regia salifodina, vulgo *di Miliati*. Fuerunt hinc *B. Polychronius* Cisterciensis monachus Episcopus & civis. Hic acceptissimus fuit Rogerio Northmanno, & Monasterium *Calabro* *MARIÆ* nuncupatum fundavit. Vide Ughell. to. 9. Item Episcopi & cives *Gibertus* ann. 1198. *Guillelmus* ann. 1209. MS. Mart. *Guillelmus* alter anno 1394. Ughell. *Joannes de Volti* ex Geruntino Episcopus Crotoniensis ann. 1439. Ughell. *Cæsar Benincasa* a Rublano oriundus edidit Romæ 1670. opusculum *de Officio Vicarii* in 8. MS. Mart. *Manerius* in bello clarissimus sub Rogerio Comite. Maurolic. lib. 3.

2. *Spinellum*. Vulgo *Monte Spinello*. A Familia Spinella ejus loci aliquando domina cognomen sumfit, ut ferunt. In Diœcesi Geruntina & Chariatenfi.

3. *Belividerium*. Vulgo *Belvedere di Levante*, aliis *di Malapezza*, ut ab altero quod in Occiduo situm est fecernatur, quod *Blandam* esse diximus. In ead. Diœcesi.

4. *Vertine*. Oppidum nobile, imo priscis temporibus Civitas, quæ tamen multum a suo splendore decessit.

Verum enim vero inter tot asperrimas calamitates quas temporum injuriis perpessa est, spes sibi una effulget sub Duce suo *Nicolao Cortesio*, *Leonardi & Cleria de Cupis Ornani* Patritiæ Romanæ filio, juvene probatissimo ac subditorum amantissimo, redeundi ad pristinam dignitatem. Fuit quoque hinc *Joseph Cortesius* sacerdos, *Nicolai Ducis* senioris frater, pietate & doctrina clarus, ad nostram memoriam usque. In Diœcesi Geruntina & Chariatenfi.

In hoc agro extat *Sabellia* antea, vicus, nunc oppidum satis habitatoribus plenum, extructum circa ann. 1640. a *Carolotta Sabellia Romana*, unde & cognomen sumfit; antea enim locus hic vocabatur vulgo *Scalzaporri*, ut ait *Dominicus Martyre* in suo MS. Hujus loci nunc Dominus est supra laudatus. *Nicolaus Cortesius* ex Ducibus *Vertinarum*. In ead. Diœcesi.

5. *Brystacia*. A Græco, ut putato, *Βρύστα* robustum reddo; vel ἀνὰ τὸ βρῦσεν *Scatere*. Hæc civitas, ut ferunt, ex monte *Ragano*, pluries a Saracenis direpta, ad locum ubi nunc est translata fuit, montibus circumsepta, e quorum umbra nomine immutato *Umbriaticum* appellari cœpit. Fuerunt ex hoc loco *Gervasius*, *Robertus*, *Peregrinus*, & *Raynaldus* Episcopi & cives, ut ait *Florius* in *Calab. illustr.* quos inter commemorat & *Abundantium*, omnesque dicit Episcopos Ecclesiæ Paternensis, quæ in *Umbriaticum* translata fuit. De *Abundantio* siquidem

dem Paternenſi Epifcopo fit mentio in ſexta Synodo Conſtantinopolitana ut ſupra diximus lib. 2. cap. IV. num. 5. De aliis nihil compertum habui. Fuit & *Michael Perifſta* ex Canonico Epifcopus Vmbriaticenſis ann. 1420. Obiit 1435. Vghell. *Petrus Ranerius* ſive ex hac civitate, ſive ex Diceceſi Epifcopus Strongylenſis creatus die 15. Novembris ann. 1535. ut teſtatur Acta Conſiſtorialia: miramur quippe quare præteritus ſit ab Vghellio. *Elias Aſtorinus* Carmelita doctiſſimus, edidit librum *Prodromus apologeticus de poteſtate S. Sedis Apoſtolicæ*. Senis 1693. De vera Eccleſia Chriſti. Neap. 1700. aliaque. Vide *Amat.*

6. *Alecium*. Nunc vulgo *Capo dell' Alice*.

7. *Cirum*. Aliis *Cirra*, *Ipfycrò*, ſed rectius *Pſycrò*. Græce enim *ψυχρὸς* Latine *frigidum* ſonat. Nunc vulgo *Cirò* & *Zirò*. Hæc de eo narrat Janus Theſeus Caſoperus, qui florebat ann. 1535. lib. 1. epift. ad Joannem Raganum: *Urbem noſtram a Paganis, qui ad radices promontorii templi Junonis Laciniæ toto olim orbe terrarum celeberrimi habitarent, copioſe propagari. Etenim, antea majores noſtri vicatim nullis ſoſſis muroque circumdati in latis & amœniſſimis Lacinii campis degabant. Poſtea pyratarum incurſu, qui omnem oram litoralem Reginorum, ac Crotonienſium latrociniis infeſtabant, parva loci intercapedine ſedes mutaverunt. Itaque relictis pagis in montana, tamquam in aſylum, conſugerunt: cœperuntque quadringentis, aut eo plus annis (ideſt circa ann. 1100.) exædificare urbem, & quod eſſet, omnibus ventis, & præſer-*

tim Aquilonari, atque Euro expoſita, Pſycrò Græco vocabulo appellarentur. Habuit initio anguſtiſſimos fines; cœpit enim primitus ad eam tantum viciniam coli, quæ nunc D. Joannis nuncupatur; & ad hanc uſque diem Laciniorum durat agnatio, atque gentilitas a loco, unde digreſſa eſt, nomen retinens. Verum a Turcis non ſemel expilatum eſt, anno ſcilicet 1595. & 1598. imo & noſtris temporibus.

Ex hac gente fuit S. *Nicodemus* Baſilianus, natus circa ann. 900. tamenſi aliqui Hieracenſem faciant ex longo ibidem incolatu: fuit quippe vitæ ſanctitate, poenitentia, & miraculis celeberrimus. *Galaton* ejusdem *Nicodemi* magiſter. Vide. Agreſt. in ejus vita. *Antonius* Minorita ſtrictioris obſervantiæ tertiarus ſanctæ vitæ vir. Obiit Panormi ann. 1646. MS. Mart. *Antonius Spoletinus*, Epifcopus Crotonienſis ann. 1402. Notandus Vghellius, qui Spoletum repetit, cum *Spoletinus* non ad patriam pertineat, ſed ad familiam. Vide Jan. Theſeum Caſoper. lib. 2. Epift. *Antonius* Minorita, Epifcopus Catacenſis ann. 1435. Vghell. & Flor. *Bernardus Piccolus* ex Archiepiſcopo Nicæno Epifcopus Strongylenſis ann. 1621. Obiit eodem anno. Vghell. *Dragonettus Spataſora* in bello clariſſimus, & Licienſis Provinciæ Prorex. MS. Mart. *Aloyſius Lilius* Philoſophus & medicus, atque in mathēſi, ac computis aſtronomiſis toto orbe celeberrimus. Hic tabulas Epactarum cyclum continentes concinnavit pro emendatione Calendarii Romani, quod poſtea Gregorianum appellatum eſt. Quibus ſummo ſtudio conquiſitis a Gregorio

rio XIII. & ab Antonio Lilio ipsoque doctissimo, Aloysii jam defuncti fratre, Summo Pontifici oblatis, accedente judicio ac criterio doctissimorum virorum Guillelmi Sirleti, & Vincentii Laurei Cardinalium, opus arduum jamdiu ab aliis frustra tentatum, tandem Calabrorum opera toto orbe plaudente anno 1581. feliciter absolutum fuit. Vide Constat. Greg. XIII. quæ incipit *Exordiente*. Hæc de Aloysio scripsit Nicus Erythræus in Pinacoth. num. 105. *Quamobrem tantum hominis ingenium, unde tam ingens utilitas fructusque, Ecclesiæ universæ emanavit, dignum est ut nunquam ex hominum memoria labatur & cadat, sed in omnium sermone & celebritate versetur*. Vide Topp. Janus Lucinius Minorita Philosophus scripsit de Chimica ann. 1546. Gesner. Vading. Topp. aliique. Janus Theus Casoperus eruditione clarissimus scripsit quatuor libros *epigrammatum*, quatuor de amore, duos *Latinarum Epistolarum* Venetiis cufos ann. 1535. in 8. Gesner. & MS. Gualt. Vivit modo Laurentius Mascambrunus Augusti-

nianæ Familiæ doctissimus, scripsit quædam. In Diocesi Umbriaticensi.

8. *Paternum*. Hic fuit & alia *Temsa*, ut ex tabulis Peutingerianis colligere fas est: & ex sexta Synodo Constantinopolitana, ubi *Abundantius Episcopus Paternensis* subscripsit: *Sacro sanctæ Ecclesiæ Temsanæ Episcopus*. Vide lib. 2. cap. IV. num. 5.

9. *Cruculum*. Ex hoc loco fuit Antonius Rixoleus ex Minimorum familia, sanctitate, pœnitentia, & erga Deiparam cultu celeberrimus. Obiit Spetiani nonagenarius die qua prædixerat 30. Octobris 1596. Lanov. & MS. Mart. *Bonarventura*. Minorita strictioris observantiæ sanctæ vitæ vir. Obiit Patavii die 24. Decembris 1675. MS. Mart. *Aloysius de Aquino* ex Dominicana familia, humilitate, paupertate, morum integritate, ac prophetiæ dono illustris. Obiit Neapoli septuagenario major ann. 1623. scripsit quædam. Marches. in diar. Topp. & MS. Gualt. In Dioc. Rossanensi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Cerentbia, Gerentum, Pumentum olim dictum*. Hoc est divinare, & verba Strabonis nihil ad rem.

Gerulia oppidum, quod *Cerentbiam* corrupto nomine vocant, ereptam credunt post stragem Magnæ Græciæ a Saracenis: Ego antiquam arbitror ejus originem.

Clea Amazona, Panthasila Nutrix in hoc agro Crotoniensi urbem dedit, quæ vetustate penitus deleta est. Sunt qui circa Melissam quæ-

rendam censeant. Alii prope Triontum amnem. Alii in Promontorio Arfio, in quo apparent urbis vestigia: idcirco non est arbitrandum in lixtore Brutio datam prope Terinam, ut quidam cum Barrio scripserunt.

(b) *Brystacia, nunc Briaticum*. Dicendum nunc *Umbriaticum*; nam Briaticum aliud est oppidum prope Tropæam, verum Brystaciam credere summa dementia est, cum nullis

profus nitatur rationibus.

(c) *Alecium Promontorium reperies*. Sic Auctor nostrorum Annalium. Antiquis *Promontorium Crimissæ*: Ab Aristotele *Promontorium Choni* appellatur. Nunc *Capo dell' Alice*: nec dictum est a *Ligia Sirena* ibi sepulta, ut quidam nostrorum temere sentiunt, nam *Ligia Sirena* in *Therinao scopulo* sepulta est, ut *Lycophron* & *Ifacius* auctor est. Nec est *Lacinium Promontorium*, ut quidam somniant ex nomine, nam *Promontorium Lacinium* est prope *Crotona Civitatem*, & vocatur hodie *Capo delle Colonne*. Sed & alibi *Barrius* scribit *Promontorium Salentinum* esse *il capo di Stalatti* in sinu *Scylaceo*, & *Promontorium Brutium* *il Capo del Survero di Castiglione di Nocera*: cum *Promonto-*

rium Salentinum sit *il Capo d'Otranto* a *Pomponio Mela Salen* appellatum, & *Promontorium Brutium* sit *Promontorium Herculeum* *Straboni*, vulgo *il Capo di Spartivento*.

(d) *Areta fluvius prope Crotonem*. Etymologiam vide ab *Arete*, *Altinoi uxore* ibi sepulta.

(e) *Cirum*. Aliis, *Cirrum* seu *Cirra* Oppidum. Nunc *Luccirò*. *Psycrò* dicitur a *Joanne Pontano*, ac multis aliis disertissimis viris, quod ego nusquam reperi apud antiquos: mirorque unde hoc eruerint. *Crimissam* etiam contendit dictam olim fuisse. *Scriptor nostrorum Annalium*; ac verum est. Nec eadem est cum *Paterno* Civitate, ut scribit *Barrius*: nam *Paternum* jamdiu dirutum est.

(f) *Crimissa fluvius*. Nunc *Fluminica*. Sic omnes.

CAPUT XXIV.

De Chariato, Campana olim Calaserna, aliisque Oppidis & Castellis.

AD mare (1) (a) **CHARIATUM** civitas est, sedes Episcopalis, mari abluitur. *Menecrates* Episcopus Chariatenfis interfuit Synodo Romanæ primæ sub *Symmacho Papa*. "Meminit de hac Sede Episcopali *S. Gregorius Papa* lib. V. Epist. quam commendat *Bonifacio Episcopo Rhigino* mortuo illius Episcopo". Hoc mare piscosum est, pisces laudatissimi capiuntur. In Chariatenfi agro sit xilon & fefama: nascuntur fœnicula marina, nascitur lapis molaris frumentarius, & olearius. Ager hic herbidus est, pabulis egregie accommodatus, sunt & perpulcra aucupia coturnicum, turturum, palumborum, turdorum, sturnorum, & aliarum parvarum avium. Hæc urbs cremata fuit a *Turcis* eodem anno, quo & *Rhegium*. Post urbem *Leos* & *Valgius* amnes labuntur. Supra est (2) (b) *Campana* oppidum. *Calaserna* olim dictum, ab *Oenotriis*, sive, ut *Strabo* vult, a *Philoctete* conditum. Distat a Chariato m. p. undecim, a *Briatico* sex. In hujus oppidi templo sanctorum *Stephani Prot. Fabiani, Martini, Xisti*, & *Procopii* frustra asservantur. Hic vina, olea, & mella clara fiunt. Nascitur cos aquaria, & silex, & rubrica fabrilis, & chalcanthum, & lapis molaris, legitur manna. Provenit reuponticum, & cardus masticen fundens. Fit pix, nascuntur tedæ ar-

arbores . Sunt & glandiferæ arbores , & castaneta ad porcos alendos opportuna . Est & ager hic herbidus pascuusque . A Campana ad quantum lapidem (3) *Bochilerium* oppidum est inter *Sanctocrucium* & *Laurentium* amnes , abest a mari m. p. duodecim . In hoc agro cos aquaria probatissima nascitur , & filix , & lapis molaris , & lapis Phrygius , & gagathes lapis optimus . Provenit terebinthus , anisum silvestre , dictamum , centaureum majus , & sagapenum . Nascuntur ubertim pinastri , & alaterni . Extant & castaneta , & silvæ glandiferæ porcis alendis commodæ , fiunt venationes , quales Vertinis , & aucupia externarum , palumborum , merularum , turdorum , perdicum , & aliarum parvarum avium . Postea est (4) (c) *Paula* oppidum , distat a mari m. p. octo . Ager hic fertilis est , fit & mel optimum , fit & gossipium & sesama . Exciditur cos aquaria laudatissima , provenit & cardus masticen fundens . Inde est (5) *Colopiciatum* castellum cum linis optimis , quod ornamentum & cultum notat . Quod *Fimarellum* flumen præterfluit . Hic gossipium & sesama fiunt . Nascuntur cappares , & fœnicula marina . Subinde (6) (d) *Chrysia* castellum est cum olei copia . Abest a mari m. p. ii. in hoc agro nascuntur cappares , & siliqua silvestris . In littore fontes frequentes sunt dulcem manantes aquam . Post *Chrysiam* (7) *Triontum* flumen navigabile labitur , *Hylas* olim dictum , *Crotoniatarum* agrum , a *Thuriorum* olim dissecens , ut in *Thucidide* liquet . Qui libro septimo ita scribit : „ *Demosthenes* & *Eurymodon* *Atheniensium* classis exercitus duces posteaquam *Thurini* ad societatem militiæ se expedierunt , jubent classem in oram *Crotoniatam* tendere , ipsi vero recensitum exercitum per agrum *Thurinum* ad *Sybarim* flumen ducunt . Qui cum ad amnem *Hylam* pervenissent , præmisissentque *Crotoniata* , qui dicerent nolle se per suam terram meare exercitum , descendunt ad mare , & ubi *Hylas* ad illud excurrit castra habuerunt , ubi naves eis ob id præsto fuerunt . Quibus postera die consensu abiit , subinde adeundo civitates præterquam *Locrensiem* , donec ad *Leucopetram* pervenire agri *Rhegini* „ . Itaque post *Auxoniorum* , *Oenotriorum* , & *Italorum* reges , qui universæ regioni dominati sunt ; post *Philodetem* , qui quotæ regionis parti imperavit , & siqui alii ejusmodi in ea regnarint , quatuor Republicæ in *Calabria* fuere , quæ toti regioni dominabantur , *Rhegina* , *Locrensis* , *Crotoniata* , & *Sybarita* . *Sibari* vero a *Crotoniatis* solo æquata , ejus Republicæ *Thurina* successit . Cum vero postea *Brettii* potentia pollere cœperunt , complura harum *Rerumpublicarum* oppida subegerunt , ac sibi suam *Remp.* & ipsi constituerunt : adeo humanæ res fortunæ temeritati & inconstantia subjectæ , volubiles sunt .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Chariatum* . A Græco *χαῖρις* in Epitaphio *Paulæ viculus* interpretatur , ut fertur ; sed verosimilius ab Hebraico קריית *Cariat* , quod secundum Hieronymum ad *Eustochium* habui , præsertim cum & aliud *Charia-*

ria-

riatum fuerit, ex cuius reliquiis novum extructum fit: Quinimo de Episcopali sede nec præcipuum tempus definiri, nec tam vetusta conjici, nec Menecrates Episcopus ad hanc pertinere posse videtur. Vide Vghell.

2. *Campana*. Dicta est vel a campanæ sonitu, vel a Campana gente, quæ illam inhabitasse dicitur, ut aliquibus placet, vel potius a campis quibus ditata est. Vt ut sit, oppidum nobile est, cum emporio celebri die 11. Junii. Extat & vicus nostris fere temporibus extructus, vulgo *la Croce*. Fuerunt ex Campanæ oppido *Franciscus Marinus* eruditione clarus, anno 1682. creatus Episcopus Isulensis. Edidit quædam. MS. Mart. *Thomas Marruccius* Philosophus, & medicus, scripsit quædam. MS. Mart. in Dicecesi Rossanensi.

3. *Bochilerium*. Vulgo *Bocchi-*

gliere & Bottigliere. Oppidum ex aliis pagis extructum. Sunt in hoc agro aurifodina. Fit copia vini optimi. In eadem Dicecesi.

4. *Paula*. Vulgo *Pietra Paola*. In eadem Dicecesi.

5. *Calopiciatum*. A Græco καλὸς & πῖος, quod *bonum & pingue* sonat. Erravit Ferdinandus Marra super famil. qui conditum voluit ann. 1321. cum longe antea de hoc monumenta super sint: fortasse tunc temporis vel restauratum, vel auctum. In eadem Dicecesi.

6. *Chrysia*. A Græco χρυσίον *aurum*. In ead. Dicecesi.

7. *Triontum*. Jamblicus in vita Pythagoræ cap. 35. ait triginta myriades hostium a Crotoniatis cælas fuisse περὶ τὸν Τετραέντα ποταμὸν. Verum ex Diodoro rescribendum demta prima syllaba περὶ τὸν Τεραέντα ποταμὸν, circa *Triontum flumen*.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Chariatium Civitas*. Chariatidem appellat Auctor nostrorum Annalium: ac denominatam ferunt a Gratia & amœnitate hujus oræ, cui etiam suppetunt quæ natura largiri solet. Dicebatur etiam Chariatidis Diana ex Pausania a loco Dianæ & Nymphis sacro. Chariatides quandoque Nymphæ dictæ, quæ in honorem Dianæ saltabant. Chariatidi mœnia a Gurgulano Græcorum Præfecto data fuerunt. Proverbium: *Ætium de Chariatide*.

(b) *Campana*. Oppidum, olim *Calaserna*.

(c) *Possea Paula oppidum*. Cur

Paula Oppidum, si *Petrappaula* a multis dicitur? quomodo ab altera *Paula*, quæ est ad mare inferum dignoscetur? *Petrappaula* dicta, quod supra altissimam petram sit extructa a Paulo deducendæ Coloniz auctore.

(d) *Chrysia*, vulgo *Crusia*. Ita scriptor Annalium, Chrusia, quam nonnulli credunt esse *Rusciam* a Totila olim oppressam, dum foveret Justiniani partes, quamvis ex verbis Leonardi Aretini aliter credi possit: Locat enim prope littus maris, & Chrusia abest a mari mill. pass. 3. sed dicendum huc traductam post stragem Saracenorum.

Finis Libri Quarti.

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

De Regione Thurina, & præcipue de Rossano.

POST Triontum idest Hyliam flumen Thurina regio olim incipiebat: primum oppidum (1) *Calovitum* est, distat a Chrysia m. p. quinque, a mari septem. Hic vina & olea optima fiunt, nascitur Chalcantum & gypsum alabastritæ simile, sive, ut quibusdam placet, alumen scissile est. Laudantur & mala punica apyrena, quorum acina ad strobilorum magnitudinem sunt. Provenit terebinthus, & siliqua silvestris, & vitex. Prope oppidum, *Laurentum* flumen excurrit. Inde est (2) *Longoburgum* oppidum juxta Silam fluviam. Hic argenti fodinæ sunt, & jam nunc argentum conflat in massam. Glandiferae arbores & hic & alibi passim ferunt agaricum, nascitur meum. Ex hoc oppido fuit (3) **BRUNUS** medicus chirurgus non contemnendus, Patavii medicinæ operam navavit. Scripsit in chirurgia libros duos, qui extant, ac magno in precio habentur. Floruit a Christo nato anno M. cclii. Non longe est (4) *Cropalatum* castrum. Hic etiam gypsum alabastritæ simile, sive alumen scissile, & chalcantum & alumen nascuntur. Proveniunt & terebinthus, vitex, oleander, siliqua silvestris, & crocus silvestris. Laudantur & mala punica apyrena, qualia nascuntur Caloviti. Ex hoc oppido fuit beatus *Bernardinus* divi Francisci Paulitani socius sanctæ vitæ vir. Post oppidum *Calonatum* & inde *Celanum* flumina decurrunt: Inde (b) (5) **ROSSANUM** est, civitas: "nobilis, ac vetusta, ab Ausoniis aut certe" ab Oenotriis, ut quantum auguror condita, validum propugnaculum, egregie natura, inde manu munitum, super saxum, atque undequaque faxeis rupibus septum, & aquarum scaturiginibus exuberans, quod ad loci firmitatem plurimum confert. Aer quoque hic salubris viget distat a freto m. p. tribus" quam *Celanum* flumen adlabitur. Cum enim Oenotrii, ut ostendi, in condendis urbibus loca tuta ac propugnacula firma deligerent, & morto Peuceutio Oenotri fratre, utranque Calabriae oram tenuerint, urbesque in ea complures parvas ac crebras condiderint, censendum est hunc tam aptum urbi locum neutiquam præterisse. Præsertim etiam quod haud procul hinc *Brytaciæ*, & *Cosæ* construxerint. Hanc postea Rhodii coloniam deduxerunt, ut Joannes Joachinus Abbas scribit in *Esaïam* "cujus meminit Antoninus Pius in *Itinerario*." Postea eam Coloniam deduxere Romani. Quanquam Procopius libro tertio de bello Gothico eam a Romanis conditam velit, ait enim: *Juxta Lambulam vallem, angustumque aditum ad litus* (6) *Russia est promontorium Thuriorum. Supra id m. p. septem cum di-*

dimidio presidium validissimum construxere Romani. Quod utique Joannes ante hac ceperat, & quam optime communierat. Id oppidum Totilas cepit deficiente comœatu militibus presidariis Belisarii, auxilioque eis non adveniente. Id idem Agathius libro quarto de eodem bello asserit. Est sedes Archiepiscopalis. Valerianus Episcopus Rossanensis interfuit Synodo Constantinopolitana sextæ sub Agathone. Et Saturninus Episcopus Rossanensis interfuit eidem Synodo. Ecclesia hæc ab hinc non multos annos Latina facta est, antea enim Græcam linguam ritumque servabat. De hac urbe beatus Bartholomæus in vita beati Nili sic scribit: Cum omnis finitima regio ab (7) Agarenis beati Nili tempestate vastata esset, eorumque prædæ exposita solum Rossanum ab ea vastitate immune fuit. Idque haudquaquam humana ope, sed Deiparæ, quæ locum illum in primis tutaretur, auxilio factum est. Siquidem cum sæpe Agareni noctu irruissent, arcemque expugnare tentassent, simulatque ad mœnia accessissent scalis admotis fama est e superiore loco mulieri similem purpura indutam illis apparuisse facem manibus gestantem, atque illos propellentem, e muroque deturbantem, idque verum esse testabantur, qui ex illis aufugerant. Tempore beati Nili, ait idem beatus Bartholomæus, Rossanum magnis terræmotibus quatitur, multis imbribus noctu ac die ingruentibus. Unde complures domus atque ecclesiæ dejectæ sunt. Populo autem ad sanctum pacis templum ingresso terræmotus imbresque cessavere. Nullus autem homo, neque jumentum aliquod periit. In æde Episcopali divi Christophori armus asservatur. Hic vina laudatissima nascuntur. Fit optimi olei copia. Olivæ ad amygdalarum magnitudinem crassæ & carnosæ conditæ in cadis optimæ sunt esu. Fiunt fidilia nobilia. Nascitur gypsum marmorosum, nascuntur cappares, vitex, oleander, crocus silvestris, & terebinthus. Proveniunt etiam, ut ab herbario accepi, dictamum Cretense, anenides, centaureum majus, & aliæ nobiles herbæ. Sunt in hoc agro pagi *Scrusudonium* & *Paludum* cum vinis optimis, ubi alabastrites & sal fossile nascuntur, & eos aquaria probatissima. Item reuponticum & sagapenum. Fiunt externarum, palumborum & sturnorum aucupia. Ad mare *Ressia* promontorium est, *Athenæum* a Dionysio Halicarnasseo dictum, & portus Veneris statio æstiva: ubi Aeneas plures Trojanos exposuit, atque reliquit. Qui per ea loca habitandi sedes posuerunt. Non longe ab urbe est beatæ Mariæ e Patirio cognomine templum, divi Basilii monachorum cœnobium.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

(1) *Caloritum*. A Græco καλοῦς Bōs bona vita. In Diœcesi Rossanensi.

2. *Longoburgum*. Nunc vulgo *Longobucco*. Incolæ credunt hoc op-

pidum fuisse *Temsam*. Vide quæ diximus lib. 2. cap. 4. num. 5. Fuerunt hinc *Florentius* ex Minimorum familia laicus, S. Francisci Paulitani socius, sanctæ vitæ vir, ut ex actis Ca-

no-

nonizationis S. Francisci. *Franciscus Maria Labonia* eruditione clarus scripsit de vera loci urbis *Temesinæ* situatione. Topp. *Celestinus Labonia* Augustinianæ discalceatæ familiæ Episcopus Montis Marani ann. 1670. tametsi alii *Rossanum* repetant. MS. Mart.

(3) *Bruno Longoburgensis*. Medicus in re Chirurgica ceterorum facile princeps. Ejus MS. extant in variis bibliothecis; ut Lipsiæ in Paulina pag. 251. in Rostgardiana pag. 524. Ex Codice membranaceo Romæ in Bibliotheca Ottoboniana num. 2059. in fol. hæc habentur: *Chirurgia Magistri Bruni Longoburgensis scripta. A. D. MCCLXXXV.* Et ad calcem ejusdem: *Anno ab Incarnatione Domini MCCLII. mense Januarii Indictione X. apud civitatem Padue in loco S. Pauli Ego Brunus gente Calabrice & patre (fortasse patria) Longoburgensis sub spe Divini favoris per omnia vestigia veterum sapientum persequens huic operi debitum finem imposui. Suscipias ergo gratanter amice charissime, & non erubescas, neque esitis operari cum eo. Nam apud compositionem ejus non fui promptus ad aliud nisi ut colligerentur flores ex secretis veterum, quos ante investigaveram exercitio magno, & ipsos aggregarem (fortasse) aggregarem in eo. Neque etiam animus meus quievit ut solum illud exciperem, quod in libris erat depictum: immo illud cum quo experimento, & ratione perpensa cognitionem decrevi. Quare non alienes animum tuum a fiducia præsentis operis: quoniam est radix & fundamentum totius artis & secretum occultum. Et observa te amice secundum*

prudentiam tuam ab omni via dubitationis, neque cupiditatis lucri inducat te ad illud apud quod est ignorantia tua, & artium prohibitione fama tuæ bonitatis turpibus maculis denigretur. Sed declina ad viam perducantem salutem, & dimitte ægritudines terribiles in quibus non est fiducia sanitatis. Ex hoc enim veniet super te successus laudabilis, fama, & gloria magna. Deus omnipotens inspiret tibi gratiam suam, teque ad cognitionem viæ melioris perducatur. Deo gratias, semper, amen. Vide Jo: Albertum Fabricium to. 1. Biblioth. & in elencho Medicorum Veterum to: XIII. Biblioth. Græcæ. Joannem Antonidem de scriptis medicis lib. 1. Justum in Chronolog. medic. Chirurgia Magna & Parva. Extant cum Guidonis Theodorici &c. scriptis Chirurgicis Venetiis apud Octavianum Scotum 1490. in fol. Apud Juntas 1546. in fol. Apud Bernardinum Venetum 1559. in fol. Opus suum Brunus inscripsit Andreæ Vicentino, quem Venerabilem amicum appellat.

(4) *Cropalatum*. Ab Imperatore Michaelē Curopalata vel extructum vel auctum, ut puto, ob nominis affinitatem. Patria fuit Thomæ Minoritæ strictioris observantiæ doctissimi ad nostram memoriam usque.

(5) *Rossanum*. Aliis *Roscianum*, *Russianum*, quasi *Rus sanum*, *Russia*, & *Melepodium*. Alludit Hebraica vox רוֹס Ros, vertex, summitas, ut situs demonstrat. Incolæ contendunt ab Elifa filio Javan ædificatum, postmodum ab Rhodianis Coloniā deductam, a quibus nomen immutatum. *Rhodus* quippe, ut fertur, ἀπό

ῥῶδ' ὅδ' ἡ ροῖα, quod rosæ in promontorio dum conderetur inventæ sint. Ait quoque Strabo lib. XIV. Ex Rodiis nonnulli circa Sybarim habitaverunt prope Chaoniam. Alii autumant ab Æneæ fociis aliquando inhabitatum, & huic conjecturæ consentire videtur Dionysius Halicarnasensis Rom. antiq. lib. 1. Hic enim Æneam cum fociis appulisse scribit in ea loca prope Athenæum promontorium, ubi portus est æstivus, qui ab illo tempore *Veneris portus* appellatus fuit. Ut ut sit, Civitas vetustissima creditur, & ab Aufoniis repetenda: sed Colonis postmodum,

præsertim post Sybaris destructionem plurimum aucta.

6. *Russa*. Aliis *Athenæum*. Vide supra.

7. *Ab Agarenis*. Idem ac *Ismaelitæ*, qui tamen *Agareni* appellati sunt ab *Agar* ancilla Abraham, de qua natus est *Ismael*: sed veriti ne id ipsum in contumeliam verteretur, *Saraceni* appellari maluerunt a *Sara* Abraham uxore nomine ducto. Vide *Sozomen. lib. 6. cap. 28*. Alii putant *Saraceni* nomen ductum a *Sarac* Arabiæ provincia nobiliori. Vide *Abraham. Echel. histor. Arab. cap. 3. & 5*.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

[a] *Cropalatum*, seu *Calopalatum*, idest *bonum antiquum, aut bonum palatium*: Cum nihil in hoc agro desideretur quod ad vitæ usum exigatur. *Crapeatas* appellat Pontanus, & scriptor nostrorum *Annalium*.

[b] *Rossanum Civitas vetusta*: Fama est hanc Urbem erectam a *Mauritio Constantinopolitano Imperatore*, *Euphemo Eremita* auctore, & impulsore: quod mihi non fit verisimile, cum septingentesimo ab hinc anno hoc accidisse dicant: &

Rossani bis fit mentio apud *Antoninum*, qui anno Christi 140. regnavit, & *Attila* & *Gothi* *Rossanum* obsederint anno Christi 481. quare arbitror longe antiquiorem ejus originem fuisse, sed accipiat unusquisque quod magis arriserit. Sic dictum quod ex milto & arena totum rubeat, ex ruinis *Melepolis*, vel *Meldepolis* extructum, quæ a *Mellis* quæ isthic dabantur, appellata est. Vide *Procopium lib. 3. de bello Gothico*, & *Agatium lib. 4*.

C A P U T II.

De Beato Nilo, ejusque gestis.

EX hac urbe fuit beatus *NILUS* monachus divi *Basilii*, & *Abbas*, vir nimirum magna sanctitate & doctrina. Qui ceu fulgentissimum sidus in Ecclesia Dei emicuit. Hic, ut beatus *Bartholomæus* ejus civis ac discipulus, qui totam illius vitam exaravit, scribit, ex nobilibus parentibus est ortus. Qui jam puer, cum illi migrassent e vita, a sorore educatus fuit. Hic ab ineunte ætate bonam indolem,

at-

atque excellens ingenium præferens omnes coævos suos prudentia superabat, præceptoresque suos tanta prudentia percontabatur, ut eos in sui admirationem adduceret, unde puero tantum ingenii acumen. Antonii, Hilarionis, Sabæ, Arsenii, aliorumque sanctorum patrum vitas usquequaque præ manibus habebat. Inde vero jam exoletus dæmonis opera cum virgine quadam concubuit, filiamque ex ea suscepit. Ceterum deinde resipiscens, ac se perpetrati deliqui pœnitens, mundi oblectamenta ac divitias deferere statuit. Atque magnam pecuniæ summam a debitoribus exigens, vineamque se ex ea empturum simulans, pauperibus erogavit, ac reliqua bona sua omnia egenis impertiens ad cœnobium beati Mercurii ordinis sancti Basilii secessit monachalem habitum suscepturus. In quo tum plerique sancti viri degebant, atque inter ceteros erant divini illi viri Phantinus, Zacharias, & Lucas, de quibus alibi diximus. Haud procul aliud monasterium erat, cui præerat divus ille Joannes, de quo alibi diximus. Quibus visis ingenti lætitia est affectus. Verum quia humani generis perpetuus hostis ei in huiusmodi opere impedimento esse studebat, ab illius regionis præside literæ allatæ sunt his, qui monasterio præerat, quibus interdicebatur ipsis ne illum monachalem habitum induerent: quod si contemnerent, manus eorum præciderentur. Quare timore perterriti ad sancti Nazarii monasterium illum miserunt. Ibi sanctum habitum summa religione jam provecta ætate, sed nondum trigesimum annum agens suscepit. In quo monasterio xl. dies commoratus neque panem, neque vinum, nec demum coctum quid gustavit, sed arborum fructibus atque oleribus contentus erat. Sic bonus ac strenuus Christi miles & athleta a delicata seculari vita repente ad austeram vivendi formam transiit. "Qui licet carni oblectaretur & cum humani generis hoste, qui nobis quotidie negotium facessit, strenue pugnam ederet, statuerat enim, ut dixi, Deo obsequi, præterea nemini"; ibi cuidam regulo tyranno, qui se decem annos victurum prædicabat, decem duntaxat dies victurum prædixit. Id quod & fuit, decimo enim die infelice a suis civibus interemptus est. Quadraginta igitur diebus exactis ad monasterium Mercurii, ut beatos illos viros videret, rediit. Quorum mutua atque inseparabili amicitia ac benevolentia fruebatur.

Erat per id tempus Calabria altera Aegyptus sanctorum monachorum parens & nutrix. Cum igitur beatus Nilus hominum consuetudinem declinare statuisset, secessumque adamasset, solitariam vitam delegit, Joannem Baptistam æmulatus. Itaque cryptam quampiam incolebat, quæ haud procul a monasterio Mercurii, & ab eo Monasterio, cui præerat beatus Joannes, abest. Quæ in sublimi & arduo loco est sita, aram habens S. Michaeli Archangelo dicatam. Is locus quieti aptissimus erat, ibi vigiliis, psalmodiæ, orationibus, contemplationibus, jejuniis, divinæ scripturæ lectionibus, ceterisque huiusmodi actionibus dieque noctuque jugiter incumbibat, nam somni paululum capiebat. "Equidem animum ad studium divinarum literarum adjunxit, probe sciens, quod quam plurimum in eas incumberet, tam citissimum in Dei amore proficeret, justusque

evaderet". Caput apertum, ac pedes nudos semper gerens, unica duntaxat tunica, eaque ex caprarum pilis confecta contentus erat. Zona ei erat funiculus nonnisi semel in anno solutus. Atque usqueadeo paupertatis studiosissimus fuit, ut ne obolum quidem possideret. Atramentarium ei erat ex cera compactum. In scribendis libris plurimum vacabat. Tempus sic dividebat, ut, ne quidem minimo "temporis" momento esset ociosus. Nam ab hora matutina ad tertiam usque libros scribebat, singulis diebus quaternionem conficiens, scribebat enim psalmos: a tertia autem usque ad sextam cruci assistebat cum Maria & Joanne, psalterium retinens ac recitans, millies genua flectens: a sexta vero usque ad nonam sedebat lugens, ac perscrutans legem domini, & sanctorum scripta, inde vespertino hymno dicto paululum spiritum reficiebat deambulans, ac psalmos recitans, "Deumque semper ob oculos habens". Divinam scripturam, qua erat longe eruditus, fratribus exponebat, Joannem Chrysostomum, Basilium, Gregorium Nazianzenum, ceterosque Græcos, nec non Latinos Doctores in manibus habens. Ejus mensa erat lapis magnus ac patella in illo, testæ fragmentum. Cibus interdum panis solus illi erat, & aqua in mensura, interdum legumina cocta, quandoque vero fructibus tantum contentus erat, & præsertim siliquis, quæ ultro nascuntur, utpote myrteis, & comaris, hujusmodi pomis. Pertransit annum unum mense minus nullo prorsus liquido obsonio ab eo degustato. Persæpe biduum, quandoque triduum, interdum quinque dies totidemque noctes cibo & potu abstinebat, sanctam quadragenam ita transiegit, ut nil penitus præter remunerationem caperet. Rursus alios sexaginta dies permansit his duntaxat toto hoc tempore cibum sumens. Jejunium nunquam solvit. Quid multis opus est verbis? Tot nempe vivendi formas percurrit, quot a sanctis patribus servatas fuisse legerat. Lacrimarum vero non guttas, sed prope rivulos emittebat. Contemplationibus adeo vacabat, ut plerunque in ecstasi raperetur. Libidinum incitamenta prædictis exercitationibus, & spinarum attritione, necnon urticarum fustigatione propellebat. Varias insuper dæmonum pugnas non modo invisibiles, sed etiam visibiles & corporales sustinuit, quas & Dei ope superavit.

Quodam die dæmon ipsum in capite clava percussit, vulnusque infigit, quod diu cruciatus pertulit, a quo divinitus nocte quam Apostolis Petro & Paulo dicatus dies est insequutus, dum psalmos in Ecclesia cum beato Phantino psalleret curatus est. Rursus alio die a quodam alio vulnere diaboli opera sibi infixio ab Angelo sanatus est. Fuit etiam multorum miraculorum patrator. Quippe qui immundis spiritibus obsessos liberavit, variis morbis affectos curavit. Neque prophetiæ munere caruit, complura enim præfagivit, ac cordium abdita "divinæ mentis afflatu" aperiebat. Inde Agarenis eam Calabriæ partem, ubi ipse versabatur, vastantibus, id quod jam ipse prædixerat, eos fugiens ad sancti Hadriani tum exiguum oratorium, quod est in agro Besidianensi se recepit. Ibique cum duodecim discipulis divino cultui vacabat. Inter quos erat beatus Proculus. Quantum

tum autem humilitatem sectatus sit, quis pro dignitate differere superpetit? Sacris utique initiari nunquam voluit. Mortuo Rossanenſi Episcopo uno omnium, & cleri & populi ore huiusmodi munere dignus iudicatus, Episcopus creatus est. At ipse ut rem compertam habuit Christi exemplo aufugit ad interiora deserti, ubi tandiu latuit, quandiu alius est electus. Hominum, nobilium præsertim, ac magnatum congressum consuetudinesque uti venenum ac pestem vitabat. Licet omnibus principibus & "Nicephoro" imperatori Constantinopoli degenti fama notus esset "in eorumque oculis habitaret". Mulierum quoque consuetudines, haud secus ac lethale virus, & aspidem fugiebat. Aiebat enim sic: Diabolus de me ita dicit, Monachus hic lutusest, madefaciam eum aqua, idest mulierum lacrimis, & illum liquefaciam adeo, ut de eo quicquid mihi libuerit efficiam. Nunquam passus est mulieres monasteria aut ecclesias suas ingredi. Complures folis literis ad præfides missis a carceribus & suspendiis liberavit. Quodam die dum prostratus quam humiliter Christo cruci affixo assisteret orans liberari a quadam tentatione, ab eoque benedici, Christus dexteram e clavo extrahens trinam benedictionem illi impertivit. Inde e Calabria secedens in Campaniam pervenit, & in Cassinenſi monasterio aliquot annos commoratus est, ab Abbate & monachis ejus monasterii rogatus. Exinde illinc, abiens in monasterio Valleducatione dicto quindecim annos confedit. Postea in agro Cajetæ in monasterio Serperi nuncupato decem annos cum sexaginta monachis permanſit." Ibi Deo jam præcipitata ætate serviens ut cum maxime suam cohortem, alumnosque suos Christiana philosophia informans."

Cum Philogatus civis suus Episcopus Placentinus vir imprimis literis eruditus, divitiis affluens, Crescentio consule Romano auctore, populi ac cleri, ad quos Romani Antistitis spectabat electio, consensu, in Romanum Pontificem, Gregorio Quinto a Romanis urbe pulso, crearetur, qui Joannes XVI. sive, ut alii, XVII. vocatus est, & Gregorio ipso inde Othonis tertii imperatoris auxilio in sedem revocato, captus esset, ab Othone ipso oculis, lingua, & naso mutilatus est, & in carcerem detrusus. Quocirca beatus Nilus Romam petiit, ut eum liberaret. Id audientes Pontifex & Imperator ei ad portam Asinianam obviam facti, ipsum medium "inter manus" ad ædes duxerunt, ejus manus summa veneratione exosculantes, rogantesque ut Romæ commorari vellet, spondentes se illi monasterium daturus quodcumque vellet. Ipse vero hoc renuens Roma recessit, & ad suum monasterium remeavit. Gregorius autem paulo post miserabiliter "oculis inflammatis, & e propriis sedibus amotis & maxillarum loco adlapsis" obiit (Philogatum enim & ipse & Imperator beato Nilo concesserant, sed minime steterè promissis) Otho vero tandem respiciens, ac facti pœnitens ad Michaelis Archangeli ædem, quæ in Gargano Apuliæ monte extat, religionis gratia concessit. Inde rediens, ad beatum Nilum divertit. Cumque eminens monasterium conspicatus esset, Ecce, inquit, tabernacula Israel in eremo,

en cives cælestis hierarchiæ : hi non ut incolæ , sed ut viatores hic versantur . Beatus vero Nilus cum omnibus cœnobitis ei cum cruce obviam perrexit , magnaue humilitate ac pietate Cæsarem veneratus est , & in Cœnobium deduxit . Cumque plura una colloquerentur , inter cetera , Otho monasterium se magno cum proventu in quavis sui regni parte ei daturum obtulit . At beatus Nilus id renuit . Nunquam enim temporalia bona a quoquam accipere voluit . Adjecitque Cæsar digrediens , Pete a me quod tibi est cordi uti a filio tuo , ipse vero libenter ac promte exhibeam . Beatus vero Nilus tale Cæsari dedit responsum : Nil aliud opus habeo e tuo regno , o Cæsar , nisi tuæ ipsius animæ salutem . Licet enim rex existas , ut quis tamen alius homo moriturus es , & ad summi regis iudicium te assistere oportebit , & rationem bonorum & malorum reddere . Hæc audiens Cæsar lacrimatus est , & coronam in beati Nili manus deponens , ab eoque benedictus recessit . Cumque Romam esset ingressus orta in populo feditione ab urbe fugiens a populo interemptus est . Beatus vero Nilus ex eo monasterio abiens , Tusculum se contulit , ibi Deo famulaturus quod reliquum sibi vitæ superesset . Atque haud procul ab oppido monasterio , cui Crypta Ferrata nomen est , constructo usque ad obitum mansit , atque ibique migravit ad Dominum senio confectus quintum & nonagesimum annum agens . Ejus festum agitur sexto Cal. Octobris , licet Platina de Joanne XVII. loquens multa fabuletur , & ipsum Romanum fuisse falso asserat .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Beatus Nilus* . Nonnulli putant ad nobilissimam Maleinorum familiam pertinere . Vide Campanil . Notandus Pancyrus qui illum natum Tuscaniæ in Calabria , uxoremque duxisse asserit . Vide Baron . tom . 9 . Natus est Rossani anno Christi 910 . Basilianum institutum anno 940 . suscepit . Post transactos in Monasteriis S. Nazarii , Mercurii , ac solitudine annos 15 . ad agrum Besidianensem divertit anno 955 . In Monasterio S. Hadriani ab ipso fundato 25 . annos absumsit : inde ad Montem Casinum se contulit anno 980 . Tum

annis 15 . in Monasterio Vallelucii sanctissime exactis , Monasterium Serperi per annos 10 . incoluit . Romam petiit ann . 997 . In eodem monasterio Serperi ab Othone Imperatore invisitur , anno scilicet 1000 . tamen si Sigonius de regn . Ital . ad annum 1002 . referat . Inde Tusculum digressus monasterium *Cryptæ Ferratæ* ædificavit , ibique sancto sine quievit ann . 1005 . Multa scripsit quæ extant . Vide Baron . Fuit & alius *Nilus* monachus sanctitate celebris , qui floruit ann . 1100 . Vide Paul . Æmil . Sanctior . hist . Carbon .

CAPUT III.

De B. Georgio, Stephano, ac B. Theodora Virgine.

Fuit & ex hac Rossanenſi urbe beatus *Georgius* vir ſanctitate conſpicuus, qui ſub beato Nilo duce Deo militavit. Hic in ſeculo nobilis, & locuples erat, ſanctum habitum ſenex ſuſcepit. Qui adhuc in ſeculo exiſtens Angelicam viſionem vidit, & Angelorum melodiæ concentum ſibi audire videbatur. Inde monachus factus humilitatem & obedientiam maximo eſt amplexus opere. Cum adoleſcens quidam Beſidianenſis Hebræum quempiam peremiſſet, eoque fugiente, ejus affinis a judicibus pro Judæo mortuo Judæis cruci affigendus traderetur, beatus Nilus ab illius conſanguineis hujus rei certior factus, literas beato Georgio ad judices dedit, in quibus hæc ſcripta erant. „ Vos qui judices eſtis, legem ſervare debetis, quæ præcipit, ut pro ſeptem Judæis „ unus Chriſtianus moriatur. Aut igitur donet ſex alios Judæos occi- „ dendos, aut vinctum Chriſtianum liberate. Quod ſi legem ſervare „ nolitis, hunc, quem cum his ad vos literis mitto, pro Judæo mortuo „ cruci affigite, & vinctum liberate, ut cum uxore & filiis vitam agere, „ eiſque vitæ neceſſaria ſuppeditare poſſit „. Judices lectis literis id beato Georgio referunt (neſciebat enim ipſe quidnam beatus Nilus ſcripſerat) petuntque ab eo ſi id ſibi cordi eſſet. Ipſe vero reſpondit, ſe paratum eſſe omnia, quæ beatus Nilus magiſter ſuus ſcriberet, perficere; adjecitque, ſi nullus eſſet, qui crucem componere ſciat, egomet eam conficere optime ſcio. Id audientes judices & vinctum liberarunt, & beatum Georgium ſoſpitem ad beatum Nilum remiſerunt. Tantumque profecit, ut licet nunquam literas didicerit, pſalmos tamen ita canebat, ut omnibus audientibus de ſe præberet admirationem. In Dei via atque obſequio vehementer profecit, eiſque placuit in continentia, afflictione, obedientia, humilitate eximia, & propriæ voluntatis abnegatione, quod martyrium & eſt, & nominatur. (1) Obiit in cœnobio divi Hadriani laborum præmia percepturus. In hoc magnopere beatus Nilus Deo gratias egit, certo ſciens quod vere probatam frugem atque acceptabilem oblationem, primitiasque ipſi obtulit, beatum Georgium.

Fuit & ex hac Roſſanenſi urbe beatus *Stephanus* beati Nili & ipſe alumnus. Hic agreſti atque humili loco ortus, patre orbatus jam adoleſcens vigefimum annum agens monaſticæ vitæ amore ſuccenſus beatum Nilum convenit. Quem beatus Nilus, ut domum ad matrem & ſororem alendas regrederetur, hortatus eſt. Cui ille, Minime, inquit, redibo; non enim ego, ſed Deus illas alit. Quem beatus Nilus ſimplicem videns ſecundo anno ubi cryptam illam juxta monaſterium Mercurii incolere cœpit, monachalem habitum induit. Hic tam ſimplex fuit, ut illum alterum Jacob patriarcham, aut ſimpliciſſimum Paulum divi Antonii Abbatis diſcipulum jure diceret. Eum beatus Nilus humanitate & manuſuetudine admonens ſolertem & urbanum reddere ſtudebat. Triennio autem tranſacto cum ſic nec hilum proficere cerne-

ret,

ret, austeris verbis ac conviciis cœpit increpare, ne rudis remaneret. Aliquando etiam manu eum perterrefaciebat. Ipse vero æquo hilarique animo omnia sustinebat, & neque durissimam exercitationem, neque assiduas vigilias extimescebat, sed in omnibus beatum Nilum æmulari studebat. Quamobrem Dei ope diabolicarum tentationum expers fuit. Sæpe enim beatus Nilus ipsum percontatus est, quibusnam cogitationibus perturbaretur, respondebat, ne una quidem, tantum dormito plurimum, & ob id perturbor. Tum beatus Nilus scabellum fecit pedem unum tantum habens, quod ei impendit dicens: Tu quidem duos pedes habes, & scabellum habet unum: en tres pedes, in eo sedens exercitationem non negligenter operaberis. Hic dicto audiens nullibi postea nisi in scabello illo sedebat. Qui sæpe a dormitatione victus in terram cadebat. Eo beatus Nilus veluti novacula quadam ad inobedientes & intolerabiles exercendos utebatur. Excessit e vita in Serperi monasterio "alterum & "septuagesimum annum agens. Qui licet senex & ob senium & multas infirmitates nimium curvatus esset, nunquam tamen a labore cessabat. Et animam exhalanti beatus Nilus dixit: Stephane? Is statim sedens manus ligavit, & animo in beatum Nilum attendebat, cui beatus Nilus, Benedic, inquit, fratribus, quoniam deficiis. Ille vero manum extendens, fecit quod sibi fuerat imperatum. Et rursus beatus Nilus ait: Quiesce paululum, quoniam non amplius vim habes. Ille autem recumbens obediens fuit, & mortuus est. Qui etiam in morte obedientiæ servator extitit. Hunc beatus Nilus lugebat dicens: O bone Stephane, qui mihi adjutor & collaborator fuisti, post tot annos separamur, & vicissim privamur. Et tu quidem vadis ad requiem, quam tibi præparasti, ego vero ad pœnam remaneo. Tu athleta, & martyr es, ego quidem tibi carnifex fui. Id dicebat quoniam ad senectutem usque non destitit eum affligere, sciens ipsum certatorem gloriosum esse.

Fuit & ex hac Rossanensi urbe beata *Theodora* virgo Deo grata, sanctis virtutibus plena, ac prudens, quæ Christianam philosophiam exercebat in loco quodam *Arenoso* nuncupato. Hæc a pueris monasticam atque asperam vitam duxit, ac quibusdam aliis sanctis monialibus virginibus præerat. Quæ jam exacta ætate beatum Nilum uti filium, a juventute diligebat. Quam beatus ipse Nilus vicissim ut matrem eximia veneratione colebat, eamque cuidam monasterio beatæ *MARIÆ* dicato, quod Eupraxius Italiæ regius iudex in Rossanensi agro crexerat, præfecit. In quo beatus Nilus plures virgines collocavit, atque inter ceteras fororem, & matrem beati Stephani.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Obiit in Coenobio.* Die scilicet 24. Novembris circa ann. 980. ut ex Calendario Basiliano.

CAPUT IV.

De Beato Bartholomæo.

(1) **F**uit ex hac urbe beatus BARTHOLOMÆUS, vir sanctitate plenus, beati Nili discipulus, cujus vitam scripsit. Hic nobilibus, & piis, atque divini amoris studiosissimis parentibus ortus, doctis præceptoribus traditus fuit. Erat quidem optimæ indolis, præclarique ingenii puer, canam præferens mentem. Quippe qui non ludis, jocisque, aliisque ejusmodi rebus, quibus ea ætas irritata plurimum oblectari solet, sed orationi & lectioni operam navabat. Atque inter cetera, jejunium ei præcipuum erat, quod ad finem usque nunquam solvit. Itaque a puero monasterio circum Rossanum existenti a parentibus traditus est. Ubi sic se gessit, ut etiam senes moribus antecelleret. Audita inde beati Nili fama, qui tum in Serperi monasterio commorabatur ad eum se contulit. Quem beatus Nilus cum fuisset intuitus, ejus præclaram indolem contemplatus, expansis ad cælum manibus, alacriter suscepit: sibi persuasissimum habens quod pulcherrimum suæ virtutis imitatore esset relicturus. Proinde ut primum habitu indutus adeo se illicius imitorem præstitit, ut omnes in admirationem sui concitaret. Quandoquidem jeuniis, vigiliis, orationibus, meditationibus, & divinatorum eloquiorum auscultationibus jugiter vacabat. Maxima item humilitate & obedientia mentem expoliebat, & illustrabat, libros pulcherrime scribebat. Hunc beatus Nilus unice diligebat, ejusque vita, magis quam aliorum sexaginta, quos secum habebat, lætabatur. Romanam, ac Tusculum beatum Nilum sequutus est. Hymnos complures ad Deiparæ multorumque sanctorum laudes quam docte & eleganter edidit. Mortuo beato Nilo ab omnibus ei in Cryptæ Ferratæ monasterii regimine suffectus est. Qui tamen invitus juventutem afferens hanc provinciam suscepit, ac beatæ Mariæ templum erexit. Cumque ejus probitatis, ac sanctitatis fama crebesceret, omnes principes & optimates, non modo populi, maxima eum veneratione prosequerentur. Romanus Pontifex juvenis voluptatibus delinitus execrabile quoddam delictum perpetravit, hunc Benedictum nonum esse arbitror, ac tandem resipiscens, veniamque perpetrati deliqui quærens, beatum Bartholomæum sibi intercessorem elegit, quo sperabat fieri posse ut Deo reconciliaretur. Quamobrem ipsum ad se accersit, eique summa cum reverentia & humilitate delictum aperit, congruentemque medicinam ab eo petiit. At ille non throni excellentia perterritus, non honoris dignitatem aspexit, non munerum, aut honorum rationem habuit, ut plurimi faciunt, sed ad morbum, qui curatu difficilis erat, aspexit. Itaque congruam illi medicinam adhibens: Non licet, inquit, tibi rem sacram facere, sed vaca, ut divinum Numen tibi propitium reddas, quod peccatis adversum te irritasti. Pontifex illico throno derelicto Pontificatui se abdicavit. Cum ingens caritas famæque ingruisset, omniaque ipse pauperibus & peregrinis elargitus esset, nec haberet quod amplius im-

penderet, nec egenorum calamitates aspicere posset, a monasterio recessit, Romamque versus iter faciebat. Cumque fessus sopori se dedisset, apparuit ei in somnis beatus Gregorius Papa, qui ipsum, quod Monasterium destituisset, objurgavit, hortatusque est, ut in illud remearet, & spem suam in Dei misericordia poneret, vasculumque ei dedit, quod admirabili odore quodam fragrabat. A somno igitur expergefactus rediit in monasterium. Cui Tusculanus quidam tritici modios centum impendit, quod ipse pauperibus erogavit. Ejus vitam monachus quidam ejus discipulus elucubravimus. Ejus festum agitur, tertio idus Nov. Extant in Cryptæ Ferratæ monasterio libri duo Græce scripti, in quorum altero ipsius beati Bartholomæi, in altero beati Nili vita scripta est. Haud dubium & multos alios Calabros viros divi Basilii monachos per ea tempora sanctitate floruisse, tantis ac talibus ducibus florentibus, utpote beatis Phantino, Zacharia, Helia, Joanne, Bartholomæo, aliisque. Post Rossanum *Colonetum* fluvius labitur, inde (a) *Lucinus* fluvius alter excurrit Rossanensem agrum a Coriolanensi dirimens.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Fuit ex hac urbe.* Præter monachos sanctitate conspicuos, quorum gesta hic narrantur excerpta Græcis ex MS. Cryptæ Ferratæ, & a Cardinali Sirleto, aliisque in Latinum sermonem translata, fuisse & alios præsertim ex illis sexaginta S. Nili fociis quibuscum in Montem Casinum se contulit, fas est conjicere.

Fuerunt etiam ex Rossani Urbe Joannes VII. Summus Pontifex, doctrina & pietate conspicuus. Vide Anastas. Ciaccon. Oldoin. aliosque. Cosmus Episcopus ann. 820. Nicolaus ann. 1105, Dionysius tempore Rogerii Regis, Cosmus alter ann. 1187. Paschalis ann. 1198. Basilius abn. 1218. Basilius alter ann. 1240. Elias ann. 1255. Episcopi, & Cives. Vide Flor. Angelus ex Archiepiscopo anno. 1265. Paulus 1268. Basilius 1301. Rogerius 1307. Gregorius 1312. Gregorius alter 1348. Hic fecit baptisterium ann. 1364. Isaacus 1365. Joannes 1403. Archiepiscopi item & Cives.

Jacobus ex Canonico Rossanensi Episcopus Befidianensis ann. 1338. Vide Ughell. Nicolaus Citus Episcopus Umbriaticensis, ut ex regeſtu illius Curia, & ex Synodo, sed ab Ughellio præteritus. Casar Foggia Episcopus Vmbriaticensis ann. 1547. Interfuit Concilio Tridentino. Paulus Amilius Sammarcus Episcopus Vmbriaticensis ann. 1608. ut exactis Synodal. Antonius Jenissus, five Cale ex Episcopo S. Marci, Martyranensis, & ann. 1451. Isulensi, tandem Episcopus Crotoniensis. Vide Vghell. Angelus Græcus poeta celebris apud Regem Neapolis legatus, Episcopus Martyranensis ann. 1463. Joannes Thomas Perronus Episcopus Neocaſtrenſis ann. 1639. Hic Ecclesiam terramotu dirutam restauravit. Obiit ann. 1677. Vghell. Thomas Casellius ex Dominicana familia doctissimus ex Episcopo S. Leonis in Calabria, Britonirensi in statu Ecclesiastico, Oppidenſi itidem in Calabria, tandem anno 1550. Episcopus Cavenſis,

fis, bis interfuit Concilio Tridentino. Obiit Romæ XIV. Calend. Aprilis 1571. & in Ecclesia S. Mariæ super Minervam sepultus est ubi extat inscriptio:

D. O. M.
THOMÆ CASELLIO PATRITIO
ROSSANENSI ORD. PRÆDICA-
TORUM LITERARUM PERITIS-
SIMO CATHOLICÆ DOCTRINÆ
PROPUGNATORI ACERRIMO
EPISCOPO CAVERNUSI
QUI PRO SANCTA REPUBLICA
CHRISTIANA INNUMEROS
LABORES SUSCEPIT
VIXIT ANNOS LX. OBIIT DIE
19. MARTII 1571.
MARIUS PROTONOBILISSIMUS
PATRITUS NEAPOLITANVS
PONI CURAVIT.

Vide Vghell. Card. Pallavic. Justinian. Topp. aliosque.

Balthassar de Iudice ex Canonico Rossanensi Episcopus Caputaquensis ann. 1412. Joannes Aloysius Campana ex Episcopo Montis Pilosi ann. 1566. Episcopus Montulensis ann. 1569. Vghell. qui tamen Montis Pilosi Episcopum dicit ann. 1591. Petrus Magri Episcopus Policastrensis ann. 1635. Obiit Coriolani ann. 1651. ex inscriptione quæ extat in Ecclesia Fratr. Capuccin. Raphael Bonellus Episcopus Ragusæ MS. Gualt. Silvester de Franco, Nicolaus & Anselmus instituti Capuccinorum vitæ sanctitate clari. Chron. Antonius Toscanus, Marinus, & Aegidius Minoritæ stridioris observantiæ vitæ integri. Chron.

Bartholomæus Malenus in Lucaniæ Provincia Prorex ann. 1290. Campanil. Bernardinus Barbarus, aliis de Castro in bello clarissimus. Extat inscriptio in Ecclesia Metropolitana.

DIVÆ MARIÆ
BERNARDINVS BARBARVS
CÆSARÆÆ MAJESTATIS
CAROLIV. TRIBVNVS, MILES
FORTISSIMVS HOC POSVIT
SÆCULVM
ANNO DOMINI MDXXXII.

Balthassar Bajus Regi Ferdinando charus & diplomate auctus sub anno 1465. Caesar Caponsaccus, Philippus Zarlus, Fortinus, Franciscus de Amarellis, Franciscus de Muro, Joannes Tagliaferrius, Joannes Baptista & Hieronymus Britti, Livius de Foggia, Aloysius Rossus, Marcus Protospatarius, Marius Toscanus, & Stephanus Malenus in bello Hydruntino, contra Turcas, Duces clarissimi. MS. Gualt. Troylus de Muro Dux militum celeberrimus. Collenuc. & Cor. hist. Mediolan. Gaspar Florinus, Cantorum magister, edidit quædam. MS. Gualt. Joannes de Albertis Philosophus & Medicus disertissimus, Diogenes Calaber per antonomasiam appellatus. MS. Gualt. Joannes Baptista Palazzius scripsit quædam. MS. Gualt. Joannes Baptista Piatti, edidit Neap. 1591. orationem, quam Rossani habuit dum Urbano VII. Summo Pontifici (jamdudum Rossanensi Archiepiscopo) parentaretur. Topp. lo. Leonardus de Amarellis in Jurisprudentia clarissimus, Cathedralicus Messanæ, ubi obiit anno 1667. ut ex Inscriptione quæ ibidem extat. Mugn. Ludovicus Adimarus, doctrina & pietate conspicuus, scripsit historiam Iconis B. Mariæ Virginis, quæ Α' χειροποίητη Achiropeta idest non manufacta appellatur, & Rossani summa veneratione colitur. Marracc. bibl. Mar. & MS. Mart. Marcus Antonius Curtus Sigismundi Poloniæ Regis equorum Magister, & diplomate auctus sub die 20. Sep-

tembris 1549. MS. Gualt. *Marius Paramatus* Medicus edidit librum de *potu frigido* in 4. & de *Angina pestilentiali* MS. Mart. Nostris vero temporibus *Franciscus Ramondinus* Archidiaconus eruditione conspicuus,

Academiae oilanenſis Princeps de qua Gimm. hiſt. liter. *Carolus Blafius* eruditione clariffimus, *Franciſcus Malenus* optime de Patria meritus, alique non pauci apud noſtrates & exteros.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Lucinus fluvius*. Lucinus fluvius in agro Thurino prope Coriolanum *Lufias* prius dicebatur, ut auctor eſt *Ælianus* lib. X. cap. 39.

de hiſt. animal. *Qui ſit inquit in Thuriis Lufias appellatus fluvius, tamen etſi pellucidos liquores habet, nigerri- mos tamen piſces procreat.*

C A P U T V.

De Coriolano, Acra, Lucii, aliſque Pagis.

SUbinde eſt (1) *Corio'anum* oppidum nobile, ac vetuſtum, quod eiufdem nominis fluvius adlabitur, ab Aufoniis aut ab Oenotriis, ut opinari licet, conditum. Diſtat a Roſſano m. p. octo, a mari tribus. Hic mercatus annuus celebratur. Extat & fons nobilis. Coriolanenſis ager rerum omnium copia exuberat. Nam frumenti & aliarum frugum, ac fructuum terax eſt. Fiunt vina & olea clara. Fit goſſipium & ſeſama. Nascuntur cappares, provenit terebinthus, vitex, ſiliqua ſilveſtris, & ſceniculum marinum. Extant & pulcra limonum, citrorum, & malorum aureorum nemora, quorum fructuum ingens ſit copia. Fiunt & aucupia turdorum & aliarum parvarum avium. Mare inſuper hoc admodum piſcoſum eſt. In quo, præter reliquos piſces, palamitum ingens copia capitur. Intus eſt (2) (a) *Acra* oppidum ab effædu; *acra* enim ſummitatem ſignificat, quod in montis vertice ſitum ſit, cuius meminit *Stephanus*: *Acra*, inquit, urbs Japygiæ, altera Italiæ. Quod (b) *Muconius* fluvius præterfluit. In qua ſi morbidæ oves ſeſe immerſerint curantur. Ab oppido m. p. duobus (c) *Cotilis* fluvius alter decurrit, & uterque Crathim influit. A cuius vado ad oppidum, montis doſum ſenſim aſurgit arduo aſcenſu. Fit hic oleum & vinum nobile, & inter ſaſamenta laudantur pernæ. Extant & ſilvæ glandiferæ porcis alendis opportunæ. Sunt in hoc agro pagi *Cosmum*, *Machia*, & *Bachariſium*. In hoc agro eſt divi Hadriani templum, divi Baſilii monachorum cœnobium. Meridiem verſus m. p. octo ab Acra (3) (d) *Lucii* oppidum eſt edito loco, Thebæ olim, ut arbitror, dictum, cuius meminit *Plinius*, qui Thebas Lucanæ interiiſſe *Catonis* auctoritate ait. Non enim Thebæ Lucanæ dictæ ſunt, quod in Lucania ultra Laum & Syrim amnes fuerint; ſicut nec Pandofia, nec Petelia, nec Grumentum Lagariæ conterminum Calabriae urbes, quæ Lucanorum fuiſſe dicuntur, ſed quod, ut oſtendi, Samnites in ea loca colonos, a duce Lucio Luca-

nos dictos, miserint. Et Plinius cum de Thebis mentionem facit, ita-
tim subdit de Pandosia, quam Theopompus Lucanorum urbem fuisse
ait. Thelesphorus Consentinus eremita magna sanctitate vir, de
quo alibi diximus, scripta quædam Joannis Joachini, & Cyrilli in mo-
nasterio existente apud Thebas se reperisse dicit. Id monasterium in
agro Luciorum est beatæ Mariæ dicatum delubrum. In quo Abbas
Joachinus interim commoratus est. Et in eo beatus Lucas Joachini di-
scipulus Abbas fuit, & inde Episcopus Consentinus, item beatus Ber-
nardus Abbas & inde Episcopus Gerentinus. In hoc agro provenit vi-
tex, legitur manna. Nascitur arbor frequens fructus ferens magnitudi-
ne mespili, sed oblongos acri saporis, atrocicem vocant accolæ. A Lucis
m. p. quatuor (4) *Rosa* oppidum est edito loco, nec longe *Favisum*
fluentum labitur, quod Crathi miscetur. Hic chalcanthum nascitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Coriolanum* vulgo *Corigliano*
Civitas vetusta, reliquiis Sybaris plu-
rimum aucta. *Coriolanum* siquidem
quasi *κοριόλιον ἰδαίων*, locus *oliviarum*,
quibus abundat. Fuerunt hinc S. *Leo*
Lucas Abbas Monasterii Mulensis,
de quo vide Bollan. 1. Mart. ejus
corpus Montileoni requiescit. SS. *Leo*
de Summa, & *Nicolaus Abinante* Mi-
noritæ Sacerdotes, qui cum aliis,
sancto Daniele duce, pro fide Chri-
sti in Aphrica martyrium sustulere.
Chron. *Joannes Bernardinus Gran-*
depoli Episcopus Litteriensis ann.
1576. Obiit ann. 1590. Vghell.
Jo. *Baptista Ponteus* Episcopus Vm-
briaticensis ann. 1682. Obiit 1688.
cui in Episcopatu successit *Joseph*
Ponteus ejus frater ann. 1689. Obiit
1692. Ms. Mart. *Andreas* Minorita
doctissimus, in Ægypto celebris.
Gonzag. hist. Seraph. & Ms. Gualt.
Antonius instituti Capuccinorum lai-
cus, vitæ sanctitate clarus. Obiit
ann. 1681. Paulucc. *Franciscus Lon-*
gus Coriolanus per antonomasiam
appellatus, ejusdem instituti, pietate &
doctrina celeberrimus, edidit librum
de Casibus reservatis. Lugduni 1618.

Esercizio per salutare la SS. Vergine
Venet. 1621. *Summa Theologia* &c.
Romæ 1621. *Summa Conciliorum*
Antverpiæ 1623. *Breviarium Chro-*
nologicum Lugduni 1623. aliaque
apud Mireum, Vading & Topp. *Barn-*
nabas & *Bernardinus Abinante* ille
Regum Aragonensium Familiaris,
ut ex inscriptione, quæ Coriolani
extat, hic in bello adversus Turcas
clarissimus. Bofs. & Puglis. *Franci-*
scus Oliverius Græce & Latine do-
ctissimus. Spera lib. 4. *Franciscus*
Pisciotta Conventualis scripsit An-
nales Franciscanos. Franchin. Jo:
Maria Murgia in bello clarissimus.
Puglis. Jo: *Marcus Aquilinus* in Juris-
prudencia conspicuus, scripsit super
Infortiatum & super novum Dige-
stum Venet. 1580. in fol. Paris. Gualt.
licet Toppius Besidianensem faciat.
Hieronymus Galopoli eruditione in-
signis, multa edidit. Vide Topp. *Mar-*
cus Antonius Maggiotta instituti Ba-
siliani Generalis emeritus. Agrest. *Ho-*
ratus Lumbisanus, Philosophus &
Medicus disertissimus, edidit librum
De peste Neap. 1629. aliaque. Allat.
Topp. & Vander.

No-

Nostros vero temporibus *Petrus Thomas Pugliffus* Carmelita multa edidit quæ videre poteris apud Eliam de Amato, alique permulti apud Pugliffum. Vivit modo *Felix Solazgius Castriota*, in utraque lingua & eruditione clarissimus, Episcopus Befidianensis. Scripsit quædam. In Diœcesi Rossianensi.

2. *Acra*. Aliis *Acira* & *Aciris*. A Græco Ἀκρὰ *summitas*. Nunc vulgo *Acri*. Quidam conjiciunt hoc oppidum a Sybaritarum reliquiis ædificatum esse, quidam auctum. Ut ut sit, modo oppidum est satis habitatorum habens. Patria *Hilarii* instituti Capuccinorum vitæ integri & *Angeli* ejusdem instituti concionatoris celeberrimi. In Diœcesi Befidianensi.

3. *Lucii*. Vulgo *li Luzzi*. Hu-

jus loci dominium pertinet ad Familiam Firrai nobilissimam Sed & hic natus est Joseph Firraus S.R.E. Cardinalis, de quo supra egimus. Fuerunt ex hoc oppido *Petrus Sangermanus* Reginæ Joannæ equorum Magister ann. 1433. Ms. Gualt. *Scipio Saliturus*, Regius Consiliarius, ann. 1640. obiit ann. 1644. edidit quædam. Vide Topp. Nostros vero temporibus *Hieronymus Sangermanus* Presbyter bonis literis instructus. In eadem Diœcesi.

4. *Rosæ*. Oppidum nobile, per amplum habens agrum, frumento, vino, ac fructibus copiosum. Nascitur chalcanthum. Hic natus est *Cajetanus Argentinus* a Consentinis civitate donatus. Vide quæ diximus supra in adnotat. Cap. VII Lib. II. In eadem Diœcesi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Acra oppidum*. Sic ab omnibus tum antiquis, tum recentioribus, præter Pontanum, qui *Acrim* appellat: oppidum in edito loco positum, idcirco *Acra* appellatur.

(b) *Muconius fluvius*. Miconem, & Mixonem appellant antiqui, ut Janus Parrhasius auctor nobis est in tertiam Virgilii eclogam. Nunc *Muccone*.

(c) *Cotilis fluvius*. A cautibus, vel a vehendis cotibus dictus, quas

secum trahit, nec miscet se Crathidi ut Barrius vult, sed influit in Sybarim. *Cutilie aquæ* in Sabinis eadem ex causa nominatæ.

[d] *Lucii oppidum, Thebæ olim*. A Thebesio dicti, nectunt Thebæ ut Barrius sentit: & Telesphoro Consentino parva hisce in rebus habenda est fides. Floruit enim temporibus, quibus nulla habebatur bonarum literarum cognitio.

CAPUT VI.

*De Besidia Civitate, ejusque Principibus, ubi de
B. Proclo Basiliano, & B. Martino Minorita.*

POST Acram vero Septentrionem versus m. p. octo (1) (a) BESIDIA, *Besidianum* vulgus appellat, civitas vetustissima est, *Bescia* olim dicta ab Aufoniis condita, ut ait Stephanus, a Romanis interposito *i* & *c* in *d* mutato Besidia, ut Temsa Temesa, & Medma Medama. Fuere autem Aufonii, ut lib. primo ostendi, Aschenazi pronepotis Noe posterius, qui post diluvium primi Italiam, hoc est Calabriam incoluerunt. Livius sicut Blandam, Blandas, & Thurium Thurias, sic hanc urbem Besidiam, bel. Pun. lib. x. Besidias plurativo numero inclinat, quam una cum aliis quibusdam ad P. Servilium Consulem ultro in deditionem venisse dicit. Civis Besidienfis, & Besidianus. Est sedes Episcopalis. In regesto Cælettini Tertii scriptum est, quod sedes hæc pertinebat ad sanctam Sedem. Habet urbs octo colles, in medio autem urbis mons affurgit, in quo est arx. Affluit & scaturiginibus aquarum, fiunt & panni frondinei. Paroeciales ecclesiæ xv. Est itaque hæc civitas simul vetustate, simul tuæ dignitatis titulo perinsignis. Primus hujus urbis princeps fuit *Lucas*, *Antonii* Marcensium domini filius, cui successit *Hieronimus* filius, huic *Berardinus*, & ei *Petrus Antonius* genitor tuus, vir quidem & corporis robore, & animi magnitudine, tum munificentia præpollens. Siquidem ingeniis favebat, bonarumque literarum studiosos muneribus prosequabatur. De cuius in literatos liberalitate id unum exemplum proferre satis esse duco. Cuidam literato viro, ut a *Joanne Antonio Sanseverinio* consanguineo tuo accepi, qui nec eilibrum dicarat, nec quicquam in ejus laudem scripserat, ducentos aureos numos muneri dedit, conversusque ad Joannem ipsum Antonium, Hujusmodi, inquit, sunt prosequendi muneribus. Hic figlina nobilia fiunt omnis generis. Fiunt & cultri inter alia ferramenta non ignobiles. Fit & oleum optimum, fit xilon & sesama, legitur manna. Inter hortensia laudantur pepones. Fiunt lina non vulgaria. Est præterea ager hic frugifer. In quo est sancti Hadriani templum, divi Basilii monachorum cœnobium, ubi beatus Nilus Abbas plures annos cum duodecim sanctis monachis confedit Deo obsequens, inter quos, erat beatus *Proclus* Besidienfis, qui, ut beatus Bartholomæus in vita beati Nili scribit, cunctarum disciplinarum peritissimus fuit, ac magnam sibi bibliothecam comparaverat. Hic prius quam Monachus fieret, in patria sua existens adhuc juvenis admodum in Dei servitute sic se se exercebat. Singulis diebus jejunabat ad vesperam usque, ac lectioni operam dabat, cibis & potibus ad libidinem inflammantibus abstinebat. A vespera usque ad matutinum omnes oppidi sui ecclesias lustrabat psalterium totum recitans, & ad singulas ecclesiarum portas pœnitentiam agens quacumque sibi ipsi consciebat. Hæc omnia clam agebat. Is monasticum studium amplexus, & a beato Nilo virtutis perfectionem adeptus, adeo continentia & exercitatio-

tionem sese iniecit, ut cuncta sua membra mortificaret, acerbis ægrotationibus resistere ad extremum spiritum. In hoc monasterio beatus Georgius Rossanensis beati Nili discipulus, de quo dudum diximus, diem clausit extremum, sepultusque est. Fuit & ex hac urbe beatus *Martinus Minorita*, cujus corpus Agelli jacet.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Besidia*. Nunc vulgo *Bisignano*. Civitas vetustissima, septem colles habens, non octo ut Barrius scribit. Sunt qui a Bescio Aschenazæo duce conditum volunt. Alludit Hebraica vox כושׁת *Boscet* Lat. *verecundia*. Urbem hanc illustrarunt Episcopi & cives, *Androneus* ann. 743. *Uluttus* 970. ut ex vita S. Nili, *Raynaldus* 1182. *Janfridus Solima* in utroque jure doctissimus ann. 1295. *Guillelmus* eodem anno. Vide Ughell. & Flor. *Janfridus* alter, quem aliqui Lucios repetunt ann. 1216. *Fridericus* 1331. quem anno 1339. perditissimi quidam ac nefarii homines occiderunt. Vide Baron. & Ughell. *Bernardus Trentacapillus* ann. 1487. Ughell. *Petrus a S. Liberato* monachus Casinensis Episcopus Brundisinus ann. 1225. *Ascanius Ferrerius*, sive *Ferrarius* Episcopus Montispilosi ann. 1548. cui successit *Vincentius* ejus frater ann. 1550. qui postea ad Ecclesiam Vmbriaticensem translatus est. Gualterius in Ms. utrumque Rossanensem facit. *Marcus Salvidius* Episcopus S. Leonis ann. 1544. *Nicolaus Acerna* ex Besidianensi ad Nolanam Ecclesiam translatus ann. 1331. Vide Ughell. *Joseph Carus* Episcopus Rubensis ann. 1665. Ms. Mart. *Hyacinthus Sangermanus* Episcopus Nuscanensis ann. 1680. Ms. Mart. Vivit modo *Dominicus Laymus* Episcopus Vulturaræ ann. 1734. Vitæ sanctitate præter a Barrio ad-

ductos florere permulti: *Antonius* Presbyter eruditissimus Camillo Burghesio summum Pontificatum prædixit. Oldoin. in Ciacon. *Marcus Antonius Solima* Parochus, vitæ integer, spiritu prophetiæ afflatus, qui Ven. Humilem, de quo mox, Christianam perfectionem docuit, ut ex actibus, Ms. Gualt. & Mart. *B. Archangelus* ex Minimorum familia. Lanov. *Angelus* Minorita strictioris observantiæ concionator celebris, Mesoreacei die qua prædixerat obiit. *Vincentius* laicus ejusdem instituti vitæ integer. Chron. *Bernardinus* instituti Capucinatorum doctrina & pietate clarus. Gravin. in lib. Vox turturis. *Joannes Baptista* ejusdem instituti angelicam vitam duxit. Chron. Ven. Servus Dei *Humilis* Minorita strictioris observantiæ laicus, in seculo *Lucas Antonius Pirozzius*, natus VII. Kal. Septembris 1582. ab incunte ætate morum innocentia, rerum celestium contemplatione, poenitentia, spiritu prophetiæ, & miraculis celeberrimus. Obiit Besidiæ VI. Kal. Decembris ann. 1637. Socius fuit Fr. Francisci Desiderii Fillenensis ejusdem instituti sanctæ vitæ viri, ut supra diximus. Ex process. & Chron.

Fuit & *Augustinus de Benedictis* ex Minimorum familia doctissimus, edidit *Commentaria super Canticum B. Mariæ Virginis* Florentiæ 1612. aliaque apud Lanov. & Topp. *Peleus Pretio* edidit librum de Icone S. Domini-

minici in Soriano Neap. 1647. Ms. *ligione optime meritus*. Ms. Mart.
Mart. Petrus Gaeta de Varavallis, Vide Amat.
Eques Hierosolymitanus, de sua Re-

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

[a] *Besedia*. Bifedia, seu Bese- mine abutitur, ac *Bisfinianum* appel-
 dia, Bescia olim, ut Stephanus au- lat. Quidam Germanus, *Baletram*
 ctor est: Nunc *Bisignano*. Petrus olim dictam contendit; sed longe er-
 Bembus in suis historiis vulgari no- rat gentium.

CAPUT VII.

De Tarsia, Thurio, & Sybari.

POst Besidiam (1) *Tarsia* oppidum est (a) *Caprasæ* olim Antonino
 Pio in itineraio, inter Isaurum & Crathim amnes. Est Tarsensis
 ager fertilis: nascitur vinum nobile, provenit terebinthus, & filiqua
 silvestris. Post Tarsiam *Senitum* flumen decurrit. Inde *Laurentum* ca-
 strum est edito eoque salubri loco situm, quod *Sybaris* fluvius præterflu-
 it, cui subtus castrum (b) *Isaurus* fluvius miscetur. Castro huic mons im-
 minet, ex quo circumvicina regio conspicitur. Quod castrum pater tuus
 Barnabæ Piscario divi Jacobi Ordinis Equiti muneri dedit. Nunc ipsum
 Marcellus ejus ex fratre nepos, qui modo tuas in Calabria vices gerit, possi-
 det. Subinde est (2) THURIUM oppidum *Terram novam* vulgus appellat
 mutatis literis, quasi *Thurium* novum, in colle oblongo situm inter Cra-
 thim & Sybarim amnes navigabiles & pisculentos, propius tamen Crathi,
 quam Sybari. SYBARIS urbis reliquiæ. Distat a Tarsia m. p. quatuor,
 a Coriolano octo, a freto totidem. Loci situs Diodori descriptioni conve-
 nit. Quia vero *Thurium* *Sybaris* urbis ut dixi, reliquiæ sunt, de ea pri-
 us nobis dicendum est, postea de *Thurio*. Fuit (c) SYBARIS vetustis-
 sima urbs a Trezeniis, & a Sagari Ajacis Lœri filio condita, ut Solino
 placet, haud multo post bellum Trojanum. Nam Ajax, cujus filius Sa-
 garis hanc urbem condidisse dicitur, Trojano bello adfuit præfens.
 Condita autem fuit inter Sybarim & Crathim amnes, vicinior tamen
 Sybari, quam Crathi, a quo nomen accepit. Sybaris autem fluvius a Sy-
 bari fonte Achajæ dictus est. Strabo enim libro octavo Sybaris fons in
 Achajæ esse ait, a quo Sybari Italico derivatum est nomen. Urbemque
 ipsam Sybarim ab Iseliceo conditam putat lib. VI. De qua ita fert: „ Syba-
 „ ris fuit condita ab Achivis Trezeniis. Hujus autem condendæ auctor
 „ fuit Iseliceus inter duos fluvios Crathidem & Sybaridem. Quæ eo ex-
 „ cellentiæ & felicitatis excrevit, ut quaternas rexerit gentes, &
 „ quinque ac viginti urbes suo subderet imperio, ac contra Crotonia-
 „ tas trecentorum hominum millium exercitum duxit. Super Crathide
 „ vero domicilia habentes sex millium & ccl. pass. in circuitu. Totam
 „ autem hanc felicitatem intra dies septuaginta Crotoniatæ intercepe-
 runt,

„runt, adeo deliciis & luxuria intemperantes difflebant. Urbe enim
 „potiti inducto fluvio cuncta demerferunt. Pauci ex ea clade superstites
 „adunati cohabitabant. Quos temporis intervallo Athenienses, alique
 „Græci prorsus extinxerunt. Nam in societatem civitatis pervenientes
 „eos per contemptum habentes trucidarunt, & urbem alium in locum
 „prope transpositam ædificarunt, & eos Thuriis ducto de fonte voca-
 „bulonuncuparunt. Qui cum diutius beatam duxissent ætatem, tan-
 „dem in Lucanorum servitutem tracti sunt. Cumque illos Tarentini
 „infestarent, ad Romanorum tutelam confugerunt, qui quidem mitten-
 „tes pro virorum paucitate accolæ mutato nomine civitatem Copias
 „appellavere, Proinde quæ antea Lucaniam suo subdiderat imperio, in
 „Lucanorum postea aliquando potestatem devenit: sic fortuna instabilis
 „est & volubilis, utique idem Strabo ait: *Sybaritæ Possidoniam*” idest Pe-
 „stum” *ad mare posuerunt*. Et rursus: *Talaus Lucaniæ urbs Sybaritarum*
colonia fuit.

Fuit autem Sybaris a Crotoniatis everfa Milonis, ut ostendi, ævo,
 Darii Hidaspis tempore, ut liquet in Herodoto libro quinto & sexto.
 Qui floruit Olymp. lxx. regnavitque annis undetriginta. Fuit igitur eru-
 ta circiter Olymp. lxx. Aristoteles Pol. Libro quinto seditionis ejus cau-
 sam scribens ait: „Seditiones concitat peregrinitas, donec in eandem fi-
 „mul conspiracyonem devenierit. Ut enim non ex quavis multitudine
 „constituitur civitas: ita etiam neque in quovis tempore. Quapropter
 „quicumque jam inquilinos susceperunt advenas, omnes fere seditioni-
 „bus jactati sunt. Ceu Sybarim una cum Trezeniis incoluerunt Achei.
 „Postea majorem in numerum crescentes Achei Trezenios pepulerunt.
 „Unde ortum odium est Sybaritis. Et in Thuriis idem fecerunt Syba-
 „ritæ contra illos, qui eos receperunt. Nam plus habere volentes quasi
 „de suis agris pulsi sunt”. Idetiam scribit Plato libro primo de legibus.
 Sybari direpta, ait Herodotus libro sexto, universi Milefii, qui pube-
 res erant, (d) capita deraferunt, & ingentem luctum adjecerunt. Ex
 omnibus enim civitatibus hæ præcipue mutuo hospitio jungebantur.
 Prælium autem, ait Plinius libro septimo, & Cicero libro secundo de
 Nat. Deor. quo Sybaris deleta est, eodem die, quo gestum erat, audi-
 tum Olympiæ fuit. Sybaritæ, ut ait Athenæus libro duodecimo, primi
 artes strepitum facientes in urbe esse non permiserunt, ne illis somnum
 interromperent, somnique undique penitus intumultuosi essent. Quin
 etiam neque gallum in urbe nutriri licebat. Mos erat apud eos, Ti-
 mæus ait, pueros ad adolescentiam usque vestes purpureas ferre, & cin-
 cinnos auro implexos. Versabantur autem apud eos, ait Timon, ob mol-
 litiem homunciones pusilli, & scopei, quos quidam stilponas appellant,
 & catelli Milefii, quibus oblectabantur, qui eos in gymnasia sequeban-
 tur. Deferebant vestes Milefii lanis confectas. Erat enim ipsis cum Mi-
 lefiiis amicitia, ut Timæus ait. Gestabant & floridas tunicas pretiosis cin-
 gulis præcincti. Equites Sybaritarum supra quinque millia crocea indu-
 menta super thoraces habentes in deliciis agebant, unde ortum erat ada-
 gium apud Græcos: *Sybaritæ per plateas*. Divites cum in agros profici-
 scebantur, etsi vehiculis veherentur, iter tamen unius diei tribus die-
 bus conficiebant. Erant etiam ipsis cuniculi viarum ducentium in agros.
 Plu-

Plurimis autem ipforum erant cellæ vinariæ juxta mare, ad quas per clices & cuniculos illos vina ex agris deducebant. Et partim quidem extra regionem vendebant, partim navigiis in urbem tranſvehebant. Celebrabant frequenter convivia publice. Et ii, qui laute cibos parabant, honorabantur, ſimiliter & coqui, qui obſonia optime præparabant. Unde ortum erant adagium *Sybaritica menſa*. Ante potum braſſicas edebant, ne eos vinum læderet, neve temulenti fierent. Utebantur miſſo ex oleo & garo, quo utebatur etiam Heliogabalus, ait Lampridius. Quem quo anno Sybaritæ reppererunt, perierunt. Sybaritæ primi invenerunt matulas & pyela. Erat urbs in concavo poſita, ubi æſtate mane & vèſperi frigus ingens vigeſbat, meridie vero intolerabilis æſtus. Exiſtimabant fluvios plurimum ad ſanitatē conferre. Unde dictum eſt, volentem in Sybari ante fatum minime mori, neque orientem ſolem, neque occidentem videre oportere.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Tarſia*. A Græco ταρſος confluerent, non ſecus ac ad Titum Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem de ultimis Hiſpaniarum Galliarumque finibus quosdam veniſſe nobiles legimus; & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, unus hominis fama perduxit, ut ait S. Hieronymus ad Paulinum. Hoc elogium Severino mirifice quadrat vel ex eo quod eorum aliqui ab Urbano VIII. ſummo Pontifice interrogati, quid rari Neapoli vidiffè contingerit, Severinum reſponderunt, jamdiu & ipſi Pontifici Europæque perſpectum. Thomæ Cornelio, Stelliolæ, Alphonſo Borellio, ceteriſque viris doctiſſimis ſuam familiaritatē conjunctus fuit. Maledicorum tamen invidiā declinare non potuit. Tandem Neapoli graſſante peſte interiit menſe Julio ann. 1656. Multa ſcripſit, ediditque. Vide Laurent. Craſ. l. hom. Cornel. Topp. Nicod. Vāder, Greg. Calopref. alioſque. Extat Tarſiæ celeberrima Bibliotheca, quam hujus loci Princeps nulli parcens impenſæ ſibi comparavit.

2. *Thurium*. Vulgo *Terra nova* quaſi *Thurium novum*. Vide infra cap. 10. & ſeqq.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Caprasæ*. Sunt qui credant de Crotoniate loquens, *lapidosas* Caprasim esse Oppidum, quod *Canicellam* appellamus. vocet *Æsar* undas.

(b) *Isaurus fluvius*. Seu *Isarus*. (c) *Sybaris*. Eusebius Sybarim, Crotonem, & Syracusas eodem tempore conditas scribit.

Nunc *Esare*. Duo amnes apud Calabros sub *Æsar* nomine, alter qui per mediam Urbem Crotonem fluebat; alter hic: neuter tamen lapidum copiam volvit: quamvis Ovidius [d] *Capita deraferunt*. At *Cæsar* dolore barbam capillumque summisit. Sueton.

CAPUT VIII.

De Sybaris destructione.

Miserunt Sybaritæ ad oraculum legatos, quorum unus fuit Amiris, percontantes quousque felices essent? Pythia respondit:

Felix tu eris honorans genus deorum,

Beneque venerantes primum hominem Deo,

Tunc tibi bellum, & intestina seditio veniet:

Id audientes semper felices fore putarunt, quod nunquam magis hominem, quam Deum honoraturi essent. Non longe post accidit ut Sybarita quidam famulum etiam ad sacra fugientem verberaret, confugientem vero tandem ad patris sepulcrum herus illud veneratus verberare destitit. Tunc Isamiris Pythiæ oraculum mox complendum fore prospiciens, insaniam simulans, omnia bona sua vendidit, & Peloponnesum profectus est. Unde proverbium ortum est, *Isamiris furit*, ut Suidas scribit. Occiderunt quoque & triginta Crotoniatarum oratores. Item solventes tyrannidem Tely omnes eos, qui rempublicam mutare conati sunt, etiam ad aras confugientes interfecerunt. In qua cæde versa est deæ statua. Pavimentum sanguinis fontem scaturiit. Primores videre visi sunt deam ingredientem per medium forum, & bilem vomentem. Ælianus autem de varia historia libro tertio de Junonis ira sic scribit: „Cum

„ Sybari citharædus caneret in certamine, quod in honorem Junonis
„ erat institutum, inter Sybaritas propter illum orta est seditio. Cum-
„ que mutuo ad arma venirent, citharædus cum ipsa stola confugit
„ ad aram Junonis. At illi ne in isto loco quidem manus a citharædo
„ abstinerunt. Paulo vero post sanguis videbatur in Junonis templo
„ scaturire, non secus quam ex perenni fonte. Sybaritæ, cum ad ora-
„ culum Delphicum consultum misissent, tale responsum acceperunt:

Cæde meis mensis, manibus non sanguis adbarrens,

Destillansque recens, prohibe tibi limina templi,

Non tibi fata canam magnæ Junonis ad aram,

Non

Non immortales hoc dii patientur inultum.

Siquis enim prudens, scelerata e mente profectum

Committat facinus, gravis hunc prope pœna sequetur;

Non exorabit, neque si genis ab Jove summo

Ducunt ipse suo collo, collisque nepotum;

Hoc luet, & generi cumulatim dona ferentur.

Aphricanus in libro de remilitari de Sybaritarum felicitate, luxu, & ruina inquit: Sybaritæ eo deliciarum devenere, ut equos in convivio introducerent ita insitutos, ut audito tibia cantu statim se attollerent arreptos, & pedibus ipsis prioribus vice manuum gestus quosdam chironomiæ motusque ederent ad numerum saltatorios. Sed cum tibicen quispiam contumelia fuisset affectus transfugit ad Crotoniatis hostes paulo ante prælio a Sybaritis superatos, & quod e republica foret illorum, pollicetur, si fidem modo habeant, sua opera Sybaritarum cunctorum equites in ipsorum venturos potestatem. Credita res est, & belli dux creatus a Crotoniatis, tibicen convocat omnes quotquot ejusdem forent in urbe artificii, modulamentumque iis indicat. Atque ut visum tempus procedere in hostem jubet. Sybaritæ fastu præ-turgidi, quod equitatu superabant, eunt contra, præliumque conserunt. Hic autem repente dato signo tibicines universi conspirant. Ecce confestim modulamine agnito, cantuque illo vernaculo tollunt eriguntque semet in pedes equi Sybaritæ, sessoribus excussis, & quod tripudium domi didicerant, etiam in acie exhibebant. Ita capti omnes equites humi jacentes, & omnes equi tripudia representantes. Et Plinius libro octavo Equorum docilitas tanta est, ut universus Sybaritani exercitus equitatus ad symphonie cantum saltatione quadam moveri solitus invenitur. "Eo in bello, quo Sybaris deleta est, Doricum Spartanum opem tulisse Crotoniatis Herodoti tempestate ferebatur. De qua re ita ipse lib. quinto scribit: Doricus summa classe, quam ex Aphrica duxerat, Italiam præterebebat. Ea tempestate, ut ferunt, Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi. Id metuentes Crotoniata, Doricum, ut sibi opem ferret oravisse. Hic precibus inductus una cum illis adversus Sybarim contendit, eamque cepit. Hec Sybaritæ Doricum & qui cum eo erant fecisse ajunt. Crotoniata negant quempiam se peregrinum in bello adversus Sybaritas ascivisse præter unum Calliam Heleum Amideorum vaticinum, & hunc a Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti ajunt, quarum rerum utique testimonia hæc afferunt. Sybaritæ quidem phanum ac templum prope Crastim lapidum materiam, quod Doricum capta urbe ajunt extraxisse Minervæ cognomine Crastiæ: & hoc ipse Dorici volunt esse maximum testimonium, quod præter vaticinia agens interemtus est. Si enim nihil, nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset; Ericinam regionem obtinisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumentus esset. At Crotoniata multa monstrant peculiariter donata Callie Heleo in agro Crotoniensi: quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Callie colebant. Dorico autem & ejus posteris nihil omnino fuisse donatum. Cui si in bello

lo Sybaritico fuisse Crotoniaris auxilio, multo plura quam Callie fuisse donandum. Theocritus Idyllo, quinto sub Æpuli & Pomilionis persona in Sybaritano agro Cyperum (a), cynospaton, anemone, cytifum, ægilum, & fraga nasci, item optimi mellis & dulcis olei & vini copiam fieri scribit: laudat mollem lanam.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) Cynospaton. Non legitur nā: sed quod Cinosbātos idest rūs apud Theocritum in Sybaritano bus caninus & anemone non sunt agro nasci Cynospatum, & anemo- comparandi rosarum floribus.

C A P U T IX.

De divitiis, Poetis, Philosophis & Numismatibus Sybariticis. Aliqua de Crathide & Sybari fluviiis expenduntur.

Obtulerunt Sybaritæ, ait Pausanias in Æliac. Jovi Olympico thesaurum, quem juxta thesaurum Epidamniorum collocarunt. Ex hac urbe inter ceteros opulentes fuit Smyndirides longe ditissimus. De quo Herodotus libro sexto ita scribit: Clisenes Sycionis tyrannus Agaristam filiam nuptui dare destinabat ei, quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Cum igitur ludi in Olympia celebrarentur, & ex eis Clisenes curriculo quadrigali victor extitisset, nunciari jussit voce præconis, ut si quis se dignum putaret, qui Clisenes gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius Sycione præsto foret. Quoniam Clisenes intra annum a sexagesima die incepturum exequi nuptias destinabat. Itaque omnes Græci aut sua ipsorum aut familie claritate sibi confidentes Sycionem proci contenderunt: Quibus Clisenes & curriculum & palastram ad certandum preparaverat. Ex Italia illuc se contulit Smyndirides Hippocratis filius Sybarita (florebat autem maxime Sybaris ea tempestate), qui unus vir in plurimum deliciarum procefferat: Contendit autem Sycionem, ait Suidas propria navi, quæ quinquaginta remiges habebat omnes suos servos. Duxit etiam ingentem aucupum, coquorum, & piscatorum catervam, qui non modo ceteros omnes, sed etiam Clisenum ipsum deliciis & luxu superabat. Fuit & ex urbe Sybari Alcistenes plumarius nobilissimus, qui celebratissimam vestem opere Phrygio plumario reipublicæ Sybaritæ elaboravit, atque contextit. Quæ utrinque deorum, variorumque animalium spirantibus formis acupictis mire distincta erat, colore purpureo. Erat hæc vestis, ait Joannes Tzetzes, margaritis & lapidibus pretiosis ornata. Una manica habebat Alcistenum ipsum, altera Sybarim patriam suam. Vendita fuit centum viginti talentis, hoc est aureorum numorum septuaginta-duo millia. Quam Aristoteles inter mirabilia ponit; ait enim in libro de mirabilibus: „Alcistene Sybaritæ vestem tradunt, tanta magnificentia „con-

„ confectam esse, ut cum in Lacinia Junonis panegyri, ad quam tota
 „ confluere solet Italia, proposuisset spectandam, omnium oculos a re-
 „ liquis in se converterit. Hanc ajunt a Carthaginiensibus emtam a
 „ Dionysio seniore tum regnante centum viginti talentorum pretio,
 „ „ideit septuagintaduo millia numerum aureorum”. Purpurea erat tota
 „ amplitudine quindecim cubitorum, animalculis intertextis distincta.
 „ Superne quidem Sufis, inferne vero Persis, in medio autem Juppiter,
 „ Juno, Themis, Minerva, Apollo, Venus elucebant. Ad latera Al-
 „ cistenes, utrinque autem Sybaris. Meminit & vestis hujus Polemon
 „ apud Athenæum libro duodecimo.

Fuit & *Thurus* Sybarita fabularum auctor, cujus meminit Theon
 sophista. Fuit & *Hemitheon* Sybarita poeta, cujus meminit Ovidius li-
 bro tertio de tristibus. Fuit & (a) *Alexis* Sybarita poeta comicus Me-
 nandri poetæ comici patruus „ ut quidam volunt, sive ut alii, Menan-
 dri filius”, qui ducentas quinquagintaquinque fabulas scripsit, inter
 quas unam Brettiam nominavit. Quare *Sybaritica fabula* nomen sum-
 fit ab auctore Sybarita, de qua meminit Aristophanes in Vespis. Theodo-
 retus etiam in libro exercitamentorum ait *Sybarita fabularum inventor*.
 Item Aphronius sophista inquit: *Sybaritas primos inventores fabularum
 apologiarum fuisse*. Interpres autem ipsius Aphronii, & interpres Her-
 mogenis dicunt Sybaritas fabulas effinxisse primos ex solis animantibus
 rationalibus, Alcmaeon vero Crotoniata, & Æsopus etiam ex irratio-
 nalibus. Æsopicae autem dicuntur, quia Æsopus apud Phrygios hac in
 re polluit. Extant multa præclara Alexis dicta apud Stobæum pluribus
 locis. A quo Alexi Latini poetæ, ait Gellius libro secundo, quæ-
 dam sumere ac vertere. Qui in comœdia, quæ Pythagoræ vita inscri-
 bitur, ait idem Gellius libro quarto, refert Pythagoram ipsum anima-
 lia edisse. Suidas vero Alexim ipsum Menandri filium fuisse scribit.
 Fuit & *Stephanus* Alexis filius, ut Suidas tradit, poeta comicus. Fuit
 & (1) *Menander*, Alexis ex fratre nepos, poeta, ut idem Suidas fert. Fuit
 & *Callistenes* Sybarita philosophus & historicus. Adducit ipsum Stobæus
 in collectaneis de morbis. Fuerunt & hi alii philosophi Sybaritæ Pythago-
 ræ discipuli, ut Jamblicus scribit *Aeneas*, *Deax*, *Diocles*, *Euanor*, *Empe-
 dus*, *Isipus*, *Meneſter*, *Metopus*, qui plura scripsit, cujus meminit Stobæus,
 licet ipsum Metapontinum faciat, *Proxenus*, *Polemaus*, *Timasius*, *Tir-
 ſenus*, *Tirſeius* mulier. Fuit & *Philetas* Sybarita, qui, ait Pausanias in
 Eliacor. xli. Olymp. superavit juvenes in cestum pugnantes, & xlv. gravio-
 ris armaturæ peditum cursus in stadium cum plausu est receptus. De fer-
 tilitate agri, ubi Sybaris urbs erat, Varro rei rusticæ libro primo inquit:
 „ In Sybaritano agro jugerum modium centesimum reddere solitum di-
 „ cunt „.

Signabant Sybaritæ in denario „Mercurium altera manu caduceum,
 altera marsupium tenentem, & ex altera facie civitatem Sybarim se-
 dentem, & dextra cantharum, sinistra fundam tenentem ob delicias &
 luxum”: Minervam galeatam habentem in galea, tritonem deum ma-
 rinum, Neptuni tubicinem, & ex postico Sybarim fluvium effigiatum,
 idest tauri figura, altera manu harundinem, altera urnam habentem
 & effundentem aquam, Græca inscriptione ΣΥΒΑΡΙΣ. Quandoque si-
 gna-

gnabant caput galeatum instar Palladis, & ex postico nunc Sybarim fluvium sub tauri figura retro respicientem, nunc cancrum & caput tauri Neptuni victimam. (b) Crathis autem & Sybaris fluvii, inter quos fuit Sybaris urbs, estque & nunc Thurium urbs, multorum poetarum præconiis nobilitati sunt. Crathis auriferus est & pisculentus. Dicitur est autem Crathis, ait Strabo libro octavo, a Crathi Achajæ fluvio, qui a fluminibus incrementa suscipiens sic a micendis aquis appellatus est. Ad quem Crathim Calabriæ fluvium Annam Didonis fororem post illius mortem adventasse Ovidius libro tertio Fastorum scribens ait:

Est prope pisces lapidosi Crathidis amnes

Parvus ager, Cameræ incolæ turba vocat.

De fluvio ita Vitruvius libro octavo ait: Crathis, cum pecora suis temporibus anni parantur ad conceptionem partus, per id tempus adiunguntur eo quotidie potum. Ex eoque quamvis sint alba procreant aliis locis leucophea, aliis locis pulla, aliis coracino colore. Item Plinius libro trigesimo primo de hujus & Sybaris fluvii natura sic scribit: Theophrastus ait, in Thuriis Crathim candorem facere, Sybarim nigritiam bobus ac pecudibus, quin etiam homines sentire differentiam eam, nam qui Sybarim bibunt nigriores esse, durioresque, & crispo capillo, qui ex Crathide candidos, mollioresque, at porrecta coma. Et Strabo libro sexto: Crathis homines in eo lotos casarie candidos, & flavos facit, ac multis medetur morbis. Si equi vero de Sybaride biberint sternutamentis agitari constat. Quamobrem ab ejus potu greges amorent. Pecudes morbi si se Crathis aqua madecerint, curantur. Rursum Ovid. Meth. libro xv. ait:

Crathis & hinc Sybaris vestris conterminus oris

Electro similes faciunt, auroque capillos.

Lycophron in Alex. Crathim fluvium Altenum & morborum curatorem appellat, ait enim:

Morborumque curator Adaunis vocabit

Quando exulantes ob sacrificium Altheni influentis.

Super quibus verbis Isacius ait: „ Althenus fluvius dicitur, quasi Althænanus, idest sanans, secundum Timæum, omnium quæ illo lavantur animalium vulnera.

Et rursus:

Crathis vero vicinus & Mylacum finibus

Ager cohabitores recipiunt Colchorum polis

Inquisitores, quos filia misit molestus.

Isacius: „ Crathis fluvius Italiæ, cujus aqua in illo lavantium comam flavam reddit, ut scribunt Hesigonus historicus, Socionque, atque Agatosthenes philosophus, tum Euripides tragicus inquit:

Si bumet exornans flavam reddens comam Crathis;

Crathis vero ager recipiet illos pullos.

„ Sybaris fluvii latices conspersi, & potu etiam suo continentes reddunt & castos, ait Leonicus. „ Item Galenus in libro de bonitate aquæ ait. „ Sybaris fluvius viros ingenerativos facit. Laudantur

tur & cibi quidam Sybaritani. Quare Metagenes poeta apud Athenæ-
um lib. 6. ait:

*Placenta fertur magna Cratbi flumine
Sua subacta ponte, flumen alterum
Devolvit undas carniū cum nassulis
Sybaris vocatus, batides coctas simul.
Lolagines tunc parva volvunt flumina
Coctosque phagros, & locustas alterum
Condita salsa, cum quibus bellaria
Sartagines pericomma, forcimen simul
In ora sponte quæ fluebant omnia,
Ac ad pedes amyllum tuebar circulo.*

Hæc de Sybari urbe ac fluvio habui quæ dicerem. Modo vero de Thuri-
o urbe Sybaris urbis quondam reliquiis, quam vulgus corrupto voca-
bulo Terramnovam vocat, dicendum est.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Menander*. Hujus Comœdias Terentius Latine vertit ut ipsemet fatetur in Eunuchi Prologo: *Nunc quam acturi sumus Menandri Eunuchum* &c. Hujus senarium usurpat S. Paulus Apostolus Epist. 1. Cor. 13. 33: ut ait S. Hieronymus in epist. ad Magnum Orat. Rom. in qua sic scribit: *Paulus Apostolus Epimenidis Poeta abusus versiculo est*: Creten-

ses semper mendaces, malæ bestię, ventres pigri. *Cujus heroici emistichium postea Callimachus usurpavit*. Et paulo post: *In alia quoque Epistola Menandri ponit senarium* φθέρειν ἢ θάλασσά οὐ μιλίας νῆας id est: *Corrumpunt mores bonos colloquia mala*. Alias Sybaritarum Comœdias Plautus, Cæcilius, alique vertere. Vide Gell.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Alexis*. De Alexi Comico Sybarita, multa & præclara Athenæus. Ex hoc Alexi quamplurima mutuati sunt Comici Latini, & præfertim Terentius; ut alibi exposuimus: de quo nihil Gellius in secundo; quamvis Gellius super hoc Gellium citet; loquitur enim de Menandro, a quo multa mutuatus est Cæcilius. Lib. autem 4. c. 11. nescio quid de Alexi, qui Pythagoram animalium visceribus vescientem scribit in Comœdia, quæ Pythagoræ vita inscribitur.

(b) *Crathis*. De Crathide multa etiam Theocritus & ejus interpres, multa Ælianus de hist. animal. Val. Prob. in Virg. primo Georg. Herodotus in hist. Coell. Rhod. & quamplures alii. Ælianus ut supra lib. 6. c. 41. Val. Prob. & Coell. Rhod. & Palladas Græcus Poeta Crathidem dictum volunt a nomine Pastoris Sybaritæ, qui Crathis dicebatur, & ab hirco in flumen ejectus; ex zelotipia Capellæ quam Crathis in deliciis habebat. Sed Ælianus & Probus hirci naturam ignorare videntur in fabella

Crathidis: cum ex omnibus brutis hoc animal zelotipia non capiatur: qua de causa hircos appellant eos qui hac ægritudine non lancinantur. Vi-

de Sueton. Attamen Strabo, Pausanias, & Herodotus dictum continent a flumine Achajæ ejusdem nominis, qui prope Æginam labitur.

C A P U T X.

De Reliquiis Sybaris, ex quibus Thurium constructum est.

EST autem Thurium urbs, ut dixi, edito loco, colle oblongo veluti in specula inter Crathim & Sybarim amnes, propior tamen Crathi, quam Sybari. Ejus ager totus campestris est & frugifer, ac pabulis accommodatus. Qui totus pene ex urbe ipsa conspicitur. Ejus potentia olim ac nobilitas magna fuit. Cuius regio ab *Hylia* fluvio, nunc *Trinto* dicto, ad *Acalandrum* amnem usque protendebatur. De qua sic Plinius ait: „Thurium oppidum inter duos amnes Crathim & Sybarim, „ubi fuit urbs eodem nomine. Et Diodorus Siculus Bibliothecæ libro duodecimo A Sybari tamen urbe repetens sic scribit: „Thuriorum his „causis urbs condita traditur. Quibus seculis superioribus in Italia „Græci Sybarim oppidum condidissent, ubertate ac fecunditate soli, „factum est, ut brevi res & opes ejus coalescerent. Hæc inter duo flumina posita Crathim Sybarimque, a quo nomen acceperat oppidum. „Ejus incolæ amplo simul & frugum feracissimo incumbentes agro, „ingentes inde divitias, & opulentiam miram congefere. Tum plerisque alienigenis in civitatem & munera civilia ascriptis, adeo res provecta est, ut multo reliquas Italiæ urbes antecedere opum vi putaretur. Necnon etiam populi numero & multitudine exuperabat, ut trecenta millia civium ea tempestate capita illic recensita tradantur. „In qua Teles quidam populi dux cum in magna plebis esset gratia auctoritateque præstaret potentissimum quenque calumniari apud populum, atque variis criminibus accusando dilacerare cœpit. Donec tandem voti compos, Sybaritis persuasit, ut quingentos ex ditissimis civibus ejicerent urbe, fortunasque & opes eorum in publicum redigerent. Quo facto, fugata magna civium vis, qui vago errabundi auxilio Crotonem petunt. Ibique ad aras in foro erectas supplicum more confugiunt. Quo audito Teles legatos ad Crotoniatis mittit, qui jussu suo postulent, ut vel exules dedant, vel si id renuant, exin sibi indici bellum, armaque & vim expectent. Convocato senatu cum inter se consultare, multaque agitare pergerent, num dedant Sybaritis exules præstaret, an bellum contra potentiores suscipiendum esset, senatu populi concione varia, & ancipiti sententia hærente primum quidem plebis animi ad dedendos supplices inclinari videbantur, pavore belli percussa multitudine.

„Post hæc Pythagora philosopho rogantibus consulente, atque „multa obtestante supplices incolumi deum fide, ad quam confugerant, esse protegendos. Revocata sententia bellum pro supplicum

„sa-

„ salute tuenda suscipiendum decernunt. Itaque armato in se etiam ad-
 „ ventanti hostium Sybaritarum agmini trecentis millibus stipato Cro-
 „ toniatæ centum millibus obviam ire properant, Milone gladiatore
 „ duce. Qui conferta pugna vigoris corporei invicto robore cornu hosti-
 „ um contra se in acie instructum primus in fugam vertit. Hic vir sexies
 „ in Olympia victor extitit. Robur corporis, quo præstabat comitem
 „ habens. Fertur coronis Olympiacis ornato corpore in Olympicis vi-
 „ ctoriisque partis in eam aciem descendisse. Herculis autem ritu leonis
 „ spolio, clavaque armatus præcipuam victoriæ adeptæ causam huic
 „ tribuisse armaturæ. Cujus virtutis insolita magnitudo summam civi-
 „ bus admirationem attulit. Fusis vero hostibus, cum Crotoniatæ per
 „ iram irritatis animis neminem capi vivum jussissent, quosunque in
 „ fuga comprehensos necant. Unde major tanti exercitus pars cæsa in-
 „ teriit. Qui urbem ingressi eam diripiunt, cunctisque passim vastatis
 „ cultoribus vacua loca defertaque reddunt. Quæ annis post eam cla-
 „ dem octo & quinquaginta Theffali eo concedentes restauravere, at-
 „ que incoluere. Post secundam restaurationem per eadem subiecta,
 „ tempore præfecto Athenis Callimacho rursus extrui & cohabitari
 „ coeptum est. Quæ brevi post in alterum locum translata altero quo-
 „ que nomine imposito mutavit appellationem. Cujus auctores fuisse
 „ Lampus & Xenocritus hoc modo traduntur. Ab his enim, qui se-
 „ cundo patria eiectione profugerant Sybaritis in Græciam legati ad Lace-
 „ dæmonios & Athenienses missi sunt, deploratum errores, & auxilia
 „ sua postulatum, ut reducerent eos in patrias sedes, secumque sibi ut
 „ placeret eam sibi urbem ex parte coloniam facere vellent. A Lacedæ-
 „ moniis auditi frustra, nil impetratum. Res Atheniensibus placuit,
 „ moxque decreto eis auxilio decem naves completas Sybaritis subsidio
 „ mittunt. Quas Lampus & Xenocritus ductabant. Missis quoque per
 „ Peloponnesi urbes præconibus edicto præponi ac provulgari fecerant,
 „ urbem se communem his facturos, qui eo commigrari voluissent. Cui
 „ cum plerique assentirentur, oraculo Apollinis maxime adducti, per-
 „ cunctantibus nanque responderat, tale quærendum, quo sibi conde-
 „ rent urbem, ejusmodi solum, ubi aquam mensura sumtam potarent,
 „ cibum contra sine mensura caperent.

„ In Italiam itaque navigant, atque Sybarim delati loca scrutari
 „ pergunt, sicubi vestigia loci a Deo jussi per oraculi interpretationem
 „ se offerrent. Cumque haud procul Sybari investigatione sollicitis fons
 „ occurrisset, cui Thuriæ nomen erat, latices erumpentes ærea fistula
 „ procul fundens, quam accolæ Dimnam, Modiumve appellare con-
 „ sueverant, re simul & nomine ad omen & interpretationem oraculi
 „ provecti, eum locum sibi a Deo ostensum ac jussum judicant. Quem
 „ circumacto muro communiunt, urbemque ibi condentes eam fontis
 „ nomine Thuriam vocant. Tum urbis spatium ad longum porrectum
 „ in quatuor plateas, & fori loca distribuunt. Quorum unum Hera-
 „ cleam appellant, alteri Aphrodiside nomen dant, tertium Olympiada,
 „ & reliquum Dionysiada vocitari instituerunt. Per latitudinem vero
 „ tribus rursus foris spatia loca diducunt, nominaque singulis impo-
 „ nunt, alteri Heroa, alteri Thuria, tertio Turinam. Intervalla vero inter

„ hæc intermissa domiciliis extructis replent. Videbaturque ea urbs &
 „ specie commoda, & eleganti admodum opificio educta. Ceterum brevi
 „ tempore concordia nulla Thurios continere valuit, sed gravis & sæva
 „ admodum haud temere seditione res eorum vexari, discerpique cœ-
 „ pit. Nam Sybaritæ incolæ vetusti primos quosque magistratus, sum-
 „ masque dignitates per usurpationem veluti hereditario sibi jure debi-
 „ tas inter se partiri, ab onere abesse, contributiones, reliquaque dis-
 „ pendii & bonorum munia posterioribus & novis civibus prosequenda
 „ demandare. Tum ad sacra Deum, mysteriaque peragenda mulieres
 „ patricias antiquæ originis cives primo deligi, primoque institui loco.
 „ Post has secundo novam urbis restauratæ prolem, veluti deteriori ju-
 „ re progenitam. Ad hæc mœnibus finitimum, eoque commodissi-
 „ mum pro sorte cuique dimensum possidere, remotiore novis hospiti-
 „ bus pro colendi incommoditate distributo. Animis itaque dictæ ini-
 „ quitatis indignatione commotis, sæviente jam discordia, cum novi
 „ adscriptique cives antiquis & numero plures, & re superiores viribus
 „ que præstarent, tumultu excito vetustos Sybaritas ferme ad interne-
 „ cionem cunctos ferro absumunt, ipsique deinceps urbem jam libera
 „ administratione obtentam disponere pergunt. Cumque agro & opti-
 „ mo & amplo supra cultorum, ususque sui modum abundarent, ac-
 „ cerfis ex Græcia plerisque eo frequenter colonis, reipublicæ munia
 „ digerebant, agrumque rursus æqua sorte dimensum per capita distri-
 „ buere. Ceterum illi rempublicam præstanter, agrumque colendo
 „ magnas brevi divitias, opumque vim cumulavere, atque amicitia cum
 „ Crotoniatis, societateque conciliata res summas optimis artibus ad-
 „ ministrabant. Populari statu civitatem constituentes in decem tribus
 „ cives omnes distribuere. Quibus a gente cuique sua sunt indita cogno-
 „ menta. Tres quidem ex colonis a Peloponneſo accitis appellarunt Arca-
 „ des: totidem ex locis extra Peloponneſum sitis, ex una & eadem gente
 „ ductas Bœotiam, Amphistryonida, Dorida, reliquas quatuor ex aliis
 „ diversisque nationibus Ladem, Athænaidem, Euboidem, Hæſio-
 „ tin. „ Item Suidas ait: „ Athenienses duum millia virorum ad ædifi-
 „ candam Thuriam urbem miserunt, inter quos & Lampus fuit vates,
 „ qui ædificationis rationem explicaret „. Sebastianus Corradus in
 „ Epist. Cic. ad Att. lib. iii. Thurios oppidum nunc nescio quod Ro-
 „ dium vocari somniat. „ Et Carolus Sigonius non *Thurios* legit sed
 „ *Thurinaeos* „

Quidam hanc urbem non a Thuria fonte dictam volunt, sed a for-
 titudine, Thurion enim Homerus robur appellat. Quod quidem no-
 men urbi huic quoque convenit. Plutarchus in Pericle scribit Periclem
 Atheniensium ducem coloniam in Italiam Sybarim dimisisse, quos
 Thurios appellavere. Fortasse Pericles in secunda urbis restauratione
 Thurium colonos Athenienses misit. Hanc urbem alii(1) THURIUM,
 alii *Thuriam*, alii *Thurias*, alii *Thurios* appellant, genus & numerum va-
 riantes. Incolæ Thurii, & Thuriæ, & Thuri dicuntur. Trogus
 autem libro xx. ait: „ Thuriæ urbem condidisse Philoctetem ferunt,
 „ ibique adhuc ejus monumentum visitur, & Herculis sagittæ in tem-
 „ plo Apollinis, quæ fatum fuere Trojæ. „ Frequens (ait Eustathius
 „ in

„ in Dionysium Aphrum) est Thuriorum in historiis nomen , quos
 „ Thurionantes , quasi Thurios vates comicus appellat „ .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

I. *Thurium* . Appellatum etiam *Copia* . Vide Strab. lib. VI. Sed potius videtur fuisse aliquis locus Thurio proximus , cui nomen id pluralis numeri *Copia* tributum fuerit ; cum per-
 exiguus ad Crathidis ostia sinus vulgo ab accolis vocitetur , *Il Cupo* ; & specula in ejus litore , *Torre del Cupo* . Vide Cluer.

C A P U T XI.

De legibus Thurii , ubi de Herodoto , Annibale , aliisque notatu dignis .

Thuriis leges scripsit Zaleuchus Locrensis , ut Athenæus refert . Licet Diodorus Siculus leges , quas Zaleuchus Locrensis dedit , Charondam Thuriis dedisse effutiat . Apud Thurios lege sancitum erat , ait Plutarchus de curiositate , quæ vetat taxari cives , præter adulteros & curiosos . Thuri , ut Teophrastus apud Stobæum in sermone de leg. & consuet. de rerum vend. loquens ait : „ Neque in foro , sicut alia , fieri „ præcipiunt , sed tribus proximis vicinis parvum aliquod numisma una „ dari jubent memoriæ testimoniique causa . Itaque necessarium fit his vi- „ cinos , illis magistratum incusare si rem non acceperint , aut bis ab eo „ dem acceperint , aut habentes non esse de rebus emptis dicant „ . Et paulo post : „ Determinatur enim , uti apud Thurios , ut arrha quidem conse- „ stum , pretium vero eodem die exhibeatur . Poena igitur statuitur em- „ ptori arrhæ privatio , non recipienti autem pretium solvatur . Et hic „ mos est Thuriis , ut inæquali poena mulcentur . Pretium enim arrham „ multoties excedit „ . Arist. Pol. libro secundo de mutatione reip. Thuri- „ orum ita scribit : „ In Thuriorum republica id accidit . Cum enim le- „ gem haberent , per quam non nisi intermisso quinquennio militum „ præfecturam gerere liceret , juniores quidam rei militaris periti , & „ apud multitudinem pro custodibus probati , cum ceteros , qui in re- „ bus gerendis versabantur , spernerent , ac facile se consequuturos ar- „ bitrantur , legem illam tollere aggressi sunt primum , lata altera le- „ ge , ut liceret perpetui eosdem præfectos esse . At cum populum illos „ promte admittentem , ii magistratibus , qui præerant suffragiis , „ quique appellabantur consultores , commoti sunt prius ad resisten- „ dum , tamen postea destiterunt : Putantes hac una lege quamvis solu- „ ta , ceteras nihilominus esse permanfuras . Postea vero prohibere vo- „ lentes , ne aliæ moverentur , nihil proficere valuerunt . Sed mutata est „ eorum respublica in potentiam eorum , qui res novas aggrediebantur „ . Et libro quinto „ Contigit vero , id quod modo diximus in „ Thuriis : quod enim a majori censu erant magistratus in minorem fa- „ cta

„ ita est mutatio, & in plures gubernatores, & quia agros totos posside-
 „ bat nobilitas contra legem. Nam gubernatio ejus civitatis magis erat
 „ paucorum. Itaque plus habere poterant. At populus bello exercitatus,
 „ ac potentior effectus quam illorum custodes, eos nobiles compulit,
 „ quicumque contra legem tenebat agros, dimittere „. Thuriis Hero-
 dotus historias scripsit, vixit, & obiit anno cccx. ab urbe condita, ait
 Pli. libro xii. sepultusque in foro, ait Thucidides libro septimo. Claruit
 autem, inquit Diodorus Siculus libro tertio, Xerxis Persarum regis
 tempore. Qui *Thurius* vocatus est, eo quod particeps fuisset coloniae in
 Thuriis missae, ait Strabo libro xiiii. Hanc urbem Dionysius Siciliae
 tyrannus obsidere tentavit. De qua re Aelianus de varia historia libro
 duodecimo ita scribit: „ Adversus Thuriis navigabat Dionysius, con-
 „ traque ipsos trecentas naves agebat. Boreas vero ex adverso reluctans
 „ navigia confringebat, universasque navales ejus copias delebat. Ex
 „ eo rem divinam boreae faciendam Thuriis instituerunt, & publicis de-
 „ cretis civem suum pronunciarunt, atque domum certam facultates-
 „ que ei assignaverunt, singulisque annis sacrificia obtulerunt, eumque
 „ auxiliatorem amicumque scripserunt „. Erant Thuriis Annibalis
 statuae, ut Plinius lib. trigesimoquarto prodit. Qui ait: „ Annibalis sta-
 „ tuae tribus in locis visuntur Thuriis, intra cujus mures solus hostium
 „ emisit hastam „. In mari, hoc est Sybari, ait Pausanias in Aeliae por-
 tus erat manu factus Adriani Caesaris opus. Sybari, qui nunc Thuriis
 dicuntur, ait Varro rei rust. libro primo quicquid esse ait, quae hieme
 folia non amittit, quae est in oppidi conspectu. Id etiam scribit Theo-
 phrastus libro primo, & Pli. lib. xvi.

Fuit haec urbs Romanis foedere & societate conjuncta. Quam
 cum a Brettis & Lucanis obsideretur, Romani per C. Fabritium Lu-
 cinum consulem defendebant, ut Val. Max. libro primo refert. Fuit-
 que nobile municipium populi Romani, ut in Commentariis C. Iulii
 Caesaris libro tertio liquet. Hic scripsit ad Atticum Cicero. Hanc oram
 Livius libro decimo ab urbe condita Salentinam appellat, hancque
 Thuriis urbem a Cleonymo obsessam scribit. Ait enim: „ M. Livio
 „ Q. Aemilio cons. Classis Graecorum Cleonymo duce Lacedaemonio
 „ ad Italiae littora appulsa Thuriis urbem in Salentinis cepit. Ad-
 „ versus hunc hostem consul Aemilius missus praelio uno fugatum
 „ compulit in naves, Thuriis reddita veteri cultori, Salentino-
 „ que agro pax parta „. Cleonymum autem hunc Tarentini adver-
 sus Romanos accersere, ut Strabo tradit. Thuriis semel tantum a Ro-
 manis descivere data sibi causa. Quare Livius belli Pun. libro quinto
 ait: „ Thurini ad Annibalem defecerunt. Movit eos non Tarentino-
 „ rum magis defectio, Metapontinorumque, quibus itidem ex Achaja
 „ oriundi etiam cognatione juncti erant, quam ira in Romanos
 „ propter obsides nuper interfectos „. Thurini primi ex externis Ro-
 manos aurea corona & statua donarunt, ceu Plinius libro trigesimo
 quarto effatur, ait enim: „ Publice statua ab externis posita est Romae
 „ C. Aelio tribuno plebis, lege perlata in Septimium Statilium Luca-
 „ num, qui Thuriis bis infestaverat, & ob id C. Aelium Thurini
 „ statua & corona aurea donarunt „. Idem postea Fabritium dona-
 runt

runt statua liberati obsidione. In bellis autem civilibus Thurini Cæsaris partes, sicut & reliqua tota Calabria, secuti sunt, quare a Pompejo obfessi sunt, ut Appianus bellorum civilium libro quinto prodit. Ait quidem: „ Pompeius Thuriis & Consentiam obsedit, regionem quodamque equitibus attribuit „. Et paulo post: „ Pompejani a Thuriis reiecti sunt.

CAPUT XII.

De Numis Thurinorum, & ubertate.

Signabant Thuriis in denario Minervam galeatam, & in galea delphinum, & juxta tridentem inscriptione Græca ΤΟΥΡΙΩΝ, & ex postica facie Polypum piscem. Polypus quidem quodprehendit nunquam dimittit, quod reipublicæ robur & firmitatem significat: item mutat colorem ad similitudinem loci, in quo erit, quod respublica utcumque potens quandoque temporibus servire debet. Quandoque signabant Palladem galeatam, & in galea tritonem, & ex altera facie taurum iratum cum pisce. Siquidem Thuriam fontem, a quo nomen sunt mutuati, venerantes numis sub imagine (1) tauri effingebant, hac inscriptione ΤΟΥΡΙΩΝ ΕΥΦΑ id est ΕΥΦΑΝΙΩΝ id est Thuriis clarorum & famosorum, sicut Sybaritæ eorum majores Sybarim fluvium sub imagine tauri effingebant. Nam, ait Ælianus libro primo de varia historia, quidam fluvios & fontes venerantes, eos pecudum & hominum figuris assimilantes figuras ipsas effingebant. Interim signabant Palladem cum galea coronata, & ex altera facie taurum gradientem, & piscem. Aliquando effingebant victoriæ caput Cleandridæ Thuriis ducis nomine inscriptum, & ex altera parte tropæum, hoc est thoracem & duo scuta. Hic autem Cleandridas Spartanus fuit, ut scribit Strabo, qui Lucanos Thuriis bellum inferentes his prælio vicit, licet longe majorem exercitum haberent. De quo plura Polienus libro secundo. Thuriis texuntur panni, quales Murani. Legitur in Thurino agro manna, provenit terebinthus, vitex, & siliqua silvestris. Fiunt lina & mella nobilia, nascuntur & vina laudatissima. Quæ Plinius libro quartodecimo inter generosa Italiæ vina numerat. Quæ secundum nobilitatis locum post Lagaritana totius hujus tractus obtinere scribit, ait enim: „ Longinquiora Italiæ ab Auxonio mari non carent „ gloria vina Severiniana, & Consentia genita, & Temsæ, ac Balbiæ, Lucanæque antecedentibus Thuriis. Omnium vero eorum „ maxime illustrata Messallæ potu ac salute Lagaritana non procul a „ Grumento nascentia „. Et rursum libro eodem de quarundam uvarum natura ait: „ Capnias & Baccaniatæ & Varrupia uvæ in Thuriis „ collibus non ante demetuntur, quam gelaverit „. Est autem Capnias, velut Aristoteles de Generatione animalium libro quarto auctor est, vitis, quæ albam uvam producit, aliquando vero nigram, quia sua natura inter albam & nigram est. Strabo quoque libro sexto inquit: „ Vinum „ num Thurinum inter vina nobilissimum „. Oleum etiam Thurinum opti-

optimum est. Quare Amphis referente Athenæo libro secundo ait: „Apud Thuriōs oleum est celeberrimum, Oleum Thurinum egregium celebravit etiam Alexis poeta ut scribit Athenæus libro secundo. Thurius item Thurius, ait Julius Pollux, laudatissimus est. Laudat quoque Plinius libro trigésimosexto huius urbis gypsum, ait enim: „Gypsum calci cognatum e lapide coquitur in Thuriis, . Et libro trigésimoprīmo de muria loquens ait: *Laudantur Thuriis muria*. In Thuriis, ait Ælianus de historia animalium libro tertiodécimo, fluvius (a) Lufias appellatus tametsi pellucidos liquores habeat, nigerrimos tamen pisces creat.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Tauri*. Non sine allusione ad Hebraicam, sive Phœniciam vocem תור *Thor*, quod *bovem* sonat; sæpius enim o in u permutatur. Inde Latine *Taurus*. *Thurium* itaque non a Græca sed ab Hebraica sive Phœnicia provenit dialecto, ut fert Plutarchus in Sylla; ait enim *Thur* siquidem *Phœnices vaccam* nuncupant. Opinari equidem par est, *Thurium* Sybari vetustius fuisse, tametsi post Sybaris everfionem in Rempublicam excreverit.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Lufias*. Nunc *Lucinus*, & *Lucidus* appellatur.

CAPUT XIII.

De Ippodamo Philosopho Pythagoreo, ubi nonnulla de Politia.

EX urbe Thurio fuit IPPODAMUS philosophus Pythagoricus. De quo Clemens Alexandrinus Stromate secundo inquit: *Ac mihi quidem pulcherrime Ippodamus Pythagoricus videtur describere amicitias, una quidem ex scientia deorum, altera vero ex hominum suppeditatione, tertia vero ex voluptate animantium. Est ergo una quidem philosophi amicitia, altera vero hominis, tertia autem animalis. Extant quædam Ippodami dicta apud Stobæum in sermone de rep. sic enim Ippodamus ipse in lib. de rep. præter cetera ait: Dico autem universam rempublicam in tres ordines divisam esse: & unum quidem esse bonorum ordinem publica negotia gubernantium: alterum ex viris robustis constari: tertium ex illis, qui res necessarias explent, ac suppeditant. Nomino autem primum ordinem consiliarium, secundum auxilii-rem, tertium mechanicum. Et priores duos proprios esse dicimus vitam liberam degentium, tertium vero victum labore quærentium. Ac consiliarium quidem optimum esse, mechanicum deteriore, auxiliarem me-*
dium

dium. Eundem consiliarium imperare oportet, mechanicum parere, auxiliarem vero utrunque. Consiliarius enim quid agendum sit, consiliis præfinit, at auxiliarius dum propugnat, totam mechanicam multitudinem regit: quatenus autem ei præscribuntur consilia, regitur. Ceterum singuli trium istorum ordinum denuo in tres alios subdividuntur. Consilarii enim pars quedam est primaria, alia rectoria, alia senatoria, vel in communi consulens. Primaria quidem in consessu suo præsidens, ante omnia de rebus consulit, ac deinde ad senatum refert. Rectoria media est, & ad reliquos regendos creata: Senatoria ex reliqua multitudine constans a primariis proposita suscipit, suffragia fert, & quæ in iudicium veniunt confirmat. Sed ut paucis dicam, primarios quidem sibi visa ad communem senatum referre opus est. Hunc rursus per prætores ad populum. Similiter & auxiliares ordines, sive robore virium præstantis pars aliqua regit, altera propugnat, reliqua pars, eaque major, promiscua & militaris est. Prima autem sive rectoria est, ex qua castrorum præfecti, ductores ordinum, manipulorum duces, & antesignani constituuntur, ac denique omnes, qui muneri cuiuspiam præficiuntur. Pars propugnans ex robustissimis, animosissimis, audacissimis quibusque consistit. Promiscua vero & militaris omnis reliquæ multitudo est. Mechanici autem ex labore viventes generis pars una agriculturam exercet, & in regionis cultu occupata. Alia incumbit artibus, instrumenta & commoditates vitæ negotiis exhibens, alia peregrinatur, & mercaturam facit, quæ in civitate quidem abundantiam in exterarum regiones evehit. Constitutio igitur civilis communionis ex tot ac talibus partibus consistit. Deinceps de conjunctione & unione ipsarum differemus. Quoniam vero omnis communitas civilis omnimodam cum lyra similitudinem recipit, eo quod apparatu, concinnatione, & tandem pertractione aliqua usque musico indigeat.

De apparatu quidem Reipublicæ, idest ex quot & quibus partibus consistat, jam ante mihi explicatum est. Restat ut in præsentia de conjunctione decenti atque unione ipsarum verba faciam. Itaque politicam communionem tribus modis apte concinnari assero: nempe doctrina & rationibus, studiis consuetudinum, ac legibus, ac per ista tria hominem institui, honestiorem fieri. Rationes enim docent, induuntque desideria ad virtutem incitantes. Leges partim metu detinentes coercent, partim honoribus & præmiis allicientes invitant. Consuetudines autem & studia animum formant, & quasi cereum fingunt, naturali habitu ob assiduam lectionem imbutum. Ceterum oportet hæc tria convenire in honesto, utili, & iusto, & in singulis, si fieri potest, ad ista omnia collimare, fin minus ad duo saltem aut unum, ita ut & ratio sive doctrina, honesta, utilis, atque iusta sit, similiter & consuetudo, & lex. Preferendum est autem honestum, ab eo iustum, tertio loco utile habendum est. Et in universum conari decet, ut hisce modis civitatem, quam maxime fieri potest, consonam partibusque suis concinnam efficiamus, ne seditionibus, & contentionibus agitur. Hoc autem eveniet si juvenilium animorum affe-

et instituantur, et ad mediocritatem reducantur, quod ad jucunda et molesta attinet: deinde si opes ac reditus ex agricultura mediocres sint boni, experientia aliqua periti: largitionem vero et sumtum poscentibus, opulenti, atque tandem his omnibus officio suo, ut decet fungentibus debiti tribuantur. Porro virtus tribus ex causis promovetur, metu, cupiditate, pudore. Metum incutere lex poterit, pudorem consuetudines, bonis enim moribus assuetos turpe quid admittere pudet. Doctrina vero desiderium parit. Nam reddita rei causa, animum allicit, attrahitque cum alias, tum si adhortatione juncta fiat. Quocirca tribus, sodalitates, contubernia, et conventus tum militares, tum civiles adolescentibus commendare oportet, ita tamen, ut seniores sibi conjunctos habeant. Quandoquidem ut adolescentes moderatione et correctione egent, ita senes benevolentia et conversatione jucunda. Quandoquidem igitur per tria hominem diximus honestum evadere, scilicet consuetudine, lege, et doctrina. Considerandum est, quomodo consuetudines, aut corrumpi, aut custodiri possent. Invenimus ergo duobus modis consuetudini corruptionem accidere. Nam aut propter nos, aut propter externos. Per nos quidem, vel quia fugimus molesta, quoniam sequimur jucunda. Nam qui molestias declinant, non tolerant labores, voluptatum autem cupiditas in causa est, ut bona amittantur. Siquidem labore bona conciliantur hominibus, voluptatis studium mala comitantur. Quare incontinentes ac molles facti, et animis magis effeminati sunt, et in expetendo prodigi.

Ceterum ab externis consuetudines inficiuntur, cum peregrinus populus nobiscum habitat mercatura, felicitate affluens: aut urbis vicini voluntarii et molliculi sunt, et morum suorum contagio propinquos afficiunt: Quapropter opus est ut Legislatores, et multitudinis praefecti sedulo animadvertant, num diligenter observantur mores, et aequales in omnibus pergant. Item an multitudo civitatis patria, id est hominum indigenarum, sincera maneat, nec alia gente misceatur et an bonorum opumque magnitudo equalis permaneat, aut non multum variet. Cum enim superflua possidentur, plura et superflua conquirendi desiderium sollicitat. Hoc quidem pacto mores et consuetudines custodiantur. Porro doctrina et oratio perpendetur, examinando probandoque sophistas, an secundum leges, et instituta civilia, idoneumque, seu proprium vivendi genus, utilia proloquantur. Non mediocrem enim, sed maximam infelicitatem hominum animis sophistarum dissertationes ingenerant, si quid ausi fuerint innovare praeter commune judicium in divinis humanisque rebus: quo admissio neque veritas major, neque vita tutior honestiorque futura sit, sed majori potius caligine ac perturbatione involvenda, et metu omni vacuus exultat ingenio petulanter, et malignum est variis modis. Utendum est autem oratione civili cum gravitate quadam: ita ut ab animi affectu proficiscatur, et simulata non sit, sed morata, velutique nativum dicentis ingenium exprimat auditoribus. Tales autem opiniones hujus fere generis omnes sunt, aut nullum esse numen, aut quamvis sit, non hoc tamen praeditum esse affectu in genus humanum, ut ipsum inspi-

ciat & curet, sed relinqui id & negligi ab ipso. Etenim huiusmodi sententia semel recepta stultitiam iniustitiamque gignit in hominibus, quantæ non facile verbis exprimi potest. Quirvis enim inobedientia plenus civili & reverenda, disciplinariis modis abutitur, ita ut prorsus ex animi sui affectu, nec ulla simulatione, de rebus loqui videatur, & oratio morata, ac veluti nativum dicentis ingenium ob oculos ponens, appareat. Ceterum legibus confirmabitur respublica si mixta fuerit, aut concinnata ex omnibus aliis, iis inquam, quæ non præter naturam se habent, sed secundum naturam. Nam tyrannidis nullus est usus civitatibus, & fere etiam oligarchiæ. Primum itaque regnum insertum esse oportet, secundo aristocratam. Est enim regnum res quædam ad divinam imitationem comparata, & ægre ab humano ingenio conservari potest, ut quæ cito per luxum & contumeliam immutetur. Quare non prorsus eo utendum est, sed quoad ejus fieri potest, & reipublicæ conducit. Aristocratia vero multo magis inferenda est, eo quod plures sint principes, qui se invicem æmulari solent, & imperium sæpius ab uno in alium transfertur. Democratia quoque omnino est necessaria, civem enim, qui totius reipublicæ pars est, non nihil ex ea honoris aut præmii accipere decet. Sed minime indulgendum est vulgo, quippe quod audax in agendo, atque præceps existat.

CAPUT XIV.

Ippodami sententia de vitæ brevitate ac felicitate.

ET rursus Ippodamus ipse apud eundem Stobæum in sermone de vita brevi: „ Omnia sane mortalia propter necessitatem naturæ in
 „ mutationibusvolvuntur, dum aut a meliori ad deterio rem statum
 „ transeat, aut contra. Res enim natæ augentur, auctæ vigent, cum
 „ viguere senescunt, & tandem corrumpuntur. Accidit autem corru-
 „ ptio rebus a natura productis dum per ipsam naturam ad invisibi-
 „ lem ejus terminum rediguntur, a quo rursus ad mortalem statum con-
 „ veniunt per mutuas generationis & corruptionis vices, quæ ambitu
 „ reciproco talem circulum constituunt. Quædam propter humanam
 „ stultitiam præ luxuria & societate ferventem, interitum sibi accer-
 „ sunt. Quin etiam familiæ & civitates magna felicitate turgentes, am-
 „ plisque opibus abundantes, una cum bonis suis tantopere laudatis pes-
 „ sum eunt. Ceterum usu venit omnem principatum tribus temporibus
 „ circumscribi, uno & primo, quod spatium acquirendi continet,
 „ altero quod fruitionem, & postremo quod amissionem complecti-
 „ tur. Primi nanque infelices sunt, qui congefferunt opes. Secundi vero
 „ felices facti eas amiserunt postea. Quæ igitur a diis gubernantur,
 „ cum naturæ sint incorruptæ perpetuo ab incorruptis rebus servari so-
 „ lent. Quæ autem inter homines mortalia sunt mutatione semper va-
 „ ria afficiuntur a mortalibus. Saturitatis enim, & petulantia finis est
 „ interitus: Inopia autem & rerum angustia humanæ vitæ probitas „

Et rursus idem Ippodamus apud eundem Stobæum in sermone de felicitate: „ Animalium quædam felicitatem capere possunt, alia non. Sunt
 „ igitur ejus capacia quæcunque rationem habent. Felicitas enim sine
 „ virtute non consistit. Virtus autem nascitur ex eo, quod rationem
 „ habet primario. Non capiunt autem felicitatem, quæ ratione carent.
 „ Nam ut quæ oculis carent, videndi nec præstantiam assequuntur, ita
 „ quod ratione caret, nec opere, nec excellentia ratione præditi dona-
 „ tur. Ratio veluti organum est, cujus effectus est virtus, excellentia
 „ autem felicitas. Porro ratione præditorum animalium quædam per
 „ se perfecta sunt, & nullam aliunde opem requirunt, nec ut sint, ne-
 „ que ut bene sint. Talis sane Deus fuerit. Non sunt autem per se per-
 „ fecta, quæ opis externæ indigent, qualis est homo. Rursus ex nume-
 „ ro illorum, quæ non per se perficiuntur, quædam perfecta, alia im-
 „ perfecta sunt. Perfecta quidem, quæ partim causas proprias, par-
 „ tim externas habent. Proprias ut quæ bonum ingenium & volunta-
 „ tem secum adferant. Externas, eo quod bonam legum constitutionem,
 „ & præfectos bonos accipiunt. Imperfecta vero, vel neutrum istorum,
 „ vel alterutrum duntaxat habent, vel omnino pravam animæ affec-
 „ tum. Quales etiam homines nonnulli reperiuntur. At perfectorum
 „ hominum discrimina duo sunt. Nam aliqui ipsorum Natura perfecti
 „ sunt, alii genere vitæ. Natura perfecti, qui boni tantum sunt, id est
 „ virtutem possidentes. Virtus enim uniuscujusque naturæ excellentia
 „ & perfectio est. Oculi quidem virtus ejusdem partis naturæ præstantia
 „ perfectioque est, hominis autem humanæ naturæ excellentia, necnon
 „ perfectio. Ceterum genere vitæ perfecti sunt, qui non solum boni, sed
 „ felices etiam fuerint. Felicitas nanque perfectio est humanæ vitæ, vi-
 „ ta autem humana ex multis actionibus consistit. At felicitas actiones
 „ absolvit. Nam omnis actio virtute aut fortuna duce fit. Virtus confi-
 „ deratur in ipso usu: fortuna in successu. Atqui Deus nec ab alio virtu-
 „ tem edoctus, bonus evasit, neque fortuna duce felix. Natura enim
 „ bonus est, & natura felix. Talisque semper & fuit, & erit, nec un-
 „ quam talis esse desinit, cum incorruptibilis, naturaque bonus existat.
 „ At homo non est natura felix, sed, disciplina, & cura indiget:
 „ nempe ut bonus fiat virtute: ut felix evadat fortuna eget. Quocirca
 „ ex his duobus humana felicitas conficitur, laude, & beatitudine.
 „ Hæc ex fortuna, illa ex virtute provenit. Virtutem igitur habent
 „ homines propter divinitatis commercium: fortunæ vero prosperita-
 „ tem, mortali ratione. Separantur autem mortalia a diis. Et ideo
 „ bonus vir, qui deos sequitur, felix est, qui mortalia infelix. Nam
 „ prudentia prædito bona est prospera fortuna & utilis. Bona quidem
 „ propter utendi notionem, utilis vero, quoniam actionibus confert.
 „ Egregium itaque est, ubi fortunæ prosperitas prudentia ac menti
 „ conjungitur, veluti secundis ventis currentem, & ad virtutem respi-
 „ cientem, ita actiones designare, sicut cum gubernator syderum in-
 „ tuens motus navigat, sic enim non modo Deum sequitur, verum
 „ etiam bonum humanum ad imitationem divini instituet. Atqui &
 „ hoc manifestum est, quod vitæ diversitas ex animi affectu & ipsa
 „ actione oriatur. Ceterum affectus necessario aut bonus, aut pravi-
 „ fu-

„ fuerit , actio autem felix , aut infelix . Affectus bonus est , qui
 „ virtutis particeps sit , pravus qui malitiæ . Actiones autem felices
 „ quidem in prosperitate consistunt , ut quæ pro animi sententia eve-
 „ niant . Infelices contra in prosperitate : frustramur autem eventu .
 „ Quamobrem non solum discere virtutem oportet , sed etiam acquirere ,
 „ utique ipsa sive custodiendi , sive promovendi nos gratia , sive quod
 „ maximum est , propter familiarum & civitatum emendationem . Re-
 „ rum enim bonarum non solum possessionem , sed fructum quoque
 „ habere convenit . Hæc autem omnia contingent , si quis civitatem
 „ bonis legibus constitutam nanciscatur . Et hæc omnia ego amaltheæ
 „ cornu nominatum esse dixerim . Nihil enim non est bonæ legum con-
 „ stitutioni , sine qua maximum humanæ naturæ bonum neque gigni-
 „ tur , neque natum & auctum durare potest . Hæc ipsa enim virtutem
 „ & progressum , qui ad virtutem fit , complectitur . Quippe tum bona
 „ ingenia ejus beneficio producuntur , tum mores , studia , legesque
 „ sunt optimæ , item rationes rectæ & æquæ , pietas , sanctimonia ,
 „ & reverentia . Itaque ille , qui felix futurus , & vitam suam bene
 „ prospereque videtur est , ipsam in bona legum constitutione trans-
 „ igit oportet . Quin etiam præter jam enumerata rei necessitas ita
 „ fieri jubet . Non enim pars quædam est communionis , atque cum
 „ illis profectus evadit , quibuscum non modo communicat , verum
 „ etiam bene communicat . Nam sunt quædam quæ in pluribus simul ,
 „ non autem in uno fieri queant . Alia in uno duntaxat , non item
 „ in pluribus . Nonnulla tum in pluribus , tum in uno : ac ideo in uno
 „ quoniam & in pluribus consistunt . Harmonia enim , concentus , & nu-
 „ merus , in pluribus essentiam suam habent , quippe nulla eorum pars
 „ est , quæ totum absolvere possit . Felicitas autem & virtus animæ in
 „ uno , & in pluribus extare potest , itemque in toto , & in omni , &
 „ ideo in uno , quia pluribus etiam inest : & in pluribus , quoniam , in
 „ toto , & omni quoque existit . Totius nanque naturæ profectio sin-
 „ gula etiam perfecit : & rursus perfectio singulorum , ipsum totum &
 „ omne absolvit . Hoc ita consequitur quoniam totum natura præcedit
 „ partem , non autem contra pars totum . Nam si non fuerit mundus ,
 „ neque sol erit , neque luna , neque erraticæ stellæ , neque fixæ . Mundo
 „ autem existente illorum quoque partium singulæ erunt . Itidem se res
 „ habet in animalium natura . Videlicet si non sit animal , non oculus ,
 „ non os , neque aures erunt . At si existat animal , statim & ista sin-
 „ gula consistent . Porro quemadmodum se totum ad partes habet : ita
 „ virtus etiam totius ad virtutem partis . Nam nisi harmonia & pro-
 „ videntia divina mundus regeretur , non possent amplius in bono sta-
 „ tu permanere , quæ in mundo continentur . Similiter si bona legum
 „ constitutio in civitatibus non vigeret , nullus civium bonus aut felix
 „ esse posset . Item nisi animal sanitate frueretur , non posset manus
 „ aut pes validus & sanus esse . Nam harmonia mundi virtus est , feli-
 „ citas civitatis , sanitas & robur corporis . Singulæ autem in ipsius par-
 „ tes ad ipsum totum & universum referuntur . Oculi enim pro toto
 „ corpore visum exercent : itemque reliquæ partes & particulæ propter
 „ totum & omne constitutæ sunt ,

CAPUT XV.

De Theano, aliisque Philosophis, Athleticis, & Rhetoribus Thurinis.

Fuit & ex hac urbe Thurio *Theano* philosophiæ fectatrix Pythagorica, ait Suidas, filia Leophroni, uxor Caristi, five, ut alii, Bron-tini Crotoniatæ Pythagorici. Scripsit de Pythagora, De Ippodamo Thurio cive suo, De virtute, Admonitiones muliebres, & Apophteg-mata Pythagoreorum. Fuit & ex hac urbe *Eradoſtius* historicus, cu-jus meminit Aristoteles libro tertio rhetoricorum. Fuit & *Cyromachus*, qui primus scripsit De philosophorum opinionibus. Fieri potest, ut Alexis, & Menander ejus frater, & Stephanus filius Thuriis nati sint, non Sybari, Thuriique dicendi, non Sybaritæ, nam Suidas ait: Ale-xis Thurius, Thurii Sybaris olim dicti sunt. Fuit & *Damon* athleta, qui, ut Pausanias in Lacon. & Æliac. & Arcad. ait, quater vicit stadio in Olym. scilicet anno secundo & quarto cl. Olymp. & anno secundo & tertio Olym. p. cii. Fuerunt & *Euthydemus* & *Dionysodorus* fratres athletæ celebres. Quan vis Plato eos Chios fuisse putet, Euthydemum. In quo ita de eis scribit „Euthydemus & Dionysodorus frater patria „Chii, ut arbitror, ad Thurios migrarunt, qui in omnibus sapientissi-mi sunt & perfecti athletæ, & ad omne certandi genus potentes sunt, „corpore primum pugnare maxime valent, & in eo genere pugnae, „quo omnia superantur. Armorum enim periti sunt maxime, & ar-morum peritos reddere, si quis mercedem det, etiam ceteros possunt. „Deinde judicalem pugnam & ipsi tractare expedireque & unum- „quenque instruere possunt, tum scribendis, tum perorandis causis. „Et hæcenus quidem horum duntaxat periti erant, nunc autem per- „fectæ athleticæ facultati finem imposuerunt. Quod enim deerat cer- „tandi genus, nuper sic affecuti sunt, ut nemo illis valeat reluctari, „adeo dicendo valent, promptique sunt ad quodvis dictum seu factum „reflectendum „. Hos infra Etesippus Thurios vocat. Itaque Plato sex Calabris viris libros inscripsit huic, & Hippyæ, Hipparcho, & Theæ-theto Rheginis, Timæo Locrensi, & Phelaugi Crotoniatæ. Fuit & ex hac urbe *Patrocles* poeta, cujus meminit Clemens Alexandrinus. Fuit & *Cephalus* rhetor, pater *Lyſiæ* rhetoris, ait Joannes, Tzetzes, divitiis affluens, & nobilis, servator Atheniensium. Nam cum triginta tyran-ni Piræum occupassent, eos Cephalus bello superavit, quibus octin-genta scuta ademit. Fuit omnibus oratoribus justior sine crimine, sed Athenienses in eum ingrati fuere. Nam ipsum mille drachmis multa-runt. Ergo *Lyſias* Rhetor Thurinus fuit, sed Atheniensis habitus, quod a pueris Athenis in literarum studia incubuit, oratoriamque ar-tem exercuit, publiceque est professus, & pater ejus Atheniensium dux fuit, & fortasse civitate donatus. Quamquam Raphael Volater-ranus homo Tuseus falso scribit Cephalum Syracusanum fuisse, & Ly-
fiam

siam Athenis natum sed puerum jam in Thurios Coloniam migrasse rediisseque annos quadraginta septem. Irridet Cicero in Bruto Timæum Siculum historicum quod Lyfiam Siracusanum scribit. Vult attamen Cicero in Bruto Lyfiam Atheniensem fuisse. Fuit & Q. Manlius Thurinus Romæ Prætor.

CAPUT XVI.

*De Octaviano Augusto, ejusque genealogia.
Nonnulla ad Historiam Ecclesiasticam &
prophanam spectantia.*

EX pago quopiam hujus urbis, Thurinæ inquam regionis (1) OCTAVIUS AUGUSTUS duxit originem. Cujus proavus restio, avus argentarius, pater vero stipulator fuit, Romæque vixit, Senatorque factus (a) Cæsaris sororem duxit uxorem, ex qua Octavium filium suscepit. Tamen si quidam ipsum regia prosapia ortum fuisse contendunt. Cum ipsemet ab equestri familia originem se habere ingenue fateatur. Suetonius enim ubi aliorum de Augusti origine opiniones scribit, adjecit. „ Ipse Augustus nihil amplius quam equestri familia ortum se scribit vetere ac locuplete, & in qua primus Senator pater suus fuerit. Marcus Antonius ei proavum exprobrat restionem „ ex pago Thurino, avum argentarium. „ Et paulo post: *Infanti (2) cognomen Thurinus inditum est in memoriam majorum originis, vel quod in regione Thurina recens eo nato pater Octavius adversus fugitivos prospere rem gessit. Thurinum cognominatum satis certa probatione tradiderim, natus puerilem imagunculam ejus æneam veterem ferreis ac pene exolecentibus literis hoc nomine inscriptam, quæ dono a me Principi data inter cubiculares colitur.* Sed & a Marco Antonio in epistolis per contumeliam sæpe *Thurinus* appellatur. Et ipse nihil amplius quam mirari se rescribit pro opprobrio, nomen prius sibi objici. Idem proscriptionis tempore ad statuum ejus ascriptum est: *Pater Argentarius, ego Corinthiarius.* Cum existimaretur quosdam propter vasa Corinthia inter proscriptos curasse referendos. Quod autem Suetonius in dubitationem adductum dicit, vel ideo Augusto Thurinus cognomen inditum est, quod in regione Thurina recens eo nato pater Octavius adversus fugitivos prospere rem gessit, neutiquam verum esse potest. Non enim imperatorum ducumque liberis a devictis provinciis populisque cognomina indebantur, sed ipsimet imperatores ea sibi sumebant. „ Quamquam Octavii pater non regionem Thurinam imperio subegit, ut ab ea cognomen sumeret; sed in ea fugitivos regionem infestantes delevit. Neque Octavii pater a devictis servis cognomen sumpisset, „ alioquin fugitivum cognomen sumere oportuisset, „ cum neque M. Crassus, qui Spartacum vicit, sibi triumphum decerni postulaverit, ut Plutarchus ait, quod per indignum esse videbatur de superatis servis triumphare. Rursum si ei Thurinus cognomen inditum esset ob egregiam pa-

patris Octavii virtutem, quod adversus fugitivos in regione Thurina prospere rem gessisset, nequaquam Marcus Antonius id, necnon humilem & abjectam originem ei exprobrasset, eumque per contumeliam Thurinum appellasset, sed idcirco hæc ei exprobrat, quod in pago Thurinæ regionis ab humili, non a regia, aut vetere clara Romana familia originem traxerit. Cicero etiam in epistola ad ipsum Octavium ei generis humilitatem exprobrans, eumque Marco Antonio genere inferiorem, originemque ab argentario avo ducere, inter alia sic ait: *Aut quem accipient de suis posteris nuncium illi veteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones? Quid de sua patria audient, quam spoliis, triumphisque decorarunt? An esse quendam annos xxiii. natum, cujus avus fuerit argentarius, astipulator pater, uterque vero precarium fecerit quaestum? Sed alter usque ad senectutem ut non negaret, alter a pueritia ut non posset non confiteri. Eum agere, rapere rempublicam, cui nulla virtus, nulla bello subactæ, & ad imperium adjunctæ provincie, nulla dignitas majorum conciliaisset opem potentium, sed forma per dedecus pecuniam & nomen sceleratorum impudicitie dedisset. Et off. primo: C. Octavius primus ex illa familia consul factus est, novus homo. Optime quidem Cicero & M. Antonius Octavii originem sciebant.*

In hoc Thurino agro colonia Latina deducta est. Ait enim Livius belli Mac. libro quarto: „ In exitu hujus anni Q. Ælius Tubero „ tribunus plebis tulit ad plebem, plebesque scivit, ut Iatinæ duæ „ coloniae, una in Brettios, altera in Thurinum agrum deducerentur. His deducendis triumviri creati, quibus triennium imperium „ esset. In Brettios Q. Hævius, M. Minutius Ruffus, M. Furius „ Crasipes. In Thurinum A. Manlius, P. Æmilius, L. Aprustius. „ Coloniae quidem nobilia oppida deducebantur. Quare fieri potest, ut in agro Brettio Mamertum colonia deducta sit, in agro Thurino Besidia. Fuit Thurium sedes Episcopalis, sed ob urbis vastitatem in Rosfanum translata est. Theophilus Episcopus Thurinus interfuit Synodo Constantinopolitanæ sextæ. Et Joannes Episcopus Thurinus interfuit Synodo Romanæ sub Symmacho, & sub Hilario. Inter Coriolanum & Thuriōs (3) MAURUM civitas erat, quæ interiit, fuit sedes Episcopalis. Lucianus Episcopus Maurenſis interfuit Synodo Romanæ sub Julio papa primo. Combustæ sunt & in his locis Græcorum naves a mulieribus Trojanis captivis, ut Lycophron in Alex. tradit ubi sic ait:

*Cratbis autem monimenta videbit interfecti
E regione Alei Patavei templum.
Setæa misera, tibi autem ad petram mors
Manet infortunata, ubi compedibus vincta pedes
Miserrima ferreis expansis ulnis
Morieris, igne combures dominorum classem
Abjectam conquerens juxta Cratbim
Vulneribus suspensam funestibus, corpus
Scopulus autem ille tuæ cognominis fortuna*

Pontus prospicere dicitur.

Super quibus verbis Ilacius ait: „Setæa mulier Trojana una e capti-
„vis suasit aliis Trojanis mulieribus ut naves Græcorum cremarent
„juxta Sybarim, eis commemorans mala, quæ pati debuissent si in
„Græciam ivissent. Quam Græci cruci affixerunt, & ad petras alli-
„derunt, a qua petra Setæa vocata est. „Et Lycophron illam Setæam
„vocat, quæ hoc consilium injecit. Item Euripides in Troadibus, de
„Eucuba Priami uxore loquens ait:

*Quæ proxime pertingunt terram
Ionium nautæ pontum
Quam irrigat pulcherrimus
Qui flavos crines facit
Ruffos Cratbis fertilibus rivis alens
Quæ abundat fortibus viris
Fertilem faciens terram.*

Stephanus hanc circa Sybarim regionem *Setæam* vocat a *Setæa* mu-
liere. Post Thurios *Sybaris* fluvius labitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Octavius Augustus*: Hæc Barrii argumenta non satis enodat Vir Cl. Alexander Borgia, qui in sua celebri Historia nititur Octavianum Augustum Veliternum facere Suetonium carpens, quasi minus accurate scribentem. Qui enim fieri potuit, ut Cicero, & M. Antonius hoc ignoraverint? Quin potius Augusto natalium ignobilitatem exprobrarunt. Dicere autem ex invidia aut malevolentia fecisse, vix crediderim. Cum itaque Cicero Antonium summam Imperii rem enixe cupientem sive callide antea foveret, sive timeret, teste Plutarcho in ejus vita, Augusti fortunæ invidens, cum aliter mordere non posset ignobilitatem objecit. Siquidem nec novum hominem appellasset si ex illustri Veliterna familia progenitum credidisset. Vide *Fulv. Ursin. in famil.* Neque id raro accidit in Imperatorum electionibus.

Pertinax enim Imperator filius fuit cujusdam coctiliarum tabernam exercentis, ut ait Jul. Capitol. in Pertinace: *Pater ejus coctiliarum* idest lignorum coctorum *tabernam in Liguria exercuerat.*

2. *Cognomen Thurinus*: Vir Cl. Matthæus Ægyptius in sua celebri de Bacchanalibus dissertatione putat gentile a *Thuriis* fieri *Thurius*, non *Thurinus*. Ex hoc levissimo fundamento conjicit cognomen *Thurini* Augusto inditum, ut Suetonius fert, non ad *Thurium* Calabriae pertinere, sed ad *Turium* fluvium, qui sex mill. pass. a Roma distat, ac Livium lib. XXVI. testem adducit. Verum enim vero si optime advertisset, sane agnovisset Livium non *Turium*, sed *Tutiam* fluvium scripsisse, ut fert editio Aldina Venet. 1566. Quinimo Sigonius ipse in Notis non contradicit, ait enim: *Quid sit TURIA fluvius*

E c c

sex

sex millia passuum ab urbe distans merito mihi querere Glareanus videtur; neque enim ejusmodi nominis flumen apud quemquam extat. In vet. libris legitur *TUTIAM*, & recte; meminit enim ejus Silius ubi de hoc Annibalis itinere loquitur. Sed & ipse Livius *Thurinum* a *Thurio* Calabriae sexcenties usurpat. Satis autem mirari non possumus quare eruditissimus scriptor corrigendum censeat Plinium lib. 34. cap. non 4. sed 6. C. *Ælium Thurini* statua & corona aurea donarunt. Ubi pro *Thurini* substituendum vellet *Thurii*, cum ipse Plinius alibi *Thurinum* usurpet, nempe lib. 14. cap. 3. In *Thurinis collibus*. Et lib. 16. cap. 22. In *Thurino agro*, ubi urbs *Sybaris* fuit. Ovidius 15. Met. *Thurinofque sinus*. Et Cæsar bell. Civil. *Milo Pompejanus dux Cosam in agro Thurino oppugnare cœpit*. Quæ ad *Thurium* Calabriae pertinere satis noscuntur. Ceterum si a *Thurio* non fit *Thurinus*, nec fieri poterit *Turinus* a supposito *Turio* flumine; eadem quippe ratio est, & analogia. *Fulvium Ursinum* quem laudat in Notis ad Dionysium Halicarnasæum non reperi; cum idem in lib. de Famil. auctoritatem Suetonii de Augusto quod *Thurinus* appellatus fuerit, non rejicit. Verum Ægyptius ipse Tristitanum ibidem refert to. 1. commentar. histor. pag. 18. laudatum etiam a Vaillantio Num. ær. Imp. in Colon. in Julio pag. 4. putantem ad *Thurium* Magnæ Græciæ urbem pertinere nummum in quo capita Julii & Augusti visuntur cervicibus oppositis, & in adversa area navis Prætoria, sub qua scriptum, *COPIA*. Nec satis mirari

possumus, quare Adolphus Occone, qui Imperatorum hutoriam per numismata concinnavit, quamque Franciscus Mediobarbus emendavit typisque vulgavit Mediolani 1730. nihil de Octaviani Augusti cognomine quod *THURINUS* sit appellatus, edisserat.

Fuit ex *Thurio* & *S. Telesphorus* Papa & Martyr, ut satis apparet ex lectionibus Breviarii nostræ Vaticanæ Basilicæ, ubi legitur: *Telesphorus, natione Græcus, patria Thuriensis in Magna Græcia*. Nec abs re adnotandum putamus, Deum Optimum Maximum sacrosanctum Filii sui Incarnationis mylterium sub duobus *Thurinis* maxime testatum voluisse. Equidem sub Augusto universum orbem describi mandante, ut habetur Luc. 1. natus est *JESUS CHRISTUS*, Dominus ac Servator noster, multiplicibus prænuntiatus prodigiis, nempe fonte olei ad Tabernam meritariam, ubi nunc est insignis Basilica *S. Mariæ trans Tiberim*, jugiter scatente, de quo Vide historiam quam scripsit quantocius edendam Vir Cl. Petrus Morettus Romanus amicus noster, ejusdem Basilicæ Canonicus, disquisit. I. Sole in variis terræ partibus triplicato apparente, Capitolio fulminibus icto, aliisque actis per orbem portentis, ut passim scriptores apud Baronium occurrunt, quæ tamen a Suetonio in Augusti adulationem detorquentur. Sed & ipse Augustus sive a Sibylla sive a libris Sibyllinis edoctus verum mundi Regem ac Dominum quantocius nasciturum, oraculum Delphicum consuluisse dicitur, ac ab eo hæc responsa reportasse.

*Me puer Hebraeus, divos Deus ipse gubernans
Cedere sede jubet, tristemque redire sub orcu.
Aris ergo debinc tacitus abscedito nostris.*

Quare perterritus Imperator noluit amplius dominus appellari, quod non obscure notavit Suetonius num. 53. ubi infit: *Domini appellationem ut maledictum & opprobrium semper exhorruit*. Quinimo & aram in Capitolio *Primogenito Dei* crexit, ubi nunc est Ecclesia S. Mariæ in Ara Cæli, ut constans traditio est. Vide S. August. de Civit. Dei lib. 18. cap. 23. S. Thom. sive librum ei adscriptum de Regimine Principum lib. 2. cap. 16. Nicephor. lib. 1. cap. 17. Suid. verbo *Augustus*, aliosque. Sanctus Telesphorus quoque Thurinus alter hujus mysterii celebritatem impense auxit; nam in Nativitate Domini sanctum Misæ sacrificium ter, nempe media nocte, illucescente aurora, & hora tertia post Solis ortum celebrari constituit; ac præcepit, ut sacræ Liturgiæ hymnus Angelicus *Gloria in excelsis* adderetur. Hic a S. Ireneo primus martyr nominatur, ut observat Petavius Ration. temp to. 3. de succession. Romanor. Pont. Et verba Irenei adver. hæres. lib. 3. cap. 3. hæc sunt: *Telesphorus, qui etiam gloriosissime martyrium fecit*. Vide Anastas. Bibliothec. Platin. Ciaccon. aliosque.

Fuit & S. *Dionysius* Papa & Martyr, quem omnes Græcum faciunt ex Magna Græcia. Ciacconius autem, Scipio Mazzella, aliique quam.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Cæsaris sororem duxit uxorem*. Octavius non ex sorore Cæsaris natus est, sed ex sororis filia Actia, quæ ex Marco Actio Balbo &

plures Thuriu[m] dicunt, licet Rutilius Benincasa Contentinum faciat. Vide Anastas Bibl. cum notis. *Leonardus Cassianus* Episcopus Therramensis ann. 1693. MS. Mart. *Matthæus Reggio* R. C. Præses ann. 1473. Topp. *Carolus Selvago* Jurisconsultus, ac morum integritate clarus edidit librum *De origine, etymo, & præstantia Pandectarum* Romæ 1658. in 8. MS. Mart. *Galearius de Angelis* in utraque lingua doctissimus. Topp. Jo: *Baptista* *Jardinus* scripsit quædam sermone Hispanico. Gesner. in Bibl. *Cætarivus Beltranus* edidit librum *Descrizione del Regno*. Neap. 1640. in 4. Topp. *Paulus Minorita* doctissimus Topp. *Pyrrhus Corradus* Protonotarius Apostolicus, Metropolitanæ Ecclesiæ Neapolitanæ Canonicus, supremæ S. Rom. Inquisitionis generalis miniister, & consultor, Jurisconsultus celebris, edidit librum, *Praxis Dispensationum Apostolicarum*; itemque, *Praxis Beneficiarum*. Obiit circa ann. 1636. Topp. *Scipio Cassianus* Jurisconsultus, ac in civitate Neapolis publicus Cathedraticus. MS. Mart. aliique non pauci. Thuriu[m] extat celeberrima Bibliotheca quam Tarsia esse mendose irrepsit ubi supra. In Diocesi Rossanen[si].

3. *Maurum*. In quodam diplomate Rogerii Comitis ann. 1104. apud Ughellium to. 9. vix pagi nomen obtinuit. Incolæ aufugerunt ob formicarum innumerabilium molestias. MS. Mart.

Julia nata est. Octavius Pater non Juliam sed Actiam duxit uxorem. Sueton. in Augustum.

De Castrovillaro, ubi de septem Martyribus Familiae Seraphicae.

Supra vero Thurios m. p. xii. (1) (a) *Castrovillarum* oppidum nobile est mediterraneum, non longe a Pollino monte, inter Sybarim & Lacanum amnes, *Aprustum* olim dictum, cuius meminit Plinius. Fuit autem ab Ausoniis, aut ab Oenotriis conditum, & ex *Syphaei*, & *Grumentini* ruinis auctum. Abest a mari m. p. xiiii. Hic nundinae annuatim celebrantur. Texuntur panni frondinei nobiles. In hoc agro vina & olea clara fiunt. Fit (2) *sesama*, & gossipii copia ingens, legitur manna, nascitur cardus mastice fundens. Hic ab uno sociorum divi Francisci Assisini monasterium extructum est. In cuius aede beati *Petri* Coenobitae corpus quiescit. Huic monasterio adhuc divo Francisco superstitite praeerat DANIEL sanctae vitae vir. Hic & sex alii ejus socii, *Samuel*, *Angelus*, *Donnulus*, *Leo*, *Nicolaus*, & *Ugolinus* Christianae fidei propagandae desiderio accensi ad Ethnicorum regiones eo animo eunt, ut aut Christi fidem proferrent, aut certe pro ea mortem subirent. Itaque ab Elia tum totius ejus ordinis antistite decedendi sibi copia facta Ceutam Agarenorum urbem contenderunt. Atque in vico quopiam extra urbem institoribus Christicolis ab rege ad commorandum dato triduum Dei verba populo fecerunt. Quarta vero die altaris sacris rite ac religiose peractis Eucharistiae viaticum ingenti cum veneratione sumunt. Daniel sociorum pedes abluit. Inde eos ad martyrium constanter subeundum roborat. Sequenti vero illucescente die, quae Sabbatum erat, sparsis super capita de more cineribus urbem subeunt, CHRISTUM JESUM per eam passim intrepide praedicant: in eumque solum credentes animarum salutem assequi posse audenter asserunt; Agarenorum ignorantiam simul & stultitiam arguunt, quod omisso vitae fonte, & animarum salute Christo Jesu, idola surda & muta, quin etiam in eis daemones, creaturas insuper ceteras uti deos colerent. Ceterum ab Agarenis ad regem trahuntur, atque ibi illi prius probrisque asperè increpiti, quod talia praedicare auderent, verberibus inde ac plagis saepe afficiuntur. Quos rex contumeliae gratia capitibus abradis quae Christi & animarum salutis sunt audacter loquentes cum conspexisset, fatuos opinatus, ferreis compedibus dies octo mancipari iussit. Inde ad se de integro adductos, si quae dixerant, retractare, Christum abnegare, fidem suam apprehendere vellent percontatur, idque ut agant eis suadet. Illi vero quae dixerant, acrius affirmabant, apertisque rationibus asseruerunt, servari posse neminem, quam qui in Christum crederent, & baptizentur. Rex ab integro remotis arbitris in penitiori domus loco eos sigillatim blande alloquitur, munera ingentia, si Christum abnegarent, spondet. At illi veri ac strenui Christi milites & athletae cuncta parvi pendentes sua in sententia constantius perstiterunt. Quin etiam ipsum ad Christi fidem trahere nervis omnibus nitebantur. Quos tandem

dem impius rex, ubi se hilum proficere novit, mortis supplicio destinavit. Tum illi ad Danielis pedes procumbentes, pedes & manus illius deosculantur, atque Deo, tum illi quod se ad martyrii palmam duxisset, gratias agunt innumeras, ab eoque benedici postulant. Is vero illos amplexus, & osculis libans benedixit, & in morte pro Christi fide subeunda corroborat, inquires: *Gratulemur, Deoque gratias immortales agamus, quod nos martyrii corona dignos effecerit. En Angeli nobis preesto sunt, celi janua patet, hodie inter martyrum turmas in paradisi gloria erimus.* His dictis ibant omnes læti ad necem, ac si ad epulas. Jam certe ad veras & sempiternas epulas properabant. Obtruncati sunt a partu Virgineo anno M.cxxi. ante beati Francisci obitum annis quinque. Quorum corpora mercatoribus Genuensibus & Pisanis collecta, atque inde postea ab rege Lusitanie in suum regnum delata sunt, & in Calimbria civitate jacent. Antonius quidam Papiensis cum hos irrideret, nocte insequenti sibi per soporem tristi aspectu, armis induti, minitantes visi sunt, atque horum alter arrepto gladio plagam illi in conxendice infligere videbatur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Castrovillarum*. Aliis *Castrovillarum*, idest *Castrum villarum* ex variis quippe oppidorum ruinis imp ense excrevit. Nunc vulgo *Castrovillare* pen. corr. Fuerunt hinc SS. Martyres a Barrio allati, qui tamen non omnes huc pertinent, quique antequam in Aphricam trajicerent paulo remotius a regione Filleni in unum confluentes ubi nunc dicitur *il Lago* in Ecclesia S. Mariæ Succursus agonem suum Domino commendarunt: tum cibo paulisper refecti maritimum iter latantes arripuerunt. Fuerunt & alii viri celebres, *Philippus Jesualdus* Conventualis in utraque lingua doctissimus, doctrina & pietate clarus, ex Generali Episcopus Geruntinus anno 1602. multa edidit. Vide Topp. Ughell. Franchin. aliosque. *Petrus de Affatato* ex Episcopo Accienfi in Corsica Episcopus Minorinus ann. 1557. Ughell. *Joannes Calà* Episcopus Minervinensis anno 1472. Ughell. *Sixtus de Ignatiis* Episcopus

Trevicensis anno 1521. Ughell. *Joannes Andreas Segnius* ex Episcopo Vigiliensi Episcopus Besidianensis ann. 1575. Ughell. *Carolus Peregrinus* Episcopus Avellinensis ann. 1672. edidit *Museum historico-legale*. Romæ 1665. in 4. & de *Officio Vicarii*. Topp. *Jo. Baptista Napita* ex Episcopo S. Angeli Episcopus Massanensis. Obiit ann. 1695. MS. Mart. *Bernardinus Calà* Pri IV. summi Pontificis ab honore sacri Cubiculi, Protonotarius Apostolicus ann. 1564. Calà hist. Suer. *Martialis Peregrinus* Conventualis doctissimus ex Archigymnasii Romani Cathedralico Archiepiscopus Nazarenus ann. 1677. Franchin. & Ms. Mart.

Bernardinus Motta doctissimus Clementis VII. a secretis quem Bembus, Ariostus, & Annibal Carus summis laudibus extollunt. MS. Gualt. *Carolus Calà* S. Collat. Consilii Regens emeritus, vir in Jurisprudencia, atque eruditione clarus, mul-

multa scripsit, quæ videre poteris apud Toppium, qui tamen patriam non indicat. Obiit Neapoli 1683. Hic edidit vitam Joannis Calà, cujus gesta inter fabulas recensentur. Liber iste S. Inquisitionis decreto proscriptus fuit ann. 1680. Vide Papebroch. & Indic. lib. prohibet. verb. *Libri, codices, & folia*. Fuit & Carolus Mustanus Presbyter, edidit librum *La Navicella grammaticale* in 8. Carolus ejusdem cognominis alter, Philosophus & medicus disertissimus, edidit quædam. Vide Flor. *Philippus Feuli* Conventualis eruditione clarus, scripsit de rebus Calabris. Franchin. *B. Joannes Minorita*, cujus corpus incorruptum. Consentia magna veneratione alteratur. Vading. *Joannes Franciscus Branca* Philosophus Telesianus, multa scripsit MS. Gualt. Jo: *Maria Calà* in bello clarissimus: alter Regius Auditor. MS. Mart. *Hieronymus Calà* Jurisconsultus scripsit *de restitutione in integrum*, & *de jurisdictione*. Vid. Topp. *Hieronymus Gaudianus* Presbyter, bonis literis instructus, scripsit quædam. Ms. Mart. *Hector de Guido* edidit librum *De viribus confessionis judicialis, & extrajudicialis*. Neap. 1637. in 4. Topp. *Marcellus Calà* Regius Con-

filiarius ann. 1600. multa scripsit. Vide Topp. *Marcellus Galliotta* Jurisconsultus MS. Gualt. *Martialis Peregrinus* Conventualis Theologus celeberrimus interfuit Concilio Tridentino. Gonzag. *B. Michael Capuccinus* sanctitate & miraculis clarus. Martyrolog. Francisc. *Nicolaus Spanous*, Ferdinando Regi apprime charus, ac privilegio auctus MS. Gualt. & Mart. *Virgilius Janmellus*, Dux militum in Belgio. MS. Gualt.

Nostis vero temporibus, *Paulus Stabile* ex Minimorum familia Episcopus Bovenfis. *Antonius Constantinius* ex eadem familia doctrina & pietate clarus, edidit librum *De Canonibus Apostolorum* Romæ 1697. *Vienna liberata* poema Italico sermone concinnatum. Romæ 1699. aliaque. *Amadeus de Casare* Conventualis doctissimus edidit varia opuscula, quæ videre poteris apud Eliam de Amato. Nuper opus edidit, *Heresiologia* &c. In Diœcesi Cassanensi.

2. *Sesama*. Idem ac *sesamum*; leguminis genus, semen habet vasculis inclusum papaveris modo, gustui suavissimum, vulgo *Giungiunella*, Calabris *Giurgiulena*. Vide Columell. lib. 2. cap. 7.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Castrivillarum*, *Aprustum olim*. Nihil minus. Verba Plinii nihil ad rem. *Parthasius Castrivil-*

larium appellat in Epistolis. Supra lib. 2. cap. 2. Vernicarium *Aprustum* credidit Barrius.

CAPUT XVIII.

De Cosa, Lagaria, & Grumento.

UBI Castrivillaro cesseris tibi que ad ortum proficiscenti (a) COSA civitas vetustissima occurrit edito loco ab Oenotriis condita, ait Hecateus apud Stephanum, *Cosanium* vulgus appellat. Distant a freto m. p. xii. a Thurii octo in regione Thurina sub Thuriorum olim ditione. In qua bellorum civilium tempore Q. Pædus prætor cum legione Cæsaris in præsidio erat. Ait enim Cæsar bel. civilium libro tertio: „ Mi-
 „ lo Pompejanus dux Cosam in agro Thurino oppugnare cepit, eo
 „ cum a Q. Pædio prætore cum legione lapide ictus esset ex muro periit.
 „ Et Cælius profectusque, ut dicebat ad Cæsarem pervenit Thuri-
 „ os. Ubi cum quosdam ejus municipii sollicitaret, equitibusque Cæ-
 „ sariis Gallis atque Hispanis, qui eo prædandi causa missi erant, pe-
 „ cuniam pollicitaretur, ab his est interfectus. Fuit Cosa colonia Ro-
 „ manorum, ad quam deducendam T. Quintius Flaminius princeps dele-
 „ ctus est, ait Plutarchus in eo. Fuitque donata civitate Romana, ut
 „ Velleius Paterculus libro primo prodit. Cosa, inquit, data civitas.
 „ Fuit & municipium P. R. ut Cicero in Verrem libro septimo ostendit:
 „ qui saepe de P. Gavio municepe Cosano mentionem facit. Est Cosa se-
 „ des Episcopalis. De qua Joannes Joachinus Abbas in Esaiam inquit,
 „ Cosana Ecclesia quadriformis ac si cauda Calabriæ in cunctis suis sedi-
 „ bus conijcitur præcidenda præ meritis. Sed postmodum reparanda,
 „ ut eo flagellum gravius subeat, quo patientius interim ad fidei præ-
 „ mium expectatur, & si sub Aquila terra hæc infana consiliis malis
 „ æstuantibus undique concuti habeat, majora tamen dispendia perfe-
 „ ret, cum post illius occubitum levare non poterit a ruina. Hanc
 „ urbem *Ejanus* fluvius adlabitur qui *Racanello* miscetur. Hic emporium
 „ in annos singulos celebratur. Subtus urbem specus est, in qua balnea
 „ extant non vulgaria. Ex ea duo manant fontes alter dulcem, alter sul-
 „ fuream aquam scaturiens. In Cosano agro vina ac lina nobilia fiunt: legi-
 „ tur manna, fit gossipium & sesama, proveniunt cappares, vitex, te-
 „ rebinthus & filiqua silvestris. Nascitur magnesia lapis. Laudantur pe-
 „ pones. Est & ager hie herbidus pascendis armentis gregibusque accom-
 „ modatus. Extant bubalorum, nedum bovinum armenta. Ab urbe ad
 „ quartum lapidem *Racanellus* fluvius labitur, *Cylistarnus* olim dictus.
 „ Nomen retinet etiam nunc mons, ubi condam *Lagaria* fuit, quem
 „ *Cyrnistasum* vocant accolæ. Abest mons hic milliario a Cylistarno flu-
 „ vio, a Cosa m. p. quatuor, a freto sex, a Thurii decem. Fuit Lagaria
 „ civitas vetusta non longe post bellum Trojanum in hujus montis vertice
 „ condita, ubi aer saluberrimus viget. De quo Strabo libro sexto ait:
 „ *Post Thurius Lagaria est oppidum ab Epeo & Phocensibus edificatum. Unde*
 „ *Lagaritanum vinum nobile, dulce, ac molle a medicis mirifice commendatum.*
 „ Item Athenæus ait: *Lagaritanum vinum tenue & optimum est, validum*
 „ *& densum.* Hoc vinum Plinius libro quartodecimo primum nobilitatis

locum totius hujus tractus tenere scribit, cui Messalla salutem suam retulit acceptam, ut in Thuriis ostendimus. Ait quidem de Calabris vlnis loquens: Omnium vero eorum *Lagaritana maxime illustrata Messallæ potu ac salute*. Stephanus hanc urbem propugnaculum esse dicit. Est porro locus ille ubi Lagaria erat, ut dixi, eminens, ac natura validum propugnaculum. Nunc hic locus vacuus est sine habitatoribus, & ob id circum vineæ non existunt. Sed non debent quidem tam felicia loca inhabitata, ac sine vinetis destitui. Hanc urbem Lagariam decantavit Lycophron in Alexandra. Ubi ait:

Equifabricator Lagariæ in ulnis

Hastam timens, & phalangem fortem

Panopei filius Epeus fabre fecit ligneum equum,

Qui circa Cyrim, & Cylistarni aquam

Advena domos longe habitabit a patria.

Super quibus verbis Ifacius ait., Epeus equi fabricator Lagariam con-
didit juxta flumen Cylistarnum. Ferramenta autem dicavit in tem-
plo Minervæ, & Medæ, qui juxta Cyrim & Cylistarnum hospes &
advena inhabitavit., Lagaria dicta est a Lagaride pastore ibi gregem
pascente. Intus (2) *Grumentum* oppidum erat, Lagariæ conterminum.
Plinius enim vina Lagaritana non procul a Grumento nascentia scribit:
& alibi Grumentinos Lucanorum mediterraneos dicit, quod hæc loca
Lucani, ut alibi dixi, Samnitum coloni incoluerint.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Cosa*. Vulgo *Cassano*. Vide Pinium lib. XXXV. cap. V. Liv. lib. XXXIII. Merulam lib. IV. cap. XIX. Civitas vetustissima multisque nobilitata familiis in codice Regio descriptis fol. 642. Fuerunt ex hoc loco S. Eusebius Papa & Martyr, ut puto. Omnes quippe Græcum faciunt, sed ex quo loco non indicant: nonnulli cum Ciaconio Casinianensem scribunt. Episcopi & Cives Saxo anno 1096. Soffridus ann. 1193. Ugo 1195. Vide Flor. Joannes Papasiderus anno 1348. Joannes Episcopus S. Marci anno 1349. Petrus ex Episcopo Cassanensi ad Ecclesiam Marsicanam translatus ann. 1339. Vide Ughell. Constantinus Granitus Philosophus & Medicus edidit quædam. Topp. Jo. Hieronymus Dattylus Jurisconsultus

scripsit quasdam Tragœdias: MS. Gualt. Petrus minorita strictioris observantiæ sanctæ vitæ vir. Chron. MS. Stephanus ex Dominicana familia Theologus celeberrimus Neapoli publicus Cathedralicus ann. 1530. quem aliqui Magistrum S. Palatii Apostolici faciunt. Topp. Vincen-
tius instituti Capuccinorum vitæ integer. Obiit ann. 1567. Chron. No-
stris vero temporibus Albertus Maria Ponterus ex Dominicana familia edidit Librum *Vita di S. Vincen-
zo Ferrerio*. Neapoli 1735.

2. *Grumentum*. Nonnulli scribunt fuisse ubi nunc *la Saponara*, alii ubi nunc *Armento*; Orthelius ubi *Trebisacium*: alii alibi ponunt. Sed puto ex ejusdem & Lagariæ ruinis alia oppida vel extructa fuisse, vel aucta.

SER.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Cosa Civitas*. De *Cosa*, seu *Cossa* Caesar lib. 3. bell. Civil. & lib. 2. ubi legitur, profectum item Domitium ad occupandum Massiliam. navibus actuariis septem, quas Sicilia & Sardinia privatis coactis servis, liberisque Colonis suis impleverat: legendum, *Siciliam*, & *Cosam*. Plin. lib. 2. c. 56. L. autem Paulo Cajo Marcello Consulibus lana pluit circa Castellum Carisanum juxta quod post annum occisus est Milo. Eodem etiam dicente, lateribus coctis in ejus anni acta relatum est: legendum potius *Cosanum*. Milonem siquidem constat dum *Cosam* in agro Thurino oppugnat a Q. Pedio ictu lapidum occisum; atque ita omnino habetur in Codice meo antiquissimo. Cic. lib. 7. in Verrem; Producam etiam *Cosanos* municipes illius ac necessarios, qui te nunc sero doceant judices, non sero illum P. Gavium Civem Romanum fuisse & Municipem *Cosanum*: Lips. var. lect. lib. 3. c. 19. Vid. Ascan. vid. Lact.

C A P U T XIX.

De Querquario, Trebisatio, Levidonia, Amigdalaria, & Heracleopoli, ubi de Pomponio Laeto.

POST Lagariam (1) *Querquarium* oppidum est vetustum, olim (a) Arponium dictum, cuius meminit Diodorus Siculus. Sed an ab Aufoniis, an a Peucenio Oenotri fratre, qui hanc oram tenuit, an a Philoctete, an a Phocenibus, qui & in hac ora & in reliqua Calabria, ut ostendi, oppida condiderunt, conditum sit, compertum non habeo. Abest a Lagaria m. p. quatuor, a Cosa octo. Juxta oppidum ex saxea quadam crypta, quæ est in radice Silari montis, *Caldana* fluvius oritur, *Cyris* olim dictus, cuius meminit Lycophron, hujus aqua sulphurea est. In hoc Arponiate agro gossipium fit, & sesama, & crocus, nascuntur cappares, fiunt & spectata vina, nascitur & sal fossile. In montibus silvestria animalia stabulantur, ut apri, cervi, caprea, & alia, quæ sæpe in Apennino Calabriae esse diximus, unde uberes venationes fiunt, congerunt & accipitres. Ad duos lapides *Saracenus* fluvius labitur: a quo ad secundum lapidem *Trebisatium* oppidum est vetustum, a Vicenutio, aut a Philoctete conditum haud procul a mari edito loco, (b) *Vicenumum* Antonino Pio in itineralio, qui illud inter (2) *Heracleam* & *Thurios* ponit, distareque dicit a *Thuriis* m. p. xx. ab *Heraclea* xxiii. Hic fiunt opera figlina. In hoc agro fit crocus & gossipium, nascuntur cappares, & pinaestri frequentes. Supra est (3) (c) *Levidonia* oppidum & ipsum vetustum, *Leutarnia* olim dictum, distat a *Vicenumo* m. p. quatuor, a mari totidem, cuius meminit Lycophron in *Alex.* ubi ait: „ Multi vero *Syrim* circa & *Leutarniam* terram habitabunt „ : Super

F f f

qui.

quibus verbis Ifacius ait : „ Syris & Leutarnia civitates sunt & fluvii Italiae, quas incoluerunt reliquiae Trojanorum, qui ex Ilio evaserunt „ fugientes in Italiam. „ Per hæc loca (4) Podalirius filius Æsculapii pugno ab Hercule interfectus est, & sepultus prope sepulcrum Calchantis, ut Lycophron & Ifacius ajunt. Adfuit præfens Podalirius bello Trojano cum fratre Machaone, duxeruntque naves triginta, ut Dyctis Cretenfis refert. Levidonenfis ager frumenti & aliarum frugum ferax est, secus littus pinaſtri frequentes nascuntur. In hoc agro legitur manna, nascuntur cappares, fit & amygdalarum copia. Exinde est (4) *Amygdalaria* oppidum, abest a Trebifatio m. p. sex, a mari duobus, Heracleopolis olim dictum. Strabonem ait: „ Post Lagariam Heracleopolis est supra mare paululum. „ In hoc agro vina & olea generosa nascuntur, & cappares, fit crocus, anisum, & cummum. Ex hoc oppido fuit POMPONIUS, LÆTUS, vir Latinis impense eruditus. „ Mater ejus *Polla* vocabatur, hujus oppidi civis ex domo *Mella*, quæ familia adhuc extat; pater fuit hujus oppidi dominus. „ Licet Jovius Calabræ gloriæ, sicut & alii multi, invidens ipsum apud Picentes ex Salernitano principe ortum mentiatur. Viguit Romæ Pauli Secundi, Xisti Quarti, Innocentii Octavi. & Alexandri Sexti temporibus, & Latinas literas publice magna auctoritate & auditorum frequentia plures annos est professus. Crepusculo ipsum proficientem Romana juvenut post gallicinium præoccupandis subselliis præveniebat. Ipse e Quirinali sæpe solus laternam præferens ad gymnasium proficiscebatur: qui licet in quotidiano sermone balbutiret, Latine tamen optime & eleganter loquebatur. Missus fuit a Rom. pont. in Germaniam ut veterum auctorum libros perquireret, unde multos Romam advexit. Fuit vitæ integer: scripsit compendium grammaticæ gravi stilo perutile adultis, & omnium Cæsarum vitas ad suam usque memoriam in compendium redegit: scripsit & de Romanorum magistratibus, & de sacerdotiis & jurisperitis, & de legibus. „ Scripsit & vitas Cæsarum ab interitu Gordiani junioris usque ad Justinum tertium, quos paulo ante quam e vita decederet commendavit M. Antonio Sabellico. homini Sabino, patria Vocovarroni, cui cum benevolentia erat conjunctus, ut illius auditor Sabellicus ipse in vita illius scribit, qui præter cetera, sic ait: „ Ortus est Pomponius Lætus „ in Calabris, quibus adempto Græcorum commento, nihil est tota „ Italia simplicius. Clarum in Familia stemma, sed in quo tantus vir „ non loco vili natus, ipse quod miror genesim suam semper in occulto „ habuit, aut ex industria celavit, sed cur ignorasse credi potest, cum „ a suis quandoque per literas & nuncios ad id missos multis precibus „ domum accersitus, ut tantas necessitudines ignoraret, in hanc rescripsit sententiam: Pomponius Lætus Cognatis & propinquis suis salutem. Quod petitis fieri non potest. Valete. „ Et rursus Sabellicus ipse inquit: „ Ubi puer, & a quo fuerit institutus, incompertum habeo. Romæ quod satis constat, Petro Monopolitano aliquandiu dedit operam poetæ & oratori suæ ætatis clarissimo. Mox sub Laurentio Vallenſi tantum profecit, ut eo defuncto continuo in magna nominis celebritate esse cœperit, ut qui ex omnibus illis affectatoribus unus omnium prædicatione dignus haberetur, qui in defuncti „ lo-

locum succederet. Itaque Romano gymnasio omnium favore collocatur, principemque locum ab initio adeptus duo ferme de triginta annos (nescias maiore gratia, an auctoritate) illum tutatus est. Nulli maledixit aut detraxit unquam, ac ne fassus quidem est apud se alie-
 nam dignitatem lucrari. Silentium in eo summum non pobantis quæ temere alii mirarentur aut carperent. Susque deque ferebat quod aliquis de se male opinaretur. Qua moderatione vixit omnibus charissimus: plerique antistites, ac supremi ordinis principes familiariter hominem appellabant, iuvabant & pecunia, aliisque muneribus Civili seditione quæ in Xisti Pontificis tempore incidit, ejus domo temere direpta tam multa sunt hinc inde illi congesta ab amicis assertatoribus, ut pene plura accepisse credatur, quam amiserit. Egit animam septuagesimum annum agens. Elatus fuit auditorum nobilium piis humeris, comitante funus Alexandri Pontificis purpurata familia, ac Martio oratore laudante. Tumulus multis elegiis ornatus est. Pontani epigramma id est.

*Pomponi tibi pro tumulo sit laurea silva,
 Ossa maris rores, myrrheaque umbra tegant.
 Teque tegant, artosque tuos violæque rosæque,
 Ver habeat, Zephyros spiret & ipse cinis.
 Stillet & ipse cinis quas & Parnassus & antra
 Thespia, & ipsa suas Ascre ministrat aquas.*

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Querquarium*. Aliis *Cyrcarium*. A Cyri flumine, quasi *Cyris clarus*, nomine ducto. Nunc vulgo *Cerchiaro*. Patria *Simonis Cervini* *Parcehi* Ecclesiæ Collegiæ S. Nicolai de Urbe ad Carcerem dicti. Hic edidit librum *Praxis moralis*. Vide *Pignattell. to. 1. Consult. 98*. Ex hoc loco etiam fuit *Thomas Gentili* Dominicanæ familiæ doctissimus ad nostram memoriam usque. In Diocesi Cassanensi.

2. *Heracleam*. Ab Hercule nomine ducto, *Syris Lycophroni*. Creditur fuisse ubi nunc *Castrum novum*, vulgo *Casal nuovo*. Hinc fuit, ut conficitur, celeberrimus pictor *Zeusis* de quo *Plinius lib. 35. cap. IX. Zeusis Heracleotes*. Et cap. X. picturæ certamen *Parrhasium* in-

ter & *Zeusidem* describit. Et paulo post ait: *Fertur Zeusis pinxisse puerum urvas ferentem, ad quas cum advolarent aves eadem ingenuitate processit iratus operi, & dixit: Urvas melius pinxi quam puerum; nam & si hoc consummassem, aves timere debuerant*. Fecit & figlina opera. Cumque ditissimus evasisset, opera sua donare instituit, quod ea nullo pretio satis digno permutari posset diceret: siquidem *Alemaenam* *Agri- gentinis*, *Panem Archelao* donavit. *Plin. ibid. Zeusidis manu Romæ Helena est*. Hunc nonnulli ad aliam Græciæ *Heracleam* referunt, sed verosimilius ad hanc *Heracleam* pertinere videtur; depinxit quippe imaginem *Junonis Laciniae* prope *Crotonem* ut supra ex *Cicerone* retuli-

mus: Nec ita facile acciri poterat ex alia Græciæ Heraclea. Fuit & *Dionysius* Heracleotes Philosophus, Zenonis auditor. Vide Cic. 2. Acad. 3. Tuscul. Patria item fuit *Matthæi Preti* viri doctissimi. Vide *Sper. Heraclea* autem a nonnullis dicitur *Pellicoro*. Aliis *Amendolara*, sed hæc *Heracleopolis*, non *Heraclea* fuit. Vide infra.

3. *Levidonia*. Vulgo *Alvidona* Patria *Chrysostomi* instituti Capuccinorum sanctæ vitæ viri. Chron. In eadem Diœcesi.

4. *Amygdalaria*. Vulgo *Amendolara*. Ab amygdalis quibus abundat ducto nomine. Hanc nonnulli *Heracleam* fuisse arbitrati sunt, sed potius *Heracleopolim* puto ab *Heraclea* diversam ut ait *Strabo* lib. VI. Fuerunt hinc SS. *Magnus* Episcopus, *Grimoaldus*, *Aper*, & *Joannes* Presbyteri. Vide *Paul. Reg. p. p. cap. 4.* in *Vita S. Irenei*. *Ferrar. in Martyrol. 8. Jul. Maurolic. in Martyrol. 6. Octob. Julius Pomponius Letus*, de quo *Barrius* supra, tametsi nonnulli *Trebisatium* repetant. Extat oratio

Michaelis Ferni ad *Pomponium Lætum* in opere *Joannis Campani* post historiam *Brachii*, quæ incipit: *Dictatori perpetuo, Imperatori nostro maximo Pomponio Læto, Magistro Equitum &c.* Sed & *Julius Pomponius Lætus*, alias *Julius Pomponius Fortunatus*, & post mortem *Pauli II. Mæcenatis* sui *Infortunatus* dictus, idem est ac *Pomponius Sabinus*. Duas ex *Rosa Alcia* habuit filias, quarum una *Fulvia Læta*, altera *Melantho*, utraque eruditissima: Vide *Jo. Jacob. Boissardum* in suis *Iconibus* pag. 104. & 106. *Memoires* pur servir a l'histoire des hommes illustres, Parisiis 1731. pag. 223. ubi fuse de *Pomponio Læto*; tametsi patria non indicetur. Sepultus est in Ecclesia S. Salvatoris ad *Laurum* dicti, ubi extat epitaphium

*Hic jacet exigua Lætus Pomponius urna,
Cujus honos merito pulsat utrumque pulum.
Lætus erat Romæ vates, sublimis & idem
Rhetor, nunc campis lætior Elysiis.*

Extat in Diœcesi Anglonensi.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Arponium*. Legendum apud *Diodorum* *Hipponium* ut habetur in codicibus manuscriptis emendatissimis.

(b) *Vicenumum*. Nunc *Trebisaggi*. Ita & nostri *Annales*.

(c) *Levidonia*. Aliis *Alvidona* seu *Levidona*. Ita etiam appellatur a scriptore nostrorum *Annalium*. *Alvidona* creditur a multis *Leutarnia*, sed fidem meam non interpono. Ponit enim *Lycophron* *Leu-*

tarniam prope *Syrim*, sed quæ sit non dum compertum habeo.

(d) *Podalirius*. Ex *Ifacio* circa hæc loca pugno interemtus ab *Hercule* *Podalirius* & sepultus: quod mihi non aridet, cum ante bellum *Trojanum* *Hercules* excesserit e vitæ usu, nam saggittæ eo in bello expetitæ, quæ post ejus obitum erant penes *Philoctetem*. *Podalirius* autem ex *Homero* cum *Machaone* adfuit bello *Trojano*.

C A P U T XX.

De Roseto, aliisque Oppidis, & Castellis.

AB Amygdalaria m. p. quatuor (1) *Rosetum* oppidum est, haud procul a freto, cujus ager frugifer est, in quo crocus etiam fit, & amygdalarum copia, nascuntur cappares, fiunt vina & olea nobilia. Post *Rosetum* *Acalander* fluvius labitur, qui olim *Thuriorum* & *Tarentinorum* agrum determinabat, ut in *Strabone* videre licet. Qui libro sextode *Alexandro* *Epirotarum* rege loquens ait: „*Alexander* publicus odio ad *Thuriorum* agrum traducere conatus est, cum in *Herculea* *Tarentinæ* telluris æde illum celebrari mos erat, jubet „ad *Acalandrum* amnem locum ædificari, ubi concilia forent. „Supra (2) *Boletum* oppidum est, distat a *Roseto* m. p. iiii. in cujus agro gossipium fit, & crocus, & olei copia. Inde est *Cannæ* castrum cum generoso vino, & optimi olei copia, fit & crocus, est & ager hic frumenti ferax. Supra *Cannas* ad unum lapidem *Nucara* oppidum est in cuius agro vina generosa nascuntur, sunt & pecuaria pulera. Inde est (b) *Riolum* oppidum supra saxum humili loco, cui circum imminet montes, abest ab *Amygdalaria* m. p. octo, a mari totidem: Cuius ager frugifer est, in quo spectatum vinum nascitur, fit & gossipium: est & *Castregium* vicus. Intus est *Noa* oppidum edito loco, distat a mari m. p. quatuordecim, a *Riolo* octo. Eius ager fertilis est, fiunt & vina nobilissima, & crocus, nascuntur cappares, & antimonium, & filix, legitur manna, exciditur cos aquaria, & lapis molaris, frumentarii & olearii, sunt & castaneta, & silvæ glandiferæ porcis alendis commodæ, quæ & gregibus armentisque ubera pabula suggerunt, sunt & silvæ, quæ ad domorum tigna, & ad navigiorum fabricam materiam uberem præstant, ubi silvestria animalia stabulantur, quare & venationes fiunt uberes, congerunt & accipitres multigeni. Sunt in hoc agro pagi *Cersosinum*, *Casalenorum*, & *Constantinum*. Inde ad mare redeunt *Fabulum* oppidulum offertur, quod *Syris* fluvius præterfluit, hic gossipium fit. Est & *Rotundula* vicus. Exinde est *Arocha* oppidum a mari m. p. duobus distans, cuius ager ferax est; fitque in eo gossipium & sesama. Ab *Arocha* m. p. quatuor *Syris* amnis labitur *Calabriam* a *Lucania* dirimens a quo m. p. tribus *Metapontus* oppidum erat, quo tertiam *Italiæ* regionem finiri *Plinius* scribit. Hic *Ausoniæ*, *Hesperia*, *Oenotriæ*, & *Italiæ* quondam terminus erat. Hæc est proinde *Calabria* antiquissima ac felicissima regio. Hæc origines ejus, hæc nomina, oppida, atque gentes. Cuius una tantum urbs quondam ccc. hominum millia armavit.

Omnia *Calabriæ* oppida, omnes pagos aut, sæpius dixi, *Auxones*, aut *Oenotrii*, *Peucentii*que, aut *Athenienses*, aut *Phoces*, aut *Philoctetes*, aut alii *Græciæ* principes, aut ante, aut paulopost *Ilii* excidium condiderunt. Præter pauca, quæ ab hinc sexcentos annos ex

veterum ruinis excitata sunt, mutatis sedibus. Id insuper haudquaquam legentes prætereant, quod vina, olea, mella, lina, gossipia, ferica, frumenta, ceteræque fruges, atque omnis generis poma, item fontes, aquarumque scaturigines, item pecuaria, pabula, venationes, aucupia, & hæc fatis optima per totam regionem passim atque affatim fiunt. Ubique saluberrimus aer, & præclara virorum ingenia vigent. Sed de his particulatim mentionem fecimus, quæ aliis præstantiora videntur. Neque uno in loco manna legitur, sed vulgo prope. Metalla etiam ceteraque sponte nascentia, item plantæ nobiles multis locis proveniunt. Glandiferæ arbores, & castaneta, & silvæ ad domorum tigna, & ad navigiorum fabricam aptæ passim sunt. Hinc Græci cuncta uno verbo complexi eam appellaverunt Calabriam, quod bonis omnibus scaturiat. Quamobrem opulentes ac felices essent omnes incolæ si per regulos tyrannosque liceret. Hæc Calabriæ monimenta succisivis horis perfeci, ut meæ vigiliæ meique labores posteritati utilitati forent, & Calabro nomini laudis aliquid afferrent. Monitos velim & reliquos Italos meos, ut me imitantes suas regiones diligenter & accurate perscribant. Vitent ineptias, ac vera, ac gravia, ac laude digna perscrutentur. In investiganda antiquitate impigri sint & veraces. Nam si externi ac longinqui homines suas regiones Latinis literis celebrant, cur nos Latini, utpote in medio Latio nati, aut Latii accolæ nostram Italiam Latinis literis præfatos imitantes non diligentissime celebrabimus? Monco tamen etiam vos ne vobis curæ sit ingentia volumina magis conficere, quam bona, sint veritatis & veræ laudis plena. Non singulos quosque literatores, & aliqua doctrina imbutos, sed literatos, & scientiis eruditos celebrare. Ceterum, ut sic omnis Italia describatur, curæ esse debet ejus Optimatibus eruditos, & judicio præditos viros deligere, & muneribus adjuvare.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Rosetum*. Patria Rogerii Regii Consiliarii, ut ex inscriptione, quæ extat Neapoli in Ecclesia S. Laurentii:

MUSEA DE NEAPOLI UXOR NOBILIS
ROGERII DE ROSETO RATIONALIS
REGINALIS ET PRINCIPALIS

CONSILIARII, ET FAMILIARIS, QUÆ
OBIIT ANNO DOMINI MCCCXLV.

Vide *Engen. Neap. sac.* In eadem
Diœcesi.

2. *Boletum*. Aliis vulgo *Bol-
lita*. In eadem Diœcesi.

VIRI CLARISSIMI

Incertæ Patriæ ad Calabriam pertinentes.

Sanctus *Calimerus* Martyr Episcopus Mediolanensis ex Magna Græcia a S. Telefphoro Thurino in-

structus, ut ex Codice Græco qui Mesianæ asservatur. Vide Ughell. S. *Imericus* Episcopus Amerinus, quem

quem nonnulli Consentiam reputant. Ughell. S. Leo Episcopus Calaber. Vide Arnald. Rayssium in hierogazophilac. impress. Duaci 1628. ubi ait: *Divus Leo Episcopus Calaber ex Grecorum nobilissimis progenitus, qui sede sua ab Othone secundo imperatore præter fas pulsus in hoc Divi Laurentii cœnobio (Ecclesiæ Leodiensis) habitavit profugus, & mundi liberatus exilio, in crypta ante altare S. Dionysii sepulturam accepit anno millesimo, Notgeri temporibus. Sancti Martyres Hyacinthus, Quintus, Felicianus, & Lucius. Vide Bed. Usuard. Galefin. 5. Januar. tamen nonnulli Lucaniam repetunt. S. Hilarius Abbas cum sociis. Vide lib. 1. cap. XVIII. SS. Nicander, Gregorius, Petrus, Demetrius, & Elisabeth, Basiliani instituti, ut ex Cod. Græco Messanæ in Monasterio SS. Salvatoris asservato. Vide Rocc. Pyrr. to. 3. lib. 4. SS. Joannes, Cyrillus, Phantinus. Vide Agrest.*

BB. Blasius I. II. & III. Lucas, I. II. & III. Chrysostomus, Theodorus, Euthimius, Paulus, Cyrillus, Elias, Petrus, Antonius, Ulo, aliique quamplurimi instituti Basiliani. Vide Agrest. Cornelius instituti Camaldulensis, de quo Arnaldus Vujon pa. pr. lib. 1. cap. 36. scribit: B. Cornelius Calaber reclusus prædixit Pontificatum Pii II. Vide Oldoin. in Ciacon. qui idipsum refert ex cod. Vaticano. Columbanus Abbas Monasterii Coratii ordinis Cisterciensis Chron. Guido Carthusianus aliique. Tutin. B. Joannes ex primis alumni S. Dominici Ordinis Prædicatorum. Hic cum ex quæstu ab Urbe inopia laborante rediret, pa-

nem, quem unicum invenerat, Angelo stipem petenti erogavit, quod & S. Dominicus in spiritu vidit, & summo opere lætatus est. Tum fratribus ad prandium vocatis, cum nihil manducandum haberent, duo Angeli panem selectissimum incipiendo ab inferioribus ministrarunt. Qui mos dapes ministrandi in memoriam tanti miraculi etiam ab Illustrissima Religione Dominicana servatur. Obiit in Cœnobio S. Sixti circa ann. 1227. Vide S. Antonin. 3. p. tit. 23. Jacobus Brunus ejusdem instituti laicus sanctitate & miraculis clarus. Michael Pius p. par. lib. 1. & Theodor. a Valle pr. par. Petrus Minorita Chron. Jacobus Tertii Ordinis S. Francisci laicus in Palæstina a Turcis in odium fidei Catholicæ occisus ann. 1693. mense Julio. Gemell. to. 1. Franciscus ejusdem instituti sanctæ vitæ vir. Obiit Panormi ann. 1597. centenario major. Martyrolog. Francisc. Vincentius Comitatus Carmelita. Samper. icnol. Messan. Julius & Leo instituti Augustiniani. Herrer. Dominicus Minorita strictioris observantiæ. Chron. Pacificus, Antoninus, Matthæus, Eusebius, & Lucas instituti Capuccinorum. Chron. Jo. Antonius Puglisus soc. Jesu adolescens, vitæ integer. Obiit Panormi VII. Id. Augusti 1551. tyrocinii sui mense tertio. Dan. Barth. in Ital. Franciscus Ord. servor. Matris Dei Archang. Giannel. S. Bertholdus sacerdos Calaber primus Generalis instituti Carmelitarum, qui ex revelatione Eliæ Carmelum cum aliquot sociis incoluit anno Christi circiter 1185. ut colligitur ex Itinerario Joannis cujusdam, cui titulus: Joannes

nes sacerdos pientissimi *Pboce*, filius *Matthæi* monachi in *Patmo* insula se exercentis. Quodque *Leo Allatius* ex Græco Latinum reddidit, ac typis evulgavit. Vide *Papebroch.* in *Epist. ad Innocentium XII.*

Andreas Rasceglia scripsit quædam. *Topp.* *Catharina* una ex fundatricibus Monasterii *S. Hieronymi* Neapolis ann. 1434. *Engen.* & *Ms. Gualt.* *Ferdinandus Manardus* Dux militum. Vulgo *Ferrante Calabrese* *MS. Mart.* *Fulcus* Poeta Italico idiomate celebris. *Allat.* & *Topp.* *Gaspar Dragonettus* Siculus, origine tamen Calaber; aliis Calaber, origine Siculus, docuit Grammaticam præcipue Romæ in domo *Cler. Regul. Paup. Matris Dei, Scholarum Piarum*, inter auditores habuit *Emmanuellem Alvarum Soc Jesu*. Vixit centum viginti annos firmissima valetudine. Obiit circa ann. 1630. sepultusque est Romæ in Ecclesia *S. Pantaleonis Scol. Piar. MS. Mart.* *Georgius Fotinus*, scripsit *Chronicon Venetiis* cufum anno 1513. Vide *Calà hist. Suecor. lib. 3.* *Joannes* Dux

militum in bello *Aphricano* sub *Carolo V. Jov. Jo: Laptista Fanellus* edidit quædam. *Sper. lib. 4. Gofelmus*, qui *Corpus S. Agathæ Virginis & Martyris Constantinopoli* *Catanam* transtulit. *Rocc. Pyrrh. to. 2.* *Marcus Antonius* Conventualis doctissimus *Gelt. in Vita Sixti V. Marcus* *Pictor* celebris ab anno 1508. ad 1542. *Engen.* *Marianus* in bello clarissimus. *Jo: Simonet. in Sfort. Moratus* Architectus eximius, qui *Corcyram Insulam a Barbarorum* incurfu tutissimam reddidit. *Andr. Marmor. hist. Corcyr. Octavius* Dux militum. *Jov. Pompejus Fanellus* *Benedictinus* eruditissimus edidit quædam *Neap. 1586. Topp. & Nicod. Quintus Calaber* Poeta celeberrimus, qui scripsit quatuordecim libros de rebus *Trojanis* ab *Homero* præteritis. *Hoffman. Topp.* Aliique. Extat *Consentiæ Codex MS. Consentini Anonymi auctoris* *Italice Gerusalemme perduta: Poema heroicum paulo post Torquati Tassi tempora satis eleganter concinnatum, ut supra diximus.*

ELENCHUS

Urbium, Oppidorum, aliorumque locorum Calabriae, quæ variis temporibus interierunt.

A Gatum, sive Tegatum, pagus in Valle Jordana: extabat anno 1296. *Matthæo de Judice* concessum, ut ex diplomate. *MS. Gualt.*

Alarum pagus fortasse *Castriveti*: extabat ann. 1469. Vide *Ughellium*.

Aleni, & *Mentaphia* pagi *Scylacei. MS. Gualt.*

Alexandria, alias vulgo *Torricella*. Vide *Engen.*

Alimena, Oppidum, ubi nunc *Altitalia*. Vide quæ diximus de hoc oppido.

Alithea, fortasse urbs, a *Friderico Im-*

- Imperatore extructa. *Anonym. apud Ugbell. to. 9.*
- Altanum, ex cuius ruinis extructum fuit Casignanum, quo itidem diruto Georgetum auctum est, ut supra diximus.
- Altavilla oppidum in Calabria ulte-
riori. *MS. Mart.*
- Alvianum oppidum, de quo fit mentio in quibusdam monumen-
tis tempore inaugurationis Al-
phonfi Regis ann. 1445.
- Ambrolianum in Calab. ulter. exta-
bat ann. 1415. *Ammirat. super fa-
mil. de Andreis.*
- Anomerium vicus Rhegii. *Polit.
lib. 2.*
- Antistalum, Robetum, Palacorium,
aliique vici Styli. *MS. Mart.*
- Arata, urbs non longe a Consentia,
cujus meminit Malaterra lib. 4.
cap. 6. sed ubi fuerit incomper-
tum habeo: puto Malaterram er-
rasse.
- Aratum, Foca &c. vici Castroveti.
Vide Flor.
- Arcavata, Arinthæ vicus. *MS.
Mart.*
- Argentina, oppidum in Calab. citer.
Vide Constum.
- Arnatum, Coriolani pagus. *MS. Mart.*
- Arocha oppidum, ex quo extructum
est Setigianum, quod vide. Sed
variæ fuerunt Arochæ, quas vide
suis locis.
- Arsaffia, aliique vici monasterii S.
Stephani ad Boscum dicti. *MS.
Mart.*
- Aruncum oppidum in Calab. ulter.
ex cuius ruinis Montipaonum,
ut fertur, extructum est. Vide-
quæ supra diximus.
- Asmundum, & Valentinum pagi in
agro S. Marci extabant an. 1309.
- Lell. super famil. Samblasia.*
- Asquitimum & Poriellum inter
Crathidem & Cochylem amnes
Ugbell. to. 9.
- Avellanum in Calab. ult. extabat ann.
1200. *Rocc. Pyrrh. to. 2.*
- Baldanum aliaque loca in Calab.
ulter. sub ditione Jordani Ruffi.
Vide *Prignan. super famil.*
- Barbarum in Calab. ulter. Vide *Flor.*
- Batticanum, & Battipedonum pa-
gi Crypteriæ. *MS. Mart.*
- Badinum pagus Cerenthiæ. *MS.
Mart.*
- Borrellum pagus non longe a Con-
sentia ann. 1274. *Aldimar. to. 3.*
- Bracadum pagus Terræ novæ in Ca-
lab. ulter. extabat. ann. 1586. ut
ex archivo Episcopali Miletenfi.
- Brachium, pagus prope Picium. *Ex
eodem archivo.*
- Bradum & Vilicatum prope Mara-
num & Filum. Extabant ann. 1271.
Erantque sub ditione Archiepisco-
pi Consentini. *MS. Gualt. & Mart.*
- Brilianellum Crotonis pagus *Nola
cap. 10.* Nuper reedificatum, &
Aprilianellum vocitatum.
- Brutianum, vulgo *Brussano* Ceren-
thiæ vicus. *MS. Mart.*
- Brutianum vetus & Platanicum pagi
in Calab. ulter. *MS. Gualt.*
- Burgum novum, oppidum prope
Crotonem a Jordano Ruffo ex-
tructum. *Prignan. sup. fam.*
- Burgum Racanellum in Calab. citer.
Jordano & Bertholdo Columnæ
a Carolo I. concessum. *Tutin. de
Comestab.*
- Butteria, urbs ab Afris destructa,
ut fertur, in agro Stylenfi, ubi
ruinæ invisuntur. *MS. Mart.*
- Calabroum oppidum, unde vicus
Altilia supra Nexthum fluvium,
ubi

- ubi nunc est Monasterium Cister-
cense. *Laur.* cap. 11.
- Calamitium vicus in Calab. ulter.
anno 1562. aestu maris dissiluit.
Polit. Chron. Rbeg.
- Galdana in ditione Cassanenfi.
Ughell.
- Camers pagus in ditione Miletensi,
de quo fit mentio in diplomate
Rogerii Comitis, ut in archivo
Collegii Græci de Urbe.
- Campolum pagus Castriveti. *Engen.*
- Capperanum & Mossutum vici prope
Quinquefrondium. *Flor.*
- Carbonaria pagus Terrænovæ in
Calabria ulter. ubi fit emporium
MS. Gualt.
- Carcesium pagus in Valle Crathidis.
Extabat anno 1237. *MS. Gualt.*
- Carcinium, aliis Cecinium de quo
supra ubi de Satriano.
- Carina civitas Episcopalis, cujus Ec-
clesia Rheginæ adjuncta fuit *S. Gregor. lib. 5. indi& 14. ep. 9.*
- Carna, pagus in ditione Ecclesiæ
Miletensis circa ann. 1207. ab
Anfuso Comite solo æquata. *In-
noc. III. to 2. lib. 10 Epist 112.*
- Carolovacia, & Cromitum prope
Crepacorium. *Topp.*
- Carrotianum in Calab. ulter. *Pri-
gnan. sup. fam. Ruffo.*
- Carthopolis cum aliis vicis Angitolæ
MS. Mart.
- Casale de Corea prope Rossanum.
Ughell. to 9.
- Casale, vulgo, *del Conte* in ditione
monasterii S. Stephani *ad Bos-
scum* dicti. *MS. Mart.*
- Casale vulgo de *Faito* in Calab. ult.
MS. Mart.
- Casalenovum vicus Brutiani. *Flor.*
Aliud ejus nominis, vicus Angitu-
læ. *MS. Mart.*
- Casalenovum pagus Terrænovæ in
Calab. ulter. *MS. Mart.*
- Casanagia oppidum five pagus ut ex
regeſtu Baronum anno 1445.
- Casavetere, pagus Caſtriveti. *MS. Mart.*
- Cassacluſa in Calab. ulter. *Mart. & Prignan. sup. fam. Ruffo.*
- Caſtilionum pagus Rogiani: *MS. Mart.*
- Caſtromarium, vulgo *Caſtell' a ma-
re*, in Calab. ulter. *Ammirat sup. fam. de Andreis.*
- Caſtrum de Crocha in Valle Crathi-
dis extabat ann. 1503. *Topp.*
- Caſtrum de Crocheta, vicus Caſtri-
villari. *Flor.*
- Caſtrum de Zapilo, ex regeſtu. Baro-
num ann. 1445.
- Caſtrum Miletī ex cujus ruinis ex-
ſtructum fuit Gemilianum. *MS. Mart.*
- Catona civitas ab Attilæ exercitu ſo-
lo æquata, ut ex Chronicis Hun-
garicis Joannis de Thurocz. par-
1. cap. 21. ubi ait: *Inter hæc Rex Attila magna ex parte ſui exerci-
tus cooptata, præſciendo illi Capi-
taneum Zorward de genere Zor-
ward oriundum illum in Apuliam
deſtinavit: qui omnem Apuliam, nec
non Terram Laboris pariter & Ca-
labriam uſque adregionem & civi-
tatem Catonam, olim a Catone Phi-
loſopho, ut dicitur, fundatam per-
cuſitates demoliti ſunt: magnæ
quoque cum præda ad Regem re-
dierunt.* Erat prope Rhegium ut ex
MS. Gualt.
- Cephalinum inter Rossanum &
Acræ. *Ughell. to 9.*
- Cithara in Calab. ulter. *Tutin.*
- Clamiſta pagus Francicæ interit
præt. ſecul. *MS. Mart.*

- Clausura** Filleni pagus, ubi nunc vulgo dicitur *S. Angelo delle Cbiu. sure* prope Cellaria. In diplomate Guillelmi II. Regis anno 1188. mense Januarii Monachis S. Benedicti conceditur; inter alia enim hæc leguntur: *Item in earum Parochiis prope Philanum* (Fillenum) *Ecclesiam S. Angeli cum Casali quod vocatur Clausura cum villanis, & possessionibus suis a quondam Rhodulpho Maledamo nomine datis, cum Cæmeterio, baptismo, & Confessionibus perpetualiter habere concessit.* Vide Rocc. Pyrrh. to. 3. not. 3.
- Clitum** non longe a Vatono pago in ditione Milerensi. Extabat anno 1586. ut ex archivo Curie Mileren. fol. 753. Proventus Parochie in Beneficium Simplex cesserunt quo nos in Ecclesia Calatrensi insignitissimus.
- Clum** prope Tropæam: *Maraf. lib. 2. cap. 18.*
- Coccipadonum** vicus Christinæ in Dicecesi Oppidenfi, interit præter. secul. *MS. Mart.*
- Collurum** pagus Rhegii *MS. Mart.*
- Columba** oppidum in eadem Dicecesi. *MS. Mart.*
- Conetum**, alii que pagi Brutiani. *MS. Gualt.*
- Contum** in agro Scylacensi extabat ann. 1269. *MS. Gualt.*
- Copinum** Consentie pagus prope Aprilianum, ut ex actis mensæ Capitularis & *MS. Mart.*
- Corium** prope Siberenani extabat ann. 1115. *Ughell.*
- Cossojeranum** vicus Montileoni extabat anno 1586. ut ex archivo Milerensi.
- Cota** oppidum prope Brutianum extabat ann. 1279. *MS. Gualt.*
- Craftum** prope Sybarim. *Bau-drand.*
- Crepacorium** in agro Rossanenfi extabat ann. 1198. *Ughell. to. 9.*
- Crosonum**, vicus Oppidi interit secul. præter.
- Cursanum** oppidum in agro Stylenfi ubi nunc *Botteria.* Vide *Flor.*
- Curtaldum** in Dicecesi Milerensi extabat ann. 1586. ut ex archivo illius Ecclesie.
- Decitum** oppidum in Calab. ulter. extabat ann. 1480. *Topp.*
- Deodatum** Consentie pagus anno 1320. Vide *Samblas.*
- Fabatum** in Calab. ulter. ann. 1311. *Campanil. & Aldimar. sup. fam. Sanctacrucia.*
- Fenicium** inter Bovam & Sagram fluvium. *Magin.*
- Ferlitum** Consentie pagus, ut ex diplomate Guillelmi II. de quo supra in verb. *Clausura.*
- Fichiadum** in Calab. citer. extabat ann. 1292. *MS. Gualt.*
- Galatrum** in Dicecesi Cassanenfi. *Ughell.*
- Ghilena** pagus in Dicecesi Milerensi supra Calatrum in monte ubi dicitur *Sfarà* pertinet ad Abbatiam SS. Salvatoris Calatri de qua supra. *MS. Mart.*
- Gitium** oppidum in Calab. ulter. *Janfrid. lib. 1. cap. 33.*
- Græca** Pedacii vicus ubi nunc dicitur *il Petrone.* *MS. Mart.*
- Guardiola** Arinthæ vicus. *MS. Mart.*
- Guillamatum** in Calab. ult. *Janfrid. Malaterr. lib. 1. cap. 33. & 34.*
- Inciphola** oppidum in Calab. ult. *Janfrid. lib. 1. cap. 20.*

Ipinum in Calab. cit. ex Itiner. Antonini.

Itona prope Neocastrum. Vide *Maras. & Flor.*

Labonia, seu Lugonia Rossani pagus. *Ughell. to. 9.*

Lamentinum in Calab. ult. *Rocc. Pyrrh.* Gualterius in MS. Lentinum appellat.

Leonia, vulgo *S. Leone* inter Siberenam & Crotonem civitas Episcopalis Siberenæ adjuncta circa ann. 1540. Vide *Ughell.*

Leonatum, & Turturella pagi Meforeacei. MS. *Mart.*

Lucitum vulgo *S. Lucito* oppidum in agro Joanni vulgo *Motta di S. Giovanni* interiit præter. secul. MS. *Mart.*

Lusitana civitas Episcopalis cujus Episcopus Joannes a S. Gregorio ad Scylacensem Ecclesiam translatus est anno 598. Vide *Flor.*

Mambrium pen. br. pagus Philocastri ubi nunc *Mafica*. Vide *Samblas.*

Mandaranum pagus Terranovæ in Calab. ulter. anno 1452. MS. *Gualt.*

Maralphum Geoliæ pagus extabat anno 1327. MS. *Gualt.*

Marathea, Marina, & Nicolaum vicini ad mensam Umbriaticensem pertinentes. *Ughell.*

Massanova oppidum prope Isulam. MS. *Mart.*

Mellisium inter Mamertum & Altiliam extabat anno 1445. ex regesto Baronum.

Mandonia urbs inter Crathidem & Cochylem fluvios extabat anno 1122. ut ex diplomate. Vide *Ughell. to. 9.*

Mercurium pagus in valle Crathidis. MS. *Gualt.*

Mesa Civitas Episcopalis prope Rhegium ubi nunc vulgo dicitur, *La coltura dell' Imperatore*. Extabat anno 1292. *Golt. & Ughell.*

Metum de quo Antoninus in Itiner. Paternum inter & Targinem. Nonnulli autumant *Casuum*. Fortasse oppidum ubi nunc *Rocca di Neto*.

Misianum Consentia pagus extabat ann. 1184. ut ex actis mensæ Capitularis.

Modium Consentia vicus, ut ex act. mensæ Capitul.

Monacheria vicus prope Zagarisium. MS. *Gualt.*

Montaldum prope Tropæam. *Aldimar. to. 3.*

Montijordanum in Calab. citer. MS. *Gualt.*

Mota Dipiniani, Consentia pagus interiit ex terræmotu ann. 1638. MS. *Mart.*

Narancium oppidum prope Scaleam *Janfrid. Malater.*

Neptunia civitas prope Scylaceum. *Magin.* Claustra Neptunia *Ferrar.* Rhegium quoque Neptunia appellatum est.

Nucium Vicus Luciorum, ubi nunc dicitur, *Castel di Noce*. MS. *Mart.*

Orestes, Ughellio to: 9. civitas Episcopalis; sed fuit sinus inter Taurianum & Palmam, nunc *Ravaglioso*.

Palæopolis Civitas in sinu Scylacensi quam nonnulli confundunt cum Peripoli. Vide supra in *Amygdalia*

Palæcastrum prope Turturam ad mare, de quo supra lib. 2. cap. 2.

Pandaranum in Calab. ulter. extabat ann. 1445. ut ex regestu Baronum.

Paparonum, prope Cutrum, ubi vulgo *Torre di Paparone*, nunc Feudum rusticum familiæ Oliveriæ.

Petroleum Seminariæ vicus ubi nunc *Il Passo*. MS. *Gualt.*

Portunum, pagus prope Syllanum, extabat ann. 1445. ut ex regeſtu Baronum.

Pratum aliique vici prope urbem S. Marci. MS. *Mart.*

Puccinum Siberenæ vicus extabat ann. 1295. MS. *Gualt.*

Pullianum vicus Paterni, ubi nunc *S. Maria di Pugliano*. MS. *Mart.*

Riparusia oppidum Chariatum inter & Petram Paulam extabat anno 1445. ut ex regeſtu Baronum.

Ruphranum in Calabr. ulter. extat ann. 1445. ex regeſtu Baronum. Vide supra.

Sabucum caſtrum in Valle Crathidis extabat ann. 1270. Aldimar. sup. famil. *Serisalia*.

SS. Amatus in Diœceſi Caſſanenſi, Anaſtaſius, Petrus, aliique vici Grimaldi. Antonius pagus Mamerti. Apollinaris vicus monaſterii S. Mariæ de Patirio. Agnes in Diœceſi Scylacenſi ubi eſt Feudum ejuſdem nominis. Barbara pagus Bellimonti. Baſilius pagus Caſtroveti. Blaſius pagus Strongylis. Brancatus aliique vici Rogiani. Clara aliique vici Angitula. Chriſtina vicus Mamerti. Cyrillus pagus Rhegi. Domnica vicus Caſtrivillari, alter ejuſdem nominis vicus Ciri, alter S. Marci ubi nunc dicitur *Felice*. Donatus vicus Polyſtinæ. Georgius aliique vici Roſſani. Hippolytus vicus Mamerti. Jacobus aliique vici Campanæ. Joannes de

Menagio oppidum interiit anno 1630. inter Cutrum & Paganicium. Alii ejuſdem nominis vici Martini, Caſtrivillari, Campanæ, Roſſani & Crypteriæ. Julianus pagus Rhegi, alter Cetrarii. Laurentius pagus Campanæ, alter Caſtrivillari. Leo pagus S. Euphemie, alter Terrænovæ prope Geoliam. Marcus & Martinus vici Caſtriveti. Martinus alter Philocaſtri, alter Conſentiae. Maurus de quo ſupra. Michael vicus Cetrarii. Nicolaus pagus Mamerti, alter Buchilierii. Petrus vicus Grimaldi, alius Buchilierii, alius Roſſani alius Campanæ, alius Longoburgi. Polycarpus vicus Briatici. Stephanus pagus Siberenæ, alter vicus Grimaldi. Theodorus in Calab. ulter. extabat ann. 1442. Venera in Calab. ulter. Viſtor in Calab. ult. extabat ann. 1499. Vide *Ughel. Maxgell. Engen. Alber. Aldimar. Petr. Vincent. alioſque*.

Sbeſtum pagus Caſtrivillari. MS. *Mart.*

Scaldifecum in agro Roſſanenſi. *Maxgell.*

Scutia pagus Cerenthiæ ubi nunc eſt arx vetuſta. MS. *Mart.*

Seminarium vicus prope Mamertum. MS. *Mart.*

Serronum in Calab. cit. *Maxgell.*

Solanum oppidum inter Scyllam & Balneariam. MS. *Mart.*

Spilinga pagus Caſtriveti MS. *Mart.*

Stillitanum in Calab. ulter. MS. *Mart.*

Strongyletum vicus Crotonis. *Campanil. sup. fam. Galeota*.

Terrata vicus prope Neathum fluvium monaſterio Florenſi conceſſus anno 1220. ut ex diplomate.

Tigastium oppidum in Valle Crathi.
dis, extabat ann. 1269. MS. *Gualt.*

Titum Styli pagus. MS. *Mart.*

Troja urbs in sinu Tarentino inter
Acyrim & Syrim amnes. Vide
Strab. lib. VI.

Thuchium in Calab. alter. *Rocc. Pyrrb.*

Turlocum in Calab. citer. extabat ann.
1269. *Campanil.*

Vallemontum in Calab. cit. prope
Paludum MS. *Mart.*

Venera pagus prope Consentiam ubi
nunc dicitur: *Li Veneri*. Anno 1250
erat sub dominio Roberti de Ar-
chis. Vide Anonymum de gestis
Friderici Imperatoris lib. 3. par. 2.

Ughell. to. 9.

Verdoun pagus in Calab. cit. sub di-
tione monasterii Florentis MS.
Mart.

Zurgundum pagus Oppidi MS. *Mart.*
Reliqua urbium, oppidorumque diru-
torum nomina, de quibus in hoc
opere agitur vide suis locis. Equi-
dem nonnulla loca superius addu-
cta, & ab auctoribus vici, castra-
que appellata, pradia rustica
fuisse par est conjicere.

De Monasteriis, quae exciderunt,
vel suppressa fuerunt, quaeque
in Commendas cesserunt, vide
L'UBINUM

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Rosetum*. Nonnullis *Ruscia*
quod verum est.

(b) *Riolum*. Quidam Germa-

nus *Aureolum* olim dictum fuisse
contendit, sed nullo Auctore.

A D D E N D A

AD THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

Pag. 84. *Bernardinus Telesius*. Vi-
de *Bacon. de Verulam. Philos.*

Pag. 86. *Alexander Merenda*. Extat
inscriptio Romæ in Ecclesia S. Mariæ in
Ara Cæli.

D. O. M.
ALEXANDER MERENDA
CONSENTINUS, CIV. ROM. QUI
SUB PAULO QUARTO ET PIO VI.
DUX MILITUM TERRA MATRI-
QUE FELICITER PRO ECCLESIA
CERTAVIT HANC SEPULTURAM
SIBI ALEXANDRÆ UXORI
POSTERISQUE COMPARAVIT
OBIT ALEXANDRA MDXLV.

Pag. 96. *Sertorius Quattrimanus*.
Hæc de eo *Lambinus* in lib. 1. *Satyr.*
Horatii X. Reperti sunt in Brutiis
versus aliquot hujus Cassii Parmensis

non ita pridem a Quadrimano quo-
dam erudito juvene.

Pag. 98. *Joannes Baptista Saler-*
nus. Vide *Petr. Polidor. De Vita &*
Rebus gestis Clementis XI.

Pag. 295. *Cutrum*. Ex hoc loco
etiam fuit *Catharina Ganguzza* mi-
ræ pulcritudinis virgo, quæ a Tur-
cis capta, & Sultano tradita, nequid-
quam adduci potuit, vel imperii spe,
ut quam Deo voverat, virginitatem
amitteret: Quare iratus Sultanus
illam occidi jussit. *Innocentius Pa-*
ganus, & Andreas Ganguzza Regii
Confiliarii. Michael de Flore Soc. Je-
su doctissimus. Ut ex mem. MS.

AD.

A D D E N D A .

AD SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES .

Lib. II. Cap. II. *Batum* non est
Abate Marco .

Ibid. *Sinus Velinus Eleus Phocentium idem est* . Clauditur inter Promontorium Pyxuntem , & Promontorium Palinurum in quo erat portus Parthenius & alii , unde Virgilius : *Portusque require Velinos* numero purali , cum multi ibi sint portus , 64. stad.

Lib. II. Cap. XVII. *Taurianum urbs* a quo oppido piscem quemdam nomen sumfisse Athenæus lib. 6. refert . Contradicit Hermolao , qui in Annotationibus Plinii lib. 3 2. cap. 7. a Thuriis oppido dictum putat .

Vide Athen. & Strab. Hippolytus Salvianus lib. de piscibus ita inquit : *Xiphius , Xiphia Plinio , idest gladius ab eodem Tomus Thurianus ut emendavit Barbarus* ; sed falsus est , nam legendum Thynnus Terinaeus , quem alii Xiphiam vocant . Vaticanæ codices legunt Tomus Thurianus , & Taurianus , & Thynnus Trannus , quem alii Alixippiam vocant . Judicent nunc eruditi quomodo legendum sit apud Plinium .

Tomus Thurianns frustum est marini canis , ut Hermolaus ex Athenæo auctor est .

F I N I S .

PHILIPPI IV.

DEI GRATIA REGIS

PRIVILEGIUM

*Perpetui Realis Demanii Fidelissimæ Civitatis
Consentiæ, ejusque Fidelissimorum Casalium; cui
accedunt ipsiusmet Regis Literæ, cum inserta
Sententia Supremi Italianæ Consilii
pro eodem, &c.*

J. M. J.

PILIPPUS IV. Dei Gratia Rex, &c. D. Indicus Vales de Gnevara, & Tassie, &c. Universis, & singulis presentium seriem inspecturis, tam presentibus, quam futuris, sane pro parte Universitatis, & hominum Civitatis Consentiæ, & ejus Casalium, exhibitus Nobis fuit infrascriptum originale Privilegium Sacræ Regiæ, & Catholicæ Majestatis tendis sequentis v.

PHILIPPUS Dei Gratia Rex Castellæ, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Portugaliz, Hungariæ, &c.

Universis, & singulis presentium seriem inspecturis, tam presentibus, quam futuris, Nomine Fidelium Nobis dilectorum Universitatis, & hominum Civitatis Consentiæ, & ejus Casalium, in Citerioris nostri Siciliæ Regno, exhibitus Nobis fuit duplex libellus cum instrumento concessionis Demanii tenoris hujusmodi.

SEÑOR

LA Ciudad, y Casales de Consencia en el Reyno de Nápoles dizen, como en los dies palados suplicaron a V. M. dos cosas; la una, que V. M. fuese servida de mandar, que se observasen, y guardasen sus Privilegios; y la otra, que V. M. se serviese de conformar el contrato de transacción hecho con el Duque de Alcalá, en el año mil seyscientos, y treynta, y uno, que entonzes los Suplicantes pagaron quinientamil ducados, y les fue prometido el Demanio, en observancia de otro contrato hecho en el año mil, y quinientos, y noventa, y seys con el Conde de Olivares, por medio de otra transacción de otros quarenta mil ducados: y suplicaron asimismo a V. M. que en las ordenes, que segun las ocasiones va embiando a los Virreyes de Nápoles para vender Tierras Demaniales, no se entiendan nunca comprehendidos los Suplicantes, y que en qualquier caso de duda, bayen deazer antes relacion a V. M. sin innovar, ni proceder a cosa alguna, y V. M. fue servido con decreto de su Consejo Supremo de Italia de dar las ordenes en ambas dos cosas; en quanto a la primera, que eston unidos en el Real Demanio en virtud de sus privilegios, y contratos, y por lo que toca a la segunda, que ocurriendo cosa en contrario, se haga relacion oydas las partes, y en-

tre tanto no se proceda a cosa alguna en adelante, y aora en observancia de lo que espresamente esta prometido por pacto particular del dicho Duque de Alcalá, suplican a V. M. se sirva de mandar se les despache el Privilegio de confirmacion, los que les toca a un por razon del dicho decreto, en el qual fue determinado, que se les guarden sus Privilegios, y Contratos, no pudiendo impedir esto la orden, paraque se haga relacion, mientre esta fue pido en las cosas futuras, si por suerte se empien nuevas ordenes para vender Tierras Demaniales; y tanto mas, que el estado presente del negocio y consta por dos decretos, assi de la Camara, como del Consejo Colonial, hechos en Febrero de mil seyscientos, y quarenta, y tres, con los quales oydo el Regio fisco, fue determinado, no poderse proceder a la venta de ellas, si no que se conserven en perpetuo Demanio, en virtud de dichos contratos, que en ello.

Tenor vero supradicti Instrumenti sequitur, & hæc verba. Die vigesima octava mensis Februarii, millesimo sexcentesimo trigésimo primo, Neapoli, & proprie in Regio Castro Novo. Constitutis in nostris presentia Illustrissimo, & Excellentissimo Domino D. Ferdinando Afan Enriquez de Ribera, Duce de Alcalá, Viceroge, Locumtenente, & Capiteano Generali supradictæ Catholicæ Majestatis Domini Nostri Regis in hoc Regno, ac ejusdem Catholicæ Majestatis legitimo Procuratore ad infrascripta, & alia, vigore Regii Privilegii inferius describendi, interveniente ad infrascripta omnia, nomine, & pro parte dictæ Catholicæ Majestatis, Curia, & Fisco huius Regni, & per eandem Catholicam Majestatem, Curia, & Fisco, ejusque fidelibus hæredibus, & successoribus ex una parte; & Francisco Antonio Barrachia Syndico Nobilium Civitatis Consentiæ, ac hominum illius, constitutum per Syndicum, Magistrum Juratum, & Electos predictæ Civitatis Consentiæ, vigore instrumenti Procuratoris, rogati manu Notarii Matthæi Caranzarii, sub die quinta mensis Octobris præteriti; & U. J. D. Cesare Caputo, & Altero Capiscioletto Deputatis, & Procuratoribus, ut dixerunt similiter ad infrascripta Casalium, seu Bajulationum predictæ Civitatis Consentiæ, constitutis per Doctorem Joannem Leonardum Micrino, & per Doctorem Orfeum delle Piane, & Joannem Laurentium Fedec.

Federico Deputato Cafalium prædictorum, virate, instrumenti procuratoris, rogati manu Notarii Francisci Maria Scavelli, die ultimo Januarii, millesimo sexcentesimo trigesimo primo. Quæ Bajulationes asseruerunt dicti Franciscus Antonius, & Cesar, & Alterius, quod sunt infrascripta nominata v3. *Castiglione, Lappano, Zumpano, Revito, Celico, Spezzano grande, Spezzano piccolo, Pedace, Petraglia, Aprigliano, li Donnici, Figline, Mangone, Rogliano, Carpanzano, Altilia, Grimaldo, Paterno, Dipignano, Telfano*, agentibus, & intervenientibus ad infrascripta pro se ipsis, nominibus quibus supra, & nomine, & pro parte dictarum Universitatum, & hominum dictæ Civitatis Consentiæ, ejusque Cafalium prænominatorum, & pro eisdem Universitatibus, omnibusque, & singulis hominibus illorum, ac posteris, & successoribus quibuscumque in eisdem in perpetuum, pro utili, & expedienti causa Universitatum ipsarum, pro quibus quidem Universitatibus dicti Syndicus, & Deputati, na dum dictis nominibus, sed insolidum promissent de rato, & quod rati tunc præsentem contractum ut infra, ex parte altera. Præfatus vero Excellentissimus D. Vicerex dicto nomine, asseruit, quod urgente valde pecuniarum necessitate, tunc pro solvendis stipendiis Militum pro Regio Servizio in diversis locis, & partibus militantiis, tum pro aliis agendis rebus ad unionem, & conservationem Regnorum, & Statum, Ditioni, & Dominio Sux Catholice Majestatis subdicatorum artinentibus, & ut aliis etiam necessitatibus, que in dies eveniunt, occurrant ipsum Excellentissimum Vicerem deliberasse, potius ad bona propria Sux Catholice Majestatis recurrere, eaque vendere, & perpetuo alienare, quam ejus Fideles Vaxallos & Regniculas alias necessitatibus fatigatos, majoris ferre vexatione gravare, & propterea de ejus mandato per Regiam Cameram Summarie fuisse expedita banna, & emanata in diversis partibus Regni hujus, pro venditione faciendi aliquarum Terrarum ad Majestatem spectantium, & præsertim pro venditione faciendi Cafalium dictæ Civitatis Consentiæ, quibus bannis emanatis comparuisse non solum nonnullas personas pro illorum emptione, sed etiam universitates, & homines prædictæ Civitatis, & Cafalium, pretendendo de juris dispositione, & aliis de causis ad venditionem prædictorum Cafalium non procedi, & signanter, quod cum in anno millesimo quingentesimo nonagesimo sexto, Regia Curia prædictis vendere eadem Cafalia, ad transactionem devenisse, cujus vigore, fante solutione facta per dictam Universitatem ducatorum quadraginta mille, per illustrissimum, & Excellentissimum Dominum Comitum de Olivares, tunc Proregem in hoc Regno, nomine supradictæ Catholice Majestatis, fuisse promissum, dictam Civitatem, & ejus Cafalia in perpetuum in Regio Demanio retinere, & ab eo ullo unquam tempore, & ex quavis causa etiam urgentissima separare, nec alicui vendere, & alias, prout apparet ex instrumento transactionis prædictæ, fieri rogato manu quondam Notarii Agnelli de Martino, die vigesima mensis Decembris, millesimi quingentesimi nonagesimi sexti, cujus tenor talis est, & inferatur. Et nihilominus Universitatem, & homines dictarum Civitatis, & ejus Cafalium, attendentes Regia Curia necessitates ad præsens quam maxime urgentes, exhibentes propensionem, animumque totis viribus Coronæ Regiæ, prout hastenus adfuerit, supplicasse supradictum præfatum instrumentum transactionis ratificare, & confirmare, & ad uberiorem cautelam ad novam concessionem dicti Regii Demanii admitti, offendendo per duas oblationes Sux Catholice Majestati perficere cum ducatis quinquaginta mille, de carolenis usualis monete hujus Regni, cum conditione expressa, quod in omnem casum contraventionis restitui debeant supradicti ducati quinquaginta mille nunc solvendi, una cum interesse ipsorum a die solutionis illorum, ad rationem septem per centum per annum, & factis hujusmodi oblationibus, factaque matura deliberatione, & negotio plene discussio in Regia Camera Summaria, & coram Sua Excellentia in Regio Collaterali Consilio, considerato dicto instrumento transactionis, & promissionibus in eo factis, attenteque etiam devotione, & fide dictorum Universitatis & hominum, AC SITV, & VALVTATE, NOBILITATE, ET CONDITIONE, & audit in omnibus Regio Fisco, fuisse

statutum, Civitatem, & Cafalia prædicta, & homines illorum, v3. Omne totum, & quicquid ad Regiam Curiam spectat, & non aliter in dictis Cafalibus, ad dictam novam concessionem, & confirmationem Demanii, ut supra petitam admitti; tenor vero dictarum duarum oblationum talis est, v3. Dicit Dominus Excellentissimus Vicerex declaravit Regiam Curiam recepisse, & habuisse a dictis Universitatibus per medium Banci S. Jacobi, & Victoriz, cum Apocis dictorum Cesaris, & Alterii ducatos quindécim m. pro prima tanna dictorum ducatorum quinquaginta mille: reliquos vero ducatos triginta quinque mille, prædicti Syndicus, & Electi dicto nomine, sponte coram Nobis, non vi, dolo, &c. & omni meliori via, &c. promiserunt, & conveniunt solenni stipulatione, &c. dictæ Catholice Majestati absentis, & præfati Excellentissimi Domino Vicerégi, & nihili, &c. præsentibus, &c. pro eadem Catholica Majestate, &c. integre, &c. dare, solvere, &c. eidem Regiæ Curie, & pro ea Spectabili Generali Thesaurario in Arca trium elavium in contantis, pro servitio Regio, & ex causa transactionis prædictæ, v3. ducatos quindécim mille in sexta die intrantis mensis Martii præsentis anni, millesimi sexcentissimi trigessimis primi, & alios ducatos vigintiquinque mille in sexta die mensis Maii, similiter prouturi dicti præsentis anni in pace, &c. & non obstante quacumque exceptione, & liquida præventionem, &c. constituentes easdem Universitates, & homines veros, principales, & liquidos debitores Regiæ Curie in eisdem ducatis trigintaquinque mille pro complemento, quia sic, &c. & versa vice dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quod supra nomine, sponte coram Nobis, de certa Regia, & sua quo supra nomine scientia, &c. ac mera, libera, gratuita, & spontanea voluntate, & omni meliori via, &c. & auctoritate dominica, & attributa, ac Regia Plenitudine potestatis prædictæ, Regiæ Majestatis Nomine, vigore mandati prædicti, ut infra describendi, ac omnes regni, & facti solemnitates supplens, accedenteque deliberatione, & voto Regii Collateralis Consilii penes eum assistentis, ratificavit, confirmavit, laudavit, approbavit, emolgoravit, & acceptavit, suoque dicto nomine ratificationis munimine roboravit, & roborat, dictam Demanii concessionem olim factam dictis Universitatibus, & hominibus, vigore dicti instrumenti, & aque principaliter iterum, & de novo ad uberiorem cautelam, quatenus opus sit, cautelam cautelis addendo, & cumulando, que in cunctis prodesse, & abesse consuevit, & non aliter, nec alio modo, quinimmo voluit, & expresse mandavit, nec dum dictas Universitates, & homines Civitatis Consentiæ, & omnium Cafalium, seu Bajulationum prædictarum; verum etiam Cafale nuncupatum di S. Giovan in Fiore, noviter constructum in Territorio prædictæ Civitatis Consentiæ, habitantesque, & habituros in eo, & in eis in futurum; omne totum, & quicquid ad dictam Regiam Curiam spectat in dictis Cafalibus, & non aliter, in Regium Demanium hujus Regni restituit, ac esse, & perpetuo conservari, & de novo ad majorem cautelam easdem Universitates, & homines dictæ Civitatis Consentiæ, & omnium Cafalium prædictorum, habitantesque, & habituros in eis in Regium Demanium perpetuum hujus Regni, fecit, & constituit, & Coronæ Regiæ Majestatis prædictæ aggregavit, vinculavit, incorporavit, & ligavit. Judicans nimis incumbere Servizio Regio, & Conservationi Status, dictam Civitatem Consentiæ, & Cafalia prædicta, attenta eorum devotione, fide, & amore erga Majestatem prædictam, ac situ, Nobilitate, & Conditione, in perpetuo Regio Demanio retinere, & ab eo ullo unquam tempore, nec ex quavis causa, etiam urgentissima, & privilegiata, & pro conservatione Status, & beneficio Republicæ, nec pro bono pacis separare, dismembrare, nec alicui vendere, alienare, obligare, vel pignori, nec in perpetuum gubernium, aut nominationem Officialis concedere, animadvertens etiam S. E., quod pro interesse Sux Catholice Majestatis, & Diadematis conservatione expediat, & optimum Principem decet hujusmodi bonos, & fideles Vaxallos in Regio Demanio, & sub Corona, & Protectione Regiæ retinere, præsertim eos, in quibus fides candida sita est, servitiae illorum promovere, sique boni in fidelitate conservantur, alique ad optime inservandum,

trahuntur per exemplum; nam utroque modo Principi Patrimonium augetur Reipublicæ, quorum beneficio, & augmento consulitur: quapropter prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine promissit dictis Universitatibus, & hominibus absentibus, & prædictis Syndico, & Deputatis dictis nominibus & mihi dictis Universitatibus, & hominibus absentibus, & successoribus suis in perpetuum, dictas Universitates, & homines Civitatis Consentie, & Casalium prædictorum, cum eorum hominibus, Vaxallis habitantibus & habitaturis in eis, ex causis prædictis, pro Sua Catholica Majestate, siquæ felicibus hereditibus, & successoribus in hoc Regno, in perpetuum in Regio Demanio, & sub Corona Regia retinere, & annexas, vinculatas, ligatas, & incorporatas prædictæ Regiæ Coronæ, & Regio Demanio, & Patrimonio Neapolitani Regni esse voluit, & mandavit ex certa sua dicto nomine scientia, & dominica potestate, legibus absoluta, exclusis omnibus, & singulis super dictis Universitatibus Civitatis Consentie, & Casalium prædictorum jus aliquod forsan habere prætendentibus; Immo ipsorum, & eorum cuilibet iuribus quibuscumque derogavit expresse, nam ex causa prædicta jus cuicumque forte competens S. E. censet ademptum; & his sic provide peractis, Regis, & Reipublicæ pariter eo modo opportuna provisio accedat, & dictis Universitatibus, hominibus Civitatis Consentie, & Casalium optati Regii Demanii, cum favorabili acceptatione confirmatio, & restitutio, & ad maiorem cautelam, quatenus opus sit nova concessio succedat. Promissit insuper dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine, pro dicta Catholica Majestate, eiusque felicibus hereditibus, & successoribus in perpetuum in hoc Regno, prædictam Civitatem Consentie, & prænominata Casalia, seu Baulationes, nullo unquam futuro tempore, nec ex quavis causa, quantumvis favorabili, pia, & necessaria, urgenti, & urgentissima, privilegiata, etiam pro dote, & bono pacis, & conservatione Status Regni, & publica utilitate in toto, vel in parte, vendere, alienare, concedere, aut quovis alio titulo transferre, obligare, pignorare in perpetuum, vel ad tempus, nec ad gubernium perpetuum, vel ad tempus ultra annum dare, & concedere, nec nominationem Gubernatoris, seu Officialis Universitatum prædictarum Civitatis, & Casalium, seu Baulationum prædictarum alienare, seu quovis modo concedere ultra annum, neque contrahere, vel disponere in perpetuum cuicumque Personæ Illustri, & Illustrissime, ac quacumque Dignitate pollenti, & quantumvis benemerita, & digna, & pro servitiis præstitis, nec etiam SECUNDOGENITO MAJESTATIS PRÆDICTÆ, nisi in Regno successore, sed illam, & illos in Regio Demanio, & sub Corona, & protectione Regia perpetuo retinere, ut supra dictum est. Declarans, & decernens expresse prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, de eadem Regia, & sua dicto nomine scientia, ex nunc pro tunc, & e contra, quancumque venditionem, alienationem, obligationem, concessionem, & dispositionem, quocumque nomine, & vocabulo nuncupatam, cuicumque Personæ, etiam benemerita, & digna, ut supra, & quancumque potestate, & dignitate fungenti, etiam SECUNDOGENITO MAJESTATIS PRÆDICTÆ, & cuiusvis in Regno non successore, forte faciendam per Suam Majestatem, vel alios eius nomine Civitatis Consentie, & Casalium, seu Baulationum, ejusque eorum domini, & jurisdictionis, tam in primis, quam in secundis causis, sub quacumque forma, serie, & expressione verborum etiam si in ea præsentium tenor inferiretur, & cum quibuscumque clausulis derogatoriis, etiam derogatoriis, & juramento vallatis, irritam, nullam, & inane, nulliusque roboris, & momenti, ac si facta non esset, vel fieret, pro conservatione Regii Demanii prædicti, ita quod in iudicio, & extra, talis alienatio, concessio, & dispositio quancumque fieret ut supra, nullo unquam futuro tempore robur, aut firmitatem aliquam obtineat, nec fidem faciat, aut probationem aliquam inducat, ac si a privata persona facta extitisset, per quancumque clausulas generales, & speciales, etiam si specificæ, sigillatim, & individue derogantes presentis instrumenti, & quibuscumque Privilegiis, Consecutionibus, & Capitulis Regni huius, factis, & faciendis, & aliis quibuscumque dici, & excoigari possent adversus

prædicta, vel aliquod prædictorum quoquo modo ex prædictis concessionibus, alienationibus, & dispositionibus, ut prædictur forte faciendis, & quibuscumque emptoriis, concessionariis, ac quibuscumque Officialibus, & Personis aliis quocumque nomine nuncupatis, titulo, auctoritate, dignitate, & potestate fungentibus, etiam SECUNDOGENITO REGIS contra dictum Regium Demanium attentatibus; voluit, & declarat S. E. nomine quo supra, per dictas Universitates, & homines Civitatis Consentie, & Casalium prædictorum IMPUNE POSSE RESISTI pro conservatione Regii Demanii. Idem Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine voluit, & mandavit expresse, quod Cives, & homines dictarum Universitatum Civitatis Consentie, & Casalium, seu Baulationum prædictarum, ac habitantes, & habitaturi in eis, universaliter, & particulariter, pro quibuscumque causis, instrumentis, & obligationibus, & pro quibuscumque criminibus, delictis, & excessibus commisis, & committendis per eos in dictis Civitate, & Casalibus in primis causis, & in quibus etiam prævenisset quocumque Regium Tribunal, non tamen derogando Regiæ Pragmaticæ ædixæ annis elapsis contra pupillos delinquentes, exceptis criminibus læsæ Majestatis, heresis, & falsæ monete, ac damnis, & homicidiis clandestinis, nullatenus possint extra Tribunal Gubernatoris dictæ Civitatis Consentie trahi, seu conveniri civiliter, & criminaliter, aut ex officio Curie, ad instantiam cuiusvis etiam Regii Iudicis, criminaliter quoque procedentis in quocumque Tribunali, Curia, & Foro, aut Iudice Ordinario, vel Delegato, etiam si citati fuerint per Regiam Audienciam, Magnam Curiam Vicarie, seu Sacrum Regium Consilium, sed remittantur, & remitti debeant ad dictum Gubernatorem dictæ Civitatis Consentie, & omnia acta facta, & quæ fierent in quocumque alio Tribunali ut supra, sint, & censentur ipso jure, ipsaque facta nulla, & invalida; & sic pœne contumaciæ incurse, & incurrende: promittens etiam prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine scientia, auctoritate qua supra, & firmiter pollicens sub fide, & verbo Majestatis Suae, ac in ejus animam ad Dominum Deum, & ejus sancta quatuor Evangelia in pectore furatis, visis, & non tactis scripturis, prædictam Regii Demanii concessionem & omnia prædicta, & infra scripta alia, semper, & omni futuro tempore habere, & tenere, & quod Majestas ipsa, siquæ heredes, & successores in hoc Regno habebunt, & tenebunt ratam, gratam, & firmam, ac ratam, gratam, & firmam, eaque inviolabiliter observari facere per eandem Majestatem, suosque heredes, & successores, & quoscumque Officialis, homines, & Personas, cuiuscumque status, & conditionis fuerint, & existant, ETIAM SI REGIA, ET IMPERIALIS DIGNITATE POLLERENT, & contra non facere, dicere, opponere, vel venire, directe, vel indirecte, de jure, vel de facto, in iudicio, sive extra, aut alio quovis qualico colore, non obstantibus quibuscumque privilegiis, cautelis, & scripturis, etiam juramento vallatis, & pro statu, & beneficio Reipublicæ, & cum quibuscumque clausulis derogatoriis: & derogatoriis derogatoriis forte factis, vel faciendis de prædictis venditionibus, concessionibus, & alienationibus, quæ in præjudicium præsentis contractus forte factæ essent, vel fierent ut supra, etiam si de eis oporteret hic fieri expresse, & specifice declarationem, quæ omnia pro expressis, & specifice declaratis in præfati contractu de verbo ad verbum haberi voluit S. E. de Regia plenitudine potestatis sibi attributa, ut supra, & illis expresse derogavit, & derogatum esse voluit, & cassans, irritans, & annullans prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine de certa sua dicto nomine scientia, auctoritate, qua supra, quatenus ad dictam Regiam Curiam spectat, & non aliter, omnes, & quascumque venditiones, donationes, concessionis, alienationes, Privilegia, Albarana, & Scripturas alias per dictam Regiam Majestatem, vel illius Vicerages, aut Procuratores, seu alios Officialis, aut heredes, & successores Majestatis prædictæ in hoc Regno, quovis modo forte factas, vel faciendas, de dicta Civitate Consentie, & Casalibus prædictis in Regio Demanium erectis, & constitutis, eorumque jurisdictione, hominibus, & vaxallis IN TOTO, VEL IN PARTE cuicumque Per-

sonæ, seu Personis quantumvis benemeritis, privilegiatis, & dignis, etiam SECUNDOGENITIS MAJESTATIS PRÆDICTÆ IN HOC REGNO NON SUCCESSORIBUS, & pro quacunque consideratione, & causa etiam utili, necessaria, & privilegiata, etiam concernente statum, & servitium Regium, ac beneficium Reipublicæ, etiam quod essent factæ, vel fierent cum quibuscumque clausulis, quantumvis derogatoriis, cum iuramento vallatis; sed in omnem eventum, & casum, & in omni successu temporis, prædicti Regii Demanii concessionem solemniter, & legitime ut supra factam, voluit, & mandavit S. E. nomine quo supra, inviolabiliter permenere, & observari, ac fructuosam, & efficacem existere, & nulli unquam futuro tempore diminutionis incommmodum sentire subactis quibuscumque contrariis interpretationibus, & obfusculis; declaratione tamen expressa, quod Universitas, & homines dictæ Civitatis Consentis, & Casalium prædictarum, teneantur ad omnia servicia, & onera prædictæ Regiæ Majestatis, & ejus Regiæ Curia debita, & competentia ratione Supremi Domini. Mandans, & ordinans expresse prædicti Domini Vicerex dicto nomine omnibus, & quibuscumque Baronibus, Capitaneis, & Gubernatoribus, Auditoribus, & aliis Officialibus Regiis, majoribus, & minoribus, tam presentibus, quam futuris ceterisque aliis, ad quos spectabit, & spectare poterit quomodolibet in futurum, sub infra scriptis, & indignationis nostre incuria, ac poena confiscationis bonorum omnium, alique fortioribus poenis in futurum reservatis, ut ad solam, & simplicem presentis instrumenti ostensionem, ulteriori Regio, seu S. E. mandato non expectaro, quod prædictas Universitates, & homines Civitatis Consentis, & Casalium prædictorum, seu eorum Syndicos, & Protectores in possessionem dicti Regii Demanii ponant, & inducant, posteaque, & indutos manuteneant, & defendant, omni dubio, & difficultate cessantibus; Volens insuper dictis Excellentissimis Dominis Vicerex, dicto nomine, quod instrumentum confirmationis, & ad majorem cautelam novæ concessionis Regii Demanii prædictæ omni tempore firmum, stabile, & immutabile sit, atque Reale, illudque cum omnibus, que in se continent vim legis obtineat, & pro derogatoria lege servetur, & illis Privilegiis Prærogativis & Favoribus fruatur, & gaudeant dictæ Universitates, & homines, eorumque successores, & que consequuntur, & habent, qui contra hunc cum Regia Curia, Majestate, seu Iurisdictione, & dicte, & declarat dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, dicto nomine, prædictam Regiam Majestatem, suæque hæredes, & successores obligari duplici lege, & communi, quæ dicitur, quod Demanialia non alienantur; & municipalia, quæ statui, & incorporata non dismembrantur, circa que voluit dictas Universitates Civitatis Consentis, & Casalium haberi, & reputari, ac si semper Civitas, & Casalia prædicta fuissent in Regio Demanio, & incorporata, ut supra, & tanquam incorporata, & Demanialia Civitate, & Casalia prædicta mandat, quatenus opus sit ad omnem requisitionem dictæ Civitatis, & Casalium, & omni tempore annotari, registrari, & describi in quinterionibus Regiæ Camere Summarie pro majore cautela, ita quod nullo unquam tempore liceat, & licitum sit prædictæ Regiæ Majestati, & Curie & suis hæredibus, & successoribus, aut Excellentissimo Domino Viceregi, nec suis in dicto officio successoribus, & aliis Officialibus, & Tribunalibus, dictam confirmationem, & ad majorem cautelam, novam concessionem, ut supra factam aliqua ratione, vel causa, seu quovis quæsito colore infringere, & annullare, vel illi quomodolibet contravenire; supplens etiam dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quod supra nomine huiusmodi confirmationis, & novæ concessionis serie, de certa ejus dicto nomine scientia, auctoritate qua supra omnem, & quæcumque defectum juris & facti, seu ordinationis, & consuetudinis Regni, vel Ritus, aut omniæ alterius solemnitatis cuiuscumque in præmissis, & singulis præmissorum, si qui, aut si qua exprimi possent quomodolibet, vel opponi in futurum in confirmatione, & nova concessionem prædicta, ita quod illam, & eandem efficaciam habeant, & obtineant effectum, ac si defectus ipse non contigisset, vel omniū solemnitas non fuisset, sed hic descripta pariter, & apposita esset; quem quidem defectum, si hic de sui natura, vel causa exigentia ex-

primendas veniret, haberi voluit pro apposto, & de iuramento, ac efficaciter expresso pariter, & suppleto ac si de verbo ad verbum omnia essent inserta, & specialiter posita, atque declarata, legibus, iuribus Regni Constitutionibus, Capitulis, Ordinationibus, & Rescriptis quibuscumque contrariis præmissa fieri prohibentibus, & etiam legibus requiruntibus in concessionibus ipsis certam formam, & solemnitatem, utibus, ritibus, & consuetudinibus, observariis, & moribus in contrarium forte disponentibus non obstantibus quovis modo, quorum, & quarum telli in hac parte eff. a. iam, & vigore, de jam dicta Dominica potestate legibus absoluta, & auctoritate potestatis eidem attributa, ut supra, & illis, & ipsarum cuilibet expresse derogavit, & pro derogatis haberi voluit, & vult, & quod pro illis, & illa presentibus derogaretur cum clausulis derogatoriis, & derogatoriis derogatoriarum, quibus omnibus expresse derogavit, de certa Regia, & sua quo supra nomine, scientia, ac mera deliberatione ipsius Excellentissimi Domini Viceregis, & de jam dicta plenitudine potestatis eidem attributa, ut supra, etiam pro Statu Regio, & bono pacis, & beneficio Reipublicæ, & omnibus, & singulis aliis in contrarium facientibus non obstantibus quovis modo; & amplius pro majore cautela dictarum Universitatum, & hominum, eorumque successores; prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex declinavit, & voluit; quod si forte contingerit, dictas Universitates, & homines, eorumque successores in effectu pacifice possessionis prædicti Regii Demanii, causa, & facto prædictæ Regiæ Curie quomodocumque frustrari, aut spoliari, supradicta Regia Majestas, Curia, & Fiscus pro restitutione, & reintegracione possessionis prædictæ eidem Universitatibus, & hominibus, eorumque successoribus effectualiter providere teneantur, prout firmiter eidem pollicetur, & promittit prædictus Excell. Dominus Vicerex, auctoritate qua supra, quod in possessione prædicta realiter, & cum effectu restantur, & reintegrentur, & super ea conserventur, & manteneantur, & ut pro his, vel pro ipsorum aliquo quovis modo contigerit, dictas Universitates, & homines vel eorum successores impetiri, molestari, vexari, seu turbari, aut quomodolibet contraventionem pati, tam in dominio, quam in possessione, ex nunc pro tunc, & e contra prædictæ Regiæ Majestatis, & Curie, ac Fiscus huius Regni, & successores eisdem Universitates, & homines, eorumque successores sic tueri, & defendere in eis, & eorum possessione teneantur; & sic prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine, promittit in iudicio, & extra & quod dictæ Universitates, & homines in pacifica possessione dicti Regii Demanii efficaciter, & realiter præserventur, & in omni casu, & eventu præfens concessio demanii robur obtineat, & refragationis incommodum, aut obiectus cuiuscumque detrimentum, non sentiat; voluit insuper prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine, quod si qua forte in futurum super dictis, & dependentibus ab eis dubitatio, vel ambiguitas fieri contingerit quovis modo, interpretatio semper fieri debeat in favorem Universitatum, & hominum illorum; & amplius prædictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine promittit, quod dicta Regia Majestas infra mentes sex a presenti die præsentem contractum, &c. ratificabit, &c. per privilegium Majestatis prædictæ in forma solita, expediendum tamen sumptibus & expensis dictarum Universitatum; & voluit dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, quo supra nomine, quod ubi forte infra dictum tempus mensium sex, dicta ratificatio Sux Majestatis facta non fuerit, modo quo supra, vel in quocumque contraventionis, ex quavis causa, & in quocumque futuro tempore, firmis tamen remanentibus in beneficiaria dictarum Universitatum, & Casalium omnibus, & quibuscumque iuribus eidem competentibus, & competentis, etiam vigore presentis, & præferti instrumenti, tunc, & in quolibet casu prædictorum; dicta Regia Majestas, Curia, & Fiscus huius Regni teneantur, prout dictus Excellentissimus Dominus Vicerex, sic quo supra nomine promittit statim restituere, &c. dictis Universitatibus, & hominibus supradictos ducatos quinquaginta mille, seu ratam illorum, que eo tempore reperiretur soluta Regiæ Curie, una cum interesse ipsorum a diebus illorum soluta.

solutionis, ad rationem ducatorum septem per centum, ratione anni, habita consideratione, quod simile, & majus interesse patitur, ex causa solutionis factæ prædictæ Regiæ Curie in pace, &c. ac non obstante quacunque exceptione, & per dictam restitutionem faciendam dictarum pecuniarum quantitatium, nullum inferatur præjudicium, novatio, seu derogatio aliqua prædictis iuribus, dictis Universitatibus, & hominibus competentibus; respectu vero aliorum ducatorum quadraginta mille, primo loco solutorum per dictas Universitates, in casu contraventionis prædictæ, remaneant dictis Universitatibus salva omnia iura eisdem competentia, vigore prædicti instrumenti transactionis, protestatione præmissa, quæ repetita, & apposta intelligatur in principio, medio, & fine, & in qualibet parte præsentis contractus, quia sic dictus Excellentissimus Dominus Vicerex voluit, & expresse mandavit, & aliter Civitas, & Cafalia prædicta non contraxissent: Insuper dicti Franciscus Antonio, Cafar, & Alterius, nec dum Syndicario, & Procuratorio nomine quo supra, verum etiam eorum propriis privatis principalibus nominibus, & insolidum promissionem curare, &c. quod dicta Civitas Consentie, & Bajulationes prædictorum Cafalium, ac homines illorum, congregato consilio, more & loco solitis, ratificare debeant præsentem contractum, cum inserta forma ipsius infra menses duos ab hodie, & iterum, & de novo facere habeant omnes promissiones prædictas per publicum instrumentum, cum dictis clausulis necessariis, & infra eundem terminum consignare debeant copiam authenticam dictæ ratificationis, pro cautela dictæ Regiæ Curie, alias dicto termino elapso, & ratificatione, modo quo supra non sequuta, tali casu dictis nominibus, & insolidum teneantur, prout sic coram nobis promiserunt de proprio solvere dictæ Regiæ Curie quantitates prædictas ut supra promissas, cum omnibus damnis, expensis, & interesse. In quibus quidem pecuniarum quantitatibus dicti Franciscus Antonio, Cafar, & Alterius in casu prædicto constituerunt se ipsos, & quemlibet ipsorum insolidum veros, & liquidos debitores Regiæ Curie in pace, & sequura ratificatione prædicta & consignata copia illius, dicti Syndicus, & Procuratores ad nihilum teneantur, quia sic, &c. & fuit conventum, quod in præsentem concessione Demanii non comprehendatur Casale nuncupatum de Scigliano. Tenor vero prædicti Regii Privilegii talis est vj. Inferatur. Pro quibus omnibus observandis, &c. ambe partes ipse, quibus supra nominibus, & quælibet earum, prout ad unamquamque ipsarum partium spectat, & pertinet, sponte obligaverunt se ipsos, & quemlibet ipsarum dictarum, Catholicam Majestatem, Curiam, & Fiscum hujus Regni, & prædictas Universitates, & homines omnes illorum, eorumque successores in eisdem, dictos Franciscum Antonium, Cafarem, & Alterium, & quemlibet ipsorum insolidum, eorumque heredes, & successores respectu prædictæ promissionis, proprio nomine factæ, ac eisdem Regiæ Majestatis, & prædictarum, Universitatum, & cujuslibet ipsarum, ac se ipsos Franciscum Antonium, Cafarem, & Alterium, bona omnia mobilia, & stabilia, burgensatica, & feudalia, fiscalia, & demanialia, ac particularia, præsentia, & futura, &c. una pars vj. alteri, & altera alteri nominibus prædictis, præsentibus, &c. sub pena, & ad penam dupli, &c. medietate, &c. cum potestatem capiendi, &c. constitutione præcarii, &c. & renunciarunt, &c. & signanter dicti Syndicus, & Procurator super his omnibus Authenticæ præsentis, &c. de fideiussoribus, & iuraverunt, &c. vj. dictus Excellentissimus Dominus Vicerex visis, & non tactis scriptis, unde, &c. præsentibus opportunis, &c. Extracta est præsens copia ab actis mei Massimi Pastari, Regiæ Curie Notarii, meliori collatione semper salva, & in fidem præsentem feci, & signavi. Locus Signi, &c.

Ideoque cum præfate Universitates, & homines dictæ Civitatis Consentie, ejusque Cafalium nobis humiliter supplicaverint, ut præfatum Instrumentum, & concessionem Regii Demanii Nobili Citerioris Siciliæ Regni, & omnia, & singula in eo contenta declarata, expressa, & specificata, laudare, approbare, & confirmare, ac quatenus expedit de novo ipsam concessionem eisdem facere ex nunc Regia Munificentia cognoscimus. Nos vero attentis ejusdem Universitatis fide erga

nos, & gratis obsequiis, nec non volentes facta, gesta, recepta, atque promissa per Proreges, plena ad id potestate sussultis, & fructuosa exister, petitioni præfate libenter duximus annuendum. Tenore igitur præsentium ex certa scientia, & Regiæ auctoritate nostra deliberata, & consulto, ac ex gratia speciali, maturaque Sacri Nostri Supremi Consilii accedente deliberatione, Regii nostri Demanii concessionem per prædictum Proregem, tamquam mandatarium Regium, ut supra prædictis Universitatibus, & hominibus dictæ Civitatis Consentie, & ejus Cafalium, habitantibusque, & in futurum habitaturis in eis factam, vigore dicti præfati instrumenti, ac instrumentum ipsum, omniaque, & singula in eo contenta, promissa, & declarata in omnibus articulis, & clausulis in eodem descriptis, & appostis, juxta ipsius seriem, continentiam, & tenorem, quamvis nulla alia indigeat ratificatione, & approbatione, ad majorem cautelam dictæ Civitatis, & Cafalium, acceptamus, approbamus, ratificamus, & confirmamus, illique robor, & auctoritatem nostram impartimur, & quatenus opus est, quæ principaliter, & de novo dictas Universitates, & homines dictæ Civitatis Consentie, & ejus Cafalium, habitantesque, & habitaturi in eis in Regium nostrum Demanium dictæ Citerioris Siciliæ Regni recipimus facimus, constituimus, erigimus, ac in perpetuum de nostro Regio Demanio esse volumus, attenta forma præfati instrumenti, & cum omnibus pactis, promissionibus, reservationibus, obligationibus, conventionibus qualitatibus, conditionibus, & aliis clausulis in eo appostis, & descriptis, quæ volumus in præfati nostri confirmationis, & novæ concessionis Privilegio haberi pro repositis, & de novo expressis, Decernentes expresse, quod omnia præmissa eisdem sine momenti, & roboris, ac si a nobis ipsi immediate concessa, & pacta, atque transacta forent, promittentes nihilominus tenore præsentium, de dicta certa nostra scientia, & per fidem, & verbo Regio præfata tam approbationem, ratificationem, & confirmationem, promissa, apposta, & declarata semper, & omni futuro tempore ratam, & firmam, ac rata, & firma habere, & tenere, eaque omnia eisdem Universitatibus, & hominibus dictæ Civitatis Consentie, & ejus Cafalium, ac in supra observare, & observari facere per heredes, & successores nostros in dicto Citerioris Siciliæ Regno Regiamque Curiam, & per quoscumque nostros Officiales Maiores, & Minores, ac alias quasvis personas, cujuscumque gradus, status, & conditionis existant, & in nullo contra facere, dicere, vel opponere in iudicio, sive extra, directe, vel indirecte, palam, publice, vel occulte, aut alio quovis quæstio colore; Volentes, & decernentes expresse, quod hujusmodi ratificatio, confirmatio, & approbatio sit, & esse debeat prædictis Universitatibus Civitatis Consentie, & ejus Cafalium prædictorum, omnibusque eorum hominibus, ac posteris, & successoribus suis in perpetuum ut supra, stabili, Realis, valida, atque firma, nullumque in iudicio, aut extra sentiat impugnacionis objectionem, defectum incommodum, aut noxæ cujuslibet alterius detrimentum, sed in suo semper robore, & firmitate persistat; Et ut præmissa, quem volumus fortiantur effectum, Serenissimo propterea BALDASARI CAROLO Principi Asturiano, Gerunde, Ducique Calabriæ, FILIO PRIMOGENITO nostro charissimo, ac post felicit, & longævus dies nostros in omnibus Regni, & dominiis nostris (Deo propicio) immediato heredi, & Negitimo successoris intencum agerientes Nostrium, sub paterna benedictione obtentu dicimus, cumque rogamus; Illis viribus vero Spectabilibus, Nobilibus Magnisq; dilectis Consiliariis, & Fidelibus nostris Proregi, Locumtenenti, & Capitano Generali, nostro Magno Camerario, Protenotario, Magistro Iustitiarum, eorumque Locumtenentibus, Sacro nostro Consilio Castri Capuani, Presidentibus, & Rationalibus R. C. Summarie Regenti, & Iudicibus Magne Curie Vicariis, Scribis Portionum, Thesaurario nostro Generali, Advocatis quoque, & Procuratoribus Fiscalibus, ceterisque demum universis, & singulis Officialibus, & Subditis nostris, maioribus, & minoribus, quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, auctoritate, & potestate fungentibus, tam presentibus, quam futuris in eodem Regno constitutis, & constituendis, dicimus

cimus, precipimus & iubemus, quatenus forma presentium, & dicti presentium instrumenti Regii nostri Demanii concessionis, per eos, & eorum quemlibet diligenter attenda, illam, & omnia, & singula suprafacta nostre confirmationis, ratificationis, & nove concessionis Privilegio contenta, predictis Universitatibus, & hominibus dictæ Civitatis Consentie, & ejus Casalium, habitantibusque, & in futurum habitaturis in eis observent, observarique faciant, per quos decet, iuxta illarum formam, & tenorem, omni dubio, & difficultate cessantibus, contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua, siue causa, si dictus Serenissimus Princeps Filius noster charissimus nobis moremgerere, ceteri autem Officiales, & Subditi nostri predicti gratiam nostram charam habent, ac prater iram, & indignationis nostre incursum, penam ducatorum mille nostris inferendorum ararum cupiunt evitare. Incursus rei testimonium, presentes fuisse iussimus, nostro magno negotiorum prelati ceterioris Siciliæ Regni Sigillo pendente muniti. Datum in Oppido nostro Fraga, die quarta mensis Augusti, anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo quarto. Regnorum autem nostrorum anno vigesimo quarto.

YO EL REY.

Vidis Neyla Regens- Vidit Musos Regens- Vidit Capycius Galeota Regens, - Vidit Cufanus Regens- Vidit Potenzanus Regens- Dominus Rex mandavit Mihi D. Janico Lopez de Carate - solvit ducatos duos, tarenos duos- Villareal Taxator - In Privilegiis Neapolis XIX. fol. CCV.

Confirmacion en forma del instrumento a qui inferio, por el qual el Duque de Alcala siendo Virrey de Napoles admitio al Regio Demanio la Universidad, y bombres de la Ciudad de Cofencia, y sus Cafales con las condiciones contenidas en el dicho instrumento, el Consejo - Adest Sigillum cum pendente, &c.

Et cum dicto preinserto Regio Privilegio fuerunt presentata etiam Nobis infrascriptæ Regiæ literæ prefatæ Majestatis tenoris sequentis v3.

EL REY.

Ilustre Duque de Arcos Primo nuestro Virrey, - Lugarteniente, y Capetan General: a instancia de la Ciudad, y Cafales de Cofencia tube por bien de mandarlos; que con tres asociados de mi Consejo de Castilla, la, fe viesse en este mi Supremo de Italia en grado de revista la resolución, que en veinte, y uno de Febrero del año pasado de mil, y sei scietos, y quarenta, y cinco havia mandado tomar de confirmar la venta de dichos Cafales hecha en esse Reyno al Marques Vincencio Salviati, y haviendose hecho, se dio por el dicho Consejo, y Asociados la sentencia del tenor, que sigue.

A treynta de Agosto, de mil sei cientos, y quarenta, y seis, haviendose visto en justicia, por el Consejo Supremo de Italia con los Asociados, que S. M. ha nombrado en revista el pleyto, que pendia en el, entre la Ciudad, y Cafales de Cofencia en el Reyno de Napoles, y Marques Vincencio Salviati. Visto asimismo las ventras hechas de dichos Cafales por el Duque de Medina de las Torres, y Almirante de Castilla, siendo Virreyes en el dicho Reyno de Napoles, en tres, y quinze de Mayo de mil, y sei cientos, y quarenta, y quatro, con lo contenido en los instrumentos de ellas, y la confirmacion, que en vista se ordenó de dicha venta, en veinte, y uno de Febrero de mil, y sei cientos, y quarenta, y cinco, y tambien los Privilegios, que alegan la dicha Ciudad, y Cafales, losdos transacciones hechas por los mismos con al Real Fisco, en los año de mil, y quinientos, y noventa, y seis, y mil, y sei cientos, y treynta, y uno, y el precio de noventa mil ducados, per por ellas desembolizaron, y los autos promeidos en favor de dichos Cafales, en diez, y siete de Febrero, diez, y seis de Junio, y quatro de Agosto de mil, y sei cientos, y quarenta, y quatro, en que se confirmaron las dichas transacciones, y privilegios, y los memoriales, y demandas puestas asfi por el Señor Gran Duque de Florencia, como por el dicho Marques Vincencio Salviati con otros, que la Ciudad, y Cafales han

presentado, y en su noble el Doctor Juan Barraca su Procurador; haviendo uydo a ambas partes con sus Abogados; y considerando con la devida atencion los Señores Licenciados Joseph Gonzales, D. Anronio de Valdes, y D. Francisco de Robles del Consejo. Real de Castilla Asociados en esta causa de revista, y los Señores Regentes del Consejo de Italia Marques Luis Cufano, Roque Potenzano, D. Miguel Salamanca Comisario, D. Alonfo de Agram, y D. Francisco Merlino. Dijeron, declararon, y sentenciaron en grado de revista, quel el auto, que se proveyo per el dicho Consejo de Italia en veinte, y uno de Febrero de mil, y sei cientos, y quarenta, y cinco a favor del dicho Marques Vincencio Salviati, confirmando la venta de dichos Cafales, se haya de revocar, y que el auto, que se proveyo el dicho dia diez, y seis de Junio de mil, y sei cientos, y quarenta, y quatro, por el qual se dixo, que la venta hecha de dichos Cafales, y posesion, que dellos se dio al dicho Marques Vincencio Salviati se reduzca ad primum, como atenuada contro la forma de dichos Privilegios, transacciones, y ordenes de Su Magestad, restituyendo la dicha Ciudad, y Cafales de Cofencia en la posesion del Real Demanio, como estavan antes de ser vendidas, se haya, y deba confirmar, y sentenciaron, nulas las ventras hechas de dichos Cafales por los dichos Duque de Medina de las Torres, y Almirante de Castilla, confirmando las dichas transacciones, y asfi lo declararon, sentenciaron, y firmaron de sus nombres dicho dia, mes, y año, Licenciado Joseph Gonzales, Licenciado D. Antonio de Valdes, D. Francisco Robles Villafane, Luis Cufano, Marques de Pontecorvo, Roque Potenzano, el Regente D. Miguel de Salamanca, D. Alonfo de Agram, y D. Francisco Merlino. Y siendo justo, que la dicha sentencia tenga su devido cumplimiento, os encargo, y mando proveais, y deis la orden, que convenga, para que luego, como le os presentera este mi orden, se execute, y cumpla justa su ley, y tenor, sin replica, ni contradiccion alguna, y que en conformidad della, pongais en la posesion de mi Real Demanio a los dichos Cafales, paraque gozen del, y le tengan segun; y de la manera, y en la misma forma, que le tenian, y gozavan antes de la venta dellos, ordenando se execute, y cumpla la orden que mande dar sobre esto en veinte, y tres de Junio, en virtud de decreto del dicho Consejo, de diez, y seis del mismo de mil, y sei cientos, y quarenta, y quatro, y tambien el Privilegio de confirmacion del dicho Demanio despatchado en quatro de Agosto siguiente del dicho año de mil, y sei cientos, y quarenta, y quatro, que se guarden, y cumplan las transacciones referidas por quanto le ha determinado en justicia, y procede de mi determinada voluntad; y me avisareis de haverse asfi todo executado. La presente resta al presentante. Dada en Saragoza a diez, y ocho de Octubre de 1646. años.

YO EL REY.

Vidit Salamanca Regens- Vidit Cufanus Regens- Vidit Agraz Regens- Vidit D. Franciscus Merlino Regens Carate Secretarius. In partium Neap. 23. fol. 122. Nil solvit, quia triplicatum, Roccus de Ariculetta Taxator.

Al Virrey de Napoles con la sentencia, que se ha dada a instancia de la Ciudad, y Cafales de Cofencia, paraque se execute - Consultado - Locus Sigilli.

Per esecuzione delli quali vi fu interposto decreto del tenor seguente, v3. Super executione Regiarum Literarum Suae Catholice Majestatis, expeditarum sub die 18. mensis Octobris 1646. ad beneficium Casalium Civitatis Consentie super petito Demanio, ut in actis. Die 19. mensis Julii 1647. Neapoli, facta relatione S. E. in Regio Collaterali Consilio, Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, providet, mandat, atque decernit, quod exequantur predictæ Literæ Suae Catholice Majestatis, & debeat executioni demandentur iuxta ipsarum seriem, continentiam, & tenorem, hoc iuramento, &c. Zofia Regent-Cananate Reg- Sanctissimus R. Carolus Capycius latro Reg. Petrus de Falce Reg. Cancell. Supplicatum propterea nobis humiliter extitit pro parte retroscriptæ Universitatis, & hominum Civitatis predictæ Consentie, & ejus Casalium, quatenus Regias Exequutoriales Literas, pro pra-

missorum executione sibi expediri facere dignemur; Nos itaque viso tenore prædicti præinserti Regii Privilegii, ac Regiarum Literarum Suae Majestatis, volentes, ut teneatur Regi obedire Mandatis, tenore præsentium præcipimus, & mandamus omnibus supradictis Officialibus, Tribunalibus, & personis hujus Regni, majoribus, & minoribus, præsentibus, & futuris, ad quos, seu quem præsentem pervenerint, spectabunt, & fuerint quomodolibet præsentate, quatenus attenta per eos, & unumquemque ipsorum forma, & tenore prædicti præinserti Regii privilegii; ac præinsertarum Regiarum Literarum, illum, & illam sit, & esse debeat prædictis Universitatibus, Civibus Consentinæ, & ejus Casalium prædictorum, omnibusque eorum hominibus, ac posteris, & successoribus suis in perpetuum, ut supra, stabilis, realis, valida, atque firma; nullumque in iudicio, aut extra sentiat impugnacioni obiectum, defectus incommodum, aut noxæ cuiuslibet alterius detrimentum, sed in suo semper robore, & firmitate persistat, & ut præfertur ad unguem inviolabiliter observentur, & exequantur, ac exequi, & observari faciant, per quos decet, juxta præinserti Regii Privilegii, ac præinsertarum Regiarum Literarum seriem continentiam, & tenorem, omni dubio, & difficultate cessantibus, lapsu temporis non obstante; & amplius ad majoris gratiæ cumulum, volumus, & decernimus, quod præsentis Privilegii registrari debeat in Registris, & quinternionibus Regiæ Cameræ Summarie, pro futura partium causela prædictæ Universitatis, & hominum Civitatis prædictæ Consentinæ, & Casalium; & ejus contrarium non faciant pro quanto gratiam prædictæ Majestatis charam habent, ac pœnam ducatorum mille cupiunt evitare: In quorum fidem

has præsentem fieri fecimus, magno præfata Majestatis Sigillo pendenti munitas: Datum Neapoli in Regio Palatio, die 31. mensis Octobris 1648.

EL CONDE DE VILLAMEDINA.

Vidit Zusia Regens - Vidit Casanate Regens. Vidit Caraccioli Regens - Vidit Capyciustato Regens - Vidit Garzia Regens - Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitanus Generalis mandavit mihi Joanni Angelo Barili-Solvit, &c. In Privilegiis IV. fol. 109.

Esecutoria di Real privilegio, e preinserte Reali Lettere, per le quali Sua Maestà conferma l'istrumento, che si fè per l'Illustre Duca d'Alcalá, essendo Vicerè di questo Regno, ammettendo al Regio Demanio la Università, & homini della Città di Cosenza, e suoi Casali, con le condizioni in esso contenute, servata la forma del preinserto decreto, interposto per l'Illustri Predecessori di V. E. e Regio Collateral Confeglio, in forma Reg. Cancell. &c. De Falces.

Concordat cum suo originali Registro, quod conservatur in Regia Cancellaria, meliori collatione semper salva. Datum Neapoli in Regia Cancellaria, die 23. mensis Julii 1720. - Dominicus Imperatus Scriba Registri.

V. I. D. Franciscus Antonius Gabriel, Deputatus Fidelissimorum Consentinæ Casalium, imprimi curavit: Neapoli, die 19. mensis Septembris 1720.

CATALOGUS

VIRORUM ILLUSTRUM CALABRORUM,

Qui in hoc Opere continentur, alphabetico ordine dispositus.

ARCHIEPISCOPI.

Alexander Cassilione Man-
rellus Archiep. Consent.
Andreas Gervasius Archiep.
Anxanen.
Angelus Archiep. Rossanen.
Arnulphus Archiep. Rhegin.
Arnulphus I. & II. Archiepisc.
Consent.
Basilus Archiep. Rossanen.
Belprandus Archiep. Consentin.
Benvenutus Archiep. Rhegin.
Berardus, sive Bernardus Ma-
tera Archiep. Tranen.
Bernardus Archiep. Rhegin.
Bonaventura Poerius Minor.
Archiep. Salern.
Bonifacius Archiep. Rhegin.
Bonomus, sive Bonus homo
Archiep. Consent.
Carolus Berlingerius Archiep.
Seberinat.
Constantinus Archiep. Rhegi-
nus.
Constantinus Archiep. Sebe-
rinat.
Didacus Sersalis Archiep. Ba-
rien.
Eusebius Archiepiscopus Rhe-
ginus.
Gaspar a Fosso Archiep. Rhegi-
nus.
Gregorius Archiep. Seberinat.
Gregorius Carbonellus Ord.
Minim. Archiepiscopus Neo-
castriari.
Gregorius I. & II. Archiep.
Rossanen.
Guilelmus Logotheta I. & II.
Archiep. Rhegin.
Henricus de Mojo Archiep. Se-
berinat.
Hieronymus Passarellus Arch.
Salernit.
Hilarius Archiep. Rhegin.
Jacobus Archiep. Rhegin.
Joannes Archiepiscopus Rhe-
ginus.
Joannes Archiep. Rossanen.
Joannes Archiep. Seberinat.

Joseph Carafa Archiep. Rossa-
nen.
Joseph Maria Perrimezzi Ar-
chiep. Bostren.
Isacus Archiep. Rossanen.
Julius Pavifius Ord. Prædic.
Arch. Surrent.
Landus sive Leander Archiep.
Rhegin.
Lucas Archiepiscopus Consentin-
us.
Marcus Archiepiscopus Rhegi-
nus.
Marius Mirabellus Archiep.
Surrent.
Martialis Peregrinus Archiep.
Nazaren.
B. Matthæus Saracenus. Mino-
rita Archiep. Rossanen.
Mutius Sorianus Archiep. Sebe-
rinat.
Nicolaus Archiep. Consentin.
Paulus Archiep. Rossanen.
Paulus Pyromallus Ord. Præd.
Archiep. Nacheivanensis.
Petrus I. & II. Archiep. Con-
sent.
Petrus Samblasius Archiep.
Brundusin.
Philippus Maurellus Archiep.
Rheginus.
Rodolphus Archiep. Rhegin.
Rogerius Archiep. Rossanen.
Rogerius I & II. Archiep. Rhe-
gin.
Ruffus Archiep. Consentinus.
Samuel Rodatà Archiepisc.
Berçen.
Sancius Archiep. Consentinus.
Severus seu Saleucius Archiep.
Seberinat.
S. Sifinnius Archiep. Rhegin.
Thomas Ruffus Archiep. Fer-
rarien.

ATHLETÆ.

Ægon Crot.
Agesidamus Locren.
Damon Thurinus.
Diognetus Crot.

Dionysodorus Thurinus.
Euthydemus Thurinus.
Euthymus Locrensis.
Glaucius Crot.
Isomachus Crot.
Milo Crot.
Phaylus Crot.
Philetas Sybarita.
Philippus Butacides Crot.
Timasitheus Crot.
Tificrates Crot.

CARDINALES S. R. E.

Guilelmus Sirletus
Joannes Baptista Salernus.
Joseph Firraus.
Lucius Saxo
Ludovicus de Aragona.
Petrus Ruffus.
Petrus Paulus Parisius.
Philippus Spinellius.
Thomas Ruffus.
Vincentius Laureus.

CENTENARIJ.

Antonius a Catanzaro vix. ann.
108.
Casar Mazzuca a Cellariis vixit
annos 116.
Camillus Salernus vixit ann.
113.
Fabius de Bona centesimū an-
num agit.
Franciscus Calaber vix. ann.
101.
Gaspar Dragonettus vix ann.
120.
Hieronymus a Syllano vix. ann.
100.
M. Aurelius Cassiodorus vix.
ann. 100.
Thomas Sirletus vix. ann. 105.

DUCES MILITUM. Vide MI- LITES &c.

EPISCOPI, ET PRÆSULES.

Abundantius Episcopus Temfa-
nus.

- Adamus a Gemiliano Basilian. Episc. S. Leon.
 Amilius Bombinus Episc. Umbriat.
 Agathius de Summa Episc. Catacen.
 Alamanus Episc. Strongyl.
 Alexander a S. Severina Episc. Urbevetan.
 Alexander Magnus Cisterc. Episc. S. Marci.
 Aloysius de Amato Episc. S. Marci.
 Alphonfus Alvarez Guerrerius Episc. Monop.
 Alphonfus Petrucci Episc. Belicestr.
 Amerigus Episc. Scylacen.
 Andreas Episc. Boven.
 Andreas Nicoletta Episc. Ifulan.
 Androneus Episc. Besidianen.
 Angelus Gracus Episc. Martiranen.
 Angelus Verardus Episc. Martiranen.
 Annibal de Petro Paulo Episc. Castrimar.
 Annibal Sillanus Episc. Castren.
 Anselmus Episc. Miletan.
 Antonius a Cro Minorita Episc. Catacen.
 Antonius de Caroleis Episc. Opeden. postmodum Besidianen.
 Antonius de Paula Cisterc. Episc. Catacen.
 Antonius Ganguzza Episc. Vescanen.
 Antonius Jenisius Episc. Croton.
 Antonius Laureis Episc. Belicestr.
 Antonius Laureus Episc. Stastanen.
 Antonius Luciferus Episc. Croton.
 Antonius Morri Minorita Episc. Liparitan.
 Antonius Papa Episc. S. Marci.
 Antonius Ricciullus Episc. Umbriat.
 Antonius Rufus Cam. Ap. Cler.
 Antonius Sanguagalus Episc. Strongylen.
 Antonius Sorbill: Episc. Miletan.
 Antonius Spoletinus Ep. Croton.
 Antonius Strada Episc. Miletan.
 Antonius Maria Camalda Blanda Episc. Strong.
 Antonius Maria Sanctorus Episc. Scalen.
 Arnulphus Episc. Miletan.
 Afcianus Ferrerius Episc. Montispiolus.
 Augustinus Monachus Episc. Ifulan.
 Balthassar de Judice Ep. Caputaquen.
 Barlaam a Seminaria Basilian. Episc. Hieracen.
 Barnabas Basilian. Episc. Opeden.
 Bartholomæus Oliverius Episc. Umbriat.
 Basilius I. II. & III. Episc. Hieracen.
 Basilius I. & II. Episc. Rossanen.
 Bassovinus Episc. Catacen.
 Benedictus Hieracius Episc. Liparitan.
 Bernardinus de Aragonia Episc. Boven.
 Bernardinus Ferrarius Episc. Besidian.
 Bernardinus Plafina E. I. Opeden.
 Bernardus Episc. Geruntin.
 Bernardus Laureus Episc. Sanctorinen.
 Bernardus Piccolus Episc. Strongyl.
 Bernardus Trentacapillus Ep. Besidianen.
 Boemundus Episc. Neocastr.
 Bonaventura Caballus Min. strict. obs. Episc. Casertan.
 Cælestinus Labonia Episc. Montis Marani.
 B. Casareus Episc. Nicoterien.
 Cæsar Foggia Episc. Umbriatcen.
 Cæsar Noparus Episc. Peranus.
 S. Calimerus Calaber Episc. Mediolan.
 Camillus Carvevalius Episc. Auriem.
 Camillus Oliverius Ep. Gravin.
 Carolus Consentia Episc. Vici Aequen.
 Carolus Cuzzolinus Episc. Puteolan.
 Carolus Peregrinus Episc. Avelin.
 Carolus Rossi Episc. Ifulan.
 Colandinus Episc. Tropæan.
 Colochinus Episc. Tropæan.
 Coridon Episc. Tropæan.
 Coriolanus Martyranus Episc. S. Marci.
 Cosmus I. & II. Episc. Rossanen.
 Crescentius Episc. Locren.
 Crocettus a Monte Minorita Episc. Croton.
 Guillelmus I. & II. Episc. Geruntin.
 Daniel Maurellus Castillonus Episc. Miletan.
 Decius Episc. Tabernen.
 Demetrius a Rhegio Episc. Corcyren.
 Desiderius Mediopica Carmel. Episc. Ugentin.
 Dionysius a Montileone ord. Præd. Ep. Venusi.
 Dionysius Campanella Carmelita Episc. S. Agathæ Gothor.
 Diosphorus Episc. Miletan.
 Dominicus Carnevalius Episc. Ifulan.
 Dominicus de Marzano Episc. Boven.
 Dominicus de Rubeis Episc. Strongyli.
 Dominicus Laymus Episc. Vulturaræ.
 Dominicus Peronacius Episc. Umbriat.
 Dominicus Sabatinus Episc. Anglon.
 Donatus Episc. Scylacen.
 Donatus Minorita Episc. Anglonen.
 Donatus Episc. Martyranen.
 Drogon Episc. Scylacen.
 Ebrardus Episc. Miletan.
 Evangelista Turnefranza Episc. Catacen.
 Eustachius Entrerius Ord. Minimor. Annibalis Episcopi Sabinen. Suffraganeus.
 Eustafius Episc. Hieracen.
 Fabius Olivadiſius Episc. Catacen.
 Fabricius Salernus Episc. Melphiten.
 Fabricius Susanna Episc. Mont. Pilusi.
 Felix Monachus Episc. Martyranen.
 Felix Solazzius Castriota Episc. Besidianen.
 Felix Via Ord. Minim. Episc. Afulan.
 Flavianus Episc. Croton.
 Fortunatus Durante Episc. Scylacen.
 Fortunatus Minorita Episc. Catacen.
 Franciscus a Paula Ord. Prædic. Episc. Maniliensis.
 Franciscus ab Amanthea Ord. Præd. Episc. Tropæan.
 Franciscus Arcerius Episc. Scylacen.
 Franciscus Biblia Episc. Ifulan.
 Fr. Bonifatus Episc. S. Leonis.
 Franciscus Brusius Conventual. Episc. Literanen.
 Franciscus Cereus Ord. Minim. Episc. Lavell.
 Franciscus Cribarus Episc. Nicoterien.
 Franciscus Franchinus Episc. Mass. Popul.
 Franciscus Martinus Ep. Ifulan.
 Franciscus Martyranus Minorita Episc. Coren.
 Franciscus Megala Episc. Ifulan.

- Ian .
Franciscus Misafius Episc. Geruntinus .
Franciscus Monachus Episc. Martyranen .
Franciscus Nomiciticus Episc. Alefinen .
Franciscus Nottuccius Episc. Oppiden .
Franciscus Tirota Episc. Scylacen .
Franciscus Vitalis Minorita Episc. Cephalodien .
Franciscus Maria Loyerius Ep. Neocastr .
Fridericus Episc. Besidianen .
Gabriel Altilius Ep. Policastr .
Gabriel de Marchis a Lungro Episc. Soran .
Galeottus Quattrimanus Episc. Croton .
Gaspar de Murgia Episc. Strongyl .
Gaspar Toraldus Episc. Tricaricen .
Gaudentius Episc. Scylacen .
Georgius Episc. Taurianensis .
Gervasius Episc. Paternen .
Gerutus Episc. Tropæan .
Gibertus Episc. Geruntin .
Götifridus de Castro Episc. S. Marci .
Götifridus Fazzarus Episc. Miletan .
Gregorius Episc. Amanthean .
Gregorius Episc. Oppiden .
Gregorius Episc. Taurianen .
Gregorius I. & II. Episc. Hieracen .
Guido Episc. Neocastren .
Guilemus a Catanzaro Episc. Umbriaticen .
Hieronymus de Paula Episc. Catacen .
Hieronymus Lancellottus Episc. Policastr .
Hieronymus Monez Basilian . Episc. Gallipolitan .
Hieronymus Ricciullus Episc. Belicastren .
Hieronymus Rocca Episc. Isulan .
Herveus Episc. Tropæan .
Hilarinus Episcopus Temfanus .
Horatius Capalbus a Saracena Episc. Besidian .
Horatius Schipanus Episc. Belicastr .
Hyacinthus Maradea a Lao Episc. Policastren .
Hyacinthus Sangermanus Episc. Nuscan .
Jacobellus a Seminaria Minor Ep. Boven .
Jacobus a Mileto Ord. Præd. Episc. Miletan .
Jacobus Episc. Besidianen .
Jacobus Villanus Episc. Martyran .
Janfridus I. & II. Episc. Besidianen .
Janfridus Episc. Miletan .
Ignatius Votta Episc. Isulan .
S. Imericus Calaber Episc. Amerinus .
Joannes a Montileono Augustinian. Episc. Tagastan .
Joannes Bisignanus Episc. Martyran .
Joannes Calà Episc. Minervinen .
Joannes Carnutus Episc. Geruntin .
Joannes de Nicephoro Episc. Scylacen .
Joannes de Volti Episc. Croton .
Joannes Emblamitus Episc. Belicastren .
Joannes Episc. Croton .
Joannes Episc. Isulan .
Joannes Episc. Lisani .
Joannes Episcopus Reginus .
Joannes Episc. S. Marci .
Joannes I. & II. Episc. Scylacen .
Joannes Episc. Taurianen .
Joannes Episc. Thurinus .
Joannes Episc. Tropæensis .
Joannes Episcopus Vibonestis .
Joannes Papasidarus Episc. Cosan .
Joannes Romanus Episc. Catacen .
Joannes Serfalis Episc. Chariaten .
Joannes Trifeus Episc. Hieracen .
Io. Aloysius Campagna Episc. Montulen .
Io. Andreas Segnius Episc. Besidian .
Io. Antonius Pandosius Episc. Literan .
Io. Baptista de Paula Episc. Besidianen .
Io. Baptista Falvus Episc. Marsican .
Io. Baptista Napita Episc. Masfanen .
Io. Baptista Ponteus Episc. Umbriat .
Io. Bernardinus Grandepoli Episc. Litterien .
Io. Dominicus Ettore Episc. Brixien .
Io. Franciscus Ferrarius Episc. Isulan .
Io. Franciscus Gerandinus Episc. Isulan .
Io. Jacobus Luciferus Episc. Umbriat .
Io. Jacobus Palemonius a Scalea Episcopus Martyranensis .
Io. Matthæus Luciferus Episc. Crot .
Jo. Paulus Marincola Episc. Theanen .
Jo. Thomas Perronus Ep. Neocastr .
Joanninus Malatucca Episc. Oppiden .
Jordanus Episc. Crot .
Joseph Battaglia a Papasidero Episcopus Montis Marani .
Joseph Carus Episc. Ruben .
Joseph Catalanus Episc. Larinen .
Joseph Ponteus Episc. Umbriat .
Joseph Protospatarus Episc. Bajanen .
Ioseph Rufus Episc. Licien .
Iosue Episc. Amanthean .
Iselgrimus a Consentia Episc. sive Archiep .
Iulianus a Mileto Ord. Præd. Episc. Cephalodien .
Iulianus Episcopus Consentinus .
Iulius Monachus Episc. Lucerin .
Iulius Saccus Episc. Monopolitan .
Iusegus episc. Tropæan .
Laurentius Episc. Boven .
Laurentius Episc. Tropæensis .
Leo Colacurius Episc. Scylacen .
S. Leo Episc. Calaber .
Leo Lucas Vita Episc. Oppiden .
Leonardus Cassianus Episc. Theram .
Leonardus Episc. Neocastr .
Leontius Episc. Hieracen .
S. Lucas a Melichlochchia Bassilian . Ep. Isulan .
Lucianus Episc. Maurenensis .
Lucius Episc. Tabernensis .
Ludovicus de Cavalcantibus Episc. Besidian .
S. Magnus ab Amygdalaria Episc .
Manfredus Giffonus Episc. Miletan .
Marcellus Anania Episc. Sutrin .
Marcellus Francus Episc. Boven .
Marcellus Sirletus Episc. Scylacen .
Marcellus Stilitanus Præsul .
Marcianus a Tauriano Episc. Hieracen .
Marcus Episcopus Reginus .
Marcus Salvidius Episc. S. Leonis .
Marcus Antonius Amalphitanus Episc. Orthonen .
Marcus Antonius Attasius Episc. Scylacen .
Marcus Antonius Comestabilis Episc. Boven .

- Marcus Antonius Parisius Episc. Urien.
 Marcus Antonius Raymundus Episc. Chariat.
 Marius Laureus Ord. Præd. Episc. Campan.
 Marius Mirabellus Episc. S. Marci.
 Martinus Megala Episc. Boven.
 B. Matthæus a Consentia Episc. Geruntin.
 Matthæus Grifsonius Episc. Puteolan.
 Menecrates Episc. Chariaten.
 Michael Perista Episc. Umbriaticen.
 Michael Petirrius Episc. Thermolaren.
 Mirabellus Episc. S. Marci.
 Molius Episc. Strongyl.
 Mutius de Rosis Episc. Theanen.
 Nicolaus Acerna Episc. Nolanus.
 Nicolaus a Consentia Episc. Martyranen.
 Nicolaus Citus Episc. Umbriaticen.
 Nicolaus de Caprio a Saracena Episc. Iovinac.
 Nicolaus Episc. Catacen.
 Nicolaus Episc. Crot.
 Nicolaus I. II & III. Episc. Hieracen.
 Nicolaus Episc. Isulensis.
 Nicolaus Episc. Neocastr.
 Nicolaus Episc. Rossanen.
 Nicolaus Episc. Scylacen.
 Nicolaus Maloperus Episc. Crotonien.
 Nicolaus Marinus Episc. Tabernen.
 Nicolaus Ricchettus Episc. Martyranen.
 Nicolaus Maria Madafarrus Episc. Boven.
 Niphus Episc. Hieracen.
 N. Infillus Episc. Titular.
 Obizus Ioannes Vicecomes de Ficechia Episc. Belicastro.
 Opportunus Episc. Taurianensis.
 Orestes Episcopus Vibonensis.
 Organtinus Scarola Episc. S. Marci.
 Palumbus Episcopus. five Archiep. Consentin.
 Paschalis Episc. Rossanen.
 Paulinus Episc. Taurianensis.
 Paulus Amilius Sammarcus Ep. Umbriat.
 Paulus Colliia Ord. Minim. Episc. Nicoterien.
 Paulus Dianus Episc. Opeden.
 Paulus Episc. Scylacen.
 Paulus Philocamus Episc. Scylacen.
 Paulus Pyromallus Ord. Præd. Episc. Besidianen.
 Paulus Stabile Ord. Minim. Ep. Boven.
 Peregrinus Episc. Paternen.
 Petrus S. Liberato Episc. five Archiep. Brundusin.
 Petrus a Scalea Episcopus. Neocastrensis.
 Petrus a Scylaceo Episc. Vicentis.
 Petrus Corfus Præsul.
 Petrus de Asfarato Episc. Minorin.
 Petrus de Cavalcantibus C. R. Theat. Episcopus Puteolan.
 Petrus de Corono Episc. Isulan.
 Petrus de Majo Episc. Isulan.
 Petrus de Sonnino Episc. Neocastr.
 Petrus Episc. Crot.
 Petrus Episc. Locren.
 Petrus Episc. Mariscan.
 Petrus Episcopus Melivitenensis.
 Petrus Episc. Scylacen.
 Petrus ex Monaster. S. Euphem Monachus. Episc. Strongyli.
 Petrus Magri Episc. Policastro.
 Petrus Ranerius Episc. Strongylen.
 Philippus de Amato Episc. Umbriat.
 Philippus de Lanzano Episc. Coronen.
 Philippus Guerra Episc. S. Marci.
 Philippus Jesualdus Episc. Geruntin.
 Philippus Matera Episcopus. Martyranen.
 Philippus Spinellius Ep. Averfan.
 B. Polychronius Episc. Geruntin.
 Pompejus Mangionus U. S. Decanus.
 Prosper Præsul Rhegin.
 Raphael Bonellus Ep. Ragusæus.
 Raymundus Episc. Bojan.
 Raynaldus Episc. Besidianen.
 Raynaldus Episc. Paternen.
 Rhodulphus Dulcinus Episc. Scylacen.
 Riccardus I. & II. Episc. Scylacen.
 Riccardus I. & II. Episc. Troppæn.
 Robertus Episc. Catacen.
 Robertus Episc. Paternen.
 Robertus Mazza Episc. Neocastr.
 Rufinus Episcopus Vibonensis.
 Salvator Mosca Episc. Vicentis.
 Saturninus Episc. Rossanen.
 Saxo Episc. Cofan.
 Scipio Paschalis Episcopus. Casalen.
 Scipio Serfalis Episc. Isulan.
 Sebastianus de Alexandris Carmelita Ep. Rudien.
 Senator Martyranus Episc. Martyranen.
 Sergius Episc. Nicoterien.
 Sextilius Mazzuca Episc. Alexanzen.
 Sigismundus Mangiaruna Episc. Oppiden.
 Silvester Matera Episc. Anglonen.
 Silvester Stanous Episc. Minorin.
 Sixtus de Ignatis Episc. Trevicen.
 Soffridus Episc. Cofan.
 Stephanus de Rosis Episc. Hieracen.
 Stephanus Episc. Locren.
 Stephanus Episc. Miletan.
 Stephanus Episcopus Rheginus.
 Stephanus Episc. Seberinat.
 Stephanus I. & II. Episc. Troppænsis.
 Stephanus Episcopus Vibonensis.
 Stephanus Minorita Episcopus Urien.
 Stephanus Seulco Episc. Hieracen.
 Theodorus Episc. Taurianensis.
 Theodorus Episc. Troppænsis.
 Theodosius Episc. Crot.
 Theophilus Episc. Thurinus.
 Theophilus Galluppus Episc. Oppiden.
 Theotimus Episc. Crot.
 Thomas Casellius Ord. Præd. Ep. Caven.
 Thomas Melina Episc. Boven.
 Thomas Oliverius Episc. Strongylen.
 Thomas Rossius Episc. Chariaten.
 Thomas Sirletus Episc. Scylacen.
 Thomas Maria Francia Ord. Præd. Episcopus Aurien.
 Tiberius Cortesius Episc. Lavellen.
 Valerius Episc. Rossanen.
 Venutus Minorita Episc. Catacensis.
 Vincentius Ferrerius Episc. Montispilosi.
 Vitalianus Marescanus Episc. Umbriat.
 Ugo Episc. Scylacen.
 Ugo Episc. Cofan.
 Ulutus Episc. Besidianen.
 Xaverius Ferrarius Episc. Martyranen.

tyrinen.
Zachæus seu Zacharias Episc.
Scylacen.

EREMITÆ. *Vide* SANCTI-
TATE ET PIETATE CON-
SPICUI.

ERUDITI. *Vide* SCRIPTO-
RES.

FEMINÆ ILLUSTRES.

Adelasia Northmannia.
S. Agnes Mart.
Amburga Northmannia.
Angela a Monsanto.
Anna Labruta.
Arignotis Crot.
S. Arsenia, sive Eusebia Mart.
S. Bedia Mart.
Biscala Crot.
Brettia Regina.
S. Cantionilla Mart.
Catharina a Scylaceo.
Catharina Calabra.
Catharina Ganguzza.
Catharina Malarbi.
Catharina Rechichia.
Clara Aceti.
Constantia Northmannia.
Damaa Crot.
Diana Moscana.
Dinono Crot.
S. Dominata.
S. Dominica virgo & Martyr.
S. Donata Mart.
S. Elisabeth Basiliana.
S. Felicitas Mart.
Fulvia Lata.
S. Generosa Mart.
S. Helena Basiliana.
Herina Scanderbechia.
Hieronyma a Paterno.
Ligia.
Lucretia a Valle.
Magdalena Galliarda.
Maria Malarbi.
Mea Crot.
Melantho Lata.
Myas Crot.
Perna ab Altilia.
S. Perpetua Mart.
Philitis Crot.
Pythagorizussa Crot.
Sarra Roda.
S. Secunda Mart.
Teano Locrensis.
Teresa Madragano.
Theano Pythagoræ uxor Crot.
Theano Thurina.
S. Theodata Mart.
B. Theodora Basiliana.
Timicha Crot.
Tirfeines Sybarita.
S. Venera Virg. & Mart.

Victoria Theotino.
Vienna a Fiscaldo.
S. Ursula a Pentidaçtlo.

GEOGRAPHI. *Vide* HISTO-
RICI.

GEOMETRÆ. *Vide* PHILO-
SOPHI.

GUVERNATORES GENE-
RALES. *Vide* MILITES &c.

HISTORICI ET GEOGRA-
PHI.

Apollinaris Agresta.
Bonaventura Campagna.
Callistenes Sybarita.
Cyromachus Thurinus.
David Romæus.
Dominicus Martyre.
Dominicus Pizzimettus.
Dominicus Vigliarolus.
Donatus Pollienius.
Elias de Amato.
Eradocius Thurinus.
Franciscus de Longobardis.
Franciscus Maria Labonia.
Georgius Fotinus.
Guilelmus Sirletus.
Hieronymus Marafiotus.
Hilarius Tranquillus.
Hippas Rheginus.
Ibycus Rheginus.
Ioannes Ioachimus.
Ioannes Florius.
Ioannes Simoneta.
Io: Alphonsus Borellius.
Io: Angelus Spagnolius.
Io: Antonius Anania.
Io: Baptista Bonjoannius.
Io: Baptista de Mola Molisi.
Io: Dominicus Longus.
Io: Franciscus Gemellius.
Io: Laurentius Anania.
Ioannes Thomas Martyranus.
Io: Ioseph Bisogno.
Io: Ioseph Capalbus.
Io: Ioseph de Amato.
Ludovicus Adimarus.
Lycus Rheginus.
M. Aurelius Cassiodorus.
Rogerius Carbonellus.
Paulus Gualterius.
Petrus Catroppus.
Petrus Thomas Puglisius.
Philippus Feuli.
Pomponius Latus.
Prosper a Rhegio.
Prosper Parisius.
Rutilius Benincasa.
Salvator Varrone.
Sertorius Quattrimanus.
Silvester Politus.

INSTITUTORES SACRO-
RUM ORDINUM ET LOCO-
RUM PIORUM.

Albentius Rossi.
Andreas a Tropæa.
Angelus Grotus.
Antonius a Parma.
Antonius Firraus.
Bernardus Militia.
S. Bertholdus Carmelita.
Cæsar Firraus.
Catharina Calabra.
Dominicus a Paterno.
Fernandus Ritura.
Franciscus a Notario Ioanne.
S. Franciscus de Paula.
Franciscus Giminus.
Franciscus Pavone.
Fulvius Viridianus.
Georgius a Rhegio.
Guilelmus Sirletus.
Hieronymus Prænestinus.
Ioannes a Tropæa.
Ioannes Ioachimus.
Ioannes Pizzullus.
Ioseph Faraldus.
Ludovicus a Rhegio.
Manlius Caputis.
Marcellus Fossatarus.
M. Aurelius Cassiodorus.
S. Nilus Basilian.
Octavius Saccus.
Paulus a Briatico.
B. Paulus a Mileto.
Petrus Corfus.
Sextilius Mazzuca.

INVENTORES RERUM.

Alcæon Crot.
Aloysius Lilius.
Cyromachus Thurinus.
Hippas Rheginus.
Hippas Rheginus.
Ibycus Rheginus.
Io: Alphonsus Borellius.
Io: Camillus Bilotta.
Ioannes Lucas Confortus.
M. Aurelius Cassiodorus.
Octavius Saccus.
Philolaus Crot.
Praxiteles Peripolitanus.
Pythagoras Rheginus.
Pythagoras Samius.
Stefichorus Metauriensis.
Theagenes Rheginus.
Thurus Sybarita.
Timæus Locrensis.
Vincentius Vianeus.

JURISCONSULTI.

Antonius Floceanus.
Antonius Piscione.

Augu-

Augustinus Caputus .
Cajetanus Argentus .
Carolus Ferrarius .
Carolus Selvago .
Cornelius Ruffus .
Didacus de Mari .
Fabius Monteleonius .
Fabritius Vitgopia .
Flaminius Monachus .
Flaminius Parisius .
Franciscus Garofalus .
Franciscus Manardus .
Franciscus Simoneta .
Franciscus Telefius .
Hieronymus Calà .
Hyacinthus Biscardus .
Iacobus Caballus .
Iacobus Galliardus .
Io: Baptista Bovius .
Io: Marcus Aquilinus .
Io: Nicolaus Angelonius .
I. Vincentius Gravina .
Ioseph Schettinus .
Iulius de Legibus .
Iulius Cæsar Gallupus .
Lælius Caputus .
Ludovicus a Consentia .
Ludovicus Cherereus .
Marcus Antonius Curatolus .
Marcus Aurelius Severinus .
Nicolaus Carbone .
Paulus Merenda .
Petrus Paulus Parisius .
Seraphinus Biscardus .
Vincentius Quattrimanus .
Vitalis Vitale .

LEGISLATORES .

Androdamus Rheginus .
Elicon Rheginus .
Gyptius Locrensis .
Helianctas Metauriensis .
Hipparcus Rheginus .
Onomacritus Locrensis .
Phytius Rheginus .
Salthus Crotonien .
Stenidas Locrensis .
Theatetus Rheginus .
Timares Locrensis .
Zaleucus Locrensis .

MARTYRES . *Vide SANCTI-
TATE ET PIETATE CON-
SPICUI .*MATHEMATICI . *Vide PHI-
LOSOPHI .*MEDICI . *Vide PHILOSO-
PHI .*MILITES, DUCES MILI-
TUM, ET GUBERNATORES
GENERALES .

Adenulphus de Aquino .
Alexander Maurellus .
Aloysius Amodeus .

Aloysius Antonius de Martinis .
Alphonfus Dattylus .
Altilius Alimena .
Americus de Cavalcantibus .
Andreas Firraus .
Andreottus Lauria .
Angelus Matera .
Antonellus Samblasius .
Antonius Fazzarus .
Antonius Laureus .
Antonius Ranerius .
Antonius Serfalis .
Auripius Arnonus .
Bartholomæus Malenus .
Bartholomæus Serfalis .
Bernardus Anania .
Bernardus Picardus .
Bernardus Scaleonus .
Cæsar Gaeta .
Cæsar Passalacqua .
Chiattus Mirabellus .
Dominicus Asciutus .
Dominicus Fazzalius .
Dragonettus Spatafora .
Ferdinandus Manardus .
Franciscus Castillonus Maurel-
lus .
Franciscus Galeotta .
Franciscus Girona .
Franciscus Matera .
Franciscus Pisanus .
Franciscus Ricca .
Franciscus Silvestrius .
Franciscus Antonius Dattylus .
Galeatus de Tarfia .
Gavinus a Consentia .
Georgius Serfalis .
Gerardus Matera .
Gothifredus a Consentia .
Guilius Ivuti .
Guilhelmus a Consentia .
Guilhelmus Sirletus .
Henricus a Consentia .
Henricus Scaleonus .
Hieronymus Gualterius .
Ioratus Civitella .
Horatius Majorana .
Iacobus Biblia .
Iacobus de Tarfia .
Ioannes Calaber .
Ioannes Malatacca .
Ioannes Paschalis .
Io: Alphonfus Ricca .
Io: Andreas Mediotesta .
Ioannes Baptista Alimena .
Io: Bernardinus Galeotta .
Ioannes Conradus Alimena .
Ioannes Franciscus Cicala .
Ioannes Victorius Maurellus .
Ioseph Comestabilis .
Iulianus Firraus .
Iulius de Alexandris .
Iulius Serfalis .
Lælius Samblasius .
Laurentius Tirellus .
Leonymus Crot .

Ludovicus Longobuccus .
Merqus Arduinus .
Marius Bonellus .
Mauritius Maurellus .
Mazzeus Maranus .
Milo Crot .
Nicias Consentinus .
Nicolaus Migliaresius .
Nicolaus Zingonus .
Nicolaus Antonius de Caroleis .
Nicolaus Maria Carnevalius .
Ogavius Calaber .
Odoardus de Tarfia .
Paulus Carafa .
Paulus Gualterius .
Paulus Romanus .
Pellius Mazza .
Petrus Aloysius de Franco .
Petrus Antonius Ferrarius .
Philippus Gaeta .
Philippus Moretus .
Philippus Samblasius .
Phornio Crot .
Pompejus Mazza .
Polemæus Pignepus .
Raymundus Accomus .
Ricardus de Lauria .
Robertus Dattylus .
Robertus de Archis .
Rogerius de Lauria .
Rogerius de Tarfia .
Rogerius Firraus .
Rogerius Samblasius .
Rogerius Scaleonus .
Scipio Andreotta .
Scipio Chiricus .
Scipio de Rinaldis .
Thomas Florius .
Thomas Samblasius .
Troylus de Muro .
Valerius Montalcinus .
Vincentius de Tarfia .
Vincentius Florellus Dinus .
Vincentius Gaeta .
Vincentius Serfalis .
Virgilius Iannitellus .

MUSICI .

Aristo Rheginus .
Camillus Bilotta .
Eunomus Locren .
Eurytus Locren .
Felix Drogus .
Franciscus a Cellariis .
Franciscus Tornesius .
Gaspar Florinus .
Glaucus Rheginus .
Ithycus Rheginus .
Io: Baptista Corvellus .
Io: Camillus Bilotta .
Io: Loonardus Burgheffius .
Ioannes Lucas Confortus .
Marcellus Drogus .
Michaelangelus Falvetta .
Nicolaus Tortomanus .

Marius Paramatus.
Stefichorus Metauriensis.
Xenocrates Locren.
PHILOSOPHI, MEDICI,
ET MATHEMATICI.

Acurfius Musculus.
Adicus Locren.
Ægon Crot.
Æneas Sybarita.
Ageas Crot.
Agylus Crot.
Alcmæon Crot.
Aloyfius Lilius.
Ambrosius Carpanfanus.
Amerifius Metauriensis.
Andreas Fodius Gambara.
Andreas Gironda.
Androdamus Rheginus.
Antimedon Crot.
Antonius Cafellus.
Antonius Lilius.
Antonius Roccus.
Antonius Telefius.
Antonius Zacconus.
Arignotis Crot.
Aristæus Crot.
Aristides Rheginus.
Aristocrates Rheginus.
Afcen Crot.
Aftyus Crot.
Athofion Rheginus.
Augustinus Donius.
Augustinus Nipha.
Bartholomæus de Aquino.
Bartholomæus Quattrimanus.
Bernardinus Bombinus.
Bernardinus Riccius.
Bernardinus Telefius.
Bifcala Crot.
Boythius Crot.
Brontinus Croton.
Bruno Longoburgenfis.
Bryas Crot.
Bulgaras Crot.
Cæfar Romæus.
Calais Rheginus.
Calciphon Crot.
Callibrates Caulon.
Callistenes Sybarita.
Camillus Salernus.
Celfus Mollius.
Cetus Locren.
Cleophron Crot.
Cleofthenes Crot.
Cyromachus Thurinus.
Damæa Crot.
Damodes Crot.
Deax Sybarita.
Democides Crot.
Demofthenes Rheginus.
Dicon Caulon.
Didacus Ragufa.
Dinono Crot.
Diocles Sybarita.
Dominicus Baviera.

Dominicus Pizzimettus.
Drymon Caulon.
Dymas Crot.
Ecphantas Crot.
Elicaon Rheginus.
Empedus Sybarita.
Enandrus Crot.
Epifylus Crot.
Eratus Crot.
Euanor Sybarita.
Euertes Locren.
Eurytus Locren.
Euthemus Locren.
Euthycles Rheginus.
Fabius Hermogida.
Francifcus Darius.
Francifcus Maurus.
Francifcus Mutus.
Francifcus Sàpravia.
Fulvius Viridianus.
Gartydas Crot.
Glaucus Rheginus.
Gregorius Caloprefe.
Hieronymus de Pyris.
Hieronymus Sannius.
Hieronymus Vecchiettus.
Hipparcus Rheginus.
Hippas Rheginus.
Horatius Lumbifanus.
Jacobus Gaeta.
Jacobus Podericus.
Ignatius Baraccha.
Ioannes de Albertis.
Io: Alphonsus Borellius.
Io: Andreas de Nola.
Io: Baptista Alemagna.
Io: Baptista Amicus.
Io: Baptista Carnevalius.
Io: Baptista de Rubeis.
Io: Baptista de Sancto Blasio.
Io: Baptista Ianuarius.
Io: Baptista Modius.
Ioannes Baptista Vecchiettus.
Io: Francifcus Branca.
Io: Iacobus Pavifius.
Io: Leonardus Tufarellus.
Ioannes Maria Bernardus.
Io: Thomas Martyranus.
Iofeph Aceti.
Ippodamus Thurinus.
Ippofthenes Crot.
Ippoftratus Crot.
Ispafus Sybarita.
Itaneus Crot.
Iulius de Cavalcantibus.
Iulius Iazzolinus.
Iulius Cæfar Baricelli.
Iulius Cæfar Commercius.
Laftantius Rocca.
Laurentius Gauderinus.
Laurentius Mirabellus.
Leophron Crot.
Lycus Rheginus.
Mamercus Crotoniat.
Marcus Aurelius Severinus.
Mamertinus Metauriensis.

K k k

Martius Attilius.
Mea Crot.
Menefter Sybarita.
Menon Crot.
Metopus Sybarita.
Mias Croton.
Milo Crot.
Mnefibolus Rheginus.
Myllias Crot.
N. Telefianus a Stylo.
Neocles Crot.
Nicolaus a Crypteria.
Nicolaus Rheginus.
Nicolaus Rodius.
Obfimus Rheginus.
Octavius Camerarius.
Onatus Crot.
Parmenides Locren.
Paulus Antonius a Montalto.
Petrus a Pentedactylo.
Petrus Buzurgius.
Petrus Vianeus.
Phetius Rheginus.
Phiciadas Crot.
Philippus Medamensis.
Philiftion Locrenfis.
Philodamus Locren.
Philolaus Crot.
Philtis Crot.
Polemæus Sybarita.
Pompejus de Falce.
Prosper a Rhegio.
Proxenus Sybarita.
Pythagoras Rheginus.
Pythagoras Samius.
Pythagorizuffa Crot.
Python Rheginus.
Q. Tiberius Angelerius.
Robertus Mirabellus.
Rodippus Crot.
Rutilius Benincafa.
Selinuntinus Rheginus.
Sertorius Quattrimanus.
Silius Crot.
Simon Portius.
Soffistratus Locren.
Stenonides Locren.
Thæthetus Rheginus.
Theano Crotoniens.
Theauges, feu Theauges Crot.
Theocles Rheginus.
S. Thomas Aquinius.
Thomas Campanella.
Thomas Cornelius.
Tiberius Alphanarus.
Tiberius Rosellius.
Timafius Sybarita.
Timæus Locrenfis.
Timicha Crot.
Tirfeines Sybarita.
Tirfenus Sybarita.
Vincentius Laureus.
Vincentius Protospatarus.
Vincentius Quattrimanus.
Xenon Locren.
Zaleucus Locrenfis.

PL

PICTORES.

Antonius Spanous.
Franciscus Cozza.
Franciscus Zoda.
Gregorius Preti.
Marcus Calaber.
Mathias Preti.
Petrus a S. Catharina.
Petrus Negronus.
Praxiteles Peripolitanus.
Scyllax Rheginus.
Zeufis Heracleotes.

POETÆ.

Alexis Sybarita.
Aulus Pyrrhus Cicala.
Carolus de Aquino.
Charita Locren.
Ciccus a Mileto.
Cleonymes Rheginus.
Coriolanus Martyranus.
Cosinus Maurellus Castilionus.
Felix a Maida.
Felix Ranerius.
Franciscus Acerbus.
Franciscus Franchinus.
Franciscus Manfredus.
Franciscus Saccus.
Folcus Calaber.
Gabriel Altillus.
Galeatius de Tarfia.
Guido de Cavalcantibus.
Hemitheon Sybarita.
Hieronymus Madottus.
Hippas Rheginus.
Ianus Pelusius.
Ibycus Rheginus.
Ioannes Telefius.
Io: Antonius Casarius.
Ioannes Baptista Arduinus.
Io: Baptista Gregoracius.
Ioannes Baptista Samblasius.
Ioannes Baptista Serfalis.
Io: Paulus Casarius.
Iosephus Donatus.
Iulianus Barrada.
Lucius Vitalis.
Lucretia a Valle.
Lycophron Rheginus.
Marcellus Riccius.
Marcus de Philippis.
Menander Sybarita.
Nicolaus Antonius Marinus.
Orpheus Crot.
Patrocles Thurinus.
Petrus Paulus Rossius.
Pyrrhus Schettinus.
Quintus Calaber.
Rocchus Maurellus.
Stephanus Sybarita.
Stefichorus Metauriensis.
Theagenes Rheginus.
Theano Crotoniens.

Theano Locren.
Thurus Sybarita.
Vincentius Bombinus.
Xenocrates Locren.

PONTIFICES ROMANI.

S. Agatho.
S. Antherus.
S. Dionysius.
S. Eusebius.
Ioannes VII.
S. Leo II.
Stephanus III. five IV.
S. Telephorus.
S. Zacharias.
S. Zosimus.

REGES.

Agathocles.
Aristophilides.
Brettus, seu Brentius.
Constantia Imperatrix.
Guilelmus I.
Guilelmus II.
Io: Dionysius Galenus Ullucialis dictus.
Morges.
Octavianus Caesar Augustus.
Rogerius.

SANCTITATE ET PIETATE
CONSPICUI.

EREMITÆ

Albentius Rossi.
Euphemus a Rossano.
S. Falcus.
S. Francus, five Franciscus.
S. Hilarius.
Ignatius ab Angitula.
S. Ioannes.
S. Nicolaus.
S. Oranthes.
S. Rinaldus.
B. Telephorus Consentinus.

Martyres.

S. Agnes.
S. Angelus Minorita.
S. Antherus Papa.
S. Aquilinus.
S. Arsenia five Eusebia.
S. Antheon.
S. Bessia.
S. Beturius.
B. Casareus.
S. Calimerus.
S. Candidus.
S. Cantianus.
S. Cantionilla.
S. Cassiodorus.
S. Chrysogonus.
S. Citinus.
S. Cucuphates.
S. Daniel Minorita.
S. Dominata.

S. Dominica.
S. Donata.
S. Donulus Minorita.
S. Dorotheus.
S. Eusebius Papa.
S. Fantius.
S. Felicitas.
S. Felix.
S. Felix alter.
S. Flavianus.
S. Florentinus.
S. Generosa.
S. Helena Basilian.
S. Ianuarius.
S. Ianuarius Episcopus.
S. Laetantius.
S. Leo Minorita.
S. Martialis.
S. Nicolaus Minorita.
S. Nivitus.
S. Onuphrius Basilian.
S. Perpetua.
S. Protus.
S. Quintianus.
S. Samuel Minorita.
S. Secunda.
S. Senator.
S. Speratus.
S. Telephorus Papa.
S. Theodata.
S. Theodulus.
S. Venera.
S. Viator.

Presbyteri.

Agathius Guidacerius.
Antonius a Bescidano.
S. Aper ab Amygdalaria.
Benagiamus Romæus.
Bernardus Militia.
Didacus Belsitus.
Dominicus Amodeus.
Dominicus Schinnius.
Fernandus Ritura.
Franciscus Cacciavillanus.
S. Grimoaldus ab Amygdalaria.
Hieronymus Faba.
Iacobus Salvinus.
S. Ioannes ab Amygdalaria.
Io: Antonius Anania.
Io: Baptista Guercius.
Ioseph Carusius.
Ioseph Faraldus.
Ioseph Marropadi.
Ioseph Nocera.
Ioseph Pace.
Marcus Candiotta.
Marcus Malfa.
Marcus Antonius Solima.
Nicolaus Aloysius Baronius.
Nicolaus Santes de Luca.
Persius Romanus.
Stephanus Rodati.

Vide PONTIFICES ROMAN.

Regulares.

Ægidius a Rhegio Minorita.
Ægidius a Rossano Min. strict.
Al.

- Albertus Gullus Ord. Minim.
 Alexander a Caroleo Capucc.
 Aloysius de Aquino Ord. Prædic.
 Ambrosius a Hieracio Capuccin.
 S. Ambrosius a Stylo Basilian.
 Andreas a S. Severina Capuccin.
 Andreas a Tropæa Ord. Minim.
 B. Andreas de Martinis Ord. Minim.
 Angelus a Besidiano Minorita.
 Angelus a Calanna Capuccin.
 S. Angelus a Caltrivillaro Minorita.
 B. Angelus a Consentia Minorita.
 Angelus a Montileono Minorita.
 Angelus a Neocastro Capuccin.
 Angelus a Palitio Capuccin.
 Angelus a Regio Min. Conventual.
 Angelus a S. Martino Capuccin.
 Angelus a Sapano Ord. Minim.
 Angelus a Saracena Ord. Minim.
 B. Angelus Alepartus Ord. Minim.
 Angelus Alessius Min. strict. Observ.
 Angelus Ierace Minorita.
 Angelus Serra S. Franc. de Paul Tertiær.
 Anna Labruta Tertiær. S. Dominici.
 Anselmus a Rossano Capuccin.
 Anselmus a Serra Ord. Capuccin.
 B. Antonius Basilian.
 Antonius Calaber Capuccin.
 Antonius a Balnearia Capuccin.
 Antonius a Catanzaro Minorita.
 Antonius a Cerisano Ord. Prædic.
 B. Antonius a Cetrario Min. Obsv.
 Antonius a Ciro Min. strict. obsv.
 Antonius a Consentia Ord. Capuccin.
 Antonius a Coriolano Capuccin.
 Antonius a Fligidio Min. strict. observ.
 B. Antonius a Hieracio Basilian.
 Antonius a Montileono Minorita.
 Antonius a Paterno Ord. Minim.
 Antonius a Rhegio Capuccin.
 Antonius a Serra Ord. Capuccin.
 Antonius ab Olivado Capuccin.
 Antonius Asta Ord. Capuccin.
 Antonius Bonius Ord. Minim.
 Antonius Castillonius Maurelius Min. strict. observ.
 Antonius Grandinettus a S. Iuliano Ord. S. August. Disceat.
 Antonius Mazza Carthusian.
 Antonius Paparottus Ord. Prædic.
 Antonius Puglisius Calaber Soc. Iesu.
 Antonius Rizoleus Ord. Minor.
 Antonius Sabinus Carthusian.
 Antonius Schipanus Soc. Iesu.
 B. Antonius Scocettus Minorita.
 Antonius Toscanus Min. strict. obs.
 Fr. Apostolus Conventual.
 Archangelus a Longoburgo Ord. Minim.
 Archangelus a S. Dominica Ord. Prædic.
 B. Archangelus Ord. Minor.
 S. Arsenius a Rhegio Basilian.
 Augustinus a Dipiniano Ord. Capuccin.
 Bartholomæus a Paterno Ord. Minim.
 S. Bartholomæus a Semiri Abbas.
 Bartholus a Philocastro Min. strict. obs.
 Benedictus a Calatro Capuccin.
 Benedictus a Fiscaldo Ord. S. August.
 Benedictus a Rhegio Capuccin.
 Bernardinus a Besidiano Capuccin.
 Bernardinus Aceti Min. strict. observ.
 Bernardinus Gironda Ord. Minor.
 B. Bernardus a Cropalato Ord. Minor.
 S. Bertholdus Calaber Carmelita.
 B. Blasius I. II. & III. Basilian.
 B. Bonatus Cisterciens.
 Bonaventura a Casuono Minorita.
 Bernardus a Catanzaro Min. strict. obs.
 Bonaventura a Cruculo Minorita strict. obs.
 Bonaventura a Dipiniano Minor. strict. observ.
 Bonaventura a Mileto Minorita.
 Bonaventura a Petraficta Ord. Capuccin.
 Bonaventura a Pitio Capuccin.
 Bonaventura a Radicina Capuccin.
 B. Bonaventura a Rhegio Capuc.
 Bonaventura a Zachariso Min. strict. observ.
 Bonaventura Perna Conventual.
 Camillus Constantius Soc. Iesu.
 Catharina a Scylaceo Tertiær. Ord. S. Francisci.
 Catharina Malarbi Sanctim. Ord. Prædic.
 B. Chrysostomus Basilian.
 Chrysostomus a Levidonia Capuccin.
 Clara Aceti Inst. Capuccin. Sanctim.
 Claudius a Stylo Carthusian.
 B. Columbanus Cisterciens.
 S. Constantinus a Bova Basilian.
 B. Cornelius Camaldulen.
 Cosmas a Castroveto Capuccin.
 B. Cosmas a Rhegio Basilian.
 B. Cyprianus Basilian.
 S. Cyricius Abbas.
 S. Demetrius Basilian.
 Didacus a Carero Min. strict. obs.
 Dionysius a Rubeto Ord. Minim.
 Dionysius a Taberna Capuccin.
 Dominicus Calaber Min. strict. obs.
 Dominicus a Mileto Minorita. I. & II.
 Dominicus a Mileto Min. strict. observ.
 Dominicus a Montileono Min. strict. observ.
 Dominicus a Paterno Ord. Minim.
 Dominicus a Paula Ord. Minim.
 Dominicus a Polyfina Min. strict. observ.
 Dominicus a Soriano Ord. Prædic.
 Dominicus Anania Ord. Prædic.
 Dominicus Lancetta Min. strict. obs.
 Dominicus Martellucci Ord. Prædic.
 S. Donnellus a Castrivillaro Minorita.
 S. Elias a Rhegio Basilian.
 B. Elias a S. Severina.
 S. Elisabeth Basiliana.
 Evangelista Gattus Soc. Iesu.
 Eusebius Calaber Capuccin.
 Eusebius a S. Catharina Capuc.
 B. Euthimius Basilian.
 B. Fantinus Calaber.
 B. Fantinus alter, Taurianensis.
 Florentinus a Longoburgo Ord. Minor.
 Franciscus Calaber Ord. Servor. Matris Dei.

- Franciscus Calaber Tert. Ord.
S. Franc.
Franciscus a Balnearia Min.
strict. obs.
B. Franciscus a Bovalina Min.
strict. observ.
Franciscus a Castroveto Capuc.
Franciscus a Cerisano Or. Min.
Franciscus a Cetrario Min. obs.
Reform.
B. Franciscus a Cropano Minorita.
Franciscus a Hieracio Capuc.
cin.
Franciscus a Paterno Ord. Capuccin.
Franciscus a Paula. Min. Obs.
Reform.
B. Franciscus a Rhegio Capuc.
cin.
B. Franciscus a S. Marco Min.
Observ.
Franciscus a S. Martino Capuc.
cin.
B. Franciscus a Sapano Ord. S.
Augustini.
Franciscus a Scylaceo Min.
strict. obs.
Franciscus a Sitigiano Minorita.
Franciscus a Soriano Ord. Capuccin.
Franciscus a Synopoli Capuc.
cin.
Franciscus ab Agello Min.
strict. observ.
Franciscus ad Apriliano Ord.
Capuccin.
Franciscus ab Arocella Min.
strict. observ.
Franciscus Albertinus Soc. Iesu
Franciscus de Lembo Ord. Min.
Franciscus de Paula. Ord.
Minim. Fundator.
Franciscus Longus Ord. Minim.
Franciscus Majoranus Ord. Min.
Franciscus Marianus Ord. Min.
Franciscus Matemera Min.
strict. observ.
Franciscus Pavone Soc. Iesu
Franciscus Poerius Min. strict.
observ.
Franciscus Sambasius Soc. Iesu
Franciscus Siderius Minor.
strict. observ.
Franciscus Maria Imeneus Ord.
Prædic.
Fulvius Caputus Soc. Iesu.
Galaton Basilian.
B. Georgius Basilian.
Georgius a Rhegio Min. strict.
obs.
B. Gerardus Cisterciens.
S. Gregorius Basilian.
Guido Calaber Carthusian.
Guilelmus a Tarfa Augusti-
nian.
Hieronyma a Paterno S. Fran-
cisci de Paula Tertiaria
Hieronymus a Hieracio Ord.
Prædic.
Hieronymus a Melivito Ord.
Minim.
B. Hieronymus a Mesoreacio
Minorita
Hieronymus a Monfauro Instit.
Seraph.
Hieronymus a Montileone Au-
gustinian. disalceat.
Hieronymus a Rhegio Capuc.
cin.
Hieronymus a Rubeto Minorita
Hieronymus a S. Georgio Ca-
puccin.
Hieronymus a Syllano Ord. S.
August.
Hieronymus ab Aquario Capuc.
cin.
Hieronymus Barlingous Bel-
lotta Minorita.
Hieronymus Monsolinus Ord.
Prædic.
Hilarius ab Acra Capuccin.
Humilis a Paterno Ord. Capuc.
cin.
Iacobus a Rhegio Capuccin.
Iacobus a Suberato Capuccin.
Iacobus Brunus Ord. Prædic.
Iacobus Brunus alter Ord.
Prædic.
Iacobus Calaber Tert. Ord. S.
Franc.
B. Iejunius a Hieracio Basilian.
Ignatius ab Angelo Custode
Scholar. Piar.
Innocentius a Purificatione Au-
gustinian. disal.
B. Ioannes Basilianus.
B. Ioannes Cisterciens.
B. Ioannes Calaber Ord. Præ-
dic.
B. Ioannes Minorita.
Ioannes a Bianco Ord. Prædic.
Ioannes a Bonifato. Ord. Mi-
nim.
B. Ioannes a Castrovillaro Minorita.
Ioannes a Dipiniano Ord. Ca-
puccin.
Ioannes a Petraficta Ord. Capuc.
cin.
Ioannes a Regina Ord. Minim.
B. Ioannes a Rhegio Capuccin.
Ioannes a S. Fili Ord. Minim.
Ioannes a S. Lucido Or. Minim.
Ioannes a Seminaria Capuccin.
Ioannes a Soriano Ord. Capuc.
cin.
Ioannes a Tropæa Ord. Minim.
B. Ioannes Cadurius Ord. Mi-
nimor.
Ioannes de Bono Ord. Minim.
Ioannes Ioachim Cisterciens.
Ioannes Mazza Carthusian.
Ioannes Montiel Soc. Iesu.
Ioannes Romæus Capuccin.
Io. Baptista a Besidiano Capuc.
cin.
Io: Baptista a Lataraco Ord. Mi-
nim.
Io: Baptista a Polyfina Ord.
Prædic.
Ioannes Baptista a S. Fili Ord.
Minim.
Io: Baptista Cariddius Soc. Iesu.
Ioannes Baptista Ragusa Soc.
Iesu.
Io: Petrus Cananea Scholar.
Piar.
Io: Petrus Feulus Cl. Reg.
Theat.
Ioseph a Cropano Min. strict.
obs.
Ioseph a Seminaria Min. strict.
obs.
Iosephus a Malleis Ord. Capuc.
cin.
Iosephus a Pedatio Ord. Mi-
nim.
Iustinus a Badolato Min. strict.
obs.
Iulius Calaber Augustinian.
Iuniparus a Neocastro Min. strict.
observ.
S. Laurentius Basilian.
S. Leo Abbas Mulen.
Leo Calaber Augustinian.
Leo a Cagnisto Capuccin.
S. Leo de Summa Minorita.
Lucas Calaber Capuccin.
B. Lucas Cisterciens.
B. Lucas I. II. & III. Basilian.
S. Lucas a Melichochia Basi-
lian.
Lucas Tiriolus Min. strict. obs.
Ludovicus a Rhegio Min. strict.
obs.
Ludovicus a S. Christina Mi-
norita.
Ludovicus a Serra Ord. Capuc.
Ludovicus Mandarano. Ord.
Prædic.
Magdalena Galliarda Santimon.
Ord. Prædic.
Manfuetus a Hieracio Capuc.
cin.
Manfuetus a Scandalio Min.
strict. obs.
Manfuetus a Zacharopoli Mi-
norita.
Marcellus Scaleonus Soc. Iesu.
M. Aurelius Cassiodorus Bene-
dictin.
Maria Malarbi Sanctim. Ord.
Prædic.
B. Mar.

- B. Martinus Minorita .
 Martinus a Lataco Or. Minim.
 Martinus a Rhegio Capuccin .
 Martinus a Rossano Min. strict. obf.
 B. Martinus Besidianensis Min.
 Matthæus Calaber Capuccin .
 B. Matthæus a Cetrario Min. obf.
 B. Matthæus a Consentia Abbas Floren .
 Matthæus a Rhegio Capuccin .
 Matthæus a Varapodo Min. strict. obf.
 Matthæus Monachus Or. Minim.
 Matthæus Via Ord. Minim.
 B. Matthæus Vidius Minorita .
 B. Michael a Castrivillaro Capuc.
 Michael Sergius Carthusian .
 S. Nicander Basilian .
 N. Calaudus Ord. Minimor .
 S. Nilus Basilian .
 B. Nicolaus Cisterciens .
 Nicolaus a Cerisano Min. Obf. Reform .
 B. Nicolaus a Consentia Cisterc.
 V. Nicolaus a Longobardis Ord. Minim .
 B. Nicodemus a Hieracio Basil.
 Nicolaus a Quinquefrondio Capuccin .
 Nicolaus a Rossano Capuccin .
 Nicolaus a Lucido Or. Minim .
 S. Nicolaus a Stylo Basilian .
 S. Nicolaus Abinante Minorita .
 S. Nicodemus Basilian .
 Pacificus Calaber Capuccin .
 B. Paulus Basilian .
 Paulus a Briatico Ord. Minim.
 B. Paulus a Mileto Ord. Prædic.
 Paulus a Nicotera Min. strict. obf.
 Paulus a Scylaceo Min. strict. obf.
 Paulus a Synopoli Minorita .
 Paulus ab Apriliano Minorita strict. obf.
 B. Paulus de Ambrosiis Tert. Ord. S. Franc.
 Paulus Lacuccius Cong. Casinen.
 B. Paulus Bendacius Ord. Minim.
 B. Peregrinus Cisterciens .
 Perna ab Altilia S. Fran. de Paula Tertian .
 S. Petrus Basilian .
 Petrus Calaber Minorita .
 B. Petrus Cisterciens .
 B. Petrus a Belicastro Minorita .
 Petrus a Caltroveto Capuccin .
 Petrus a Cosano Min. strict. obf.
 Petrus a Francia Capuccin .
 Petrus a Gineto Ord. Minim.
 Petrus a Montalto Ord. Capuc.
 Petrus a Pedatio Ord. Capuc.
 Petrus a Sapan. Ord. Minim.
 Petrus a Seminaria Capuccin .
 Petrus Bonus Ord. Minimor .
 Petrus Lusernus Soc. Jesu
 Petrus Villareol Min. strict. obf.
 B. Philaretus Basilian .
 B. Proclus Basilian .
 B. Pyrrhus Minor .
 B. Randisius a Borello Benedict.
 B. Rogerius Cisterciens .
 Rufinus a Longobardis Minorita
 Salvator ab Anogeo Min. strict. obferv.
 Salvator a Francolisis Ord. Capuccin .
 S. Samuel a Castrivillaro Minor.
 Seraphinus a Rhegio Capuccin
 Sertorius Capetus Soc. Jesu
 Silvester Bendicius Ord. Præd.
 Silvester de Franco Capuccin .
 Stephanus a Mangono Min. strict. obf.
 B. Stephanus Basilian .
 Terefia Madragano Carmelita
 Thadæus a Cutro Min. strict. obf.
 B. Theodora Basiliana
 B. Theodorus Basiliana
 Thomas a Badolato Min. strict. obf.
 Thomas ab Altilia Ord. Minim
 S. Thomas Aquinius Ord. Præd.
 Thomas a Sapano Ord. Minim.
 Thomas a Virdivalle Ord. Præd.
 Thomas a Montileono Or. Præd.
 B. Thomas Basilian .
 Thomas Montileonus Ord. Præd.
 Thomas Philipponus Ord. Præd.
 S. Ugolinus a Cerisano Minor.
 Victoria Theotino. Tertiar. S. Dominici .
 Vincentius a Besidiano Minor.
 Vincentius a Catanzaro Ord. Prædic.
 Vincentius a Cosano Capuccin
 Vincentius a Thessano Ord. Capuccin .
 Vincentius Comitatus Carmelita .
 B. Ulo Basilian .
 Urbanus a Pentedactylo Capuc.
 S. Ursula a Pentedactylo Basil.
 B. Vitalis a Rhegio Basilian .
 B. Zachæus a Consentia Min.
 B. Zacharias Basilianus .
 Andreas Gironda .
 Andreas Rasceglia .
 Angelus Zavaroni .
 Annibal Rosellus .
 Antoninus de Flore .
 Antonius Barone .
 Antonius Condimitti .
 Antonius Constantinius .
 Antonius Fiocca .
 Antonius Lembo .
 Antonius Lilius .
 Antonius Nicolinus .
 Antonius Niphus .
 Antonius Ponta .
 Antonius Ricciullus .
 Antonius Spizzicaglius .
 Antonius Teleseus .
 Antonius Zavaroni .
 Antonius Maria Serfalis .
 Apollinaris Agresta .
 Aquilantes Rocchetta .
 Alcon Crot .
 Augustinus a Soriano .
 Augustinus Caputus .
 Augustinus de Benedictis .
 Augustinus Nipha .
 Barlaam a Seminaria .
 Bartholomæus de Aquino .
 Basilus de Caroleis .
 Bernardinettus Francus .
 Bernardinus Bombinus .
 Bernardinus Mandelius .
 Bernardinus Martyranus .
 Bernardinus Motta .
 Bernardinus Riccius .
 Bernardinus Teleseus .
 Blasius Bonellus .
 Bonaventura Caballus .
 Bonaventura Campagna .
 Bonaventura Sculco .
 Brontinus Crot .
 Brunus de Franco .
 Cæsar Benincasa .
 Cæsar Bisogno .
 Cæsar Montius .
 Cæsar Romæus .
 Cajetanns Argentus .
 Cajetanus Monachus .
 Cajetanus Passarellus .
 Callistenes Sybarita .
 Camillus Constantius .
 Camillus Fera .
 Carolus Calà .
 Carolus de Aquino .
 Carolus Iardinus .
 Carolus Mustanus .
 Carolus Nardus .
 Carolus Peregrinus .
 Carolus Selvago .
 Carolus Maria Carafa .
 Cephalus Thurinus .
 Cetus Locren .
 Charita Locren .
 Chrysostomus Palumbus .
 Chrysostomus Scarphò .
 Cleonymes Rheginus .

SCRIPTORES ET ERUDITI.

- Accursus Musculus .
 Amilius Iannutius .
 Aneas Sybarita .
 Agathius de Summa .
 Agathius Guidacerius .
 Albertus Maria Ponterus .
 Alcmæon Crot .
 Alexis Sybarita .
 Aloysius de Aquino .
 Aloysius Lilius .
 Alphonsus Sanctorus .
 Amadeus de Cæsare .
 Ameristus Matauriensis .
 Ambrosius Marzanus .
 Andreas Fodius Gambara .

Constantinus Granitus.
 Coriolanus Martyranus.
 Cornelius Ajellus.
 Cornelius Rufus.
 Cyromachus Thurinus.
 Dædalus Fortunatus.
 Deax Sybarita.
 Democides Crot.
 Didacus a Pizzono.
 Didacus de Mari.
 Diocles Sybarita.
 Dominicus a Montileono.
 Dominicus de Sanctis.
 Dominicus Cianciarufus.
 Dominicus Fiumara.
 Dominicus Longus.
 Dominicus Martyre.
 Dominicus Pizzimettus.
 Dominicus Serius.
 Dominicus Felix Verardi.
 Donatus Pollienius.
 Ecphantus Crot.
 Elias Astorinus.
 Elias de Amato.
 Empeus Sybarita.
 Eradostus Thurinus.
 Evangelista Turnesfranza.
 Euanor Sybarita.
 Furius Locren.
 Fabius Bova.
 Fabius Hermogida.
 Fabricius a Valle.
 Fabricius Biblia.
 Fabricius Castilionus Maurellus.
 Faustus Salernus.
 Felix Rotundus.
 Felix Solazzius.
 Felix Antonius Broghus.
 Ferdinandus Conca.
 Ferdinandus Ritura.
 Ferrantes Stocchi.
 Flaminus Monachus.
 Flaminus Parisius.
 Flavius Fieschi.
 Franciscus a Valle.
 Franciscus Albertinus.
 Franciscus Amicus.
 Franciscus Arcerius.
 Franciscus Cangenius.
 Franciscus Catalanus.
 Franciscus de Rubeis.
 Franciscus Franchinus.
 Franciscus Granus.
 Franciscus Galluppus.
 Franciscus Longus.
 Franciscus Majorana.
 Franciscus Martinus.
 Franciscus Mutus.
 Franciscus Oliverius.
 Franciscus Palmerius.
 Franciscus Parisius.
 Franciscus Pavone.
 Franciscus Piscionta.
 Franciscus Pyrrinus.
 Franciscus Sæcus.

Fabricius Salernus.
 Franciscus Samblasius.
 Franciscus Spinellius.
 Franciscus Supravia.
 Franciscus Telefius.
 Franciscus Vitalis.
 Franciscus Zaccone.
 Franciscus Zavaroni.
 Franciscus Antonius Rossius.
 Franciscus Antonius Spada.
 Franciscus Maria Labonia.
 Fridericus Roccus.
 Gabriel de Marchis.
 Gabriel Mascarus.
 Galeatus de Angelis.
 Gaspar a Fosso.
 Gaspar Florinus.
 Georgius Fotinus.
 Glaucus Locren.
 Glaucus Rheginus.
 Gregorius Caloprese.
 Gregorius Angelerius.
 Gregorius de Orlando.
 Gregorius Pinellius.
 Guilelmus Sirletus.
 Hector de Guido.
 Hector Serfalis.
 Hemitheon Sybarita.
 Hetaippus Locren.
 Hieronymus a Soriano.
 Hieronymus Cala.
 Hieronymus Datylus.
 Hieronymus de Pyris.
 Hieronymus Galopoli.
 Hieronymus Gaudeanus.
 Hieronymus Madottus.
 Hieronymus Marafiotus.
 Hieronymus Mustanus.
 Hieronymus Ricciullus.
 Hieronymus Röechus.
 Hieronymus Samblasius.
 Hieronymus Vecchietus.
 Hilarius Tranquillus.
 Hipparchus Rheginus.
 Hippias Rheginus.
 Horatius Iannutius.
 Horatius Lumbisanus.
 Hyacinthus Garcea.
 Hyacinthus Mayanus.
 Hyacinthus Scarpellus.
 Hyacinthus Serranus.
 Iacobus Brunnus.
 Iacobus Gaeta.
 Iacobus Gallardus.
 Iacobus Græcus.
 Ianus Lucinius.
 Ianus Parrhasius.
 Ianus Pelusius.
 Ianus Thefeus Casoperus.
 Ibycus Rheginus.
 Ignatius Adamus.
 Ignatius Majorana.
 Ignatius Samblasius.
 Ioannes a Siderono.
 Ioannes Craffus.
 Ioannes Falconius.

Ioannes Florius.
 Ioannes Germanus.
 Ioannes Rufus.
 Ioannes Serjoannius.
 Ioannes Simoneta.
 Io: Alphonfus Borellius.
 Io: Alphonfus Mantega.
 Ioannes Andreas de Georgio.
 Io: Andreas Filante.
 Io: Angelus Spagnolius.
 Io: Antonius Anania.
 Io: Antonius Cæfarius.
 Io: Antonius Martellinus.
 Ioannes Antonius Palatius.
 Io: Antonius Pandosius.
 Io: Antonius Vellone.
 Io: Baptista Alemagna.
 Io: Baptista Amicus.
 Io: Baptista Argirò.
 Io: Baptista Bonjoannius.
 Io: Baptista Bovius.
 Io: Baptista Carnevalius.
 Io: Baptista Catanzaritus.
 Io: Baptista Corvellus.
 Io: Baptista de Nola Molifi.
 Io: Baptista Fanellus.
 Io: Baptista Iannella.
 Io: Baptista Iardinus.
 Ioannes Baptista Martyranus.
 Io: Baptista Modius.
 Io: Baptista Palazzius.
 Io: Baptista Piatti.
 Io: Baptista securus.
 Ioannes Baptista Telefius.
 Io: Chrysolomus a Gemiliano.
 Ioannes Dominicus Coscia.
 Io: Dominicus de Nigris.
 Io: Dominicus Fratea.
 Ioannes Dominicus Maurus.
 Io: Franciscus Gemellius.
 Io: Franciscus Gualterius.
 Io: Franciscus Paparus.
 Io: Franciscus Raymondi.
 Io: Franciscus Savarus.
 Io: Franciscus Tranquillus.
 Io: Horatius Scolius.
 Io: Iacobus Bombinus.
 Io: Iacobus de Martino.
 Io: Iacobus Pavifus.
 Ioannes Ioachinus Abbas.
 Io: Laurentius Anania.
 Io: Leonardus Tufarellus.
 Io: Marcus Aquilinus.
 Ioannes Paulus de Aquino.
 Io: Paulus Cæfarius.
 Io: Paulus Gualterius.
 Io: Paulus Marincola.
 Ioannes Petrus Soda.
 Io: Pierius Ciminus.
 Io: Thomas Martyranus.
 Io: Vincentius Gravina.
 Iordanus Polifichius.
 Iordanus Rufus.
 Ioseph Aceti.
 Ioseph Bisogno.
 Ioseph de Amato.

VIRORUM ILLUSTRIVM

443

Ioseph Capalbus
Ioseph Carnevalius.
Ioseph Catalanus
Ioseph Cocus
Ioseph Cortecosa
Ioseph Loctellus
Ioseph Martellinus
Ioseph Nocera
Ioseph Photius
Ioseph Roffi
Ioseph Ruffus
Ioseph Schettinus
Ioseph Silanus
Ioseph Maria Perrimezzi.
Ippodamus Thurinus
Isidorus a Maida
Isidorus Pirellia
Isidorus Pyrus
Isidorus Toscanus
Ispasius Sybarita
Iulius de Cavalcantibus
Iulius Fulcius
Iulius Iazzolinus
Iulius Vetere
Iulius Cæsar Baricelli.
Iulius Cæsar Gallupus
Iulius Cæsar Destitus
Lactantius Rocca
Lælius Caputus.
Lælius Serfalis
Laurentius Loyerius
Laurentius Mascambrunus
Leon sive Leontius Calaber
Lucas Archiep. Consentin.
Lucius de Urfo
Lucretia a Valle.
Ludovicus Adimarus
Ludovicus Ruffus
Lycophron Rheginus
Lysias Thurinus
Maleager Pentimallus
Mamertinus Metauriensis
Manilius Caputus
Manilius Plantedius
Marcellus Cornelius
Marcellus Megala
Marcellus Sirletus.
Marcus Laureus
Marcus Antonius Curatolus
Marcus Antonius Jacominus.
M. Aurelius Cassiodorus
Marcus Aurelius Severinus
Marius Iunti.
Marius Malta
Marius Paramatus
Martinus Campitellus
Matthæus Collacius
Mauritius Baracchia.
Menander Sybarita
Menelaus Infrosinus
Meneffer Sybarita
Metopus Sybarita
Michael Marræ
Michael Angelus Donatus.
Neocles Crot.
Nicephorus Sebasius Melissenus

Nicolaus a Ferveto
Nicolaus Carbone
Nicolaus de Rogiano.
Nicolaus Pelliccia
Nicolaus Riccius
Nicolaus Rodius
Nicolaus Telefius
Nicolaus Tortamanus
Nicolaus Antonius Gravatus
Nicolaus Maria Madafarrus
S. Nilus Basilian.
N. Rheginus.
Octavius Beltranus
Octavius Camerarius
Octavius Caputus
Octavius Gloritus
Onomacritus Locrensis
Orpheus Crot.
Parmenides Locren.
Paulus Alagona
Paulus Bombinus
Paulus Gualterius
Paulus Merenda
Paulus Pyromallus
Peleus Pretio.
Perfius Cervinus
Pestanus Hipponiates
Petrus a Pentedactylo
Petrus Antonettus
Petrus de Marina
Petrus Salernus
Petrus Villaroel
Petrus Zillus
Petrus Paulus Parisius
Petrus Thomas Pugliffus
Petrus Thomas Serfalis
Philippus Feuli
Philippus Jesualdus
Philippus Medamensis
Philippus Paschalis.
Philippus Rocchus.
Philisthion Locrensis
Philolaus Crot.
Phylthys Crot.
Polemæus Sybarita
Pomponius Lætus
Praxiteles Peripolitanus
B. Proclus a Besidiano.
Prosper a Rhegio
Prosper Parisius
Proxenus Sybarita
Pyrrhus Corradus
Pyrrhus Schettinus
Pythagoras Samius
Raymundus a Stalato
Rogerius Carbonellus
Rutilius Benincafa.
Quintus Calaber
Salvator Varrone
Sebastianus de Alexandria.
Sebastianus de Gaudio
Seraphinus Biscardus
Sertorius Quattrimanus
Sextilius Mazzuca
Silvester Politus
Silvius Badulatus

Simon Cervinus
Simon Fornarus
Stenidas Locrensis
Stephanus Bardarus
Stephanus Pepe
Stephanus Sybarita
Stefichorus Metauriensis
Teano Locren.
Theagenes Rheginus
Theano Crot.
Theano Thurina
Theodorus a Maida
S. Thomas Aquinius.
Thomas Campanella
Thomas Cornelius
Thomas Galliardus
Thomas Martucci.
Thomas Sirletus
Thomas Maria Amendolia.
Thurus Sybarita
Tiberius Alphanus
Tiberius de Luca
Tiberius Rosellius
Timæus Locrensis
Timasius Sybarita.
Tirfines mulier Sybarita
Tirfenus Sybarita
Ugo Siberinas
Vincentius de Amato
Vincentius Mangerius
Vincentius Motta
Vincentius Sorianus.
Zaleucus Locrensis

STATUARI

Cephisodorus Peripolitanus.
Clearcus Rheginus.
Damea Crot.
Petroclous Crot.
Praxiteles Peripolitanus.
Pythagoras Rheginus.

SUPERIORES GENERALES. SACRORUM ORDINUM.

Alphonfus Mancus Cler. Reg.
Min.
Apollinaris Agresta Basilian.
Bernardinus Ayerbius de Aragonia Capuccin.
Bernardinus Plastina Or. Minim.
S. Bertholdus Carmelita
Bonaventura Caballus Min.
strict ober. Commiss. Gen.
Daniel Serfalis Congr. Vall.
Umbr. Silvest.
Franciscus Cereus Ord. Minim.
S. Franciscus de Paula Ordinis
Minimorum Fundator & Pri.
mus Generalis
Franciscus Maurus Ord. Minim.
Franciscus Preste Ord. Minim.
Franciscus Zavaroni Or. Minim.
Gregorius Carbonellus Ord.
Minim.
Hieronymus Arnonus Ord. Mi.
nim.

Hic

Hieronymus Serfalis Abbas
Montis Casini
Ioannes Alerus Ord. Minim.
Ioannes Bucatius Minorita-
strictior. Observ. bis Com-
miss. Gen.
Isidorus Samblasius Ord. Mi-
nim.
Iulius Mantineus Congr. Cæ-
lestin.
Laurentius Ciollarus Ord. Mi-
nim.
Lucas a S. Georgio Congr. Cæ-
lestin.
Marcellus Palmerius Ord. Mi-
nim.
Marcus Antonius Mazziotta-
Basilian.
Nicolaus a Rhegio Congr. Oli-
vetan.
S. Nilus Basilian.
Placidus a Polyistina Congr. Cæ-
lestin.
Petrus Curtus Ord. Minim.
Petrus Mennitus Basilian.
Silvester a Montileono Ord.
Capuccin.
Stephanus Carlevalius Ord.
Minimor.
Thomas Serfalis Cl. Reg. Theat.

THEOLOGI.

Agathius Guidacerius.
Albertus de Iso Ord. Prædic.
Anniel Rosellus.
Antonius Condimitti Ord.
Prædic.
Augustinus Cavallus Ord. Præd.
Barlaam a Seminaria Basilian.
Bernardinus a Feroletto Min.
strict. Observ.
Bernardus Barbatanus Mino-
rita.
Desiderius Mediopica Carme-
lita.
Dionysius a Montileono Ord.
Prædic.
Dominicus de Sanctis Ord. Præ-
dic.
Dominicus Tranquillus Ord.
Minim.
Franciscus a Malleis Ord. Ca-
puccin.
Franciscus Amicus Soc. Iesu.
Franciscus de Rubeis Minorita.
Franciscus Longus Capuccin.
Franciscus Samblasius Soc. Iesu.
Franciscus Spinellus Ord. Ca-
puccin.
Franciscus Zaccione Ord. Præd.
Franciscus Zavaroni Ord. Mi-
nim.
Gaspard a Fosso Ord. Minimor.
Gregorius Carbonellus Ord.
Minim.

Guilelmus Sirletus.
Hieronymus Musitanus Ord.
Prædic.
Iacobus Brunus Ord. Prædic.
B. Ioannes Basilianus.
Io. Dominicus Ettore.
Ioannes Ioachimus Cisterciens.
Ioseph Maria Perrimezzi Ord.
Minim.
Lactantius Arturus Conventual.
Marcellus Megala Cl. Regul.
Theat.
Martialis Peregrinus Conven-
tual.
M. Aurelius Cassiodorus.
S. Nilus Basilian.
Paulus Pyromallus Ord. Præ-
dic.
Petrus a Pentadactylo Basilian.
Petrus de Marina.
Petrus Croccus Ord. Præd.
Philippus Guerra.
Silvester a Machara Ord. Mi-
nim.
Stephanus a Cosano Ord. Præd.
Stephanus Pepe Cler. Reg.
Theat.
Theophilus a Tropæa aliis a
Briatico Ord. Præd.
S. Thomas Aquinius Ord.
Prædic.
Thomas Campanella Ord. Præd.
Thomas Casellius Ord. Præd.
Thomas Porta Minorita.
Thomas Maria Amendolia Ord.
Prædic.

TOGATI.

Adamus a Duffiaco
Agathius Striverius
Andreas Arduinus
Andreas Ganguzza
Andreas Garofalus
Angelus Christianus
Antonius Gaeta
Antonius Pepe
Antonius Plattina
Antonius Telesius
Bartholomæus Bombinus
Bernardinus de Bernaudis
Bernardinus Vulcanus
Bernardus Striverius
Brittus Moranus
Cæsar Biblia
Cajetanus Argentus
Carolus Cala
Carolus Maurellus Castilionus
Curtius Bombinus.
Dantes Olivadifius
Ferdinandus Bisfal
Ferdinandus de Amato
Ferdinandus Laureus
Flaminus Samblasius
Franciscus de Tarfia.
Franciscus Laureus

Galeatius de Tarfia.
Galeatius Monachus
Gaudius Romanus
Gualterius Poerius
Guilelmus Frosina
Heliodorus Cassiodorus
Hieronymus de Balzo
Hieronymus Quattrimanus
Hyacinthus Alcadus Fillettus.
Hyacinthus Biscardus.
Innocentius Paganus.
Ioannes Laureus.
Ioannes Andreas de Georgio.
Io. Antonius Moranus.
Io. Hieronymus Gonsaga.
Io. Hieronymus Moranus.
Io. Hieronymus Trombatore.
Leander Aloe.
Leo a Rhegio.
Leo Matera.
Lucius Rheginus.
L. Æmilius Mamercus.
Lucius Brutius.
Lusticus Brettianus.
L. Polthumius.
L. Temsanus.
Marcellus Craffus.
M. Aurelius Cassiodorus.
M. Æmilius Lepidus Mamercus.
M. Æmilius Mamercinus.
Marinus Bolotta.
Marius Carbonellus.
Marius Pepe.
Martinus Minerva.
Martinus Palatius.
Matthæus Reggio.
Nicolaus de Amato.
Nicolaus Foralterius.
Nicolaus Olzina
N. Poerius
Pactius Consentinus
Petrus Carinus
Petrus Ciaccius
Petrus Gironda
Philippus Paschalis
Philippus Quattrimanus
Pompejus Puglisius
Præfens Brutius
P. Pinarius Mamercinus
Q. Antonius Merenda
Q. Manilius Thurinus
Q. Manilius Thurinus
Q. Minucius Terinus
Rogerius de Roseto
Rogerius Quattrimanus
Saracenus Matera
Scipio Salitrus
Seraphinus Biscardus
Ser. Cornelius Merenda
Thomas Parisus
Tib. Æmilius Mamercus
Timæus Locrensis.
T. Antonius Merenda
Vibius Consentinus
Vitalis Vitale

Cæteros vide suis locis. IN.

INDEX GENERALIS

RERUM NOTABILIMUM.

*Quæ characteribus Italicis notata sunt ad
Indiculum Barrii pertinent.*

A

- A** Fosso V. Gaspar
A valle V. Fabricius, Lucretia,
Franciscus
Abbas Ioachimus. pagina 100.
Abenante. V. Marius, Mar-
tius, Ioannes, Io. Baptista
Barnabas, Bernardinus, S. Ni-
colaus
Aborigines iidem ac Oenotrii.
10. unde appellati. ibid. 194
Abraham Maurorum Rex Con-
sentinæ perit, ictu percussus.
81.
Abruzzinus. V. Marius, Petrus
Antonius
Abundantius Episcopus Tem-
fanus. 38. 63. 65.
Acalander. fl. 412.
Academia Consentina. 81.
Montalina. 72.
Accettura. V. Dominicus
Accomus. V. Raymundus
Accursus Musculus 243.
Acerbus. V. Franciscus
Acerna. V. Nicolaus
Aceti. V. Bernardinus, Anto-
nius, Ioseph, Clara
Acheron. fl. 70.
Achilles Cundarus 113.
Acida fl. 58.
Acra opp. 372. Etymon. 374.
Adamus, V. Ignatius
Adamus a Dussiac. 85.
a Gamiliano Basilian. Ep
S. Leonis 276.
Adelasia uxor Rogerii 155.
Ademulphus de Aquino. 85.
Firraus 86.
Adicus Locren. Philos. 237.
Adimarus. V. Ludovicus
Aedina insula. 55.
Ægidius a Rhegio Minorita.
208.
a Rossazo Min. stric. obf.
371.
Ægon Crotoniata 306. 325.
338.
Ægyptius Matthæus notatus
401.
Æmilia gens unde 324.
Æmilii Bombinus Episc. Um-
briat. 86.
Iannutius 122.
Æneas ex Latio oriundus. 35.
Pateram in templo Junonis
Lacinia offert ibid. Ad
Athenæum promont. appellit
361. Junoni Lucinae sacrifi-
cat. 300. Troianos exponit
ubi 360.
Æneas Sybarita 383.
Æolus 190.
Ælarus fl. 342. etymon 306.
344.
Æsculapius ejusque adventus in
Calabriam 253.
Æta opp. 52.
Ætas, quid? 11. 13.
Æthylla Trojana 342.
Ætites, 44.
Agareni Calabriam diripiunt.
40. Etymon 362. Quare Ros-
sanum expugnare nequeant
360.
Agaricum fungus in Cala-
bria nascitur. 43.
Agatha opp. & fl. 58. 211. vic.
219.
S. Agato Papa Rheginus. 38.
200.
Agathius Assanthius 273.
de Summa Episc. Catacen-
280.
Guidacerius 275.
Striverius Reg. Confil.
273.
Agathocles Rheginus, Siciliae
Rex 138. 207. ejus gesta ibid.
Ageas Crot. 325.
Agellum opp. 119. 122.
Agessidamus Locren. 239.
S. Agnes mart. 197.
Agresta. V. Apollinaris
Agrippa. V. Vincentius
Agylus Crot. 325.
Ajax fl. 296. 299.
Ajax Oileus 222.
Ajellus V. Cornelius
Alaca fl. 264.
Alagona. V. Paulus.
Alaricus Gothorum Rex Con-
sentinæ perit, & inter Cra-
thidem ac Budentum amnes
sepelitur. 79.
Alarus fl. 246.
Albalonga u. 116.
Albentinus Rossi Eremita, 91.
Albertinus. V. Franciscus
Albertus. Vide Leander
Albertus de Juso Ord. Prædic.
104.
Gullus Ord. Minim. 86. 97.
Maria Ponterus Ord. Præ-
dicat. 408.
Albistrum opp. 53.
Album fl. 103. p. 279.
Alcinous Siculus notatus. 41.
Alcistenes Sybarita 382.
Alcmæon Crot. 327.
Aldemarius Romanus 55.
Alderanus Romanus 55.
Alecium promont. 351.
Alemagna V. Jo. Baptista
Alepartus. Vide Angelus
Alessius, V. Angelus
Alessium p. 184.
Aletus V. Ioannes
Alexander a Caroleo Ord. Ca-
puccin. 120.
a S. Severina Episcop. Ur-
bevetan. 296.
Castilion. Maurellus. 86.
Epiri rex a Brettis truci-
datus. 19. 70.
Magnus Cisterci. Episc.
St. Mar-

- S. Marci 97.
 Maurellus . 86.
 Merenda . 86.
 Alexandri III. Breve ad Monachos S. Stephani de Nemore 135.
 Alexis Sybarita . 19. 383.
 Alexius Benincasa . 97.
 Alibertus Ascittus 251.
 Alimena . V. Simon, Altilius, Franciscus . 10. Andreas, 10: Baptista . 10: Conradus
 Aliphitum p. 144.
 Allium fl. 278.
 Almanus Episc. Strongyl. 348.
 Aloe V. Leander.
 Aloysius a Pacanica Capuc. 254.
 Amodeus . 66.
 Braccius 265.
 de Amato Episc. S. Marci 121.
 de Aquino Ord. Præd. 355.
 de Arena 162.
 de Cavalcantibus . Vide Ludovicus
 Girardus . 97.
 Lilius Philosophus 354.
 Tabulas pro Calendarii Romani emendatione invenit. *ibid.*
 Moranus 282.
 Rosius 371.
 Ruffus . V. de Ludovicus Ventus 149.
 Aloysius Antonius de Martinis 107.
 Alpharanus . V. Tiberius
 Alphonus Alvarez Guerrierus Episc. Monopolitanus 147.
 Castilionus Maurellus Archiep. Consent. 86.
 Dattylus 86.
 Mancus Cl. Reg. min. Genen. 147.
 Muti 108.
 Petruccius Episc. Belicaster. 298.
 Poerius 284.
 Sanctiorus 295.
 Altanum op. 160. 163.
 Altifluvium . 60.
 Altilia opp. 103.
 Altilius Alimena . 86.
 Altilius . V. Gabriel, Martius
 Alimontum Urbs . 57.
 Altis quid 340.
 Alumen . 44.
 Amadeus de Cesare Conventual. 406.
 Amalphitanus . V. Marcus Antonius
 Amalteæ cornu quid 138.
 Amantea u. 119.
 Amaronum p. 275.
 Amatorius . V. Felix
 Amatium vic. 132.
 Ambrosius a Heracio Capuccin. 243.
 S. Ambrosius a stylo Basilian. 254.
 Ambrosius Carpanfanus 180.
 Marzanus . 86.
 Amburga Rogerii neptis ubi sepulta 131.
 Amendolia . V. Thomas Maria
 Amendolilla . V. Scipio
 Americus de Cavalcantibus. 86
 Americus Episc. Scylacen. 273.
 Ameristus Metaurienfis 165.
 Amiantus . 44.
 Amicus . V. Jo: Baptista, Franciscus
 Amilcar Brettiorum agros infestat. 24. & 25.
 Ammonius Episc. Hieracen. 243.
 Amodeus . V. Aloysius, Dominicus
 Amphissa . Vide Arocella
 Amygdalaria opp. 410. Etymon. 412.
 Amygdalia opp. 113.
 Anania . V. Marcellus . Bernardus Jo: Antonius, 10: Laurentius . Dominicus
 Anaxilaus Tyrannus 151. 192.
 196. Quare leporem in numia insculperit. *ibid.*
 Andreas p. 264. ejus origo 265
 Andreas Episc. Boven. 243.
 a Coriolano Minorita. 373.
 a Maropato Minorita 163
 a S. Severina Capuccin. 344.
 a Tropæa Ord. Minim. 148.
 Arduinus Confiliar. 86.
 B. Andreas de Martinis Ord. Minim. 107.
 Andreas Firraus Iustitiar. 86.
 Fodius Gambara Philos. 133.
 Ganguzza Reg. Conf. 422.
 Garofalus . 86.
 Gervasius Archiep. Anxanen 283.
 Cironda Soc. Jesu 273.
 Mazza 284.
 Nicoletta Episc. Insulanus 281.
 Parisius . 86.
 Rasceglia 415.
 Serfalis . 86.
 Andreotta . V. Scipio
 Andreottus Lauria. 86.
 Androdamus . 203.
 Androneus Episc. Besidianen. 376.
 Anemone . 54.
 Anusus Rogerii filius 157.
 Angela a Monsanto vestes inconsutiles conficit 129.
 Angelerius . V. Gregorius, Q. Tiberius.
 Angelonius . V. Jo: Nicolaus.
 Angelum vic. 132.
 Angelus Archiep. Rosanensis 370.
 Angelus a Besidiano Minorita strict. obf. 376.
 a Calanna Capuccin. 185.
 S. Angelus a Castrivillaro Minorita 404.
 B. Angelus a Consentia Minorita . 86.
 Angelus a Montileone Minorita 141.
 a Neocastro Capuccin. 131.
 a Palitio Capuccin. 220.
 a Rhegio Min. Conventual. 208.
 a S. Martino Capuccin. 172.
 a Sapano Ord. Minim. 104.
 a Saracena Ord. Minim. 59.
 ab Acra Capuccin. 374.
 Alessius Min. strict. Obferv. 113.
 B. Angelus Alepartus Ord. Minim. 59.
 Angelus de Luca 296.
 Christianus 115.
 Græcus Ep. Martyran. 370.
 Grotus Ord. Præd. 276.
 Jerace Minor. 178.
 Matera . 86.
 Serra Ord. Minim. Tertiari. 116.
 Simoneta 349.
 Tirellus 86.
 Verardus Episc. Martyranen. 283.
 Zavaroni . 73.
 Angitula op. 129. fl. *ibid.*
 Animarum immortalitas a Pythagora asserta 319. Transmigratio cur ab eodem excogitata. *ibid.*
 Anna p. 174.
 Anna Didonis soror ad Crathidem fluvium venit 384.
 Anna Labruta Tertiari. S. Dominici 208.
 Annales Consentini . 81.
 Annibal Terinam solo æquat. 125. Columnam auream in templo Junonis Lacinia auferre pertentat 301. templum violat. 302. Per Alpes Coccejas in Italiam intrat. 23. Urbes Brettiorum infestat 27.
 Annibal Brunus 116.
 De Petro Paulo Episc. Castrimar. 149.
 Mannarinus 283.
 Rosellus Minorita 276.
 Serfalis . 86.

INDEX GENERALIS.

447

- Siclanus Episc. Castren. 343.
 Annibalis statuz ubi 390.
 Anonides . 54.
 Anogeum cast. 161.
 Anselmus a Rossano Capuccin. 171.
 a Serra Ord. Capuccin. 107.
 Episc. Miletan. 157.
 S. Antherus Papa 348.
 Antimedon Crot. 325.
 Antistius Rheginus 206.
 Antonellus Catalanus . 74.
 Marafiorus 167.
 Samblasius . 86.
 Antonettus . V. Petrus .
 Antonimina p. 242.
 Antoninus Calaber Capuccin. 415.
 de Flore 132.
 B. Antonius Calaber Basilian. 414.
 Antonius a Balnearia Capuccin. 179.
 a Besidiano Presb. 376.
 a Catanaro Minor . 281.
 a Cerisano Ord. Præd. 76.
 B. Antonius a Cetrario Min. obf. 71.
 Antonius a Ciro Min. strict. obf. 354.
 Episc. Catacen. 354.
 a Contentia Ord. Capucc. 87.
 a Coriolano Capuccin. 373.
 a Fligidio Min. strict. obf. 120.
 B. Antonius a Hieracio Basilian. 242.
 Antonius a Montileono Minorita 141.
 a Parma Minor. 179.
 a Paterno Ord. Minim. 117.
 a Rhegio Capuccin. 207.
 a Serra Ord. Capuccin. 107.
 a b Olivado Capuccin. 276.
 Aceti Thomæ pater laudatus . 48.
 Alfa Ord. Capuccin. 161.
 Barone Soc. Jesu 148.
 Baroni 101.
 Boccherius 114.
 Bombinus . 97.
 Bonius Ord. Minim. 119.
 Casellus 97.
 Castilionus Maurellus Min. strict. obf. 86.
 Condinmitti Ord. Prædic. 167.
 Constantinius Ord. Minim. 406.
 Cribarius Ord. Minim. 72.
 de Caroleis Episc. Besidianen. 86.
 de Gratia 348.
 de Paula Citterc. Episc. Catacen. 280.
 Fazzarus 148.
 Fiocca Presb. 283.
 Firraus . 86.
 Floceanus 170.
 Franza 141.
 Gaeta Minorita Commiss. & Cust. Terræ Sanctæ . 87.
 Gaeta S. R. Collat. Conf. Reg. 87.
 Ganguzza Episc. Vestanen. 298.
 Grandinettus a S. Januario Ord. S. Augusti Discalceat. 117.
 Jenissus Episc. Croton. 370.
 Laflilia . 162.
 Laureus 121.
 Laureus Episc. Belicasteren. 148.
 Episc. stabinen. 121.
 Lembo Ord. Prædic. 281.
 Lilius 355.
 Luciferus Episc. Crot 354.
 Manfredus . 97.
 Mazza 284.
 Mascarus 116.
 Mazza Carthusian. 141.
 Morri Minorita Episc. Liparitanus 167.
 Nicolinus 146.
 Niphus 148.
 Papa Episc. S. Marci 134.
 P. parottus Ord. Præd. 148.
 Pepe Reg. Consil. 64.
 Piscione . 75.
 Plafina. M. C. V. Judex. 72.
 Poerius 284.
 Ponta . 103.
 Puglisius Calaber Soc. Jesu 415.
 Quattrimanus . 97.
 Ranerius 281.
 Ricciullus Archiep. Contentinus 115.
 Ep. Umbr. 115.
 Rizzoleus Ord. Minimor. 355.
 Rocca 281.
 Roccus 281.
 Rodius Min. 273.
 Ruffus Cam. Ap. Cler. 179.
 Sabinus Carthusian. 254.
 Sanguazalus Episc. Strongylen. 343.
 Schipanus Soc. Jesu 284.
 Scocettus Minorita 119.
 Scordante . 285.
 Serfalis 87.
 Sorbillus Episc. Miletan. 141.
 Spanous 148.
 Spizzicaglius 210.
 Spoletinus Episc. Crot. 354.
 Strada Episc. Miletan. 207.
 Telefius . 84. 187. 97.
 Toscanus Min. strict. obf. 371.
 Zaccônus 281.
 Zavaroni Presb. 73.
 Antonius Maria Camalda Episc. Strong. 64.
 Sanctorus Ord. Minim. Episc. Scalen. 72.
 Serfalis Cl. Reg. Theat. 281.
 S. Aper ab Amygdalaria Presb. 412.
 Aphricum p. 217.
 Aphrorum Rex Contentianus oppugnans fulminis ictu perit. 79. Vide Abraham.
 Apollinaris Agresta Gen. Basilian. 247.
 Apollineus mons 55. Vide Pollinus.
 Apollodoros ejusque patria. 181.
 Apriliane Num vic. 307.
 Aprilianum opp. 103. unde dictum 108.
 Aprutum opp. 54. V. Castri. villatum.
 Aquaformosa Cœnobium Cisterciensium . 57.
 Aquarium p. 159. 173.
 Aquilantes Rocchetta . 75.
 Aquilinus . V. Jo. Marcus .
 S. Aquilinus m. 180.
 Aquina Familia ude 286. & 287.
 Aquinum v. 126.
 Aquinus . V. S. Thomas. Aloysius . Bartholomæus . V. De Aquino.
 Arcades in Calabriam veniunt 8. Græcorum omnium piissimi . 12.
 Arcerius . V. Franciscus .
 B. Arcangelus a Besidiano Ord. Minimor. 376.
 Archangelus a Longoburgo Ord. Minim. 119.
 a S. Dominica Ord. Præd. 149.
 Archias poeta a Rheginis civitate donatur 193. A Locrensis . 226.
 Archiepiscopatus in Calabria quot 197.
 Arduinus . V. Andreas . Jo. Baptistista . Marcus .
 Ardurium p. 242.
 Arenæ op. 159.
 Arens fl. 99.
 Arenthum fl. 100.
 Aresium p. 187.
 Areta fl. 351. Alcinoi uxor ibid.
 Arethusa fons apud Scylaceum 271.
 Argeades fl. 166.
 Argentanum Vide Marcum .
 Argentifodina . 38.
 Argentus . V. Cajetanus .
 Argiona p. 143.

Argi-

Agirò . V. Jo. Baptista .
 Argultum p. 265.
Ariantha . 5. 58.
 Arieta p. 290
 Arignotis sive Arignothus Crot. 325. 332.
Arinta . 5. 70.
 Aristeus Crot. 325.
 Aristides Locrus ejusque responsum ad Dionysium Syracusanum 201. 224.
 Aristo. 205.
 Aristocrates Philos. 201.
 Aristophanes emendatus . 20.
 Aristophilides Crot. Tarentinorum Rex 334.
 Armenta 43.
 Arnonus . V. Bartholus , Hieronymus , Auripius .
 Arnulphus I. & II. Archiep. Consent. 87.
 Archiep. Rhegin. 207.
Arrocella op. 246.
Arrocha cast. 275. fl. 280. opp. 413 pag. 113.
 Arruzzolus . V. Hieronymus .
 S. Arsenia seu Eusebia mart. 247.
 S. Aisenius Rheginus 207.
 Artemisium . 5. 58.
 Arturus . V. Lactantius .
 Arx Nicephori 138.
 Aseanius Ferrerius , sive Ferrarius Episc. Montisphilosi 376
 Aschena urbs 186.
 Aschenaz Japheti nepos in Calabriam Coloniam deducit 3 Rhegium condit. 4. An in Germaniam & Phrygiam contenderit , ibid. & 186.
 Aschenazgi primi Calabrie atque Italiae incolae . 4. Idem atque Aufones 13.
 Aciutius . V. Alibertus , Dominicus .
 Aseon Crot. 328.
 Asia fl. 252.
 Asianthus . V. Agathius .
 Asia . V. Antonius .
 Astalunga urbs 116.
 Astorinus . V. Elias .
 Astylus Crot. 338.
 Attyoches Trojana 342.
Atylia cast. 279.
 Athalarici Epistola ad Severum de Calabriae ubertate . 46.
 Athenæum promontorium . 9. V. Rossa
 Athenienses Colonias in Calabriam deducunt. 8. 35. ARheginis adjuti 192.
 Athleja . Vide Agellum .
 Athleta Crotoniata 337. & seq.
 Athosian Philos. 201.
 Atrolices arbor 351. 373.
 Attaffius . V. Marcus Antonius .
 S. Attheon m. 171.

Augustinus a Depiniano Ord. Capucc. 117.
 a Soriano Ord. Præd. 137.
 Caput 87.
 Cavallus Ord. Præd. 87.
 de Benedictis Ord. Minim. 376.
 Donius 87.
 Monachus Episc. Isulan. 87.
 Nipha Philos. 145. Populum Sedat ex quare 150.
 Augustum pag. 108.
 Augustus Vide Octavianus .
 Aulon 46.
 Aulon mons . vide Caulon .
 Aulonia . Vide Caulonia .
 Aulus Gellius restitutus . 22.
 Aulus Pyrrhus Cicala . 87.
 Aurelius Candidus Cassiodorus 273.
 Aurelius Cassiodorus . Vide M. Aurelius
 Aurifodine 58.
 Auripius Arnonus . 87.
 Aufen Ulyssis filius Ansonia nomen dare non potuit . 5.
 Aufonia ubi? etymon ibid. & 186.
 Aufonium mare . 5.
 Ayerbius . V. Bernardinus .

B

Bacchanalium interdictorum monumentum Tyrii effossus , ubi asseretur 277.
 Baccharisium p. 372.
Badolarum opp. 264. Etymon 265.
 Badulatus . V. Silvius
 Balbia opp. 57.
 Baldachinus . V. Nicolaus
Balnearia op. 174.
 Balthassar de Iudice Episc. Caputaquen. 371.
 Baracadum p. 170.
 Baraccha . V. Ignatius , Ioannes, Mauritius
 Barbarus . V. Balthassar.
 Barbatanus . V. Bernardus
 Bardarus . V. Stephanus .
 Baricelli . V. Iulius Cæsar.
 Barlaam a Seminaria Basilianus Ep. Hieracen. ejusque gesta 278. 212.
 Barlingous . V. Hieronymus
 Barnabas Abinante 373.
 ab Opedo Basilian. Ep. 176.
 Barone . V. Antonius, Didacus, Dominicus, Nicolaus, Aloysius, Bernardinus , Ieraceus
 Barra familia unde 159.
 Barrada . V. Iulianus , Lucius
 Barrefius . V. Ioannes

Barrius Gabriel scripsit de Laudibus Italiae , de Æternitate Urbis & de Lingua Latina. I. libros a se Latine editos Italiane traduci vetat. 51. De quibusdam nationibus graviter sentit. ibid. Vindicatus. 31. Notatus 374. 403. 406. V. Gabriel.
 B. Bartholomæus Basilian. ejusque gesta 369.
 Bartholomæus a Paterno Ord. Minim. 117.
 S. Bartholomæus a Semiri Abbas 285.
 Bartholomæus Bombinus . 87.
 de Aquino Philos. 132.
 Eustachius 297.
 Oliverius Episc. Umbriat. 298.
 Malenus 371.
 Piterà . 281.
 Serfalis . 87.
 Quattrimanus . 87.
 Bartholus a Philocastro Ministr. obf. 200.
 Arnonus 104.
 Puglianus 117.
 Basilus Archiep. Rossanen 370.
 I. II. & III. Episc. Locren. seu Hieracen. 243.
 I. & II. Episc. Rossanen. 370.
 a Caroleo 118.
 de Caroleis . 87.
 Basilium p. 131.
 Bassovinus Episc. Catacen. 280.
 Batianum p. 130.
 Battaglia . Vide Ioseph Batum opp. 53. fl. ibid.
 Baviera . V. Dominicus
 Beccutus . V. Vincardinus
 Belatonum p. 160.
Belicastrum urbs 286.
Belisfortum op. 130.
Bellimontum op. 119.
Bellividerium opp. 61. 351.
 Belprandus Archiep. Consenti. 87.
 Belsius . V. Didacus
 Beltrana fl. 265.
 Beltranus . V. Octavius
 Benagiamus Romæus presb. 180.
 Bendicius . V. Silvester
 Benedictum p. 104.
 Benedictus a Calatro Capuccin. 163.
 a Ficaldo Ord. S. Aug. 71.
 a Rhegio Capuccin. 207.
 Hieracius Episc. Liparit. 243.
 Benincasa . V. Alexius , Cæsar, Rutilius .

INDEX GENERALIS.

449

- Benvenutus Archiep. Rhegin. 207.
 Berardus . V. Marcellus
 Berardus , five Bernardus Ma-
 tera Archiep. Tranens. 87.
 Laureus 121.
 Misafius 117.
 Sanfeverinus 273.
 Berlingerius . V. Carolus, Iu-
 lius , Pompilius
 Bernardinettus Francus . 87.
 Bernardinus a Besidiano Ca-
 puccin. 376.
 a Feroleto Minor. strict.
 observan. 132.
 Abinante 373.
 Aceti 113.
 Ayerbius de Aragonia Ca-
 puccin. Commissar. General
 281.
 Barbarns 371.
 Barone 146.
 Bombinus . 87.
 Branca 274.
 Cala 405.
 Cigala. 87.
 de Aragonia Episc. Boven-
 fis 115.
 de Bernaudis - 87.
 Ermogida 273
 Ferrarius Episc. Besid. 87.
 Gironda Ord. Minim. 273.
 Lopes 114.
 Mandelius 284.
 Martyranus . 87.
 Matera . 88.
 Maurellus Castilionus. 88.
 Motta 405.
 Plafina Episc. Opeden. 72.
 Riccius 88.
 Roccus 88.
 Sanctosfeverinus . 375.
 Telefius . 84 85.
 Vianeus 128.
 Vulcanus M. C. V. Jud. 148.
 Bernardus a Catanfario Minor.
 strict. obs. 181.
 B. Bernardus a Cropolato Ord.
 Minorum 359.
 Bernardus Archiep. Rhegin.
 207.
 Episc. Geruntin. 351.
 Anania 284.
 Barbatanus Minor. 243.
 Franza 141.
 Laureus 121. 148.
 Militia Presbyter 114.
 Picardus 74.
 Piccolus Episc. Strongyl.
 354.
 Scaleonus Dux militum
 126.
 Spina 177.
 Striverius 174.
 Trentacapillius Ep. Besi-
 dian. 376.
 Bernaudus . V. Ferrantes. Jo-
 Maria, Philippus. V. DeBer-
 naudis .
 S. Bertholdus Calaber primus
 Generalis Carmelitarum 415.
 Bescia . V. Besidia .
 Bescius Aschenazeus 376.
 Besidia Civitas 375. Etymon. 376.
 Besidianum . V. Besidia .
 S. Bessia m. 180.
 S. Beturius m. 180.
 Biancum opp. 219.
 Biblia . V. Franciscus , Cesar,
 Frabricius , Iacobus .
 Bibona vic. 141.
 Bifera & trifera , pomus . 79.
 Bilott a. V. Camillus, Io: Camil-
 lus.
 Bisbal. V. Ferdinandus .
 Biscala Crot. 325.
 Biscardus . V. Hyacinthus , Se-
 raphinus .
 Bisignanus . V. Ioannes .
 Bisogno . V. Cesar , Ioseph
 Blancum v. 115.
 Blanda opp. 61.
 Blasium opp. 128. V. Turres
 B. Blas. I. II. & III. Basilian. 414.
 Blasius Bonellus 132.
 Merenda 117.
 Blasius . V. Carolus , Clemens.
 Blondus notatus 296.
 Boccherius . V. Antonius .
 Bochilerium opp. 357.
 Boemundus Episc. Neocast. 131
 Boje , quid. ? 24.
 Boji primi ad Annibalem defi-
 ciunt. 23.
 A Lucio Valerio fusi 24.
 Boletum opp. 413.
 Bolus . 44.
 Bombicinum opp. 62. unde di-
 ctum . 64.
 Bombilium p. 242.
 Bombinus . V. Emilius, Anto-
 nius, Bartholomaeus, Bernardi-
 nus , Curtius , Io: Iacobus .
 Paulus, Vincentius, Xaverius.
 Bombylis . 48.
 Bombyx . 48.
 Bonachepus . V. Vincentius
 B. Bonatius Cisterc. 101.
 Bonaventura a Casuono Mino-
 rit. 348.
 a Cruculo Minorita strict.
 obs. 355.
 a Depiniano Minorita strict.
 observ. 117.
 a Mileto Minorita 157.
 a Petrasista Ord. Capuc-
 cin. 107.
 a Pitio. Ord. Capuccin. 134.
 B. Bonaventura a Rhegio Ca-
 puccin. 207.
 Bonaventura a Radicina Ca-
 puccin. 172.
 a Zacharisto Min. strict.
 obs. 285.
 Caballus Min. strict. obs.
 Episc. Casertan. 121
 Cairous Conventual. 108.
 Campagna Capuccin. 208.
 Perna Conventual. 243.
 Poerius Minor. Archiep. Sa-
 lernitan. 283.
 Sculco 344.
 Bonellus . V. Blasius , Marius,
 Raphael .
 Bongiuernius . V. Camillus
 Bonifacius Arch. Rhegin. 197.
 Bonifatium. opp. 61.
 Bonjoannus . V. Io: Baptista
 Bonius . V. Antonius , Petrus
 Bonomus , five Bonus homo
 Archiep. Consentin. 88.
 Boracianum p. 187.
 Borellus . Vide Io: Alphonsus.
 Borellum pp. 160. Ejus fundatio
 162.
 Borgia p. 175.
 Borromaeus . V. S. Carolus
 Bothius Crot. 325.
 Bova urbs 217. ejus etymon. 220
 Bovius . V. Io: Baptista, Fabius
 Bovolina opp. 219.
 Bovuncium p. 130.
 Braallum . 60.
 Braccius . V. Aloysius .
 Bracesinf. 143.
 Branca . V. Bernardinus , Io:
 Franciscus .
 Brancaleonum cast. 218. Etymon
 221.
 Brazaria p. 159.
 Bremondus Antonius laudatus
 289.
 Brentus Hercules filius . 20.
 Brettia pix optima 7. 80.
 Brettia Regina . 19.
 Brettig etymon 6.
 Brettianæ parmulae . 21.
 Brettianum . V. Bulsanum .
 Brettii Romanorum socii . 31.
 & seque. Milites scribuntur.
 . ibid. Civitate & municipiis
 donantur. ibid. Rempubli-
 cam instituunt . 19. Quare Brutii
 appellati . 22.
 Brettiorum urbes ad Romanos
 redeunt . 28. numismata. 21.
 Brettium prom. 127. V. Brutium
 Briadum p. 144.
 Brianacalum p. 145.
 Briaticum op. 147. urbs 351.
 V. Umbriaticum .
 Brissacia . 5.
 Britarium p. 144. fl. ibid.
 Brittella . V. Ianuarius .
 Britti . V. Io. Baptista . Hiero-
 nymus , Horatius .
 Brittus Moranus 281.
 Brognus . V. Felix Antonius,
 N n n Bronia-

Bioniatum p. 130.
 Brontinus Crotoniata 324.
 Bruda fl. 264.
 Brunetta v. 117.
 Brunettus . V. Io: Baptista .
 S. Bruno Carthusiensium fundator 130. Rogerium a morte liberat. 135. Ejusdem Epistola ad Monachos Carthusia ibid. Archiepiscopus Rheginus eligitur 198.
 Bruno Clausus Presbyter 115 de Franco Ord. Minim. 97 Longoburgensis 359.
 Brunus . V. Caelius , Iacobus . Annibal , Philippus .
 Brutus . V. Franciscus .
 Bruttii . V. Brettii .
 Brutium promontorium 137. 356
 Bryas Crot. 325.
 Bryllacia urbs. 351. Etymon. 353.
 Buccatius . V. Ioannes .
 Buccatius Ioannes notatus. 41.
 Bulgarias Crot. 325.
 Bulsanum opp. 218.
 Burghesius . V. Io: Leonardus .
 Butacides . V. Philippus
 Butrotus fl. 242.
 Buzurgius . V. Petrus

C

C Aballus . V. Bonaventura . Iacobus .
 Cacciavillanus . V. Franciscus
 Cacomalus arbor. 80. 81.
 Cacusium op. 345. Etymon. 348.
 Cacusius mons 71.
 Cadurius . V. B. Ioannes
 Cacinum op. V. Satriarum
 Cacinus fl. 130.
 Caelstinus Labonia Episc. montis Marani 361.
 Calicum opp. 100.
 Caelius Brunus V. Ignatius ab Angelo Custode .
 Cenis prom. 181. Etymon 183. opp. 183. fl. 184.
 Canisium op. Vide Cænis .
 Cæsar Emendatus 409.
 Cæsar Aquinus 127. 286.
 Benincasa 353.
 Biblia 281.
 Bisogno 142.
 Caponfaccus 371.
 Firraus . 88.
 Foggia Ep. Umbriat. 370
 Gaeta . 88.
 Monitus 284.
 Noparus Conventual. Ep.
 Peranus 141.
 Passalacqua . 88.
 Romæus Philof. 148.
 B. Cæfareus Episc. Nicoterenfis 153.

Cæfarius . V. Io: Antonius , Io: Paulus
 majetanus Argentus S. R. C.
 Praxis . 98. 374.
 Monachus 107.
 Passarellus Cl. Reg. Theat. 282.
 Cajetanus Antonius Gentili 247.
 Cairous . V. Bonaventura .
 Calà . V. Ioannes , Bernardinus, Carolus, Io: Maria, Hieronymus Marcellus .
 Calaber fl. 47.
 Calabra lingua . 41.
 Calabri Itolorum primi Christianam fidem edocentur. 35.
 Pro fide Christiana martyres plurimi . 37. Ciceronem pecuniis adjuvant 138. Ingenio pollent . 35. 46. Roberto Guiscardio adiumento sunt 35
 Calabria *Ausonia* , *Hesperia* . *Oenotria* , *Italia* , *Peucetia* , *Morgetia* , *Sicilia* , *Chonia* , *Iapygia* , *Salentinia* , *Magna Græcia* , *Lucania* & *Brettia* . appellata 5. 6. & seqq. a diluvio inhabitari cœpta 3. Sicilia nomine cur appellata . 36
 In bellis civilibus Cæfari & Octaviano favet. 34. Christiana . 35. Monachorum parens 38. 169. ab Agarenis vastatur 40. tota metallica . 43.
 Calabriae situs . 3. Etymon. 16
 Ubertas . 42. & seqq. Fructus 44. Temperies . 45. Ritus lugendi mortuos . 41. Laudes 1. & seqq. & 288. Plantæ . 49.
 Calabrices fl. 64.
 Calais Philof. 201.
 Calanna op. 184.
 Calaserna opp. V. Campana
 Calatrum opp. 160. Etymon & origo 162.
 Calauctus . V. N.
 Calaurum p. 152.
 Calcephon Crot. 325.
 Caldana fl. 409.
 Calendari Rom. emendatio 354.
 Calimera cast. 151.
 S. Calimerus Calaber Ep. Mediolan. 414.
 Calipparus fl. 264.
 Callibratus Cauloniata Philof. 250.
 Callicratis opera ex ebore quæ . 185.
 Callistenes Sybarita 383.
 Callitus II. quando in Calabriam contendit & quare 152
 Templum SS. Trinitatis consecrat ibid. Bulla consecrationis 155. Neocastri manet 128.

Calocerum cast. 151.
 Calocrius mons 128.
 Calofytonum p. 151.
 Calonatum fl. 359.
 Calopiciatum cast. 357. Etym. 358
 Calopinacum fl. 211.
 Caloprese . V. Gregorius
 Calovium opp. 359. Etym 360.
 Calviffi p. 115.
 Calypsus inf. 300. unde ibid.
 Camalda . V. Antonius Maria
 Camenum p. 253.
 Camerarius . V. Octavius
 Camilla Volscorum Regina. 32.
 Camillus Bilotta 281.
 Bongiuinius 133.
 Carnevalius . 177. Episc.
 Aurien. 254.
 Constantius Soc. Jesu. 221.
 Fera. 88.
 Oliverius Ep. Gravin. 298.
 Salernus . 88. 262.
 Campana . V. Bonaventura , Io: Alovius
 Campana opp. 356. Etym. 358.
 Campanella . V. Thomas , Dionysius
 Campani ex Cispadanis primi ad Annibalem deficiunt . 25.
 Calabriae urbes infestant 26.
 Campanus , Io: Antonius laudatus . 45.
 Campilongus . V. Felix
 Campitellus . V. Martinus
 Camurium fl. 220.
 Cananea . V. Io: Petrus
 Canavum p. 187.
 Carnellarius . V. Felix
 S. Candidus m. 171.
 Candidus Cassiodorus 273.
 Candinonum p. 160.
 Candiottus . V. Marcus
 Cangenus . V. Franciscus
 Cannabum p. 242.
 Canus cast. 413.
 S. Cantianus m. 171.
 S. Cantionilla m. 171.
 Capalbus . V. Horatius, Ioseph
 Capistranum p. 129.
 Caprias vitis quæ 391.
 Capocafalium v. 117.
 Caponfaccus . V. Cæsar
 Capora p. 117.
 Caprase . V. Tarfia
 Capuccinorum nomen ubi primo audiri cœptum 163.
 Caputalum fl. 349.
 Caputus . V. Fulvius, Manilius, Manlius, Ioseph, Augustinus, Lælius , Octavius, Scipio, Sertorius .
 Caracciolo . V. Innicus Martinus
 Carata . V. Paulus, Carolus Maria, Iacobus
 Carbone . V. Nicolaus
 Carbonellus . V. Gregorius, Rogerius

- Carciladum p. 145.
 Cardetum p. 211.
 Cardinalum p. 265.
 Cardonum fl. 103.
 Cariddius . V. Io. Baptista
 Carinetum p. 151.
 Carinus . V. Petrus
 Carnevalius . V. Camillus, Do-
 minicus , Io. Baptista , Nico-
 laus , Nicolaus Maria, Ioseph,
 Stephanus
 Carnutus . V. Joannes
 Caroleum op. 118.
 Carolus Berlingerius * Archiep.
 Seberinat. 343:
 Blasius 372.
 S. Carolus Borromæus Cardi-
 nali Sirleto summa amicitia
 conjunctus 258. Hujusque epi-
 stolæ ad illum datæ. 259. &
 seqq.
 Carolus Calâ Col. Cōf. Reg. 405.
 Consentia Episc. Vici Equen.
 256.
 Cuzzolinus Ep. Puteolan.
 28.
 de Aquino . 88.
 Ferrarius . 98.
 Frontera . 107.
 Iardinus . 83. 103.
 Maurellus Castilhonius. 88.
 Mustanus Presb. 406.
 Mutus . 108.
 Nardus . 73.
 Oranges Carthusianus 114.
 Pancalus . 251.
 Papis . 72.
 Peregrinus Ep. Avellinen.
 405.
 Rosfi Ep. Ifulan. 281.
 Selvago 403.
 Squitti 133.
 Sufanna 298.
 Carolus Maria Carafa 251.
 Caronum p. 151.
 Carpacianum opp. 103. unde
 dictum 115.
 Carpanianus . V. Ambrosius
 Carthopolis vic. 133.
 Carus . V. Ioseph.
 Carufus . V. Io. Leonardus, Jo-
 seph
 Carydo fl. V. Cardonum
 Caryvatum p. 143.
 Casale p. 117.
 Casalenovum . 64. 413.
 Casalium v. 117.
 Casellus . V. Antonius, Mutius
 Margaritonus , Thomas
 Casignana p. 219.
 Casignanum v. 108.
 Casoletum . 64.
 Casolus . V. Philippus Iacobus
 Casoperus . V. Ianus Theſeus
 Cassanum V. Cofa
 Cassianus . V. Leonardus
 Castiodorus 267. & seqq. V. M.
 Aurelius , Candidus, Helio-
 dorus
 S. Castiodorus mart. 64.
 Castaneæ unde . 60. vic. 115.
 Castella op. 295.
 Castellacum p. 170.
 Castellarium p. 141.
 Castellus . V. Guilelmus
 Castilhonius Maurellus . V. Ale-
 xander, Alphonsus, Antonius,
 Franciscus, Fabricius.
 Castionum op. 127. p. 99.
 Castra Annibalis 295.
 Castregium vic. 413.
 Castri francum opp. 70.
 Castri villarum opp. 404. Ety-
 mon. 405.
 Castrovetus op. 249.
 Castrum Minervæ . 16. 245.
 Casula p. 103.
 Casuonum cast. 345.
 Catacium . V. Catazanum
 Catalanus . V. Antonellus, Fran-
 ciscus , Ioseph, Thomas Ma-
 ria
 Catanzarium . V. Catanzanum
 Catanzaritus . V. Io. Baptista
 Catharena opp. 264.
 Catharina Calabra 415.
 a Scylaceo Tertiar. Ord. S.
 Franc. 274.
 Ganguzza 422.
 Malarbi Institut. Domini-
 cani 244.
 Rechichia ejusque illustre
 facinus 176.
 Catazanum Urbs 278. Ety. 280
 Catianus fl. 174.
 Carocastus fl. 119.
 Catroppus . V. Petrus
 Cavalatum. 64.
 Cavallus . V. Augustinus
 Caulon. 46. 249.
 Caulonia 249. V. Castrovetus
 Ceanum p. 159.
 Celanum fl. 359.
 Cellaria p. 109.
 Celsus Mollius 88.
 Centracum p. 275.
 Cephalus, Thurinus 398.
 Cephisodorus Praxitelis filius
 114.
 Cerafetum p. 187.
 Ceraffa op. 134.
 Cerenchia urbs 350.
 Cereus Maurus 133.
 Cereus V. Franciscus
 Cerilli opp. 53.
 Cerisofnum pag. 413.
 Cervicatum . 64.
 cervinus . V. Persius , Simon.
 Cetia urbs 263.
 Cethim . 4. V. Cethim
 Cetrarium opp. 67.
 Cetus fl. 263.
 Cetus Philosf. 241.
 Chalcanthum . 44.
 Chalcidenses Rhegium inco-
 lunt 189.
 Chamæleoa . 54.
 Charerum cast. 220.
 Charia p. 144. fons 286.
 Chariatides quæ 558.
 Coariatum urbs. 356.
 Charida op. 160. etymon. 162.
 Charita Locren. 238
 Charitoros prom. 57.
 Charopolis p. 160.
 Chartæ usuf in Calabria. 47.
 Charybdis . 175. etymon 180.
 Cherapotamus fl. 161. 164.
 Chespanum p. 144.
 Chettim unde 263.
 Chiattus Mirabellus Dux mili-
 tum 121.
 Chiricus . V. Scipio.
 Chon & Hercules synonyma;
 7. V. Con .
 Chonia ubi . 6. Ab Herculis
 nomine appellata . 7. V. Be-
 licaltrum .
 Chorametum p. 144.
 Chrestum. p. 170.
 Christianus . V. Angelus.
 Christina cast. & fl. 173.
 Chrotonum p. 173.
 Cryseora opp. 54.
 Chrysa cast. 357. Etymon 358.
 S. Chrysogonus m. 171.
 B. Chrysostomus Calaber Basi-
 lian . 414.
 Chrysostomus a Levidonia Ca-
 puccin. 412
 Palumbus Congr. Calest.
 176.
 Marinus Carmelita 344.
 Scarpho Basilian. 247.
 Ciaccius . V. Petrus .
 Ciacionius notatus 206.
 Cianciarufus . V. Dominicus .
 Cicadæ , quare alibi strideant,
 alibi taceant 212.
 Cicadarum Cantus allegoria,
 165.
 Cicala , V. Aulus Pyrrhus, Ber-
 nardinus Jo. Franciscus, Joan-
 nes .
 Ciccus Calaber . V. Franciscus
 Simoneta .
 a Mileto 158.
 Monachus . 88.
 Pelusius 88.
 Samblasius 88.
 Cicero Rhegii libros Topico-
 rum edit 193. Locrensiū &
 Calabriæ patronus 33. 226.
 Exul a Calabris excipitur, ac
 pecuniis adjuvatur. 138. Mul-
 ta ex Pythagoreis sumfit. 18.
 Calabriam lustrat. 33. No-
 tatus 340. Ejus locus restitu-
 tus 36. ci-

- Caminus . V. Franciscus . Jo
 Pierius .
 Cinga vic. 345.
 Ciollarus . V. Laurentius .
 Circeum . 64.
 Cirrha urbs. V. Cirum .
 Cirum urbs. 351.
 Cistidonum p. 143.
 Citerium . op. 5.
 Citii populi unde 263.
 S. Citinus m. 180.
 Citus . V. Nicolaus .
 Civitella . V. Horatius .
 Clamilla p. 158.
 Clara Aceti 113.
 Clavavallis cast. 264.
 Clarus Leonardus Schipanus
 284.
 Claudius a Stylo Carthusian
 254.
 Clausura p. 109.
 Clausus . V. Thomas , Vincen-
 tius , Bruno .
 Clea Amazona 355.
 Clearcus Staruarius 205.
 Clemens XI. laudatus 48.
 Clemens Blasius Ord. Præd. 179.
 Clemens Papa Abb. Joachimum
 ad scribendum hortatur. 101.
 Clementina Magnæ Britanniæ
 Regina laudatur 336.
 Cleonymes 204.
 Cleria de Cupis Ornani 353.
 Cleta 119.
 Clibanus mons 293.
 Cleophron Crot. 325.
 Cleost. net. Crot. 325.
 Cloponium vic. 133.
 Cluverius noratus . 64.
 Cocaracius fl. 158.
 Cochiceronum p. 143.
 Cocinthum prom. 253. etymon
 263.
 Cocurinum p. 145.
 Cocus . V. Joseph .
 Cocypædonum p. 173.
 Cœnidonum p. 143.
 Cœlandarium p. 143.
 Colacurius . V. Leo .
 Colandinus Episc. Tropæan. 147.
 Collacius . V. Matthæus .
 Collenutius Pandolphus nota-
 tus . 52.
 Collia . V. Paulus .
 Colobranus . V. Julius .
 Colochinus Episc. Tropæensis
 147.
 Colonetum fl. 370.
 B. Columbanus Calaber Cister-
 cien. 414.
 Columella Rhegina 183.
 Comerconum p. 151.
 Comestationes , ubi primum
 inventæ . 11.
 Comestabilis . V. Joseph . Lu-
 dovicus , Franciscus , Marcus
 Antonius .
 Commercium . V. Julius Cæsar .
 Comparonum p. 152.
 Con . Hercules 80.
 Conca . V. Ferdinandus .
 Condimitti . Vide Antonius .
 Condojanum opp. 220.
 Condrochinonum p. 145.
 Conflentum p. 124.
 Conflitium p. 124.
 Confortus . V. Ioannes Lucas
 Conradus Mazza 284.
 Malatacca 281.
 Consentes dii , qui . 81.
 Consensio urbs. 77. Eiusdem ety-
 mon . 80. A Pœnis obsessa . 27.
 Consentia . V. Carolus .
 Consentini ad Romanos re-
 deunt . 28. Iulium Agrium
 statua donant 79.
 Constantia Friderici Imp. con-
 iux 157.
 Constantinianus . V. Antonius .
 Constantinum p. 143. 158. 413.
 Constantinus Archiep. Rhegi-
 nus 197.
 Archiep. Seberinat. 296.
 S. Constantinus a Bova Basil. 220.
 Constantinus Granitus 408.
 Constantius . V. Camillus .
 Confulinum prom. 252.
 Confus , qui . 80.
 Conum p. 143.
 Copernicus Nicolaus hypothe-
 sim suam ex Pythagoreis ex-
 cerpsit 327.
 Copizæ V. Thurium .
 Cordoana pellis unde 162.
 Coridon . Episc. Tropæan. 147.
 Coriolanum opp. & fl. 372. Ety-
 mon . 373.
 Coriolanus Martyranus . 84.
 Corica prom. 119.
 Coriga p. 128.
 B. Cornelius Calaber Camal-
 dulen. 414.
 Cornelius Agellus Minorita 115.
 Ruffus 185.
 Cornelius . Vide Thomas , Mar-
 cellus .
 Corradus V. Pyrrhus .
 Correalis . V. Io. Baptista .
 Corfus . V. Petrus .
 Cortalis p. 128.
 Cortiladum p. 170.
 Cortesius . V. Nicolaus , Leo-
 nardus , Ioseph . Tiberius .
 Cortecosa . V. Ioseph .
 Corvellus . V. Io. Baptista .
 Cosanum . V. Cosa .
 Cosa urbs. 407.
 Coscia . V. Io. Dominicus .
 Cosileum cast. 173.
 B. Cosmas Rheginus 207.
 Cosmas a Castroveto Capuc. 251.
 Cosmum p. 372.
 Cosmus I. & II. Episc. Rosi-
 nen. 370.
 Cosmus Maurellus Castilionus
 88.
 Cossa . 5 . V. Cosa
 Cotilis fl. 372. Etymon 374.
 Cotofonium p. 152.
 Cotona 183.
 Cozza . V. Franciscus .
 Craffus Spartacum in cherson-
 so Rhegiensi intercludit 174.
 Craffus . V. Ioannes , Marcellus .
 Crateis fl. 174.
 Crathis fl. natura & vires 384.
 etymon *ibid.* & 383 ostia
 103.
 Crepacorium cast. 219.
 Crepiscum v. 103.
 Crescentius Episc. Locren. 243.
 Creta v. 133.
 Cretenfes , Illyrici , & Locren-
 fes societatem ineunt ibi. 16.
 Cribarium v. 106.
 Cribarius . V. Antonius , Franci-
 scus .
 Crimissa prom. V. Alecium .
 Urbs . V. Cirum , Paternum .
 Fluvius . V. Flumica .
 Crissa urbs. 63. 129.
 Croccus . V. Petrus , Simon .
 Crocettus a Monte Minorit.
 Episc. Crotonien. 343.
 Cropa fl. 291.
 Cropalatum cast. 359
 Cropanum opp. 279.
 Crotalus fl. 275.
 Croto urbs. 303. saluberrima 305.
 unde dicta *ibid.* A Pœnis ex-
 pugnatur 27.
 Crotoneum cast. 293.
 Crotoniata Dionysium vincunt
 309. Altyli athlete domum
 carcerem constituunt &
 quare 338. Quomodo in po-
 testatem Romanorum deve-
 nerint 310. Cletam Reginam
 interficiunt 120. A Locrensi-
 bus victi & quare 246. & seq.
 Crucia ubi & quando in Cala-
 bria indicta . 75.
 Crucium vic. 358.
 Cruculum cast. 352.
 Crypta Glauci sepulcrum Gi-
 gantum 110.
 Crypta , vulgo del Drago 133.
 Cryptæ Ferratæ monasterium
 a B. Nilo constructum 366.
 Crypteria opp. 245. etymon 247.
 S. Cucuphates m. 180.
 Cundarus V. Achilles
 Cupanum 115.
 Curatulus . V. Marcus Antonius .
 Curtus v. 108.
 Curtius Bombinus . 88.
 Curtus . V. Marcus Antonius ,
 Petrus Rogerius .
 Cuti v. 115.
 Cutiliz aquæ ubi 374.

Cutrum op. 295.
Cuzzolinus. V. Carolus, Pompejus
Cybelis Castrum 146.
Cyliftarnus fl. 407.
Cymbarium p. 130.
B. Cyprianus Abbas Basilian. 200.
S. Cyricius Abbas. 64.
Cyril fl. 409.
Cyrifanum. Vide Cyterium: etymon. 77.
Cyromachus Thurinus 398.
Cyterium opp. 71.
Cythifus. 54.

D

Dadalus Fortunatus 137.
Damea 323. 325. 337.
Damodes Crot. 325.
Damon Thurinus 398.
S. Daniel a Bellividerio Mino-
rita mart. 64. 404.
Daniel Serfalis. Abbas Vallum
brofanus. 88.
Dantes Aligherius Abb. Ioachi-
mum summis laudibus extol-
lit 106.
Dantes Olivadiſus 281.
Dapetia. V. Toranum
Daphina p. 144.
Dardanifum. p. 279.
Dardanus. V. Laurentius
Dardanus fl. 122.
Darius. V. Franciscus
Dafa p. 159
Dattylus. V. Alphonſus, Fran-
ciscus Antonius, Hierony-
mus, Martius, Raymundus
Robertus
David Romæus 134. Vindica-
tur. ibid.
Daulum p. 264.
De Affatato. V. Petrus
Alano. V. Nicolaus
Albertis. V. Ioannes
Alexandris. V. Iulius, Se-
baſtianus
Amarellis. V. Franciscus,
Io: Leonardus
Amato. V. Aloyſius, Ga-
leottus Ferdinandus, Nico-
laus, Ioseph, Philippus, Elias
Vincentius.
Ambroſius. V. B. Paulus
Angelis. V. Galeatius
Aquino. V. Carolus, Io:
Paulus
V. Aquinus
Aragonia. V. Bernardinus
Hyacinthus. Ludovicus
Archis. V. Robertus
Arenas. V. Aloyſius
Deax Sybarita 383.
De Balzo. V. Hieronymus

Benedictis. V. Augustinus
Bona. V. Fabius
Bono. V. Ioannes
Bernaudis. V. Bernardinus
Cæſare V. Amadeus, Nico-
laus Petrus
Decalſtidium op. 174. V. Anna
De Caprio. V. Nicolaus
Caroleis. V. Nicolaus An-
tonius, Petrus Antonius, An-
tonius, Baſilius
Caſtro. V. Gotifredus
Cavalcantibus. V. Ameri-
cus, Guido, Iulius, Ludovi-
cus, Andreas, Petrus Philip-
pus, Vincentius
Decius Ep. Tabernensis 279.
Decollatura v. 123.
De Corono. V. Petrus
Cupis Ornani. V. Cleria
Fabritius. V. Iacobus
Falce. V. Pompejus
Feulo. V. Marcus Antonius
Flore. V. Antonius
Foggia. V. Livius
Franco. V. Silveſter, Bru-
nus, Petrus Aloyſius.
Fuſco. V. Laurentius
Gaudio. V. Sebaſtianus
Georgio. V. Fabius, Io: An-
dreas
Gratia. V. Antonius
Gregorius. V. Scipio
Guido V. Hector, Sebaſtia-
nus.
Ignatiis. V. Sixtus
Ifula. V. Franciscus
Iudice. V. Balthaffar.
Dei unitas a Pythagora affer-
ta 320.
De Iufo. V. Albertus
Lanzano. V. Philippus
Lauria. V. Riccardus, Ro-
gerius
Legibus. V. Iulius
Lembo. V. Franciscus
Luca. V. Angelus, Tiberius
Nicolaus, Santes
Majo. V. Ioannes, Petrus
Manza. V. Philippus
Marchis. V. Gabriel
Mari. V. Didacus
Marina. V. Petrus
Marzano. V. Dominicus
Martinis. V. B. Andreas
Aloyſius, Antoninus, Io: Ia-
cobus
Demetrium. V. in correction.
in fin.
S. Demetrius Calaber Baſil. 414.
Demetrius a Rhegio Ep. Cor-
cyren. 207.
Democides Crot. Darium Re-
gem ſanat 332. & ſeqq.
De Mojo. V. Henricus
Demosthenes Philoſ. 20.

De Murgia. V. Gaſpar
Muro. V. Franciscus, Troy-
lus
Nicephoro. V. Ioannes
Nigris. V. Io. Dominicus
Nola. V. Io. Andreas, Io:
Baptiſta
Orlando. V. Gregorius
Paula. V. Antonius, Hiero-
nymus, Io: Antonius, Io. Ba-
ptiſta
Philippis. V. Marcus
Depinianum opp. 103.
De Pyris. V. Hieronymus
Rinalds. V. Thomas, Lu-
dovicus, Scipio.
Roſis. V. Mutius, Stephanus
Rubeis. V. Dominicus, Io:
Baptiſta, Franciscus
Sancto Blaſio. V. Io. Baptiſta
Sanctis. V. Dominicus
Simone. V. Franciscus An-
tonius
Sonnino. V. Petrus
Summa. V. Agathius
Deſiderius Medopica Carmeli-
ta Ep. Ugentin. 176.
De Spiritibus. V. Salvator
Deſitus. V. Iulius Cæſar
De Tarſia. V. Odoardus Roge-
rius, Vincentius, Iacobus,
Franciscus, Galeatius
De Volti. V. Ioannes
Via. V. Vincentius
Urſo. V. Lucius
Diamas fl. 53. opp. 71.
Diana Moſcana Virginitatis cuſ-
tos & vindex. 88.
Dianum p. 115.
Dianus. V. Paulus
Dialulus quid 338.
Dicon Cauloniæ. Philoſ. 250.
Diſtatum tragium. 54.
Didacus a Carero Min. ſtriſt.
obſerv. 222.
a Pizzono Convent. 134.
Barone 208.
Belſius Preſbyter. 115.
de Mari 208.
Maurellus Caſſilionus Ep.
Miletæ. 89.
Ragufa 120.
Serfalis Archiep. Bariæ. 89.
Striverius 281.
Diminitum p. 187.
Diminum, quid. 44. 48.
Dimitrium p. 131.
Dinono Crot. 325. 335.
Dinus portus. 52.
Diocles Sybarita 383.
Diodorus Siculus emendatus.
20. Not atus 389.
Diognetus Crot. 337.
Dionyſius a Montileono Ord.
Præd. Epifc. Venuſin. 141.
a Pacanica Ord. Præd. 254.
O o o a Ru

a Rubeto Ord. Minim. 104.
 a Taberna Capuccin. 284.
 Areopagita Crotonienfes
 ad Christi fidem convertit 36.
 Campanella Carmelita .
 Ep. S. Agathe Gothor 89.
 Papa & Martyr 403.
 Saccus Minorita 293.
 Syracufani s ejusque scele-
 ra 223. & seq. A Rheginis illu-
 sus quo pacto vindicetur 191.
 Platanos ex Sicilia primus in
 Italiam adducit . 193.
 Dionysodorus Thurinus 398.
 Diophanes Locren. 241.
 Dioscoron inf. 300.
 Diosphorus Episc. Mileten. 157.
 Dolichus 338.
Domanicum cast. 118.
 S. Dominata marty. 37. 64.
 Dominica, 64. 144.
 S. Dominica virgo & Martyr
 144. 147. 149.
 Dominicus Calaber Min. strict.
 obf. 415.
 Dominicus a Mileto Minorita
 157 158.
 a Mileto Min. strict.
 obf. 157.
 a Monteleone Minor. 141.
 a Monteleone Min. strict
 obf. 141.
 a Paterno Ord. Minim. 117
 a Paula Ord. Minim. 74
 a Polyfina Min. strict
 obf. 162.
 a Soriano Ord. Prædic 137
 a Terranova August. 171
 Accettura Carthusian. 115
 Amodius Presb. 67.
 Anania Ord. Prædic. 178.
 Asciuttus Dux Milit. 251.
 Barone 208.
 Baviera M. dicus. 72.
 Carnevalius Ep. Isulan. 254
 Cianciaruffus Ord. Pr. 178.
 de Marzano Episc. Boven.
 de Rubeis Ep. Strong. 116.
 de Sanctis Ord. Præd 134
 Donnemma Ord. Præ-
 dic. 285.
 Fazzalius 148.
 Fumara Cl. Reg. Min. 157.
 Franza 141.
 Lancetta Min. strict. ob. 281.
 Laymus Ep. Vultur. 376.
 Longus 265.
 Martyre 107.
 Migliaccius 244.
 Mollus 107.
 Peronacius Ep. Umb. 137.
 Pizzimettus Philof. 141.
 Poerius 293.
 Potenza 142.
 Sabarinus Episc. Anglo-
 nensis 348.

Satrianus 134.
 Schinnius 142.
 Serius Ord. Præd. 59.
 Sfarapetra. 172.
 Toscanus Ord. Præd. 115
 Tranquillus Ord. Minim.
 134.
 Vigliarolus 254.
 Zicarus . 98.
 Dominicus Andreas de Caval-
 cantibus Cl. R. 98.
 Felix Verardi 131.
 Domitius Niphus 148.
 S. Donata m. 180.
Donatum opp. 58.
 Donatus Minorita Episc. An-
 glonen. 273.
 Episc. Scylacen. 273.
 Pollienus Congr. Cæle-
 stin. 244.
 Donatus . V. Josephus, Michael
 Angelus, Xaverius .
 Donitium opp. 103.
 Donius . V. Augustinus
 Donnemma . V. Dominicus
 Donnus Ep. Martyranen. 126.
 S. Donnulus a Caltrivillaro Mi-
 norita 404.
 S. Dorotheus mart. 147.
 Dracagas. 54.
 Dragolinum opp. 76.
 Dragonettus Spatafora 354.
 Drapea p. 144.
 Draucus. 54.
 Drogon Ep. Scylacen. 273.
 Drogus . V. Felix, Marcellus
Drosium cast. 170.
 Drymon Cauloniat. Philof. 250
 Dulcinus . V. Rhodulphus
 Durante . V. Fortunatus
 Dymas Crot. 325.
 Dynamis p. 160.

E

E Brardus Ep. Mileten. 157.
 Ecphantus Crot. ejusque de Re-
 gno & Rege instituta 328. &
 f. qq.
 Ecphantus Crot. 325.
 Ejanus fl. 407.
 S. Elias Basilian. 217.
 S. Elias Rheginus 207.
 Elias Ep. Rossanen. 370.
 a Petrejo Carmelita 132.
 B. Elias a S. Severina 344.
 Elias Astorinus Carmelita 354.
 de Amato. Carmelita 73.
 Elicaeon Philof. 201.
 S. Elisabeth Bussiliana 414.
 Elisius Terinaus 125.
 Emblamitus . V. Ioannes
 Empedus Sybarita 383.
 Emula fl. 70.
 Enandrus Crot. 325.

Enterius . V. Eustachius
 Epeus in Calabriam appulit. 8.
 Equi fabricator ferramenta
 ubi dicaverit 408.
 Ephitus. 63.
 Episcopi Calabri in Conciliis
 Nicæno, & Sardicensi inter-
 fuere . 47.
 Episylos Crot. 325.
 Epizephyrii . V. Locri
 Equi in Calabria optimi. 43.
 Eradoctus Thurinus 398.
 Eratus Crot. 325.
 Eremitæ Calabri sanctitate con-
 spicui . 39. Quo tempore in
 Samnium contenderint. ibid.
 Ettoze . V. Io. Dominicus
 Evangelista Gattus Soc. Iesu 126.
 Turnefranza Ep. Cataben-
 280.
 Euanor Sybarita 383.
 Euetes Locren. Philof. 237.
 Eugion. fl. 166.
 Euhemerus res gestas Deorum
 colligit. 7.
 Eunomus Locren. 238.
Euphemia op. 127. pagus 173.
 Euphemus Eremita 362.
 Euripus Rheginensis 181. ejus flu-
 penda 182. 189.
 Eurytus Locren. 237.
 Eusebius a S. Catharina Cappuc.
 265.
 Archiepiscopus Rheginus
 urbis incolumitatem adver-
 sus Totilam a Deo impetrat.
 195.
 Calaber Capuccin. 415.
 Papa & Martyr. 163. 408.
 Eustachius Enterius Ord. Mi-
 nim. Annibalis Episc. Sabin.
 Suffraganeus. 104.
 Eustachius . V. Bartholomæus
 Eustasius Ep. Hieracen. 243.
 Euthemus Locren. Philof. 237.
 B. Euthimius Calaber Basil. 414.
 Euthycles Philof. 201.
 Euthydemus Thurinus 398.
 Euthymus Locren. 62 238. Quo
 sto Temesæum heroem vice-
 rit ibid. & f. qq.
 Excalceati vic. 106.
 Exorimilton piscis qui 187.

F

F Aba . V. Hieronymus
 Faba an adfinerit Pythagoras
 317. & 322.
Fabulum opp. 413.
 Fabiani . V. Marcus Antonius
 Fabius Bova 244.
 de Bona 298.

INDEX GENERALIS.

455

de Georgio 126.
Hermogida 265.
Monteleonis 238.
Olivadifius Ep. Catac. 280.
Fabricius a valle. 89.
Biblia 281.
Castilionus Maurellus. 98.
Salernus 281.
Salernus Ep. Melphiten. 98.
Sufanna Episc. Montis Pef-
luffi 296.
Virgopia. 75.
Fabularum inventor quis 328.
Fagianum opp. 64.
Falconius. V. Ioannes
Falcunaria op. 119.
S. Falcus Eremita. 39: 284.
Falernum V. 131.
Faffelus. V. Thomas
Falvetta. V. Michael angelus
Falvus. V. Io. Baptista
Fanellus. V. Io: Baptista, Pom-
pejus, Io: Franciscus
B. Fantinus Calaber Basil. 171.
B. Fantinus alter a Tauriano. 171.
S. Fantius martyr. 171.
Faraldus. V. Ioseph
Fata Morgana quæ 189.
Favarus. V. Ferrantes
Favelonum p. 143.
Favilla. V. Petrus Iacobus
Faulstinus Salernus Cart. 251.
Fazzalius. V. Dominicus
Fazzarus. V. Antonius, Gotti-
fridus
S. Felicitas mart. 197.
S. Felix m. 180.
S. Felix alter m. 180.
Felix a Maida Ord. Minim. 132.
Amatorius 248.
Campilongus 60.
Cancellarius 252.
Drogus 244.
Monachus Ep. Martyr. 106.
Ranerius. 98.
Rotundus Convent. 141.
Solazzius Castriota Ep. Be-
sidianen. 374.
Via Ord. Min. Ep. Ascen-
lan. 105.
Felix Antonius Brognus 107.
Fella opp. 65.
Felum opp. 70. pag. 164.
Fera. V. Camillus
Ferdinandus Bisbal 145.
Conca 146.
de Amato R. C. Pref. 121.
Laureus S. R. C. Reg. 121.
Manardus 415.
Marra notatus 338.
Passalacqua 274.
Poerius 284.
Stochius 116.
Fernandus Rittura presb. 159.
Feroci v. 106.
Feroletum op. 128. pagus 160.

Ferrantes Bernaudus. 89.
Favarus. 89.
Stochius. 89.
Ferrarius. V. Bernardinus, Ca-
rolus, Franciscus Petrus An-
tonius. Raymundus, Io: Fran-
ciscus, Xaverius
Ferrerius. V. Ascanius, Vin-
centius
Ferrifodina. 58.
Fervetum v. 103.
Feulus. V. Io: Petrus, Philippus
Fibra unde. 48.
Fieschi. V. Flavius
Filante. V. Io: Andreas, Pom-
pejus
Filii quomodo educandi 323.
Filinum opp. 103. unde dictum
109.
Fillenum. Vide Filinum
Fillettus. V. Hyacinthus
Fimarellum fl. 357.
Finetum fl. 68.
Fini. V. Paulus
Fiocca V. Antonius
Firraus. V. Adenulphus, An-
dreas, Antonius, Cæsar Hen-
ricus, Iulianus, Ioseph, Roge-
rius, Scipio
Fiscaldum opp. 68.
Fiumara. V. Dominicus
Flaminus Merenda 117.
Monachus. 89.
Parifius. 89.
Samblasius. 89.
Zumbini. 72.
S. Flavianus Mart. a Hieracio
242.
Flavianus Ep. Crot. 343.
Flavius Fieschi. 89.
Fligidium opp. 118.
Floceanus. V. Antonius
Florellus. Vide Vincentius
S. Florentinus mart. a Hiera-
cio 242.
Florentius a Longoburgo Ord.
Min. 360.
Florinus. V. Gaspar
Florius a Paula Ord. S. Aug. 74.
Florius. V. Ioannes, Thomas
Florum p. 275.
Flumen Coratii vic. 115.
Flumica fl. 352.
Flumina pisculenta 43.
Fluminica fl. 352.
Flutz pisces 182.
Fodius. V. Andreas
Foggia V. Cæsar
Folonum opp. 58 fl. 64.
Fontes variarum aquarum. 43.
Forasterius. V. Nicolaus
Formicula quid 144.
Fornarius. V. Simon
Fortinus a Rossano 371.
Fortunatus Durante Ep. Scy-
lac. 283.

Minorita Ep. Catacen. 280.
Fortunatus. V. Dædalus
Fossatarus. V. Marcellus
Fossatum p. 279.
Fotinus. V. Georgius
Frambosus frutex. 80. 81.
Francavilla op. 129.
Franchinus. V. Sangonettus,
Franciscus
Francia. V. Thomas Maria
Francia op. 158.
S. Francisci Xaverii icon mira-
culis clara 162. Leppo Idus Im-
perator statuat argentam
offert. ibid.
Franciscus Calaber Tert. Ord.
S. Franc. 415.
Ord. Servor. Matris Dei
415.
Franciscus a Balnearia Min.
strict. obs. 179.
B. Franciscus a Bovalina Min.
strict. obs. 221.
Franciscus a Caltroveto Capuc-
cin. 251.
a Cellariis. 113.
a Certifano Ord. Minim. 76.
a Cetrario Min. obs. Re-
form. 71.
B. Franciscus a Cropano Mino-
rita 285.
Franciscus a Hieracio Capuc-
cin. 243.
a Longobardis Ord. Mi-
nim. 121.
a Malleis Ord. Capuc. 107.
a Norario Ioanne 106.
a Paterno Ord. Capuc. 117.
a Paula Ord. Præd. Ep. Ma-
nilen. 74.
a Paula Min. obs. Reform.
74.
B. Franciscus a Rhegio Capuc-
cin. 207.
B. Franciscus a S. Marco. Min.
obs. 66.
Franciscus a S. Martino Capuc-
cin. 172.
a Scylaceo Min. strict. obs.
274.
a Soriano Ord. Capuc. 137
a Sitigiano Minorita 277.
a Synopoli Capuc. 177.
B. Franciscus a Sapano Ord. S.
August. 100.
Franciscus a Terranova Min.
strict. obs. 171.
a valle 122.
ab Agello Min. strict. obs.
122.
ab Amanthea Ord. Præd.
Ep. Tropæan. 121.
ab Apriliano Ord. Capuc-
cin. 108.
ab Arocella Min. strict. obs.
248.

Acer.

- Acerbus Soc. Iesu 126.
 Albertinus Soc. Iesu 281.
 Alimena. 89.
 Amicus Soc. Iesu. 89.
 Arcerius Ep. Scylac. 280
 Biblia Ep. Ifulanus 281.
 Bruscius Conventual. Ep.
 Literanen. 123.
 Cacciavillan. Parochus 59.
 Cangemus August. 171.
 Castilionus Maurellus. 89.
 Catalanus. 74.
 Cereus Ord. Minim. General. 132.
 Ciminus 349.
 Cozza 256.
 Cribarus Ep. Nicoter. 108.
 Darius. 89.
 de Amarellis 371.
 de Sula Min. str. obf. 114.
 de Lembo. Ord. Minim. 74.
 de Muro 371.
 S. FRANCISCUS de Paula.
 Ord. Minimorum fundator,
 sanctitate & miraculis cele-
 berrimus, nascitur 68. ad su-
 peros evolat. 69.
 Franciscus de Rubeis Min. 108.
 de Tarfia. 89.
 Franchinus Massæ Episc.
 89 116.
 Gabriellus 148.
 Galcotta 262.
 Galluppus 149.
 Garofalus. 89.
 Gironda 274.
 Græcus 114.
 Granus 285.
 Grimaldi Cl. Reg. 176.
 Jordanus 113.
 Laureus 121. M. C. V. Reg.
 121.
 Le Piane 113.
 Longus 167. Capuccin. 373.
 Ord. Minimor. 132.
 Malarbi 244.
 Malenus 372.
 Majoranus Ord. Minim.
 119. 208.
 Manardus 107.
 Manfredus, nunc Stephe-
 nus, Carthusianus. 98.
 Marianus Ord. Minim. 89.
 Marianus Viterbiensis pro
 Joanne Annio orationem apo-
 logicam scripsit. 11. 142.
 Marinus Episc. Ifulan. 358.
 Martellius 178.
 Martyranus Minorita Ep.
 Coren. 89.
 Matera. 89.
 Matemera Min. str. obf. 221.
 Maurolicus notatus 125.
 169. 195.
 Maurus 132.
 Maurus Ord. Minim. 105.
 Mazzei Ord. Minim. 75.
 Megala Episc. Ifulan. 298.
 Mirabellus. 67.
 Misafius Episc. Gerunt. 117.
 Molli Ord. Minim. 72.
 Monachus Episc. Martyra-
 nenfis. 89.
 Mutus. 108.
 Nicolai 244.
 Nomicitius Ep. Alefin. 148.
 Nottuccius Ep. Oppid. 146.
 Oliverius 373.
 Palmerius Ord. Præd. 180.
 Parisius. 90.
 Pavone Soc. Iesu 281.
 Pifanus 64.
 Pisciotta Conventual. 373.
 Poerius Min. str. obf. 281.
 Prette Ord. Minim. 121.
 Pyrrinus 71.
 Ramondinus 372.
 Ricca 282.
 Robertellus. 84.
 Saccus 208.
 Samblasius Soc. Iesu 90.
 Scaleonus 90.
 Silvestrius 178.
 Siderius Min. str. obf. 113.
 Simoneta 346.
 Spadea Presb. 276.
 Spinellus Ord. Capu. 74.
 Supravvia 178.
 Telefius 90.
 Tirotta Ep. Scylacen. 262.
 Toralti 265.
 Tornesius 178.
 Vitalis. 90. 163.
 Zaccone 282.
 Zavaroni. Ord. Minim. 73.
 Zicarus. 98.
 Zoda 141.
 Franciscus Antonius Dattyl. 90.
 de Simone 114.
 Muti 108.
 Rossius. 90.
 Spada 117.
 Franciscus Maria Imeneus Ord.
 Præd. 137.
 Labonia 361.
 Loverius Ep. Neocastr. 265.
 Martinus Ord. Præd. 134.
 Francolissi p. 109.
 Francus V. Bernardinettus, Ja-
 cobellus, Marcellus
 S. Francus sive Franciscus ere-
 mita. 39.
 Fratea. V. Jo: Dominicus
 Franza V. Antonius, Bernardus,
 Dominicus
 Fr. Apostolus Conventual. 285.
 Fr. Bonifatus Ep. S. Leonis 273.
 Fretum quid? 4.
 Fridericus Ep. Besidianen. 376.
 Fridericus Roccus 281.
 Frondinum panni genus. 54.
 Frontera. V. Carolus
 Frosina. V. Guilelmus
 Fulcius. V. Julius
 Fulcus Calaber 415.
 Fulvia Lata Pomponii filia 412.
 Fulvius Caputus Soc. Iesu. 90.
 Viridianus 121.

G

- G Abriel Altilius Ep. Poli-
 castr. 116.
 Barrius 161. vindicatur.
 ibid. ejus opera ibid. Vide
 Præfat.
 de Marchis Episc. Sora-
 nus 60.
 Mascarus Congr. S. Be-
 ned. 116.
 Gabriellus V. Franciscus, Ioseph
 Gadanus Scopulus 144.
 Gaeta. V. Antonius, Cæsar, Ja-
 cobus, Petrus, Philippus, Vin-
 centius.
 Gages. 44.
 Galeatus. Antonius, laudatus. 48.
 Galaton Basilian. 354.
 Galatonum p. 170.
 Galeata piscis, ejusque captu-
 ra 275.
 Galeatus de Angelis 403.
 de Tarfia. 90.
 Monachus, R. Conf. 90.
 Galenus. V. Io: Dionysius
 Galeotta. V. Franciscus, Io:
 Bernardinus.
 Galeottus de Amato 121.
 Paschalis 90.
 Quattrimanus Episc. Cro-
 ton. 90.
 Galitium fl. 245.
 Galliardi. V. Thomas, Magda-
 lena, Iacobus.
 Gallicum p. 113. fl. 184.
 Gallinago quid. 48.
 Galliotta. V. Marcellus.
 Galluppus. V. Iul. Cæf. Franc.
 Galopoli. V. Hieronymus
 Gambara. V. Andreas Fodius
 Gammacurta. V. Petrus
 Ganguzza. V. Antonius
 Garcea. V. Hyacinthus
 Garga fl. 56.
 Garofalus. V. Andreas, Franc.
 Gartydas Crot. 325.
 Garrobolum v. 115.
 Gaspar a Fosso Ord. Minimor.
 Archiepiscopus Reginus
 114. ubi primam synodum
 celebraverit. 171.
 de Murgia Ep. Strong. 348.
 Dragonettus 415.
 Florinus 371.
 Trondinus Ep. Tricaricen.
 148.

Total.

Toralci 265.
 Gasparina p. 275.
 Gasparium p. 137.
 Gattolus. V. Hieronymus
 Gattus. V. Evangelista
 Gaudeanus. V. Hieronymus
 Gaudentius Ep. Seylacen. 273.
 Gauderinus. V. Laurentius.
 Gaudius Romanus, Regius Con-
 siliarius 55.
 Gavinus a Consentia. 90.
 Gemellius. V. Io. Franciscus
Gemilianum op. 275.
 S. Generosa m. 180.
 Genialis Laureati 113.
 Gentili. V. Cajetanus, Antonius
 Gentilius Bernardus laudatus
 297.
 Geolensis finis 144.
 Geolia op. 164. Iovia, Ioha, &
 Zoa dicta 167.
 Geoliosa opp. 245.
Georgetum op. 161. origo 163.
 Georgia p. 173.
 Georgium op. 161. V. Geor-
 getum.
 B. Georgius Basilian. 367.
 Georgius Ep. Taurianen. 168.
 a Rhegio Min. stric. obf.
 200.
 Forinus 415.
 Serfalis. 90.
 Gerardinus. V. Io. Franciscus
 B. Gerardus Cisterciens. 101.
 Gerardus Matera. 90.
 Germanus. V. Joannes
 Gervasius Ep. Paternensis 353.
 Gervasius. V. Andreas
 Gerutus Ep. Tropæen. 147.
 Gefelmus Calaber Corpus S.
 Agathæ Catanam transtulit.
 415.
 Ghilena v. 162.
 Gibertus Ep. Geruntin. 353.
 Giffonus. V. Manfredus
Ginetum op. vulgo S. Ginet. 59.
 Girardus. V. Aloysius
Girifarcum call. 276.
 Gironda. V. Andreas, Franci-
 scus, Petrus
 Gifaria op. 131
 Glauci crypta. 110.
 Glauci & Scyllæ fabula 174. Al-
 legoria 175.
 Glaucius Crot. 337.
 Glaucus 203.
 Glaucus Locren. 238.
 Glicyrriza. 43.
 Gloritus. V. Octavius
 Godanus. V. Vincentius
 Godinum vic. 115.
 Gonsaga. V. Io. Hieronymus
 Gothi quando in Italia 150.
 Gothifridus a Consentia. 90.
 de Castro Ep. S. Marci. 148
 Fazzarus Ep. Mileten. 157.

Græci Agarenos in Italiam ac-
 cerfunt. 40. Hebraicarum re-
 rum nefcii 189. Nominibus a
 vocali incipientibus syllabam
 præponebant. 65.
 Græcus. V. Franciscus, Ianuarius
 Salvator, Thomas, Angelus,
 Iacobus, Petrus
 Grandepoli. V. Io. Bernardinus
 Grandinettus. V. Antonius,
 Thomas
 Grandus fl. 124
 Granitus V. Constantinus
 Granus V. Franciscus
 Gravatus V. Nicolaus Anto-
 nius
 Gravina (I. Vincentius) 66.
 Gregoracius V. Io. Baptista
 Gregorium p. 140. 141.
 S. Gregorius Calaber Basil. 414.
 Gregorius I. & II. Archiep. Ro-
 sanen. 370.
 Archiep. Seberinat 296.
 Ep. Amanthean. 121.
 I. & II. Ep. Hieracen. 243
 Ep. Oppiden. 243.
 Ep. Taurianen. 168.
 Angelerius Ord. Capuccin.
 134
 de Orlando 298.
 Caloprese 55.
 Carbonellus Ord. Minim.
 Archiep. Neocæsaren. 74.
 Passalia 163.
 Pinellius Ord. Præd. 282
 Preti 284.
 Gregorius Cæfar Poerius 293
 Grimaldi V. Franciscus
 Grimaldum op. 116.
 S. Grimoaldus ab Amygdalaria
 Presb. 412.
 Grifconius. V. Matthæus
 Grondus fl. 58.
 Grotus V. Angelus
 Grues Ibyci mort. vindic. 205.
Gruementum op. 408.
 Grupa v. 108.
 Gualterius Poerius 282.
 Gualterius. V. Io. Franciscus,
 Paulus, Io. Paulus, Petrus
 Franciscus, Hieronymus
 Guarantum op. 104.
 Guaranus. V. Ignatius
 Guarum v. 108.
 Guercius. V. Io. Baptista
 Guerra V. Philippus
 Guerrerius V. Alphonsus Al-
 varez
 Guidacerius V. Agathius
 Guido Ep. Neocæsren. 131.
 Carthusian. 414.
 de Cavalcantibus 90.
 Iunti 60.
 Ravennas notatus 296.
 Guilelmus I. & II. 157.
 Ep. Geruntin. 353.

a Catanzaro Ep. Umbriat.
 281.
 a Consentia 90.
 a Tarfia Augustinian. 378.
 Castellus 274.
 Frofina 282.
 Logotheta I. & II. Archiep.
 Rhegin. 207.
 Monachus 91.
 Passalacqua 274.
 Sirletus 263.
 Sirletus Cardinalis 253.
 Ejus gesta 256. & seqq.
 Sirletus Dux milit. 262.
 Tancredi filius Mauros,
 Pænos, Græcolque e Cala-
 bria exigit 40.
 Gullus V. Albertus
 Gyptius Locrensis Legislator
 234.

H

H Adrianus Guilelmus Spa-
 tafora. 91.
 Haleces pisciculi unde dicti 221.
 Halex fl. 212.
 Haliphleos. 43.
 Hector de Guido 406.
 Serfalis. 91.
 S. Helena insti. Basiliani 134.
 Helenus Æneam monet quæ Ita-
 liæ loca vitanda sint. 14. 17.
 Helia p. 275.
 Helianactas Metauriensis 165.
 Heliodorus Cassiodorus 273.
 Hematites. 44.
 Hemeris. 43.
 Hemitheon Sybarita 383.
 Henricus Friderici II. filius
 Mamerti obit, a Patre car-
 ceribus mancipatus 126.
 Henricus a Consentia. 91.
 de Mojo Archiep. Seberin-
 nat. 285.
 Firraus. 91.
 Passalacqua 274.
 Scaleonus. 91.
 Heraclea urbs 409. etymon 411.
 Heracleopolis V. Amygdalaria
 Herasippus Locren. 238.
 Hercules *Chon* appellatus. 7.
 Taurum persequitur. 14. Mi-
 nervæ consiliis utitur. 81.
 Herculeum promontorium 118.
 Hermannus, a quo Germania,
 qui. 4.
 Hermogida. V. Fabius, Bernard.
 Herinum. 5.
 Herina Bernardini Sanctoseve-
 rinimater ex Scanderbechi
 sanguine genita. 2.
 Herinum. V. Regina.
 Herodotus quare Thurius vo-
 catus

- catus 389. Apud Thurium.
 historiam scripsit. *ibid.*
 Heros Temesæus qui. 62.
 Herveus Episc. Tropæen. 147.
 Hesperia unde. 5.
 Hetimur urbs 68.
 Hetriculum opp. 68.
Hieracium urbs. 222. Ejus ety-
 mon *ibid.* & 225. Locus olim
ibid. Ejus conditores 223.
 Hieracius. V. Benedictus
 Hieron Tyrium Coloniam ducit
 275.
 Hieronyma a Paterno 117.
 S. Hieronymus Rhegium con-
 tendit 189.
 Hieronymus a Hieracio Ord.
 Præd. 244.
 a Melivito Ord. Minim. 65.
 B. Hieronymus a Mesoreacio
 Minorita 290.
 Hieronymus a Monfauro inflit.
 Seraph. 133.
 a Montileono Augustinian.
 Difcalceat. 142.
 a Rhegio Capuccin. 207.
 a Rubeto Minorita 105.
 a S. Georgio Cappucc. 177.
 a Soriano Ord. Prædic. 137.
 a Syllano Ord. S. Aug. 115.
 ab Aquario Ord. Cap. 177.
 Arnonus Ord. Minim. 104.
 Arruzolus 163.
 Barlingous Bellotta Min.
 176.
 Britti 371.
 Calà 406.
 Dattylus 408.
 de Balzo 262.
 de Paula Ep. Catacen. 280.
 de Pyris 116.
 Faba 184. ejus stupenda
 opificia. *ibid.*
 Galopoli 373.
 Gattolus 344.
 Gaudeanus Presb. 406.
 Gualterius 284.
 Lancellottus Episc. Polica-
 str. 148.
 Madottus 284.
 Marafiotus Minorita 167.
 Mediopica 176.
 Monez Basilian. Ep. Gal-
 lipolitan. 273.
 Monfolinus Or. Præd. 208.
 Martyranus. 91.
 Mustanus Ord. Præd. 167.
 Passarelus Archiep. Saler-
 nit. 280.
 Pianestinus 153.
 Quattrimanus. 91.
 Ricciullus Ep. Belicestr. 115.
 Rocca Ep. Isulan. 281.
 Rocchus. 91.
 Samblasius Ord. Præd. 91.
 Sangermanus 374.
 Sannius Philos. 148.
 Serfalis. Abbas Montis Ca-
 sini. 91.
 Vecchiettus. 91.
 S. Hilarion an Calabriam inco-
 luerit 252.
 S. Hilarius eremita. 39.
 Hilarius Archiep. Rheg. 197.
 Episcopus Temfanus. 63.
 ab Acra Capuccin. 374.
 Tranquillus 134.
 Hippaces. 54.
 Hipparcus Philos. 201. Aschola
 Pythagoræ expulsus quare
 203.
 Hippolytum p. 108.
 Hipponium prom. 63. urbs. 138.
 Hipporum p. 164.
 Hippyas 203.
 Homerus laudatus. 62.
 Honorius Papa III. Ordinem
 Florentem defendit 102.
 Horatius explicatus. 48.
 Horatius adversus Etruscos di-
 micat. 32.
 Horatius Brittus. 91.
 Capalbus Ep. Befidian. 59.
 Civitella. 91.
 Iannutius 121.
 Lumbisanus 373.
 Majorana Eq. Hierosol. 67.
 Schipanus Episc. Belicestr.
 283.
 Hortensius Poerius 293.
 Humilis a Befidiano Min. stric-
 t. 376.
 Humilis a Paterno Ord. Capuc-
 cin. 117.
 Hurni. Vide Syllanum
 Hyacinthus Alcadius Fillettus
 Reg. Confil. 251.
 Biscardus. 91.
 de Aragonia 115.
 Garcea 177.
 Maradea Episcopus Polica-
 strensis. 55.
 Mayfanus Ord. Præd. 132.
 Sangermanus Ep. Nuscan.
 376.
 Scarpellus 104.
 Serraus Ord. Prædic. 133.
 Hyela urbs 61.
 Hylas fl. V. Triontum
 Hylas fl. 276.
 a Mileto Ord. Præd. Ep.
 Mileten. 157.
 a Rhegio Capuccin. 207.
 a Suberato Capuccin. 266.
 Biblia 91.
 Brunus Ord. Pr. 116. 415.
 Caballus 121.
 Carafa Archiep. Rossanen.
 251.
 de Fabritiis 98.
 de Tarfia 91.
 Gaeta 91.
 Galiardus 157.
 Græcus Cisterciens. 116.
 Monachus 91.
 Podericus 91.
 Preti 284.
 Salvinus 115.
 Villanus Ep. Martyran. 91.
 Iacominus V. Marcus Antonius
 Iacorum p. 128.
 Iacuccius V. Paulus
 Iamblicus restitutus 358.
 Ianfridus Ep. Befidianen. 376.
 Episc. Mileten. 157.
 Solima Ep. Befidian. 376.
 Iannella V. Io. Baptista
 Iannitellus V. Virgilius
 Iannutius V. Horatius. Æmilius
 S. Ianuarius Ep. & m. 153.
 S. Ianuarius m. 180.
 Ianuarius Brittella 113.
 Ianuarius Salvator Græci. 114.
 Ianuarius V. Io. Baptista
 Ianus Lucinius Minorita 355.
 Parrhasius 82. 173.
 Pelusius 344.
 Ianus Baptista Ianuarius Phi-
 los. 134.
 Thefeus Casoperus 355.
 Iapygia, quæ? 6. A Iaphet ap-
 pellata. 7. 15.
 Iapyges Crotonem incolunt
 305.
 Iardinus V. Io. Baptista, Carolus
 Iavifum fl. 373.
 Iazzolius V. Iulius
 Ibycium quid 204.
 Ibycus poeta Romanos adjuvat.
 24. 31. 264. Ibyci græves 205.
 Ibycus equus 204. Trigonum
 invenit. *ibid.*
 Idomeneus in Calabriam con-
 tendit. 8.
 Icon achiropea S. Dominici
 Soriani assertata 137. Quan-
 do & quomodo allata *ibid.*
 B. Iejunius a Hieracio Bas. 242.
 Ienifius V. Antonius
 Ierace V. Angelus
 Ieracius Barone 148.
 Ierocarnum p. 159.
 Iesulsius V. Philippus
 Ignatius ab Angitula Erem. 133.
 ab Angelo Cultode Scho-
 lar. Piar. 115.

INDEX GENERALIS.

459

- ab Arocella Augustin 248
Adamus Presbyter 115.
Baraccha 98.
Guaranus 104.
Majorana 282.
Samblasius 91.
Votta Episc. Ifulan. 98.
Ilex bigena. 43.
Illyrici, Locrenses, & Creten-
ses societatem ineunt. 16.
Imeneus V. Franciscus Maria
Imereus a Belisario Regii Præ-
fatus constituitur 195.
S. Imericus Calaber Ep. Ame-
rinus 414.
Imperatoria 54.
Indictio quomodo inveni-
da 294.
Indulgentiæ a Calisto II. visi-
tantibus Ecclesiam sanctissi-
mæ Trinitatis Miletæ conce-
ssæ 156.
Infrosianus V. Menelaus
Innicus Martinus Caraccioli
349.
Innocentius a Purificatione Au-
gustinian. 209.
Paganus Reg. Conf. 422.
Invidia duplex 203
Ioachim Abbas V. Ioannes
Ioachimus Tambatus Cister-
ciensis. 146.
Ioannellus Lazarus 254.
B. Ioannes Basilianus 269.
B. Ioannes Calaber Ord. Pr. 415.
B. Ioannes Cisterciensis 101.
Ioannes VII. Papa ex Rossani
Civitate 370.
Ioannes XVI. five XVII. Pseu-
dopapa 365.
Archiep. Rheg. 197.
Archiep. Rossanen. 370.
Archiep. Seberinat. 296.
Episcopus Croton. 342
Ep. S. Marci 408.
Ep. Ifulan. 299.
Ep. Lifanien. 128.
I. & II. Ep. Scylacen. 273.
Ep. Rheginus 38.
Ep. Taurianen. 168.
Ep. Thurinus 400.
Ep. Tropæensis 147.
Episc. Vibonensis 140.
S. Ioannes eremita 39.
B. Ioannes Minorita 77.
Ioannes a Bianco Ord. Pr. 221.
a Bonifato Ord. Minim. 65.
a Badolato Min. strict. obl.
265.
B. Ioannes a Castrovillaro Mi-
norita 406.
a Depiniano Capucc. 117.
Ioannes a Monteleone Ord. S.
August. Episc. Tagalten. 141.
a Petrasita 107.
a Regina Ord. Minim. 72.
B. Ioannes a Rhegio Capucc. 207.
Ioannes a S. Fili Ord. Minim. 75.
a S. Lucido Ord. Minim. 75.
a Seminaria Capucc. 178.
a Siderono Capucc. 244.
a Soriano Ord. Capucc. 137.
a Tropæa Ord. Minim. 147.
S. Ioannes ab Amygdalaria
Presb. 412.
Ioannes Abenante 91.
Aletus Ord. Minim. 120.
Baraccha 91.
Barresius 91.
Bisignanensis Ep. Martyra-
nensis 91.
Bucatus Minorita strict.
observ. 107.
Calà Ep. Minervinen. 405.
B. Ioannes Cadurius Ord. Mi-
nim. 294.
Ioannes Carnutus Ep. Geruntin.
349.
Cicala 91.
Craffus 103.
de Albertis 371.
de Bono Ord. Minim. 108
de Majo 92
de Nicephoro Ep. Scylacen.
157.
de Volti Ep. Croton. 353
Emblamitus Episc. Belica-
stren. 220.
Falconius 141.
Florius Capucc. 285.
Germanus presb. 177.
S. Ioannes in Flore op. 346. 349
Ioannes Ioachimus 100. Obiit. 101
vindictatur 102. 105.
Laurens M. C. V. Iud. 121.
Lauria 92.
Malatacca 282.
Mazza Carthusian. 141.
Montiel. Soc. Iesu 208.
Nicolai 162.
Niphus 148.
Papafiderus Episc. Cofan.
408.
Paschalis 92.
Passarellus 282.
Peronius 92.
Pierius Ciminus Parrhasii
auditor. 82.
Pizzulus 72.
Regitanus 133.
Rocchus 92.
Romæus Capuccin. 171.
Romanus Ep. Catac. 134.
Ruffus 378
Serfalis Ep. Chariat. 92.
Simoneta 346.
Tagliaferrius 371.
Telefius 92.
S. Ioannes Theristus Basil. 253
Ioannes Trifesus Ep. Hierac. 243.
Tropæanus 148.
Io. Aloysius Campagna Episc.
Montulen. 371.
Io. Alphonsus Borellius Phi-
los. 116.
Mantegna Presbyter. 132.
Maurellus 92.
Ricca 282.
Io. Andreas Alimena 92.
de Georgio Reg. Consil.
126.
de Nola 344.
Filante 284.
Mediotesta 148.
Segnius Ep. Besidian. 405.
Io. Angelus Spagnoli 208.
Io. Antonius Anania Presb. 284.
Cæsarius 99.
de Paula Episc. Belica-
stren. 280.
Martellinus 248.
Moranus 282.
Palatius 92.
Pandolfus Episcopus Lite-
ran. 84. 99.
Vallone 133.
Io. Baptista a Besidiano Capuc-
cin. 376.
a Iataraco Ord. Minim. 72.
a Polyistina Ord. Præd. 167.
a S. Fili Ord. Minim. 57.
Abinante 92.
Alemagna 180.
Alimena 92.
Amicus 85.
Arduinus 92.
Argiro 252.
Bonjoannius 133.
Bovius 208.
Brittus 62. 371.
Brunettus 120.
Carnevalius 254.
Catiddus Soc. Iesu
208.
Catanzaritus Presb. 208.
Correalis Ep. Neocaltr. 244.
Corvellus 66.
de Nola Molisi 344.
de Paula Ep. Bisinian. 72.
de Rubeis Mathemat. 132.
de Sancto Blasio Phil. 251.
Falvus Ep. Marfic. 116.
Fancillus 415.
Gregoracius 254.
Guercius Presb. 294.
Iannella Ord. Minim. 60.
Iardinus 403.
Marta 92.
Martyranus 92.
Modius 179. 297.
Napita Ep. Massanen. 405.
Palazius 371.
Paragia 210.
Piatti 371.
Picardus Ord. Minim. 72.
Pontens Ep. Umbriat. 373.
Ragusa Soc. Iesu 92.
Ruffus 285.
Salernus Soc. Iesu S.R.E.
Card. 98. Sam.

- Samblasius 92.
 Scurus 344.
 Serfalis Ord. Præd. 92.
 Telefius 92.
 Vecchietus 92.
 Ioannes Bernardinus Galeotta 262.
 Grandepoli 373.
 Io: Camillus Bilotta 282.
 Io: Chrysostomus a Gemiliano Benedictin. 275.
 Ioannes Conradus Alimena 92.
 Io: Dionysius Galenus Rex Vi. de Illuccialius
 Ioannes Dominicus Coscia 265.
 de Nigris 344.
 Ettore S. Caroli Borromæi Theologus Ep. Brixienfis 66
 Frateca Conventual. 142.
 Longus, Parochus, 106.
 Maurus Parochus 108.
 Tassonus 134.
 Io: Franciscus Branca 406.
 Cicala. 93.
 Fanelus 293.
 Ferrarius Ep. Ifulan. 281
 Gemellius 172.
 Gerardinus Ep. Ifulan. 281.
 Gualterius 171.
 Paparus 282.
 Raymondi 283.
 Savarus 134.
 Tranquillus 134.
 Io: Hieronymus Gonsaga Reg. Confil. 66.
 Moranus 282.
 Trombatore 282.
 Io: Horatius Scollius 282.
 Io: Jacobus Bombinus 170.
 de Martino 334.
 Luciferus Ep. Umbriat. 343.
 Palemonius Ep. Martyra. nensis 55.
 Pavifius 278.
 Io: Laurentius Anania 284.
 Io: Leonardus Burghesius 171.
 Carus 297.
 de Amarellis 371.
 Tufarellus. 55.
 Ioannes Lucas Confortus 157.
 Io: Marcus Aquilinus 373.
 Ioannes Maria Bernardus. 93.
 Calà 406.
 Murgia 373.
 Io: Matthæus Mileto 133.
 Luciferus Ep. Croton. 343.
 Ranerius 65.
 Io: Nicolaus Angelonius 142.
 Ioannes Paulus Cæfarius. 99.
 de Aquino 93.
 Gualterius. 60.
 Marrazzius 113.
 Parifius. 93.
 Pipini 344.
 Io: Petrus Cananea Scholar. Piar. 282.
 Feulus Cl. Reg. Theat. 282.
 Laureus 121.
 Soda 113.
 Io: Thomas Martyranus. 84. 99.
 Perronus Ep. Neocast. 370
 Ioannes Victorius Maurellus 93.
 Spagnolius 274.
 Io: Vincentius Gravina. 66.
 Joanninus Malaterra Ep. Oppiden. 148.
 Joannucci Senatore 148.
 Joannu p. 144. 152. 245. 279. 295.
 Iocium. 64.
 Jonadum p. 152.
 Jopolis Cast. 145.
 Jordanus Episc. Crot. 343.
 Polifichius Ord. Præd. 121.
 Rufus. 93.
 Jordanus. V. Franciscus
 Joseph. a Cropano Min. strict. obf. 285.
 a Malleis Ord. Capucc. 107.
 a Pedatio Ord. Minim. 107.
 a Seminaria Min. strict. obf. 179.
 Aceti 113.
 Battaglia Episcopus Montis Marani. 55.
 Bisogno 142.
 Capalbus 142.
 Caputus 98.
 Carnevalius 72.
 Carus Episc. Ruben. 376.
 Carus Presbyter. 118.
 Catalanus 75. 281.
 Cocus 294.
 Comestabilis 254.
 Cortecosa Presb. 297.
 Cortesius 353.
 de Amato 121.
 Donatus 108.
 Faraldus Presb. 298.
 Firraus S. R. E. Card. 98.
 Gabriellus Presbyter 115.
 Logotheta 210.
 Lottellus Ord. Prædic. 108.
 Marropadi Presb. 208.
 Martellinus Presb. 248.
 Muccarus Conventual. 348.
 Nocera Presb. 167.
 Pace 59.
 Photius Soc. Jesu 208.
 Ponteus Episc. Umbr. 373.
 Protospatarus Episc. Bojan. 251.
 Rosa Archiep. Nazaren. 294.
 Rossi 252. 263.
 Ruffus Ep. Licien. 179.
 Samblasius. 98.
 Schettinus 277.
 Serjoannus 162.
 Sillanus Presbyter 344.
 Joseph Maria Catalanus Ord. Minim. 75.
 Perrimezzi Ord. Minim.
 Archiep. iscop. Bostren. 75.
 Iosue Episc. Amanthean. 119.
 Iorinonum p. 170.
 Jotta v. 107.
 Iovinum fl. 100.
 Iovis Mons 290.
 Ipoletum fl. 128.
 Ippodamus Thurinus ejusque institutiones 392. & seqq.
 Ippostenes Crot. 325.
 Ippoltratus Crot. 325.
 Ipfycro. V. Cirum
 Ifaceus Archiep. Rossanen. 370.
 Ifaurus fl. 59. 60. 377.
 Ifcha p. 115. 264.
 Ifelgrimus a Consentia Episc. 93.
 Ifidorus a Maida Or. Minim. 133.
 Pitellia Ord. Minim. 120.
 Pyrus Ord. Minim. 108.
 Samblasius Ord. Minim. Generalis. 93.
 Toscanus Ord. Minim. 74.
 Isomachus Crot. 338.
 Ispafus Sybarita 383.
 Ispica fl. 103.
 Ifula urbs. 296.
 Italia, unde. 6. & seqq. ubi primum audiri cæpit 10. 12.
 Vitulia dicta a vitulo. 10.
 14. Ubi angustior Mediterraneum inter & Ionium 266.
 Italus. 9. Agricultur. docet. 11.
 Itaneus Crot. 325.
 Itaceusa insula 143.
 Ito urbs 225.
 Iulia Augusti filia Rhegii exul perit 179.
 Iulianus Ep. Consent. 77. 93.
 a Mileto Ord. præd. Episc. Cephaledienfis. 158.
 Barrada 126.
 Firraus. 93.
 Iulius Agrius statua a Consentinis donatur 79.
 Julius Calaber Augustinian. 415.
 Berlingierus 265.
 Colobranus 274.
 de Alexandris 176.
 de Cavalcantibus. 93.
 de Legibus. 60.
 Fulcius 208.
 Iazzolinus Philos. 142.
 Mantineus Congr. Cælestin. Gen. 171.
 Monachus Episc. Lucerin. 126.
 Pavifius Ord. Præd. Archiep. Surrentinus 280.
 Saccus Episc. Monop. 120.
 Serfalis. 93.
 Vetere 113.
 Iulius Cæf. Baricelli Medicus 67.
 Commercium 161.
 Delfitus Soc. Jesu 265.
 Galluppus 148.
 Iuncium v. 115.

Juniparus a Neocastro Minor.
strict. obs. 131.
Juniperus. 54.
IunonisLacinia templū ubi 301.
Iunti . V. Marius , Guidus
Iustegus Episc. Tropæen. 147.
Iustinianus . V. Michael
Iustinianus a Badolato Min.
strict. obs. 265.
Ixias op. 5. 118. V. Caroleum

L

L Abrutta V. Anna
Lacania cast. 128.
Lachanadum p. 184.
Lacinium prom. 299. 356.
S. Lactantius m. 180.
Lactantius Arturus Conven-
tual. 285.
Rocca 284.
Laculum v. 122.
Lacum c. 119.
Laelius Caputius 93.
Le Plane 114.
Sambasius 93.
Serfalis 93.
Lætus V. Pomponius , Fulvia ,
Melantho
Lagaria urbs 407. etymon 408.
Lambinus notatus 277.
Lametia 5. 127.
Lamæum op. 128. fl. 127.
Lampetes prom. 61.
Lampetia opp. 67.
Lancetta V. Dominicus
Lancellottus. V. Hieronymus
Laudus sive Leander Archiep.
Rhegin. 207.
Lanfrancus Monachus 93.
Lapadon fl. 166.
Lapanum p. 100.
Lapachonum p. 145.
Lapidum species in Calabria. 44.
Larzana p. 141.
Lasilica V. Antonius
Latini Poetæ comedias ex Ca-
labilis transulere 18.
Latini populi unde 263.
Lataracum V. Hetriculum .
Latium unde 263.
Latus piscis 176.
Latymnus mons 338. 339.
Lauri opp. 53.
Laura Crotonis uxor 120. 303.
Laureati V. Genialis
S. Laurentius Basilian. 162.
Laurentius Ep. Bovens 217.
Ep. Tropæanus 144. 147.
Ciollarus Or. Minim. 106.
de Fusco 72.
Dardanus 148.
Gauderinus 116.
Loyerius Ord. Præd. 265.

Mascambrunus Augusti-
nian. 355.
Mirabellus Presbyter 116.
Tirellus 93.
Laurentum opp. & fl. 212. 357.
359. cast. 377.
Lauretanæ Domus translatio in
Picenum 137.
Laurete urbs ubi 303.
Laureus V. Antonius, Berardus
Bernardus , Ferdinandus ,
Ioannes , Ioannes Petrus ,
Franciscus, Rogerius, Marius
Vincentius , Marcus
Lauria V. Andreottus , Ioannes
Lauriana p. 160.
Laurianum v. 118.
Lauus fl. 353.
Laymus V. Dominicus
Lazarus V. Ioannellus
Leander Albertus notatus 34.
Leander Aloe 93.
Legislator qualis esse debeat
394.
Lembo V. Antonius
S. Leo II. Papa Rheg. 200.
S. Leo. Abbas 373.
B. Leo Basilian. 217.
Leo Calaber Augustinian. 415.
S. Leo de Summa 373.
S. Leo Ep. Calaber 414.
Leo a Cæniso, vulgo *Fiumara*
di Muro Capucinus 185.
a Rhegio Consiliar. 209.
Colacurius Ep. Scylac. 273.
Isauricus unde 60.
Matera 93.
Leo Lucas Vita Episc. Oppi-
den. 142.
Leon, seu Leontius Calaber 212.
Leonardus Ep. Neocastren. 131.
Cassianus Ep. Theram. 403.
Cortefius 353.
Leontius Ep. Hieracen. 243.
Leonum p. 170. urbs 298.
Leonymus Crot. 341.
Leophron Crot. 325.
Leos fl. 356.
Le plane V. Franciscus, Petrus
Antonius, Lælius
Leucopetra portus opp. & pro-
mont. 211.
Leudus fl. 70.
Levidonia opp. 409.
Leum p. 143.
Leutarnia opp. V. Levidonia
Libadum p. 151.
Ligia Sirena 125. unde dicta 127.
Lilius V. Aloysius, Antonius
Lingua Latina cum Hebræa , &
Græca in Cruce Domini con-
secrata 51.
Linum prom. 119.
Linus fons 122.
Lipuda fl. 351.
Lisania urbs 27.

Litroma fl. 151.
Livius de Foggia 371.
Livius notatus 27. 61. Emen-
datus 29. 401.
Lobricum p. 173.
Locrenses cum Illyricis, & Cre-
tentibus societatem in *Salo*
ineunt , unde Calabria dicta
est *Salentina* 16. Messanæ Do-
mini 226. Quo actu Siculos
eluserint 227. Eorum leges
ibid. Ab Annibale capti ad
Romanos redeunt 228. Pri-
mum legibus usi sunt 223.
Locri Epizephyrii unde 222.
Nariti Locrum in Calabria
ædificant 151.
Locrus urbs 219. V. Hieracium
Logotheta V. Guilelmus, Ioseph
Longobuccus V. Ludovicus
Longoburgum op. 119. 359. p. 140
Longus V. Io. Dominicus, Fran-
ciscus , Philippus
Lopes V. Bernardinus
Lottellus V. Ioseph
Loyerius V. Laurentius, Fran-
ciscus Maria
Lubonum fl. 184.
Lucania , unde ? 6.
B. Lucas I. II. & III. Basil. 414.
Lucas Archiep. Consentin. 82.
Calaber Capuccin. 415.
B. Lucas Cithere. 101.
S. Lucas a Melichiochia Basil.
169. 177.
Lucas a S. Georgio Congr. Cæ-
lestin. Gen. 163.
Pirozzius V. Ven. Humilis
a Besidianio
Tiriolus Min. strict. obs.
274.
Lucenadum p. 275.
Lucianus Ep. Maurenfis 400.
Luciferus V. Antonius, Io. Mat-
hæus Io. Iacobus
Lucii opp. 372.
Lucinius V. Ianus
Lucinus fl. 370.
Lucius Ep. Tabernensis 279.
Æmilii Mamercus Cof.
126.
Barrada 126.
Brutius Romæ Præf. 93.
de Urso 289.
Papa Abbatem Ioachimū
ad scribendum hortatur. 101.
Postumius Romæ Præf. 33.
Rheginus 206.
Saxo Card. 280.
Temfanus Romæ Præf. 63.
Vitalis 93.
Lucretia a Valle 93.
Lucus Agathochlis ubi 142.
Ludovici III. nuptiæ, & mors. 81
Ludovicus a Consentin. 93.
a Rhegio Minorita strict.
obs. 200. a S.

a S. Christina Minor. 176.
 a Serra Ord. Capuccin. 107.
 Adimarum 371.
 Cherereus 206.
 de Aragona Cardin. 280.
 de Cavalcantibus Episcopus Besidianen. 93.
 De Rinaldis 163.
 Galliarum Rex S. Franc. de Paula accersit 69.
 Longobuccus 93.
 Mandarano Or. Præd. 134.
 Ruffus 93.
 Simoneta Cardin. 350.
 Vulcanus 148.
 Franc. Comestabilis 254.
 Albertus Aloysius Ord. Prædic. 59.
 Lumbisanius V. Horatius Lungrum 60.
 Lupia p. 115.
 Luscernus V. Petrus Luffas fl. 392. Nunc Lucinius dictus ibid.
 Lustricus Brutianus Proconsul. 94
 Lutra 43. 47. & seqq.
 Lycæon. 8.
 Lycophron 203. Inter septem. poetar. *Septuaginta* dictos cooptatus Philadelpho 210. ejus mors ibid. Explicatus 63.
 Lyctius Idomaneus 15.
 Lycus Pater adoptivus Lycophronis tragici 203.
 Lympidum p. 159.
 Lysias Thurinus 398.

M

M Acalla urbs 345. etymon 346.
Machæra opp. 54.
 Macheratum p. 129.
 Machia p. 106. 372.
 Mada fl. 172.
 Madafarrus. V. Nicolaus Maria
 Madaradonum p. 143.
 Madaranum p. 151.
 Madma urbs. 150.
 Madottus. V. Hieronymus
 Madragano. V. Teresa
 Magdalena Galliarda Institut. Dominic. 244.
 Magisanum p. 279.
 Magna Græcia unde? 6. 17.
 Magnesia. 44.
 S. Magnus ab Amygdalaria Ep. 412.
 Magnus V. Alexander
 Magonum opp. 103.
 Magri V. Petrus
 Majda op. 128.
 Majonum p. 116.
 Majoranus. V. Franciscus, Ignatius, Horatius.

Malanium. 5.
 Malarbi. V. Catharina, Franc.
 Malatacca. V. Conradus, Joannes, Joanninus.
 Maleager Pentimallus 143.
 Malenus. V. Bartholomæus, Stephanus Franciscus
 Maletum opp. 103.
 Melleæ op. 181.
 Mallegi V. 107.
 Maloperus. V. Nicolaus
 Malosa fl. 64.
 Malta. V. Marius
 Mamercinus. V. M. Æmilii, P. Pinarius
 Mamercum. Vide Mamertum
 Mamercus Crot. 323. 324.
 Mamercus. V. L. Æmilii, Tib. Æmilii, M. Æmilii Lepidus
 Mamertini, viri bellicosi Pyrrhi exercitum exturbant 123.
 Eorum numismata 124.
 Mamertinus Matauriensis 165.
Mamertum urbs 123.
 Mammola p. 245.
 Manardus. V. Ferdinandus, Franciscus.
 Mancus. V. Alphonsus
 Mandarano. V. Ludovicus
 Mandelius. V. Bernardinus
 Mandelli v. 115.
 Manerius Geruntinus. 353.
 Manerius. V. Vincentius
 Manfredus Giffonus Episc. Miletensis. 157.
 Manfredus. V. Antonius, Franciscus.
 Mangiaruna. V. Sigismundus.
 Mangionus. V. Pompeius
 Magonum. Vide Magonum
 Mangum v. 122.
 Manilianus fl. 68.
 Manlius Caputus. 94.
 Manilius Caputus. 64. 117.
 Manilius Plantedius. 94.
 Manna in Calabria 45. 48.
 Manna prom. 300.
 Mannarinus. V. Annibal
 Mansuetus a Hieracio Cap. 243.
 a Scandalio Min. Arist. obs. 298.
 a Zacaropoli Minorita 144.
 Mantinzum p. 143.
 Mantinzus scopulus 144.
 Mantineus. V. Julius
 Manutius. V. Paulus
 Maranum opp. 76
 Maranus. V. Mazzeus
 Maradea. Vide Hyacinthus
 Marasiotus. V. Hieronymus, Antonellus.
 Maramusca quid 242.
 Maran. sum p. 279.
 Marcedusa p. 290.
 Marcellus vic. 352.
 Marcellus Anania Episc. Sutri-

nus 283
 Bernardus 114.
 Calà R. Conf. 406.
 Cornelius 104.
 Crassus 285.
 Drogus 244.
 Foissatarus 153.
 Francus Episc. Boven. 121.
 Galliotta 406.
 Megala Cl. Reg. Theat. 74.
 Palmerius Ord. Minim. 72.
 Riccius poeta 131.
 Scaleonus Soc. Jesu 185.
 Sirletus Scylac. 262.
 Stillitanus Præsul 171.
 Marcianus a Tauriano Episc. Hieracen. 170.
 Marcianara op. 128. vic. 275.
 Marcotaba. V. Matthæus
 Marcum urbs. Vulgo S. Marco 64. 66. p. 143.
 Marcus Archiep. Rheginus 197.
 Calaber Pictor 415.
 Episcopus Rheginus Concilio Nicæno interfuit. 38.
 Arduinus. 94.
 Candiotus Presb. 159.
 de Philippis 179.
 La reus Soc. Jesu 282.
 Massa Presbyter. 122.
 Protospatarius 371.
 Salvatius Ep. S. Leonis 376.
 M. Æmilii Lepidus Mamercus Cof. 126.
 Mamercinus Cof. 126.
 Marcus Antonius Calaber Conventual. 415.
 Amalphitanus Episc. Orthonen. 133.
 Attaffius Ep. Scylacen. 256.
 de Feulo 104.
 Comestab. Ep. Boven. 254.
 Curatolus. 75.
 Curtus 371.
 Fabiani 132.
 Iacominus 341.
 Mazziotta Basilian. 373.
 Parisius Episc. Urien. 273.
 Pollitus. Vide Silvester
 Raymundus Episc. Chariaten. 298.
 M. Aurelius Cassiodorus 267. & seqq.
 Marcus Aurelius Severinus 378.
 Marduccus gigas 115.
 Mare inferum a Græcis Tyrrenum dictum 3.
 Mariscanus. V. Vitalianus
 Margaritones Castellus. 94.
 S. Maria vic. 117.
 B. Maria. e Patirio cœnobium 360. Ejusdem erga Rossanum Patrocinium 360.
 Maria Malarbi Inst. Dom. 244.
 Marianus Calaber 415.
 Marianus. Vide Franciscus S. M.

INDEX GENERALIS.

463

- S. Marina op. 166.
 Marinus a Rossano Min. stric-
 obf. 371.
 Marinus. V. Franciscus, An-
 tonius, Nicolaus, Chryso-
 stomus.
 Marius Abinante. 94.
 Abruzzinus 109.
 Bonellus 282.
 Junti. 60.
 Laureus Ord. Przd. Episc
 Camp. 149.
 Malta 122.
 Mirabellus 116. Episc. S. Marci
 66. inde Archiep. Surrento 67.
 Paramatus 372
 Pepe M. C. V. Judex. 64.
 Toscanus 371.
 Marnus fl. 170.
 Marra. V. Michael
 Marrazzini. V. Io: Paulus
 Marropadi. V. Ioseph
 Marta. V. Io: Baptista
 Martellinus. V. Io: Antonius,
 Ioseph.
 Martellius. V. Franciscus
 Martellucci. V. Vincentius
 S. Martialis m. 180
 Martialis Peregrinus Conven-
 tual. 406. Archiep. Nazaren.
 405.
 Martii p. 115.
 Martinus. V. Franciscus Maria
 Martinum 64. 153. 170.
 B. Martinus Befidianensis Mi-
 nor. 376. Ejus Corpus ubi 117.
 Martinus a Latareo Ord.
 Minim. 72.
 a Rhegio Capuccin. 207.
 Campitellus 137.
 Megala Episc. Boven 298.
 Minerva R. Cam. Præf. 293
 Palatius M. C. V. Reg 107.
 Martius Abinante. 94.
 Altilius Medicus 67.
 Dattylus. 94.
 Martyranus. 94
 Martonum p. 245.
 Martucci. V. Thomas
 Martyranum. Vide Mamertum.
 Martyranus. V. Coriolanus,
 Io: Thomas Bernard. Franc.
 Hieronymus, Io: Baptista,
 Martius, Senator.
 Martyre. V. Dominicus
 Martyres septem Minoritæ 37.
 Marzanus. V. Ambrosius
 Mascambrinus. V. Laurentius
 Mascarus. V. Gabriel, Antonius
 Massa. V. Marcus
 Massa Nicoteriana 153.
 Massices ubi 218. & alibi
 Matemera. Franciscus
 Matera. V. Angelus, Berardus
 Bernardinus, Franciscus,
 Gerardus, Leo, Philippus,
 Procopius, Robertus, Sara-
 cenus, Silvester.
 Mathias Preti 284.
 Matheus Calaber Capucc. 415.
 B. Matheus Cisterciens. 101.
 B. Matheus a Cetrario Min.
 obs 71.
 B. Matheus a Consentia Abbas
 Florent. 94.
 Matheus a Rhegio Capucc. 207
 a Varapodo Min. stric.
 obf. 176.
 Egyptius laudatus 277.
 Collacius 128.
 Grifconius Ep. Puteol. 149.
 Marcofaba Montisleonis
 castrum extruend. curat 141.
 Monachus Ord. Minim.
 Preti, 412.
 Reggio R. Cam. Præf. 403
 B. Matheus Saracenus Archiep.
 Rossan. 207.
 Matheus Via Ord. Minim. 105.
 B. Matheus Vidius Minor. 288.
 Maurellus. V. Alphonsus, Io:
 Victorius, Mauritius, Phi-
 lippus, Rocchus.
 Maurellus Castilionus. V. Ber-
 nardinus, Carolus, Cosmus
 Didacus, Nicolaus
 Mauritius Baraccha. 94.
 Maurellus. 94.
 Maurolicus. V. Franciscus. No-
 tatus 64.
 Maurum urbs 400. Vix pagi
 nomen obtinuit. 403. pag. 295
 Maurus. V. Franciscus, Io: Do-
 minicus, Cereus.
 Maximilianus Scorafava 277.
 Mayanus. V. Hyacinthus
 Mazza. V. Antonius, Ioannes
 Andreas, Conradus, Pom-
 pejus, Pelius, Robertus.
 Mazzei. V. Franciscus
 Mazzella V. Scipio
 Mazzeus Maranus 94.
 Mazziotta. V. Marcus Antonius
 Mazzuca. V. Sextilius
 Mea Crot. 325.
 Medama vide Madma, fl. 130.
 Medea ubi sepulta 245.
 Medeficastes Trojana 342.
 Medica herba. 42.
 Mediopica. V. Desiderius, Hie-
 ronymus.
 Mediotesta. V. Io: Andreas
 Megala. V. Marcellus, Martinus
 Mela emendatus 245.
 Mel-læa urbs 225.
 Melauda fl. 160.
 Melanium 128.
 Melantho Lata Pomp. filia 412.
 Melcissa fl. 166.
 Melepodium V. Rossanum.
 Melianum p. 159.
 Melichlochchia p. 160. 161. op. 173
 Melina V. Thomas.
 Melissa op. 345.
 Melissenus. V. Nicephorus.
 Melivium urbs 61.
 Membriculum v. 153.
 Menander Sybarita 283.
 Menecina opp. 5. 118.
 Menecrates Episc. Chariat. 356.
 Menelaus in Calabriam venit. 8.
 Menelaus Infrosinus. 298.
 Menester Sybarita 383.
 Mennitus V. Petrus
 Menon Crot. 325.
 Merenda p. 117.
 Merenda V. Blasius, Flaminius,
 T. Antonius, & Antonius Ser.
 Cornelius, Paulus, Alexander.
 Mericum fl. 222.
 Merimagnum opp. 53.
 Mesianum opp. 143.
 Mesinadum 173.
 Mesonum p. 143.
 Messana civitas sub Rheginis, &
 Locrensis aliquando fuit
 196. 286.
 Messis, unde 146
 Messurga opp. 288. etymon 250.
 Metallorum species in Calab. 43.
 Metapontus opp. 413.
 Metauria five Metaurum op. vi-
 de Geolia.
 Metaurus fl. duplex 160. 164.
 151. 174.
 Metopus Sybarita 383.
 Meum 54.
 B. Michael a Castrivillaro Ca-
 puccin. 406.
 Michael de Flore Soc. Jesu 422.
 Iustinianus notatus 282.
 Marra. 94.
 Periffa Ep. Umbriat. 354.
 Petirrius Ep. Therm. 289.
 Sergius Carthusianus 251.
 Michael Angelus Donatus. 59.
 Falvetta 177.
 Perronus 114.
 Politus 254.
 Micodes fl. 166.
 Micopetum p. 161.
 Micropolis v. 161.
 Migliaccius. V. Dominicus.
 Migliaresius. V. Nicolaus.
 Mileffi Miletum in Calabria
 conduit & quare 151. Messa-
 nam obsident ibid.
 Mileto. V. Io. Matheus.
 Miletus urbs 151.
 Militia. V. Bernardus.
 Milliarina vic. 132.
 Milo Crot. 235. 339. Ejus gesta
 ibid.
 Mina Attica, quæ 334.
 Minerva. V. Martinus.
 Mirabellus Episc. S. Marci. 66.
 Mirabellus. V. Laurentius, Ro-
 bertus, Marius, Chiattus, Fran-

Franciscus.
 Mirmecidis opera ex ebore,
 quæ 185.
 Milassius V. Berardus, Francis-
 cus, Sigismundus.
 Misoripha p. 211.
 Mithra op. 245.
 Mnesibolus Philos. 201.
 Mnesici Trojani comites in Ca-
 labriam veniunt. 8.
 Mocata fl. 128.
 Modius Ep. Strongyl. 348.
 Modius Vide Jo. Baptista.
 Moladum p. 143.
 Molisi V. de Nola.
 Molli V. Franciscus, Celsus,
 Dominicus.
 Molochium p. 170.
 Monachus V. Augustinus, Ciccus,
 Flaminius, Franciscus, Galea-
 tius, Guilelmus, Lanfrancus,
 Jacobus, Julius, Cajetanus, Fe-
 lix Mathæus.
 Monardum op. 129.
 Monasteracum cast. 252.
 Monez V. Hieronymus.
 Monitus V. Cæsar.
 Monrulum v. 129.
 Monfantum v. 129.
 Monfaurum v. 129. p. 130.
 Monfolinus V. Hieronymus.
 Montalcinus V. Valerius.
 Montaltum urbs. 68.
 Montanus V. Sertorius Quattri-
 manus.
 Montaurum p. 275.
 Montegna V. Io: Alphonsus
 Montibellum cast. 212.
 Montiel V. Ioannes
 Montileonius V. Fabius, Thomas
 Montileonum urbs 138. quando
 ædificat. 140. unde dict. 141.
 Monipaonum op. 265.
 Moranus V. Brittus, Io: An-
 tonius, Io: Hieronymus, Aloy-
 sius, Valerius, Nicolaus
 Moratus Calaber 416.
 Moretus V. Petrus, Philippus.
 Morg. 9.
 Morgetia urbs 161.
 Morri V. Antonius
 Mosi fl. 70.
 Mosca V. Salvator
 Moscana V. Diana
 Moscanium v. 117.
 Moscius mons 275.
 Mota p. 117. 124. 187. 219.
 Motta V. Bernardinus, Vincen-
 tius
 Maccarus V. Ioseph
 Muconius fl. 372.
 Mucrasanum 64.
 Mula mons 58.
 Mulieres Calabræ abstemiæ 41.
 Municipia in Calabria 33.
 Murgia V. Io: Maria

Muricellum V. Mangum
 Musa planta quæ 186. fl. 249.
 Musculus V. Accursius
 Mustanus V. Carolus, Hierony-
 mus
 Mutarium p. 158.
 Muti V. Nicolaus, Alphonsus,
 Prosper, Franciscus Antonius
 Franciscus, Carolus
 Mutius Casellus 98.
 de Rossis Ep. Theanen. 281
 Passalacqua 94.
 Sorianus Archiep. Sebe-
 rin. 343.
 Myas Crotoniata 223.
 Myla mons V. Mula
 Myllias Croton. 325.

N

Nais p. 152.
 Napita V. Io: Baptista
 Nardus 54.
 Nardus V. Carolus
 Naritii V. Locrenses, Etym. 231.
 Nascarus fl. 286.
 Nasetum p. 187.
 Natilum vic. 222.
 Nauboli filius & nepotes qui 63
 Naum prom. 300.
 Naupræstites mulieres quæ 342.
 Neæthus fl. & cast. 295. 342.
 Eymon. ibid. Quare Salenti-
 nus dictus 16.
 Necydalus quid 48.
 Negronus V. Petrus
 Neocalstrum urbs 127.
 Neocles Croton. 325.
 Neoparus V. Cæsar
 Neptunus idem ac Iaphet. 7.
 Nestor in Calabriam venit. 8.
 S. Nicander Calaber Basil. 414.
 Nicephorus Phocas filiam O-
 thoni pactam denegat. 40.
 Nicephorus Sebasus Melissenus
 Augustinian. 209.
 Nicetum opp. 70. ejus etym. 75.
 Nicias Consentinus Alexan-
 drum Epiri Regem trucidat.
 76.
 B. Nicodemus a Hieracio Basi-
 lian. 242.
 S. Nicodemus Basil. 354.
 Nicola statio 143.
 Nicolai V. Franciscus, Ioannes
 Nicolaum p. 108. 130. 144. 151.
 242.
 Nicolaus por. 52.
 B. Nicolaus Cisterciens. 101.
 Nicolaus Archiep. Consent. 94.
 Ep. Catacen. 280.
 Ep. Croton. 343.
 I. II. & III. Ep. Hierac. 243.

Ep. Iulien. 299.
 Ep. Martyranen. 94.
 Ep. Neocastrea. 131.
 Ep. Rossanen. 370.
 Ep. Scylacen. 273.
 S. Nicolaus eremita 39.
 Nicolaus a Cerisano Min. obs.
 Refor. 76.
 B. Nicolaus a Consentia Abbas
 Monast. Corat. 94.
 Nicolaus a Crypteria 247.
 a Ferveto 103.
 a Longobardis Or. Minim.
 121.
 a Quinquelfrondio Capucci-
 nus. 163.
 a Rhegio 205.
 Congr. Olivetan. Gen. 209.
 a Rossano Capuccin. 371.
 a S. Lucido Ord. Minimor.
 70. 75.
 S. Nicolaus a Stylo Basil. 254.
 S. Nicolaus Abinante 373.
 Nicolaus Acetna Ep. Nolan. 376.
 Baldachinus 121.
 Carbone 177.
 Carnevalius 254.
 Citus Ep. Umbriat. 370.
 Cortesius Vertinarum Dux
 353.
 de Alano 121.
 de Amato M. C. V. Reg. 121
 de Caprio Ep. Iovinat. 59.
 de Rogiano 66.
 Forasterius Regius Consi-
 liarius 55.
 Maloperus Ep. Croton. 94.
 Marinus Ep. Tabernen. 279.
 Maurellus Castilionus 94.
 Migliaresius 94.
 Moranus Ord. Præd. Ep.
 Iulianus 280.
 Muti 108.
 Oliverius 298.
 Olzina 282.
 Pelliccia 149.
 Piccardus Martyr, 74.
 Riccius Carthusian. 284.
 Ricchetti Ep. Martyran.
 298.
 Rodius 180.
 Spanous 406.
 Susanna 348.
 Telcius 94.
 Tortamanus 94. 378.
 Tostus 94.
 Zingonus 74.
 Zitus 348.
 Nicolaus Aloysius Baronius
 presb. 159.
 Nicolaus Antonius Marinus 134
 de Caroleis 94.
 Gravatus 146.
 Nicolaus Maria Carneval. 254.
 Madafarrus Ep. Boven. 216.
 Nicolaus Petrus de Cæfare 255.
 Ni-

Nicolaus Santes de Luca Presbyter 108.
 Nicoletta V. Andreas.
 Nicolinus V. Antonius.
 Nicotera urbs 150.
 Nicudrus urbs 158.
 S. Nilus Basilianus Eiusque gesta 362. & seqq.
 Ninæa urbs 5. 58.
 Ninetum opp. 58.
 Nipha V. Augustinus, Antonius Ioannes Domitius.
 Niphus Ep. Hieracen. 243.
 S. Nivitus m. 171.
 Nola opp. 413.
 Nocera V. Ioseph
 Nola V. De Nola
 Nomicitius V. Franciscus
 Notuccius V. Franciscus
 Novitum fl. 222 242.
 Nucum p. 279.
 Nuceria op. 124.
 Numa Pompilius an Pythagoræ auditor fuerit 312 & seqq. ejus corpus & libri in Janiculo conditi 320.
 Numerus quid 326.
 N. Calaudus Ord. Minim. 244.
 N. Galluppus 149.
 N. Infilius Episc. Titular. 137.
 N. Paladinus Conventual. 244.
 N. Poerius 284.
 N. Rhegius 207.
 N. Telestianus a Stylo 255.

O

O Belifeus Augusti exilis a Rege Semneferreo tempore Pythagoræ 321.
 Obizus Joannes Vicecomes de Ficechia Episc. Belicatr. 296.
 Obimus Philos. 201.
 Occone Adolphus notatus 402.
 Octavianus Augustus ejusque origo 399. 401. & seqq. Thuringus dictus ibid. In Calabria contendit. 34.
 Octavius Calaber 416.
 Octavius Abb. Saccus Presb. 209.
 Beltranzus 403.
 Camerarius 177.
 Caput 94.
 Gloritus 149.
 Picente 132.
 Ocynarus fl. 120. 122.
 Odoardus de Tarfia. 94.
 Oenotria unde. 5.
 Oenotrii quo tempore Siculos expulerint 13.
 Oenotrus, qui? 8. In Calabria venit 8. & seq. Quo tempore. 11.
 Officium B. M. V. quando institutum 136.

Ogygia ins. 300.
 Oliva fl. 119.
 Oliverius. V. Bartholomæus. Thomas, Nicolaus. Camillus, Franciscus.
 Olivadiſius. V. Dantes, Fabius.
 Olivadam p. 275.
 Olzina. V. Nicolaus
 Onatus Crot. 325.
 Onomacritus Locrenſis Legislator 234.
 S. Onuphrius Basilian. 134.
 Onuphrius Sanſolius. 67.
 Opedum urbs 172. etymon. 176
 Oppidum vide Opedum.
 Opportunus Episc. Taurian. 168
 Oranges. V. Carolus
 S. Oranthes eremita. 39.
 Oratio, Ante oculos tuos B. Brunoni attributa 136.
 Orcelladum p. 143. 145.
 Ordines Prædicatorum, & Minoritarum ab Abbate Ioachimo prædicti. 101.
 Orestes in Calabriam venit. 8. A Matricidio expiatus ubi 164. & 160. Eius port. ubi 166
 Orestes Episc. Vibonienſis 140
 Organtinus Scarola Ep. S. Marci 283.
 Orpheus Crot. 332.
 Orthium p. 187.
 Otho Imperator ad B. Nilum divertit 365.
 Otho II. Agarenos ex Calabria fugat. 40. A Græcis fugatus ibid. Scapha aufugit. ibid
 Otho Fridericus Cæsar a Basilio Rege superatur. 79.
 Ovidius explicatus. 16. Restitutus 304. Notatus 340.

P

P Acanica opp. 352.
 P. canitum fl. 252.
 Paccolinus fl. v. Metaurus
 Pacificus Calaber Capucc. 415.
 Pæctius V. Vibius
 Paladinus V. N. Petrus
 Palæcastrum opp. 52.
 Palæzontum vic. 146.
 Palatius V. Io: Antonius, Io: Baptista, Martinus
 Palemonius V. Io: Iacobus
 Palermum p. 275.
 Palitium cast. 218. ejus etymon. 220.
 Palmerius V. Franciscus, Marcellus
 Paludum pag. 360.
 Palumbus Episc. sive Archiep. Consent. 94.
 Palumbus V. Chrysostomus
 Panagia p. 145. vic. 130.

Panagia V. Io: Baptista
 Pancalus V. Carolus
 Pandosia urbs 70. Oenotriorum Regia. 6.
 Pandosius V. Io: Antonius
 Panetterium v. 115.
 Panopletus fl. 128.
 Panutius V. Petrus Paulus.
 Papanicum vic. 307.
 Papanottus V. Antonius
 Papasiderus V. Ioannes
 Papelontum p. 143.
 Papesiderum opp. 53.
 Papia urbs unde dicta 280.
 Papis V. Carolus, Antonius
 Paraconum p. 143.
 Paradionum p. 143.
 Paralia p. 144.
 Paramatus V. Marius
 Paravatium p. 152.
 Parisius V. Prosper, Rogerius, Thomas, Petrus Paulus, Marcus Antonius, Andreas, Flamininus, Franciscus, Io: Paulus
 Parma op. 174.
 Parmenides Locren. 241.
 Parmulæ Brettianæ 21.
 Parrhasius V. Ianus
 Parrileola p. 242.
 Paschalis Ep. Rossanen. 370.
 Paschalis V. Philippus, Scipio, Ioannes, Galeottus
 Passalacqua. V. Ferdinandus, Henricus, Guilelmus, Petrus, Mutius, Cæsar
 Passalia V. Gregorius
 Passarelus V. Cajetanus, Ioannes, Hieronymus
 Paternum urbs 352. An Temesa fuerit 65. opp. 103.
 Patianum p. 253.
 Patria usque ad sanguinem defendenda 1.
 Patricius dux a Landulpho superatur 40.
 Patrocles Thuringus 398.
 Patroclus Crot. 337.
 Patycos V. Paula
 Paula urbs 68. opp. 357. V. Pe-trapaula
 Pavilianum p. 187.
 Pavilius V. Io: Iacobus, Iulius, Ptolemæus
 Paulinus Ep. Taurianen. 168.
 Scaleonus 94.
 Paulus III. temeto Calabro utitur 160.
 S. Paulus Apostolus Rhegium contendit 35. 189. 196. Rheginos ad Christi fidem convertit ibid. Menandri senarium usurpat in Epist. ad Cor. 385.
 Paulus Archiep. Rossanen 370.
 B. Paulus Calaber Basilian 414.
 Paulus Ep. Scylacen. 273.

R I F

Pa-

- Paulus a Briatico Ord. Minimorum 146.
 B. Paulus a Mileto primus Prædic Ordinem in Calabriam ducit 152.
 Paulus a Nicotera Min. strict. observ. 153.
 a Scylaceo Min. strict. obs. 274.
 B. Paulus a Synopoli Minor. 173
 a Taberna Ord. Præd. 284.
 a Terranova Minor. 403.
 Paulus ab Apriliano Min. strict. observ. 108.
 Alagona Cl. Reg. Theat. 209.
 Bombinus Soc. Iesu 94.
 B. Paulus de Ambrosii tert. Or. S. Franc. 285.
 Carafa 221.
 Collia Ord. Minim. Ep. Nicoteren 149.
 Dianus Ep. Opeden. 207.
 Finj presb. 252.
 Gualterius presbyter 172.
 Dux mil. 284.
 Iacuccius Congr. Casin. 95.
 Manutius notatus 83.
 Merenda 122.
 Philocamus Ep. Scylac 207.
 Pyromallus Ord. Prædic. Archien. Nacheivanen. 244.
 B. Paulus Rendacius Ord. Minim. 117.
 Paulus Romanus Regius Iustitarius 15.
 Stehile Ord. Minim. Ep. Bovenfis 406.
 Paulus Amilius Sammarcus Ep. Umbriaticen. 370.
 Paulus Antonius a Montalto Carmelita 72.
 Pavone V. Franciscus
 Pausanias emendatus 241.
 Padalina v. 108.
 Pedatium opp. 103.
 Pedaulum p. 173.
 Pedivilianum p. 115.
 Pelasgi unde? 15.
 Pelens Perio 376.
 Pelliccia V. Nicolaus
 Pellus Mazza Dux militum 116.
 Pelusius V. Ianus, Ciccus
Pentadactylum cast. 211.
 Bentimallus V. Meleager
 Pentonum p. 279.
 Pepe V. Antonius, Marius, Stephanus
 Peratum p. 187.
 Perditum fl. 68.
 P. Peregrinus Cisterc. 101.
 Peregrinus Ep. Paternen. 353.
 Peregrinus V. Carolus, Martialis
 Peretum p. 107.
 Peripolis V. Amygdalia
 Perista V. Michael
 Perlupum p. 187.
 Perna ab Altia Ord. Minim. Tertiar. 116.
 Perna V. Bonaventura
 Pernocarium p. 143.
 Peronacius V. Dominicus, Ioannes
 S. Perpetua mart. 197.
 Perrimezzi V. Ioseph Maria
 Perronus V. Ioannes Thomas,
 Michael Angelus
 Perfius Cervinus 59.
 Romanus 74.
 Pertinacis Imperatoris pater qui 401.
 Petipum fl. 128.
 Petianus Hipponiates Latinus scriptor antiquus 139.
 Petelia 291. V. Petilia
 Petilia ubi 346. unde dicta ibid.
 Petelia fides erga Romanos 27. 28. 29.
 Petirrius V. Michael
 Petraficta 103.
 Petramalac. 119.
 Petranium vic. 132.
 Petrapaula opp. 358.
 Petrejum v. 115. p. 128. 132.
 Petrejus Guarani p. 104.
 Petrifium p. 115.
Petrifium cast. 264.
 Petrium p. 279.
 Petrona vic. 290.
 Petronum v. 108. 117.
 Petruccius V. Alphonfus
 Petrus I. & II. Archiep. Consentin. 95.
 S. Petrus Calaber Basilian. 414.
 Petrus Calaber Min. 419.
 Episc. Crot. 342.
 Episc. Locren. 242.
 Episc. Mariscan. 408.
 Episc. Melivitenfis 63.
 Episc. Scylacen. 273.
 Petrus Monasterii S. Euphem. Monachus Ep. Strongyli 131
 B. Petrus a Belicastro Min. 289.
 Petrus a Castroveto Capuc. 251.
 a Cofano Min. str. Obs. 408.
 a Ginetto, Ord. Minim. 60.
 a Francica Capuccin. 161.
 a Longobardis Ord. Minim. 121.
 a Montalto Inst. Capuc. 72.
 a Pedatio Ord. Capuc. 107.
 a Pentadactylo Basil. 211.
 a S. Catharina Or. Pr. 265.
 a S. Liberato Benedict. Ep. Brundusin. 376.
 a Sapano Ord. Minim. 104.
 a Scalea Ep. Neocast. 55.
 a Scylaceo Ep. Vicen. 273.
 a Seminaria Capuccin. 178.
 Antonettus Presbyter 132.
 Bonus Ord. Minim. 255.
 Buzurgius 209.
 Carinus M. C. V. Index. 95.
 Catroppus 95.
 Ciaccius Reg. Confil. 95.
 Corfius Præful 153.
 Croccus Ord. Prædic. 113.
 Curtus Ord. & inim General. 95.
 de Assatato Ep. Minor. 405.
 de Casalcantibus C. R. Theat. Ep. Puteolan. 98.
 de Corono Ep. Ifulen. 299.
 de Majo Ep. Ifulen. 98.
 de Marina 72.
 de Sonnino Ep. Neoc. 133.
 Gaeta de Varavallis 377.
 Gammacurta Congr. B. Petri de Pifa 177.
 Girona 274.
 Græcus 98.
 Luscernus Soc. Iesu 283.
 Magri Ep. Policastren. 371.
 Mennitus Gen. Basil. 220.
 Moretus laudatus 402.
 Negronus Pictor. 67.
 Paladinus 133.
 Passalacqua 274.
 Poerius 284. 293.
 Piglianus 117.
 Rancerus Ep. Strongil. 354.
 Romanus Regius Rationalis 55.
 Ruffus Cardin. 280.
 Sangermanus 374.
 Salernus Presb. 283.
 Sambiasius Archiep. Brundus 95.
 Tavanus 277.
 Viancus 144.
 Villaroel Min. str. obs. 255.
 Zillus Carmelita 137.
 Perras Alovius de Franco Dux M. lit. 117.
 Petrus Antonius Abruzzian. 109.
 de Caroleis 95.
 Ferrarius 284.
 le Plane 113.
 Sanctoseverinus 2. 375.
 Petrus Franciscus Gualterius 116
 Petrus Iacobus Favilla 265.
 Petrus Paulus Panutius 107.
 Parifus 84. eiusdem vita 110.
 Rossius 95.
 Petrus Thomas Pugliffus Carmelita 374.
 Sersalis Ord. Prædic. 95.
 Peucedamum 54.
 Peucetia quæ 6.
 Peuentius quando in Calabriam venerit 11.
 Phalego 15.
 B. Phantinus a Tauriano Basil. 168. eius gesta ibid. tres fuerunt huius nominis viri 171.
 Phaylus Crot. 337.
 Phierius Philof. 201.

INDEX GENERALIS.

467

Phiciadas Crot. 325.
 Philanum V. Filinum
 Phileum V. Filinum
 B. Philaretus Basilian. 173.
 Philipponus V. Thomas
 Philippus Bernaudus 95.
 Brunus 121.
 Butacides 338.
 de Amato Ep. Umbriat. 121
 de Cavalcantibus 95.
 de Lanzano Ep. Coron. 207
 de Manza 114.
 Feuli Conventual. 406.
 Gaeta 95.
 Guerra Episc. S. Marci 105.
 Jesualdus Conventual. Ep.
 Geruntin. 405.
 Longus, 95.
 Matera Episc. Martyra-
 nensis. 95.
 Maurellus Archiep. Rheg. 95.
 Medamensis Philos. 151.
 Morettus 171.
 Paschalis, Reg. Consil. 95.
 Quattrimanus M. C. V.
 Iud. 95.
 Rocchus Ord. Minim. 95.
 Samblasius. 95.
 Spinellus S. R. E. C. 178
 Zurlus 371.
 Philippus Iacobus Casolus, alias
 Tirellus. 95.
 Philisthion Medicus Locri. 234.
 Philocafa p. 130.
 Philocamus. V. Paulus
 Philocastrum op. 151. Bartholus
 ejus civis Sanctæ vitæ vir 200.
 Philoctetes in Calabriam con-
 tendit 8. Ab Aufonibus interfici-
 tur 5.
 Philodamus Locren. Philof. 273.
 Philolaus Croton. Architz præ-
 ceptor. 36. Pythagoræ audi-
 tor. ibid. & 325. & seqq.
 Philosophus qu. 136. & 317.
 Philtis siv. Philthys, seu Phryn-
 tys Crot. 325. 335.
 Phocas. Vide Nicephorus
 Phoebea. Vide Rhegium
 Phormio Crot. 341.
 Photius. V. Ioseph
 Phitalis p. 144.
 Phrynes alticia in Praxitelem
 115.
 Physcus mons 339.
 Piatti. V. Baptista
 Picardus. V. Ios Baptista, Ni-
 colaus, Bernardus
 Piccolus V. Bernardus
 Picente. V. Octavius
 Picinum p. 143.
 Picinum oleum. 80.
 Pilaca fl. 296.
 Pimenum p. 129.
 P. Pinarius Mamert. Cos. 126.
 Pinellus. V. Gregorius

Pignadum p. 158.
 Pipernus. V. Ptolemæus
 Pipini. V. Ios Paulus
 Pisanus V. Franciscus
 Piscione. V. Antonius
 Pisciotta, Franciscus
 Piscopium p. 140.
 Pisitonum p. 143.
 Petellia. V. Isidorus
 Pitera. V. Bartholomæus
 Pitium op. 129.
 Pitarellum op. 115.
 Pix Brettia in Sila optima. 80.
 Pizzimettus. V. Dominicus
 Pizzonum p. 130.
 Pizzullus. V. Joannes
 S. Placidus Martyr. 120.
 Placidus a Polyfina Congr. Cæ-
 lestin. Gen. 186.
 Plagiarii quibus obnoxii. 84.
 Planz p. 109.
 Plantæ nobiles in Calabria. 43.
 Plantadius. V. Manilius
 Plastina. V. Antonius, Bernard.
 Platani arbores in Calabria
 sponte proveniunt 128.
 Plato a Timæo, aliisque Philoso-
 phis Calabris didicit 274. 237.
 Platina notatus 152.
 Pleminius Proserpinæ delu-
 brum expilat. 27. 32.
 Plinius emendatus. 68. 142.
 295. 409. Notatus 307. Re-
 stitutus 181. 185. Vindic. 402.
 Plotæ pisces 182.
 Podalirius ab Hercule pugno
 interfectus ubi. 410.
 Podericus. V. Iacobus
 Poerius. V. Gualterius, Bona-
 ventura, Alphonsus, Anto-
 nius, Ferdinandus, N. Fran-
 ciscus, Gregorius, Cæsar,
 Hortensius, Petrus.
 Ptolemæus Sybarita 383.
 Polia v. 129.
 Policastrum opp. 58.
 Policastrum urbs 291. etym. 293.
 Polidorus Petrus laudatus xxvi.
 xxviii.
 Poliolum vic. 133.
 Polifichius. V. Iordanus
 Politia quæ 392. & seqq.
 Politus. V. Silvester, Marcus
 Antonius, Michael Angelus.
 Polites Ulyssis socius trucidat-
 ur. 62.
 Pollienius. V. Donatus
 Pollinus mons 54.
 Pollis Argivus vites ex Italia
 in Siciliam desert. 57.
 Polme fl. 166.
 Policarpum p. 143.
 B. Polychronius Cisterciensis
 Episc. Geruntinus 353.
 Episcopus Belicaftr. 289.
 Polypii piscis natura 391.

Polyfina op. 164. etymon &
 origo 166.
 Pompejus de Falce. Med. 72.
 Cuzzolinus M. C. V. Iud. 95.
 Fanelius Benedictin. 416.
 Filante 284.
 Mangionus V. Sign. Deca-
 nus 343.
 Mazza 116. 284.
 Pomponius Lætus. 83. 410. 418.
 Ponta. V. Antonius
 Pontanus vindicatus. 45.
 Ponterus. V. Albertus Maria.
 Ponteus. V. Ios Baptista
 Porchia op. 126
 Porchiachæ v. 117.
 Porta. V. Thomas
 Portius. V. Simon
 Portus Veneris. 35.
 Posterionum prom. 295.
 Poitropæa 144. V. Tropæa.
 Potamia opp. 219. p. 159. Un-
 de dicta 162.
 Potentionum p. 143.
 Potenza. V. Dominicus
 Praca inf. 143.
 Præcopum p. 173.
 Præfatio, Et te in veneratione
 etc. a B. Brunone concinna-
 ta 136.
 Præfica unde. 41.
 Præfens Brutius. 95.
 Præfinacum p. 143.
 Praxiteles ejusque opera 113.
 & seqq. Civitate Romana do-
 natur. 33
 Preste. V. Franciscus, Peleus.
 Preti. V. Iacobus, Gregorius,
 Mathias, Mattheus.
 Pretianum cast. 160.
 Principatus tempora tria 395.
 B. Proclus Basilian. 375.
 Procopius Matera. 95.
 Promontorium Brettium. 16.
 Salentinum. 16.
 Prophetæ etiam post Christi ad-
 ventum. 102.
 Proserpinæ e Sicilia Vibonem
 contendit ad flores carpen-
 dos 138. ejusdem templum
 ibidem & 140.
 Prosper a Rhegio Philos. 209.
 Præsul Rheginus 206.
 Muti. 108.
 Parisius. 95.
 Proteriatum H. 242.
 Protospatarus. V. Vincentius,
 Ioseph, Marcus.
 S. Protus m. 171.
 Proxenus Sybarita 383.
 Pryetonom p. 151.
 Prycro. V. Cirum
 Ptolemæus Pavivius 283.
 Ptolemæus Pipernus 158.
 Puglianus. V. Bartholus, Petrus
 Pugliffus V. Petrus Thomas
 Pul-

Pulsanum v. 118.
 Pumentum Vide Cereathia
 Pyra v. 108.
 Pyrethrum . 54.
 Pyromallus . V. Paulus
 Pyrrhus Epiri Rex a Mamerti-
 nis exurbatur 124. Ubi a
 Mamertinis fufus 131.
 B. Pyrrhus Minor. 342.
 Pyrrhus Corradus 403.
 Samblafius Ord. Prædic. 96.
 Schetinus . 96.
 Pyrrinus . V. Franciscus
 Pyrus . V. Iſidorus
 Pythagoras Rheginus ſtatuarius
 ejuſque opera 205.
 Pythagoras Samius Geometriam
 altius contemplatur 165. Ma-
 gnæ Græciæ Philoſophus. 17.
 311. Ejuſ geſta, apophtegma-
 ta, & inſtituta ibid. & ſeqq.
 Pythagorei doctiſſimi Romanos
 docent. ibid. Immortalitatem
 animæ tenent 18.
 Python Rheginus Philoſ. 200.

Q

Q uattrimanus. V. Antonius
 Bartholomæus . Galeottus,
 Hieronymus . Philippus, Ro-
 gerius, Sertorius, Vincentius,
 Quercus bigera . 43.
 Querquarium opp. 409. ety-
 mon 411.
 Quingueſondum caſt. 161. ori-
 go 163.
 Q. Pleminii ſclera & pœnæ
 228. & ſeq.
 S. Quintianum. 171.
 Quintus a Rheginis ſociis na-
 ves exigit . 31.
 Quintus Calaber 416.
 Q. Antonius Merenda Coſ. 122.
 Q. Fulvius Flaccus Crotone Iu-
 nonis templum detegit 27.
 32. 301.
 Q. Lucejus Rhegii argentariam
 facit 193.
 Q. Manlius Thurinus 359.
 Q. Minucius Terentius 127.
 Q. Tiberius Angelerius
 Quiritæ unde 142.

R

R acanella fl. 407.
 Radicina op. 170.
 Raganus mons 353.
 Ragufa V. Didacus Io: Baptiſta
 Ramondinus V. Franciscus
 B. Randiſius a Borello Benedi-

ctin. 160.
 Ranerius . V. Antonius . Felix,
 Io: Matthæus, Petrus
 Raphael Bonellus Ep. Ragufa-
 us 371.
 Volaterranus notatus 291.
 398.
 Raſceglia V. Andreas
 Ravagoſus portus 166.
 Raymundus Ep. Bojan. 348.
 a Stalato Ord. Prædic. 276.
 Accomus Prorex 72.
 Dattylus 96.
 Ferrarius 284.
 Raymundus V. Marcus Anto-
 nius, Io: Franciscus
 Raynaldus Ep. Beſidianen. 376.
 Ep. Paternenſis 353.
 Reatium p. 253.
 Reatius fl. 288.
 Rechichia V. Catharina
 Regina opp. 68.
 Reggio V. Matthæus
 Regitanus V. Ioannes
 Regis filius maior Dux Calabria
 appellatur 35.
 Rendacius V. B. Paulus
 Reſpublica qualis 392. & ſeqq.
 Reubarbarum 54.
 Rheatium . V. Meſſurga
 Rhegini Tauocini vocati 166
 Caſt. 192. Archiam poëtam.
 civitate donant 193. In ſid.
 Pop. Rom. ad ultimum per-
 manent ibid. & 30.
 Rheginorum virtutes 192. Nu-
 miſmata 196.
 Rheginus ager qui 187.
 Rhegium urbs 186. varie appel-
 latum 4. 7. 15. 188. etymon
 189. 190. Municipium 194
 An ſemper fuerit Metropolis
 199.
 Rhodii Roſſanum Coloniam
 deducunt 359. 361.
 Rhodulphus Dulcinus Ep. Sey-
 lacen. 280.
 Rhodus unde 361.
 Ricca V. Franciscus Io: Alphon-
 ſus
 Riccardus Archiep. Conſent. 96
 I. & II. Ep. Scylacen. 273.
 I. & II. Ep. Tropæan. 147.
 Riccardus de Lauria 96.
 Ricchettus V. Nicolaus
 Ricciullus V. Antonius, Hiero-
 nymus
 Riccius V. Bernardinus, Mar-
 cellus, Nicolaus
 Ricciutus V. Scipio
 Rigadum p. 145.
 Rigiconum p. 170.
 Rigudum p. 113.
 S. Rinaldus eremita 39.
 Riſetum opp. 413.
 Ritura V. Fernandus
 Rizoleus V. Antonius

Robertellus V. Franciscus
 Robertus Ep. Catacen. 280.
 Ep. Paternen. 353.
 Robertus Rogerii frater Mau-
 ros, Penos Græcoſque e Ca-
 labria eliminat 40.
 Robertus a Bova 220.
 Dattylus 96.
 de Archis Dux milit. 126.
 Matera 96.
 Mazza Ep. Neocaſtr. 131.
 Mirabellus Soc. Jeſu 116.
 Rocca V. Hieronymus, Anto-
 nius, Laſtantiſ
 Roccus V. Bernardinus, Ioan-
 nes, Philippus, Antonius, Fri-
 dericus
 Rocchetta V. Aquilantes
 Rocchus Maurellus 96.
 Rodat . V. Stephanus, Samuel,
 Pompilius
 Rodippus Crot. 329.
 Rodius. V. Antonius, Nicolaus.
 Rodulphus Archiep. Rheg. 207.
 Rogerius Archiep. Roſſan. 370.
 I. & II. Archiep. Rheg. 207.
 B. Rogerius Ciſterc. 101. 108.
 Rogerius Carbonell. 158. 283.
 Curtus 117.
 de Roſeto Reg. Conſil. 414.
 de Tarſia . 96.
 Firraus 96.
 Guſcardus columnas tem-
 pli Proſerpinæ Miletum
 transfert 140. Templum D.
 Nicolao ſacrum Miletæ extruit
 exportatis ab Hipponio co-
 lumnis 151. Miletum in Epi-
 ſcopatum erigi curat 152. Co-
 nobium S. Stephani in Cala-
 bria extruit 130. A Sergio pro-
 ditor 135. Villanos B. Bruno,
 ni mancipat ibid.
 Laureus 148.
 Loria ſive de Lauria 96.
 Pariſſus 96.
 Quattrimanus 96.
 Romanus 55.
 Samblafius 96.
 Scaleonus 96.
 Toſtus 96.
 Reginum V. Vergianum
 Roma ante res trojanas. 10. & 11
 Roma quid 242.
 Roma Trojana 342.
 Romanus . V. Benagiamus, Ce-
 ſar, David, Ioannes.
 Romani ex Pythagoreis poëma-
 ta, & præcepta Philoſophiæ
 tranſtulerunt. 18. Adificiis
 Calabriam augent . 34.
 Romani Pontifices Græci ex
 Calabria 37.
 Romanorum Coloniz in Cala-
 briam deductæ 33.
 Romanus. Vide . Aldemarius,
 Alderanus, Gaudius, Paulus,
 Pe.

INDEX GENERALIS.

469

Petrus, Rogerius, Petrus, Ioannes.
 Rombolium p. 143.
 Romechium op. 248.
 Rosa fl. 58.
 Rosa. V. Ioseph
 Rosa opp. 373.
 Rosarnum op. 143. 164. Etymon
 & origo 167.
 Rosellus. V. Tiberius, Annibal
 Rosetum opp. 412.
 Rossa. V. Sarra
 Rossanum urbs 359. Quare ab
 Agarenis expugnari nequi
 verit. 360.
 Rossi. V. Albentius, Aloysius,
 Carolus, Ioseph, Franciscus
 Antonius, Petrus Paulus,
 Thomas
 Rossia prom. 36.
 Rotundula vic. 413.
 Rotundus. V. Felix
 Rubetum opp. 100.
 Rubicellus gigas 110.
 Rublanum opp. 103.
 Rubrica fabrilis. 44.
 Reginus a Longobardis Mino-
 rita 121.
 Ruffus Archiep. Consentini. 96.
 Ruffus. V. Thomas, Antonius,
 Ioseph, Cornelius, Iordanus
 Ioannes, Petrus, Io: Baptista.
 Ruffinus Episcopus Vibonien-
 sis 140.
 Ruffranum op. 294.
 Ruscia opp. 358.
 Russia prom. 359. V. Rossia
 Rutilius Benincasa 108.

S

Sabat quid 122.
 Sabata op. 122.
 Sabatellum p. 187.
 Sabatium op. 120. 122.
 Sabatium vadum 122.
 Sabatum fl. 103.
 Sabatinus V. Dominicus
 Sabellia op. 353. etymon. ibid.
 Sabronum prom. 143. pagus 144.
 Sabinus V. Antonius
 Sabutium p. 279.
 Saccus V. Franciscus, Octavius,
 Dionysius, Iulius
 Sacellum Politæ dicatum 62.
 Sadoletus (I. A.) Franc. Pyrrino
 inscriptionem apponit. 71.
 Sattia 5.
 Sagenarius locus unde 264. 265.
 Sagra fl. V. Alarus
 Salentina quota Calabriae pars
 15. 305. unde dicta? 16.
 Salentinum prom. 356.
 Salernus Cardinalis V. Io: Ba-
 ptista

Salernus V. Camillus Fabricius
 Faustinus, Petrus
 Salethus Crot. 332.
 Salifodina 38.
 Saliturnus V. Scipio
 Salvator a Francolisi Ord. Ca-
 puccin. 113.
 ab Anogeo Min. strict.
 observ. 163.
 de Spiritibus 99.
 Mosca Ep. Vicentis 149.
 Varrone Soc. Iesu 163.
 Salvidius V. Marcus
 Salvinus V. Iacobus
 Sambenedictum 73.
 Samblasius V. Antonellus, Cic-
 cus, Flaminius, Franciscus.
 Hieronymus, Ignatius, Io: Ba-
 ptista, Isidorus, Lælius, Ioseph
 Petrus, Philippus, Pyrrhus,
 Rogerius, Thomas
 Sami Samum in Calabria adifi-
 cant & quare 151.
 Sammarcus V. Paulus Æmilii
 Samos urbs V. Crepacorium
 S. Samuel a Castrivillaro Mino-
 rita 404.
 Samuel Rodatæ Archiepisc. Be-
 ren. 73.
 Sancier Archiep. Consentini. 96
 Sanctocrucium fl. 357.
 Sanctoseverina domus a. 375.
 Sanctoseverinus V. Bernardi-
 nus, Antonius, Berardus
 Sanctorus V. Alphonsus, Anto-
 nius Maria
 Sanctus Lucidus opp. V. Ni-
 cetum
 Sangermanus V. Petrus, Hiero-
 nymus, Hyacinthus
 Sangineta familia 60.
 Sangonettus Franchinus 116.
 Sanguagalis V. Antonius
 Sannius V. Hieronymus
 Sanfostius V. Onuphrius
 Sapanum p. 103.
 Sappominulium op. 171. V. Ter-
 ranova
 Saracena opp. 56.
 Saraceni V. Agareni
 Saracenus V. B. Mattheus
 Saracenus fl. 409.
 Saracenus Matera Reg. Con-
 sil. 96.
 Sargonadum p. 173.
 Sarra Rossa Sultani conjux 290.
 Satrianum op. 264.
 Satrianus V. Dominicus
 Saturnia 10.
 Saturninus Ep. Rossanen. 360.
 Saturnus idem ac Noemus 7.
 Savarus V. Io: Franciscus
 Saxo Ep. Cosanus 408.
 Saxo V. Lucius
 Scala cast. 352.
 Scalea opp. 52.

Scaleonus V. Bernardus, Fran-
 ciscus, Henricus, Marcellus,
 Paulinus, Rogerius
 Scaletum p. 143.
 Scandalium p. 295.
 Scarola N. Organtinus
 Scarpellus V. Hyacinthus
 Scarpho V. Chrysothomus
 Schettinus V. Pyrrhus, Ioseph
 Schipanus V. Horatius, Anto-
 nius, Clarus Leonardus
 Schinus quid 218.
 Schinnius V. Dominicus
 Scipio Amendolilla 74.
 Andreotta 96.
 Caputus 117.
 Chiricus 179.
 de Gregoriis 177.
 de Rinaldis 163.
 Firraus 96.
 Mazzella notatus 206.
 Paschalis Ep. Casalenf. 96.
 Riccius 118.
 Saliturnus R. Conf. 374.
 Serfalis Ep. Soran. 99.
 Sirletus 162.
 Scocetus V. Antonius
 Scollis V. Io: Horatius
 Scorafava V. Maximilianus
 Scordante V. Antonius
 Scotopetus fl. 158.
 Scribla opp. 65.
 Scrophonium p. 170.
 Scrusudonium pag. 360.
 Sculco V. Stephanus Bonavent.
 Scurus V. Io: Baptista
 Scylaceum urbs 266. etym. 268.
 Scylla 174. ejus fabulæ 175.
 etymon. 180.
 Scyllæum op. & prom. 174.
 Scyllax Pictor, ejusq. opera 205
 Sebastianus Corradus notatus
 388.
 de Alexandris Carmelita
 Episc. Rudien. 217.
 de Gaudio 120.
 S. Secunda m. 180.
 Segiola quid. 129. An fuerit Se-
 decula Ciceronis ibid.
 Segnius V. Io: Andreas
 Selinuntius Philof. 201.
 Selvago V. Carolus
 Seminaria urbs 173.
 Sminarium Italo Græcum nu-
 per in Calabria extructum 73.
 Semiris op. & fl. 279.
 S. Senator martyr. 37. 64.
 Senator Martyranus Ep. Marty-
 ranen. 96.
 Senatore V. Ioannuccius
 Senatus Romanus plebem a tri-
 buto liberat. 49.
 Senitum fl. 377.
 Septimius fl. 68.
 Seraphinus a Rhegio Capuccia.
 207.

- Bifedardus S. G. C. R. 99.
 Sergius Ep. Nicoteriensis 151.
 Sergius V. Michael
 Serjoannus V. Ioseph
 Serius Vide Dominicus
 Serra p. 103. 115. vic. 118. 137.
 Serra V. Angelus
 Serrastrida vic. 131.
 Serrata p. 160.
 Serratum v. 119.
 Serratus V. Hyacinthus
 Serretani v. 117.
 Sersalis V. Andreas, Annibal
 Antonius, Bartholomæus,
 Daniel, Didacus, Georgius,
 Hektor, Hieronymus, Ioannes
 Io: Baptista, Iulius, Lalius
 Petrus Thomas, Thomas, Vin-
 centius, Scipio, Antonius
 Maria
 Ser. Cornelius Merenda Cos. 122
 Sertorius Caput Soc. Iesu 117
 Quattrimanus 96.
 Servius notatus 48.
 Servius Tullius quos cives sine
 casu reliquerit 49.
 Sefama quid 406.
 Sefertius & sefertium quid 140.
 Sestium op. 5. 56.
 Sestum p. 264.
 Setæa Troiana 342. ubi sepulta
 400. & seq.
 Severinus V. Marcus Aurelius
 Severus seu Seleucius Archiep.
 Seberin. 296.
 Sextilius Mazzuca Ep. Alexa-
 nen. 117.
 Sfarapetra V. Dominicus
 Sibirana urbs 5. 295. etym. 296.
 Sibylla Cumana ubi vaticinata
 sit 150.
 Sicilia unde dicta? 14. an Italia
 conjuncta 189. quare ab Ita-
 lia avulsa 190. 193.
 Siculi ex Calabria in Trina-
 cliam ab Oenotriis pulsi. 13
 Siculus 10.
 Siderius V. Franciscus
 Sideronum vic. 242. etym. 244.
 Sidum p. 173.
 Sigismundus Mangiaruna Ep
 Oppiden. 166.
 Misasius 117.
 Sila silva 80. 278. Vulgo *Aspro-*
monte 184.
 Silius Croc. 325.
 Italicus explicatus. 34.
 Sillanus. V. Annibal, Ioseph.
 Silvester a Machæra Or. Minim.
 55.
 a Montileono Ord. Capue-
 cin. General. 142.
 Bendicius Ord. Præd. 209.
 de Franco Capuecin. 371
 Mitera Ep. Anglonen. 97.
 Politus Ord. Præd. 210.
 Stanous Ep. Minorin. 149.
 Silvestrius V. Franciscus
 Silvius Badulatus Carthuf. 142.
 Simiatonum p. 159.
 Simon Alimena S. Francisco
 Paulitano charissimus 72.
 Cervinus Presb. 411.
 Croceus 113.
 Fornarus Carthufian. 210.
 Portius Philos. 210.
 Rogerii filius 157.
 Simoneta V. Franciscus, Ioan-
 nes, Iacobus, Angelus, Lu-
 dovicius
 Sinopolis V. Synopolis
 Sirenuæ insula 300.
 Siricus quid 48.
 Sirletus Cardinalis 84. V. Gui-
 lelmus
 Sirletus V. Guilelmus, Thomas,
 Marcellus, Scipio
 S. Sifannius Archiep. Rheg. 207
 Sitigianum vic. 275. etym. 277.
 Sitizantum p. 173.
 Sixtus de Ignatiis Ep. Trevi-
 centis 405.
 Smyndirides Sybarita 382.
 Soda V. Io: Petrus, Thomas
 Soffridus Ep. Cosan. 408.
 Soleum fl. 61. 291.
 Solima V. Ianfridus, Marcus An-
 tonius
 Solinus restitutus 181.
 Sophadum p. 143.
 Sophocles Calabriz frumentum
 laudat 44.
 Sorbillus V. Antonius
 Sorbum p. 279.
 Sordus fl. 70.
 Soretum op. 160. ejus etym. 161.
 Sorianum op. 130.
 Sorianus V. Mutius, Vincentius
 Sossilratus Locren. Philos. 237.
 Spada V. Franciscus Antonius
 Spadea V. Franciscus
 Spagnolius V. Io: Angelus, Io:
 Victorius
 Spanous V. Anton. Nicolaus
 Spartacus quo modo Crassum
 frustratus sit 174.
 Spatafora V. Hadrianus, Guilel-
 mus, Dragonettus
 Spatianum op. 103.
 Spatula p. 130.
 Spatus piscis 168.
 Speranza V. Thomas
 S. Speratus m. 180.
 Spilinga p. 145.
 Spina V. Bernardus
 Spinellus V. Franciscus, Phi-
 lippus
 Spinellum pag. 351.
 Spizzicagiglius V. Antonius
 Spoletinus V. Antonius
 Squilla quid 134.
 Squitti V. Carolus
 Stabile V. Paulus
 Stalaffa fl. 174.
 Stalatum p. 275.
 Stanous V. Silvester
 Staphisagria 144. 149.
 Stafleros fl. 166.
 Stellaria 54.
 Stenianum p. 253.
 Stenidas Locrensis Legialat. 234
 Stenonides Locren. Philos. 237.
 Stephanaculum v. 130.
 Stephanum p. 114. 184. vic. 108.
 B. Stephanus primus Rhegino-
 rum Præful a S. Paulo Apo-
 stolo constituitur 36. 196.
 Stephanus III. sive IV. Papa
 Rheg. 200.
 B. Stephanus Basilian. 367.
 Stephanus Ep. Locren. 242.
 Ep. Mileten. 157.
 Ep. Seberinat. 296.
 I. II. & III. Ep. Tropæzanus
 144. 147.
 Ep. Vibonienfis 140.
 Minorita Ep. Urien. 273.
 a Cosano Ord. Præd. 408.
 a Mangono Min. stric. ob-
 serv. 114.
 Bardarus Convent. 255.
 Carlevalius Ord. Minim.
 Gen. 162.
 de Rossis Ep. Hieracen. 280.
 de Urbibus notatus 77.
 Malenus 371.
 Pepe Cler. Reg. Theat. 210.
 Rodat 73.
 Scullo Ep. Hieracen. 343.
 Sybarita 383.
 Sterapodonum p. 143.
 Steffichorus 164. excecatus sana-
 tur & quare 165. 341.
 Stillitanus V. Marcellus
 Stoechium v. 115.
 Stoechius V. Ferrantes, Ferdi-
 nandus
 Storthyngum prom. 300.
 Strabo locorum ordinem con-
 fundit 50. Explicatus 62. No-
 tatus 340.
 Strada V. Antonius
 Stridanum p. 160.
 Striverius V. Agathius, Ber-
 nardus, Didacus
 Strongylis, urbs 345.
 Stylarus fl. 252.
 Stylum op. 252. origo 254.
 Subarum prom. 127.
 Suberatum cast. 165.
 Subscinum op. 130.
 Suera Ep. 197.
 Suetonius notatus 399.
 Summuratum op. 54.
 Supravia V. Franciscus
 Sufanna V. Fabricius, Carolus,
 Nicolaus
 sybaris urbs & fl. 377. ejus
 de.

destructio 380.
Sybaris fluvii natura 54. 384.
Sybarita qui 378.
Sybaritarum numi 383.
Sybaritica fabula 383.
Syconum p. 143.
Syllanum Urbs 103.
sympnum V. Papanum
Synodus Provincialis Rhegii
habita 197. Canones decreti
199.
Synopolis op. & pag. 173.
Syphæum opp. 56. V. Castri-
villarum
Syris 413.
Syris unde? 13.
Syrus fl. 286.

T

Taberna urbs 278. quare
Trischema dicta 279.
Tabula cedrina vetustissima Fil-
leni asservata 170.
Tagliaferrius. V. Ioannes
Talaus fl. 3. 52. Sybaritarum
Colonia. 4.
Talentum quid 334.
Tambatus. V. Ioachimus
Tanum seu Tannum op. 163.
Tarentini a Romanis obfessi
qua industria a Rheginis
adjuti 192.
Targines fl. & opp. 293.
Tarsia opp. 377. Etymon 379.
Tassonus. V. Io. Dominicus
Tavanus. V. Petrus
Taurianum urbs 168.
Taurianus piscis 168.
Taurocinum fl. 211.
Taurus, Italus dictus. 14. ety-
mon 392.
Teano Locren. 238.
Teda quid. 81.
Telephanus. V. N.
Telestinus. V. Bernardinus, An-
tonius, Franciscus, Ioannes.
Io. Baptista, Bernardinus,
Nicolaus.
S. Telesphorus eremita. 39. 82.
Papa & Martyr 402.
Telys Sybaritarum Tyrann. 381.
Temesa. Vide Temia.
Temesaera. 62.
Temesaum genium sub Euty-
mo victum 239.
Temesæus Heros qui 62.
Temperantia mulierum qualis
335. & seq.
Temsa urbs. 62. Ubi fuerit. 65.
Tenescius campus 54.
Teremundus a Belisario Rhe-
ginus Praefes constitutus 195.
Tercia Madragano Carmelita
120.

Terina op. 124.
Terinzorum numi 125.
Terinæus scopulus 124. Sinus
125.
Terinus. V. Q. Minucius
Terranova opp. 170. V. Thuri-
um.
Thadæus a Cutro Min. strict.
obf. 298.
Thales geometriam ex Aegypto
in Græciam transfert. 165.
Theætetus 303.
Theagenes 103.
Theano Pythagoræ uxor 323.
Thurina 398.
Thelauges Crot. 323. 324.
Theocles 201.
S. Theodata martyr. 171.
S. Theodora Virgo Basiliana 368
Theodorici Epistola ad Cassio-
dorum 267.
Theodorus Episc. Taurian. 168.
Episc. Tropæensis 144. 147.
a Maida Ord. Minim. 132
B. Theodorus Calaber Basilian.
414.
Theodosius Episc. Crot. 343.
S. Theodulus m. 171.
Theophilus Episc. Thurinus 406
a Tropæa, aliis a Briatico
Ord. Præd. 149.
Gallupus Episc. Opp. 149.
Theotimus Episc. Croton. 343.
Theotino. V. Victoria
Thessanum op. 103.
Thiella. 5.
Thietum opp. 59.
R. Thomas Abbas Basilian. 200
Thomas a Badolato Min. strict.
obf. 165.
a Cropalato Min. strict.
obf. 361.
a Montileono Ord. Præd.
142.
a Sapano Ord. Minim. 104.
a Virdivalle Ord. Præd.
263.
ab Altilia Ord. Minim. 116.
S. Thomas Aquinas Doctor An-
gelicus Ord. Præd. 286.
Thomas Campanella Ord. Præ-
dic. 255.
Casellius Ord. Præd. Ep
Caven. 370.
Clausus 115.
Cornelius 104.
de Rinaldis 255.
Falselus notatus 204.
Florius Dux mil. 117.
Galliardus 244.
Gentili Ord. Præd. 411.
Cræci 114.
Grandinettus 117.
Martuccijs.
Melina Ep. Bovensis 132.
Montileonus Ord. Præd.
171.

Oliverius Ep. Strong. 298.
Parisius Reg. Conf. 97.
Philipponus Ord. Præd. 171
Porta Minorita 131.
Rossius Ep. Chariaten. 97.
Ruffus S. R. E. Card. 179.
Samblasius 97.
Serfalis Cl. Reg. Theat. 97.
Sirletus 256. Episc. Scyla.
lacen. 262.
Soda Minorita 113.
Speranza 179.
Ubricus 113.
Thomas Maria Amendolia Ord.
Præd. 163.
Catalanus Ord. Præd. 75.
Francia Ord. Præd. Ep.
Auriensis. 74.
Thuria fons 387.
Thurini quare ad Annibalem
defecerint. 27. 390. Ad Ro-
manos redeunt. 28. statua &
corona donant. 31. 32. Ale-
xandri corpus a Brettis red-
emptum sepulture tradunt
70. Boream amicum & so-
cium quare instituerint. 390.
Thurinorum leges 389. Nu-
mi 391.
Thurinus sinus 300.
Thurium opp. 377. 386. & seqq.
etymon 387. 392.
Thurus Sybarita 383.
Thyella urbs. 59.
Thynnaria fl. 69.
Thynni. 43.
Tiberius quare Provincias tri-
butis gravari non sinit. 49.
Tiberius Alpharanus 243. & 244.
Corteseus Ep. Lavellen. 97.
de Luca. 97.
Rosellius Philos. 275.
Tib. Amilius Mamercus Cos.
126.
Timæus Locrensis Philos.
234. & seq. Animarum trans-
migrationem negat 236.
Timares Locr. Legislator 234.
Timasius Sybarita 383.
Timasitheus Crot. 338.
Timicha Crot. 325.
Tirellus. V. Angelus, Laurentius
Tiretum p. 187.
Tiriolus. V. Lucas.
Tiropolis urbs 345.
Tirota. V. Franciscus
Tirfeines mulier Sybarita 383.
Tirfenus Sybarita 383.
Tisias. Vide Stesichorus.
Tiscrates Crot. 338.
Titus Rhegium appulit, quan-
do 180.
T. Antonius Merenda Cos. 122.
Toraltus. V. Dominicus, Gaspar.
Toranum opp. 68.
Tornesius. V. Franciscus
Tor.

Totomantus . V. Nicolaus
 Toscanus . V. Antonius , Ma-
 rius , Dominicus , Isidorus .
 Tostus . V. Nicolaus , Rogerius
 Totilas Rhegium obsidet fru-
 stra 195. Rosanum expugnat
 360.
 Tragium dictatum . 54.
 Tranquillus . V. Dominicus , Io-
 Franciscus , Hilarius
 Trebisatium opp. 409.
 Trecotium fl. 172.
 Trentacapillus . V. Bernardus
 Trentum v. 106.
 Treparnum p. 140.
 Trefilicum p. 173.
 Trezenum p. 187.
 Trichiarum captura ubi 218.
 Trigonum ab Ibyco inventum
 204.
 Triontum fl. 357.
 Trisfene . Vide Taberna
 Triseus . V. Ioannes
 Tritantum p. 161.
 Trivultius Mediolanensis sexa-
 genarius Sarrhasii auditor. 82
 Troja , quando everfa . 11.
 Trojanæ mulieres juxta Sybarim
 & Neæthum Græcorum naves
 incendunt quare . 35. 342.
 Trojanorum pars in Calabria
 confedit . 35.
 Trojanum vic. 290.
 Taupæa urbs 143. unde dicta 146.
 Tropæanus . V. Joannes
 Troylus de Muro 371.
 Tusarellus . Vide Io: Leonardus
 Turbidus fl. 68. 119.
 Turbit quid . 54.
 Turnefra nza . V. Euangelista
 Turrecula inf. 143.
 Turres opp. 128.
 Turris opp. 264. p. 130.
 Turfanum v. 108.
 Turtura opp. 52.
 Tyksum opp. & prom. 119.
 Tyrium opp. 275.
 Tyrsetum vadum 127.
 Tyrus fl. 58.

V

Vadus fl. 173.
 Valentia urbs 138. Unde dicta
 142.
 Valerianus Ep. Rossanen. 360
 Valerius Flavius Consentinam
 arcem restituit . 81.
 Maximus notatus 340.
 Montalcivus 344.
 Moranus 282.
 Valgius fl. 356.
 Vallis Salinorum ubi 172. Sicu-
 la ubi 206.

Vallone . V. Io: Antonius
 Vallonga cast. 130.
 Varapodum p. 173.
 Vardia opp. 68.
 Varrone . V. Salvator
 Vaticanum prom. 144.
 Vatunum p. 170.
 Vatunium p. 151.
 B. Ubertini Hydruntini corpus
 in Calabria repertum . 107.
 Ubricus . V. Thomas
 Vecchiatus . V. Hieronymus ,
 Io Baptista
 Velanedum p. & fl. 187.
 Velia urbs 65.
 Vena p. 140.
 B. Venera a Hieracio 242.
 Veneris portus . 360.
 Ventus . V. Aloysius
 Venutus Minorita Episc. Cata-
 censis 131.
 Verardus . V. Angelus , Domi-
 nicus , Felix
 Vergianum opp. 63.
 Vernacium vinum 69. 77.
 Vernauda opp. 293.
 Vernicarium opp. 54.
 Veronica , idest vera icon 137.
 Verres fl. 119.
 Verres Temesam prædatur . 63.
 Verticilla v. 106.
 Vertina opp. 351.
 Veterè . V. Iulius , Xaverius
 Vexalli , unde . 49.
 Uffigi . V. Montakum .
 Ughellus notatus . 87.
 B. Ugo Calaber Basilian. 414.
 Ugo Episc. Cofan. 408.
 Episc. Scylacen. 273.
 Boncompagnus postea Gre-
 gorius XIII. Card. Parisii fa-
 miliaris 112. Seberinas 295.
 S. Ugolinus a Cerisano Mino-
 rita 76. 404.
 Via . V. Matthæus , Felix.
 Viancus . V. Vincentius , Ber-
 nardinus , Petrus .
 S. Viator martyr . 37. 64.
 Vibius & Pæsius Consentini
 nobilissimi . 28. Ad Senatum
 Rom. legati 97.
 Vibo urbs . 138. Numismata ibid.
 quando everfa 140.
 Vibona . vide Vibo .
 Vibonensium matronarum .
 usuf coronas ex floribus te-
 xendi unde 138.
 Vicenumum opp. V. Trebifa-
 tium .
 Vici v. 108.
 Victoria Theotino Tertiar.
 S. Dominici 248.
 Viculifum p. 279.
 Vidius . V. B. Matthæus
 Vienna a Ficaldo Mater S.
 Francisci de Paula 71.

Vigliarolus . V. Dominicus
 Villanova v. 115.
 Villanus . V. Iacobus
 Villaroel . V. Petrus
 Vina p. 133.
 Vincardinus Beccutus . 97.
 Vincentium vic. 68.
 Vincentius Agrippa . 97.
 a Besidiano Minorita strict.
 obs. 376.
 a Catanzaro Ord. Prædic.
 281.
 a Cofano Capuccin. 408.
 a Thessano Ord. Capuccin.
 118.
 Bombinus . 97.
 Bonacheus 210.
 Clausus Presbyter 115.
 Comitatus Carmelita 415.
 de Amato 283.
 de Cavalcantibus . 97.
 de Tarsia . 97.
 de Via Ord. Minim. 97.
 Florellus Dinus . 65.
 Ferretius sive Ferrarius
 Episc. Montispilosi 376.
 Gaeta . 97.
 Godanus 146.
 Gravina . 66.
 Laureus Cardinalis 144.
 ejus gesta 147.
 Manerius Carthusian. 172.
 Martelluccius Ord. Præd.
 178.
 Motta 133.
 Protospatarus 251.
 Quattrimanus . 97. & 99.
 Serfalis . 97.
 Sorianus Carthus. 344.
 Viancus 128.
 Vinum Balbinum . 57. Lagari-
 tanum 407. Scylaticum a Caf-
 siodoro laudatum 271.
 Virdianus . V. Fulvius
 Virdivallis p. 253.
 Virgaris fl. 288.
 Virgilius explicatus . 17.
 Virgilius Iannitellus 406.
 Virgopia . V. Fabritius
 Viri illustres Calabriae aliis pro-
 vincii attributi . 36. 198.
 Visardus mons 293.
 Vita . V. Leo Lucas
 Vitalianus Marefcanus Episc.
 Umbriat. 281.
 B. Vitalis Rheginus 207.
 Vitalis . V. Franciscus , Lucius
 Vitalis Vitale R. Consiliarius 134
 Vitiosi fl. 117.
 Vitum p. 275.
 Ulluccialis Rex 298.
 Ulutus Episc. Besidianen. 376.
 Ulysses in Calabria venit 8.
 Ulyssis specula 143.
 Ullanum opp. 73.
 Umbriaticum urbs 353.

INDEX GENERALIS.

473

Volaterranus, *V* Raphael
 Volturillus Crotoniata 344.
 Votta, *V* Ignatius
 Urbanus a Pentadactylo Ca-
 puccin. 217.
 Urbanus Papa Abb. Ioachimū
 ad scribendum impellit. 101.
 Urbes condendi ratio 222.
 Uria urbs. 16. 220. fl. 222.
Ursimarsum opp. 53.
 S. Ursula a Pentadactylo Basi-
 lian. 217.
 Vvadingus notatus 161.
 Vulcanus, *V* Bernardinus, Lu-
 dovicius.
 Vulgus imperitum & rude. 51.
 Malus rerum existimator. 76.
 Vultus Christi imago 137.

X

X Averius Bombin. 99.

Donatus 99.
 Feryarius Ep. Martyranen.
 274.
 Vetere 114.
 Xenocrates Locren. 238.
 Xenon Locren. Philos. 237.
 Xiphia 43.
 Xiphium captura 175.
 Xostus vic. 68.

Y

Y Litera Pythagorica quare
 appellata 321. quare a nonnul-
 lis *Fio* vocitetur 322.

Z

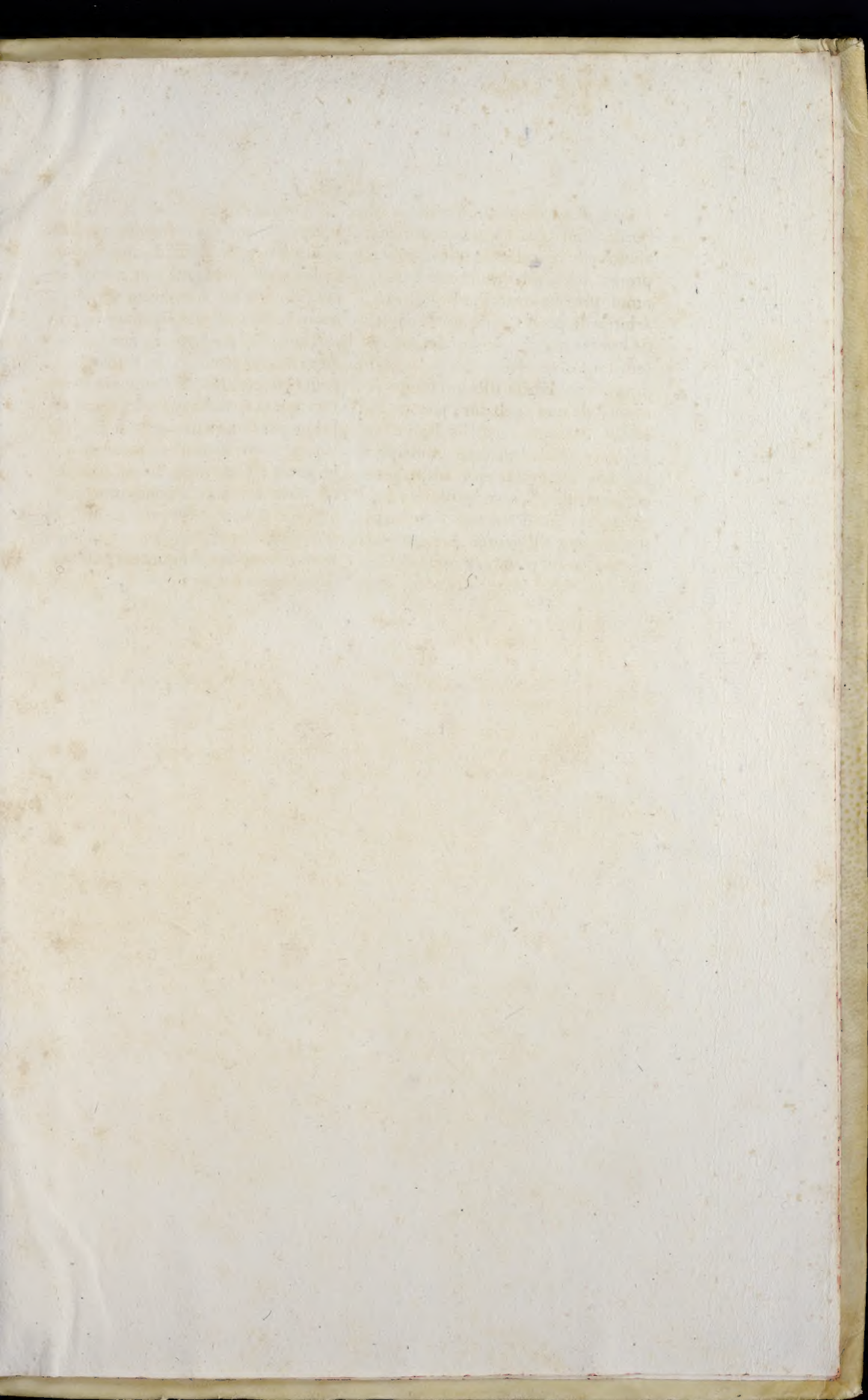
Z Acconus V. Antonius,
 Franciscus
 Zachæus, seu Zacharias Episc.

Scylacen. 273.
 B. Zachæus a Consentia 97.
 B. Zacharias Basilianus 169.
 S. Zacharias Papa 296.
 Zacharistum op. 279.
 Zacharopolis p. 144.
 Zaleucus Philos. 231. & seqq.
 ejus mors 233.
 Zangaronum vic. 132.
 Zavaroni V. Franciscus, Anto-
 nius, Angelus
 Zephyrium promontorium. 219
 ejus etym. 221.
 Zengarium p. 143.
 Zeufis pictura 408. 411.
 Zicarus V. Dominicus, Franci-
 scus
 Zillus v. Petrus
 Zingonus V. Nicolaus
 Zitus v. Nicolaus
 Zoda V. Franciscus
 S. Zosimus Papa 290.
 Zumbini *V* Flaminius
 Zurlus V. Philippus

FINIS.

CORRIGENDA:

Pag. 49. lin. 18. recenseat	recenseant.
Pag. 94. col. 1. lin. 40. militum	Dux militum
Pag. 98. col. 2. lin. 47. Extat	Extat Ms. Codex
Pag. 106. col. 2. lin. 6. Galavrese	Calavrese
Pag. 109. col. 1. lin. 12. sunt.	dele
Pag. 116. lin. 5. vetus	veterem
Pag. 108. lin. 23. <i>Casignanum</i>	<i>Casignanum, Demetrium</i>
Pag. 171. lin. 42. 1473.	1573.
Pag. 126. lin. 38. Visus	Ufus
Pag. 280. lin. 2. Cantazarium	Catanzarium
Pag. 290. lin. 13. Mesoroca	Mesoraca
Pag. 294. col. 2. lin. 1. <i>diversis</i>	<i>diviseris</i>
Pag. 349. lin. 18. mavult	mavult
Pag. 379. lin. 39. Tarsia	Thurii

XLVIII + 473-(1) ;

LXXII 10

